

C. Valerii Catulli carmina ad optimorum librorum
fidem recognovit, varietate, lectione indicisq; adiecit
C. J. Sillig. Gött. 1827. 8. 1to 16^{tt}.
Nun² epil. Hallbibliothek. BHM. No. 5. P. 577.
Jan. Lit. Ztg. Octobr. 1830. No. 197. S. 170.

Q. Valerii Catulli Veronensis liber ex ori. Car. Lachmanni
Hrot. 1829. 8. 82 S.
Ani. Got. zst. Aug. Septbr 1831. No. 142. S. 1409.

Spicilegium animadversionum in Qu. Valerii
Catulli carmen Epinum in nuptiis Pelei et
Thetidis, for. Corn. Müller. Hamb. 1836. 8. 42 S.
Gött. zst. Aug. Juni 1837. Nr. 93. S. 921.

C. VALERII CATULLI
C A R M I N A

VARIETATE LECTONIS

PERPETVA ANNOTATIONE

FRID. GVIL. DOERING

ILLVSTR. GYMNASII GOTH. DIRECTOR.

ACCEDIT

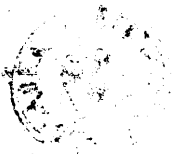
INDEX VBERRIMVS.

TOMVS PRIOR.

LIPSIÆ,

APVD CHRIST. GOTTL. HILSCHER

MDCCLXXXVIII.

6001

93706

41

ERNESTO

SAXONVM. GOTHANORVM. ET
ALTENBURGENSIVM. DVCI

LITERARVM. LATINARVM. VT
BONARVM. OMNIVM
AMANTISSIMO

DOMINO. SVO. INDVLGENTISSIMO

CATVLLVM. AB. SE. RECOGNITVM

D. D. D.

FRIDERICVS GVILIELMVS DOERING

Cujus vis fieri, Catulle, munus?

Festina tibi vindicem parare,

Ne dentes metuas maligniorum,

Rumoresque senum feveriorum,

Qui vultu tetrici Catoniano

Horrent versiculos pii poetae;

Et quicquid lepida procacitate
Laxat laetifico labella rifu,
Oderunt cane pejus et veneno;
Dic vates, pater elegantiarum,
Dic, quo vindice tutus ambulabis?
Sic dixi, lepidissimi poetae
Curis carmina perpolita nostris
Cum spectare viderem ad umbilicum.
Respondit mihi leniter fufurrans
(Ut solent animae beatiorum)
Vates Elysiis redux ab oris:

„ERNESTO PATRIAE PIO PARENTI!“

ERNESTI cupis in finum volare?

Cepisti eximium tibi Patronum!!!

Nam Dux Optimus et Disertus idem

Admittet placido, suoque vultu,

Quo nil supplicibus solet negare,

Mellitissimum et optimum poetam

Intra limina sanctioris aulae.

Quodsi legerit haec, probaveritque,

Hora, qua, posita severitate,

Sacris otia commodat Camoenis:

Tu securus eris, Catulle, nec post
Lassi marmora Sisyphi revives,
Sed te Fama vehet, tuosque versus
Ad coelum rapido feret volatu.
O, quantum tibi nominis paratum!

In Erroribus typographicis, quos me invito passim irrepfisse video, oculo fugitivo deprehendi fere hos:

Pag. 47. in Argum. pro *Quodsi lege Quod si.*

- 93. in Argum. pro *praestitam fidem l. promissam fidem.*
- 106. in not. ad vers. 6. pro *vorabit l. vorabit.*
- 110. in not. ad vers. 9. pro *intelligit l. intellexit.*
- 137. in not. ad vers. 8. pro *ἐπέταρον l. ἐπέταρον.*
- 151. in Argum. pro *praestrinxerat l. perstrinxerat.*
- 158. in not. ad vers. 5. pro *fabulla Aesonis l. fabula.*
- 210. in not. ad vers. 132. post *comparat* dele interpunctionem.
- 243. in not. ad vers. 56. pro *ite l. ita.*
- 284. in not. ad vers. 132. deleta interpunctione et lineola. junge: *mortem oppetere.*
- 323. in not. ad vers. 301. pro *συγγενής l. συγγενής.*

In graecis, ut fieri solet, saepe peccatum est, nec, ut notata vitia tollerent, impetrare potui ab operis. Inprimis doleo, quod stanni vitio multae litterae, in vocibus graecis plane non expressae sunt.

PRAEFATIO.

Prodeunti mihi ante decem annos ex disciplina, qua in schola Portensi usus fueram, cum variae nec eae inhonestae, quibus ad specimen aliquod collectae mihi supellectilis litterariae edendum impellerer, causae occurrerent; animus meus, quem Praeceptorum aeternum mihi Venerando Cl. *Barthio*, Rectori nunc scholae Portensis meritissimo, patefeceram, Ejusdem suavis et nutu inductus et inclinatus est eo, ut *Catulli*, quocum jam tum arctam familiaritatem contraxeram, *Epithalamium Pelei et Thetidos*, notulis meis instructum publici juris facerem, et captum simul novam aliquando totius *Catulli* adornandi editionem consilium proponerem. In quo quidem exsequendo

confilio non confirmabar solum jam tum, cum juvenilem istum laborem aequis et idoneis harum rerum arbitris haud displicuisse intelligerem, sed accedebat quoque deinde auctoritas Viri, cujus plurimum in his rebus valet judicium, *Summi Heynii*, qui cognita ac probata, quam secuturus eram, interpretandi ratione, ad inchoatam Catulli editionem strenue absolvendam humanissime instigavit et mira quadam alacritate implevit animum. Nec retundere conatus meos vel animum infringere potuit vociferatio eorum, qui lectione Catulli animos juvenum corrumpi et bonos eorum mores depravari crepant et clamitant; cum vel ea ad susceptum laborem excusandum sufficere videantur, quae tam *Heynius* in praefat. ad Tibull. edit. prima, quam *Barthius* in praefatione ad Propertium egregie his objectionibus responderunt, et juvenes venerum poëticarum studiosos ad eos quoque poëtas, qui in rebus levioribus et amatoriiis ingenium exercuerunt, animi et delectationis causa post studia graviora et severiora lectitandos, quovis incitamento allexerunt et in-

cita-

citarunt. Quorum virorum argumenta nisi satisfaciant superciliosis quibusdam et superstitionis morum censoribus, per me licet Catullum et ceteros poetas, quos vocant lubricos, ceu pestem detestandos et Vulcano potius quam juvenum manibus tradendos pro genio et sensu suo censeant; quos tamen, quicquid isti garriant, salva honestate et morum integritate, quamdiu honor suus Musis stabit, et nostra et futura aetate magno cum fructu et voluptate lecturos et commendaturos esse omnes antiquae elegantiae et venustatis spectatores nullus dubito. Versatus autem sum in recensendo et explicando Catullo ita, ut primum, quantum fieri posset, textum darem emendatissimum, deinde sensum locorum obscurorum breviter explanarem, et tam exquisitiores vel insolentiores loquendi formas notarem, quam ad notandas singulas poetae virtutes et elegantias animi adverterem. Quod igitur ad primum attinet, non unam alteramve editionem, ad quam textum excudi curarem, secutus sum, (animum enim, ex quo textum ad editionem Bipontinam

conformaturus eram, et fere ab initio conformavi, ineptis passim et parum probabilibus in illa deprehensis lectionibus, mutavi deinde) sed ex antiquis et potioribus editionibus in Variet. Lect. indicatis, eas delegi et in textum recepi lectiones, quae vel proxime ad antiquae lectionis formam accedere, vel rei sensuique accommodatissimae esse viderentur. Ubi in locos incidi, e quibus, excussis et in partes vocatis lectionibus omnibus, nullo modo elici et extorqueri posset sensus commodus, ibi vel in notis vel in Var. Lect. quod ad locum sanandum suppeditabat ingenium, modeste proposui, longissime ab hac temeritate remotus, ut conjecturam, vel maxime probabilitate se commendantem, in textum importarem. Neque ego tamen, quamquam in larga conjecturarum segete spectari vulgo solet ingenii ubertas et fertilitas, a recepto mihi veteres interpretandi more recessi aut in posterum recedam, ad quem, si ulla ratione expediri et interpretatione juvari potest locus difficilior et paulo impeditior, haud temere illum nova forma induere audeo, quicquid

quid alii de ingenii mei tarditate judicent. Speraveram quidem, cum ad enarrationem Catulli accingerer, me forte, concessio mihi usu Codicis Catulliani, qui in Bibliotheca Guelferbytana servatur, ad textum emendatiorem reddendum aliquid conferre posse; sed cum Cl. *Wernsdorf*, Professor Helmstädiensis, diligenter hoc codice examinato, nihil plane bonae frugis inde capere posse futurum Catulli editorem humanissime mihi significasset, spem illam abieci. Illud autem doleo et mecum dolebunt omnes, qui Catullum amant, quod duorum nobilissimorum Criticorum, *Duckeri* et *Brouckhusii*, in Catullum anecdota, nunquam e tenebris in lucem prolata sunt; *Duckeri* quidem animadversionum in Catullum exiguam partem ad Carm. XVIII, XIX, XX, in *Priapum* delibavit et publicavit *Burmannus Sec.* ad Anthol. Tom. II. p. 574. sed de *Brouckhusii* in Catullum commentariis nil scimus, nisi quod eorum aliquoties mentionem injicit *Burmannus Sec.* ad Propert. et *Dorville* ad Chariton. *Bernardus* autem de iis scribit (in vita *Reiskii* p. 420.) *Catullum prelo*

Subjiciet Wetstenius bibliopola, cui editioni accedent Commentarii inediti Brouckhusii ex bibliotheca Dorvillii. — Quod ad interpretationem attinet, qua Catullum illustrare studui, quilibet, vel me non fatente, facile sentiet, me ad eam rationem, qua novam lucem Tibullo et Virgilio affundere et eorum lectoribus facem splendidissimam accendere sustinuit *Heynius*, imitandi studium direxisse; sed nemo, opinor, adeo me mihi Suffenum esse arbitrabitur, ut quod solus fere *Heynius* in poetarum interpretatione praestitit, et pro insigni ingenii et doctrinae copia facile praestare potuit, id in Catullo me praestitisse, vel unquam pro ingenii et doctrinae tenuitate praestare posse, stulte mihi persuadeam; immo gratissimo animo publice profiteor, me ne hanc quidem qualemcunque Catullo navare potuisse operam, nisi praecepta ab *Heynio* in Tibullo et praecipue Virgilio ad omne poetarum studium proposita mature imbibissem, et ad ejus normam virtutes poeticas et dictiones exigere didicissem. Ne quid ostentationis causa facerem, et ambitiose ad vanam doctrinae gloriam

riolam aucupandam undique omnia corraderem, non solum diligenter mihi cavi, sed etiam plurimam partem eorum, quae olim magnè cum studio ex commentariis aliorum ad Catullum confispaveram, cum parum utilitatis inde ad poetae explicationem redundare videretur, refecui vel plane delevi. Quod autem ad instituendam cum Graecis, e quibus totus Noster pendet, comparisonem spectat, animus est, si Deus vitam concesserit, alio tempore ad exemplum studii, quod Virgilio cum Graecis comparato olim impendit Urfinus, in libello peculiari institutam Catulli cum Graecis comparisonem proponere.

Institueraam quidem primum rationes meas ita, ut unus Tomus omnia Catulli carmina complecteretur; sed cum ob nimis longas propter externarum rerum conditionem mihi faciendas moras jure suo operis finem urgeret humanissimus libri redemptor, Hilscherus; facile adductus sum, ut Catulli carmina genere elegiaco scripta ad Tomum secundum reservarem, quem, si ad otium,

quo nunc fruor, pristina animi, graviter, dum haec scribebam, unici filii morte perturbati, tranquillitas et serenitas accesserit, brevi tempore absolvam. Quodsi autem in condonandis erroribus, quos pro ingenii et virium imbecillitate hinc illinc me commisisse facile praevideo, lectorum humanitatem expertus fuero, nec plane inutilem laborem me suscepisse intellexero, non solum mirifice laetabor, sed ad alios quoque, quos meditor, labores, praecipue ad Plauti recensio-
nem, fidenti animo pergam. Scribebam Gothae,
a. d. XXIX. April. A. R. S. MDCCLXXXVIII.

INDEX
EDITIIONVM
CATVLLI,
IN SEX AETATES DIGESTUS,
QUEM PERE TOTUM EX EDITIONE HIPONTINA
DESCRIPSIMUS.

AETAS I. NATALIS.

- 1472 *Editio princeps.* Valerii Catulli Veronensis, poetae clarissimi, carmina. Albii Tibulli Equitis Romani poetae elegiae. Aurelii Propertii Umbri Mevani carmina. P. Papinii Statii Surculi Sylvarum liber ad Stellam. fol. Haec editio, Brouckhusio nondum visa, Vulpio primum cognita, exstat in bibliotheca Laurentiana Florentiae. v. Montefalc. Bibl. MSS. T. I, p. 309. et in Museo Britann. e biblioth. Afkew. Memoratur a Maittaire Tom. I. P. I. (sive T. IV.) p. 320. Nondum editionem hanc critico acumine exploratam esse acgre fert Cl. *Heyne*. Ex iis tamen, quae Vulpus commemorat, tum aliis argumentis probabile fit, alteram anni 1481. ex ea esse descriptam, adeoque lectionem nos
ejus

ejus iam enotatam habere, dum huius varietatem Brouckhufius dederit.

1473 Catullus per Steph. *Corallum* editus Parmae, fol.

1475 Catulli, Tibulli, Propertii Aurelii nautae poetae et Statii Papinii Sylvarum liber. Impressus opera et impensa Io. *de Colonia* et Jo. Manthen *de Ghe-rezen*, qui una vivunt feliciter. Venetiis, fol. Vid. Maittaire l. a. p. 350. Est haec editio, quam Brouckhufius principem esse putabat, et ex qua lectionem adposuit sub lit. D.

1481 Catull. Regii, fol.

Tibulli, Catulli, Propertii, cum eorum vita, opera, *Regii lepidi*, accuratissime impressa auctoribus Prospero Odoardo et Alberto Mazali Regiensibus, anno salutis 1481. 19. Kal. Octobr. fol. Paulo frequentior haec est editio quam superiores. Adservabatur etiam in bibliotheca Brühliana. Varietatem ex ea descriptam Nic. Heinsius habuerat, et Brouckhufius quoque in Variantium adparatu adposuit.

Catulli, Tibulli, Propert. opera et Statii Sylvae. Actum Vincentiae per magistrum Io. *Renenssem* et *Dionysium Berthochum*. Tum in trinis foliis subiicitur Carmen Jo. *Calphurnii*, poetae clarissimi, ad Jo. Inderbachium Pontificem Tridentinum de laudibus ejus, et de Interitu beati Simonis infantis a Judaeis mactati. fol. Contigit Cl. *Heynio* versare eam manibus, cum bibliothecae Georgiae Augustae ea illata sit. Praefatur breviter Jo. Calphurnius ad Hermolaum Ictum, et memorat se, ab adolescentibus studiosis rogatum, ut Propertium aut Statii Sylvas iis interpretaretur, editionem Venetam percurrere coepisse,

coepisse, tot autem mendis refertam eam deprehendisse, ut longe plura essent vitiosa et depravata, quam quæ emendata; convenisse itaque se nonnullos impressores et tradidisse iis exemplar correctum; nec tamen eos partibus suis factis omnino fecisse conqueritur. Manifestum adeo cum ex his, tum ex ipsa exemplaris tractatione fit, esse illud ex Veneta pr. descriptum, sed paulo emendatius. Cum impressionis nota non sub extremam calcem, sed Statii Sylvis subjecta sit, memoratur aliquoties hæc editio sub titulo veteris editionis sine anno: v. c. in Catal. Bibl. Reg. Paris. n. 778.

- 1485 Catullus, Tibullus, Propertius, cum comment. ant. Venetiis, fol. Memoratur a Maittario T. I. P. I. p. 469. sed perperam, cum de editione 1475. excusa agere vellet.

Val. Catulli poemata cum scholiis Ant. *Parthenii* Lacisii, Brixiae, fol. Quæ editio anno seq. juncta videtur Tibullo et Propertio.

- 1486 Catullus cum commentariis Parthenii (XI. Kal. Maii) Tibullus cum commentariis (XVIII. Kal. Febr.) Propertius cum brevibus elucubrationibus (XVII. Kal. April.) Brixiae per *Bonium de Boninis de Ragusia*, fol. Laudatur vulgo: Cat. Tib. Prop. cum elucubratt. *Domitii Calderini* et aliorum. (v. Bibl. Reg. Paris. p. 287. n. 779.) Sed Domitii Calderini notae tantum sunt in Prop. Vidit exemplaria Cl. *Heyne*, in quibus diverso ordine se exciperent particulae; in aliis, quod et in ceteris antiquis edd. saepe factum, Propertius deerat. Hæc editio iam excussa fuit a Brouckhusio. Convenit ejus lectio fere cum

cum Romana, ut tantum non ex ea descripta videri possit.

- 1487 Tibullus, Catullus, Propertius. Impressi Venetiis, per Andream *de Palthaschichis* Catanensem, fol. De hac editione, quae ex superiori Brixienti repetita est, repetitis quoque iisdem commentariis, Editor Cantabr. *Tibullus*, inquit, anno 1487. in quo autem anno *Catullus* sit impressus, nulla fit mentio. Sed Maittarius id definiuit l. c. p. 484. et ipsa res docere poterat: *Ex signaturis (f. g.) quarum haec illam sequitur, constat, Catullum ab eodem typographo et anno eodem expressum fuisse; quamvis typographi et anni indicium ad Tibulli solius calcem adponatur.* In aliis exemplaribus Propertium deesse, ex eodem Maittario patet, ubi omisso Propertio, tantum Tibullum et Catullum memorat hunc in modum: *Tibullus cum commentariis per Andr. de Paraschiscis* (ita vitiose appellat, in indice vero *de Palthaschiscis*) *XVIII. Kal. Jan. Et Catullus cum comm. Ant. Parthenii Lacisii Veronensis.* Minus accurate in' *Append. Catal. Bibl. Lugd.* p. 513. *Catullus, Tibullus, Propertius Beroaldi* huius anni memoratur: nam is ad an. 1491. spectat, ut statim videbimus.
- 1491 Tibullus, Catullus, Propertius cum commentt. (*Bernardini Veronensis* in Tibullum, Antonii *Parthenii* in Catullum, et *Phil. Beroaldi* in Propertium) Venetiis, fol. Mera est repetitio editionis Venetae.
- 1493 Tibullus, Catullus, Propertius cum commentt. *Bernardini Veronensis*, *Ant. Parthenii*, *Phil. Beroaldi.* Impressum per Symonem Bevilaqua
Pa.

Papiensem. Venet. fol. Nova est repetitio Venetae. Sed et inter incunabula artis typogr. in Bibl. Uffenbach. univ. T. II., app. p. 135. separatim refertur.

1494 Catull. cum comm. *Polladii Fasci*, Venet. fol.

1497 Cat. Tib. Prop. repet. ed. 1491.

1500 Tib. cum comm. Cyllaenii Veronensis. Catullus cum Parthenii Veron. et Palladii Patavini. Emendationes Catullianae per Hieron. Avantium Veronensem, et ejusdem in Priapejas Castigationes. Prop. cum comm. Phil. Beroaldi. Annot. in Prop. tum per Domitium Calderinum, tum per Jo. Cottam Veronensem. Haec omnia sunt ex exemplaribus emendatis Hier. Avanti. (Haec in ipsa libri fronte praescripta sunt.) Sub finem: „Impressum Venetiis per Jo. de Tridino de Cereto alias Tacuinum, cldo. die vero XIX. Maji. Regnante inclyto principe Augustino Barbadico.“ fol. Non infrequens est haec editio. Etiam ex superioribus Venetis repetita est, exemplar tamen ab Avantio mendis typographicis purgatum esse debuit, antequam operis librariis excudendum traderetur.

AETAS II. ALDINA.

1502 *Aldina I.* Catullus, Tibull., Prop., in aedibus Aldi, Venetiis, 8. Haec eadem editio, ut in aliis Aldinis factum, sine anni et loci nota profert. Est autem haec inter classicas editiones habenda, quandoquidem illa multarum sequ. quasi parens, atque earum quoque, quae emendatioris prodire, fundus fuit. Expressam eam esse ex superiore Veneta 1500. Liquido constat, pluri-

pluribus lectionibus comparatis; correctiones tamen viri docti seu Avantii seu Aldi experta est, in Catullo utique Avantii, id quod in praefatione ipse Aldus testatur. Idem ait nonnulla asterisco notata *in fine operis aliter atque aliter legi excudenda curasse*: quod tamen praestitum ab Aldo non videtur. Nam quae sub Catulli calcem subjectae sunt emendationes Avantii, Lucretium respiciunt. Exierant prelo Aldi ad tria millia exemplaria hujus libri, ut mirandum sit, eum non frequentius reperiri.

- 1503 Cat. Tib. Prop. impressi opera et impensa Philippi bibliopolae Giuntae T. Florentini anno MDIII. Nonis August. Petro Soteno Vexillifero felicissimo 8. Etiam haec Aldinae repetitio est, ut tot alia exempla Aldina a Junta repetita sunt.
- 1515 *Aldina II.* Cat. Tib. Prop. in aedibus Aldi et Andreae foceri, Venet. 8. Primo intuitu nihil habet haec editio, quo a priore magnopere discrepet. Sed pro nova prorsus recensione habenda est; adeo correctae et emendatae illa est (in Tibullo utique) a viro docto, etsi ejus nomen non proditum est. Secutus ille videtur in primis rationem criticam, tum vero editiones veteres alterius sectae passim inspexisse, Italicos quoque codices aut excerpta ex iis ante oculos habuisse. Merito itaque illa facta est plerarumque, quae secutae sunt, editionum fons et fundus, in primis autem Muretinae 1558.
- 1518 Cat. Tib. Prop. Lugd. sumtu Barthol. Trot. an. millesimo quingentesimo XVIII, die XXII Sept. 8.

- 1520 Alb. Tib. elegg. libri IV. una cum Val. Cat. epigramm., nec non Sext. Prop. libri IV. elegiaci cum suis comm., videlicet Cyllaenii Veron. in Tib., Parthenii et Palladii in Cat. Beroaldi in Prop. Habes insuper emendatt. in ipsum Cat. per Hier. Avantium Veron. Nec non et castigatissimam tabulam omnium rerum, quae in margine sunt positae, nuper additam et nunquam alias impressam. Venet. in aedibus Guilielmi de Fondaneto Montisferati. an. Domini MDXX. die XII. Julii. Inclyto Leonardi Lauretano Principe, fol.
- 1529 Cat. Tib. Prop. apud Sim. Colinaeum, Paris. 8. Novo characteris litterarum genere, quod ad calligraphiae elegantiam propius accedit, exarata est haec editio, ex I. Aldina expressa.
- 1530 C. Val. Cat. Veron. lib. I. Alb. Tib. Equitis Rom. libri IV. Sex. Aur. Prop. Umbri lib. IV. Cn. Corn. Galli fragmenta. *Basil.* excudebat *Henr. Petrus* mense Martio, 8. Repetita est ex Aldina I. ad II. passim correctâ, sed parum diligenter.
- 1531 Cat. Tib. Prop. per Melch. *Seffam*, MDXXXI, XX Sept. Venet. 8.
- 1533 repet. ed. Paris. 1529. 8. emendatis nonnullis gravioribus vitiis. Alii hanc ed. ad an. 1534 referunt.
- 1534 *Gryphiana I.* Cat. Tib. Prop. cum Gallo. ap. Seb. Gryphium, Lugd. 8. Editionum genus Gryphianum non contemnendum, totum ex Aldina I., seu ex Basileensi, quae inde descripta erat, ductum est, etsi passim ex secunda, in sequioribus etiam ex Muretina interpolatum.

- 1537 *Gryphiana*. Cat. Tib. Prop. Accedent. Corn. Galli fragmm.; *quam editionem a nemine indicatam ipse possideo.*
- 1539 8. repet. ed. Basil. 1530.
- 1542 *Gryph.* II. 8.
- 1543 Paris. 8. repet. ed. 1529. in qua graviora quaedam vitia emendata sunt.
- 1544 *Gryph.* III. 8.
- 1546 *Gryph.* IV. 8.
- 1549 Cat. Tib. Prop. His accesserunt Corn. Galli fragmm. Post omnes omnium editiones summa denuo vigilantia recogniti. Venet. ap. Hier. Scotum, 8. Splendida sed vana professio. Ex *Gryph.* repetita est, ad Ald. II. correcta.
- 1551 *Gryph.* V. 8.
- 1554 Cat. Tib. Prop. multis in locis restituti. Paris. 8.

AETAS III. MURETINA.

- 1554 Catullus et in eum commentarius M. Ant. *Mureti*. Venet. Paulus Manutius Aldi fil. 8. (Hicque solus, sine ceteris duobus, Tibullo et Propertio, nam hos poetas jam tum conjunctos exiisse verum non est.) Haec recensio *Mureti* doctissime facta est, sed *Aldina* II. pro fundo substrata. Multa a viro hoc sagaciter partim e critica ratione, partim ex veteribus scriptis et editis emendata.
- 1558 Catullus et in eum comm. M. Ant. *Mureti*. Ab eodem correcti et scholiis illustrati Tibullus et Prop. Venet. ap. Paul. Manutium 8.
- 1559 repet. ed. Venet. 1558. Lugd. ap. Guil. Rouillium. 8.
- 1560 e recensione G. *Canteri*, Antverp. 8.
- 1561 *Gryph.* VI. Lugd. 12.

1562 Venet. c. comm. Mureti sub signo Aldi, 8. repet. ed. 1558.

1566 Cat. c. commentariis Achillis Statii Lusitani, Venet. in aedibus Manut. 1566. 8. Memorabilis sed valde infrequens est haec editio. Aldinam II. secutus est Stadius, Muretina correctione posthabita, scriptorum autem librorum varietate adposita et erudita adnotatione magnam laudem meruit. Recusus est ejus Comm. in edit. Morell. 1604.

1569 repet. ed. Basil. 1530. 8. sed vitiosissima, cum Horat. *Tuscanella*, qui eam curavit, ineptus homo, ad rhetorices praecepta poetas hos exegit, et indice singulorum verborum ad Erythraei exemplum in Virgilio stulte instruxit.

— Cat. Tib. Prop. Antverpiae, ex offic. Christoph. Plant. 12. Non ex infimo censu haec est editio, imo vero inter praestantiores superiorum temporum referenda. E Canteri recensione eam esse profectam narrat Fabricius, quod verum non est; nam Prop. tantum Canteri scholiis est illustratus. At Cat. et Tib. a Victore Giffelio et Theod. Pulmanno varia lectione instructi sunt, quae potissimum e Statio descripta est, ex quo etiam, adeoque ex Aldina II, quam Stadianae lectionis fundum esse ignorabant viri docti, saepe correxerunt, saltem mutarunt lectionem Mureti, quam in ceteris sequuntur. Subjecta Tibullo sunt Galli fragm. cum praef. Pulmanni.

— Cat. Tib. Prop. et Corn. Galli opp. c. indice Horatii *Tuscanellae*. Basil. ex offic. Henricopetrina, an. Salutis MDLXIX. mense Martio, 8.

- 1571 *Gryph.* VII. 8.
 1573 *Gryph.* VIII. 12.

AETAS IV. SCALIGERIANA.

- 1577 Cat. Tib. Prop. ex recensione *Scaligeri*. Accedit ejusdem castigationum liber. Lutetiae, ap. Mam. Patisson, 8. Spreverat ille, Mureti obrectatione adductus, lectionem ab hoc emendatam, et una cum illa Aldinam II, rediitque ad Aldinam I, ex qua reduxit magnum numerum vitiosarum et importunarum lectionum, quas partim suo more correxit, partim in contextu reliquit, cum dudum sublatae essent in Ald. II, et Muretina. Secutus tamen eum est cum aliis Brouckhusius. Hæbuit etiam præter Aldinam I. vel Gryphianam inde expressam, edd. Statii, et Plantin.
- 1579 Catulli Phafelos c. adnotatt. doctorum virorum et parodiis per Sixtum *Octavianum*, Eboraci, 8.
- 1582 Cat. Tib. Prop. nova editio. Jos. *Scaliger* recensuit. Accedit ejusdem in eisdem castigationum liber. Antv. ap. Aegidium Radacum, 8. Mera est librarii repetitio, nisi quod ad calcem adiectus est Mureti commentarius in Catull. c. ejusdem scholiis in Tib. et Prop.
- 1587 Cat. Epithalamium graeca metaphrasi poetica donatum a *Q. Septimio Florente Christiano*, Paris. 4. ap. Morell.
- Cat. Tib. Prop. serio castigati. Antv. ex offic. Chph. Plantini, 12.
- 1588 Cat. Tib. Prop. Lugd. Bat. 12. ed. Jāno *Doufa* fil. cum perivigilio Veneris et suis in Cat. Tib. Prop. conjectaneis.

- 1592 repet. Basil. 1530. 8. Quamvis ex Scaligerianis hinc illinc correcta, tamen vel sic nullo loco habenda.
- Cat. Tib. Prop. denuo recogniti ac variis lectionibus et notis illustrati a Jano *Doufa* filio. Accessere Pervigilium Veneris et carmina graeca, quae aut e latino Catulli expressa sunt, aut a Catullo ipso latine translata. Item. Jos. *Scaligeri* et Henr. *Stephani* e Tib. et Prop. versiones graecae. Jani *Doufae* filii in Cat. Tib. Prop. conjectanea et notae. Lugd. Bat. ex offic. Plant. Fr. Raphelengius, 12. Hanc omnium emendatissimam editionem adpellat Nic. Heinsius ad Virg. Aen. VII, 10 Fundus est ed. 1569.
- Cat. Tib. Prop. et Corn. Galli opera, Horat. *Tuscanellae* scholiis et indice illustrata per Seb. *Henricopetrum*, Basil. 8.
- 1593 Cat. Phaeelos, Lugd. 12.
- 1594 Cat. Tib. Prop. Lugd. 12. Non videtur aliud, quam Gryphianarum repetitio.
- 1600 repet. auctior ed. Antv. 1582. 8.
- Cat. Tib. Prop. nova editio. Jos. *Scaliger* Jul. Caes. fil. recensuit. ejusdem in eosd. castigatio- num liber auctus et recognitus ab ipso auctore. Heidelbergae, in bibliopolio Commeliniano, 8.
- 1603 repet. ed. 1592.
- Cat. Tib. Prop. Lugd. 8.
- Cat. Tib. Prop. serio castigati. Antv. Raphelengius. 24.
1604. Cat. Tib. Prop. c. variorum doctorum commentt., notis et observatt. in unum congestis per Cl. *Morellum*, Lutet. 3. Vol. fol. Singulis elegiis praemisso contextu subjiciuntur notae Cyllenii, Ach. Statii, Mureti, Jani *Doufae*, *Scaligeri*.

- 1606 Catulli casta carmina selecta a Raph. *Egino* Iconio, c. ejusdem vindiciis *Ciris* Catullianae adversus Jos. Scaligerum. Accesserunt Casp. *Scioppii* epitheta et synonyma poetica, c. n. ejusdem in Claudii Verderii censionem. Francof. 12. Numerus castorum Catull. carminum valde augeri potuit: nam editor vix viginti carmm. adposuit.
- 1607 Cat. Tib. Prop. nova edit. Jos. *Scaliger* recensuit: ejusdem in eosdem castigationum lib. auctus et recognitus ab ipso auctore. Excudebat Jac. Stoer, Lugd. 24. Mera est repetitio edit. 1600.
- Cat. Tib. Prop. Opp. quae existant omnia, ad vetustiss. cod. Biblioth. Jac. *Grasseri* fideliter edita. Quibus accedunt C. Galli fragmm. Lugd. 12.
- 1608 Jo. *Passeratii* Commentt. in Cat. Tib. Prop. Paris. ap. Cl. Morellum, fol. Praemittuntur ipsa poetarum verba ex Scalig. recens. Sequuntur Passeratii praelectiones seu notae.
- Opp. Cat. Tib. Prop. et Corn. Galli, sive Maximiani potius. Cum indice Horat. Tuscanellae. Editio auctior insuper poematis aliquot, quae vere Corn. Galli. Hanoviae, typis Wechel. ap. Cl. Marnium et her. Jo. Aubrii, 8. Est repetitio pessimae Basil. 1530. c. Hor. Tuscanellae indice.
- 1610 Ex Tib. et Prop. Elegiae, ex Catullo, Martiale, Aulonio aliisque scriptoribus tum antiquis tum recentibus Epigrammata selecta et commentario brevissime illustrata. Cadomi, 16. Non magis in censum venit, quam quae sequitur, impressionis tantum loco notabilis;

- 1611 Cat. Tib. et Prop. nova edit. ad. *Jos. Scaligeri* emendationem accurate conformata: nisi quod qui in Scaligeriana ed. desiderabantur Epigrammatum et elegiarum tituli hic aliunde diligenter sunt suppleti. Add. Elegiarum libellus, qui Corn. Gallo vulgo adscribitur. Brageraci, 8.
- 1618 *Jani Gebhardi* in Cat. Tib. et Prop. animadverss. c. *J. Meleagri* in Val. Cat. Spicilegio, Hannover. 8.
- 1619 Cat. Tib. Prop. cum Galli fragmm. Amstel. Janson. 24.
- 1621 Cat. Tib. Prop. cum *J. Livineji* notis antehac ineditis, — nec non uberioribus *Jani Gebhardi* animadverss. cum *J. Meleagri* Spicilegio. It. poemata Galli et index Hor. Tuscanellae. Francof. ex offic. Wechel. 8. Librarii industriae debetur haec ed., non viri docti curae, etsi Gebhardus praefatus est. Poetarum verba ex pessima Basil. 1530. aut ex Wechel. superiore 1608. expressa sunt. *Jo. Livineji* notas eod. anno, et *Jani Gebhardi* animadverss. quarto ante anno seorsum editas nunc in unum volumen redegit librarius redemptor.
- 1622 typis *Jacobi Stoer.*, 12. Basis est Scaligeriana recensio.
- 1630 Cat. Tib. Prop. cum Galli fragmentis, Amstel. 24.
- 1640 Cat. Tib. Prop. Aureliae Allobr. 4. in Corp. poet. lat. ed. II. ap. Sam. Crispinum.
- 1642 Cat. Phaselos cum *Andr. Senftleibii* comm. et parodiis amplius quinquaginta, et graeca *Jos. Scaligeri* metaphrasi, e bibl. Nic. Henelii, Lips. 8.
- 1648 Antv. 12. omissis obscœnis.
- 1651 Cat. Tib. Prop. cum Galli fragmm. Amstel. 12.

- 1659 Cat. Tib. Prop. et quae sub Galli nomine circumferuntur, cum selectis variorum commentariis, accurante Simone *Abbes Gabbema*, Traj. ad Rhen. 8. Vitiis typographicis scatur, et faraginem notarum adponit, quibus verba et phrasae illustrantur, non sententiae.
- 1664 Cat. Tib. Prop. cum Galli fragmentis. Amst. 24.
- 1670 eadem repetita.
- 1675 Poemata selecta e Cat. Tib. et Prop. c. notis *Vorstii*. Lips. 8.
- 1680 Cat. Tib. Prop. e recens. J. G. *Graevii*, c. notis integris Jos. Scaligeri, M. Ant. Mureti, Ach. Statii, Rob. Titii, Hier. Avantii, Jani Doufae patris et filii, Theod. Marcilii, nec non selectis aliorum. Traj. ad Rh., ex offic. Rudolphi a Zyll, 8. Adjectum est pervigilium Veneris. *Graevii* nomen mutuasse tantum videtur astutus librarius ad fraudem faciendam, quamquam ejus praefatio in capite legitur. Omnia indiligenter disposita et parum concinne; nec cum cura expressa.

AETAS V. VOSSIO - BROUCKHOUSIANA.

- 1684 Cat. cum eruditissimo Is. *Vossii* commentario, Lond. 4. quae editio reliquis haecenus quidem praestat. Usus est praeter alios codices omnium vetustissimo Mediolanensi, quem laudat passim, et reliquis uti antiquiorem ita emendatiorem quoque esse praedicat p. 215. Utinam vero politissimi vir ingenii, Janus *Brouckhusius*, cui Propertiam debemus et Tibullum, similiter etiam Catullum potuisset absolvere, quem expoliendum, ingenioque et doctrina sua illustrandum sibi

sibi sumferat: ita nihil esset amplius, quod ad vetustissimi poetae lucem studiosi possent desiderare.

- 1685 Cat. Tib. Prop. opera, interpretatione et notis illustrata a Phil. Silvio in usum Delphini, Paris. 4. In hac edit., ut in aliis ad usum Delphini editis scriptoribus omnibus, obscœna et lasciva rescissa et omiſſa locis sunt, consilio non improbando, nisi hac ratione, quod loca eadem congesta et ad calcem voluminis deinde junctim exhibent, plures igitur ad ea legenda allicerentur, quorum forte oculos eadem scriptoris corpori suo loco inserta citius latuissent. Nam *πλεῖστοι κακοὶ, πλεῖστοι ἀργοὶ*, pauci solidam eruditionem consecrati integros legunt auctores: multi contra, qui eos obiter evolvunt, missis utilibus, ut *κάνθαροι* irruunt in *εἰς τὴν κοπρίαν*, cujus gustu tenentur, quamque gaudent et gratulantur sibi ab editoribus congestam veluti in cumulum. Angli quidem, quoties edd. in us. Delph. curarunt recudi, loca illa suis quaeque locis restituerunt, etsi vicissim indices omnium vocabulorum minus plenos passim ab illis exhiberi dolet Thom. Crenius part. III. animadvers. p. 6.
- 1686 Cat. Tib. Prop. c. Galli fragmm. Amst. 24.
- 1691 Catull. e rec. Is. Vossii, Ultraj. sumtibus Societatis, 4. et mutato tantum primo folio, Lugd. ap. Pet. van der Aa.
- 1697 Catull. ex edit. Vossii, per Hadr. Beverlandum curatus, Lugd. Bat. 4.
- 1707 Cat. Tib. et Prop. opera ad optimorum exemplarium fidem recensita. Acc. variantes lectiones e MSS. Cantabrigiae, 4. Splendida et inter ceteras conspicua editio ipsos poetas emenda-

tissimos exhibet. Editor varr. lectt. adjecit cum ex aliorum annotatt. excerptas, tum ex Cod. Laudensi, collationibus in margine Aldinae adscriptis, aliis collationibus Octav. Ferrarii, item ex antiquis editt. Reg. Lep. Brix. Venet. Ald. Colin.

- 1710 Cat. Tib. Prop. ex recens. Jo. Ant. *Vulpii* Bergomensis, cum ejusdem observatt., Patavii ap. Jos. Corona, 4. Et adolescens, et nondum visa Brouckhusiana, hanc emiserat vir doctissimus. Multa retractavit in ed. posteriore.
- 1713 in corpore poetarum, Lond. fol. (cura *Maittarii*).
- 1715 Cat. Tib. Prop. opera. Accedunt quaedam eorundem Poetarum carmina graece versa, cum oda Sapphus a Cat. latine reddita, et cum indice copioso. Lond. Jac. Tonson, 12. Mich. Maittarii cura prodiit. Ex Cantabrigiensi repetita est, una cum Var. Lectt. Adjecta tabula, qua Scaligerianae transpositiones comparatae sunt, item graeca versio nonnullorum carminum a Scaligero et Florente Christiano facta.
- 1723 Cat. Tib. Prop. ad fidem optimorum exemplarium recensiti, cum MSS. varr. lectt. margini adpositis ad celsissimum Aureliansem Ducem. (studio et opera Mich. *Brochard*) Paris. Coustelier 4. Nil aliud egit editor, quam ut edit. Scaligerianam recudendam traderet.
- 1733 Cat. interpretatio odae Sapphicae ad Lesbiam, in Welffii edit. Sapphus fragmentorum, Hamb.

AETAS VI. VULPIANA.

- 1737 Cat. cum copioso *Vulpii* commentario, Pat. 4. Notae non tam in emendando et interpretando versantur, quamquam in hoc quoque, quam in conferendis locis veterum et recentiorum poetarum, in quibus eadem sententia simili aliove modo expressa est, etiam per imitationem ut lectores haberent exercitationem ingenii aptam ad imitationem, itemque ut copia verborum et sententiarum comparari possit.
- 1738 C. Val. Catullus in integrum restitutus. Ex MS. nuper Romae reperto et ex Gallicano, Patavino, Mediol. Rom. Zanchi, Maffei, Scaligeri, Achillis, Vossii et aliorum. Critice Jo. Franc. Corradini de *Allio* in interpretes veteres, recentioresque, grammaticos, chronologos, etymologos, lexicographos, cum vita poetae nondum edita, Venet. fol. De Corradini impudentia vid. Cl. Harles, introd. in not. lit. Rom. Vol. I. p. 326, sqq.
- C. Val. Cat. Opp. ex castigationibus observationibusque Graevii, Vossii et Vulpii emendata. f. a. et l. 12. accedit pervigilium Veneris ex castigat. obsisque Sanadoni emendatum.
- 1742 Cat. Tib. Prop. ad fidem optimorum librorum accurate recensiti, quibus adjectum est Pervigilium Veneris. Goettingae ex offic. Acad. A. van den Hoeck, 12.
- 1743 Cat. Tib. Prop. pristino nitore restituti et ad optima exemplaria emendati. Acc. fragm. C. Gallo inscripta. Lugd. Batav. (Parisi. Coustelier) 12. Ad Scaligerianam rec. excusa est.
- 1754 Paris. ap. Barbou. 12.

- 1762 Cat. Tib. Prop. Goettingae, 12. quibus adjectum est pervig. Vener. repet. ed. 1742.
- 1772 Cat. Tib. Prop. Birmingham. typis elegantissimis Jo. Baskerville, 4 et 12.
- 1773 Cat. Tib. Prop. Lond. per Harwood, 12.
- 1778 C. Val. Cat. Epithal. de nuptiis Pelei et Thetidos, varietate lectionis et perpetua annotatione illustratum a Frid Guil. Doeringio, Numburgi, 8.
- 1783 editio Bipontina. Cat. Tib. Prop. cum C. Galli fragm. et Pervigilio Veneris; praemittitur notitia litteraria. maj. 8.
- 1787 C. Val. Catulli carmen de nuptiis Pelei et Thetidis cum versione Germanica Christiani Friderici Eifenschmid in usum Tironum illustravit Carl Gotthold Lenz. Altenburgi.

Nic. Heinsii notulae in Catullum editae sunt a Pet. Burmanno ad calcem Advers. Heinsianorum.

In Catulli *Attin* emendationes sunt in Miscell. Obs. Dorvill. Voll II, p. 323. sqq. item in Carmen X. *Varus me meus*. Vol. V, p. 1. sqq.

Codex carminum Catulli eleganter scriptus in membrana, qui olim fuit Marquardi Gudii, una cum aliis ejusdem MSS. optimae notae pervenit in Bibliothecam Guelferbytanam Serenissimi Ducis Brunsvicensis. Aldina editio Catulli, Tibulli et Propertii vulgata anno 1502. 8. exstabat castigata passim et emendata manu viri docti in bibl Ernest. — Codicem Cat. Tib. et Propertii, silvarumque Statii ab Ant. Sinibaldo Florentiae anno 1484. descriptum Neapoli in Bibl. Olivetanorum vidit Bernhardus de Montfaucon, ut refert ipse in Diario Italico, p. 305. — Exemplar Catulli MS. quod Mediolani servat Bibl. Ambrosiana, mirifice praedicat Jos. Ripamontius in Card. Borromaei vita. Lucas Holsteinius in Epist. Tom. V. Sylloges Burmannianae p. 435. Jani Brouckhusii schedas MStas in Catullum nactus David

vid *Hoogstratanus* novam ejus poetae editionem notis illustratam meditabatur, sed morte praereptus est 21° Nov. a. 1724.

Bernardini *Realini* Carpenfis, S. J. commentarius a juvene vix viginti annorum, antequam societatem ingrederetur, in *nuptias Pelei et Tbetidis*: cum annotationibus ejus in varia scriptorum loca, recufis in Tomo secundo *Facis Criticae Gruterianae* p. 335—371. vidit lucem Bononiae 1551. 4.

Rob. *Titii* praelectiones ad Catulli Galliambum five carmen LXIV, Bonon. 1599. 4. cum aliis quibusdam ejus viri scriptis prodierunt, et in Graevii editione Catulli leguntur, atque in Parisiana a. 1604. fol. p. 216. Illa Parisina in quibusdam exemplis praefert etiam annum 1608. vel 1615.

F. A. C. *Werthes* über den Atys des Catull, München, 1774. 8. Interpretationem excipiunt observationes.

Emendationes in Catulli Epithal. auctore Ch. Guil. *Mitscherlichio*, sunt adjectae ejusdem epistolae criticae in *Apollodorum*, p. 43—51. Goettingae 1786.

VERSIONES ET METAPHRASES.

Catulli Epithalamium graeca metaphrasi donatum a *Q. Septimo Florente Christiano*. Paris. 4. 1587. apud Morell. Haec metaphrasis recusa est in edit. Lond. 1715.

Carmina quaedam e latino Catulli graece expressa leguntur in edit. Jani *Doufae*, Lugd. 1592.

Poemata quaedam Catulli, Tib. et Prop. selecta graece reddita per *Jos. Scaligerum* 1615. 8. Repetita est haec metaphrasis in edit. Lond. 1715, et illa phaseli in editione *Senflebiana*, Lips. 8. 1642.

Amores

Amores Catulli ex poematis ipsius petito argumento Gallica prosa ingeniose descripsit conjecturisque suis explicuit Joannes *Capellanus* (de la Chapelle, qui et au. 1712. amores Tibulli descripsit) Paris. 1680 et Amstel. 1699. 12. duobus voluminibus, atque inter ejus opera Paris. 1700. 12. Gallum secutus Germanus est in libro, cui titulus: Joachim *Meyers* von Perlenberg Durchlauchtigste Römerin Lesbia, etc. Lips. 1690. 8.

Catulli casta carmina, selecta a Raph. *Eglino* Iconico cum ejusdem vindiciis *Ciris* Catullianae, adversus Jos. Scaligerum; Francof. 1606. 12. additis Scioppii epithetis et synonymis poeticis et notis ejusdem ad Claudii Verrierii censionem. Qui sub *Imperialis* nomine complures fabulas Romanenses sermone vernaculo Germanico (ut Jo. *Capellanus* sive *de la Chapelle* Gallico) edidit, testatur, etiam praelo se paratam habere *Deliam*, *Cynthiam* et *Lycoridem*, sive *Catulli*, *Tibulli* ac *Propertii* poemata versibus Germanicis expressa sic, ut fabulae eroticae illa intexuerit, et rerum Augusti Imperio Romae gestarum non inamoenam narrationem fuerit persecutus.

Epithalamium Thetidos et Pelei redditum carmine Italico a Ludovico *Alamanno* ¹⁾, qui primus in heroicis usus fuit genere versuum liberiori, quod Italis *versi sciolti* ²⁾ appellatur: uti post Alamannum deinde fecere Ludovicus *Martelli* in Metaphrasi libri quarti Aeneidos, Hippolytus de Medicis in Metaphrasi libri secundi, Triflinus in Claudiano de raptu Proserpinae, et alii deinde in aliis.

Petrus

1) Giornale de' letterati d'Italia. T. XXXIII, p. 324.

2) Quasi *versus solutos* dixeris et homoeoteleutorum lege liberos.

Petrus *Taiffand* Quaestor Burgundiae a 1715. aet. 72. defunctus, inter alia, quae in ejus vita memorantur, reliquit versionem Gallicam Officiorum Ciceronis et Metaphrasin Catulli. Vide *Journal des Savans* 1716. Sept. p. 300.

Epitalamio nelle nozze di Peleo e Teti di C. Val. Catullo tradotto in versi Toscani (ab Octav. *Nerucci*) Siena 1751. 8.

Traduction en Prose de Catulle, Tib. et Gallus. Par l'Auteur des Soirées Helvetiennes (Mr. *Pezay*) Tomes 2. Amst. 1771. 8. avec un discours préliminaire. Tom. I. complectitur Catulli textum cum versione et notis. Nonnullorum carminum obscenorum solus textus exhibetur. Sed versio levior habetur.

Poematto di Catullo intorno alle nozze di Peleo e di Teti ed un epitalamio dello stesso, tradotti in versi Italiani (a Joseph. *Torelli*). Verona 1781. maj. 8.

Katulls epischer Gesang von der Vermählung des Peleus, metrisch übersetzt und mit einigen Anmerkungen begleitet von J. *Gurlitt*. Leipz. 1787. 8.

Versio *Eisenschmidiana* Germanica excusa est in edit. Lenzii, Altenb. 1787.

C. VALERII
CATULLI
VITA

EX EDITIONE VULPIANA.

VALERIO CATULLO *Quinti* prænomen tribuit Josephus Scaliger, corruptissimi loci auctoritate fretus, ex Elegia ad Januam v. 12, testatus præterea, se in antiquo libro Jacobi Cujacii I. C. ita scriptum manifesto comperisse. Huic Scaligeri persuasioni pondus addit Joannes Harduinus, qui ad librum XXXVII. nat. historiae C. Plinii Secundi cap. 6. affirmat, in omnibus codicibus manu exaratis *Catullum Quintum* appellari. Consensus tamen eruditorum, atque editiones paene omnes refragantur: quibus olim præciverat L. Apulejus Madaurensis, cum in Apologia priore carminum quorundam suorum lasciviam *Caji Catulli* nobilissimo exemplo defendit. Et certe librarii veteres, nominum similitudine decepti, Catulum Poetam cum *Catullo* sæpe confundunt: idcirco factum existimo, ut cum illi *Quintes* prænomen fuerit, huic etiam idem affingerent ¹⁾. Veronensem porro fuisse nostrum poetam, liquido

1) Alius certe *Quintus Catullus* fuit, cujus integrum nomen *Quintus Lucatius Catullus*, urbanus sive urbicarius, hoc est, mimographus, de quo videndus Scholiastes ad juvenal. VIII, 85. ad verba: *Clamosum ageres ut Phasma Catulli*, et ad XIII, 109. Q. Catulli Epigramma e Callimachi Epigr. XLIII. suaviter expressum refert Gellius XIX, 9. quod incipit: *Aufugit mi animus, credo, ut solet, ad Theatinum.* Omitto Cinam Catulum Stoicum

liquido constat, cum ex Ovidio, Plinio majore, Martiale, Aufonio, ceterisque, tum ex ipsius testimonio, qui carm. 31. ubi e Bithynia reversus Sirmionem Iacus Benaci paeninsulam adloquitur, ad Larem domesticum saluum se advenisse gaudet. Natus est (si Hieronymus rationem recte subduxit, neque numeri in ejus Chronico depravati sunt) Olympiadis 173. anno 2., ab urbe vero condita 667. Lucio Corn. Cinna, Cn. Octavio Coss. Quamobrem non injuria Lilius Gregorius Gyraldus Petrum Crinitum reprehendit, quod scribere non dubitaverit: *pro comperto haberi, carmen de Passere Lesbiae ad Virgilium missum fuisse, ob illud Martialis: 2)*

*Sic forsan tener ausus est Catullus
Magno mittere Passerem Maroni.*

Nam verisimile non est, Catullum septemdecim annis Marone grandiore (natus est enim Maro, teste Hieronymo ac Donato, olympiadis 177. anno 3., ab urbe vero condita 684., Cn. Pompejo Magno, M. Licinio Crasso primum Coss.) eidem adhuc puero tantum detulisse, ut nonnisi fronte perfricta, animoque obfirmato, ad ejus tribunal accedere posset. Praeterea *forfan*, quod est apud Martialem, argumenti vim omnino infringit³⁾.

Paren-

cum, quem audivit M. Antoninus imperator, teste Capitolino in Marci vita c. 3. Nam et hujus verum nomen *Catullus* erat, ut constat ex M. Antonini lib. I. Sect. 13. Accedit ille, ad quem Martialis XII, 74. *Heredem tibi me, Ca-*

tulle, dicis: Non credam, nisi legero, Catulle. (Ex edit. Bipont. p. XIII.)

2) lib. 4. epigr. 14.

3) Quod Martialis scripsit, *Sic forsan* etc. hoc non ita potest. intelligi, ac si revera

ad

Parentem habuit Valerium, ex honesta familia municipali; cujus nimirum hospitio, si Tranquillum audimus ⁴⁾; C. Julius Caesar uti solitus fuerit. Non amplissimam quidem pecuniam possedit, utpote qui *sacculum suum arancarum plenum* ⁵⁾ ingenue fateatur, Furiumque et Aurelium inter principes amicorum observaverit: quorum alteri *nec servus, nec arca, nec ci-mex erat* ⁶⁾; alterum *esuritionum patrem* ⁷⁾ ipsi festive appellat. Cumque divitum Romanorum familia maxima esset, neminem habuit *Catullus*,

*Fractum qui veteris pedem grabati
In collo sibi collocare posset* ⁸⁾.

Patrimonio tamen satis lauto fuisse videtur, quod hominem eo loco natum deceret. Nam et Romae, in urbe sumtuosa, diutius commoratus est, ibique amoribus operam dedit, ac fundum in agro Tiburtino possedit: navi sua in Pontum navigavit, ac se *Sirinionis herum* ⁹⁾ appellare non veretur; quae omnia profecto sunt

ad Virgilium carmina sua, vel carmen de Passere, miserit Catullus; nam aliqui non dixisset Martialis, *sic forsan*: sed quod Martialis sua voluerit Epigrammata cum Catullianis, et Silium, ad quem scribit, comparare cum Marone; licet accurate loquendo non jam ita claruerit Virgilius, cum Catullus scriberet, ut ad eum misisse carmine sua credi possit. Sed quancumque etiam deinde fuit Virgili fama, non dubitasset forte Catullus, si tum vixisset, passerem suum illi jocosque

mittere. Ita Martialis quoque Epigrammata sua ait se offerre Silio. Jo. Isaaci Pontani autem et Boxhornii c. 35. quae est. Rom. hallucinatio tribuenda calami festinationi, Catullum Martiali juniores facientium. (Ex edit. Bipont. p. XIV.)

4) in Julio c. 73.

5) carm. 13.

6) carm. 23.

7) carm. 21.

8) carm. 10.

9) carm. 31.

sunt hominis locupletis, et cui familiares copiae non desint. Quod tamen genio indulgeret, convivia pararet, puellas a lenone redimeret¹⁾, nobilium amicitias floreret, propterea in difficultate numaria saepius erat; villasque suas pignori opponebat. Hanc vero potissimum causam fuisse crediderim; quare cum Jurisconsultis et Oratoribus, puta cum Alpheno Varo, Licinio Calvo, Tullio Cicerone assidue versaretur: homo scilicet aere alieno obstrictus, et fortensibus negotiis distentus. Lucellum itaque alicunde corrasurus, Memmium praetorem in Bithyniam simul cum germano fratre secutus est, nullo tamen successu; idque ob praetoris ejusdem nimiam cupiditatem, vel certe negligentiam. Imo vero cum in provinciam Troadem venisset; fratrem suum, quem aequae ac se ipsum diligebat, immatura morte praereptum amisit. Hujus postea cineribus, ex Asia in Italiam revertens, maximo moerore parentavit: ejusdem memoriam, ubicumque se obtulit occasio; mira pietate semper coluit. Navigatione demum absoluta, phaselum, quo mare transmiserat, Castori et Polluci, habitis eo tempore navium servatoribus, illustri carmine dedicavit.

Postquam ex ephebis excessit, in castris amoris coepit stipendia facere: in primis autem Clodiam; praestanti mulierem forma, quas mutato nomine Lesbiam vocare consuevit; Hypsithillam quamdam; Aufilenam Veronensem; et Juventium puerum deperit: Amores quoque suos mollissimis versibus complexus; eo scribendi genere haud minorem consecutus est gloriam, quam sublimi vereque divino Aeneidos poemate vates Mantuanus. Amici ejus plurimi enumerantur: Cornelius Nepos, cui libellum suum muneri misit; Ve-

1) carm. 103.

rannius et Fabullus; Furius et Aurelius; Licinius Calvus Orator vehemens, et nobilis poeta, quem prisca scriptores fere semper *Catullo* adiungunt; Alphenus Varus IC.; Caecilius, qui de matre Deorum poema conscripserat; Manlius Torquatus, e gente patricia Romana, cujus nuptias elegantissima ode celebravit, et ad quem est illa epistola, quam tanti Muretus fecit; Cinna Zmyrnae auctor; Cornificius fortasse ille, cujus esse Rhetoricorum ad Herennium libros quatuor nonnulli putaverunt; Hortalus poeta mediocris; Cato, non ille Uticensis, morum severitate insignis, at litterator quidam, cujus mentionem facit Suetonius in libro de illustribus Grammaticis c. 11; denique Coelius Veronensis. M. Tullium Ciceronem in causa forensi (quaenam illa fuerit, ignoratur) videtur patronum adhibuisse, cui profecto ob acceptum beneficium venuste epigrammate gratias agit. Quamquam igitur Asinium Pollionem diligeret, hominem Ciceroni tantopere infestum, a Tullio colendo non abstinuit: sed videlicet Asinius mortuo demum *Catullo* et Cicerone ipso adversus eximii oratoris manes inimicitias exercuit: nam *Catullo* florente, ac hendecasyllabos scribente *puer*²⁾ adhuc erat. Jambicis et Phalaeciis versibus in pessimos quosque homines, nullo discrimine invehit: neque ipsi Caesari, quantumvis rerum potito, pepercit, quin calami aciem in *sinistram* ejus *liberalitatem*³⁾, atque alia vitia distringeret. Mamurram, Gellium, Vatinius, Vettium, Cominium, quos vehementer odebat, propriis nominibus per ora hominum traduxit, ac styli acerbitate confixit. Lusit praeterea in Volusium, ineptum (ut ipse quidem existimabat) annalium scriptorem: in rivalem Egnatium malum poetam: in Suffe-

num,

2) carm. 12. 3) carm. 29.

num, quem Caesii et Aquinii litterarum venenis adnumerat: postremo in Sextium Oratorem, cujus frigidissima oratione molestam gravedinem se contraxisse per jocum affirmat.

Graecis litteris non leviter imbutum fuisse, ex eo colligi potest, quod suavissimam oden poëtriae Sapphus et Callimachi elegiam de coma Berenices mundissimis carminibus latine reddiderit: ob id etiam fortasse a Tibullo, Ovidio, Martiale *doctus* appellatus. Et idcirco mirum videri debet, Julium Scaligerum, ea virum eruditione, quodque non minimum est, Veronensem, ideoque municipi suo saltem hoc nomine devinctum, haec de *Catullo* monumentis mandavisse: *Catullo docti nomen quare sit ab antiquis attributum, neque apud alios comperi, neque dum in mentem venit mihi; nihil enim non vulgare est in ejus libris* ⁴⁾. Quamquam postea mutato consilio, qui mos est homini, *παλιωδίαν* canere cogatur, *Galliambicum* ejus carmen *divinum* autumans, et poema de nuptiis Pelei ac Thetidos, verum aditum et gradum ad Aeneidos divinitatem esse pronuntians. Nonne probabilius de *nugis* poetæ nostri Cornelius Nepos, vir gravissimus, judicium tulerat, cum eas *esse aliquid* putabat? Nonne benignius, et justius cum ipso egere Pompejus Saturnius, ac Sentius Augurinus, quorum uterque, teste Plinio in epistolis ⁵⁾, Catulliani carminis imitationem sibi gloriae fore augurabantur. Sed haec alias: nunc id, quod coepimus, agamus. Quincilianus et Diomedes inter poetas Jambicos *Catullum* reponunt. Ante Horatium profecto jambicis versibus gloriam *Catullus*

4) in Hypercritico, seu lib. 6. poetices, c. 6.

5) lib. 1. epist. 16. lib. 4. epist. 27.

adeptus fuerat, ut falso scripserit Horatius epist. 19. lib. 1.

— — *Parios ego primus jambos*
Ostendi Latio — —

Hieronymus Lyricis adnumerat: reliqui Epigrammatographis. Ego vero, si modo fas est meam sententiam aperire, variis potius adjungerem; nam certe in ejus poematis nonnulla excedunt Epigrammatis modum. Ambigitur jure a nonnullis, utrum haec solum paucula, quae hodie exstant, ab illo scripta fuerint, an vero longe plura, quae vetustas nobis inviderit⁶). An-
sam

6) Dubitandum minime est, opus Catulli ad nos lacerum pervenisse. Longe enim plura scripserit testes sunt veteres Grammatici, qui de ejus poematis ea producant, quae hodie non exstant. Itaque apud Virgilium lib. V. 609. *per mille coloribus arcum*, ibi Servius: *De iride arcum in genere masculino dixit. Virgilius, Catullus et alii in feminino, referentes ad originem.* Atqui tale nihil hodie in Catullianis. Praeterea ejus opus videtur in genera carminum distincta fuisse, *Hendecasyllabos, Heroica, Lyrica, Elegiaca.* Itaque Charisius citat Catullum in *Hendecasyllabis*, quod sane non fecisset, nisi ita tributum fuisset volumen. Rursus apud Virgilium legimus — *Et quo te dicam carmine?* — Ibi

Servius refert, Virgilium, cum sciret Rhaeticum vinum summopere laudari a Catone, contra autem vituperari a Catullo, ne se in eam dissensionem interponet, hoc modo locutum, atqui in hodiernis Catullianis nulla nota ejus rei exstat. Denique Nonius ex Priapeo Catulli adducit: *de meo liguvire libido est.* Quare admodum mutilum opus Catullianum ad nos pervenisse minime dubium est. Quid praeterea dicam, quae citat ex Catullo Maurus Terentianus, quae nusquam comparent. Haec de carminibus Catulli deperditis Jos. Scaliger, quibus inepte quidam *Phasma et Laureolum* e Juvenale ac Tertulliano adjungunt. Vid. Sam. Petrum ad *Leges Atticas* p. 245. seqq. et Panielium ad Tertullian.
c. XIV

fam ad dubitandum dat Plinius, qui de Incantamentis aliquid a *Catullo* exaratum innuit⁷⁾, cujus ne vestigium quidem superest. Et *Catullus* ipse affirmat Carm. 68. v. 17. se *fatis multa lufisse*.

Jucundum quum aetas florida ver ageret.

Nisi Raphaëli Eglino Iconio Tigurino aufcultare velimus⁸⁾, qui Ceirin, poema elegantissimum, Virgilio abjudicans, *Catullo* attribuit propter styli similitudinem⁹⁾: *Catulli* profecto esse videntur tria carmina in Priapum, quae doctis viris nonnullis post carmen 17 collocare placuit; non ita dissimili sunt oratione ac stylo. Quod e puris jambis confectum est, Phaseli nitorem proxime attingit: et quaedam in iis continentur, quorum imitatio in Eclogis Virgilianis apparet; Virgilius enim a *Catullo* plura sumsit: tum comparativus *estrefior* carm. 18. auctorem suum *fatis* clamat; hujusmodi enim comparativis longioribus *Catullus* mirifice delectatur. Neque Terentiano Mauro, vetusto atque emunctae naris Grammatico, repugnare ausim, qui testatur, *Catullum*

C 4

tullum

c. XIV. contra Valentinianos, *Phasma* Q. Lutatii Catulli, et *Laureolum* Naevii vel Laberii, neutrum vero Catulli esse, eruditis jam notatum. — Carmen Catulli de *incantamentis* citat Plin. XXVIII, 2. Ithyphallica memorat Terentianus Maurus. (Ex *Fabric. Bibl. Lat.* Tom. I. c. 5.)

7) lib. 28. nat. Hist. 2.

8) in vindiciis Ceiris Catullianae adversus Jos. Scaligerum.

9) Praeter rem omnino *Ceirin* Catullo tribuit *Eglinus*, quem Catulli non raro imitatore docet Leonhardus Friso libro tertio de poen. te. Neque verius alii *carmen de Vere*,

tullum plures versus eo Priapejo five Antispastico metri genere composuisse. Decessit poeta noster annos aliquot natus ultra quadraginta, ut adversus Eusebii Chronicon ostendo ad ejus carmen LII. et CXI. ¹⁾).

Vere, five Pervigilium Veneris ad Catullum auctorem retulerunt, quorum sententiam confutat Lipsius libro I. Electorum c. V. (Ex Fabric. Biblioth. Lat. Tom. I. c. 5.)

I) Catullum quoque Caesari superstitem fuisse contendit Jos. Scaliger ad Euse-

bii num. MDCCCCLX. assentiente If. Casaubono ad Suetonii Caesarem c. 73. et Franc. Carpentarius in Carpentarianis p. 432. sqq. ita ut per *Valerium* in Epistola Ciceronis ad Trebatium VII. 11. Catullus possit intelligi. (edit. Bipont. p. XIV.) cf. nos in argumentum ad Carin. XXXIV.

NON NVLLA
 VETERVM SCRIPTORVM
 DE
 C. VALERIO CATVLLO
 TESTIMONIA
 A VVLPPIO COLLECTA;

Cornelius Nepos in T. Pomp. Attico cap. 12.

Idem L. Julium Calidium, quem post Lucretii *Catullique* mortem, multo elegantissimum poetam nostram tulisse aetatem, vere videor posse contendere — — — expedivit.

Horatius Satyra 10. lib. 1. v. 19.

Nil praeter Calvum et doctus cantare *Catullum*.

Tibullus lib. 3. eleg. 6. v. 41.

Sic cecinit pro te *doctus*, Minoi, *Catullus*.

Propertius lib. 2. eleg. 19, v. 39. Edit. Bipont.

Ista meis fiet notissima forma libellis:

Calve, tua venia; pace, *Catulle*, tua.

Idem lib. eod. eleg. 25. v. 87.

Haec quoque lascivi cantarunt scripta *Catulli*,

Lesbia, quis ipsa notior est *Helena*.

Ovidius lib. 3. Amorum Elegia 9. v. 61.

Obvius huic venias, hedera juvenilia cinctus
Tempora, cum Calvo, docte Catulle, tuo.

Idem libro eod. eleg. 15, v. 7.

Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo.

Idem lib. 2. Tristium, versu 427.

Sic sua lascivo cantata est saepe Catullo,
Femina, cui falsum *Lesbia* nomen erat.
Nec contentus ea, multos vulgavit amores,
In quibus ipse suum falsus adulterium est.

Vellejus Paterculus Historiae Rom. lib. 2. cap. 36.

Quis enim ignorat, diremtos gradibus aetatis flo-
ruisse hoc tempore Ciceronem, Hortensium — —
— — — auctoresque carminum Varronem ac Lu-
cretium, neque ullo in suscepti operis sui carmine mi-
norem *Catullum*?

M. Seneca Rhetor Controversia 19.

Erat enim (*Calvus*) parvulus statura; propter quod
etiam *Catullus* in Hendecasyllabis vocat illum *salapu-
tium disertum*.

(*vid. carmen Catulli 53.*)

*L. Seneca Philosophus in Apocolocyntosi Claudii
Caesaris,*

Nec mora, Cyllenius illum collo obtorto trahit ad
inferos:

Illuc unde negant redire quemquam,

(*versus est Catulli e Carmine 3.*)

Plinius major Praefatione Hist. Nat.

Namque tu solebas meas esse aliquid putare nugas, ut obijcere moliar *Catullum* conterraneum meum: (Agnoscis et hoc castrense verbum) ille enim, ut scis, permutatis prioribus saetabis, duriusculum se fecit, quoniam volebat aestimari ea a Veraniolis suis et Fabullis.

(vid. carm. 1 et 12. poetae nostri.)

Idem lib. 28. cap. 2.

Hinc Theocriti apud Graecos, *Catulli* apud nos, proximeque Virgilii, incantamentorum amatoria imitatio,

Idem lib. 36. c. 6.

Hic namque est Mamurra *Catulli Veronensis* carminibus profectus, quem et res, et domus ipsius clarior, quam *Catullus*, dixit habere, quidquid habuisset comata Gallia.

(vide carmen 29. nostri poetae.)

Idem lib. eodem cap. 21.

Sed et ii pumices, qui sunt in usu corporum laevigandorum feminis, jam quidem et viris, atque, ut ait *Catullus*, libris.

(vid. carm. 1. et 22.)

Idem lib. 37. cap. 6.

Nonius Senator, filius Sturmae Nonii ejus, quem *Catullus* poeta in sella curuli visum indigne tulit.

(vid. carmen 52.)

Plinius junior Epistola 116. lib. 1.

Facit versus (*Pompejus Saturninus*), quales *Catullus* meus, aut Calvus. Quantum illis leporis, dulcedinis,

ania.

amaritudinis inserit! Sane, sed data opera, molliu-
culos, leviuſculosque, duriuſculos quosdam: et hoc
quasi *Catullus* meus, aut *Calvus*.

*Idem Epistola 14. lib. 4. loquens de Hendeca-
syllabis.*

Scimus alioqui, hujus opusculi illam esse verissimam
legem, quam *Catullus* expressit: *Nam castum esse decet
pium poetam Ipsum etc.*

(vid. carmen 16.)

Sentius Augurinus ap. eund. epist. 27. lib. 4.

Canto carmina versibus minutis,
His olim quibus et meus *Catullus*,
Et *Calvus*, veteresque — — —

*Corn. Tacitus lib. 4. c. 34. annalium, in Oratione
Crematii Cordi.*

Carmina *Bibaculi* et *Catulli* referta contumeliis
Caesarum leguntur.

Juvenalis Satyra 6. v. 7.

— — — — Haud similis tibi, *Cynthia*; nec
tibi, cujus

Turbavit nitidos extinctus *Passer* ocellos.

Suetonius in Julio cap. 73.

Valerium Catullum, a quo sibi versiculis de *Ma-
murra* perpetua stigmata imposita, non dissimulaverat,
satisfacientem eadem die adhibuit coenae: hospitioque
patris ejus, sicut consueverat, uti perseveravit.

Quintilianus lib. 1. Instit. Oratoriae cap. 5.

Sicut *Catullus ploxemum* circa *Padum* invenit.
(vid. carm. 96.)

Idem

Idem lib. eod. cap. 10. ubi de aspirationibus.

Eripuit brevi tempore nimius usus, ut *choronae*,
chenturiones, *praechones* adhuc quibusdam inscriptioni-
bus maneat; qua de re *Catulli* nobile Epigramma est.
(*vid. carm. 83.*)

Idem lib. 6. cap. 3.

Et Catullus cum dicit:

Nulla in tam magno est corpore mica salis,
non hoc dicit, nihil in corpore ejus esse ridiculum;
(*vid. carm. 85.*)

Idem lib. 10. cap. 1.

Jambus non sane a Romanis celebratus est, ut pro-
prium opus; a quibusdam interpositus: cujus acerbitas
in *Catullo*; *Bibaculo*, *Horatio*.

(*Meminit praeterea de Catullo Quintilianus lib. 9,
cap. 3. et 4. item lib. 11. cap. 1 et 3.*)

Martialis lib. 1. Epigr. Epistola ad Lectorem.

Lasciviam verborum veritatem, id est Epigramma-
ton linguam excusarem, si meum esset exemplum; sic
scribit *Catullus*; sic *Marius*, sic *Pedo*, sic *Getulicus*;
sic quicumque perlegitur.

Idem lib. 1. epigr. 62.

Verono docti syllabas amat vatis.

Idem lib. 2. epigr. 71.

Protinus aut Marfi recitas, aut scripta Catulli.

Idem lib. 4. epigr. 14.

Sic forsan tener ausus est *Catullus*
Magno mittere *Passerem Maroni*.

Idem

Idem lib. 5. epigr. 5.

Sit locus et nostris aliqua tibi parte libellis,
Qua Peto, qua Marſus, quaque *Catullus* erit.

Idem lib. 7. epigr. 14.

Accidit infandum noſtræ ſcelus, Aule, puellæ:
Amiſit luſus, deliciaſque ſuas.
Non quales teneri ploravit amica *Catulli*
Lesbia, nequitiis *Paſſeris* orba ſui.

Idem lib. 8. epigr. 73.

Lesbia dictavit, doctæ *Catulle*, tibi.

Idem lib. 10. epigr. 78.

Nec multos mihi præferas priores,
Uno ſed tibi ſim minor *Catullo*.

Idem lib. eod. epigr. 103.

Nec ſua plus debet tenui Veronâ *Catullo*.

Idem lib. 12. epigr. 44.

Lesbia cum tenero te poſſet amare *Catullo*.

Idem lib. 14. epigr. 77. quod inſcribitur Cavæa
Erobea.

Si tibi talis erit, qualem dilecta *Catullo*
Lesbia plorabat, hic habitare poſteſt.

Idem lib. eodem epigr. 195.

Tantum magna ſuo debet Veronâ *Catullo*;
Quantum parva ſuo Mantua Virgilio.
(vide et *Epigr. 152. ejusdem libri.*)

A. Gellius Noct. Attic. lib. 7. cap. 20.

Catullus quoque elegantiffimus poetarum;
(et infra eod. capite.)

Idem

Idem lib. 19. cap. 9.

Ecquis nostrorum poetarum tam fluentes carminum delicias fecisset? nisi *Catullus*, inquit, forte pauca, et *Calvus* itidem pauca.

(*vid. eundem lib. 6. cap. 16.*)

Ausonius Drepanio Pacato Latino.

Cui dono lepidum novum libellum

Veronensis ait poeta quondam,

Inventoque dedit statim Nepoti.

Macrobius lib. 2. Saturnal. cap. 1.

Saturnalibus, optimo dierum, ut ait *Veronensis poeta*,

(*vid. carmen 14.*)

L. Apulejus in Apologia.

Eadem igitur opera accusent *C. Catullum*, quod *Lesbiam* pro *Clodia* nominarit.

Sidonius Apollinaris epistola 10. l. 2. ad Hesperium.

Reminiscere quod saepe versum complevit *Lesbia* cum *Catullo*.

Severinus Boethius de Consolat. Philosophiae l. 3.

Prosa 4.

Num vis ea est magistratibus, ut utentium mentibus virtutes inferant, vitia depellant? Atqui non fugare, sed illustrare potius nequitiam solent: quo fit, ut indignemur, eos saepe nequissimis hominibus contigisse. unde *Catullus* licet in *curuli Nonium sedentem, strumam* appellat.

(*vid. carmen 52.*)

Dio.

Diomedes Grammaticus lib. 3. c. 6. de Jambico.

Cujus carminis praecipui scriptores apud Graecos Archilochus, Hipponax, apud Romanos Lucilius, et *Catullus*, et Horatius, et Bibaculus.

Terentianus Maurus in Tractatu de Litteris, Syllabis, Pedibus, et Metris. v. 838. ubi de Phalaecio hendecasyllabo.

Exemplis tribus hoc statim probatis,
Dotti carmine quae legis *Catulli* etc.

Idem tractatu eodem v. 1031.

Hunc lucum tibi dedico, consecroque, Priape, etc;
Et similes plures sic conscripsisse *Catullum*
Scimus — — — —

(vid. carmen 18.)

V U L P I I
D I A T R I B E
D E M E T R I S C A T V L L I.

VERSUUM genera, quibus in epigrammatibus ceterisque poematis utitur CATULLUS, numero quatuordecim occurrunt. Principem locum obtinet Phalaecius hendecasyllabus, qui constat e spondaeo, dactylo, ac tribus trochaeis, hoc pacto:

Quoī dō | nō lēpī | dūm nō | vūm li | bēllūm

In prima tamen sede apud antiquiores poetas trochaicum, vel jambum loco spondaeum nonnunquam recepit, ut in sequentibus:

Ārī | dā mōdō | pūmī | ce expō | lītūm
Mēas | esse aī | quīd pū | tārē | nūgās

In altera poeta noster carmine 57. v. 7. creticum sive amphimacrum semel usurpavit:

Ū no īn | lēctūlō | ērū | dītū | li āmbō

Versus autem ille initio carminis 40.

Quaenam te mala mens, miselle Ravide.

hypermeter est, sive una syllaba redundans, quem hac ratione metimur, ut postrema syllaba per synaloephen elidatur a prima subsequens, quae incipit a vocali:

Quāenām | tē malā | mēns mī | fēllē | Rāvī | de °Agīr.

Hoc primo genere versus utitur *Catullus* trecies novies, videlicet carmine 1. 2. 3. 5. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 21. 23. 24. 26. 27. 28. 32. 33. 35. 36. 38. 40. 41. 42. 43. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 53. 54. 56. 57. 58.

II. Sequitur secundo loco Jambicus trimeter; seu senarius, acatalectus. Hic sex pedibus constat; qui omnes possunt esse jambi, ut:

ˆAīc | fūīf | ſē nā | vīūm | cēlēr | rīmūs

Interdum vero in locis disparibus; puta in primo, tertio, quinto spondaeus admittitur, pes jambō *ισοσύλλαβος*, etsi non *ισόχρονος*: nonnunquam etiam imparisyllabi, ut anapaestus οο—, dactylus, tribrachys οοο. At in locis paribus, nempe secundo, quarto, ultimo, extra comoediam, et fabulas Phaedri Aesopias; comico fere stylo scriptas, praeter jambum vel tribrachyn ceteri pedes vix recipiuntur. Exempla mixti Jambici:

Stēlla īn | cārū | lī strū | mā Nō | nīūs | sēdēt
Per con | fula | tum pe | je rat | Vati | nius

Hoc genere *Catullus* utitur quater, nimirum carmine

- 4. Phaselus ille, quem videtis, hospites.
- 20. Ego haec, ego arte fabricata rustica.
- 29. Quis hoc potest videre, quis potest pati.

haec porro tria carmina constant e Jambicis puris.

- 52. Quid est, Catulle, quod moraris emori?

E mixtis hoc Jambicis est.

III. Succedit superioribus Choliambus, five Scazon, in omnibus præcedenti conveniens, si duos ultimos pedes excipias; etenim ordine præpostero quintus pes semper est jambus, ultimus semper spondaeus, ut:

Fūlsē | rē quon | dām cān | dīdī | rībī | sōlēs

Hoc genus a Catullo septies adhibetur:

Carmine 8. Miser Catulle, desinas ineptire.

22. Suffenus iste, Vare, quem probe nosti.

31. Paeninsularum, Sirmio, insularumque.

37. Salax taberna, vosque contubernales.

39. Egnatius, quod candidos habet dentes.

44. O funde noster, seu Sabine, seu Tiburs.

59. Bononienses Rufa Rufulum fellat.

IV. Quarti generis est Sapphicus hendecasyllabus, qui constat e trochaeo, spondaeo, dactylo, et rursum duobus trochaeis, ut:

Sīve in | extrē | mōs pēnē | trāit | īndōs

quamquam interdum poeta noster altera in sede trochaeum collocaverit. Exempla sunt:

Seū Sā	cās fā	gītīfē	rōsqūe	Pārthōs
Pauca	nunti	ate me	ae pu	ellae
Oti	um, Ca	tulle ti	bi mo	lestum est

Illi autem versus abundant semipede, qui absorbetur a prima vocali subsequēntis:

Nullum amans vere, sed idemtidem omnium.

Qui illius culpa cecidit, velut prati.

In eo autem non fervatur synaloephe, sed hiatus relinquitur quarto loco:

Gállī | cūm Rhē | num hōrrībī | lēsquē | ūltī

Hoc genere versus utitur *Catullus* bis, nimirum in duabus odis, quarum utraque est dicosolotetra-strophos; constant enim ex duplici genere versuum, Sapphico et Adonio, singulaeque earum strophae quaternis versibus concluduntur:

Carm. 11. Furi, et Aureli, comites Catulli,

51. Ille mī par esse deo videtur.

V. Quinti generis est Adonius, versiculus exiguus, qui constat dactylo et spondaeo, ut:

Īllā | rūmpēns

Utitur eo *Catullus* bis, ut paulo ante diximus.

VI. Ad sextum genus pertinet Trochaicus Ste-sichorius, quem Antispasticum etiam vocant, Priape-jum, et Angelicum: qui versus constat sex pedibus: choreo vel spondaeo, dactylo, cretico — o — rarius dactylo, iterum choreo vel spondaeo, iterum dactylo, postremum choreo, ut:

Ēt	fā	līrē	pā	rātum	hābēs	fēd	vē	rērīs	īn	ēptā
Qūem	dām	mūnīcī	pēm	mēum	dē	tū	ō	vō	ō	pōntē
Nūtrī	ō,	māgīs	ēt	māgīs	ūt	bē	ātā	qūot	ān	nīs.
Prō	quēis	ōmnīa	hō	nō	ī	būs	hāc	nēc	ē	Prī
Īn	fōl	fā	Līgū	rī	jācēt	sūbpēr	nātā	fē	cūrī	
Tantum	dem	omnia	sentiens	quam	si	nulla	sit	usquam		
Quercus	arida	rustica	confor	mata	se	curi				
Alter	parva	fe	rens	manu	semper	munera	larga			

utitur

utitur eo versu *Catullus* ter, nimirum:

Carm. 17. O Colonia, quae cupis ponte ludere ligneo.

18. Hunc lucum tibi dedico confecroque, Priape:

19. Hunc ego, juvenes, locum, villulamque palustrem.

VII. Septimi generis est Jambicus tetrameter catalectus, qui constat septem pedibus, et caesura in fine. Ad eum porro faciendum servantur omnia, quae ad Jambicum trimetrum pertinent. Exemplum sit:

Rēmīr|tē pāl|lūm|mībī|mēūm|quōd īn|vōlā|sī

In illo versu est amphibrachys $\circ - \circ$ secundo loco, anapaestus tertio:

Qūm dē|vlā mā|līr a|lītēs|ōstēn|dīt ō|scītān|tēs

in illo autem spondaeus loco septimo:

Īnvī|sā tūr|pītēr|tībī|flāgē|lā cōn|scrībī|lēt

Catullus hunc adhibet semel, carmine 25.

Cinaede Thalle, mollior cuniculij capillo.

VIII. Octavi generis est Choriambus, qui constat quinque pedibus, nimirum spondaeo, tribus choriambis $— \circ \circ —$ et pyrrhichio, ut:

Vētōs|īrritā fēr|ēt nēbūlās|āērās|fīnīs

Hoc versus genere conscripta est Horatii ode 18. lib. 1.

Nullam, Vare, sacra vite prius severis arborem.

Utitur eo *Catullus* semel carmine 30.

Alphene immemor, atque unanimis, false fodalibus.

IX. Noni generis est Pseudo-phalaecius δεκασύλλαβος, qui sit ex duobus spondaeis, ac tribus choreis, ut;

Fēmēl | lās ō | mnēs ā | mīcē | prēndī
 Quas vul | tu vi | di ta | men se | reno

interdum spondaeo, et quatuor choreis; cuiusmodi

Te in cīr | cō te in | ōnnī | būs li | bellīs

Tribrachys autem loco spondaeī primā in sede positus, occurrit illo versu;

Cāmē i | ūm mīhī | pēssī | mae pī | ellaē

Utitur eo *Catullus* semel, quamvis intermiscet legitimos hendecasyllabos, carmine 55.

Oramus, si forte non molestum est.

X. Decimi generis est Glyconius, qui fere constat spondaeo, et duobus dactylis, ut:

Jā in ser | vīrē Thā | llās iō

At Veronensis poeta saepenumero trochaeum usurpat in prima sede; cuiusmodi sunt illi:

Cīngē | tēmpōrā | flōribūs
 Suave o | lentis a | maraci
 Flamme | um cape | laetus huc
 Huc ve | ni nive | o gerens

aliquando jambum, ut in hoc

Pūē | lae ēt pūē | ri īntēgrī

Utitur eo *Catullus* bis, nempe in duabus odis, quarum prima est dicolos tetra-strophos, constat enim e Glyconio versu et Pherecratio; singulae porro ejus strophae quaternis versibus finiuntur; altera est dicolos penta-strophos,

strophos, quae iisdem versuum generibus conscripta est, sed strophas habet e quinis versibus.

Carm. 34. Dianae sumus in fide:
60. Collis o Heliconii.

XI. Undecimi generis est Pherecratius, qui fere constat spondaeo, dactylo, atque iterum spondaeo, ut:

E xēr | cērē jū | vēntām

Catullus tamen in prima sede frequentius trochaeum collocat; cujusmodi sunt

Lūrē	ūm pēdē	fōccūm
Frige	rans Aga	nippe
Semper	ingene	rati
Sospī	tes opē	genterā

nonnumquam et jambum; ut in illis:

Pūel | laēquē cā | nāmūs
Hymen | o Hyme | naee

femel secundo loco spondaeum adhibuit:

Nūtrī | ūnt hū | mōiē

Hoc genere versus bis utitur, nempe carmine 34 et 60. cum Glyconio:

XII. Duodecimi generis est Hexameter; cujus notissima structura. *Catullus* non raro adhibet spondaeum pro dactylo in quinta sede, veluti:

Tempe	quae fyl	vae cin	gunt super	impēn	dentēs
Non prius	ex il	lo fla	grantia	decli	navit
Eruit	illa pro	cultra	dicibus	extur	bata

Hoc

Hoc genere versus utitur poeta noster bis perpetua serie,

Carm. 61. Vesper adest, juvenes! confurgite! Vesper
Olympe.

63. Peliaco quondam prognatae vertice pinus.

alternis vero cum Pentametro, a carmine 64. usque ad finem libri. Nonnulli apud nostrum occurrunt hypermetri, cujusmodi sunt exempli causa:

Inde pater divam sancta cum conjugē, natisque,
Et qui principio nobis terram dedit, auctore.

XIII. Decimi tertii generis est Pentameter Elegiacus, aequè notus. Est autem Catullus, more antiquiorum poetarum, in hoc genere nonnunquam duriusculus. qualia enim sunt illa!

Troja virum et virtutem omnium acerba cinis.
Quam modo qui me unum atque unicum amicum habuit.

Vere, quantum a me, Lesbia, amata, mea, es.
Divam ad fallendos numine abusum homines
Nec desistere amare, omnia si facias.

Et si qua sunt alia similia.

XIV. Decimi quarti generis est Galliambicus, de quo vid. in Argumento ad Carm. LXIII.

C. VALERII
CATULLI

VERONENSIS

AD

CORNELIVM NEPOTEM

LIBER.

CARMEN I.

Quoi dono lepidum novum libellum,
Arida modo pumice expolitum?

Cor-

VARIETAS LECTIONIS.

Caii. Scaliger legit *Quinti*. Refutatus iam a Passeratio et Vossio. 2. Nonnulli *arido* perperam. Nam cum in utroque genere occurrat *pumex* sicut *cinis* apud nostrum et *finis* apud

Modeste dedicat poeta libellum suum Cornelio Nepoti, tamquam benevolo ingenii sui aestimatori, et simul ipsius Cornelii doctos labores multis extollit laudibus.

V. 1.) Sensus est: cui dono offeram iocosa carmina, novo modo et a nostri temporis more recedente a me jam decantata et confecta? *quoi* pro cui ex veteri scribendi modo vid. Broukhuf. ad Tibull. I. 9. 64. et Observat. Miscell. T. I. pag. 134. Adiecta *lepidum* et *novum* nullo modo ad externum libri ornatum referenda sunt,

quod putabat Doctiss. Harlesius in Chrest. Poet. Lat. et J. M. Heintzius in Chrest. Poet. Nam *lepidum* h. l. est iocosum, festivum, facetum, leporis plenum. Ipse poeta mox c. VI. v. 16. *volo te ad coelum lepido vocare versu* *Novus* vero libellus dicitur, quod Catullus primus eiusmodi iocosa carmina publici iuris faciebat. Pari modo *carmina nova* vocantur apud Virgil. Eclog. III. v. 86. et *novae fides* apud Horatium I. Od. 26. 10.

V. 2.) *Arida m. p. expol.* h. e. modo absolutum, et ad umbilicum

A

Corneli, tibi: namque tu solebas
 Meas esse aliquid putare nugas,
 Iam tum, cum ausus es unus Itolorum
 Omne aevum tribus explicare chartis,
 Doctis, Iuppiter! et laboriosis.
 Quare habe tibi, quidquid hoc libelli est,

S

Qua-

alios [de nostra voce vide exempla apud Burmann. Sec. Anthol. T. II. p. 507.] *εὐφωσίας* causa h. l. cum plurimis editionibus legendum est *arida*. 9. Nostram lectionem tuentur Stat. MSS. et edd. optima. *patrima* Scal. *patroa* Voss, et Vulp. *quod ora per virorum* tentabat Iovianus Pontanus probante Barthio ad Stat. II. Theb. v. 651. *quod o perenna virgo* volebat Munckerus ad Antonin. Liberal. c. 16. *quod o Patrone gyro Plus uno maneat perenne secli* coniecit Nic. Heinsius in Notis ad Catul-

bilicum perductum. Nam veteres solebant membranas publicandas pumice expolire, laevigare, et aequare, conf. infra c. XXII. v. 8. et Tibull. III. 1. v. 9.

V. 3-8) Sensus est: Tibi, Corneli, libellus meus offerendus est; nam, quanti me facias, satis declarasti iam olim in chronicis tuis. Scripsit enim Cornelius Nepos praeter vitas imperatorum multa alia temporis iniuria nobis erepta. In his numerantur Chronicorum libri tres, qui h. l. vocantur tres chartae: nam chartae, sicut Graecorum *χαρται*, passim vocantur ipsi libri vel volumina. Horat. Epist. II. 1. 161.

Serus enim Graecis admo-
 vit, acumina chartis.

cf. Horat. IV. 8. 21. Ovid. Trist. III 1. 4. et infra LXVIII. 45. Complexus autem fuerat Cornelius in his tribus libris *unus Itolorum* (quod nullus Romanorum adhuc tentaverat) omnis aetatis res memorabiles (*omne aevum*) et id quidem multa cum doctrina et diligentia. *Iuppiter* est exclamatio admirationi inserviens. Sic saepe Graecis ὦ Ζεῦ, nos: *bey Gott!* in his igitur libris Cornelius *solebat putare* (putavit) *esse aliquid* (ἔναι τι) pretium aliquod habere *nugas* Catulli, carmina lepida. Eleganter et modeste!

V. 8) Accipe igitur hunc qualemcunque libellum, qui sub tutela Minervae aeternitate gaudeat. Nam *patrona virgo* haud

Quaecunquē: quod, o patrona Virgo,
Plus uno maneat perenne seculo.

10

lum, quae adiectae sunt eius Adversariis a Burmanno editis a pag. 633 — 654. nimis audacter! cur enim non bene latine Minerva dici possit *patrona*, quod negat Heinius, equidem non video.

haud dubie est Minerva, quae niorum et artium celebratur
perpetuo epitheto dicitur *casta* faulrix Horat. A. P. 385.
h. l. virgo. Nec minus inge- *Tu nihil invita dices facies-
que Minerva.*

CARMEN II.

AD PASSEREM LESBIAE.

Passer, deliciae meae puellae,
Quicum ludere, quem in sinu tenere,
Quoi primum digitum dare adpetenti,

A 2

Et

v. 3. *Ac parentes Vossius*, quam lectionem ex librorum veterum auctoritate reposuisse ait. Sed nostra lectio multo est accommodatior. 5. *cum desiderio mei intuentis Parum nescio*

Primum statim carmen post dedicationem est lepidissimum. Laudat poeta in illo passerem, quem Lesbia in deliciis habebat, non alio profecto consilio, quam ut aures Lesbiae permulceat decantatis passeris eius laudibus, et sic mercedem carminis aucupetur dulcissimam. — Quamvis igitur argumentum huius carminis est simplicissimum, cuius generis multa alia tam veteres, quam recentiores poetae tractaverint; non defuerunt tamen allegoriarum captatores, qui et hic nescio quid obsceni sub passeris nomine latitare subodorarentur. Corradinus de Al-lio censet adeo, poetam hoc carmine alloqui passerem Lesbiae aegrotantem, sed ipse aegrotasse videtur, cum haec scriberet. Constat denique, in more positum fuisse apud veteres, ut pueri aequae ac puellae

AVCS

Et acris solet incitare morsus:

Quum desiderio meo nitenti

Carum nescio quid lubet iocari,

(Vt solatiolum sui doloris:

5

Credo,

quid lubet iocari Heinfus in notis ad Catullum libro citato ex coniectura parum probabili. 6. piget fere omnes coniecturas, quas V. V. D. D. ad hunc locum attulerunt, chartae illinere. *Et solatiolum sui doloris credo*, Voss. *ut solatiolum* Vulp. *Pro credo ut v. sequ.* tentabat Scaliger *credunt.* difficultatem nimi-

aves ad lusum et oblectationem exquirent. Vid. Bochartus Hierozoic. p. 16. cf. Martial. lib. I. epigr. 8.

V. 3.) *Quoi pr. dig. da. adp.* primus digitus est extrema digiti pars (die Fingerspitze) ἄκρον τῆς δακτύλου. Sic *prima aqua* apud Ovid. Her. XVIII. v. 100. dicitur aqua extrema, quae littus alluit. Pari modo *ultimus* dicitur infra c. XI. 22. pratum *ultimum* est prati extrema pars. *Adpetenti* h. e. apprehendere et mordere cupienti.

V. 5-9) Locus corruptissimus, (vid. Var. Lect.) quem levi medela sanari posse puto, si particulam *ut v. 7.* in *in* vel *ad* mutaveris et locum sic interpunxeris:

Quum desiderio meo nitenti
Carum nescio quid lubet iocari;

In solatiolum sui doloris

Credo, ut tum gravis ac-
quiescat ardor.

Desiderio meo nitenti, h. e. puellae meae formosae. *Desiderium* vocatur puella, cuius desiderio amator flagrat. Sic πῶδες apud Bion. Idyll. I. v. 83. *nitere* autem, *nitidus* et *nitor* passim de pulchra foeminarum forma. Ovid. Met. 12. v. 405. *Hylonome, qua nulla nitentior foemina.* Horat. I. Od. 5. v. 13. quibus intentata *nites*. Lib. II. Od. 12. 19. *nitidae virgines*. L. I. Od. 19, 5. urit me Glycerae *nitor*. 6.) *Carum nescio quid* dulce quid, suaviter. tam sensus erit: puella mea laceffere solet passerulum suum ad eiusmodi morfiunculas inprimis tum, quando *illi* (pro quo eleganter: *desiderio meo nitenti*) lubet suaviter iocari et animi causa ludere, haud dubie (*credo*) in doloris sui levamen, ut *tum* (inter *iocandum*) aestus animi et fluctus componantur. Ergo Lesbiae fuit passer id, quod

Credo, ut tum gravis acquiescat ardor)
 Tecum ludere, sicut ipsa, possem,
 Et tristis animi levare curas;
 Tam gratum mihi, quam ferunt puellae

10

A 3

Per-

rum huius loci peperit ingrata repetitio particulae *ut* et diversa eius significatio. Hinc diversae sententiae, coniecturae, et explicationes. Heinsius in notis ad Cat. pro *ut* legendum esse suspicatus est *Tu*, et, cum ne sic quidem difficultates remotas videret, versus ita constituendos et transponendos esse putavit: *Corde cum gravis acquiescit ardor, Ut solatiolo sui doloris Tecum ludere, sicut ipsa, possem.* Denique totum versum excidisse putat, quo donatum sibi a puella passerem poeta sit testatus. — Audacissimus omnium in hoc loco emendando fuit Corradinus de Allio, qui, ut molliter dicam, non emendavit, sed misere saepe corrupit et mutilavit poetam. Nam quamvis libros Manuscriptos iactet, non unius tamen assis aestimandae sunt plurimae, quas affert, lectiones. Has igitur non recensebo, quodcunque autem in eius editione reperitur frugi, bona fide laudabo et proferam, quid mihi de hoc loco emendando et explicando videatur, dixi in notis. V. 9. *posse* Vossius, Vulpius et

quod nobis fere male affectis instrumentum aliquod musicum. V. 9. ad *possem* subintellige *si*, quae particula nonnunquam omitti solet. Vid. Burmann. ad Ovid. Amor. III. 3. v. 9. si possem, inquit poeta, eodem modo, ac puella mea, passere illo uti ad levandas animi curas, tam gratum id mihi foret, quam quod gratissimum.

V. 11) Post *gratum* suppleendum est: foret. *Pernici puellae* Atalantae, Schoenei filiae, quae cursu certavit cum proci suis et victa tandem obiecto

malo aureo nupsit Hippomeni. Ovid. Metamor. X. v. 609. Fuerunt autem duae Atalantae, quae saepe confunduntur. Vid. Spanhem. ad Callinach. Hymn. in Dian. v. 216. et Perizon. ad Aelian. Lib. X. c. 1. V. 13) *Quod zonam sol. d. ligat.* h. e. quod malum aureum effecit, ut viro traderetur, qui tandem zonam solveret. Solvebatur autem zona, qua virgines contravim libidinosorum praecinctae fuerunt, a sponso primo concubitu. Diligenter et fuse hunc morem exsecutus est Schraderus ad Musaeum p.

Pernici aureolum fuisse malum,
Quod zonam soluit diu ligatam.

alii. V. II. *tam gratum id mihi* Muret. *tam gratum est* Vossius
et Vulpus.

343-349. cf. Ernesti ad Calli- Burmann, ad Ovid. Heroid. ep.
mach. Hymn. in Dian. v. 16. et II. v. 116.

CARMEN III.

LVCTVS IN MORTE PASSERIS.

Lugete, o Veneres, Cupidinesque,
Et quantum est hominum venustiorum.
Passer mortuus est meae puellae,

Passer,

V. 4. Hic versus abest in Stat. MSS. et aliis editionibus,
sed Scaliger eum in suo MS. invenit, Tuetur eundem Canta-

Desset poeta in hoc carmine mortem passeris Lesbiae, quem vocat, melliti, sed melle dulcius est ipsum carmen flebilibus modis deductum et plane ad doloris sensum compositum. Si verum est, quod verissimum puto, maximam veterum carminibus dignitatem conciliari gravitate sententiarum, quibus repente saepe lectorem in rebus ludicris occupatum ad seria abripiunt, nominatim Horatius, Tibullus, Propertius et Anacreon; profecto hoc Catullianum carmen iure sibi hanc laudem vindicat. Nam quem non horrore quodam perfundat Orci descriptio? — Non poenitebit cum nostro contulisse Ovidii epicedium in mortem psittaci Amor. II. el. 6. Eiusdem argumenti carmen apud Statium II. Silv. IV. et Lotichii, poetae suavissimi, carmen in funus Delphini Lib. II. Eleg. 7. Eleganter carmen nostrum transtulit in vernaculam *Ramlerus* in *Oden aus dem Horatz*, Berolini 1769.

v. 2.) *quantum est hom. venust.* h. e. quotquot sunt homines elegantes et delicati.
nam

Passer, deliciae meae puellae,
 Quem plus illa oculis suis amabat:
 Nam mellitus erat, suamque norat
 Ipsam tam bene, quam puella matrem:

5

A 4

Nec

brigienſis edit. ex fide MSS. Auget certe hic verſus vim doloris, nec diſplicet eiſdem verſus ex ſuperiori carmine iteratio. V. 6. *ipſa* Voſſius et MSS. Stat. V. 10. *pipiabat* Voſſius et Cantabrigienſis, alii *piplabat*, *pipulabat*, *pipilabat*, *pippiebat* Mu-

nam. *venuſtus* non ſemper ad formam, ſed ad morum ſaepe ſuavitatem et elegantiam refertur, et idem eſt, quod nobis: *artig*, *galant*. infra carm. XXII. v. 2. *homo eſt venuſtus, et dicax, et urbanus*. XIII. 6. ad Fabullum *venuſte noſter*. Cicero de Orat. II. c. 56. *Sed cum omnium ſis venuſtiſſimus, et urbaniſſimus*. Idem Pro Domo c. 34. de facilitate iocandi *Sermo venuſtus et urbanus*. Contra *invenuſtus*, quicquid elegantiae et honeſtati repugnat, *unartig*, *unmanierlich*. Intra carm. XII. v. 5. de furto ſudarii *res eſt ſordida et invenuſta*. Nec huc traxerim felicitatem amoris, quam notionem interpretationi ſuae immiſcet Cl. Harleſius in Chreſtom. Poet. Lat. 155. quamvis *venuſtus* eleganter alias dicitur, cui *Venus in amore favet*, *invenuſtus* (*αγαφροδίτος*) cui non fa-

vet. vid. Hemſterhuſ. ad Lucian. T. I. p. 242. Sed haec notio huc non quadrat. Citantur enim Veneres, Cupidines et elegantiffimi quique homines ad lugubres paſſeris exſequias non aliam ob cauſam, quam quod ipſe paſſer fuerat dulciſſimus mellitiſſimusque.

V. 5.) *Quem plus oculis ſuis amabat*, h. e. quo nihil ipſi fuit carius. Ab oculis enim, pretioſiſſima corporis noſtri parte, variae ſummi declarandi amoris formulae petitae ſunt. cf. Moſch. Idyll. v. 9. et quae ibi obſervat elegantiffimus Manſo. Plura vid. apud Rittershuſ. ad Opian. Halieu. I. v. 703. et Spanh. ad Callimach. H. in Dian. v. 211. Plautus ſaepius: *oculitus amare*. cf. infra car. XIV. v. 1.

V. 6.) *ſuamque norat ipſam tam bene* ſuam ipſam h. e. ſuam dominam. Nam *ipſa* ſub-

Nec sese a gremio illius movebat ;
 Sed circumfiliens modo huc, modo illuc,
 Ad solam dominam usque pipilabat. 10
 Qui nunc it per iter tenebricosum,
 Illuc, unde negant redire quemquam :
 At vobis male sit, malae tenebrae
 Orci, quae omnia bella devoratis :
 Tam bellum mihi passerem abstulistis. 15
 O factum male! O miselle passer,

Tua

Vet. V. 12. *illud* MSS. Stat. V. 16. *bellus ille passer* Ald. et Col. *o malae tenebrae* Muret. *o factum male, vae fuisse passer* Meleager, qui in antiquis libris invenerat, *bonum factum male*

substantive pro domina dicitur more Graecorum, qui saepe dominum *κύριον*, et dominam *κύριαν* vocant. Sic Plautus Casina, Act. IV. 2. 10. Ego eo, quo me *Ipsa* (domina) misit, vid. quos laudat Doctiss. Harlesius ad Chrestomath. Graec. p. 51.

V. 10.) *ad dominam* h. e. versus vel adversus dominam.

V. 11 — 14) *iter tenebricosum* nos: die finstre Todesbahn. Sallust. Catil. LII. §. 14. *inferorum loca sunt tetrica, inculta, foeda atque formidolosa*. ubi vid. similia exempla a Cortio collecta. V. 12.) *unde neg. red. qu.* Simi-

liter Orcus apud Oppianum Halieut. IV. v. 394. *ἀνέκβατος αἶδος εὐνή* vocatur, ad quem locum alia exempla fati necessitatem describentia dabit Rittershusius. cf. Antipatri Epigr. in Analect. Vet. Poet. Graec. 90. T. II. p. 37. edit. Brunck.

— *ἐς γὰρ ἀκαμπτον,*
Ἐς τὸν ἀνάσθητου χῶρον ἔβης
ἐνέρων.

V. 14. *quae omnia bella devoratis.* Simillima plane de Orco est querela Veneris mortem Adonidis lugentis apud Bion. Idyll. I, v. 55. *τόδε πᾶν καλὸν ἐς σὲ καταβῆται*, cf. Ovid. Amor. II. 6. v. 39.

V. 16.

Tua nunc opera meae puellae
Flendo turgiduli rubent ocelli.

bellus ille passer. V. 17. *Vestra nunc opera* Aldus. *cuius nunc opera* Vossius. nostram lectionem tuentur Cantabrig. Vulp. et omnes fere libri scripti.

V. 16. seqq.) *o factum male!* Exclamatio in rebus adversis. Sic Cicero de morte Alexionis ad Attic. lib. XV. Epist. I. *o factum male de Alexione.* contra in rebus laetis *o factum bene.* cf. Vulp. 17.) *Tua opera* h. e. tua causa, propter te. 18) *turgiduli ocelli.* Saepe genae *tumidae* et oculi *tumidi* ex fletu dicuntur. Tibull. I. 8. 68. *Et tua iam fletu lumina fessa tument.* ubi vid. Illustrissimus Heyne in Observat. p. 77. edit. nova.

CARMEN IV.

DEDICATIO PHASELI.

Phaselus ille, quem videtis, hospites,
Ait, fuisse navium celerrimus,

A 5

Neque

1. *Phasellus.* Aldus et Statii MSS.

Phaselum suum concelebrat poeta ob insignem sibi olim praestitum usum, nunc vero emeritum et recondita quiete senescentem. Summa eius laus ponitur partim in celeritate, partim in roboris firmitate, qua tot et tanta emensus fuerat itinera. Suavissime autem ipsum Phaselum inducit depraedicantem merita sua et denique solemnè modo Castori et Polluci se consecrantem. Caeterum vix dubitari potest, quin totum hoc carmen ad Graeci cuiusdam poetae exemplum compositum et adumbratum sit; adeo spirat Graecorum indolem, leporem et in usu metaphorarum audaciam. Nec desunt exempla, ubi ipsae naves vel meri-

Neque ullius natantis impetum trabis
 Nequisse praeterire, sive palmulis
 Opus foret volare, sive linteo.
 Et hoc negat minacis Adriatici

5

Nega-

V. 6. Voss quia in nonnullis MSS. legerat *negant*, reponit *nec aut male!* nam sic perit quaesita poetae elegantia.

sua extollentes inducuntur, vel Deo cuidam dedicantur. cf. Antiphili Epigr. 26. in Analect. V. P. G. Tom. II. p. 176. et Macedon. 22. 23. Tom. III. p. 117. edit. Brunck. Est autem hoc carmen, quod meris Iambis constat, numeris suis absolutissimum tantaque arte et facilitate compositum, ut, artemne magis in illo admireris, an leporis et ingenii venustatem, ipse nescias. Hinc recte iudicat Vulpius, vel ex hoc uno carmine perspicui posse, cur veteres *docti* nomine nostrum insignierint. Expressit autem hos iam-bos totidem iambis graecis puris Ios. Scaliger, qui leguntur in eius notis ad h. c. cf. Parodiae ad Phaselum Catulli a diversis auctoribus scriptae cum notis philol. Andr. Senfflebbii Lips. 1642. 8.

V. 1.) *Phaselus* est navicula longior et simul angustior, mira imprimis velocitate nota, quam praestabat prora longe et oblique supra aquam por-

recta. Fuse de hac voce et eius etymologia disputat Vossius ad hunc locum.

V. 2.) *ait fuisse nav. ceterri-mus* ex noto graecismo, casus primus pro casu quarto. Virg. Aen. II. v. 377. *sensit delapsus in hostes.* vid. Bentlejus ad Horat. Epist. I. 7. 22.

V. 3 — 6.) Sensus: et potuisse cuiuslibet navigii velocitatem superare, sive remorum sive velorum usa certandum fuisset, *trabs*, pro navi ex primo navium usu. *cava trabs* apud Virgil. Aeneid. III. v. 191. *palmula* proprie remi pars extrema, in modum palmae protenta. *ταρσος κώπης.* *praeterire* cursu superare. *παρέρχεσθαι, παρατρέχειν.* *volare* velociter navi currere. Virgil. Aeneid. III. v. 124. sic *πεταῖδα* apud Graecos, vid. Interpret. ad Hygin p. 122. edit. Stav. hinc ipsa navis vocatur *πολυπλανέων ἀνέμων πτερόν* apud Macedon, in Analect. Vet. Poet.

Negare litus, insulasve Cycladas,
 Rhodumve nobilem, horridamve Thraciam,
 Propontida, trucemve Ponticum sinum;
 Ubi iste, post Phaselus, antea fuit

10
 Co-

Poet. Graec. Tom. III. Epigramm. 23. p. 17. edit. Brunck. contra eleganti metaphora id, quod de navigio proprie dicitur, transfertur ad volatum. Ita Virgilius dixit *remigium alarum*. Aeneid. I. v. 301 et VI. v. 19. Ceterum observandum est, tres diversas metaphoras hic coniungi, *natare, ire, volare* ut mox v. 12. ubi pro fronde *coma*, quae *loqui* et *sibilum* edere dicitur. Quam quidem poetae ab una metaphora ad aliam transilientis audaciam graviter taxat Muretus. Sed recte observat Ernesti in Initiis Rhetor. §. 319. non nimis huic legi adstringendos esse poetas, quibus, cum exarserunt ingenii calore, non licet ita expendere omnia severe ad praeccepta magistrorum, et id modo tenendum esse, ne subiecto, metaphorice expresso, tribuamus, quae illi metaphorae non convenient. cf. Klotz. Lect. Ven. p. 417 seq. et Tullius ad Longin. 32, 2. p. 173.

V. 6 — 10.) *Et hoc negat* negare hoc affirmare ait *litus minacis Adriatici*. Adria-

ticum mare est sinus maris Mediterranei inter Italiam et Illyricum. *minax* procellosum, impetuofum. *Cyclades* Insulae maris Aegaei. *Rhodus* insula Cilicii vel Carpathii maris, colosso, mercatura, artibus et philosophia nobilis. *clara* vocatur apud Horat. Od. I. 7. 1. *Thracia*, regio ultra Macedoniam, Septentrionem versus, *horrida* vel ad feros et barbaros mores trahendum est, quo sensu *Germania horrida* dicitur apud Horat. Od. IV. 8. 22. vel ad asperam et gelidam regionem. *Propontis*, pars maris inter Hellespontum et Bosporum Thracium. *Ponticus sinus* mare Euxinum. Animadvertant autem tirones in hoc carmine elegantem metaphoram ab affectu irae ad mare translata in adiectis *trux, minax, impotens*. cf. Doctiss. Harles. ad hunc locum in Chrest. Lat. Poet. contra *ira fervere, aestuare, fluctuare* cet. dicitur.

V. 10 — 19.) *ubi* in regione Ponti, quae largissimo artorum navium struendis ap-

tarum

Comata silva: nam Cytorio in iugo
 Loquente saepe sibilum edidit coma.
 Amastri Pontica, et Cytore buxifer,
 Tibi haec fuisse et esse cognitissima
 Ait Phaselus: ultima ex origine
 Tuo stetit dicit in cacumine,
 Tuo imbuisse palmulas in aequore,
 Et inde tot per impotentia freta

15

Herum

tarum proventu nota est.
 Hinc naves ibi exstructae nobilitatem suam iactabant. Horat. Od. I. 14. 11.

*Quamvis Pontica pinus
 Silvae filia nobilis
 Iactes et genus et nomen
 inutile.*

Mira autem suavitate recordatur Phaselus usu et aetate nunc exesus, se olim inter arbores frondosas floruisse in iugo Cytorio et foliorum agitatione dulcissimos susurros edidisse, quod dicitur v. 12. *Loquente coma edidit sibilum.* Eleganter enim arboribus vox et cantus tribuitur a poetis. Petronius Car. 120.

Mollia discordi strepitu virgulta loquuntur.
 ubi similia exempla larga manu dabunt interpretes p. 567. edit Burman. et ad Virgil. Eclog. V. v. 28. Sed facis norum vel ex primo versu Theocriti:

Ἄδύ τι τὸ ψιθύρισμα
 καὶ ἁπίτυς.

Simili modo pristinae suae conditionis memor navis inducitur in Epigr. incerti cuiusdam poetae graeci in Analect. Vet. Poet. Graec. T. III. Ep. 385. p. 232. edit. Brunck.

Οὐρσεν ἐν δολιχοῖς βλω-
 θρῆν πίτυν ὑετιὸς με
 Πρὸ ῥιζῶν γαίης ἐξεκύ-
 λισσε Νότος.

Ἐνθεν ναῦς γενόμεν, ἀνέ-
 μοις πάλιν ἔφρα μάχω-
 μαι.

Ἄνθρωποι τόλμης ἔποτε
 Φειδόμεοι.

Amastris urbs Paphlagoniae Sesamum olim nuncupata, proxima monti *Cytoro*, qui *buxifer* dicitur propter abundantiam buxorum. Virgil. Georg. II. v. 437.

Et iuvat undantem buxo
 spectare Cytorum.

V. 15.

Herum tulisse; laeva, sive dextera

Vocaret aura, sive utrumque Iuppiter

20

Simul secundus incidisset in pedem;

Neque ulla vota litoralibus Diis

Sibi

V. 15.) *ultima ex origine*, non, uti omnes interpretantur, *ab antiquissimis inde temporibus*, sed potius *ex antiquissima et nobilissima arborum stirpe*. nam arbores ducunt quasi familiam quandam, ideoque apud poetas matrum filiarumque nomine audiunt. Ex nube exemplorum, quae interpretes adduxerunt, unum huc facit a Statio laudatum ex Cornelio Nepote in Attico Cap. I. *Pomponius Atticus, ab origine ultima stirpis Romanae generatus*.

V. 19—22.) *laeva sive dextera v. au sive utr.* cet Sensus: explevi boni navigii partes sive ab una tantum parte (*a dextera vel a sinistra*), sive ab utraque parte ventus secundus ita adspiraret, ut plenis velis currere liceret. *Pedes* dicuntur nauis funes, quibus inferiores veli anguli (die äussersten Spitzen des Segeltuchs) puppim versus adducuntur. Quodsi igitur ab utraque parte ventus secundus adflat, ab utraque etiam parte expansis pedum ope velis ille excipitur, et hoc est:

incidit ventus in utrumque pedem sive utroque pede curritur. sin vero ventus obliquus spirat, et *vel a dextera vel a sinistra vocat*, tunc uno tantum *pede* inferior veli angulus ad excipiendum ventum attrahitur. Acriter de hac dictione disputarunt Scaliger et Vossius ad hunc locum, Salmasius ad Solin. p. 400. Potter ad Lycophron v. 1015. Graevius ad Cic. lib. XVI, ad Attic. ep. 6. Burmannus ad Ovid. Fast. III. 565. et plures alii. Sed nemo accuratius rem excussit quam Illust. Heyne ad Virg. Aen. V. v. 830. — *Iuppiter* pro vento est res nota. Hinc vocatur Ἰππιος, cuius celebre fanum fuit in ora Ponti Euxini, de quo erudite Wesseling. ad Diodor. Sicul. et Petit. Commentar. L. L. Attic. lib. 5. 4. p. 503.

V. 22 seqq.) ornate pro: *se nunquam expertum fuisse tempestatem*. Nam saeviente tempestate nauis suscipiebantur vota in littore diis solvenda, quod nunquam opus habuit Phaselus. *Dii littorales* suat dii quibus marini in lit-

tore

Sibi esse facta, cum veniret a mare
 Novissimo hunc ad usque limpidum lacum.
 Sed haec prius fuere: nunc recondita 25
 Senet quiete, sequæ dedicat tibi,
 Gemelle Castor, et gemelle Castoris.

V. 23. *a mari* Stat. in Maffei lib. in aliis *amaret*. Sed nostram lectionem *a mare* defendunt grammatici, cf. Sanctii Minerva Lib. VII. p. 195. *novissime* in MSS. Scalig. et Statii. V. 27. *gemelle Castorum et gemelle Castoris* invenit Vossius in libris MSS.

torre expiandi. cf. Virgil. Georg. I. v. 436. *a mare novissimo*, remotissimo, Pontum Euxinum puta. *limpidus lacus* est Benacus, ad quem sita fuit Sirmio peninsula. v. 25) *Sed haec prius fuere*: aber das ist nun vorbei! vid.

de hac formula Gatacker in Dissertar. de n. instrum. stylo p. 115. V. 27.) *Gemelle Cast. et gem. Cast.* Castor et Pollux, navigantibus propitii. cf. Horat. Od. I. 3. 1. et ibi Doctiss. Iani.

CARMEN V.

A D L E S B I A M.

Vivamus, mea Lesbia, atque amemus,
 Rumoresque senum severiorum

Om.

Hilari animo affurgit poeta et puellam suam ad delicias faciendas evocat mortis admonitu. — Eodem argumento ad mutui amoris cohortationem abusi sunt alii nequitiae magistri. Propert. I. 19. 25. II. 15. 24. Tibullus I.

I. 70. Plura exempla collegerunt Murerus ad hoc carmen et Burmannus ad Lotich. lib. II. 'Eleg. 8. v. 65. Caeterum comparatum cum nostro Martial. VI. 34.

V. 1.) *Vivamus! genio indulgeamus et amorem exerceamus*

Omnes unius aestimemus assis.
 Soles occidere et redire possunt:
 Nobis, cum semel occidit brevis lux,
 Nox est perpetua una dormienda.
 Da mi basia mille, deinde centum,
 Dein mille altera, dein secunda centum,

Dein,

V. 8. *Dein mi altera da secunda centum* Voss. in suis exempl. et sic est in libro manuscripto et edit R. nisi quod in priore verba transponuntur *altera mi da secunda centum — dein mille altera deinde secunda* Stat. MSS. *Dein mille altera, da se-*

ccamus. Horat. Epist. I. 6. *Nos, ubi decidimus, defuncti munere vitae,*
 65.

— *sine amore iocisque
 Nil est iucundum, vivas in
 amore iocisque.*

*Urget perpetua lumina no-
 cte sopor.*

vid. quae ibi notavit Burmann.
 Sec.

Petronius cap. 34. p. 164.
*Ergo vivamus, dum licet
 esse bene.*

V. 5.) *Cum semel occidit
 lux, nox una perpet. est dor.*
 Certatim hanc sententiam ex-
 ornarunt poetae, cuius exem-
 pla ubivis obvia. Unum po-
 namus ex Moscho Idyll. II.
 v. 108.

ubi vide Burmannum. Sic
 Ζῆν apud Graecos.

V. 2.) *Rumores sen. sen.*
 quicquid de amore nostro
 spargant et crepent fenes mo-
 rosi.

Ὅπποτε πρώτα θάνωμες
 ἀνάκοσι ἐν χέθονι κόιλᾳ,

V. 4 — 7.) *Soles occidere
 et red. poss. Accommodate*
 Horat. Od. IV. 7. 13.

Ἐυδομες εὖ μάλα μακρὸν
 ἀτέρμωννα νήγρετον ὕπνον.

*Damna tamen celeres repa-
 rant coelestia lunae;*

Colorem inde duxit Lotich.
 lib. III. Eleg. 7. 23.

nox pro somno. vid. Dracken-
 borch. ad Sil. Ital. III, v. 216.

*Ergo ubi permensus coelum
 Sol occidit, idem
 Purpureo vestit lumine rur-
 sus humum;*

V. 9.) *usque sine intermis-
 sione, uno tenore. v. 10.) mil-
 lia fecerimus h. e. millium ba-
 siorum iumnam fecerimus.*

Quod

Dein usque altera mille, deinde centum:

Dein, cum millia multa fecerimus,

10

Conturbabimus illa, ne sciamus,

Aut ne quis malus invidere possit,

Cum tantum sciat esse basiorum.

cunda centum. Cantabrig. V. 9. *Deinde usque altera mille omnes* Statii MSS. et Cantabrigiensis. V. 10. *pro fecerimus* mavult Heinsius in notis ad Catullum *fixerimus* male! vid. not.

Quod cum non intelligeret Heinsius, indulgit corrigendi libidini. vid. Var. Lect. *Millia facere* est summam facere vel conficere millium. Eadem summa vel numerus versu sequenti dicitur *conturbari*, computo seu rationibus turbatis. proprie enim *conturbare* dicitur de decoctoribus et aere alieno oppressis, quorum rationes sunt conturbatae, quae sibi non constant, non paria faciunt, cf. Burmann. ad Petron. c. 39. p. 169. et quos ibi laudat.

V. 12) *ne quis malus*, inuidus et hinc maleficus, venefi-

cus. malus enim ut graecorum *κακός*, saepe de rebus magicis et veneficis usurpatur. vid. Drackenborch. ad Sil Ital. VIII. v. 500. et Burmannus ad Petron. Carm. LXIII. p. 318. *invidere* invidia nocere. Homines invidi. autem aliorum bonis nocere tentabant nimia laude tanquam fascinationis genere. cf. Virgil. Eclog. VII. 27-28. et ibi Cerdanus. *invidere* igitur hoc loco est, quod in patria lingua superstitiosis dicitur: beschreyen, quod mox Carm. VII. v. 12. *mala lingua fascino* dicitur.

CARMEN VI.

A D F L A V I V M.

Flavi, delicias tuas Catullo,

Ni sint illepidae atque inelegantes,

Velles

Frustra a Flavio petierat Catullus, ut sibi indicaret amoris sui delicias et, quo

beatus vulnere, qua pereat sagitta, secum communicaret. Ex hac igitur Flavii tergiversatio.

Velles dicere, nec tacere posses.
 Verum nescio quid febriculosi
 Scorti diligis: hoc pudet fateri.
 Nam, te non viduas jacere noctes
 Nequidquam tacitum cubile clamat,
 Sertis ac Syrio fragrans olivo,

Pul.

V. 3. *velis et possis* coniecit Heinſius in not. ad Catullum. parum recte. Cogita, Catullum iam antea explorare voluisse Flaviū de eius amore, sed illum ſemper tergiverſatum eſſe, vid. infra argumentum. V. 7. *nequaquam* vult Heinſius in notis ad Catullum. praeter neceſſitatem! vid. not. V. 3. vetus lectio *Sertis Aſſyrio* et *ſertisque Aſſyrio*. pro *fragrans alii flagrans*. male. vid. Drackenborch. ad Siliū Ital. XV. v. 117. et Bentlejum ad Horat. Od. II. 12. 25. V. 9. *hic et ille* Stät.

fatione ſuſpicatur, illum laborare in vili aliqua morboſaque meretrice, quae ſalva honeſtate indicari non poſſit, quam quidem ſuſpicionem alia quaedam ſigna externa confirmabant. Iterum nunc rogat Flaviū, ut, cuiſcunque tandem amori vacet, ditius ipſum ne celet, addita promiſſione, ſe celebraturum eſſe eius amores lepidis carminibus.

V. 1) *Catullo* eleganter pro mihi, ſummae familiaritatis declarandae cauſa.

V. 2) *ni ſint illepid.* atque *inel.* ni ſit proſtibus, vel uti mox v. 4 vocatur *ſcortum febriculofum*.

V. 7) *Nequidq. tacit. cubil. clamat*: quamvis tu reces, fruſtra tamen tacet cubile. imò clamat et ad clarum ſolis lucem profert nequitiam tuam. Quilibet autem, vel me non monente, facile ſentiet, quam ſuaviter *cubili nequidquam tacito clamor* tribuatur reſpectu alti. quo amorem ſuum diſſimulabat Flavius, ſilentii. *Tacitus* et *clamare* eleganter ad res inanimatas transferuntur etiam apud alios. Sic *tacita veſtis* apud Propertium I. 4. 14. ubi de utroque exempla collegit Paſſeratus.

V. 8) *Sertis ac Syr. frag. olivo*. Non capillos tantum unguentis ſaturare ſolebant homines delicati et beatioreſ, ſed lectu-

B

Pulvinusque peraeque et hic et illic

Attritus, tremulique quassa lecti

10

Argutatio inambulatioque.

Nam mî praeualet ista nil tacere.

Cur

qui priorem et interiorem lectum intelligit. V. 12. prisca lectio, testante Scaligero, fuit: *nam ni ista praeualet nihil tacere. Cur non iam latera exfututa pandam, Nec tu quid facias ineptiarum?* unde fecit; *nam, ni supra, valet nihil tacere, [Cur? non iam latera exfututa pandant?]* *Nec tu quid facias ineptiarum.* Antiquitatem lectionis Scalig. confirmant Stat. MSS. et Vossii exempl. nisi quod ille pro *pandam* legit *panda* et hic *pandas* habet tamen Com melini liber in margine - - *pada*. Vossius hunc locum corruptum ita restituere conatus est: *Nam ni istapte, valet nihil tacere, Cui non iam latera exfututa pandant Nocti quid facias ineptiarum?* Quam lectionem recepit Graevius et Vulpius. Nec multum discedit edit. Cantabrigiensis, quae pro *cui non exhibet cui nunc.* Heinsius in n. ad Catullum tentat: *Quum nil praeualet ista mi tacere, Cur nunc iam latera exfututa pandas.* Bondanus in Var. Lect. p. 130. ex Excerpt. MSS. a

lectulos etiam inungere rebus odoriferis. sic infra LXIV. v. 87. *suaves odores exspirare lectulus* dicitur. cf. Muretus.

V. 11.) *lecti argutatio* non de crepitu lecti cum Statio intelligenda, sed eodem fere sensu, quo *inambulatio*. Sic *fullones* apud Nonium in fragm. veteris scriptoris IV. 34. dicuntur *argutari pedibus* (ὄξυποδῆν) cf. Ernesti ad Tacit. Annal. XI. 28.

V. 12) In hoc loco tam emendando quam explicando mirum in modum se torserunt interpretes. vid. Var. Lect. Sed nondum remotae sunt dif-

ficultates, quibus tam verba, quam ipse sensus laborat. Quam nos dedimus lectionem in textu, contra loquendi rationem et orationis nexum explicant: *Nam mihi prodest ista nil tacere.* Quid? si duabus voculis transpositis hunc in modum legatur versiculus:

*Nam nil praeualet ista mî
tacere*

hoc sensu: *nam nil praeualet, nulla causa tantum apud te valere debet, ut ista, quae amorem tuum spectant, mî, tibi amicissimo, taceas, reticeas. Tacere aliquid, pro reticere passim dicitur. Terent. Eunu-
nuch.*

Cur nunc tam latera exfututa pandas

Ni tu quid facias ineptiarum?

Quare quidquid habes boni malique,

15

Dic nobis. Volo te ac tuos amores

Ad coelum lepido vocare versu.

Rhunkenio acceptis, affert: *Nam ni te pudeat, nihil taceres.* Idem Vir Doctus testatur in margine Aldinae editionis legi *Ni te pigeat* quod fortasse ex eodem fonte fluxit. Totum locum autem sic refingit Bondanus: *Nam ni te pudeat, nihil taceres, Cum nunc tam latera effututa pandant, Noctu quid facias ineptiarum.* Quae quidem lectio commodum sane et orationis seriei valde accommodatum sensum fundit, sed nimis videtur vis facta esse antiquae lectioni. Pari modo se habet cum plurimis emendationibus Corradini de Allio, in quibus saepe nec vola nec vestigium antiquae lectionis apparet. Bipontina editio, ad quam textus editionis nostrae conformatus est, sequitur Gottingensem. vid. not. V. 15. *boni malive* vult Clariss. Iani ad Horat. Od. I. 27. v. 17.

nuch. I. 2. 23. Cornel. N. X. 2. 5. Aut egregie fallor, aut egregie sic omnia cohaerent sibi que respondent. Nec quenquam offendere debet particula *nam*, quam, quia praecesserat v. 6. mutavit Nic. Heinsius (vid. V. L.) in *Quam*. Sed non vidit utramque particulam habere, quo referatur. Primo loco *nam* referendum est ad verba, *nescio quid febriculosi scorti diligis* nam id testatur cubile. Altero loco ad verba: *nec tacere posses* nam tibi sum amicissimus, cui nil reticere debet. V. 13) *Cur nunc tam latera exfututa pandas* cet.

Cur latera Venere adeo exhausta et viribus defecta ostendas, prae te feras, explices, nisi noctu illa lassentur Veneris palaestra? vel: cur incurvas (a *pandare*) et pandicularis quasi latera infirma, nisi Veneris usu noctu exerceantur? Ovid. Amor. III. II. 13.

*Vidi, cum foribus lassus prodiret amator,
Invalidum referens emeritumque latus.*

V. 15) *Quidquid habes.* Imitatus est Horat. Od. I. 27. v. 17.

— *quicquid habes, age,
Deponi tutis auribus.*

CARMEN VII.

AD LESBIAM.

Quaeris, quot mihi basiationes
 Tuae, Lesbia, sint satis superque?
 Quam magnus numerus Libyssae arenae
 Lasepiciferis iacet Cyrenis,
 Oraclum Iovis inter aestuosi,
 Et Batti veteris sacrum sepulcrum:
 Aut quam sidera multa, cum tacet nox,
 Furtivos hominum vident amores:
 Tam te basia multa basiare,

5

Vesano

Ingentem basiorum copiam
 petit a Lesbia cf. Carm. V.

V. 4) *Lasepicif. Cyrenis.*
 Cyrenae, una e quinque urbi-
 bus regionis Cyrenaicae in
 Africa prope Aegyptum, lase-
 picio (σιλφίω) nobilis. vid.
 de hac nobilissima apud vete-
 res planta Salmasius ad Solin.
 p. 249. Cyrenaeis fuisse pro-
 priam et conspici eorum num-
 mis impressam egregie docet
 Hemsterhusius ad Pollucem
 IX. S. 60. p. 1026 — 1028. cf.
 Trillerus ad Grot. Christ. pa-
 tient. p. 257.

V. 5) *Oracl. Iovis int. aest.*
 innuit Iovem Hammonem, cu-
 ius templum et oraculum fa-

ma celeberrimum fuit in Li-
 bya. Describit illud Curtius
 IV. 7. 5. ubi multa de hoc
 templo collegit diligentia
 Freinsheimii. De imagine Iovis
 Hammonis in numismatibus
 et statuis expressa agit Span-
 hem. de Vsu et Praest. num.
 diss. VII. p. 389. adde Ant. van
 Dalen de oracul. gentil. c. 9.
 p. 209. seq. *aestuofus* non ad
 Iovem sed ad Libyam referen-
 dum est, ubi arena aestuabat,
 aestu fervebat, vel maris in-
 star flante Euro agitabatur.

V. 6) *Et Batti veteris sa-
 crum sepulcrum.* sacro hono-
 re colebatur sepulcrum Batti,
 quia primus Cyrenarum con-
 ditor

Vefano fatis et super Catullo est,
 Quae nec pernumerare curiosi
 Possint, nec mala fascinare lingua.

10

ditor fuit, de quo vid. Spanhem. ad Callimach. Hym. in Apoll. v. 76.

V. 11.) *curiosi* invidi. vid. ad carm. V. v. 12. — *mala*

lingua in simili re apud Virgil. dicitur. Eclog. VII. v. 28.

— — *baccare frontem*

Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

CARMEN VIII.

AD SE IPSVM.

Miser Catulle, desinas ineptire,
 Et, quod vides perisse, perditum ducas.
 Fulserè quondam candidi tibi soles,

B 3

Cum

V. 1. Heinio in n. ad Catullum placebat: *Miser Catulle,*

Frigere coeperat amor Lesbiae, eiusque animus a Catullo abalienari. Quod cum animadvertisset, pari modo ad illam contemnendam animum induxit et obfirmavit. Sed cogita, Catullum post multas variasque animi commotiones acquiescere demum in hoc consilio, et tandem aliquando amoris ineptias intelligere. In hac igitur ferriori cogitatione repente fit philosophus et secum insti-

tuit colloquium, cf. Ovid. Amor, III, 11.

V. 1.) *Miser* cui tantos cruciatus parat amor, tantum amaritudinis propinat. *ineptire*, suaviter pro inepte amare, amor, cuius aliquando nos poeniteat, indulgere. Sic *ineptus amor* apud Tibull. I, 4. 24.

V. 3.) *candidi soles* nulla nube obscurati, felices. cf. Salvagnium ad Ovid. Ibin v. 219. et Curt. ad Sallust. Catil.

Cum ventitabas, quo puella ducebat
 Amata nobis, quantum amabitur nulla. 5
 Ibi illa multa tam iocosa fiebant,
 Quae tu volebas, nec puella nolebat.
 Fulsero vere candidi tibi soles.
 Nunc iam illa non vult: tu quoque, impotens,
 noli;
 Nec, quae fugit, sectare; nec miser vive: 10
 Sed

desine ab ineptire. Et, quod vides perisse, perditum duce. V. 4. Heinsius legere iubet *quo puella dicebat* pro *condicebat*. Idem iam in mentem venerat Brouckhusio ad Propert. lib. III. Eleg. 22. et Ian. Doufae filio in not. ad Catull. citra necessitatem! Saepe autem in his vocibus inter se commutandis peccarunt librarii. vid. quos laudat Drackenborch ad Sil. Ital. XII. 221. V. 6. alii *tum iocosa*. V. 9. Voss. in Commelini codice invenit *tuque inepte et impote* in aliis *impotens* et sic est in Edit. R. et L. MS. in omnibus vero deerat pes extremus. Scaliger restituit *impotens ne sis*. Vossius ex vestigiis veteris lectionis: *tu quoque ipse te refer*. Statius *tu quoque impotens esto* hinc vult *tu quoque, impotens, noli* quae postrema lectio reperitur etiam in margine

til. 5. 7. Sic apud Graecos
 λευκὸν Φάος. vid. Spanhem.
 ad Callimach. H. in Cer. v.
 123.

V. 4) *quo puella ducebat* vocabat, me venire iubebat. consulto fortasse posuit verbum *ducere*, quia fallaciae notionem simul complectitur; eleganter enim dicitur de puellis, quae falsa spe amatores lactant [bei der Nase herum führen]. Propert. II. 17. I.

*Mentiri noctem promissis
 ducere amantem.*

V. 6.) *Ibi illa multa tam iocosa fiebant.* En novam poetae verecundiam, verecunde nunc circumscribentis amoris nequitias, quibus olim cum Lesbia indulserat! *facere et fieri* passim de re Venerea. vid. Burman, ad Petron. 39.

V. 9.) *tu quoque, impotens, noli.* Sensus: nunc illa te contemnit, vicissim illam contemne contemtus. Haeserunt in hoc loco et ad conjectu-

Sed obstinata mente perfer, obdura.
Vale, puella: iam Catullius obdurat:
Nec te requiret, nec rogabit invitam.

At tu dolebis, cum rogaberis nulla,
Scelesta, nocte. Quae tibi manet vita? 15
Quis nunc te adibit? quoi videberis bella?

B 4

Quem

lib. Heinſii, ubi tanquam mantiffa additur haec lectio: *Iam nunc et illa non vult, tu quoque et noli.* Cantabrigienſis Voſſianam lectionem amplectendam putat, modo pro *refert* legatur *obdura*. Servavit tamen in textu noſtram lectionem. Heinſius, cuius celebrata in emendandis poetarum carminibus, neſcio quofato, tam parum ingeniolo meo probatur ſagacitas, emendat in not. ad Cat. *tu quoque impotem mentis, Nec, quae fugit, ſeſtare.* V. 14. *cum rogaberis nullam, Sceleſta, noctem* Voſſius et Cantabrigienſis. vetus lectio fuit *nulla ſceleſta neſte vel nete*. Scalliger in ſuo MS. *rere, quae tibi manet vita* h. e. cogita, tecum

ieſturas confugerunt, interpretes [vid. Var. Lect.] ſed non cepiſſe videntur *impotentem* iam dici hominem inventum, qui nihil in amore valet et pollet, qui rejicitur et repulſam fert. *Potens* contra eſt, qui felix et fortunatus eſt in amore. infra Car. C. v. 8.

Sis felix, Coeli, ſis in amore potens.

V. 11.) *Sed obſtinata mente perfer, obdura* imitatus eſt Ovid. Amor. III. 11.

Perfer, et obdura; dolor hic tibi proderit olim.
obdurare eſt animum contra aliquid munire, durum facere, firmo et parato animo ali-

quid ferre, tenacem eſſe propoſiti. idem dicitur infra c. 76. *animo ſe affirmare* et apud alios *durare animum*.

V. 12.) *Vale, puella abi* in malam rem. Sic *χαῖρος* apud Graecos. cf. Daviſ. ad Cic. de Nat. Deor. libr. I. 1. ſub fine.

V. 14—15.) *At tu dolebis.* Similiter Horat. Epod. XV. 11.

*O, dolitura mea multum virtute Neaera;
Nam, ſi quid in Flacco viri eſt,
Non'feret aſſiduas potiori te dare noctes,*

Et

Quem nunc amabis? quous esse diceris?

Quem basabis? quoi labella mordebis?

At tu, Catulle, destinatus obdura,

reputa. Muretus ex libro quodam veteri affert; *scelestia, quae nunc quae tibi manet vita?* vulgata lectio *scelestia tene?* Heinſius pro liberalitate ſua: *cum rogaberis nulla, Scelestia, nulla. quae tibi manet vita?* vel, *cum rogaberis nulli, Scelestia, noſtem.* V. 19. *obſtinatus* Voſſius cum plurimis. noſtram lectionem defendit Scalliger et Ger. Ioan. Voſſius in Art. gram. lib. II. c. 14.

Et quaeret iratus parem. quum rogaberis nulla, Scelestia, nocte h. e. de nulla nocte. Scelestia perfida. Quae tibi manet vita? quam ſperea in poſterum vives? obſerva manere admittere etiam caſum tertium. exempla vid, in Sanctii Minerv. II, 4; cf, Ernesti in Clav. Cic. I, v, manere.

V. 18.) *quoi labella mordebis*, frequentes ſunt poetae in commemorandiſ amantium morſiunculis, tanquam fer-

ventiſſimi amoris ſignis. vid, Paſſerat. ad Propert. III. 8. p. 451. Brouckhuſ. ad Tibull. I. 6. 14. et Sciop. ad Luſ. c. 87. p. 92. *deſtinatus* recte dicitur, qui alicui rei devotus et addictus eſt, cui certa et fixa ſedet ſententia, nam *deſtinare* ſaepe eſt conſtituere, decernere, ut certum ſit. ut Graecorum *πέπνυε* conſtitutum eſt. Malim tamen *obſtinatus* propter verſ. II. v. V. L.

CARMEN IX.

AD VERANNIVM.

Veranni, omnibus e meis amicis

Anti-

Veranno, arctiſſimo familia- ritatis vinculo ſecum con- iuncto, gratulatur felicem re- ditum ex Hispania, eique,

quam gratus hic nuntius ad aures ſuas acciderit, declarat; mox magis declaraturus laetitiaſ ſuam mutuis amplexibus

Antistans mihi millibus trecentis,
 Venistine domum ad tuos Penates,
 Fratresque unanimos, anumque matrem?
 Venisti. O mihi nuntii beati!
 Visam te incolumem, audiamque Hiberum
 Narrantem loca, facta, nationes,
 Ut mos est tuus; applicansque collum,
 Lucundum os, oculosque suaviabor.

B 5

O

V. 2. alii *antistas* vel *antistes* sed nostra lectio omnium antiquorum librorum auctoritate munitur teste Vossio, V. 4. Ms. Stat. *uno animo sanamque et uno animo suamque*. Comel. lib. *senemque*, quam lectionem dare etiam Codices Vaticanos testatur Brouckhus. ad Tibull. I. 7. 38. Scal. lib. *unanimes suamque* L. MS. *tuamque*. Edit. R. *unanimos suamque*. nostra lectio debetur

bus et mutuo de eius itinere instituendo colloquio. Dulcissimum est hoc carmen et molissimos amicitiae sensus spirat. Comparent poetices studiosi Horat. I. od. 36. et Juvenal. Sat. XII. in reatum Catulli, miramque in simili argumento varietatem et copiam agnoscant.

V. 2.) *Antistans* praefereendus mihi ingenti amicorum turbae. *antistare alicui* est antecellere aliquem. Gell. I. 7. c. 5, *qui caeteris antistabat*.

V. 4.) *anumque matrem*. *anus* adiective sumendum ut infra LXVIII. 47. *charta anus* et LXXVIII. 10. *fama anus*

apud Ovid. Art. Am. I. 766. *cerva anus*. Martial. 6. 27. *amphora anus*. V. 6.) *Hiberam loca* intellige non vicus tantum et oppida, sed etiam situs et regiones. nam late patet vox *loca* sicuti Graecorum, *χωρα*, *χωρική*. vid. Salmas. ad Solin. p. 697. *Hiberi* sive Iberi sunt Hispani ab Hiberno fluvio sic dicti.

V. 9. *incundum os*, *oculosque suav.* intimi amoris signum apud veteres fuit oculorum osculatio. Sic Eurymachus apud Homerum Telemachus excipiens Odyss. XVI. 15.

Κύρα

O quantum est hominum beatiorum,
Quid me laetius est beatiusve!

10

Faerno, quem secutus est Vossius et hunc Cantabrigiensis. Caeterum solemnitas est lectionis diversitas in *unanimus* et *unanimis*, *exanimus* et *exanimis*, *inermus* et *inermis* aliisque similibus. vid. Drackenborch. ad Sil. Ital. V. 584.

Κύσσε δὲ μιν κεφαλὴν Cortius cf. infra Carm.
τε, καὶ ἄμφω φάρα XLVIII.
καλά. V. 10.)

Cic. Epist. ad Fam. XVI. 27. *tuosque oculos dissuaviabor.*
ubi plura in hanc rem attulit

O quantum est hom. cet. eleganter pro vulgari: nemo me est felicior et beatior.

CARMEN X.

DE VARRI SCORTO.

Varrus me meus ad suos amores

Visum

Catullus, cum redux factus esset ex Bithynia, ubi commoratus fuerat inter comites praetoris Memmii, forte fortuna a Varro deducebatur ad eius amicam, in cuius ore primo statim obtutu expressa videbat nequitiae et vitae meretriciae indicia. Mox inter ipsos exeritur colloquium, in quo egregie adumbrata est retorrida meretricularum viros emungendi caliditas, sed elusa a Catullo ridiculo modo. Nam cum meretrix inhiaret iam iam

captando praemiolo vel certe lepticarios ex Bithynia adductos Catullum sibi concessurum esse speraret, repente derisa et multis convitiis cumulara relinquitur. Multum suavitatis et leporis habet hic dialogus propter nativam rei ex vita communi petita descriptionem.

V. I.) *Varrus*: haud dubie intelligendus Alphenus Varus, qui ex tonsore vel futtore factus est iurisconsultus. Addictus fuit sectae Epicureae et multa scripta reliquit.

Scriptit

Visum duxerat e foro otiosum:
 Scortillum, ut mihi tum repente visum est;
 Non sane illepidum, nec inuenustum.
 Huc ut venimus, incidere nobis
 Sermo varii: in quibus, quid esset
 Iam Bithynia, quomodo se haberet,

Et

V. 7. Stat. MSS. *quomodo posse haberet* et ita libri veteres teste Vossio, qui inde procudit *quomodo ops se haberet* Vossium refutat Vir Doctus in Miscellaneis Observatt. quae cura Doruillii prodierunt Vol. V. p. 2. Sed magis displicet ipsius prolata coniectura: *quomodo os se haberet?* Fingit sibi nimirum V. D. scortillum rogasse poetam, *an ex irrumatione quaeustum fecisset? et quantum sibi os impurum profuisset?* — cui explicationi profecto omnis orationis series reclamaat, nec cetera, quae Viri Docto ad totum hoc carmen vel disputata vel observata sunt, tanti ponderis mihi videntur, ut iis commemorandis immerer. nostram lectionem tuentur libri veteres fere omnes.

Scriptit eius vitam Henric. Brenckmannus. Amstelodami 1709. meminit eius sodalitates infra Car. XXX. —

visum ad suos amores h. e. ad amicam suam. *amores* pro amica passim. Sic infr. XXI. 4. *paedicare cupis meos amores*, et XLV. 1. *suos amores* tenens in gremio. cf. XXVIII. 6. XL. 7. et alibi. *visere ad aliquem* est notus loquendi modus, Terentio, Lucretio, Plauto aliisque familiaris. exempla conduxit Heins. ad Ovid. Amor. II. 2. 21. v. 3.) *scortillum*, referendum ad amores, qui, quales fuerint,

nunc describuntur. *ut mihi t. repente v. e.* quemadmodum statim primo adspectu iudicabam.

V. 6.) *quid esset iam Bithynia* in quo statu iam esset haec provincia, *quomodo se haberet* quam lucrosa et quaestuosa esset respectu reddituum. (Wie sich die Provinz in Einkünften hielte.) Et *quant. mihi profu. ae.* et quantum ego inde reportassem lucelli. Vana sunt quae contra hunc locum disputat Vir Doctus in Observ. Miscell. Vol. V. p. 2. 3. de importuna eius emendatione vid. Var. Lect.

V. 9.)

Et quonam mihi profuisset aere?

Respondi, id quod erat: nihil neque ipsis,

Nec praetoribus esse, nec cohorti,

10

Cur quisquam caput unctius referret:

Prae-

V. 8. *quantum mihi profuisset aere* Veteres libri Scaligeri et Vossii, quod, cum parum latine dictum esse censeret Scaliger, mutavit in: *Quantum mihi profuisset; e re Respondi* improbante Gronovio lib. III. de Pecun. Vet. c. 17. ubi plura egregie carmen nostrum illustrantia invenies. Ipse eleganter coniecit *Ecquidnam in tabulis patet lucelli Expensum?* Heinsius in not. ad Catull. offert: *Et quanto mihi profuisset aere.* V. 9. Statii MSS. *omnes neque in ipsis.* Sed modus metri facile evincit, *ad in delendum esse.* Vossius ex vetusto lib. Commelini recepit *nihilmet ipsis* quem more suo sequitur Vulpius. Editiones tres antiquissimae *mibi neque ipsis* unde Scal. et Stat. *mibi nec ipsi* quod rejicit Gronovius l. c. p. 550. Editiones nonnullae *nihil neque ipsi* fortasse quia non concoquere poterant pluralem. V. 10. pro *praetoribus* Muretus *quaestoribus* refragante Gronov. l. c. *praecombibus* Heinsius in not. ad Catul. emendandi libidine abreptus,

V. 9.) *nihil neque ipsis.* Bithynis puta. neminem enim offendere debet, quod praecesserit Bithynia, cum frequens sit hoc loquendi genus [Syllepsin vocant Grammatici] optimis quibusque scriptoribus vid. Gronov. de Pec. Vet. II. 4. et Sanctii Miner. IV. c. 10. ibique Perizonium. *nec praetoribus* in universum, quibus administratio huius provinciae contigit; *nec cohorti* praetoris comitibus, qui fuerunt praefecti, medici, scribae, praecones et alii [la suite] *cur quisquam caput*

unctius referret h. e. cur quisquam propter lucrum ibi collectum lautius vivere posset, lautior et ditior rediret, (nos: *weswegen einer Staat darauf machen könnnte*) *unctus* enim inde, quod ditiores et elegantiores homines se delibuerre solebant pretiosis unguentis, eleganter transfertur ad omnia quae sunt lauta et splendida et quicquid beatiori conditione gaudet, Sic infra Carm. XXIX. 23. *uncta* patrimoniam. cf. v. 4. apud Martial. V. 46. *coena uncta* i. e. lauta et opipara,

V. 12.)

Praesertim quibus esset inrumator

Praetor, nec faceret pili cohortem.

At certe tamen, inquit, quod illic

Natum dicitur esse, comparasti

15

Ad lecticam homines. Ego, ut puellae

Unum

V. 13. libri scripti Scal. *non facerent*. Vossius *non faceret*. Gronovius in l. c. *num facerent?* vel *non faciens*. quarum postrema lectio egregie favet orationi. ceterum bene se habet et nostra tam L. MS. quam edit. Cantabrigiensi confirmata. V. 14. Coniecturam Turnebi *inquit, id quod illic et Scalligeri inquit pro inquit* damnavit iam Gronovius. V. 15. pro *natum*, malebat Meleager *notum* probante Viro Docto in Observat. Miscell. l. c.

V. 12.) *irrumator praetor*
C. Memmius Gemellus, qui fuit homo nequam, non nisi pravis animi sui libidinibus indulgens et devorandis aliorum bonis avide inhians, nulla comitum ratione habita. non enim significationis proprietates urgenda est in voce *irrumator*, sed in universum turpioris vitae notio subji-cienda, quod apparet ex carmine XXVIII. v. 10. ubi eadem obscenitate eiusdem Memmii fordida notatur avaritia:

*O Memmi, bene me, ac
diu supinum*

*Tota ista trabe lentus in-
rumasti.*

cf. carm. XXXVII. 8. et Scalliger ad hunc locum. *nec faceret pili coh.* post *nec* subintellige *qui*.

V. 14.) *quod illic natum*

dicitur esse ex eo, quod ibi lucratus esse diceris. [von dem, was du dir daselbst erworben].

natum sicut Graecorum τὸ γυγνόμενον ἀργύριον, eleganter dicitur, quod quacunque de causa provenit, et rei familiari quasi subnascitur. vid. Gronov. de Pec. Ver. p. 255. v. 16.) alii explicant: *cuius rei proprius usus est in Bithynia. ad lecticam homines* h. e. lecticarios, [Φογεῖοφόρος]

de lectica veterum post Lipsium Elector. lib. I. c. 19. copiose et accurate disputat Schefferus de Re Vehiculari lib. II. c. 5. p. 85. *ut me facerem* h. e. ut me finirem, iactarem, simularem.

sic facere se ferocem apud Plaut. Curcul. 4. 3. 7. ad quem locum plura exempla collegit Gronov. in Lect

Plau-

Unum me facerem beatiorem,
 Non, inquam, mihi tam fuit maligne,
 Ut, provincia quod mala incidisset,
 Non possem octo homines parare rectos. 20
 At mi nullus erat neque hic neque illic,
 Fractum qui veteris pedem grabati
 In collo sibi collocare posset.
 Hic illa, ut decuit cinaediorem,

Quae-

male. pro *esse* alii *aere* vel *asse*. V. 17. *beatiorum* Avantius contra nitente Scaligero. V. 19. tres antiquissimae Editt. *quae mala*. V. 20. ex corruptis lectionibus *octo literas*, *octo litas*, *octo mines* reposuit Vossius *octo Midas* i. e. mancipia Phrygiaca vel Bithynica. admodum dure! salva res est, vulgata lectione

Plautin. p. 92. v. 18.) *non mihi tam fuit maligne* non adeo maligna fortuna usus sum, non adeo pressius fui angustiis. v. 20.) *parare* [παρασκευάζειν] *octo homines rectos* h. e. erectos et proceros. Sic *recta servitia* apud Sueton. Caesar. c. 47. sunt apta forma et statura, ut recte ibi explicat Ernesti. *lectica* autem vel a quatuor vel a sex vel ab octo servis portabatur, et hinc vocatur octophorus vel octophorum, cuius usu nobilis imprimis fuit Bithynia. Cic. Verr. V. 11. nam, ut mos fuit Bithyniae regibus *lectica octophoro* ferebatur.

V. 21.) Sensus: at ego

nullum plane habebam servum, neque hic neque in provincia, in cuius collo vel vetus et fractus grabatus suspendi et gestari posset. *grabatus* est lecticarum genus vile et exiguum. Multus est in hac explicanda voce Vossius. *pedes* autem dicuntur asseres, vel furculae, quibus innitentem lecticam humeris subibant lecticarii.

V. 24.) *ut decuit cinaediorem* pro indole et more procacis et perfrictae frontis scortilli. Eadem voce impudentiam hominis turpi libidine diffuentis notat Martialis lib. VI. 39. 12. *Quartus cinaeda fronte*.

V. 25.)

Quaeso, inquit, mihi, mi Catulle, paulum 25
Istos commoda, nam volo ad Serapin

Deferri.

servata. V. 26. Bipontina editio, quam typis describendam curavimus, exhibet lectionem Scalig. *paulum Istos: commodo nam volo ad Serapin Deferri.* quam ut in textum reciperem, a me impetrare non potui. Licebit mihi et in nonnullis aliis locis discessionem facere ab edit. Bipont. ubi meliores lectiones idoneis ex causis praeferendae videntur. antiquissima lectio, in quam conspirant omnes MSS. Statii est nostra: *Paulum istos commoda* unus tamen habet *paululum* sequenti syllaba ultimam absorbente. Iam vero cum producat in *commoda*, metri rationi succurrere studuit Scaliger coniectura, mutato *commoda* in *commodo*. parum feliciter! nam primum huius ipsius vocis ultima correpta eget auctoritate et exemplo, cuius, quantum scio, nullum apud veteres exstat, deinde, licet cum Scaligero *commodo* explices in *tempore*, tamen nescio, quid frigoris habet. Melius consultum fuit tam numerorum modulo quam ipsi sensui in Edit. Aldin. I. ubi legitur: *Istos commodita volo ad Serapin deferri.* Sed nullius libri MS. consensu firmatur. Pari modo haud inepte legi possit cum Viro Docto in Observatt. Miscell. I. c. *Istos commoda.* enim *volo ad Serapin*; modo eiusmodi lapsus librariorum in permutandis particulis *re nam* et *enim* veritatis quandam haberet speciem. Itaque vel dicendum est, Catullum corripuisse ultimam in *commoda* [quod putat Vossius, quamvis non satis hanc insolentiam adstruere videantur allata exempla, *puta et tempera*, quorum prius dubium adhuc est apud Perf. IV. 9. vel adverbialiter exponitur a grammaticis; alterum non nisi in veteri inscriptione occurrit] vel lenior in eunda est emendandi ratio. Lenissimum autem puto, si quis pro *commoda* reponat *commode*, ut sit vocativus. Eleganter artem dicitur *commodus*, vel qui est facilis, benignus, liberalis, obsequiosus. *gütig, gefällig.* Horat. IV. Od. 8. v. 1. 2. *Donarem pateras, grataque commodus, Censorine, meis aera sodalibus,* vel qui commodo et opportuno tempore nos convenit. Terent. Andr. V. 2. 3. *Ego commodiorem hominem, adventum tempus non*

V. 25.) *paulum istos commoda* vid. Var. Lect. affectabat autem meretrix non sine causa octophorum, utpote quod muneri mitti solebat puellis. Martial. I. 3. 11.

*Octo Syris suffulta datur
lectica puellae
nam volo ad Serapin deferri*
h. e. ad templum Serapidis.
haud rare enim ipsi dii pro
templis poni solent. Sic
apud

Deferri. Mane, inquit puellae:

Istud, quod modo dixeram me habere,

Fugit me ratio. Meus sodalis

Cinna est Cajus: is sibi paravit.

30

Verum, utrum illius, an mei, quid ad me?

Utor

vidi. Sensus igitur erit: quaeso, mi Catulle, paulum istos mihi [elegantè reticet verbum *cede* vel *mutua*] *commode*, note mihi liberalitate tua, vel: tu qui commodo et opportuno tempore iam me convenis, nam volo ad Serapin deferri. Cui contorra videtur mea explicatio, meliora afferat. V. 27. *mane me, inquit, puellae* plerique libri veteres. nam *me παρέλκει*, uti saepe apud Plautum et Terentium. Itaque non extrudi debebat *me* in edit. Bipont. quamvis alias eiusmodi hiatus amet Catullus. alii *manesum* vel *manedum* ultima in *mane* corripitur, uti in *cave, vale, iube, vide, responde.* vid. Voss. de Analog. lib. III. c. 25. ex veteri scriptura *inquit* recte fecit Scaliger *inquit.* Heinsius in not. ad Cat. totum versum audacter, ut solet, sic refingit: *Deferri, itane? inquit puellae.* V. 31. Vossius: *Verumne illius an mei.* Idem verè. seq. legit: *quae mihi paravit.* Statius ex veteri

apud Chariton. lib. 4. c. 4. *μαρξενος εἰς ΑΦροδίτην Βαδίσσα* ubi vid. Doruillius et Albertus in Observat. in nov. Test. p. 254 — 256. Erat autem hoc templum eo tempore extra urbis pomœrium [quapropter speciosam leſticae postulandae causam habebat meretrix] quod adibant mulierculae vel procurandae valetudinis vel exercendae libidinis causa. vid. Vossius ad h. l. et Jablonskius in Pantheo Aegypt. lib. II. cap. 5. 6.

V. 28.) *Istud, quod m. d.*

m. h. fugit me ratio pro *istud* rationes grammaticae postulabant *istius.* Sed consulto et elegantè iam neglexit poeta constructionem, ut hominis temere errantis et repente ad se redeuntis confusam loquendi rationem imitaretur. Sensus est: in eo, quod me possidere dixeram, erravi et deceptus fui, alibi animum habui, cum id dicerem, status rei me fefellit.

V. 30.) *Cinna.* poeta nobilis, qui scripsit carmen Smyrnae, quod decem annis elimavit. Laudatur infra carm. XCV.

Utor tam bene, quam mihi pararim.
 Sed tu insulsa male, et molesta vivis,
 Per quam non licet esse negligentem.

lectione *parassim* fecit *paratis*. V. 33. nonnullae antiquiores edit. *insulsa, mala et molesta* vel *male et nimis molesta es* vel *mala et nimis molesta es*. Vossius: *Sed tu invisa, male et molesta vivis*. Heins. in not. ad Cat. coniicit: *Sed tu insulsa vale et molesta ubi vivis vel cui vivis* in vers. ult. idem malit *negligenti pro negligentem*, quod iam in mentem venit Doufae.

XCV. cf. Virgil. Eclog. IX. 35. amicorum omnia esse communia. v. 33.) *molesta vivis* eleganter pro *es*. v. 34.) *per*

V. 32.) *Utor tam bene, quam mihi pararim.* postquam subaudi *si* in animo habuit poeta tritum illud: *quam non licet esse negligentem, cuius rapacitas caute vitanda est.* [bei der man auf seiner Huth seyn muß]

CARMEN XI.

AD FVRIVM ET AVRELIVM.

Furi et Aureli, comites Catulli,

Sive

Sublimiori spiritu exsurgit poeta et ipso, quo nunc utitur, graviore carminis genere, in altum eniti et paulo ferioris argumenti rem moliri et promittere videtur. In qua quidem opinione tenet lectores usque ad vers. 15. ubi inopinata conversione suaviter eludit lectoris expectationem. Nam postquam satis laudaverat spectatam sibi Furi et Aurelii amicitiam, ad officia gravissima quaeque amici causa suscipienda paratam, expetit sibi novum ab ipsis amicitiae officium; quod quale quantumque fuerit, ipse lector cognoscat. Exsplendet hoc carmen eximiis magni poetae virtutibus, sive verborum delectum et ornatum plane lyricum respicias, sive inexpectatam conversionem

C

nem

Sive in extremos penetrabit Indos,
Litus ut longe resonante Eoa
Tunditur unda;

Sive

V. 2. alii *penetravit*. perperam: nam sequitur versu nono *gradietur*. V. 3. nonnulli *longe ubi litus*. V. 6. Passeratius in

nem et ingeniosam inventio-
nem admireris, qua summam
gravitatem repente excipit la-
sciva levitas.

V. 1.) *Furi et Aureli*. In-
nui putant interpretes Furium
Bibaculum, elegantis ingenii
poetam, passim veteribus lau-
datum, et L. Aurelium Cot-
tam praetorem, qui legem
promulgavit de iudiciis eque-
stri ordini restituendis. Sed
recte iudicat Vulpius, vix
quicquam certi de illis pro-
nunciari posse, cum plures
omnino fuerint iis tempori-
bus tam Furii, quam Aurelii.
Nec eosdem fuisse puto,
quos infra acerbis versibus in-
sectatur, Aurelium quidem in
Carm. XXI. Furium in Carm.
XXIII. *comites Catulli* me co-
mitaturi, mecum adituri re-
motissimas terrae partes. Idem
tanquam certissimum verae
amicitiae argumentum expe-
ctat Horatius a Septimio Od.
lib. II. 6. v. 1.

*Septimi, Gades aditure me-
cum, et*

*Cantabrum indoctum iuga
ferre nostra, et
Barbaras Syrtis ubi Mau-
ra semper*

Aestuatur unda:

ubi plura huius generis exem-
pla excitavit Cl. Iani, nostri
joci non immemor.

V. 2.) *Sive in extremos
pen. Ind.* extremi vocantur
Indi ut mox vers. II. *ultimi*
Britanni tanquam remotissimi
populi. Eodem sensu apud
Ciceronem India vocatur *ex-
trema* Verr. V. c. 65. et sic
passim extremae orae dicuntur
vel pro India vel pro alia qua-
cunque remotiori regione in
ultimo quasi orbis termino ex
opinionem veterum sita. cf.
Burm annum Sec. ad Anthol.
Tom. I. p. 264. ἔσχατοι ἀν-
θρώπων Homero sunt Aethio-
pes Odyss. I. 23. v. 3. *Litus
ut longe res. ut quemadmo-
dum Graecorum Ἴνα* est ubi.
sicl infr. Carm. XVII. v. 10.
cf. Cerd. ad Virg. Aeneid. V.
329. *Eoa unda* est mare
orientem versus, Oceanus;
unde

Sive in Hircanos, Arabasque molles;
 Seu Sacas, sagittiferosque Parthos,
 Sive qua septemgeminus colorat
 Aequora Nilus;
 Sive trans altas gradietur Alpes,
 Caesaris visens monumenta magni;

C 2

16
Galli-

vet. quodam libro *cotirriferosque*, collato Virgilio Aeneid. X. v. 169. in margine H. lib. *pharetriferosve*. Sed nostrae lectioni addicunt libri fere omnes, modo observes Catullum, more Graecorum spondaei loco in altera regione posuisse trochaeum, ut vers. 15. *pauca nunciare meae puellae*. V. 7. *Sive qui* in edit. R. et in quibusdam Stat. Mss. in Maffei lib. *que*; unde legendum putat Stat. *quae*: Vossius ex libb. veteribus; ad quos saepe pro-

inde surgere putabatur Aurora
 [ἠώς] longe sonans exprimit
 illud Homericum πολύ-
 Φλοισβον.

V. 5.) *Sive in Hircan:*
Arab. moll. Hircani Asiae
 populi. Arabes dicuntur *mol-*
les, quia clementia coeli emol-
 lit et enervat. *tener Arabs*
 apud Tibull. II. 2. 4. ubi vid.
 Broukhusius. *Sacae* populi
 proximi Scythiis. *Parthi sa-*
gittiferi populi orientis mira
 dexteritate sagittas tractandi
 et in fuga retrorsum iaciendi
 satis noti. cf. Burmannus Sec.
 ad Propert. III. 7. 54. et quos
 ibi laudat. *Septemgeminus*
Nilus h. e. septenus, per sep-
 tena ostia in mare se exone-
 fans; Ovid. Amor. III. 6: 39:

*Ille fluens dives septena per
 ostia Nilus.*

hinc vocatur *ἑπτάπορος*
 apud Dionys. Perig. v. 264.
 cf. Eustath. ad Dionys. Perig.
 v. 226. vel *ἑπτάρροος* vid.
 Salinas, ad Solin. cap. 32. p.
 295. cf. Maillet. Descript.
 Aegypti p. 49. *colorat aequo-*
ra h. e. aqua lutosa, qualem
 fere vehit Nilus ex agris in-
 undatis relabens, colorem in-
 ducit mari ab aqua marina di-
 versum.

V. 10.) *monumenta Cae-*
saris intellige tropaea et quic-
 quid ad eius factorum conser-
 vandam memoriam publice
 exstabat. Britannii *horribiles*
 refer ad externum cultum;
 Vulpius in hanc rem laudat
 Cae-

Gallicum Rhenum, horribilesque ultimosque Britannos:

Omnia hæec, quaecunque feret voluntas

Coelitum, tentare simul parati,

Pauca nunciate meae puellae

15

Non bona dicta:

Cum suis vivat valeatque moechis,

Quos simul complexa tenet trecentos,

Nul-

vocat, profert quis pro quibus. V. 11. hiatus evitandi causa dederunt alii *horribilesque et ultimosque* contra linguae indolem: ne quid mutes, cogita et alibi Catullum non repudiasse eiusmodi hiatus [ut saepe Virgil. et alii, exempla quaedam collegit Cl. Barthius, quem omnis felicitatis meae auctorem et unicum studiorum meorum moderatorem veneror, ad Propert. II. 9. 45] et fortasse ipsum horrorem aspero duarum vocalium concursu exprimere voluisse.

Caesar. de bell. Gall. lib. V. c. 14. grato nuncio, qui animum turbat, pungit et trit.

V. 12 — 17.) Sensus: vos igitur, qui ad omnia, quaecunque fata ferent, mecum subeunda pericula parati estis, iam quaeso probate mihi vestram fidem et puellae meae haec pauca, sed haud iucunda verba nunciate. *tentare* exquisitè dicitur de explorandis rebus cum periculo et audacia coniunctis. *non bona verba* proprie male ominata *ἄρα ἐυφρονα* vid. Briffonius de Formulis p. 11. seq. Edit. Paris. deinde de quolibet in-

V. 17 sequ.) Sensus: Res suas sibi habeat et procul a me discedat cum infinita copia moechorum, quorum nullum vero amore complectitur, sed frequenti libidinis usu enervat, conficit et frangit. *Ilia rumpi* dicuntur in re venerèa. Propert. II. 16. 14. *Rumpat ut assiduis membra libidinibus*, cf. Scioppius ad Lus. carm. XXII. *complexa tenet* eleganter: amore suo irretitos detinet.

Nullum amans vere, sed identidem omnium

Ilia rumpens.

20

Nec meum respectet, ut ante, amorem,

Qui illius culpa cecidit; velut prati

Ultimi flos, praetereunte postquam

Tactus aratro est.

V. 22. nonnullae antiquiores edit. *spectet velut ante* in margine St. lib. *speret velut*. Sed sic offendit ingrata repetitio particulae *velut* in vers. sequ. V. 23. pro *ultimi* in quibusdam legitur *ultimus*. male: pro *tactus* exhibet Vossius ex vetustissimo exempl. Thuan. *fractus*, quod tam flori plane succiso quam ipsi comparationi amoris plane finiti magis favere viderur. proponit etiam Vossius *stratus*, quod fecit ex antiqua lectione *tractus*, sed haec corrupta lectio magis confirmat *fractus*, una tantum mutata littera. Caeterum turpiter in hoc loco emendando se dedit Heinlius in not. ad Cat. pro *prati* legi iubens *parati*, metro, ut ait, sic exigente. imo iam est versus hypermeter, cuius ultima in *prati* a prima vocali sequentis versus absorbetur, ut vers. 19. *omnium Ilia rumpens*, en festinationem Magni Heinlii!

V. 21.) Nec amplius amorem meum curet, qui plane ex animo meo propter ipsius inconstantiam et levitatem deletus et eradicatus est. Quod expressit elegantissima comparatione floris, qui vomere aratri succisus in perpetuum florere desinit. Non neglexit hanc suavissimam comparationem in rem suam vertere Virgil. Aen. IX. 435. Nec minus feliciter Lotichius Lib. IV. 5. 97.

Sic iacet, in culto flos qui nitidissimus agra

Vomere succisus praetereunte fuit.

cf. infra Carm. LXII. 39 seqq. *pratium ultimum* est prati extremitas, viae vicina cf. ad Carm. II. v. 3. pari modo explicari fortasse possunt *εσχατια* apud Theocrit. Idyll. XIII. 25. ut agrorum extremitas significetur, licet aliter sentiat ad h. l. Casaubonus et Hemsterhusius ad Lucian. T. I. p. 143. Pascuntur enim oves in agrorum margine et extremitate.

CARMEN XII,

AD ASINIVM.

Marrucine Asini, manu sinistra
 Non belle uteris in ioco atque vino:
 Tollis lintea negligentiorum.
 Hoc falsum esse putas? fugit te, inapte,

Quam-

V. 1. pro *Marrucine* Avancius legebat *Inter coenam*, refutatus a Muræto et Scaligero.

Asinius dexteritatis suae ostentandae causa, quam haberet in surripiendis aliorum bonis, sudarium Catullo clam abstulerat inter pocula. Quod cum aegre ferret Catullus, exprobrat Asinio hoc furtum, tanquam rem parum honestam et nequiquam homine ingenuo dignam, eumque monet, ut mox remittat sudarium, eo nomine imprimis sibi carum, quod pignus amicitiae sit; si cessaverit, graviter hanc iniuriam se ulturum esse hendecasyllabis minatur.

V. 1. 4) *Marrucine Asini*. Asinius cum vi iam vocatur *Marrucinus*, propter fidem Marrucinatorum Romanis inprimis spectatam. cf. *Vossius*. Fuerunt autem *Marrucini* populi Italiae inter Vestinos et

Pelignos. *Manu sinistra* n. b. v. parum honeste in conviviis incarioforum et hilaritati genioque indulgentium convivarum lintea surripere studes sinistrae manus agilitate. Usus *sinistrae* in suffurandis aliorum bonis passim notatur a veteribus. *Furtifica* vocatur Plauto in *Perf. II, 2, 44. nata ad furta* Ovid. *Met. XIII, III*. De more illo convivarum linteis vel mappis insidiandi vid. *Martial. XII, 29*. ubi eodem furti genere male audit *Hermogenes*. cf. eundem *VIII, 59. Lintea sunt sudaria*, ut ex v. 14 apparet, ex lino confecta, quibus vel ad sudorem faciei detergendum vel ad nares expurgandas utebantur.

V. 4. sqq.) *Hoc falsum e. p.* Hoc lepidum et facetum esse putas? [das hältst du für sinnreich?

Quamvis sordida res et inuenta est.

5

Non credis mihi? Crede Pollioni

Fratri, qui tua furta vel talento

Mutari velit: est enim leporum

Disertus puer, ac facetiarum.

Quare aut hendecasyllabos trecentos

10

C 4

Expe-

V. 8. Vossius e lib. Vatic. *multari*, quam lectionem tanquam meliorem et elegantiorē vulgatæ præfert. De errore quidem librorum in commixtis his duobus verbis non dubium est, vid. Burm. ad Anthol. T. II. p. 528. sed vulgata vel hanc ob causam videtur præferenda, quia vel maxime decet fratrem, quovis pretio fratris culpam redimere velle; illud vero votum, ut frater *talento multetur*, parum honestum sit. V. 9. Passeratius et Vossius legi volunt *disertus* pro *differtus*; sed primum hæc locutio æque exemplo caret, ac nostra *disertus leporum*, deinde vix dici posse puto in bonam partem *differtus leporum*. Nonnulli *pater* pro *puer*, male! iudicante Vossio.

reich?] erras, homo insulse et honestatis sensu destitute, res est vel maxime contumeliosa et indecora. *Quamvis* pro *valde*, *admodum* passim dicitur: *quamvis diu dicere* pro *valde diu* apud Cic. Rosc. Amerin. 32. cf. Burm. ad Phaedr. I, 28, 1. et *Drackenb.* ad Liv. I, 4. p. 31. *Crede Pollioni*. est hic *Asinius Pollio*, tam gratia apud Augustum et amicitia, quæ cum Horatio et Virgilio illi intercedebat, quam ingenio et grandioris spiritus carminibus notissimus. cf. Virg. Eclog. III, 84. et Hor. Od. II, 1.

V. 8.) *mutari* sensus: si

facta infecta fieri possent, furta tua lubenter frater tuus vel talento redimeret et permutaret. *Mutare rem re vel cum re* pro *permutare* ex antiquo emendi vendendique more sæpiusculè occurrit. Sic *Medea* apud Ovid. Met. VII, 59. 60.

Quemque ego cum rebus, quas totus possidet orbis, Aesonidem mutasse velim.

verte in vernacula *erkau-fen*. vide quos laudat de usu huius verbi *Drackenborch.* ad Liv. Tom. II, p. 130.

V. 9.) *Disertus* nove iam dictum videtur de eo, qui aliquid rei, ubi fecundia inprimis

mis

Expecta, aut mihi linteum remitte,
 Quod me non movet aestimatione,
 Verum est mnemosynon mei sodalis.

Nam sudaria Setaba ex Hiberis

Miserunt mihi muneri Fabullus,

15

Et Verannius. Haec anem necesse est

Ut Veranniolum meum et Fabullum.

V. 14. Ex corrupta lectione *Setaba exhibere* fecit Vossius *Setabe ex Hibera*, ut sit ipsum urbis nomen. Sed cum plurimae editiones et libri scripti offerant *Setaba*, et plane eodem modo *Sudarium Setabum* dicatur carm. XXV. 7. tenenda est nostra lectio. Rectius autem per Diphthongum exhibetur *Saetaba*, quod ex nummo antiquo ab Antonio Augustino memorato Dial. VII. in quo SAETABIS scribitur, probatum ivit *Drachenb.* ad Sil. Ital. III, 374. V. 16. alii, quos secuta est Eipontina edit. pro *haec* legunt *hoc*, ut referatur ad linteum; sed illud magis favet orationi. Male etiam in nonnullis edit. et pro *ut* legitur.

mis opus est, bene peritus invenitur. Pollio igitur, elegans et urbanus iuvenis [sexcenties enim apud veteres tam iuvenes, quam ipsi viri blande vocantur pueri] non ferre poterat illepidos et infacetos fratris sui iocos.

V. 12.) *Quod me n. m. aest.* quod non pretii sed amicorum causa aestimo, in quorum memoriam illud accepi.

V. 14.) *Sudaria Saetaba* ex lino Saetabo ab urbe et

fluvio Saetabi in Hispania sic dicto, ubi optimus lini proventus fuit. De *Iberis*, Hispanorum populo vid. ad carm. IX, 6.

V. 16.) *Haec anem necesse est.* Nam verum est, quod ait Ovid. Her. XVII, 71.

*Utque ea non sperno, sic acceptissima semper
 Munera sunt, auctor quae pretiosa facit.*

cf. Martial. IX, 99.

CARMEN XIII.

A D F A B V L L V M.

Coenabis bene, mi Fabulle, apud me
 Paucis, si tibi Dii favent, diebus,
 Si tecum attuleris bonam atque magnam
 Coenam, non sine candida puella,
 Et vino et sale, et omnibus cachinnis.
 Haec si, inquam, attuleris, venuste noster,
 Coenabis bene: nam tui Catulli
 Plenus sacculus est aranearum.

C 5

Sed

V. 2. *favint* dedit Vossius pro *faverint* ex antiqua, ut ait, lectione, *faxint* male! nam sic penultima contra leges hendecasyllabi longa est. V. 6. *Fabulle noster* Venet. Gryph. et aliae edict. antiqua.

Fabullum ad coenam invitat poeta satis lepide et familiariter. Nam cum ipse rebus, ut ait vel fingit, angustis laborans bonam et lautam coenam parare non posset, rogar Fabullum, ut afferat secum, quicquid ad bonam et laetam coenam pertineat. Ipse autem spondet, se quolibet modo Fabullo amorem suum probaturum et unguentum suavissimum oblaturum esse. Eleganter expressit hoc carmen

Goetze in *Carminibus Teutonicis*. T. II. p. 232.

V. 1.) *Coenabis bene*. Similiter exorditur Martial. XI, 52.

Coenabis belle, Iuli Cerealis apud me.

V. 4.) *candida puella* h. e. pulchra. cf. Brouckh. ad Tib. IV, 4. 17.

V. 8.) *Plen. sacculus aranearum*. eleganter et facete ita dicitur sacculus, qui pecunia vacuus non usū teritur.

Res

Sed contra accipies meros amores,
 Seu quid suavius elegantiusve est:
 Nam unguentum dabo, quod meae puellae
 Donarunt Veneres, Cupidinesque:

10

Quod

V. 9. *meos amores* quaedam e vetustis. V. 10. *Seu quod* rectius ex mea sententia. De aberratione librariorum in *quid* et *quod* vid. Drackenb. ad Liv. T. V, p. 161.

Res enim, quae sine usu aut vacuae iacent, vel situ vel araneorum textura obduci solent. Hinc Hesiodus araneas e vasis, quae diu non usui fuerant, eiciendas suadet rusticis felici messe gaudentibus, in *Egy.* 475.

Ἐκ δ' ἀγγέων ἐλάσσειας
 ἀράχνας —

Cf. Plaut. Aulul. I, 2. v. 5. 6.

V. 9.) *accipies meros amores*, quicquid amorem meum probet spiretque, luculenta voluntatis meae et placendi studii signa. Sic frugali illi coenae apud *Ovid.* qua Iupiter et Mercurius a Baucide et Philaemone excepti sunt:

— *Super omnia vultus
 Accessere boni: nec iners pau-
 perque voluntas*

Met. VIII. 677, 78. Idem placendi studium promittit Chytraeo ad se invitato Lotichius VI, 14. 7.

*Ante tamen ponas vacui ie-
 iunia ventris
 Frigidus extincto stat meus
 igne focus,
 Signa voluntatis rectae sincere
 dabuntur.*

V. 10.) *Seu q. su. el. e.* quod magis tibi arrideat et elegantiam meam declaret; nam unguentum tibi dabo suavissimum fragrantissimumque ex ipso Veneris myrothecio profectum. De unguento Veneris, quod καλον vocat Homerus, vid. Vossius ad hunc locum. Auctores nimirum eximiae praestantiae et pulchritudinis a poetis vel Venus, vel Amores, vel Cupidines perhibentur. Similis locus est apud Prop. II, 29, 17. *Adflabunt tibi non Arabum
 de gramine odores,
 Sed quos ipse suis fecit Amor
 manibus.*

Usus unguentorum apud veteres in conviviis, quibus ora et capita perfricare solebant, deliciae

Quod tu cum olfacies, Deos rogabis,
Totum ut te faciant, Fabulle, nasum.

delicatiores, satis notus est. de unguento, vel de puella, Promittit igitur Catullus non cuius copiam Fabullo facturus sit poeta. Sed illi explanationi repugnat particula *sem* nisi externam elegantiam, ipsam autem coenae curam relinquit Fabullo. *Meros amores* explicant interpretes vel huic versus quartus.

CARMEN XIV.

AD CALVVM LICINIVM,

Ni te plus oculis meis amarem,
Iucundissime Calve, munere isto
Odifsem te odio Vatiniāno.
Nam quid feci ego, quidve sum locutus,

Cur

C Licinius Calvus, poeta et orator clarissimus, [*de quo vid. Cic. ad Div. XVII, 24. XV, 21 et Val. Max. IX, 12, 7.*] iocī causa miserat Catullo intima familiaritate secum coniuncto pessimorum poetarum carmina et quidem, ut eo importunius illi obstreperent poetæ importunissimi, ipsis, laetitiae destinatis, Saturnalibus. Alios igitur clamores tollit Catullus ob creatam hoc ioco sibi molestiam et interceptam laetissimo die laetitiam, et hanc

amici protervitatem mittendis undique collectis et corralis poetarum quiquiliis se remuneraturum esse praedicit.

V. 2.) *Munere isto* h. e. propter istud munus. Sensus: *Nisi mihi esses in deliciis, gravissima propter missum mihi munus te odifsem odio, vel: tanto odio, quanta te odit Vatinius, acerrimum criminum supremum accusatorem.* Posteriori explanationi favet locus infra LIII, 3. 4. De communi, quo omnes boni Vatinium, omnium bipedum

Cur me tot male perderes poetis?

5

Isti Dii mala multa dent clienti,

Qui tantum tibi misit impiorum.

Quod si, ut suspicor, hoc novum ac repertum

Munus dat tibi Sulla literator:

Non est mî male, sed bene ac beate,

10

Quod non disperere tui labores.

Dii magni, horribilem et sacrum libellum,

Quem tu scilicet ad tuum Catullum

Misti

V. 6. *mala multa dant*. tanquam meliorem lectionem obtrudit Vossius sine idonea ratione. V. 8. *hoc novum hoc repertum* Stat. *refertum* parum eleganter coniecit Vossius. V. 9. *Sylla* Muret. et alii. *Sillo* vel *Silo* in antiqu. quibusdam editr.

dum nequissimum, prosequerantur odio, est locus classicus apud Macrob. Saturn. II. 6.

V. 5.) *male perderes* h. e. male multares, cruciaries, enecares.

V. 7.) *tantum impiorum*, h. e. tantam pessimorum poetarum farraginem. *poetae impii* sunt, qui iratis Musis ad sacram poesin accedunt, vulgus profanum — at qui Musarum sacris rite initiati sunt, vocantur *sacri*, *saukti*, *pii*. Ipse noster se, *pium* vocat carm. XVI, 5. cf. Virg. Aen. VI. 662 — 8.

V. 8.) *novum ac repertum*, novo more composita

et ingeniose excogitata carmina. *ἐργωνικῶς!* de voce *novus* cf. ad Carm. I, 1. *reperire* pro *excogitare* saepe apud Plautum et Terentium. *carmina labore reperta* apud Lucret. III, 420. *Sulla* Cornelius Epicadus, Lucii Cornelii Sullae libertus, ut putant interpretes. vid. Suet. de Illustr. Gramm. c. 12. *literator*, grammaticus, h. e. poetarum interpres. vid. Suet. lib. laud. c. 4. *Non est mî male* — non dolec et indignor, sed mirifice gaudeo, operam tuam forensam non frustra commodari clientibus. *Sacrum libellum* execrandum, detestabilem, ἀββήτων.

Sic

Misti, continuo ut die periret,

Saturnalibus, optimo dierum.

15

Non, non hoc tibi, false, sic abibit!

Nana

V. 16. *non modo hoc tibi male tentat Vossius.*

Sic morbus, ignis, serpens et alia sacra, (ἱερά) dicuntur. vid. *Drackenb.* ad Sil. VIII, 100. et ad Liv. I. I. p. 268.

V. 14.) *contin. ut d. per.* — Sentus: ut toto illo die, ipsissimis Saturnalibus, qui dies in optimis et laetissimis diebus festis habetur, *periret*, h. e. misere se haberet et pessime afficeretur Catullus tuus, vel: *ut continuo* h. e. illico *periret* tanquam supplicio afficeretur. vocantur enim mala carmina *supplicia* v. 20. *Saturnalia* apud Romanos in memoriam aureae aetatis, per Saturnum, in regni societatem a Iano receptum, Italiae populis praestitae, summa hilaritate in mense Decembri celebrata et ab initio quidem uno tantum die peracta et finita sunt; sed postea inde a C. Caesaris temporibus plures dies illis celebrandis additos esse notum est vel ex Macrob. Saturn. I, 10. ubi de hac re est locus classicus. Hinc *Saturnalia prima* de primo Saturnalium die, dicuntur apud Liv. XXX, 36. ubi vide, quae

observat Gronovius. *Secunda* et *tertia* vocantur a Cic. ad Attic. XIII, 52. Apparet igitur, vel unum tum adhuc diem, cum haec scriberet Catullus, sacrum fuisse Saturnalibus, vel unum certe diem, qui proprie vocaretur *Saturnalia*, prae ceteris festum solemnemque habitum esse. Nec quemquam offendere debet loquendi genus paulo insolentius — *continuo die, Saturnalibus*, cum ipse Liv. dicat II, 21. *Saturnalia institutus festus dies.* cf. Gron. ad Liv. I, 9. Constat denique ad munera, quibus invicem se excipiebant Saturnalibus, etiam libros pertinuisse, quos pauperes divitibus vel clientes patronis obtulisse tradit *Lucian.* in *Chronosolon* s. *Legislator Saturnalium* c. 16. p. 398. T. III. edit. Reitz. cf. Martial. V. 18. 4. Plura de *Saturnalibus* praeter Macrob. l. c. vid. apud Liv. XXII. I. *Stat. Silv.* I, 6. et *Lipsum* in *Saturn.* I, 2. sqq.

V. 16. *Non, non*, magnam vim habet repetitio particulae

non,

Nam, si luxerit, ad librariorum
 Curram scrinia: Caesios, Aquinios,
 Suffenum, omnia colligam venena,
 Ac te his suppliciis remunerabor.
 Vos hinc interea valetè, abite
 Illuc, unde malum pedem tulistis,
 Secli incommoda, pessimi poetae.

20

V. 18. *Aquinos* perpetam in vetustioribus. Nam in voce *Aquinios* duae syllabae in unam coalescunt. V. 22. *attulistis* reperit et idem refutavit Scaliger.

non, de qua elegantia vid. *Bentlejum* ad Hor. Od. III. 24. 25. et *Drackenb.* ad Sil. II, 25. *Salse* ad fraudem aliis faciendam ingeniose. — *Sic abibit* tam impune feretur. Particulis *sic* et *ita* saepe ex serie orationis aliquid addendum est explicatione, quod diligenter observent tirones. — *Si luxerit* h. e. simulac illuxerit dies, primo mane. Fortasse etiam dedit poeta *il-luxerit*, quod est usitatus, cum facile fieri potuerit, ut prima syllaba *il* ab antecedente particula *si* absorberetur.

V. 18.) Malum poetam *Aquinium* notat etiam Cicero

Tuscul. V. 22. de *Suffeno* cf. infr. carm. XXII *venena* carmina mala, abominanda et execranda, quibus inest multum veneni et pestilentiae, ut loquitur Noster infr. XLIV. 12. — *his suppliciis* poetis malis, quorum lectione tanquam poena gravissima afficimur et paene enecamur. *remunerabor* ulciscar, ἀντιδω-
 ῆσμαι, parem gratiam tibi referam. Simili modo enim *gratiam referre* passim in malam partem dicitur Terentio Eunuch. II, 3, 9. 3. et IV, 4. 52. — *Secli incommoda* terrae pondera ἀχρεὺς ἀπέ-
 976.

Si

*

*

Si qui forte mearum ineptiarum
 Lectores eritis, manusque voſtras
 Non horrebitis admovere nobis:
 Paedicabo ego vos, et inrumabo.

Contra MSS. et libr. vett. fidem in nonnullis edit. atque xuntur hi quatuor versiculi Carm. XVI. ad *Aurelium et Furium*, ubi apparent etiam in Edit. Bipont. Versus quartus *Paedicabo ego vos, et inrumabo*, qui abest in libr. vett., debetur liberalitati et ingenio Voſſii. Videntur omnino hi versus ἀποσπασμα-ria longioris carminis, temporis iniuria nobis crepti, quos frustra ceteris poetae carminibus assuas vel infercias. Incommode loco adiecti sunt Carm. XVI. Nos in assignando his versibus loco secuti sumus auctoritatem MSS. ad quam Statius et editor Cantabrigiensis provocant. In versu primo male legitur in Bipont. *qua*, et *cui* vitiose in edit. I. Mureti.

CARMEN XV.

A D A V R E L I V M.

Commendo tibi me ac meos amores,
 Aureli. Veniam peto pudentem;

Ut,

Aurelio ea lege commendat puerum suum, ut caste hunc florem custodiat, nec solita libidinis suae explendae cupiditate illum contaminare audeat. Quodsi fecerit et usque eo audaciae progressus fuerit, ut illum corrumpat, gravissima, tanquam moechum, affectum iri poena minatur. — Factum autem hoc esse ab

Aurelio ex Carm. XXI. apparet, unde acerbae inter eum et Catullum inimicitiae exortae sunt. — Qui non omnia honestatis sensu destitutus est, argumentum huius carminis abominabitur, sed orationis elegantiam admirabitur.

V. i.) *meos amores* amoris mei delicias, *puerum meum*. cf. ad Carm. X. i. —

veniam

Ut, si quidquam animo tuo cupisti,
 Quod castum expeteres, et integellum,
 Conserve puerum mihi pudice:
 Non dico a populo: nihil veremur
 Istos, qui in platea modo huc, modo illuc
 In re praetereunt sua occupati:
 Verum a te metuo, tuoque pene,
 Infesto pueris bonis, malisque.
 Quem tu, qua lubet, ut lubet, moveto
 Quantum vis, ubi erit foris paratum.
 Hunc unum excipio, ut puto pudenter.

Quod

V. 11. Staius in MSO. invenerat *Quem tu qualubet ve moveto* unde tentat. *Quem tu, qualubet, ut velis moveto* parum recte ob sequens *Quantum vis*.

veniam peto pudentem, aber ich bitte um züchtige Verschonung. fortasse excidit particula *at* post *veniam*. V. 9. *Si quicq. anim. t. cup. quod* — eleganter et ornate pro: si ullus puer fuit, quem castum velles et indelibatam.

V. 7.) *istos* ex populo. Nomen collectivum *populus* saepissime excipit pluralis. *Clamor concursusque populi*, mirantium *quid rei esset* Liv. I. 41. cf. *Drackerborch.* ad Liv. XXXV. c. 26. §. 9. T. IV. p. 945. et quos laudat *Cortius* ad Sallust. *Jugurth.* XXVIII. p. 540.

V. 8.) *In re praet. s. occup.* negotiis suis exsequenda intenti modo huc, modo illuc discurrunt, nec quicquam a negotiis suis alienum curant.

V. 10.) *bonis malisque* formosis et deformibus. cf. *Vulp.* — *ubi erit foris paratum* sustuli interpunctionem post *foris* et explico: ubi erit tibi foris, (in angiportu) scortum aliquod ad exercendam libidinem paratum. nam *puella parata* dicitur, quae facile copiam sui facit. *Propert.* I. 9. 25. cf. *Burm.* ad *Ovid. Met.* V. 693. qui *paratum* malit referre

Quod si te mala mens, furorque vecors
 In tantam impulerit, sceleste, culpam,
 Ut nostrum insidiis caput laceffas;
 Ah! tum te miserum, malique fati,
 Quem attractis pedibus, patente porta,
 Percurrent raphanique, mugilesque.

15

V. 17. *miseri* exhibet Graeviana edit. quam lectionem more suo tuetur MSCTOrum jactator Corradinus de Allio. V. 18. *atratis pedibus* Vossius et MS, Commel, in aliis edit. *adstrictis vel artatis*.

referre ad quem, conferat illud de Priapo apud Ovid. Fast. I, 437. *quantum vis* quantum lubet.

V. 14.) *Quod si te mala mens cet.* Quod si ab immodica et insana animi tui libidine hoc impetrare non poteris, ut ab hoc puero abstineas, tum cet. expende verborum ornatum et compara infr. Carm. XL. 1. *nostrum caput* eleganter pro *me*. Male trahunt interpretes ad puerum. *insidiis* furtivo amore, cf. XXI. 7.

V. 17.) *malique fati* sc. hominem. *homo mali fati* est infelix.

V. 18.) In describenda ignominiosa illa adulterorum deprehensorum poena ῥαφα-
 νιδάσει et παρατιλμῶ otium nobis fecerunt interpretes et ad hunc locum et ad *Aristoph.* Nub. 1079. cf. *Kusterus* ad Suid. s. v. ῥαφαῖς. Alias moechorum poenas commemorat *Schefferus* ad Aelian. V. H. XII. 12. *attractis pedibus* diductis et divaricatis, ut recte explicat Muretus. *patente porta τῶ πρώκῳ*, cui immittebantur raphani et mugiles. — *mugiles* sunt genus piscium, de quibus vid. Plin. IX. 17. et ad *Juvenal.* X. 317.

CARMEN XVI.

AD AVRELIVM ET FVRIVM.

Paedicabo ego vos, et inrumabo,
 Aureli pathice, et cinaede Furi;
 Qui me ex versiculis meis putatis,
 Quod sint molliculi, parum pudicum.
 Nam castum esse decet pium poetam
 Ipsum: versiculos nihil necesse est;
 Qui tum denique habent salem ac leporem,
 Si sunt molliculi, ac parum pudici,

5

Et

V. 3. *putastis* Cantabrig. et sic etiam infra V. 13. — V. 8. *sint* lib. Comel. et Pal. papyr.

Castitatem suam bonus et castus, si Diis placet, Catullus probare vult Aurelio et Furio, quibus illa ex mollioribus ejus versiculis suspecta reddita fuerat. Quamquidem male de se susceptam opinionem evellere ex eorum animis studet partim eo, quod sacri poetae, in quos vel maxime cadat morum integritas, non ex carminibus suis dijudicandi sint, partim edendo, [en castitatis specimen!] ubi marem se praestiturus sit, specimine. Compara cum Nostro Martial. I, 36.

V. 2) *pathici et cinaedi* dicuntur, qui muliebria patiuntur.

V. 4) *pium poetam* rite Musarum sacris operantem vid. ad Carm. XIV. 7. *versicul. nih. nec. e. sc. castos esse*. Eandem castitatis speciem et alii prae se ferunt nequitiarum magistri. Ovid. Trist. II, 354.

Crede mihi, distant mores a carmine nostri,

Vita verecunda est, musa jocosam mihi.

cf. Martial. I, 5. 8. et plura ibi vide apud Raderum.

V. 9.)

Et, quod pruriat, incitare possunt;
 Non dico pueris, sed his pilosis, 10
 Qui duros nequeunt movere lumbos.
 Vos, quod millia multa basiorum
 Legistis, male me marem putatis:
 Paedicabo ego vos, et inrumabo.

V. 9. *possint*. Comel. V. 10. *iis pilosis* legitur in paucis. *hispidosis* in margine lib. Comel. cum quibusdam impressis. V. 12. *Vos, qui Cantabrig.* Vosque vitiose in lib. Comel.

V. 9.) *quod pruriat*, elegantè pro libidine. cf. Mar-
 tial. I, 36, 10. II. *his pilosis*
 hispidis, vietis et emervatis.

Noster VI. 13. cf. Sciopp, ad
 Lus. XVIII. 4.

V. 12.) Quod legistis de
 multis meis basiationibus ver-
 ficulis celebratis. cf. Carm.
 V. et VII. *male marem me put.*
 cinaedum, mollem. vid. *Nic.*
Heinsf. ad Cvid, Art. Am. I, §24.

CARMEN XVII.

A D C O L O N I A M.

O Colonia, quae cupis ponte ludere longo,
 D 2 Et

V. 1. *quem cupis ponte ludere longo* in plurimis editt. vet. Ald. Gryph. Muret. pro *longo* dedit Vossius *ligneo*, non male, quia idem pons mox ponticulus dicitur.

Acciderat aetate Catulli, quod
 saepe accidere solet, ut
 homo insulsus et veterinosus
 conjuge uteretur elegantissima
 formosissimaque. Quam qui-
 dem indignam rem cum vix
 ferre posset puellarum patro-
 nus et elegans harum delicia-
 rum spectator Catullus, in
 gratiam puellae, Coloniam
 quan-

Et salire paratum habes: sed vereris inepta.
Crura ponticuli adfulitantis, inrediyivus

Ne

V. 3. *ac fulcis tantis* antiquissima lectio, in quam conspirant omnes Statii et Scalig. MSS. et Edit. R. *ex fulcis tantis* in L. MS. teste editore Cantabrigiensi, unde fecit Vossius admodum in-

quandam, quae loca lutosa et palustria ponte sublicio junxerat, precibus adit, ut stupidum illum hominem de ponte illo in lividissimum paludis locum deturber, si forte hoc modo fieri possit, ut stolidus ejus veteris repente excitetur et supinus animus in graui cœno derelinquatur. — Est hoc carmen elegantissimum, sive verborum ornatum, sive lepidam stulti et tardi hominis descriptionem spectes. — Verus sunt Ichthyphallici ex heroicis efficti, sed molles enervatique. — Quis locis fuerit *Colonia*, non certo affirmari potest. *Muretus* suspicatur fuisse oppidulum prope Veronam, quod hodieque nomen fervet. At *Scaliger* et *Vossius* malunt intelligere *Novum Comum*, coloniam paulo ante a Caesare deductam.

V. 1.) Sensus est: *O Colonia, quae lubenter velis ludos facere in ponte longo, ubi in promptu tibi est salendi facultas, sed (inepta) frustra et nimis anxia times fulcra lignea ponticuli tremantis et*

adfulitantis, ne praeceps ille cadat et in lutosa palude corrueat, unde in pristinum statum revocari nequeat, ede, quaeso, Colonia, in meam gratiam jucundissimum et maximo risu dignissimum spectaculum, (Sic) quod si jeceris, opto, ut pons tuus plane ex animi sententia tam firmus fiat, ut vel Martis sacerdotes in illo saltare et sacra suscipere possint. Multum pulveris in hoc loco explicitando ab interpretibus commotum est, neque tamen ullus rem satis assecutus videtur. *ludere*, luserunt enim olim et ludicra spectacula ediderunt in pontibus, quod et adhuc fieri in Italia, Pisis atque Venetiis, testatur *Vulpus* et *Corradinus de Allio*. — *salire paratum habes*, in promptu tibi est τὸ salire h. e. salendi facultas. *Vulpus* et quos ille sequitur arguantur. *inepta* tam ad *Coloniam* quam ad *crura* trahi potest. qui ad *crura* referre malit, cogitet lignaeas columellas ad pontem fulciendum infirmas nec satis aptas.

Ne supinus eat, cavaque in palude recumbat:

Sic tibi bonus ex tua pons libidine fiat,

5

In quo vel Salisubfulis sacra suscipiantur:

D 3

Munus

geniose *ponticuli asculis stantis* h. e. parvis tigillis seu perticis innitentis. Nostra lectio *adsulitantis*, quae rei maxime consecrata videtur, ingenio Scaligeri debetur, sed improbat Vossio, quia sic dactylus in sede tertia ponitur, ubi debebat esse Creticus, quo sublato rhythmus adeoque tota vis carminis ex sententia Vossii perit. Mureti edit. prima ab anno 1554, quae cum *Ald. II.* et *Gryph.* in plurimis fere consentit, habet *sub his rozus*. Quod ad antiquam illam lectionem *ex sulcis tantis* attinet, modo metri ratio constat, non adeo inepta sed explicatione fortasse emollienda videtur, ut *ponticulus ex sulcis tantis irredivivus* dicatur, qui nunquam restitui et reuocari queat *ex tantis sulcis* h. e. fossis. *Sulcus aquae* occurrit apud *Ovid.* in *Nuce* v. 66. certe tale quid, quo referatur, postulare videtur vox *irredivivus*, pro *irredivivus*, quod agnoscunt omnes Stat. L. MS. et cunctae edit. est in *Melcagri MSS.* *irredivivis*. in antiquissima R. *in redivivis* corrupte. Nic Heinssius tentabat in Not. ad Cat. p. 638. *irredivivus*. Sed nihil lucratur hac permutatione. V. 6. *Salisubfuli sacra suscipiunt* vel *Salisubfuli sacra suscipiant* in MSS. Statii, optt. edit. et Membr. Voss. unde admodum probabilis, quam in textum recepimus, ab ingenio Statii profecta est lectio. vid. not. Vossius proposuit Sa-

aptas. *assulitantis* vid. Var. Lect. *irredivivus* eleganter de rebus inanimatorum, quae irreparabiles sunt, denuo excitari et restitui nequeunt.

V. 4.) *ne supinus eat* retro labatur in paludem, unde erectus fuerat. Suaviter et venuste! Sic apud Liv. XXX. 10. *supinus telorum jactus* h. e. tela, quae non evolant sed in tetram decidunt. *cavaque in palude*, profunda et alta. Sic infra *undae cavae* XCV. 5. *flumina cava* apud Virg. Georg.

I, 326. et ipsa *palus cava* apud *Ovid.* Met. VI. 371. cf. *Burmanniana*, ad *Ovid.* Ib. 228. et ad *Lucan.* I, 306. *ex tua libidine* plane ex voto tuo. De voce *libida* in bonam partem vid. *Drackenb.* ad *Sik.* XI, 312. *Salisubfuli* haud dubie intelligendi sunt *Salii*, Martis sacerdotes, qui sacra celebrabant tripudiis et saltationibus, de quibus vid. *Cuper. Observat.* IV. 2. Finxit autem, opinor, hanc vocem poeta ad rei imaginem magis exprimendam. vid. Var. Lect.

V. 7.)

Munus hoc mihi maximi da, Colonia, risus.
 Quendam municipem meum de tuo volo ponte
 Ire praecipitem iu lutum, per caputque pedesque:
 Verum totius vt lacus putidaeque paludis 10
 Lividissima, maximeque est profunda vorago.
 Infulsissimus est homo, nec sapit pueri instar
 Bimuli, tremula patris dormientis in ulna.

Quoi

Iti ipsulis sacra suscipiunt, quam conjecturam ambitiose, vt solet, arripuit Vulpus. Ipsulae autem vel ipsules, docente Festo, erant lamellae necessariae sacris, quae ad rem divinam conferre dicebantur maxime, specie virorum et mulierum. — Saliaribus sacra suscipiantur Avantiis. Salisubfuli sacra suscipiuntur Muretus, qui ob fraudem ex Pacuvio laudati loci, cuius nec vola nec vestigium exstat, vbi Salisubfulus Mars dicatur, graviter jam reprehensus est a Vossio. in antiquis quibusdam editt. corrupte legitur Salii vel Subsalii sacra suscipiant. Corradinus de Allio, cuius plurimae emendationes dignae sunt, quae cum municipe Catulli in lividissimam paludem migrent, lepide obtrudit: in quo vel salis subsalis, sacra suscipiantur. V, 13. matris in ulna habet margo H, 1.

V. 7.) *munus h. m. munus* de ludis et spectaculis et proprie quidem gladiatoris saepe obvium apud Ciceronem. vid. Clav. Cic. Ernest. Caeterum simili obtestatione cum obtestandi particula sic et alii poetae graviter exordiri solent carmina. Tibull. I. 4. Hor. Od. I. 3.

V. 9.) *per caputque pedesque* et, quantus quantus sit, a vertice usque ad talos immergatur.

V. 10.) *ut pro ubi* vid. supra ad Carm. XI, 3.

V. 13.) *tremula ulna*, quae leni motu concutitur. Dignus est, quem in hanc rem adscribam locum ex Calpurn. Eclog. X. 27 seqq. ubi Silenus parvulum Bacchum, quem in ulnis gestat, tremulo brachiorum et crepitaculorum concussu ad somnum invitat.

*Quin et Silenus parvum veneratus alumnum
 Aut gremio fovet, aut resupinis sustinet ulnis,
 Et*

Quoi cum sit viridissimo nupta flore puella,
 Et puella tenellulo delicatior haedo, 15
 Asservanda nigerrimis diligentius uvis :

D 4

Ludere

V. 15. *ut puella* L. MS. et antiquissimae tres Editiones. *Sit puella* ob elegantem repetitionem, (quam equidem non sentio) vel *sed puella* coniecit Nic. Heinf. in N. ad Cat. l. c. Si conjectura opus sit, mihi videtur particula *ab*, quae passim eximiae rei admirationi inservit, admodum loco nostro accommodata esse. Infra Carm. LXI, 46. *Quis deus magis ah magis appetendus amantibus.*

Et vocat ad risum digito motuque quietem

Allicit, aut tremulis quassat crepitacula palmis.

V. 14.) *viridiff. flore puell.* in flore aetatis constituta, flos de juvenili aetate, sicut Graecorum ἀνθος, ἀκμή, sexcenties apud poetas. Exemplorum nubem vid. apud Klotzium ad Tyrtaeum p. 23 — 25.

V. 15.) *Et puella* si vera est lectio, ex antecedenti versu supplendum est *sit*, sed vid. Var. Lect. *tenellulo delicat. haedo.* Imitatus est Ovid. Metamorph. XIII, 791. de Galatea *tenero lascivior haedo.* Referenda autem est haec comparatio partim ad teneritatem, partim ad protervitatem et lasciviam. Vna igitur imagine expressit Noster, quod duabus in simili Galatae descriptione Theocritus Idyll. XI, 20.

ἄπαλωτέρα δ' ἀπὸς Μόσχῳ γαυροτέρα.

V. 16.) *Asserv. nig. dil. uv.* cautius tractanda quam uva matura, unde levi motu acina defluunt. Nimirum virgo immatura est aspera, sed matura ad amoris lusus facilis et proclivis. Caeterum et alii poetae hac comparatione ab uvis petita et ad puellas translata delectati sunt. Theocritus l. c. Φαωτέρα ὄμφακος ὀμάς. Horatius Od. II. 5. 10 *Tolle cupidinem immitis uvae.* — *Uvae nigerrimae* sunt maturae. Rem unice illustrat locus Columellae, qui ab interpretibus laudari debebat, lib. XI. c. 2. 69. p. 758. edit. Gesneri: *naturalis autem maturitas est, si cum expresseris vinacea, quae acinis celantur, jam infuscata et nonnulla propemodum nigra*

Ludere hanc finit, ut lubet, nec pili facit uni,
 Nec se subleuat ex sua parte. sed velut alnus
 In fossa Ligurî jacet supernata securi,
 Tantundem omnia sentiens, quam si nulla sit 'us-
 quam: 20
 Talis iste meus stupor nil videt, nihil audit.
 Ipse qui sit, vtrum sit, an non sit, id quoque
 nescit.

Nunc eum volo de tuo ponte mittere pronum,

Si

V. 18. *Liguris* in nonnullis. *Ligeris* in paucis. *jacet separata* Muret *superata* vel *seu parata* in quibusdam. V. 20. *quasi* pro *quamsi* vult Starius, reclamante editore Cantabrigiensi. V. 21. *meus stupor* Passeratius ex conjectura male! V. 22. *qui sit* MSS. Stat. c. Meleagri omnes. *Is se quis sit* vel *Is se qui sit* offert ingenium N. Heinssii. V. 23. *Hunc eum volo* Pal. Papy. *Hunc ego eum* Comel.

nigra fuerint. Atque huc pertinet Epigramma XV *Phiodemi* in *Analect. Vet. Poet. Graec.* Brunckii T. II. p. 86.

ἽΟυπω σοι καλύκων γυμ-
 νόν θέρως ἔδ᾽ με λάϊνει
 Βότερος ὁ παρθενίς πρω-
 τοβολῶν χάριτας.

V. 17.) *Ludere* παίζειν in re Venerea. Propert. II, 25, 21. — *uni* antique pro *unius*. — *Nec se subleuat ex sua parte*, scilicet vbi stipes ille femel jacet. Interpretes subodorati sunt nescio quam obscenitatem.

V. 19.) *fossa Ligurî* ita appellata a possessore, cui nomen fuit Ligurius, vt jam suspiciatus est Vossius. *supernata* h. e. succisa, ut ducta metaphora sit ab iis, quibus in modum pernarum suillarum, femina excisa sunt.

V. 21.) *Talis iste stupor meus*; proprie debebat esse *qualis alnus* — *talis iste meus stupor*, sed poetae ad hanc diligentiam grammaticam non exigendi sunt. *meus stupor* eleganter latini, quem deridendum propinare solent, *suum* vocant Phaedr. V. 7. 32.
 homo

Si pote stolidum repente excitare veternum,
 Et supinum animum in gravi derelinquere coe-
 no,

25

Ferream ut soleam tenaci in voragine mula.

homo meus se in pulpito totum prosternit, vbi vid. Sciopium. — stupor suaviter! pro stupidus.

V. 24. *Si pote si fieri potest ut etc. gravi coeno tenaci. Accommode Tacit. Annal. I. 63. cetera limosa, tenacia gravi coeno.*

V. 26.) *Ferream ut soleam* nondum olim, vti nunc, equorum vngulis contra aspera et scruposa loca clavis suppingebantur soleae ferreae, sed nonnunquam tantum subligabantur ὑποδήματα quaedam; id quod multis probare et contra Vossium, qui frustra

nostrae aetatis soleas ferreas, quae equis affigi solent, ex Xenophonte erucere atque hinc χαλκίποδας Homeri equos illustrare conatus est, idoneis argumentis evincere studuit Gesnerus in Lexic. Rust. Rei rusticae Scriptoribus appposito, cuius sententiae subscribit Wesseling. ad Diod. Sicul. To. II. p. 233. qui huc potius referendos putat ἰππῶς χαλεύοντας ἐξ ὑποτριβῆς [ὑπὸ τριβῆς pro ἐξ ὑποτριβῆς mavult Schweighauserus] ex Appiani Mithridat. p. 371.

CARMEN XVIII.

AD HORTORVM DEVM.

Hunc lucum tibi dedico, confecroque, Priape,

D 5

Qua

Priapo consecratur lucus in hoc haud dudie olim longioris carminis exordio, quod ab interitu vindicavit et Catullo tribuendum olim jam existimavit Terentianus Mau-

rus in docto libello de *Litteris, Syllabis et Metris* inter Gramm. vet. p. 2444. cuius sententiam et alii deinde amplexi sunt, vt Marius Victorinus in arte Gramm. p. 2598

Qua domus tua Lampfaci est, quaque silva, Priape.

Nam

V. 2. *Quae domus — quaeque silva* in edit. Ripont. nescio qua auctoritate. Apud *Terrentianum Maurum* olim una voce mutilus versus legebatur *Qua domus tua Lampfaci est quaque Priape*, ut e Mureti et Achill. Stat. adnotatt. intelligi potest.

— 99. et *Atilius Fortunatianus* in *Arte* p. 2676. At *Victorius* in *Var. Lect.* XII. 3. *Muretus* ad h. l. et *Scaliger* ad *Catalect.* vet. Poet. non hoc tantum longioris carminis fragmentum, sed duo sequentia etiam in Priapum carmina quasi postliminio Catullo restituere conati sunt, quibus accedit *Vossius*, qui haec ad calcem editionis suae rejecit. Quod quidem ut a se impetrarent V. V. D. D. partim ludicro carminis genere Ithyphallico, quo duo priora carmina composita sunt, et quibus tertium constat puris jambis Catullianis, partim ipsa horum carminum suavitate et orationis elegantia, Catullo dignissima, inducti sunt. Nec incommode haec tria poemata, [quae sive a Catullo sive ab alio poeta magno profecta sint, neminem certe legisse poenitebit] statim post carmen AD COLONIAM, cum ob metrum ob argumenti similitudinem, conjunctim ab iis, quos sequimur, posita videntur. Leguntur autem haec carmina inter Priapeja in *Catal. vet.*

Poet. *Scalig.* c. 85, in *Priap.* *Sciopp.* c. 86. et in *Anthol.* *Vet. Lat. Poet. Burmanni Secundi* lib. VI. 85. T. II. p. 567. ubi praeter ea, quae jam *Mureto* et *Vossio* in *Commentariis* ad *Catullum* observata sunt, plura tam de incerto eorum auctore quam ipso carminis genere Ithyphallico erudite disputantur, praecipue a *Car. Andr. Duckero* cujus ineditas, quae huc spectant, observationes subjiciendas curavit *Burmannus Secundus* in *Anthol.* T. II. p. 574. qui, si ceteras hujus doctissimi interpretis in *Catullum* notas, quas in *scriniis* suis a *Guilielmo Roelio* acceptas servabat, publici juris fecisset, magnam apud *Catulli* lectores gratiam initurus fuisset. — Ceterum vix dubium est, quin auctor horum carminum, quicumque demum fuerit, ex graeco quodam fonte hortulos suos rigaverit.

V. 2.) Si vera est lectio, de cujus integritate mihi nondum persuadere possum, sensus erit: *ubi propria nunc sedes et silva tibi dicata est, quemadmodum Lamp-*

Nam te praecipue in suis urbibus colit ora
Hellepontia, ceteris ostreosior oris.

Lampfaci. Sed hoc durum et contra loquendi rationem viderur. Itaque pro *qua* et *quaque* legendum puto *quoi* et *quoique* ex antiquo scribendi more, de quo vid. Carm. I. v. 1. in *Var. Lect.* et sic *tua* pro *tibi* positum est ut saepe. *domus* deorum est locus, quo maxime illi delectantur, et in eo sedem quasi suam figunt, *Nimpharum domus* de antro apud Virgil. Aen. I. v. 168. *Lampfacum* est urbs Hellepontii teste Cicerone in Verr. I. 24. ubi Priapus vel natus vel nutritus credebatur. vid. Schol. ad Apollon. Rhod. I. v. 932. *ostreosior oris*, ostreis enim omnis Hellepontii ora abundabat; praecipue tamen a veteribus laudantur *ostrea Abydena*. Virg. Georg. I. 207. cf. *Vinet* ad Aufon. p. 603. edit. Toll. *Priapus* autem *Hellepontiacus* [ut vocatur a Virg.

Georg. I. 207.] fortasse navigationis causa, cui praeesse credebatur, cultus fuit in Hellepontii littoribus. Exstant enim manifesta apud Graecos vestigia, ubi Priapus navigationis praeses apparet. Sic ille apud *Leonidam Tarentinum* in Anal. Poet. Graec. Brunckii Epigr. LVII. T. I. p. 235. navigationem vernali tempore instituendam indicens addit. v. 7. 8.

Ταῦθ' ὁ Πρίηπος ἐγὼν ἐπι-
τέλλεμαι, ὀλιμενίτας,
ὡ' ἰθρῶφ' ὡς πλάας πᾶσαν
ἐπ' ἐμπορίην.

conf. Antipat. Sidon. Epigr. XXXVII. in Anal. V. P. Gr. Brunckii T. II. p. 16. Colebatur etiam Priapus *Ἀιγιαλίτης* a piscatoribus. cf. Maecii Epigramm. VII, et VIII, in Anal. P. G. T. II. p. 238.

CARMEN XIX.

.H O R T O R V M D E V S .

Hunc ego juvenes locum, villulamque palustrem,
 Tectam vimine junceo, caricisque maniplis,
 Quercus arida, rustica conformata securi
 Nutrivi, magis et magis ut beata quotannis.

Hujus

V. 3. *conformata* vult Salmas. ad Solin. p. 131. repugnante Vossio, cujus lectio *fomitata* ex antiqua *formidata* conficta non minus displicet. V. 4. *nunc tuor magis* Scaliger. *nutrio* pro *nutriui* tacite recepit Vulpus.

Priapus, foecunditatis in agris auctor, fidum se profiteretur custodem pauperis villulae, a cujus dominis, patre et filio, summa pietate colebatur. Enarratis igitur, quibus quotannis ab illis mactetur, muneribus, monet sub sine pueros, ne quid furtiva manu ex eo agro auferant, sed ad vicinum potius ditioris domini agrum pergant, ubi Priapus ejusmodi furunculos non adeo curet.

V. 2.) *Tectam vim. juncet.* Casas enim vel tuguria varii generis frondibus contegere solebat rudis antiquitas. Tibull. II. I. v. 39. 40.

*Illi (ruris Dei) compositis primum docuere tigillis
 Exiguam viridi fronde operire domum.*

carex commune junci genus videtur (Riedgras) *acuta* vocatur apud Virgil. Georg. III. 231. cum *genista* jungitur apud Pallad. de Re Rust. I. 22. p. 876. edit. Gesneri.

V. 3.) *Quercus arid. rust.* con. sec. suaviter et eleganter, Ego, qui ex quercu arida ita effectus et configuratus sum securi rustica.

V. 4.) *nutrivi* auxi et beavi foecunditare. Eodem plane sensu *nutrire* de Cerere dicitur apud Hor. Od. IV. 5. 18. *Nutrit rura Ceres* ubi, cum elegantem hujus verbi significationem non concoquere posset *Bentlejus*, more suo turbas dedit, ad quem refutandum hic ipse Nostri locus a Clariss. Iani laudari debebat — *ut beata*

Hujus nam Domini colunt me, Deumque sal-
lutant,

Pauperis tugurii Pater filiusque
Alter, assidua colens diligentia, ut herba
Dumosa, asperaque a meo sit remota facello:
Alter, parva ferens manu semper munera larga.

Florido

V. 5. *filiusque* *) Sic in plerisque editionibus, deficiente ultima voce, hic versus exhibetur. Quam quidem lacunam ex ingenio supplere studuerunt Scaliger et Vossius, quorum ille tentabat *filiusque coloni* hic *filiusque tenellus*. Mihi succurrebat *Patronum*, quod non incommode referri potest ad *pauperis tugurii*. Sic de Priapo apud Virgil. Eclog. VII. 34. *custos es pauperis horti*. Sed rectius fortasse intactas plane ejusmodi in poetis relinquimus lacunas. V. 9. *Alter parva manu ferens usque munera larga* ex emendatione Dorvillii, quem laudat Burmannus *Secundus* in Anthol. ad h. l. sed magis aridet *Schraderi* et *semper* metri causa in *saepe* mutantis correctio in Observ. Lib. II. c. I. p. 12. — v. 11) *lactemque papaver* apud Vict. et Aldum. Sed *luteum papaver* et infra dicitur LXI. v. 195. Eadem harum vocum permutatio apud Martial. III. 58. 22. ubi alii pro *lactei vernae* malunt *lutei*.

beata quotannis scil. esset h. e. quolibet anno meliori conditione gauderet.

V. 6.) *Paup. tugurii*, inde colorem duxisse videtur Virg. Eclog. I. 61.

Pauperis et tuguri congestum cespitem culmen.

V. 7.) Sensus est: alter, me veneratur, dum assidua diligentia ita colit curatque meum facellum, ut illud ab omni dumosa asperaque herba remotum et purgatum sit; suspecta mihi olim videbatur lectio *co-*

lens ob ingratam repetitionem eiusdem verbi ex versu 5, et hinc pro *colens* legendum esse putabam *cavens*, sed nunc vix opus esse videtur hac mutatione.

V. 9.) nobilissima hujus versus sententia: munera parva, quae quis pio animo offert suo se metiens modulo, sunt magna et diis gratissima. Hinc Tibull. I. I. 21.

Tunc vitula innumeros lustrabat caesa juvencos:
Nunc agna exigui est hostia magna foli.

V. 10.)

Florido mihi ponitur picta vere corolla 10
 Primitu', et tenera virens spica mollis arista:
 Luteae violae mihi, luteumque papaver,
 Pallentesque cucurbitae, et suave olentia mala;
 Uva pampinea rubens educata sub umbra.
 Sanguine hanc etiam mihi (sed tacebitis) aram 15
 Barba-

V. 15. pro *hanc aram*, quod eleganter coniecerat Muretus, corruptam lectionem *haec arma* revocavit Vossius, haud dubie obloquendi studio abreptus; nostram lectionem defendit *Burmannus Sec.* in Anthol. ad h. l. *jacebitis* pro *tacebitis* vitiose in Sciopp. edit. et Bipont. legitur.

V. 10.) *picta corolla* variis floribus distincta vt *pictae volucres*.

V. 11.) *Primitu'* quam primum florum copia fit. vid. de hac antiqua voce Nonium Marcel. p. 154.

V. 14.) *uva pamp. sub umbr. educ.* maturitatem nata. eleganter enim herbae vel fruges educari dicuntur, quae tam aeris temperie foventur commoda, quam cura, cultu, et ceteris, quibus ad maturitatem perveniant, alimentis et subsidiis fruuntur. Sic infra LXII. 41. et 50. in Lusibus LII. 15. Tibull. I. 1. 13. Vuae autem vel maxime ad trahendam maturitatem opus habent umbra pampinea. Hinc Virgil. Eclog. VII. v. 58. de vitibus nimio aestu exsiccatis:

Liber pampineas invidit colibus umbras

rubens uva Horatio, ubi de iisdem Priapo offerendis muneribus sermo est, dicitur *certans purpurae* Epod. II. v. 20.

V. 15) *sed tacebitis*, favebitis linguis. Silentium igitur Priapus imponit pueris de sacris suis, tanquam de magni cujusdam Dei mysteriis. Vulpus trahit ad impura flagitia, quae in sacris Priapeis committi solebant, nec evulgari debebant. Sed de his nihil jam viderant pueri. Muretus refert ad leges XII, secundum quas sacra facere peregrinis deis, nisi qui publice adsciti essent, non licuerit. Sed spectat fortasse hoc impositum silentium non nisi ad immolatas Priapo hostias, quem honorem majores tantum

Barbatus linit hirculus, cornipesque capella,
 Pro queis omnia honoribus haec necesse Priapo
 Praestare, et domini hortulum, vineamque
 tueri.

Quare hinc, o pueri, malas abstinetate rapinas.
 Vicinus prope dives est, negligensque Priapus.

20

Inde sumite, semita haec deinde vos feret
 ipsa.

V. 16. *Barbarus hirculus* male in aliis edit. V. 17. *hoc necesse* perperam in quibusdam. V. 19. *manus abstinetate rapinis* citra necessitatem correxerat *Eggelingius* teste *Burmanno Sec.* in Anth. ad h. l. V. 20. *negligensque Priapi* conjicit N. Heins. in not. ad Catull. p. 638. Quidni? *negligensque Priapum.*

tum dii sibi vindicabant —
 linit sanguine aram imbuit
 Theocrit. Epigr. I. 5. Βωμὸν
 δ' αἰμάξει νεράος τράγος.
 cf. Carmen Petron. in Priapum
 cap. 133.

V. 20.) *negligens Priapus*

indulgens, minus severus erga fures. *Inde sumite* Vulpius commode laudat Tibull. I. 1. 34. *ipsa haec semita* δεικτικῶς deinde h. e. dehinc, abinde, ut apud Sallust. Jugurth. XIII. 4. ubi vid. *Cortius.*

CARMEN XX.

HORTORVM. DEVS.

Ego haec, ego arte fabricata rustica,

Ego

V. 1. *Ego ecce* conjectat Heinsius in not. ad Catull.

Argumentum hujus carminis minis genere jambico differt,
 a superiore non nisi ear- adeo ut Catullus, si auctor hor-
 rum

Ego arida, o viator, ecce populus
 Agellulum hunc, sinistra, tute quem vides,
 Herique villulam, hortulumque pauperis
 Tuor, malasque furis arceo manus. 5
 Mihi corolla picta Vere ponitur:
 Mihi rubens arista sole fervido:
 Mihi virente dulcis uva pampino:

Mihi

V. 3. Ut nunc legitur locus, *sinistra* ob metri rationem nullo modo potest esse casus sextus. Sed sive cum Mureto *sinistra* ad *populus* referas, sive cum Livineio accusativ. pluralem pro adverbio positum esse statuas, durissima semper manet haec lectio: Scaliger ad Attin Catulli v. 13. pro *sinistra tute* volebat *sinistera ante*. Certe vix ulla paulo leniori ratione sanari posse videtur hic versiculus, quem tanquam in re desperata audacter ira diffingere et in ordinem redigere tentabat *Agellulum, ad sinistram abinde quem vides*. V. 5. *tueor* Aldus et Victorius.

rum carminum sit, ingenium suum in simili re diverso modo exercuisse videatur. Purissimum castigatissimumque jure hoc carmen vocat *Brouckhusius* apud *Burmann*. *Secund.* in Anthol. T. II. p. 67. nec indignum illud habuit quod multo studio, quale tum fervebat inter Viros doctos, totidem jambis puris graece redderet *Josephus Scaliger* ad h. carm. in Catal. Vet. Poet.

V. 3.) *sinistra*, e regione agelli ad sinistram sita, exponit Muretus. Quod quam durum sit, cum ob alterum epi-

theton *arida*, quod jam appositum est *tae populus*, tum ob vere sinistram hujus epitheti locationem post *Agellulum hunc* quilibet, opinor, sentiet. vid. Var. Lect.

V. 5.) *tueor* pro *tueor* verbum Lucretianum. *malasque manus* h. e. nocivas, perniciosas. cf. Tibull. III. 5. 20. et Virg. Eclog. III. 11. Ipse fur simpliciter dicitur *malus* apud Martial. VI. 49. 7.

V. 7.) *rubens arista* elegans epitheton, quod adumbrat colorem, quem referunt aristae solis radiis percussae. *sole fervido* aestate.

V. 8.)

Mihique glauca duro oliva frigore,
 Meis capella delicata pascuis
 In urbem adulta lacte portat ubera:
 Meisque pinguis agnus ex ovilibus
 Gravem domum remittit aere dexteram:
 Tenerque, matre mugiente, vaccula

10

Deſum

V. 9. in aliis: *Mibi glauca dura coſta oliva frigore.* In Adinis: *Mibi glauca duro coſta oliva frigore*; in quibusdam veteribus: *Mibi glauca duro oliva frigore.* Fortaſſe *coſta* fuit gloſſa *ro glauca* et ſic in textum irrepiit. Quamquam enim *oliva duro frigore coſta* de maturitate, quam hyeme contrahunt olivae, non inepte explicari poſſit, tamen, cum haec ipſa lectio pueros jambos; e quibus hoc carmen conſtat, turbet, non admittenda videtur: nihilominus legi jubet Voſſius: *Mibi glauca duro oliva coſta frigore.* V. 14. In aliis *teneraque*, quod ſervavit Voſſius. Sed Muretus, ut metri rationibus conſuleret, dedit et propugnavit noſtram lectionem *tenerque* foeminini ſignificatione, quod admodum durum nec confirmari poſſe videtur exemplis in hanc

V. 8.) *virente pampino autumno.*

V. 9.) *duro frigore hyeme. oliva glauca*, color glaucus eſt color viridi affinis et albore quodam permixtus. (grünlich.) Idem epitheton et alii poetae addere ſolent olivis, ut Claud. in Eutrop. II, 271. et Stat. Thebaid. II, 99. Caeterum confer Carmen LXXXIV. in Luſ. apud Burm. Secund. in Anthol. p. 567. ubi pari modo Priapus recenset munuſcula ſingulis anni tempeſtatibus ſibi oblata. 10—11 verſus ornaſſimi pro vulgari:

capella laſciva in pascuis, quibus praefum, adulta inde in urbem ducitur. *adulta lacte ubera* diſtenta, tumida et plena lacte.

V. 13.) *Grav. dom. rem. aere dext.* aperta eſt imitatio Virgilii Eclog. I, 36.

Non unquam gravis aere domum mihi dextra redibat. Ex eodem fonte hauſit auctor Moreti verſ 81. Plura exempla vid. apud Burm. in Anthol. ad h. l.

V. 14.) *tenerque* vid. Var. Lect.

E

V. 15.)

Deum profundit ante templa sanguinem. 15

Proin' viator hunc Deum vereberis,
Manumque forsum habebis. Hoc tibi ex-
pedit:

Parata namque crux, sine arte mentula.

Velim pol, inquis: at pol ecce, villicus

Venit: valente cui revulsa brachio 20

Fit ista mentula, apta clava dexteræ.

rem ab illo allatis, carent enim illa terminatione foeminina. De *pauper* autem quod addit, non multum eum juvat locus Terentii IV, 6. 3. ubi lectio *paupera* in disceptationem adhuc vocatur. Magis igitur aridet elegans conjectura Dorvillii, quam profert Burmann. Sec. in Anthol. *Tenella, matre.*

V. 15.) *profundit sanguinem*, cadit, maceratur hostia, eadem elegancia dictum, qua in *carm. sup. v. 15. crum linit.*

V. 17.) *Manumque forsum habebis*, h. e. continebis, non a furtum extends. Nam in promptu est mentula *sine arte* non affabre sed temere ex ligno excisa, *crux* tanquam instrumentum supplicii, a furibus sumendi. Nam servi furaces apud dominos severio-

res poenam in cruce luebant, quae poena jam respicitur. cf. *Lipsius de Cruce.*

V. 19 sq.) Sensus: Profecto non ingrata haec mihi poena erit, inquis; at erit hercle, nam secus, ac putaveras, illa in te exercebitur — ecce jam venit villicus, qui mentula ista, valente brachio evulsa, commode utetur clavae loco, qua bene te mulctatum det.

CARMEN XXI.

A D A V R E L I V M.

Aureli, pater esuritionum,
 Non harum modo, sed quot aut fuerunt,
 Aut sunt, aut aliis erunt in annis,
 Paedicare cupis meos amores;
 Nec clam: nam simul es, jocularis una, 5
 Haeres ad latus, omnia experiris.

E 2

Frustra:

V. 5. *Nam simul exjocaris una Haerens ad latus* in libr. MSS. *Nam simul, et jocularis* Muret. et Stat. V. 6. *omnia experiris Frustra*; male interpungit Mureto. *experibis* in antiquis codicibus testante et probante Mureto.

Venerem non semper sine Cerere frigere, exemplo suo probavit Aurelius. Quamquam enim ille cum summa rerum inopia et esuritione conflictatus dicitur, tantum tamen abfuit, ut fame victus alia omnia quam libidinis explendae nutrimenta quaereret, ut potius quovis modo Catulluli puerum ad amorem pellicere machinaretur. Salse igitur poeta perfricat hominem famelicum, a quo praecipue ne puer esurire et fitire discat, veretur, eumque prius, quam puerum, cui frustra neccat infidias, atrectaverit, a se ipso

tactum iri inrumatione, monet. — Comparetur imprimis cum nostro imitatio Martialis ad Mumurrianum I. Ep. 93.

V. 1.) *pater esuritionum*. proprie convivii vel coenae dominus venerabili nomine *patris* insigniri solebat, ut apud Horat. Satyr. II, 8. 7. Sed ridicule vocatur Aurelius *pater esuritionum*, ubi, quod Terentius ait, ex hesterno jure panis ater voratur.

V. 2.) *Non harum modo*, similiter infra XXIV. v. 2. 3.

V. 5.) *nam simul es*, consuefcis et conversaris cum illo.

V. 6.) *Haeres ad latus* nota

Frustra: nam insidias mihi instruentem

Tangam te prior inrumatione,

Atqui, si id faceres satur, tacerem.

Nunc ipsum id doleo, quod esurire

10

Ah! meus puer, et sitire discet.

Quare

V. 8. *prius* L. MS. eadem lectionis varietas excrevit V. V. D. D. ad Tibull. I. 4. v. 32. ubi vid *Illustrissimus Heyne* in *Observ.* p. 39. edit. nov. V. 9. *atque id si* effinxit Stat. ex corrupta lectione in MSS. *atqui ipsi faceres.* V. 11. Mira et putida in hoc versu est lectionis discrepantia. *Nae meus puer* Muret. *me me puer* in MSSC. Stat. unde legendum putat Statius *Me meus* — *Ab me me puer* Scaliger, quam lectionem recepit etiam Bipont. *meus me puer* Commel. membr. quod assensu suo comprobavit Vossius. Sed sic contra omnem loquendi consuetudinem *discet* pro *docebit* positum est. *meus mi* Meleager. *ne* — *meus* Passeratius ad formam *ne* — *funera* infra LXIV. 83. *Meus jam puer* Cantabrig. *Ab meus puer* Vulpius, quam quidem lectionem, dum melior deerat, in textum recepimus, licet et illa metro laboret et trochaicum pro spondaeo ab initio habeat. *Meusmet puer* Gotting. haud dubie ex edit. Corradini de Allio. *Una meus puer* inepte contra omnes metri leges tentat Heinsius in not. ad Catull. Quantum equidem sensu meo assequi possum, istae fere omnes, quas recensui, lectiones vel sensum turbare vel metri rationibus ad-

ta locutio in amoribus. vid. Brouckhus. ad Tibull. I, 6. 26.

V. 7.) *Frustra*; irrito plane studio, nam dum puerum meum libidine polluere cogitas, prior ego ipse te polluam libidine. *tangere* est verbum nequitiae. Propert. II, 34, 9. *Lynceum, tunc meam potuisti tangere curam.*

cf. Hor. Sat. I, 2, 45. Mart. I. 93. v. 2. hinc *intacta puella casta et indelibata.*

V. 8.) *Atqui tacerem*, ich wollte gern nichts sagen, *si id faceres satur*, stimulat enim *Κόπρις ἐν πλεημοσύνῃ* infr. XXXII, 10.

Nam pransus jaceo, et satur supinus
Pertundo tunicamque palliumque.

Mart. I. c. v. 14. *Denique paedica, Mamuriano, satur.*

V. 11.) *Ah! meus puer*, vid. Var. Lect.

V. 12.)

Quare desine, dum licet pudico:
Ne finem facias, sed inrumatus.

versari videntur. Si legere mecum ex conjectura liceat: *A te mox puer*, vel *Mox tecum puer*, omnis difficultas remota et tam sensui quam metri rationibus consultum videtur. Sed non ausim ita corrigere poetas. V. 13. Statius legi jubet: *Quare desine, dum licet pudicus, Ne finem facias, sed inrumatus*, vel: *Quare desine, dum licet pudico, Ne finem facias, sat inrumatus*. Heins. in not. ad Catullum vult: *et inrumatus, male!*

V. 12.) *Ne finem facias* sc. stus *sed inrumatus* corruptum non amplius pudicus et ca- tus.

CARMEN XXII.

AD VARRVM.

Suffenus iste, Varre, quem probe nosti,

E 3

Homø

V. 1. *Suffenus* mavult Muretus. pari modo apud Livium I, 23. *Mettus Suffetius* non *Suffetius* legendum esse contendit *Draekenborch*. quem vide et quos ibi de hac scribendi ratione laudat T. I. p. 98. *Vare* in plurimis editt.

Suffenum, hominem vanum et ineptum rider, qui, cum bellus et urbanus videri vellet, non solum in verbosa quadam garrulitate et aliis frivolis et ventosis artibus elegantiae gloriolam aueupabatur, sed, ut esse solet ejusmodi hominum furor, ex sacris quoque Musarum campis calamistratae et unguentis diffuenti fronti olivam decerpere quaerebat. Hoc igitur furore abreptus facili negotio et, ut Venusinus canit, stans pede in uno innumeros fundebat versus, et hos lepidos ingenii partus, sicuti boni parentes tenellos filiolos, tanto amore deosculabatur et tam sollicitate paterna quasi cura fovebat, ut nulli sumtui parcens quovis ornamento externum splendorem illis conciliare studeret.

Homo est venustus, et dicax et urbanus,

Idemque longe plurimos facit versus.

Puto esse ego illi millia aut decem, aut plura

Per scripta: nec sic, ut fit, in palimpsesto 5

Relata;

deret. — Sed in iisdem egregie stultissimi auctoris imago expressa fuit, adeo rus et agrestes mores redolebant versus ab omni venustate et urbanitate alienissimi. — Dum igitur Catullus in hac ridicula Suffeni Φιλαυτία describenda occupatur, repente in versu 18 ab aliorum vitiorum contemplatione ad se redit, et, suo ipsius animo diligentius excusso, neminem vitiorum expertem, immo quemlibet, in quocunque demum Φιλαυτίας genere sit, Suffeno quodam modo similem esse pronunciat. Qua quidem nobilissima et honestissima conversione quantum dignitatis accedat huic carmini, suus quemque sensus docebit.

V. 2.) *Homovenuustus* (Stutzer, Galant homme) cf. ad Carm. III, 2. *Dicax*, qui multus et copiosus est in serendis sermonibus, [gesprächig, schwatzhaft] idem paulo post dicitur *scurra* v. 12. *urbanus* qui comitate, suavitate, sale et disteriis auram populi captat, et cultioris vitae concin-

nitatem prae se ferre studet. Passim autem apud veteres *urbanus* cum *scurra* consociari solet, quia ambitiosa *urbanitatis* affectatio plerumque cum scurrili quadam dicacitate conjuncta est. Plaut. Mostell. I. 1, 15. *Tu urbanus vero scurra, deliciae populi, Rus mihi tu obiectas?* cf. Hor. Epist. I. 15, 27. 28. et Gronov. ad Plaut. Trinum. I. 2, 165.

V. 3.) *Id. long. plur. fac. vers.* ut solent pessimi quique poetae, quemlibet cum Crispino apud Horat. Sat. I. 4. 16. ad certamen provocantes: *videamus uter plus scribere possit.* cf. Hor. Sat. I. 9. 23 seqq.

V. 5.) *nec sic, ut fit, in palimpsf. rel.* nec apparent ejus versus, quemadmodum apud alios poetas, in *palimpsesto* sed in *chartis regiis* etc. *palimpsestus* fuit charta pergamena, in qua, quod scriptum est, deleri et eradi poterat. vid. Schwartz. de Ornament. libr. p. 25. edit. Leuschneri. magis autem arridet Heinii lectio *releta* [vid. Var. lect.]

hoc

Relata; chartae regiae, novi libri,
Novi umbilici, lora rubra, membrana

E 4

Directa

V. 6. pro *relata* eleganter rescribendum esse suspicatur *relata* (a *leo levi*) *Heinsf.* in not. ad *Cat.* nam, si vulgatam tenemus, dicendum potius erat *relata in palimpsestum*.

hoc sensu: nec delere et emendare solet versus in palimpsesto, ut alii poetae. Sapienter enim praecipit Horatius *Sat. I. 10. 72. saepe stilum veritas, iterum quae digna legi sunt Scripturus. chart. reg.* charta regia est macrocolon, membrana longior, nos: Royal-papier, vid. *Graevius* ad *Cic. Att. XIII, 25. XVI, 3.* cf. *Schwartz.* libr. I. p. 24. *novi libri* intellige involucra et tegumenta librorum. De modo compingendorum apud veteres librorum fufe ad hunc locum disputat *Vossius. novi umbilici*, umbilicus fuit bacillus teres, extremæ voluminis orae eo consilio impactus, ut volumen illi circumvolveretur, cuius eminentes utrimque partes, auro, argento vel alio metallo praemuniti solitae vocabantur *cornua*. *Ovid. Trist. I, 1. 8.* cf. *III. Heyne* ad *Tibull. III, 1. 13.* *lora rubra* corrigiae, quibus veteres in colligandis constringendisque voluminibus usi sunt, vid. *Schwartz.* l. I.

p. 88 — 89. *membrana directa plumbo*, h. e. versus in membrana diligenter ad lineas parallelas plumbo ductas directi et exarati sunt. vid. de hac re praeter *Vossium* ad h. I. *Salmasius* ad *Solin.* p. 917. *Schwartz.* l. I. p. 33. et *Funcius* de *scriptura veterum* p. 136. Graecis vocabatur hic stilus plumbeus vel tenuis illa, ut vult *Salmasius*, e plumbo lamina *παράγραφον* et Latinis recentioribus *praeductal*. *Paul. Silentarius* *Epigr. L.* in *Anal. Vet. P. Gr. T. III.* p. 87. edit. *Brunck.* ita describit hoc instrumentum plumbeum:

Γυρὸν κυανέης μόλιβον ση-
μάντορα γραμμῆς.

et *Julian. Aegypt. Epigr. X. T. II.* p. 495. hoc modo:

Αυλινέας γραφίδεσσιν ἀπι-
θύνοντα πορείας
Τόνδε μόλιβδον cet.

pumice omn. aeq. vid. ad *Carm. I. v. 2.*

V. 9.)

Directa plumbo, et pumice omnia aequata.
 Haec cum legas, tum bellus ille et urbanus
 Suffenus, unus caprimulgus, aut fossor
 Rursus videtur: tantum abhorret, ac mutat.
 Hoc quid putemus esse? qui modo scurra,
 Aut si quid hac re tritius, videbatur,
 Idem inficeto est inficetior rure,

Simul

V. 8. *directa plumbo* Statt. MSC. *desecta plumbo* Exempl. Mediol. et antiquiss. tres edit. *desecta* pro *directa* nonnulli. V. 11. *ac mutat* Muret. V. 13. *si quid hac re tristius* perperam in antiq. quibusdam edit.

V. 9.) *tum bellus*. lepide et graphice depingit *bellum hominem* Mart. III, 63. in Cotillum:

Cotile, bellus homo es; dicunt hoc, *Cotile*, multi.

Audio: sed quid sit, dic mihi bellus homo.

Bellus homo est, flexos qui digerit ordine crines:

Balsama qui semper, *cinnama* semper olet:

Cantica qui Nili, qui *Gaditana* susurrat,

Qui movet in varios *brachia* *volsa* modos.

caetera, si lubet, apud ipsum vide. ille cum emphasi quadam notat aliquem iam per se satis notum. vid. *Brouckhus.* ad Tibull. I. 4, 19.

V. 10.) *unus caprimulgus*, h. e. plane et quantus quan-

tus est. [ganz Bauer] *caprimulgus* proprie, qui capras mulget. *abhorret* scil. ab illa, quam prae se ferebat, urbanitate. *mutat*, h. e. mutatur: Saepiuscule enim hoc verbum ἄδεταιρος usurpatur. praeter *Vulpium* ad h. l. vid. *Cort.* ad *Sallust.* Bell. Jugurth. XXXVIII, 10. et quos laudat *Drackenb.* ad Liv. III, 10. T. I. p. 577. — *qui modo scurra* facetus et dicax, *aut si quid hac re tritius* eleganter: aut si quis magis adhuc *scurra* urbano tritus et subactus quasi est in loquacitate, *scurra* autem honestiori illo sensu, quem primum habebat, interpretandus videtur.

V. 15.) *simul simulac*, ut *sexcenties*.

V. 17.)

Simul poemata attigit: neque idem unquam 15

Aequae est beatus, ac poema cum scribit:

Tam gaudet in se, tamque se ipse miratur.

Nimirum idem omnes fallimur; neque est

quisquam,

Quem non in aliqua re videre Suffenum

Possis. Suus quoique attributus est error: 20

Sed non videmus manticae quod in tergo est.

V. 21. *manticae quid in nonnullis.*

V. 17.) *Tam gaudet in se. Unicuique dedit vitium natura creato.*

commode laudant Hor. Epist.

II, 2, 107.

Gaudent scribentes, et se venerantur et ultro

Si taceas, laudant; quicquid scripsere beati.

V. 18.) *idem fallimur, h. c. eadem vel simili re.*

V. 20.) *suus quoique attributus error. Similiter Propert. II, 22. 17.*

cf. Hor. Sat. I, 3, 68. V. 21.)

Sed non vid. mant. qu. in tergo est. respicitur notissima

illa fabula Aesopi de duabus peris, quam tractavit etiam

Phaedr. IV. 9. cf. Pers. IV. 23.

Hor. Sat. II, 3, 299. et quem

laudat Vulpius, Seneca de Ira

II, 28.

CARMEN XXIII.

AD FURIUM.

Furi, quoi neque servus est, neque arcâ,

E 5

Nec

Furius, cum summis rerum commoda perpetiens, centum angustis laborans et durissima quaeque paupertatis in-

festertia ad melioris vitae fructum sibi optasset, enumerat

ris

Nec cimex, neque araneus, neque ignis;
Verum est et pater, et noverca, quorum
Dentes vel silicem comesse possunt:

Est pulchre tibi cum tuo parente,

5

Et cum conjuge lignea parentis.

Nec mirum: bene nam valetis omnes,

Pulchre concoquitis, nihil timetis:

Non incendia, non graves ruinas,

Non facta impia, non dolos veneni,

10

Non casus alios periculorum.

Atqui corpora sicciora cornu,

Aut,

V. 12. *Aut qui* Stat in suo et duobus libris Maffei repererat, unde ipse legendum putabat *Ut qui*, reclamante Vossio.

tis variis paupertatis commodis, false, ut luderet hominem famelicum poeta, ab hoc temerario voto revocatur. Comparandus omnino cum nostro est Martial. XI. 32.

V. 1.) *arca*, ubi pecunia fervatur. cf. Ramirez de Prado ad Martial. I. 77, 5. *nec cimex* de lectulo, quod plenius dixit Martial. l. c. v. 1. *nec tritus cimice lectus. neque ignis* de foco Martial. l. c. *Nec toga nec focus est*.

V. 5.) *Est pulchre tibi cum tuo par*. Felicem et beatam vitam in hac rerum tuarum conditione vivis cum par. cet. *conjux lignea*, h. e. arida, exsucca. cf. Lucret. IV. v. 1155.

eodem sensu senem illum apud Terent. *aridum* dici puto Heavtont. III, 2. 15.

V. 7.) *bene n. val. omn.* Laudant Hor. Sat. II. 2. v. 70.

V. 10.) *Non facta imp. furta* vel caedes hominum improborum.

V. 11.) *casus alios periculorum*, sed haec epithetorum permutatio, (hypallagen vocant Grammatici) poetis latinis est frequentissima. *casus subitorum periculorum* dicit Cicero in Epist. ad Famil. VI. 4. ubi vide, quae ad hoc carmen observat Victorius.

V. 12.) *Atqui*. referenda haec particula videtur inprimis

Aut, si quid magis aridum est, habetis,
Sole, et frigore et esuritione.

Quare non tibi sit bene ac beate? 15

A te sudor abest, abest saliva,
Mucusque, et mala pituita nasi.

Hanc ad munditiem adde mundiozem,

Quod culus tibi purior salillo est;

Nec toto decies cacas in anno: 20

Atque id durius est faba et lapillis:

Quod tu si manibus teras, fricesque,

Non

V. 21. *lapillis* praeter necessitatem legendum esse censebant Guilielmus et Hottomannus.

mis ad v. 9. ut sit: non incensia timeris, cum tamen corpora cornu sicciora habeatis, quae facillime flammam concipere posse videntur. Aliter vix nexus orationis apparet. Vossius *atqui* explicat *et certe*; sed nec hoc quadrare videtur, nisi mavis *atqui* explicare: porro, huc accedit quod, sed in hac significatione nusquam hanc particulam me legere memini. *Corpora sicca* plerumque gaudent salubritate, quia siccitas oritur e continentia, laboribus, et exercitationibus. cf. Cicero Tuscul. V. 34. et Xenoph. Cyropaed. I, 2. —

V. 17.) *Mucusque et mala pit.* mucus et pituita ita inter se differunt, ut ille de crassiori, haec de liquidiori nasi excremento dicatur.

V. 19.) *purior salillo.* mira quadam puritate salem tractare solebant veteres et praeter ceteris vasis praecipue salinis nitorem et splendorem conciliare. Vide, quae in hanc rem collegit Meursius ad Lycophr. v. 135. ubi *sal ἀγρίτης πἀγος* vocatur.

V. 20.) *Nec toto decies.* Imitatus est Martial. lib. XII, 56. I.

V. 26.

Non unquam digitum inquinare possis.
 Haec tu commoda tam beata, Furi,
 Noli spernere, nec putare parvi:
 Et festertia, quae soles, precari
 Centum desine; nam sat es beatus.

25

V. 26.) *quae soles* scil. precari, *desine precari* voto tibi exposcere, optare.

CARMEN XXIV.

AD JUVENTIUM PUERUM.

O qui flosculus es Juventiorum.
 Non horum modo, sed quot aut fuerunt,
 Aut posthac aliis erunt in annis,

Mallem

Cum Juventio, egregio gentis suae orramento, exoptulat, quod homini misero et inopi (haud dubie Furio) florem aetatis suae atrectandum dederit, cuius egestati, utut illam excusare tentet, confulere potius debebat stipe et pecunia. Cum superiori hoc carmen conjugendum esse parum probabiliter statuit Heinsius in notis ad Catull. p. 639.

V. 1.) *O qui flosculus es.* egregie in gente tua exsplendescis et praemines. *Flosculum et florem* saepe de cujuslibet rei praestantia, praecipue de juvenili aetate dici, in vulgus notum. Exempla vide apud Muret. ad h. l. et nos ad Carm. XVII, 14. de nobilitate autem gentis Juventiae consule Vulp.

V. 2.) *Non horum modo,* cet. cf. Carm. XLIX, 2.

V. 4.

Mallem divitias mihi dedisses

Isti, quoi neque servus est, neque arca; §

Quam sic te sineres ab illo amari.

Qui? non est homo bellus? inquires. Est:

Sed bello huic neque servus est, neque arca.

Haec tu, quam lubet, abjice elevaque:

Nec servum tamen ille habet, neque arcam. 10

V. 4. *Mallem delicias mihi dedisses, Quam isti* Muret. et in quibusdam vert. *mi dedisses* invenisse se ait Vossius in omnibus libb. script. unde fecit *Midae dedisses*. Heinsius in not. ad Catullum totum locum ita constituendum arbitratur. *Mallem delicias mihi dedisses, Quam sic te sineres ab isto amari, Isto, cui neque servus est neque arca. Quid? non est homo bellus? inquires.* V. 7. *Cui nil est.* Muret. *cui non est* Stat. *Hui! non est homo bellus, inquires? est.* Meleag. V. 9. *Hoc* in quibusdam.

V. 4.) *mihī*, ut *sibi*; *tibi*, *nobis*, *vobis* saepe *παρέλκει* non solum in graeca et latina, sed omnibus paene linguis. vid. Rittershus. ad Oppian. Cyneg. I. v. 89. Drackenborch. ad Sil. Ital. I, 46. Burmann. ad Phaedr. I. 22. v. 3. et quos laudat Cl. Beck ad Aristoph. Aves v. 146.

V. 5.) *Isti* cum contentu pro ipso nomine.

V. 6.) *Sic*, tam inhonesto modo.

V. 7.) *Homo bellus*. cf. ad Carm. XXII. v. 9.

V. 9.) *abjice*, parvi pendere *elevaque* (*λόγω κρηζέ*;) verbis emolli et extenua. *Nec servum tamen*, est et manet tamen homo pauperrimus.

CARMEN XXV.

AD THALLVM.

Cinaede Thalle, mollior cuniculi capillo,
 Vel anferis medullula, vel imula oricilla,
 Vel pene languido senis, situque araneoso:
 Idemque Thalle, turbida rapacior procella,

Cum

V. 2. *imula moricilla* vel *moracula* vel *molicella* corrupte in libb. MSS. unde fluxit fatis lepida conjectura Statii *imula amaricilla*. In edit. prima Mureti et aliis vetustioribus legitur *binula tenella*. Alia lectionis monstra piget addere.

Thallum, hominem mollissimum eundemque rapacissimum, qui pallium et quaedam alia furaci manu Catullo surrepta tanquam sua palam habere non erubescerat, graviter monet, ut mox illa sibi remittat, nisi poenas contumeliosas in molli corpore flagellis exigendas dare velit. cf. supra Carm. XII. Versus sunt septenarii.

V. 1.) *Thalle* est fortasse nomen fictum adolescentiae indicandae causa a graeca voce *Θαλλός* de germine oleae et quavis fronde viridi dictus. *moll. cunic. capillo*, ad omne genus pilorum transferri *capillum* exemplis probavit Drackenborch. ad Liv. Tom. IV. p. 597.

V. 2.) *anferis medullula*.

Eadem comparatione ad summam hominis cujusdam impudici mollitiem describendam usus est auctor in Luf. LXV, 1. *vel imula oricilla*. imitatus est Cicero ad Quint. fratrem II. 15. ubi est *auricula infima mollior*.

V. 3.) *situque araneoso*. intelligitur suspensa in locis desertis araneorum textura, natura sua mollissima, quae etiam in Luf. LXXXIII. v. 29. *situs araneosus* dicitur, ubi vid. Burmannus Secund.

V. 4 — 5.) Locus valde impeditus et vario modo tentatus (vid. Var. Lect.) cujus integritatem ne sic quidem, ut nunc ex emendatione Scaligeri omnibus fere probata legitur, praestare velim. Quantum

tum

Cum de via mulier aves ostendit oscitantes: 5
 Remitte pallium mihi meum, quod involasti,

Suda-

V. 5. mirum in modum turbant in hoc versu libb. vet. in plurimis est: *Cum diva mulier aves* (pro quo in quibusdam *alites* vel *alios*) *ostendit oscitantes.* in Muret. edit. I. *Cum diva mater alites ostendit occinentes.* pro *occinentes* offert Stat. *oscinentes.* notatu digna et nemini observata est lectio, quam reperi in edit. Gryph. ab anno 1537. *Cum diva maris hyems aves ostendit oscitantes.* quae quidem lectio, modo metrum constet, sensum admodum commodum fundit hunc: Quando mare saeviens in conspectum venire sinit aves oscitantes, h. e. diducto ore clamitantes. Intelligi inprimis debent halcyones vel fulicae. Vossius ex optimo exemplari, quod olim fuit Palatinae Bibliothecae, profert: *Cum diva Malia naves ostendit oscitantes,* unde effugit *Quum clivias Malea aves ostendit oscitantes.* Heinsius campum hic haectus, ubi exsultaret ingenium suum, legendum esse pronunciat in Not. ad Catul. *Cum Clivias Malea aves ostendit arce nantes,* vel: *Cum devias mare alites ostendit obnantes.* Nostra lectio *Cum de via mulier* debetur ingenio Scaligeri.

tum fieri poterit, rem interpretatione emollire studeamus. Comparatur Thalli rapacitas *turbidae* et omnia secum abripiendi *procellae*, qualis fere instat, *cum de via mulier* (quaevis saga, ἡ τυχεῖσα) *ostendit* (se observasse ait) *alites oscitantes*, magno clamore (hianti ore) tempestatem praefragientes, vel: cum monet de alitibus oscitantibus. *ostendere* est verbum augurale. ad *aves oscitantes* fortasse referri possunt fulices, de quibus Cicero de Div. I. c. 8. 14. ex veteri poeta:

*Coma fulix itidem fugiens
 e gurgite ponti,
 Nunciat horribiles clamans
 instare procellas,*

Haud modicos tremulo fundens e gutture cantus.

pro *oscitantes* mihi in mentem veniebat *ominantes*, scilicet turbidam procellam. Sed nescio quid duri et frigidi in toto hoc versu remanet, qui fortasse pannus assutus tcioli cuiusdam est.

V. 6.) *Remitte pallium,* quod fortasse in balneis Catullo clam subduxerat Thallus. Utebantur etiam Romani pallio in coenis. vid. Fulv. Ursin. in Appendice ad Petrum Ciacconium de Triclinio p. 238. *quod involasti. involari* eleganter dicuntur res, quibus summo cum impetu et celeritate manus injicimus.

V. 7.)

Sudariumque Seta-
bum, catagraphosque Thy-
nos,

Inepte, quae palam soles habere, tanquam avita.

Quae nunc tuis ab unguibus reglutina et
remitte;

Ne laneum latufculum, natisque mollicellas, 10
Inusta turpiter tibi flagella conscribillent,

Et

V. 7. *catagraphonque linum Muret. catagraphonque linon in edit. Brix. et Venet. cyrographosque Thynos* invenerat Scaliger in suo MS. unde ipse conjicit *chirographosque*, quod et Salmasio primum arrisit, postea vero maluit *cirographosque*, i. e. *cerographosque* et explicat de annulis signatoriis sculpturae Bithynicae. *catagraphonque Thynon* exhibet Vossius et exponit de pugillaribus membranaceis et buxeis, quorum quatuor pagellae diversis coloribus, purpureo, croceo, viridi et coccineo pictae et ornatae fuerint; Bithyniam autem omnibus iis, quibus ejusmodi pugillares conficerentur, vel maxime instructam fuisse confirmat. V. 10. *manusque mollicellas* Muret. et aliae antiquiores. V. 11. etiam huic versui varias et ridiculas formas induit critico-

V. 7.) *Sudariumque Seta-
bum.* vid. supr. ad carm. XII,
14. *catagraphosque Thynos.*
vix certe affirmari potest, quid
per *catagraphos Thynos* in-
telligendum sit. Achilles Sta-
tius non inepte explicat de
hominibus Thynis seu Bithy-
nis, in vestibis aut aulaeis
ἐκόνικαῶς acu pictis. Aliorum
explicationes vid. in Var. Lect.
Quicquid autem fuerit, va-
riis certe coloribus et imagi-
nibus distinctum et e Bithy-
nia, cui finitima est regio
Thynia, reportatum videtur.

V. 8.) *tanquam avita*, hae-
reditatis jure accepta.

V. 9.) *reglutina*, h. e. re-
solve. eleganter de furibus,
quorum manus glutine quasi
et visco illitae omnibus rebus
adhaerent, easque tenaciter
retinent. Sic infra Carm.
XXXIII, 3. *dextra inquinat-
ior* dicitur. *Laneum latuf-
culum*, h. e. molle.

V. 11.) *Inusta flagella.*
uruntur enim fere homines
flagellis vehementius caesi.
Sic *loris uri* apud Hor. Epist.
I, 16. 47. *loris non ureris*,
ajo.

Et insolenter aestues, velut minuta magno
Deprensa navis in mari, vesaniente vento.

rum sedulitas. alius mavult *inlusa flagella*, alius *injecta*, alius *invisa*, alius *insuta*, alius (facile agnosces Corradinum de Allio) vere *insulse insulsa*. pro *conscribillent* in aliis est vel *concribillent* vel *constrigillent* vel *consigillent* vel *conserillent* vel (ohc: jam factis est!) *contribillent*.

ajo. conscribillent h. e. dilacerent, dilanient. Plaut. Pseudol. I. 5. 131, 132.

Quasi in libro cum scribuntur calamo litterae, Stilis me totam usque ulmeis conscribito. Sic ἐπιγράφειν χροῶν apud Hom. Iliad. IV. 139. et ἐπιγράφειν τὰρσὸν ποδός XI. 388.

V. 12.) *insolenter aestues*, praeter modum subagiteris et jaacteris. *velut deprensa navis*

tempestate abrepta. *deprendere* est verbum proprium in re nautica. vid. Bentleyum ad Hor. Od. I. 14. 10. et Burmann. ad Phaedr. Fab. V. 4. 10. *minuta* respondet τῶ magno, quo perpetuo fere epitheto *mare* a poetis insigniri solet. Sic Graecis ἀλγεία, ἰερῶ. adi Burmannum ad Val. Flacc. I. 50. et quos ibi laudat.

CARMEN XXVI.

AD FVRIVM.

Furi, villula nostra non ad Austri

Flatus

V. 1. *vestra* in L. MSC. et tribus editt. antiquissimis teste editore Cantabrigiensi. Eandem lectionem in quibusdam libris scriptam invenit Vossius.

Argumentum huius carminis pendet a dubia lectione versus primi, ubi pro *nostra* in nonnullis exstat *vestra*. Si *vestra* vera sit lectio, ut no-

bis videtur, omnis iustus ad Furiū inopiam deridendam pertinebit, cuius villula horribili vento opposita, h. e. creditoribus oppignorata dicitur.

F

Ro

Flatus opposita est, nec ad Favonî,
 Nec saevi Boreae, aut Apeliotae,
 Verum ad millia quindecim et ducentos.
 O ventum horribilem atque pestilentem!

5

V. 4. *ducenta* in quibusdam. vid. Gronov. de Pec. Vet. in notis laudatus.

Responderi quidem potest, et a Vulpio jam responsum est, Furium ne camicem quidem et araneum (vt noster de illo canit Carm. XXIII.) nedum villulam possedisse; sed primum quis nescit verba poetae non ad vivum rescanda esse, deinde verissime etiam hoc dici poterat de homine, cujus rem familiarem aes alienum superaret. Quodsi vero cui altera lectio *nostra* verior videatur, is animo sibi fingat, Furium a Catullo pecuniam et fortasse centum illa sesteria (de quibus vid. Carmen XXIII, 23) petiisse, Catullum, autem, jocosè indicato, quo ipse prematur, aeris alieni pondere, has preces a se removisse. Sed mihi persuadere non possum, tam ingenue Catullum angustae rei suae statum patefecisse Furio, in cuius egestate carpenda ingenium suum exercere solebat.

V. 2.) *opposita est*. Iudic poeta in ambigua hujus verbi significatione, qua villula primum ventis, deinde pignori, ob millia quindecim et ducentos sestertium tanquam hypotheca, ut Jcti loquuntur, opposita dicitur. *opponere* pro *oppignorare* est apud Senec. de Benef. VII, 14. *Rebus meis ad securitatem creditoris oppositis*. alia exempla collegit Vulpius. *Apeliotae*, de hoc vento vid. Plin. II. 47. et Gell. Noct. Attic. II. 22. — *ad millia quind. et ducentos* sc. sestertios vel sestertium. Faciunt autem *sestertium quindecim millia et ducenti* ex ratione Gronovii de Pecun. Vet. III. 17, p. 549. denarium tria millia septingentos quinquaginta, coronatos CCCLXXV. —

V. 5.) *ventum horribilem* πνεῦμα φάβερὸν.

CARMEN XXVII.

AD POCILLATOREM PVERVM.

Minister vetuli, puer, Falerni,
 Inger mî calices amariores,
 Ut lex Posthumiae jubet magistrae,
 Ebriosa acina ebriosioris.

F 2

At

V. 2. *Ingere* Muret. contra metri rationem, pro quo ipse in notis *inger* legendum esse existimat. *Jungere* et *ingue* reperit in libb. vett. Vossius. *iunge* affert Heinf. in not. ad Catullum e codice Britannico Archiepiscopi Cantuariensis. *misc* invenit Doufa Fil. quod glossam sapit. V. 4. *acino* Stat. male! vid. Gell. VII. 22.

Pincernam evocat poeta ad administranda pocula mero vetustiori plena, aquam autem, vini perniciem, ad severiores migrare jubet. Est hoc carmen vere Anacreonticum, qualia complura cecinit etiam Flaccus. cf. Epod. IX, 13.

Wein) est vinum vetus; *delectat* enim *amaritudo in vino nimis veteri*, ut ait Seneca Ep. LXIV. Eodem modo *vinum Falernum* apud Hor. Od. I. 27. 9. dicitur *severum*.

V. 1.) *Minister* proprie de eo, qui pocula et epulas ministrat. vid. Barth. Advers. p. 83.

V. 3.) *Ut lex Posthum. jub. mag.* creabantur enim in conviviis apud veteres plerumque talorum jactu (Hor. Od. I. 4. 27. *Nec regna vini fortiere talis*) magistri convivii, quorum quidem munus vel *magisterium* (ut vocat Cic. Cat. Maj. II. 4.) praecipue in ferendis bibendi legibus versabatur. Idem dicti sunt vel *modimperatores*, vel *reges*, vel *domini convivii*, vel *coe-*

V. 2.) *inger* h. e. infunde. nihil amplius. Plaut. Pseudol. I. 2, 24. *Tu, qui urnam habes, aquam ingere. inger* antique pro *ingere*, ut *biber* pro *bibere* — *calices amariores*, h. e. vino amariori impletos. *vinum amarum* (herber

At vos, quo lubet, hinc abite lymphae, 5
 Vini pernicies, et ad severos
 Migrate: hic merus est Thyonianus.

nae patres, vel strategī, vel dictatores, vel arbitri bibendi. (Graecis *σὺμποσίχοι, βασιλεῖς τῆ συμποσίῃ* cer.) Praeter Fulv. Ursin. in Appendice ad Petr. Giaccon. p. 339. seqq. adi interpretes ad Cic. l. c. et ad Perronium cap. 55. et Potter. Archaeol. IV. 20. p. 323. *Posthumia* autem, mulier bibula et vinolenta, quae *acina ebriosa ebriosior* dicitur, admodum liberalis *magistra* in moderanda potatione fuisse videtur. *Ebriosus* est, qui saepe fit ebrius, vinolentiae deditus, at *ebriosa acina* (usitatus *acinus* et *acinum*) est nucleus uvae (vinaceum vocat Columella) in succo et musto natans, vel succo turgens. cf. Gronov. Diatribe in Scatii Libr. c. 13. p. 75.

V. 6.) *Vini pernicies* contra Propertius II. 24. 27.

Ah pereat, quicumque meracas repperit uvas,

Corrupitque bonas neettare primus aquas.

ad severos, sobrios, tristes et inrosos, cum quibus nihil negotii Bacchus habet. cf. Tibull. III, 6. 21. *hic merus est Thyonianus, h. e. a nobis nil nisi merum bibitur; finge tibi poetam in manu jam tenentem poculum.* *Thyonianus* vel *Thyoneus* (Hor. Od. I. 17. 23.) Bacchus ab ejus matre Thyone, quae et Semele vocatur, ita dictus cf. Rittershus. ad Oppian. Cyne. I. 27. De Bacchi matre, Thyone, quam ex inferis in coelum duxisse perhibetur filius, narrat Diod. Sicul. III. 62. et IV, 21. ubi cf. Wesseling.

CARMEN XXVIII.

AD VERANNIVM ET FABVLLVM.

Pisonis comites, cohors inanis,
 Aptis farcinulis et expeditis,
 Veranni optime, tuque, mi Fabulle,
 Quid rerum geritis? fatisne cum isto
 Vappa, frigoraque et famem tulistis?

5

F 3

Ecquid-

Verannius et Fabullus, cum sordidam Pisonis, quem in Hispaniam secuti fuerant, adeo experti essent avaritiam et illiberalitatem, vt plus expensi quam accepti in tabulis, adeoque nihil plane in provincia illis paratum esset in loculis, jocosè jam post reditum de rerum suarum conditione examinantur a poeta, qui, quam illi in Pisonis, eandem ipse olim in Memmii comitatu avaritiæ experientiam fecerat. Addita igitur admonitione, quam parum tuta spes sit in patrocínio nobilium posita, ejusmodi detestandis prætoribus, Romanæ gentis dedecoribus, mala quælibet indignabundus imprecatur.

V. 1.) *Pisonis comites.* innuitur ex sententia Parthenii, quem sequitur Vulpus, Cn. Calpurn. Piso, qui, teste Sallust.

(in Catilin. c. 18.) in citeriorem Hispaniam quaestor pro prætore (h. e. *cum imperio et dignitate prætoria*) missus est. Sed prætor etiam in Hispania fuit L. Calpurnius Piso, Pisonis, qui primus *Fru-gi* dictus est, filius. de quo vid. Cic. Verrin. IV. 25 et Liv. LXV. 20. In Hispaniam certe prætorem secutos esse Verannium et Fabullum, colligere possumus ex Carm. IX. et XII. *cohors inanis* nihil ex provincia reportans. de *cohorte* vid. supr. ad Carm. X, II.

V. 2.) *Aptis sarc. et exp. farcinæ aptæ* sunt, quæ commode gestari possunt, ad gestandum bene aptæ et accommodatæ, parvæ et habiles. *expeditæ* parum oneratæ, concinnae.

V. 5.) *cum isto Vappa.* hæc vox translata a vino corrupto notat hominem nequam

et

Ecquidnam in tabulis patet lucelli
 Expensum? ut mihi, qui meum secutus
 Praetorem, refero datum lucello:
 O Memmi, bene me, ac diu supinum

Tota

V. 8. *ratum in lucello vel datum in lucello* tentat Heins. in notis ad Catull. V. 9. in edit. Muret. et aliis hic novum carmen exorditur, sed contra fidem MSCC. et antiquissimarum editionum, ut restantur Vossius. Stadius et editor Cantabrigiensis Certe, quae sequuntur, optime respondent antecedentibus. Qui hoc carmen divellunt, *fuiſti* pro *fuiſtis* in v. 11. et *es fartus* pro *farti estis* in v. 13. invitis codicibus legunt. Heinsius in not. ad Cat. misere in hoc carmine emendando fluctuat. modo pro *es fartus* vult *Is fartus*. modo probat, quod Achill. Stat. scripti codices habent: *pari fuiſtis casu* et *Farti estis*, modo recte codicem Oxoniensem ex uno duo epigrammata facere iudicat. pro *lentus* in v. 10. *Vossius* ex veteribus libris reposuit *lentus*.

et nullius pretii, quemadmodum
 apud Aristophanem ὄξινος.

V. 6.) *Ecquidnam in tab. pat.*
 cer. Sensus est: Num expensum in tabulis vestris tanquam lucrum et acceptum apparet? ut mihi olim accidit, cum praetorem meum in Bithyniam secutus datum h. e. expensum (*das zugeſetzte*) lucri et accepti loco in tabulis scribere cogerer. Faciebat igitur in tabulis, ubi lucrum vel acceptum apparere debebat, utramque paginam *expensum*. cf. Gronov. de Pec. Vet. III. 17. p. 557. *patet* eleganter et proprie in ratione tabularum! pro *est* *ſeſtat*, *apparet*.

V. 9.) Graviter ipsum Memmium jam alloquitur, cujus in simili amicorum casu recordatio antiquum ex sordida ejus avaritia et illiberalitate sibi inflatum dolorem refricuerat. Quae quidem inopinata ad hominem absentem nequam ἀποσποφῆ quantam vim habeat ad vehementiorem animi commotionem exprimendam, non sensisse videntur, qui novum carmen hic incipere statuerent, et ab antecedente se jungerent. vid. Var. Lect. de Memmio vid. supr. ad Carm. X. 12. *bene me ac diu sup.* cer. h. e. turpiter et inhoneste me tractasti, sordide et illiberaliter mecum

Tota ista trabe lentus inrumasti. 10
 Sed, quantum video, pari fuistis
 Casu: nam nihilo minore verpa
 Farti estis. Pete nobiles amicos.
 At vobis mala multa Dii Deaque
 Dent, opprobria Romuli Remique. 15

mecum egisti. Verbis obscenis et impudica imagine rem non obscenam, sed turpem et inhonestam expressit. vid. ad Carm. X. 12. Si verborum proprietatem spectes, *supinus* adumbrat σχῆμα hominis muliebria patientis, *trabs* est τὸ ἀνδρῶν αἰδοῖον. cf. Barth. Advers. LXI. 12. quemadmodum *columna* apud Martial. XI. 51. *lentus* Veneris usū lassus, languidus, confectus. Propert. II, 15, 8.

V. 12.) *nam nihilo minore verp. farti est.* ab aequae turpi

homine male mulctati estis, aequae sordidi et impuri hominis avaritiam experti estis, *pete nobiles amicos*, cum indignatione quemlibet ab aditu ad viros nobiles revocat; in nunc, quisquis es, inquit, et a nobiliorum patronorum liberalitate expecta commoda? hoc est petere et adire amicos potentes! tanta ab iis redundare solet utilitas!

V. 15.) *opprobria Rom. Rem.* Romanae gentis dedecora, ἐλέγχεα, λῶβα, cf. Bentley, ad Hor. Od. I, 37, 9.

CARMEN XXIX.

I N C A E S A R E M.

Quis hoc potest videre, quis potest pati,

F 4.

Nisi

Contumeliosis proscindit Caesarem convitiis, quod Mamurram (quocum turpiter

ille consueſſe videtur, cf. Carm. LVII.) ad summam fortunam sua liberalitate eve-
 sum-

Nisi impudicus, et vorax et aleo,

Mamurram habere, quod Comata Gallia

Habebat

V. 2. *belluo* Voss. quem sequitur Bipont. non plane inepte puto ob vers. 17. ubi est *belluatus est*. Sed nostram lectionem *aleo* mordaciter tenent antiquissimae editt. fere omnes. Eadem vox restituenda videtur Sallustio Catil. XIV. 2. ubi pro *ganeo* rectius in quibusdam legitur *aleo* ob sequentem vocem *manu*.

Etum divitias profuse jam omnia perdere et deglutire et ad explendam libidinem strenue consumere tam aequo animo videat et patiatur. Simillimum igitur Mamurrae censer ipsum Caesarem, qui ejusmodi hominem ferre et fovere possit, cumque ignominiosis illis dictis, quae proprie in Mamurram cadebant, maligno dente lacerat et perstringit. Graviter inprimis et false ab illo quaerit, an eo nomine et consilio ad orientes populos debellandos profectus sit, ut ingentes divitiarum copias Mamurrae dissipandas devorandasque pararet. — Quamquam igitur hoc contumelioso in Caesarem carmine vix quicquam cogitari potest audacius et poetae periculosius, illum tamen tam leni fuisse ingenio tradit Sueton. (Caes. LXXIII.) ut, quod vix credas, *Catullum, a quo sibi versiculis, de Mamurra, perpetua stigmata imposta non dissimulaverat, satisfacien-*

tem, h. e. dementiam facti excusantem, eadem die adhibuerit coenae, hospitioque patris ejus, sicut consueverat, uti perseveraverit, h. e. patri Catulli hospitium, olim institutum, propter injuriam a filio acceptam, non renunciarit, ut recte ibi interpretatur et egregie tam ad Scaligeri subtilitates ad Euseb. Chronic. MDCCCCLX propositas quam ad Vossii argutias ad h. l. respondet Ernesti. — Caeterum Mamurra fuit praefectus fabrum Caesaris in Gallia, de cujus insano luxu est locus classicus apud Plin. XXXVI. 6, cf. Bayle Diction. Historique et Critique s. v. Mamurra T. II. p. 2020.

V. 3.) *habere, h. e. possidere, in manu et potestate sua habere, ut ἔχειν apud Graecos. vid. si tanti est, Drackenborch. ad Sil. Ital. V. 264. et Graev. Cic. ad Ep. ad Div. VII. 29. quod uncti habebat, quibuscunque bonis et lautioribus rebus gaudebat. cf. supr. ad Carm.*

Habebat uncti et ultima Britannia?

Cinaede Romule, haec videbis et feres? 5

Es impudicus, et vorax, et aleo.

Et ille nunc superbus et superfluens

Perambulabit omnium cubilia,

E 5

Ut

V. 4. *Habebat omnis Muret.* *cuncta* Scaliger, unde ipse restituit *unctum*. In MSSC. Statii erat *cum te*, unde Faernus acutissime revocavit *uncti*. V. 5. *hoc videbis* Heinsf. in not. ad Carull. V. 6. Expunxit hunc versiculum Vossius, quem in libris MSSC. abesse praeter Vossium testantur Scaliger et editor Cantabrigiensis. Exstat tamen in edit. Gryph. Muret. Graev. et aliis, nec turbare imo egregie rem et orationem, meo quidem sensu, juvare videtur. *circumfluens* Barth. ad Claud. in IV. Consul. Honor. v. 139.

Carm. X. II. *Comata Gallia* subegit, *Nicomedes Caesarem.* intelligitur Gallia omnis vid. Suet. Caes. XLIX. Muretus et Jan. Doussa in Praec. c. 3. in contemptum potius *Romulos* dictos fuisse volunt eos, qui *Romulo* essent dissimillimi; in quorum sententiam cf. Cortius ad Sallust. in Lepid. Fragm. p. 937. 6. *Es impudicus.* Si hoc potes ferre et videre, tu ipse es impudicus, cet.

V. 5.) *Cinaede Romule.* Romulus vocatur Julius Caesar vel ia universum pro *Romano*, ut *gens Romula*, *tellus Romula*, vel quia virtute bellica aequae ac Romulus de patria meruerat; de virtute bellica enim nihil detrahit Caesari poeta, imo eum vocat *imperatorem unicum*; eo gravius additur *cinaedus* ob suspectam consuetudinem cum Mamurra, quamquam jam *Nicomedis* contubernio aeterna fere pudicitiae ejus macula inusta fuerat; unde notissima illa cantilena: *Gallias Caesar*

V. 7.) *superfluens* non libidine, ut arguantur interpretes, sed divitiis et omnium rerum copia ad quaelibet pro animi libidine impetranda abundans et instructus, ut apparet ex instituta comparatione in vers. 9. hinc *arrogans insolens* ὑπερφιλῶς. *perambulabit* graphice pro conscendet, polluet.

V. 9.)

Ut albulus columbus, aut Adoneus?

Cinaede Romule, haec videbis et feres?

10

Es impudicus, et vorax et aleo.

Eone nomine, Imperator unice,

Fuisti

V. 9. Maffei, Scalig. et Stat. MSSC. offerunt] aut idoneus praeter unum, in quo est aut ydoneus, unde recte a Statio et Scaligero haud dubie genuina nostro vindicata est lectio aut Adoneus, pro quo nimis ingeniose vult Vossius Aidoneus. in veterioribus quibusdam contra metri rationem legitur aut Dionaeus. Heins. in not. ad Catull. vult Ut albulus columbulus Dionaeus, sed sic legerat jam Muretus. 11. Ex corrupta lectione et si impudicus male fecit Vossius est impudicus.

V. 9.) ut *albul. col. aut Adon.* utraque comparatio non ad libidinem, [in laude enim potius est columbarum castitas. Propert. II, 15, 27. *Exemplo iunctae tibi sunt in amore columbae,*

Masculus et totam femina coniugium.]

sed ad externum splendorem et superbiam referenda videtur, quatenus Mamurra quolibet ornamentorum et pigmentorum genere condecoratus muliercularum oculos praestringere et auro, quod, ut Venusinus de Danae canit, *medios ire amat per satellites*, facilem accessum sibi parare solebat. *Albulus columbus* est pulcher, qui placet ob colorem, ut *Adonis* ob externam formae speciem placebat. *Adoneus* pro *Adonis*, ut apud Plaut. *Menaechm. I.*

2. 35. Sic *Achilleus* pro *Achilles*, *Ulixens* pro *Ulixes*. non video igitur, cur in hoc loco tam interpretando quam corrigendo adeo se torserint interpretes.

V. 12.) *Imperator unice.* unicus latinis dicitur, qui patrem sui non habet, qui in genere suo praestantissimus est. vid. Heins. operose hujus vocis usum adstuentem ad Ovid. *Met. III. 454. ultim. Occid. inf. Britannia. ista vestra diffut. ment.* lepida Mamurrae pathici descriptio. *ducent. aut trecent.* h. e. ducenties aut trecenties centena millia sestertiūm. *comesset*, dilapidaret, decoqueret. Sic *comedere nummos* apud Cic. ad *Attic. II. 2. bona comedere* ad Div. IX. 20. cf. Interpret. ad Horat. *Epist. I. 15, 40.* et Victor. *Var. Lect. IV. c.]6.*

V. 16.)

Fuisti in ultima Occidentis insula,

Ut ista vostra diffututa mentula

Ducenties comesset, aut trecenties?

15

Quid est? ait sinistra liberalitas,

Parum expatrat; an parum helluatus est?

Paterna prima lancinata sunt bona:

Secunda praeda Pontica: inde tertia

Hibera, quam scit amnis aurifer Tagus.

20

Hunc,

V. 15. verissima mihi visa est nostra in textum recepta lectio, in quam conspirant libri veteres Vossii et Scaligeri, vid. not. in MSC. Statii *Quid est, ait sinistra liberalitas*. Hinc Faernus: *Quid abstulit. Quid est alii vel aliud pro aliud*. Stat. *an haec sinistra liberalitas Parum expatrat?* ex conjectura Avantii probata Mureto et aliis, repetita nunc in edit. Bipont. Vulpius ad Statii conjecturam textum conformavit. V. 18. *primum male* in vett. quibusdam. V. 20. *quam auxit* perperam nonnulli, *quas et aurifer Tagus* sc. praedas attulit, parum ingeniose tentabat et interpretabatur Scaliger.

V. 16.) *Quid est? ait sin. lib.* Quid tum? ait importuna tua liberalitas, ais male et importune jam liberalis. *parum expatrat*, non adeo multum absumsit libidine. Eodem sensu apud Sueton. Caes. c. LI. dicitur *aurum effutuerre* — Sed quaeso, pergir poeta, *an parum helluatus est?* num dici hoc potest *parum?* mox recenset ipse perditam et consumptam bona. *lancinata* h. e. lacerata, dissipata. vid. Curtius ad Sallust. Cat. XIV. 2.

V. 19.) *Secund. praed. Pontic.* Vossius accipit de lucro

Caesari olim ex contubernio M. Thermi praetoris et familiaritate Nicomedis Bithyniae regis facta, alii intelligunt spolia, quae superato Ponti rege Pharnace Caesar retulerat. *tertia Hibera* recte interpretatur Vossius de praeda belli Lusitanici. *quam scit*, de qua facta praeda testis est Tagus, Lusitaniae fluvius notissimus; saepe enim fluvii rerum praeclare gestarum testes advocantur a poetis. cf. infr. LXIV. 358. Tibull. I. 7. 11. Virg. Eclog. V, 21. Hor. Od. I. 4. 38.

V. 21.)

CARMEN XXX.

A D A L P H E N V M.

Alphene immemor atque unanimis false
sodalibus,

Jam te nil miseret, dure, tui dulcis amicali:

Jam me prodere, jam non dubitas fallere,
perfide.

Nec facta impia fallacum hominum coelico-
lis placent:

Quae

Flebiliter queritur de perfidia Alpheni, a quo cum summam in artissima ejus secum contracta amicitia et sanctissima sibi data fide poneret fiduciam, turpiter deceptus, et in re, ubi probare ille debebat praestitam fidem, praeter omnem opinionem derelictus est; cujus quidem violatione fidei deos ultores et vindices fore sibi persuasum habet. Quid illud fuerit, ubi Catullo defuerit Alphenus, non certo affirmari potest. Fortasse fraudem ei fecit in re amatoria, in quam ab ipso antea irretitus fuerat, cui quidem opinioni favere praecipue videntur v. 7. et 8. Caeterum mollissimus in hoc carmine sensus regnat, qui faci-

le tangat et ad commiserationem moveat animum. Cf. Carm. LXXIII.

V. 1.) *Alphene*, vid. ad Carm. X. 1. *immemor* sc. datae fidei. *unan. false sodalibus*, h. e. qui fallere soles sodales unanimos, ut *falsus amicus* apud Claud. Conf. Honor. IV. 278.

V. 3.) *me prodere*, h. e. me deserere, destituere. Sic infr. carm. LXIV. 190. Ariadne se vocat *proditam* a Theseo desertam. vid. Gronov. Observat. III. 20. et Graev. ad Cicer. pro L. Flacc. c. 41.

V. 4.) *Nec facta impia, nec pro non* vid. Drackenborch. ad Liv. I, 3. 27. T. I. p. 629. — 630. Eadem gravitate de

Deorum

Quae tu negligis, ac me miserum deseris in
malis.

5

Eheu! quid faciant dehinc homines, quovise
habeant fidem?

Certe tute jubebas animam tradere, ini-
que, me

Inducens in amorem, quasi tuta omnia mihi
forent.

Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia
factaque

Ventos irrita ferre, et nebulas aërias finis.

10

Si

V. 6. MSC. et veteres editiones dico, unde bene Stadius fecit *dehinc*, quem sequitur Vossius. Pontanus volebat *dic*, quem sequuntur plurimi libri excusi. V. 10. *ad nebulas* male Muretus. *ac nebulas* Stadius. dure! ob ingratam repetitionem particulae *ac* ex versu antecedenti, ubi erat *ac tua dicta*.

Deorum justitia Homer. Odyss.
XIV. 83. 84.

Ὅου μὲν σκέτλια ἔργα θεοῖ
μάκαρες φιλέετι:

Ἀλλὰ δίκην τίθει, καὶ αἰσι-
μα ἔργ' ἄθροῶπων.

cf. Tibull. I, 9. 24. et quae congefferunt in hanc sententiam Gatackerus in Advers. Miscell. I. 7. p. 214. et Rittersh. ad Oppian. Halieu. II. 687. p. 257.

V. 5.) *Quae tu neglig.* quae tu tanquam levia parum curas

et parvi pendis. *animam tradere* dicuntur illi, qui plane alicui se devovent et committunt, vitam et omnia sua alicui credunt.

V. 8.) *Inducens in amorem.* inducere est fallacia et dolo malo pellicere, ut decipias. exempla dabit Brouckh. ad Tib. I. 7. 1.

V. 10.) *Ventos irrita ferre.* cf. infra ad Carm. LXIV. 58. 59.

V. II.)

Si tu oblitus es, 'at Dii meminerunt, memi-
nit Fides:

Quae, te ut poeniteat postmodo facti, fa-
ciet, tui.

V. II. *at Dī meminere, at meminit Fides liber Mureti.*

V. II.) *Fides.* Divinis apud Romanos *Fidem* cultam esse honoribus, res est satis nota; memorabile autem est solemne illud, quod Numam Pompiliam huic Deae instituisse tradit Liv. I. 21. ubi miror, *Strothium* ex loco factis perspicuo se expedire non potuisse; verba ibi sunt: *Et soli Fidei solemne instituit, h. e. Fidei soli* prae ceteris diis deabusque omnibus *solemne*, singulari quodam more et

ritu celebranda sacra instituit et sacrauit, nimirum, *ad id sacrarium*, pergit Livius, *flamines bigis, curru arcuato, vehi iussit, manuque ad digitos usque involuta rem divinam facere: significantes fidem tutandam, sedemque eius etiam in dextris sacram esse.* Hic locus igitur minime sollicitandus, aut verbis, quae excidisse videbantur, *Strothio*, supplendus videtur,

CARMEN XXXI.

AD SIRMIONEM PENINSVLAM.

Peninsularum, Sirmio, insularumque

Ocelle,

Exsultat prae laetitia poeta, cum ex Bithynia reversus villulam suam ante oculos videt, in cujus sinu, curis abjectis omnibus, suaviter et tranquille nunc delitescere et animum onere et laboribus ex

itinere fessum recreare proficit. — Dulcissimos sane hoc carmen ex vitae rusticae felicitate concipiendos sensus propinat et excitat, et liquidissimam illam, qua, qui ex longa laboriosaque peregrinatione

Ocelle, quascunque in liquentibus stagnis,
 Marique vasto fert uterque Neptunus:
 Quam te libenter, quamque laetus inviso!

Vix

ne domum reversi omnia ibi
 quieta et composita reperiunt,
 demulcentur voluptate, egre-
 gie et vivis coloribus exprimi-
 mit.

V. 1.) *Sirmio* mirae amoe-
 nitatis peninsula in agro Ve-
 ronensi ad lacum Benaci, qui
 nunc *Lago di Garda* voca-
 tur, sita, ubi praedium ha-
 buit Catullus, vid. Cellar, in
 Not. Antiq. Orb. T. I. lib. 2.
 c. 9. p. 639. *ocelle* optima et
 praestantissima, eleganter enim,
oculis, praestantissima corpo-
 ris nostri parte, res optimae
 et nobis carissimae denotan-
 tur. Similiter Cicero villulas
 suas *ocellos* vocat ad Att.
 XVI. 6. et sic saepe apud Grae-
 cos ὄμμα et ὄφθαλμός de
 rebus praestantioribus dicitur.
 Adrastus apud Pindarum Am-
 phiaraum ob praecipuas ejus
 virtutes vocat ὄφθαλμόν
 τῆς στρατιᾶς Olymp. VI. v.
 27. et ἀνθῶν ὄφθαλμός
 est *rosa* apud Achill. Stat. II.
 I. vid. quae praeter Victori-
 um Var. Lect. IX. 9. in hanc
 rem notarunt Barthius in Ad-
 vers. p. 516. et Burmann. ad
 Quintil. 6. Prooem. p. 494.
 cf. supr. ad Carm. III. 5.

V. 3.) *uterque Neptunus*,
 Ἐπιθαλάσσιος καὶ ἐπι-
 λίνιος, stagnorum aeque ac
 maris vasti praefes, ut recte
 interpretatur Vulpius, cf. A-
 ristoph. Plut. v. 396, 397. et
 ibi Spanhem. Nam qui fa-
 ctum sit, ut in loco tam cla-
 ro, cujus interpretationem
 sponte offerunt addita verba
in stagnis marique, tam egre-
 gie hallucinarentur et nugae
 venderent Scaliger, Vossius et
 alii, vix assequi possum. Nep-
 tunus insulas *fert*, h. e. susti-
 net quasi humeris impositas,
 in potestate sua habet ac diri-
 git. Sic Φέρειν apud Grae-
 cos, cf. Interpr. ad Nov. Te-
 stam. in Epist. ad Hebraeos I.
 3. ubi Christus dicitur Φέρων
 τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς
 δυνάμεος αὐτοῦ, h. e. omni-
 potentia sua omnia quasi sibi
 imposita regens et gubernans.

V. 4.) *Quam te libenter*.
 Sic Ulysses, cum post multos
 exantlatos labores, in patri-
 am rediret Ithacam,
 Χαῖρ' Ἰθάκη, μετ' ἄεθλα, μετ'
 ἄλγεα πικρὰ θαλάσσις
 Ἀσπασίας τεὸν ἕδος ἰκά-
 νομαι.

apud

Vix mî ipse credens Thyniam atque Bithy-

nos

5

Liquisse campos, et videre te in tuto.

O quid solutis est beatius curis?

Cum mens onus reponit, ac peregrino

Labore fessi venimus larem ad nostrum,

Desideratoque acquiescimus lecto.

10

Hoc est, quod unum est pro laboribus

tantis.

Salve, o venusta Sirmio, atque hero gaude:

Gau-

apud incertum auctorem in Anal. Vet. P. Gr. Brunkii T. III. carm. XVIII. p. 146.

V. 5.) *Thyniam* vid. supr. ad Carm. XXV. 7.

V. 6.) *in tuto* ἐν ἀσφαλῆ, nos: in der Ruhe.

V. 7.) *O quid sol. b. c. exquisitius* ipsae curae vocantur *solutae*, cum proprie *animus* curis solutus dicatur. Ipse Livius III. 8. *eo solutiore cura in Lucretium incidunt consulem*, h. e. eo liberiore et omni timore vacuo animo. cf. Burmannum Secund. ad Lotich. III. II, 13.

V. 8.) *peregrino labore* molestissima peregrinatione.

V. II.) *hoc est, quod unum est pro laborib. tant.* haec una ex multa variaque in itinere et comitatu Memmii nobis devorata molestia in nos redundat utilitas, vt multo magis jam, quam praebet villula nostra, sentiamus et percipiamus voluptatem. *labor* est vox latissimae significationis, et complectitur omnia, quae nobis molestiam creant, nos premunt et conficiunt. Saepe hac voce de misera Aeneae in ejus erroribus sorte usus est Virgilius. Quam male se habuerit Catullus in Bithynia, et quam illiberaliter a Memmio tractatus sit, ab ipso disce in Carm. X. et XXVIII.

G

V. 13.)

Gaudete, vosque Lydiae lacus undae:
Ridete quidquid est domi cachinnorum.

V. 13. *Gaudete vos quoque* Stat. *Lydiae lacus* ab antiqua voce *Ludius* h. e. saltatore, quasi unda saltet, nimis ingeniose Scaliger. *Lariae lacus* ex optimo exempl. Commelini praefert Vossius, quod Catullus etiam ad lacum Larium in Comensi Colonia villulam habuerit. *Limpidae lacus* audacter Avantius.

V. 13.) *Lydiae lacus undae* ad Virgil. Aeneid. XI. Excurs. III. intellige lacum Benacum in agro Veronensi, cujus aquae ideo jam vocantur *Lydiae*, quia Rhaeti, ad quos pertinebat Verona, originem suam ab Etruscis et hi a Lydis ex vulgari veterum opinione repetebant. cf. Illustr. Heynii

V. 14.) *Ridet. quicq. est dom. cach.* rideat et gaudeat, quicquid in villula ridere et gaudere potest. Vulpus in epte explicat *cachinnum ridere* de aquarum plangore et murmure; aperte enim repugnat vox *domi*.

CARMEN XXXII.

AD IPSITHILLAM.

Amabo mea dulcis Ipsithilla,
Meae deliciae, mei lepores,

Jube

V. 1. *Hispitilla* profert Vossius ex libro veteri, *Hypsitilla* Vulp.

Tam cibus, quam libidine post prandium plenus, meridiari et ineptire vult apud Ipsithillam, quam, ut copiam sibi explendae libidinis faciat, fatis libidinosae sollicitat.

V. 1.) *Amabo jube* h. e. jube quaeso, magnam gratiam apud me inibis, si jusseris. Saepe haec blandientis particula obvia est apud Comicos.

V. 3.)

Jube ad te veniam meridiatum.

Quod si jufferis, illud adjuvato,

Ne quis liminis obseret tabellam,

5

Neu tibi lubeat foras abire :

Sed domi maneat, paresque nobis

Novem continuas fututiones.

Verum, si quid ages, statim jubeto,

Nam pransus jaceo, et satur supinus

10

Pertundo tunicamque, palliumque.

V. 4. *adjubeto* vult Gifanius in Indice Lucret. f. v. *adcre-
scere*. V. 9. *si quid ago* tentat Vulpius et explicat: si quid pre-
cibus proficio. V. 10. pro *satur* Stadius mavult *Satbe* a graeca
voce *σάβη* (membrum virile) quam non sagacem sed rectius tala-
cem conjecturam dixeris.

V. 3.) *meridiatum*. meri-
diantes amori ludum dedisse
apud veteres, vel sine exem-
plis facile tibi persuadeas;
nec indicio meo fortasse ege-
bit lasciva illa meridiatio
Ovidii Amor. I. Eleg. V.

V. 5.) *liminis obs. tabellam*.
liminis tabella ornate pro ip-
sa janua, quam, ut bene ob-
servat Voslius, etiam Graeci
σαινίδα καὶ πύλα vocarunt,
quia ex tabulis festilibus con-
structae et compositae sunt ja-
nae; has tabulas vocat Ho-
merus *σαινίδας ἐν ἀραγυῖαις*

Odyss. XXII. v. 128. de ver-
bo *observare* vid. Sagittar. de
Januis Veterum cap. X. §. 6,
7. p. 68. 69.

V. 7.) cf. Ovid. Amor. III.
7, 25, 26.

V. 9.) *Si quid ages, nos:*
wenn du etwas thun willst.

V. 11.) *Pertund. tun. pall.*
plenius id expressit Martial.
XI, 16. 5. *pallium* recte ex-
plicat Vulpius de veste stragu-
la. vid. Burmann. ad Ovid.
Amor. I, 2. 2. profecto enim
non pallio indutus jacuisse vi-
detur supinus.

CARMEN XXXIII.

I N V I B E N N I O S .

O Furum optime balneariorum,
 Vibenni pater, et cinaede fili:
 Nam dextra pater inquinatioe,
 Culo filius est voracior:
 Cur non exilium malasque in oras
 Itis? quandoquidem patris rapinae
 Notae sunt populo, et nates pilosas,
 Fili, non potes asse venditare.

5

V. 3. *inquinatioe* Guyetus ex conjectura.

Petulanter stringit calamum
 in Vibennios, patrem et
 filium, quorum alter furto, al-
 ter impuro amore innotuerat,
 eosque in malam rem abire
 jubet.

V. 1.) *Optime*. nimirum in
 genere suo et arte erat opti-
 mus, h. e. callidissimus et artis
 furandi peritissimus. Sic *bonus*
 saepe in malam partem usur-
 patur apud Comicos, vid. Dra-
 kenborch. ad Sil. Ital. II. 240.
de furibus balneariis (*Βαλα-
 νειοκλέπταις*), qui vestimen-
 tis in balneis lavantium insi-
 diabantur, praeter Vulp. con-
 sule Interpretes ad Petron. c.

30 et quos ibi laudat Burman-
 nus.

V. 3.) *inquinatioe* h. e.
 furacior, multis furtis pol-
 luta et contaminata; inquina-
 tur enim quasi manus illicito
 rerum alienarum tactu, et ra-
 paci unguium tenacitate. Cae-
 terum et *dextrae* jam tribui-
 tur furandi agilitas, qua alias
sinistra tantum infamis erat.
 cf. supr. ad Carm. XII. 1.

V. 5.) *malasque in oras*,
 loca inculta, remota, et abomi-
 nanda, non nisi malis homi-
 nibus scelerum expiandorum
 causa adeunda. cf. Terent.
 Phorm. V, 9, 86. edit. Bipont.

CARMEN

CARMEN XXXIV.

AD DIANAM.

Dianae sumus in fide

G 3

Puellae,

De tempore et consilio, quo hoc carmen a poeta nostro compositum sit, magna inter viros doctos agitata est controversia. Josephus Scaliger haud dubie ab aliena manu huic carmini praefixa inscriptione *Seculare carmen ad Dianam* illusus et praecipuus in Eusebianis animadversionibus ad annum MDCCCLX ipsis Ludis Secularibus anno V. C. 737 celebratis hoc carmen scriptum fuisse operose adstruere conatus est; cujus quidem ab omni veritatis specie alienam sententiam recte jam impugnavit Vossius, dum longe ante hoc tempus diem supremum obiisse poeram ostendit; sed idem non magis probabilem in constituenda aetate Catulli rationem sequitur, dum nimis severa manu decurtat et refecat ejus vitae filum, quod nimis benigna ille produxerat et extenderat. Hanc utriusque viri nimiam in definiendo vitae Catulli termino aberrationem egregie examinavit et vindicavit Bayle in

Dict. historique et critique T. I. p. 864 — 866. qui medium tenens inter utrumque concedit quidem, non amplius in vita fuisse Catullum, cum Ludis Seculares Augusti celebrarentur, sed eundem ad provectiorem aetatem pervenisse, quam Vossius putabat, idoneis argumentis evincit. Quod autem ad nostrum carmen attinet, id eo fortasse consilio ante Ludos Seculares a poeta nostro scriptum fuisse Vir doctus astat, ut vel paratum jam jaceret ipsis Ludis Secularibus instantibus, vel pueros puellasque ad illos rite celebrandos hoc carmine evocaret et praepararet. Sed quis tam angusti magni poetae ingenium circumscribat finibus, ut, tanquam praesens praeteritumque tempus graviora argumenta non suppeditet, eum res futuras in usum futurum carmine descripturum esse existimet? Profecto hoc est poetas veteres comparare cum poetis aetatis nostrae mercenariis.

Puellae, et pueri integri:
 Dianam pueri integri,
 Puellaeque canamus.

OLa-

V. 3. *Dianam pueri integri*, cum hic versus deesset in MSS. et edit. vet. felicissime a viris doctis revocatus et primum ab Aldo impressus est.

nariis, qui pro parata pecunia quovis tempore in quavis futura tam tristia quam laeta hominum fata in promptu habent, et parata jam sua carmina emtori offerunt. Rectius igitur hoc carmen (nisi hymnum vocare malis) vel cum Bentejo, qui pessime illud a viris doctis *Seculare* inscriptum esse iudicat in *Sententia de temporibus libror. Horat.* ad festum Dianae, quod singulis annis mense Augusto celebrabatur, vel ad quemcunque sacrum et pecuniarum, in Dianae honorem, usum referendum videtur, praecipue cum eiusmodi hymni amoebaei saepius a choro puerorum puellarumque nobilium in Dianam et Apollinem decantati fuerint, qualis v. c. est hymnus Horatii in Dianam et Apollinem Od. I, 22. qui omnino cum nostro comparandus est. In nostro quidem hymno uterque puerorum puellarumque chorus solius Dia-

nae laudes celebrat, ejusque praesidio totius populi Romani salutem committit; sed apud Horatium pueri se junctim Apollinis et puellae Dianae laudes alternis canunt. — Denique ex multis locis veterum constat, non solum Dianae et Apollinis, sed etiam aliorum Deorum laudes a nobilium puerorum puellarumque choris decantatas fuisse: cf. Hor. Od. IV. I. 25. seqq. et quae ibi notavit Cl. Jani.

V. 1.) *in fide*, h. e. clientela et patrocinio, ut sexcenties alibi. *integri* casti et indelibati. Diana enim et ipsa servabat castitatem et a castis coli volebat. cf. Spanhem. ad Callim. Hymn. in Dian. v. 5. hinc ipsa quoque ab Horatio vocatur *integra* III. Od. 4. v. 70. Ceterum hanc et ultimam huius carminis stropham uterque chorus conjunctis vocibus cecinisse videtur.

V. 7. 8.)

○ Latonia, maximi

5

Magna progenies Jovis,
Quam mater prope Deliam
Deposivit olivam;

Montium domina ut fores,
Silvarumque virentium,
Saltuumque reconditorum,
Amniumque sonantum.

10

Tu Lucina dolentibus

G 4

Juno

V. 7. 8.) *prope Deliam.* de dissensu veterum in Dianae natalitiis vid. Spanh. ad Callim. Hymn. in Del. v. 255. et ad v. 262. *deposivit* antiquae pro *deposuit.* *deponere* autem sicut Graecorum ἀποτίθεισθαι proprie dicitur de partu, qui tanquam onus deponitur. vid. Ernesti ad Callim. Hymn. in Jovem v. 15. et Burmann. ad Phaedr. Fab. I, 18, 5.

V. 9.) *Mont. dom. ut fores* cet. Accommode Hor. III. Od. 22. v. 1. *Montium custos nemorumque, Virgo,* cf. eundem I. Od. 21. 5. precata enim fuerat Diana a Jove patre Δὸς δὲ μοι ἕρσα πάντα apud Callim. H. in Dian. v. 18. ubi vid. Spanhem. hinc Graecis dicta *δυραία, ἑρσηκόμος.*

V. 12.) *sonantum pro sonantium.* ut *fallacum* pro *fallacium* in Carm. XXX, 4.

V. 13—16.) *Tu Lucina dol.* cf. Callim. Hymn. in Dian. v. 20 sqq. Horat. III. Od. 22. v. 2. Eaedem enim saepe sunt et eodem obstetricis munere apud poetas funguntur *Juno Lucina, Diana Lucifera et Ilithyia.* cf. Cl. Jani ad l. c. Horat. cui adde Hemsterhuf. ad Lucian. Dial. D. XXVI. T. I. p. 287. et Jablonski Panth. Aegypt. lib. III. c. 3. Pars II. p. 62. *Trivia* (τρίοδιτις) ita vocatur, quia in trivis colebatur Diana trifor- mis (τρεμορφος, τρεπρόσωπος) vid. Spanh. ad Callim. Hym. in Dian. v. 38. praecipue nota sunt Ἐλάτα, α. vel δῆπνον Ἐλάτης ἐν τῇ τριόδῳ.

Juno dicta puerperis:

Tu potens Trivia, et notho es

15

Dicta lumine Luna.

Tu cursu, Dea, menstruo

Metiens iter annuum,

Rustica agricolae bonis

Tecta frugibus explēs.

20

Sis

τριόδῳ, de qua re disputat erudite et copiose Hemsterhus, ad Lucian. Dial. Mort. T. I. p. 330. *notho lumine Luna*, ex communi enim jam antiquissimis temporibus veterum opinione Luna non propria sed spuria quasi et a sole mutuata luce fulget. Ponam in hanc rem luculentum locum ex Luciano de Astrolog. c. 3. T. II, p. 361. Ἀιθίορες — ἰδόντες πρῶτα τὴν σεληναίην ἔκ ἐς πάμπαν ὁμοίην φαινομένην, ἀλλὰ πολυεῖδέα τε γιγνομένην, καὶ ἐν ἄλλοτε ἄλλη μορφῇ τρεπομένην, ἐδόκειεν αὐτέεσι τὸ χρῆμα δαύματος καὶ ἀπορίας ἄξιον. ἐνθεν δὲ ζητέοντες, εὖρον τρετέων τὴν αἰτίην, ὅτι ἔκ ἴδιον τῆ σεληναίῃ τὸ φέγγος, ἀλλὰ οἱ παρ' ἡελίος ἔρχεται. et sic

Plinius II, 9. *Luna in totum mutuata a sole luce fulget.* Hinc suaviter Lotichius ad Lunam I. Eleg. 5. v. 77.

Hoc quoque quod tecum rutilos communicat ignes Sol oculus mundi, gloria magna tua est.

ubi cf. Burmann. Sec. et ad nostrum locum Vulp. et Jan. Doufa.

V. 17.) *Tu cursu, Dea, menstr.* Non solum enim ad maturitatem perveniunt fruges descriptis Lunae cursu mensibus, sed ipsi Dianae quoque tribuitur, quod alias Cereri convenit. cf. Callim. Hym. in Dian. v. 13e. ubi vid. Spanhem. et quod ad Vossii argutias, qui more Graeco et praesertim Asiatico Cererem et Dianam eandem esse putat, in notis ibi respondet Ernesti.

V. 21.)

Sis quocunque placet tibi
 Sancta nomine, Romulique
 Antiquam, ut solita es, bona
 Sospites ope gentem.

V. 22. *Romulique Ancique*, haec lectio plurimas editiones in-
 vasit post Scaligerum, quam ille finxerat ex lectione MSC. *anti-*
que. Sed hanc emendationem ipse loquendi mos respuere vi-
 detur, cum nullibi fere *Romulus* cum *Anco* ita conjungi soleat.
 Aliud est *Romuli Remique* in carm. XXVIII. 15. Huc accedit,
 quod in nostram lectionem, quae multo magis orationi accom-
 modata et vere poetica est, ceteri MSSC. et libri veteres omnes,
 teste editore Cantabrigiensi, amice conspirant. *antiqui* unus
 MSC. Stat.

V. 21.) *Sis quocunque* —
nomine. multis enim nomini-
 bus gaudet Diana πολυώνυ-
 μος, quae ipsa a Jove rogaverat
 πολυωνυμίαν. vid. Callim.
 Hym. in Dian. v. 7. et quae
 solita sua diligentia in hanc
 rem congessit Spanhem. *Sancta*
 (ἀγία) veneranda. *Sancta*
mater dicta Diana in veteri
 lapide Thesauri Gruter. XLI.

5. *bona ope sospites* h. e. fa-
 vore tuo et patrocinio serves.
 Hinc etiam Diana ΣΩΤΗΡΑ
 vel πολιδῆχος a variis olim
 urbibus culta et tanquam tu-
 telaris dea in variis urbium et
 populorum nummis expressa
 est. vid. Spanh. ad Callimach.
 Hym. in Dian. ad v. 18 — 36
 et 129.

CARMEN XXXV.

CAECILIVM INVITAT.

Poetae tenero, meo sodali,

G 5

Velim

Amicum suum Caecilium,
 cui res quasdam de com-
 muni quodam amico patefa-

cturus est, quam primum No-
 vo Como ad se Veronam ve-
 nire jubet, eumque lepide
 monet,

Velim Caecilio, papyre, dicas,
 Veronam veniat, Novi relinquens
 Comi moenia, Lariumque litus:
 Nam quasdam volo cogitationes
 Amici accipiat sui, meique.
 Quare, si sapiet, viam vorabit,

5

Quamvis

monet, ne pulchrae puellae blanditiis, a qua ex eo tempore, quo ejus poema de Cybele illi lectum sit, multo vehementius eum amari audiverit, se revocari patiatur ab hoc itinere. Suaviter autem ipsam chartam, quae mandata referat, tanquam nuntium abiturum, ut saepe Ovidius, alloquitur.

V. 1.) Quis fuerit Caecilius, non certe constat, quem tamen ex eo, quod *poeta tener* vocatur, res amatorias praecipue tractasse teneris et mollibus versibus facile colligas. Locum Ovidii, ubi Callimachus, Sappho, Tibullus et Gallus *poetae teneri* vocantur, jam indicavit Vulp. Remed. Amor. v. 757. et sic *versus teneri* Ovid. Art. II. v. 273. et *carmen teneram* apud eundem Amor. III. 8. 2. — *papyre* pro chaita, quae ex papyro Aegyptiaca conficie-

batur. vid. Schwarz. de Ornamentis Libr. Vet. c. 2. p. 22. 23. edit. Leufchn.

V. 3.) *Novi Comi moenia.* Novum Comum fuit oppidum in Insubria ad Lacum Larium. vid. Vulp. et Cellar. Not. Orbis Antiq. T. I. Lib. 2. c. 9. p. 680.

V. 5.) *Nam quasdam volo cogit.* cer. eleganter pro vulgari: nam communicabo cum illo communis nostri amici sententias quasdam.

V. 6. *viam vorabit*, h. e. summa celeritate et festinatione viam emetietur; velis remisque huc advolabit, *vorare* habet notionem incitatoris imperus et festinationis, quemadmodum illi, qui cibos avidius et festinatius deglutiunt, *vorare* dicantur. Pari modo dicitur *viam rapere* ἀγρᾶζειν τὴν ὁδόν. vid. Dorville ad Charit. I, 9. p. 263. edit. Lipsf.

V. 8.)

Quamvis candida millies puella
 Euntem revocet, manusque collo
 Ambas injiciens, roget morari:
 Quae nunc, si mihi vera nuntiantur,
 Illum deperit impotente amore.
 Nam, quo tempore legit inchoatam

10

Dindymi

V. 13. *legit antheatam Dindymi dominam* edit. Brix. et Vernet. male! *incobatam* scribit Muret. de qua scribendi forma vid. Drackenborch. ad Liv. Tom. IV. p. 353.

V. 8.) *candida puella* pulchra. vid. ad Carm. XIII, 4.

V. 9.) *euntem*, h. e. ire et proficisci volentem, ut apud Virg. Aen. II. III. *terrui Auster euntes*.

V. 10.) *injiciens man amb.* coll. injicere alicui manus proprie in malam partem dicitur de violento impetu, sed apte transfertur ad amantes summo amoris impetu alterius amplexus percentes. Sic *brachia collo injicere* apud Ovid. Met. III, 389.

V. 12.) *Illum deperit*, h. e. perditte amat. pereunt enim quasi homines prudentes, scientes, vivi videntesque, quos agendi libertate amor privat, et, quicquid ille demum suadet, agere cogit. Sic *Lydia* apud Hor. Od. I, 8. 3. *amando perdere* dicitur *Sybarim* cujus amore ille ita emancipatus tenebatur, ut rebus suis

non amplius vacare et libere operam dare posset. Hinc facile apparet, quid sit *amor impotens*, h. e. sui non compos, sibi temperare nesciens. Nam ut vere Propertius canit El. II, 15. 3.

Verus amor nullum novit habere modum.

V. 13.) *quo tempore* pro vulgari *ex eo tempore quo inchoatam Dindymi dominam*; intellige autem carmen in Cybelem, quod scribere adgressus fuerat Caccilius, necdum absolverat. Fortasse primam tantum huius carminis partem cum lectoribus tum communicaverat. Vossius *inchoare* explicat perficere et consummare, et in hanc rem laudat Virg. Aen. VI, 252. sed nec ibi *inchoare* est perficere rem et finire; immo semper apud Ciceronem *inchoatum* opponitur *perfecto*. Egregie in rem

nostram

Dindymi dominam, ex eo misellae

Ignes interiorem edunt medullam.

15

Ignosco tibi Sapphica, puella,

Musa doctior: est enim venuste

Magna Caecilio inchoata mater.

nostram facit locus quidam in Brut. c. 20. *meos libros, quos expeditas, inchoavi, sed conficere non possum his diebus.* Dindymi domina vel Dindymene vocatur Cybele a monte Dindymo Phrygiae majoris, ubi illa colebatur, ut notum. *misellae* ornate pro illi *misella* autem jam non est infelix, sed misere amans, *die zärtlich liebende*: saepissime enim apud poetas amantes dicuntur *miseri*, quorum ani-

mus totus est in amore. Sic *misellus Acmen* infra Carm. XLV. v. 21. *σχέτλιοι δὲ Φιλέντες* Theocrit. XIII, 66. *ignes edunt medullam*, cf. Muret. ad h. l. et Cerda ad Virg. Aen. IV, 66. *macerari lentis ignibus* de vehementiore amore dicit Hor. Od. I, 13. 8.

V. 16. *Sapphica musa*, pro Sappho ipsa, quae Graecis Musa decima dicta est.

CARMEN XXXVI.

IN ANNALES VOLVSI.

Annales Volusii, cacata charta,

Votum

Lepide et jocosè voto se obstrinxerat puella Catulli Veneri et Cupidini, se, simulac Catullus sibi reconciliatus jamborum tela in se contorquere desierit, electissima pessimi poetae carmina in gratiam hujus reconciliationis

igni comburenda tradituram esse. Cum igitur hujus voti damnatae jam persolvenda esset haec Diis adstricta fides, ipse Catullus puellae pietati satisfactorius false tanquam egregie malum libellum in has partes vocat annales Volusii, Veneremque

Votum solvite pro mea puella:
 Nam sanctae Veneri, Cupidinique
 Vovit, si sibi restitutus essem,
 Desissemque truces vibrare jambos,

5
 Electif.

V. 3. *sanctae* Livin. male!

remque, ut favere velit his ex voto puellae concremandis pessimi poetae carminibus, solemni Deos appellandi more appellat.

V. 1.) *Annal. Voluf.* Volufius, quisunque tandem ille fuerit aerate Catulli male feriatu poeta, ad exemplum Ennii carmine composuerat annales; sed tam infelici studio et irato Apolline, ut turpiter se deridendum propinaret omnibus Annalium suorum lectoribus. Praeter Catullum nemo, quantum scio, veterum hujus Volufii poetae et ejus Annalium mentionem injicit, de quibus verissime cecinisse videtur Noster infr. XCV, 6. 7. At *Volufi annales* * * * *Et laxas scombris faepe dabunt tunicas.* — *cacata charta* h. e. conspurcata et contaminata malis versibus, parum honeste! nec magis honeste mala carmina describit Martial. XII, 61. 10.

V. 3.) *Sanctae Veneri.* sic infra vocatur Venus *sancta*

Carm. LXVIII, 5. et ipse Cupido *sanctus* Carm. LXIV, 95. cf. Brouckhus. ad Tibull. IV, 13, 23. *restitutus* h. e. reconciliatus, redditus. cf. infr. CVII, 4.

V. 5 — II.) *truc. vibr jamb.* eleganter *jambi* dicuntur *truces*, h. e. terribiles et minaces ob timendam inde contumeliam. *Contumeliosos* vocat Hor. Od. I, 16. 2. de quorum inventore, Archilocho, eundem vid. Art. Poet. V, 79. jambis autem plerumque deinceps scriptores ad satyras conscribendas usi sunt; hinc *ἰαμβίχαι* apud Graecos nihil aliud est nisi satyras conscribere. *vibrare jambos* tanquam tela venenata, exquisite pro vulgari *scribere*. — V. 7.) *tardipedi deo* Vulcano pro igni. cf. Tibull. I, 9, 49. et Horat. Od. I, 16, 3. — *infelicibus lignis.* ligna infelicia sunt abominanda, ut *tapis infelix* apud Tibull. I, 4, 60. vbi cf. Illustr. Heyne. *arbor infelix*

Electissima pessimi poetae
 Scripta tardipedi Deo daturam
 Infelicibus ustulanda lignis:
 Et haec pessima se puella vidit
 Jocosae et lepide vovere Divis.
 Nunc, o caeruleo creata ponto,

10

Quae

V. 9. *Et hoc* Venet. Gryph. Muret. V. 10. *Jocosae, lepide* Scalig. L. MS. et omnes Statii. *joco se* Vossius, quem sequuntur editi. recentiores Goetting. Bipont sed sic otiosum plane est *se* in versu antecedenti. Lubenter igitur acquiescimus in vulgata, quam dedimus, ex edit. Gryph. Muret. et aliis antiquioribus. Heins. in not. ad Catull. mavult *Joco sed lepido* parum concinne!

infelix de cruce apud Liv. I, 16, locus classicus de *arboribus infelicibus* existat apud Macrobi Saturnal II, 16. cf. Coelius Rhodigin. Antiqu. Lect. X. c. 7. Interpr. ad Grat. Cyneg. v. 242. Turneb. Adv. vers. XVIII, 2. ad portenta autem expianda usurpata fuisse *ligna infelicia* apparet ex Lycophr. v. 1157. ubi vid Meurs. V. 9.) *haec pessima puella* blande *dieses lose Mädchen*, ut infr. Carm. LV. v. 10. *vidit*, h. e. intellixit, probe cognovit.

V. 11 — 16.) Solemni invocatione ad Venerem se convertit, et more poetarum nomina locorum, quibus praesesse illa credebatur, concu-

mulat, ut saepe Horatius et alii. Cum nostro loco comparat Horat. Od. I, 30, 1 seqq. et vid. Burmannus Secund. ad Lotich. lib. I. Carm. 26. 15. edit. Kretschm. nam quo major urbium erat numerus, quas Dii singuli praesidio suo fovebant, eo major inde illis conciliabatur honor et dignitas, hinc saepe ipsi dii jactanter ferre, quas tuebantur, urbes enumerant; ut Venus apud Virg. Aen. X, 51

*Est Amathus, est celsa mihi
 Paphos atque Cythera,
 Idaliaeque domus.*

caeruleo creata ponto. Sic Graecis Venus dicitur *πρωτογενής, ἀπὸς ποταμὸς θαλάσσης.*
 cf.

Quae sanctum Idalium, Syrosque apertos,
 Quaeque Ancona, Cnidumque arundinosam
 Colis, quaeque Amathunta, quaeque Golgos,
 Quaeque Durrachium Adriae tabernam: 15
 Acceptum

V. 12. *Uriosque* in omnibus editionibus vetustioribus; intelligi autem volunt incolas *Uriae* quae fuit urbs Apuliae in via Appia non longe a Venusio distans, ubi Venus solemniter modo in celebri templo culta sit. Hinc *Venus Appias* apud Ovid. Remed. Amor. v. 659. cf. Heins. ad Art. Am. III, 452. sed aliae etiam urbes *Uriae* fuerunt. cf. Cellar. not. Orb. Antiq. T. I. lib. II. c. 9. p. 902. — *Friosque* Ald. *Uxiosque* Scalig. *Ariosque* Stat. *Erycosque* Corrad. de All. *Uriosque portus* Heins. in not. ad Catull. cf. not. V. 14. *Colchos* in libris quibusdam Vossii. V. 15. alii *Durrachium* vel *Dyrrachium*.

cf. Rittershus. ad Oppian. Cyneg. I, 33. *Idalium* Cypri nemus, Veneri sacrum, in quo oppidulum. cf. Theocrit. Idyll. XV, 100. et ibi Valckenar. qui plura in hanc rem dabit. *Syrosque apertos* haec lectio, quam Vossius ex vestigiis antiquorum codicum eruit, haud dubie ceteris [vid. Var. Lect.] praeferenda videtur, ad quam stabiliendam egregie facere videtur vetus epigramma Posidippi in Anal. Vet. Poet. Graec. Brunckii. T. II, p. 46. ep. 3.

"Α Κυπρον, α τε Κυθηρα,
 και α Μιλητον εποιχνης
 και καλον Συριης ιππο-
 κρετα δαπεδον.

per *Syros* Vossius intelligit Syros superiores, h. e. Assyrios, qui jam propter planas et apertas, quas incolebant, regiones, ipsi quoque a nostro ex more poetarum licentius in epithetorum usu sibi indulgentium vocantur *aperti*, ut supr. Carm. VII, 5. *Jupiter* a Lybia arena aestuante, ubi illic colebatur, dictus est *aestuosus*. De apertis Assyriae regionibus locum Ciceronis *de Divination. I, 1* commode jam laudavit Vossius, quem adscribam. *Assyrii* — propter planitiam magnitudinemque regionum, quas incolebant, cum coelum ex omni parte patens atque apertum intuerentur, traje-

ctus.

Acceptum face, redditumque votum,
 Si non inlepidum, neque inuenustum est.
 At vos interea venite in ignem,
 Pleni ruris et inficetiarum,
 Annales Volusi, cacata charta.

20

V. 19. *Pleni turis* male in quibusdam vetustioribus, cf. supr. XXII, 14.

Stus motusque stellarum observarunt. V. 13.) *Ancon* vel *Ancona* urbs maritima in agro Piceno. *Ancon* autem est vilitatus veteribus, vid. Oudendorp. ad Caes. Bell. Civ. I, II. cf. Wesseling. ad Anton. Aug. Itiner. p. 101. *Cnidus* urbs Doridis in Caria, quae Veneri sacra ejusque signo a Praxitele sculpto adeo nobilitata fuit, ut multi ad illud visendum Cnidum navigarent. vid. Plin. XXXVI, 5. cf. Pausan. Attic. c. I. *arundinosa*, arundine vel calamis scriptoriis, ut tradit Plin. XVI, 36. abundans. V. 14.) *Amathus*, oppidum Cypri, *Golgus*, *Golgum* vel *Golgi* urbs Cypri unde *Venus Gorgia*. cf. Valckenar. ad locum Theocr. paulo ante laudatum. V. 15.) *Durrachiam*; urbs Macedoniae, mercatura inprimis olim celebris, ubi Illyrii et omnes Hadriaticum mare accolentes negotiabantur; hinc *Hadriae taberna* vocatur. Multis descripsit hanc urbem celeberrimam *Palmerius Vet. Graec. lib. I. c. 19.* V. 16.) *Accept. face, redditumque vot.* accipe hoc votum tanquam rite peractum et solutum; verba *accipere* et *reddere* proprie dicuntur de aere alieno, quod a debitore *redditum* et *solutum accipit* creditor.

CARMEN XXXVII.

AD CONTUBERNALES.

Salax taberna, vosque contubernales,
 A pileatis nona fratribus pila,
 Solis putatis esse mentulas vobis?

Solis

Cum puella relicto, cui per-
 dite amabatur, Catullo,
 in tabernam quandam libidi-
 nis usu infamem secedens tur-
 piter ibi corporis sui copiam
 faceret omnibus hanc Veneris
 palaestram adeuntibus, gra-
 viter huic tabernae et abje-
 ctis istis hominibus, qui libi-
 dinis causa in illa commora-
 bantur, indignatur poeta, a
 quorum multitudine ut ut nu-
 merosa se non deterritum iri
 ait, quo minus illos omnes
 contumeliose tractet, et, evul-
 gatis eorum flagitiis, turpes
 notas illorum famae inurat.

V. 1 — 4.) *Salax taber-
 na*, taberna jam est caupona
 vel locus publicus, ubi com-
 potandi confabulandique cau-
 sa confluebant homines; et
 quia in ejusmodi locis libidi-
 ni plerumque fenestrae quasi
 aperiri solent, non raro in
 istis tabernis cauponariis, ran-
 quam lupanaribus, delitescere

re solebant meretriculae, quas
 frequentes adibant homines
 salaces; cujusmodi *taberna*
 haud dubie fuit nostra, quae
 inde vocatur *salax*, quo sen-
 su etiam *taberna* illa apud
Auctorem Copae v. 3. *fa-
 moja* dicta videtur; alteram
 enim lectionem *fumosa* equi-
 dem non praetulerim ibi cum
 Illustrissimo Heynio, cum
 omnino crotalifria lasciva et
 infamis in *famoja* potius
 quam *fumosa taberna* istas-
 se videri debet. *contuberna-
 les* scortatores, qui in eadem
 taberna una erant et eidem
 nequitiae sub eodem tecto
 operam dabant. Pari modo
contubernium in malam par-
 tem de scortatione dictum est
 apud Cic. Verr. V. 40 *ubi
 illud contubernium muliebris
 militiae in illo delicatissimo
 littore.* — Eleganter autem
 summae indignationis expri-
 mendae causa ipsum locum si-

H

mul

Solis licere quidquid est puellarum
 Confutuere, et putare ceteros hircos?
 An, continenter quod sedetis insulsi
 Centum, aut ducenti, non putatis aufurum
 Me una ducentos inrumare seffores?
 Atqui putate: namque totius vobis

Frontem

mul poeta acerbè alloquitur, ubi homines, in quos odium et iram suam effusus erat, degebant. V. 2.) *A pileatis nona frat. pila*, h. e. nona inde a Castoris et Pollucis templo taberna; cuilibet enim tabernae, ut facilis a praetereuntibus animadvertetur, pila sive columella apposta fuit. *Pileati fratres* sunt Castor et Pollux, pileos gestantes, quorum figura, ab eorum fabulosis natalibus, dissectum per medium ovi putamen [τῷ ὄν τὸ ὀμντομον] refert. vid. Lucian. Deor. Dial. XXVI. ad quem locum erudita et copiosa de Dioscurorum insignibus et ministeriis disputatio adjecta et Vossii ad Nostri locum de Dioscurorum pileis prolata sententia rectè refutata est a Viro Incomparabili Hemsterhusio T. I. p. 281 — 287. — Situm autem fuit templum Castoris et Pollucis in foro

Romano ad Iucum Iuturnae, vid. Cl. Adlers ausführliche Beschreibung der Stadt Rom, p. 246.

V. 4 — 11.) *Quicquid est puellar.* eleganter: omnes puellas sine discrimine. V. 5) *hircos*, h. e. qui viros se praestare nequeunt, hircis castratis similes. Interpretes explicant *hircos* homines foedos, hircum olentes, h. e. taetro axillarum odore laborantes, et hinc puellis detestandos, de qua re vid. ad Carm. LXIX. v. 6. sed prior explicatio aptius respondet versui 3. — V. 6.) *An, continenter quod sedetis insulsi* cet. *sedere* proprie dicitur de iis, qui desides in aliquo loco commorantur et ignavo otio diffuunt; id quod vel maxime valet de hominibus libidinis causa in tabernis sedentibus, qui ipsi suaviter inde v. 8. vocantur *seffores*. Sic apud Graecos ἡσθαί et καθῆσθαί. vid. quae

Frontem tabernae scipionibus scribam. 10

Puella nam mea, quae meo sinu fugit,

Amata tantum, quantum amabitur nulla,

H 2

Pro

V. 10. *Sopionibus* tentat Vossius, cui *sopiones* extincti aut sopiti carbones sunt, *ξωπυρα*, aliis placet *ititionibus* vel *scriptionibus*. V. 11. *puella namque quae meo sinu fugit* in quibusdam vetustioribus. Sed Mureto et Vossio magis arridet vetus lectio, quam praefertur libri veteres Ald. Venet. *Puella nam modo quae meo sinu fugit*; nostram lectionem debemus Statio, qui omnibus in MSSC. invenerat *puella nam me quae meo*, in uno autem *quae meo e sinu fugit*. Edit. R. *quae e meo sinu*, sed praepositiones saepe apud poetas negliguntur.

quae ambitiose in hanc rem constipavit Klotzius ad Tyrtaeum p. 143. — *continenter* nach der Reihe, einer nach dem andern; uno quasi ordine et tenore. Sic Graeci *συνεχῶς ἐπισχέρον*, *ἐξῆς*. *centum aut ducenti* numerus rotundus pro multis. *inrummare* flocci pendere, non curare, injuria laceßere. cf. ad Carm. XXIX. v. 10, et X. 12. Dilucide autem ex hoc loco apparet τὸ *inrummare* non propria significatione accipiendum esse, cum statim additur *namque totius vobis frontem tabernae scipionibus scribam*, h. e. totius tabernae fronti [i. e. extremae parti] flagitia vestra inscribam, ut palam fiant et ab omnibus praetereuntibus cognoscantur.

Non raro enim, carbonibus praecipue, in aedium foribus ab inimicis notari vulgarique solebant hominum vitia. Plaut. Merc. II. 3. 74 *Impleantur meae fores logiorum carbonibus*, ubi vid. Interpret. hinc *carbone* notarè est perstringere. Hor. Sat. II, 3, 246. *Scipio* igitur hoc loco bacillum tenuissimum notate videtur, quo fortasse eo consilio jam carbonis loco usus erat, ut eo altiori loco, ubi non facile deleri posset, criminofam inscriptionem appingeret — *vobis* in vestram contumeliam.

V. 12.) *Amata tant. quant. amab.* Sic supr. Carm. VIII, v. 5.

V. 13—17.)

Pro qua mihi sunt magna bella pugnata,
 Confedit istic. Hanc boni beatique
 Omnes amatis: et quidem, quod indignum
 est,

15

Omnes pusilli, et semitarii moechi;
 Tu praeter omnes une de capillatis
 Cuniculosae Celtiberiae fili,

Egnati,

V. 13. *bella patrata* Scaliger, probante N. Heinsio in Not. ad Catull. V. 15. Versus sequentes male in editionibus quibusdam antiquis sede sua moti trahuntur ad carmen proximum, quocum plane non coherent. V. 18. *Celtiberosae* MSC. Prisciani, unde Vossius jam ad Melam p. 233. conjecerat *Celtis perosae*, sed nostram lectionem *cuniculosae* ex nummo, ubi sedens cum oleae ramo mulier et adsans cuniculus, peculiare Hispaniae symbolum, exhibetur, defendit Spanhem. de V. et Pr. Num. Diss. IV. p. 179.

V. 13 — 17.) *Pro qua mihi sunt magna b. pugn.* h. e. de qua magnae mihi cum rivalibus excitatae sunt lites. *bellum pugnare* dictum est ut *pugnam pugnare*, *bellum bellare* cet. V. 14.) *confedit istic*, sedem propriam quasi ibi fixit. *hanc boni beatique*, qualis nimirum bonitas et beatitudo cadit in homines, qui v. 16. vocantur *pusilli* [h. e. abjecti, impuri *μικρόψυχοι*, apud Martial. II, 10, 2. *pusillus* opponitur bello] et *semitarii moechi* meretricum diobolarium sectatores.

V. 17. sqq.) *une*, ad usum hujus vocativi probandum hunc ipsum Nostri locum laudant Grammatici. *de capillatis*, capillos enim alere et promittere solebant Celtiberi et Hispani. *Cuniculosae* vid. Var. Lect. *opaca quem bonum facit barba et dens* cet. h. e. qui praeter barbam opacam et dentium candorem, multa urinae frictione quaesitum, nihil habet, quo se commendet, cujus omnis bonitas in barba et dentibus spectatur. *barba opaca* eleganter dicitur prima lanugo, quae

genas

Egnati, opaca quem bonum facit barba,
Et dens Hibera defricatus urina.

20

genas quasi inumbrat. Claudian. in Prob. et Olyb. Conf. v. 68.

*Ante genas dulces quam flos
juvenilis inumbret,
Oraque videnti lanugine
vestiat aetas.*

ubi vid. Barth. Sic Graecis

τὸ πρόσωπον τοῖς ἰσλαῖς
κατασκιάζεσθαι dicitur. cf.
Virg. Aen. VIII. 160, ubi
plura in hanc rem ex graecis
scriptoribus congeffit Cerda.
Fundus est in Homeri Odyss.
XI. 318, 319. — de dente
Hibera urina defricato. cf.
ad Carm. XXXX, 19.

CARMEN XXXVIII.

A D C O R N I F I C I V M.

Male est, Cornifici, tuo Catullo:
Male est, mehercule, et laboriose,
Et magis magis in dies et horas:

H 3

Quem

V. 2. *Hercule me Muret. mercule* Corrad. d. All. V. 3. *Magisque et magis* Gryph. Muret. Vulp. Voss. sed *magis magis* sine copula dicitur quoque infra LXIV. 275.

Catullus cum gravi rei cujusdam adversae, quam expertus fuerat, afflictus dolore a Cornificio, ut in doloris sui societatem veniret, animique tristitiam molli quodam carmine levaret, frustra hanc fidem sibi probandam expectasset,

jam neglectae amicitiae culpam ei exprobrat.

V. 1 — 6.) de *Cornificio* vid. Burmannum ad Ovid. Trist. II. 436. — V. 2) *laboriose mihi est*, h. e. multo dolore mihi laborandum est, misera mihi fors est. — V.

5.)

Quem tu, quod minimum facillimumque est

Qua solatus es adlocutione?

5

Iraſcor tibi. Sic meos amores?

Paulum quid lubet adlocutionis,

Moestius

V. 4. *Quam inepte tentat Corrad.* V. 6. *dic meos amores male vult.* Heinf. in not. ad Catull. — Totum hunc versum, cum nexum non posset assequi, audacter ut solet, statim post tertium posuit Scaliger. V. 7. *Paulum quid vel quod in quibusdam vertit: Paulum quidlibet* Gryph. Muret, et alii, quod fortasse sic explicari potest, ut subintelligatur *satis fuisset* vel sic: *paulum quidlibet allocutionis a te profectum Moestius fuisset lacrimis Simonideis.* — *Paulum quod iuuet* Vossius approbante Heinf. in not. ad Cat.

5) *allocutione* h. e. consolatione, ut *alloguim* apud Ovid. ex Ponto I, 6, 18. Trist. IV, 5, 3. vid. Bentlejus ad Hor. Epod. XIII. 18. et Drackenborch. ad Liv. Lib. IX, 6. Tom. II. p. 682. et sic saepe *allogui* est consolari. vid. Vulp. cui adde illustre exemplum ex Seneca. Troad. v. 622. *Alios parentes allogui in luctu decet* — *Tibi gratulandum est*, intelligo autem per *allocutionem* carmen consolatorium ob versum ultimum.

V. 6.) *Sic meos amores?* scil. curare soles. Tam parum curas id, quod animum meum graviter afficit? eleganter autem ad vim doloris exprimendam verbum committitur. *amores* accipio de amore a puella perfida interrupto,

adeoque infelici. Fortasse enim omnis dolor Catulli pertinet ad perfidiam puellae, quam carmine superiore a se in tabernam secessisse ait. *amores* saepe sunt, quod nos dicimus die Liebschaft. cf. nos ad Carm. X, 1. Vulpius cogitat de praematura morte fratris, de quo vid. Carm. LXVIII.

V. 7.) *Paulum quid lubet adlocut.* interpretor locum paulo obscurum et implicitum sic: *lubet* opto et desidero *paulum quid adlocution.* brevem tantummodo consolationem, breve carmen consolatorium, quod *moestius* sit *lacrimis Simonideis*, miserabiles et flebiles elegos Simonidis superet. cf. Var. Lect. *lacrimae* paulo sublimius de carmi-

Moestius lacrimis Simonideis,

carminibus, quae lacrimas movent. Simonidem autem scribendis carminibus operam dedisse vel ex Phaedri fabulis notum est, multum praecipue valuisse videtur in tractandis rebus lugubribus, et molliori sensu excitando, ut hic ipse Nostri locus docet. Hinc laudatur *Σιμωνιδῆς ἐν Σρήνοις*

apud Scholiast. Theocrit. ad Idyll. XVI. v. 36. vid. de Simonide Munckerus ad Hygin. Fab. CCLXXVII, Baylius Dictionnaire Historique et Critique s. h. v. et quos laudat de *εγκωμίοις*, quae Simonidi tribuuntur Wesseling. ad Diador. Sicul. T. I. p. 412.

CARMEN XXXIX.

I N E G N A T I V M.

Egnatius, quod candidos habet dentes,

H 4

Reni-

Egnatium, hominem stultum et ineptum exagitat, qui, quum ex more patrio, Celiberis proprio, dentibus urina quotidie lotis et perpolitis candorem conciliare studisset, usquequaque, ut dentes candidos ostentaret, nec loci nec temporis ratione habita, in re gravi aequae ac tristi, ridere solebat. Ab hoc igitur inepto et importuno risu avocare studet hominem, ex ea praecipue ratione, quod, quo candidiores et expolitiores ejus dentes sint, eo plus urinae cum bibisse indicent. —

Catulli rivalem fuisse Egnatium apparet ex carmine XXXVII. ubi jam notavit ejus stuporem v. 17. sqq. — Compara cum Nostro jam a Mureto allatum locum Alexidis Comici apud Athenaeum lib. XIII. ubi inter alias meretricum artes refert:

Ἐσφουῖς ὀδόντας ἔσχεν; ἐξ
ἀνάγκης δὲ γελᾶν,
Ἴνα θεωροῖεν οἱ παρόντες
τὸ σόμ', ὡς κόμψον
φορεῖ cet.

cui adde Ovid. Art. Am. III. v. 279 seqq.

V. 2—7.)

Renidet usquequaque: seu ad rei ventum est
 Subsellium, cum orator excitat fletum,
 Renidet ille: seu pii ad rogum filii
 Lugetur, orba cum flet unicum mater, 5
 Renidet ille: quicquid est, ubicunque est,
 Quodcunque agit; renidet. Hunc habet
 morbum,
 Neque elegantem, ut arbitror, neque urba-
 num.

Quare monendus es mihi, bone Egnati:

Si

V. 2. pro *seu* ad vitandam diphthongi elisionem in hoc et quarto versu Vossius legit *si*. V. 9. *Quare monendus est mihi. Bone Egnati* pauci. Vossius legit quidem *es*, sed interpungit post *mibi*.

V. 2 — 7.) *renidet*, renidere jam est: os ridendo ita deducere, ut dentes [quos Graeci inde *γελασίους* vocant. Pollux II. c. 4. Sect. 91.] rideant et effulgeant. *usquequaque*, h. e. quovis tempore et loco, quavis occasione; elegantèr mox ipse hanc particulam circumscribit. V. 6.) *quicquid est, ubicunque est, quodcunque agit* — seu ad rei ventum est *sub*. cer. h. e. seu ad causam reo ex subselliis dicendam ventum est, ubi causae patronus orationis gravitate saepe ita percellit animos adstantium, ut sibi a lacrimis temperare nequeant. *Subsellia* in judiciis sunt sedes iudicum et patronorum utriusque partis. vid. Ernesti Clav. Cic. f. h. v. sed hoc loco reis quoque *subsellia* assignantur. *fletum excitare* de miserabili dicendi genere miserabiliter explicat Vulpius. — V. 5.) *unicus filius* jam est *μονογενής*, ut acerbior luctus exprimitur, alias fere *unicus* est *ἀγαπητός* dilectus.

V. 7 — 16.) *Hunc habet morbum* morbus passim devitio

Si urbanus esses, aut Sabinus aut Tiburs, 10
 Aut pastus Umber, aut obesus Etruscus,
 Aut Lanuvinus ater atque dentatus,
 Aut Transpadanus, ut meos quoque attingam,
 Aut quilibet, qui puriter lavit dentes;
 Tamen renidere usquequaque te nollem: 15
 H 5 Nam

V. 11. *parcus Umber* in plerisque vett. unde fecit Scalig. *porcus Umber*, quem sequitur Bipont. parum recte! noluit enim Catullus Umbros ridere, sed potius laudare succulenta Umbrorum corpora. pro *Parthus*, quod invenerat Meleager, legit *fartus* — *pinguis Umber* quidam. V. 12. *Lanuvinus acer* in quibusdam vett.

tio animi vel infania, Ter. Eunu-
 ch. II, 1, 19. alia exem-
 ple dabit Cort. ad Sallust. Ca-
 til. XXXVI. p. 223. sic νόστος
 apud Graecos. cf. Victor. V.
 L. I, 14. et Triller Obs. Crit-
 tic. p. 377. V. 10.) *Si etiam*
si, licet. vid. Graev. ad
 Cicer. Epist. ad Famil. XII.
 11. Drackenborch, ad Liv.
 XXXIII, 49. T. IV. p. 758.
urbanus, h. e. *Romanus*. Sic
urbanus pro *Romano* dicitur
 Cic. Brut. 46. ut *urbs* saepif-
 sime pro *Roma*. vid. Cort. ad
 Sallust. in Catil. LII. p. 333.
 — Recenset jam poeta nobi-
 les quosdam Italiae populos,
 a bona corporis habitudine et
 puritate laudandos. — V. 11.)

pastus Umber [ex emendatio-
 ne Vossii, vid. Variet. Lect.]
 h. e. pinguis, bene saginatus,
 bene curata cute *πιμελής*.
 cf. Vossius. *obesus Etruscus*
 e copiosis, inquit Muretus,
 frequentibusque sacrificiorum
 epulis, quibus ea gens pluri-
 mum dedita fuisse dicitur.
 V. 12.) *Lanuvinus ater*. Lanu-
 vium fuit oppidum Latii et
 municipium, cultu Junonis
 Sospitae celebre. V. 13.)
ut meos quoque attingam. nam
 Verona pertinet ad Italiam
 transpadanam. V. 14.) *lavit*
 a *lavere*, quod apud Virgili-
 um, Horatium et alios oc-
 currit.

V. 16.)

Nam risu inepto res ineptior nulla est.
 Nunc Celtiber es: Celtiberia in terra,
 Quod quisque minxit, hoc solet sibi mane
 Dentem, atque ruffam defricare gingivam;
 Ut quo iste vester expolitior dens est,
 Hoc te amplius bibisse praedicet loti.

20

V. 17. *Nunc Celtiberus, Celtiberia in terra vel nunc Celtiber, Celtiberia in terra* in plerisque vet. edit. et MSC. teste Statio. Scaliger in MSC. et vet. edit. se invenisse ait: *Celtiber ex Celtiberia in terra*, unde ille legit *Celtiber in Celtiberia terra*. editor Cantabrigiensis bene tentat *Nunc Celtiber et Celtiberia in terra*, sed male explicat: *Nunc cum sis Celtiber*, et Heins. in Not. ad Catull. vult: *Nunc Celtiber e Celtiberia terra*; fortasse, ut meam quoque interponam sententiam, *Nunc Celtiber, at Celtiberia in terra*. Quam in textum recepimus lectionem, *Nunc Celtiber es*, exstat in edit. Gotting. et Bipont. haud dubie ex edit. Corrad. de Allio. V. 19. *punicare gingivam* legit Apulejus in Apologia hunc versum proferens.

V. 16.) *Nam risu inepto res ineptior nulla est.* Antiquum et verum dictum. Sic in Gnomicis v. 83. 84. p. 224. edit. Brunck.

Γέλως ἀκαιρος ἐν θρηστοῖς
 δεινὸν κακόν.

Γέλῳ δ' ὁ μῶρος, κἄν τι μὴ
 γελοῖον ᾖ.

V. 17.) *Nunc Celtiber*, populus Hispaniae Tarraconensis. *Celtiberia terra* dictum ut *terra Africa, terra Hispania, terra Campania*. vid.

Vulp. ad Tibull. I, 9, 33. et V. V. D. D. quos bene multos in hanc rem laudavit Drackenborch. ad Sil. Ital. XVI. v. 180. cf. eundem ad Liv. XXV, 7. Tom. III. p. 956.

V. 18.) *Quod quisque minxet.* Idem de Celtiberis tradit Diodor. Sicul. Lib. V. τὸ σῶμα λάσσι ἐξῶ καὶ τὰς δδόντας. ubi vid. Wesseling. T. I. p. 357. qui in eandem rem indicat locum Strabon. Lib. III. p. 249. ubi cf. Caesaubonus.

CARMEN

CARMEN XL.

A D R A V I D V M.

Quaenam te mala mens, miselle Ravide,
 Agit praecipitem in meos jambos?
 Quis Deus tibi non bene advocatus
 Vecordem parat excitare rixam?
 Anne ut pervenias in ora volgi?
 Quid vis? qua lubet esse notus optas?

5

Eris:

V. 6. In uno MSC. Statii legebatur *Quia vis hinc fecit Quavis qualubet esse notus optas. Curvis qualubet esse optas* Vossius.

Furorem Ravidi increpat, qui aeterna a Jambis Catulli timenda contumelia se detereri non passus sit, quo minus ejus puellam [vel puerum] ad amorem sollicitaret.

V. 1.) *Quaenam te mala mens* cet. Wie kannst du auf den unglücklichen Einfall kommen, dich mit Gewalt in meine Jamben zu stürzen? *mala mens* mentis perversitas, dementia.

V. 3.) *Quis deus non bene adv.* nam mala consilia aequae ac bona a diis immissa dicebantur. Vulpus laudat Hom. Iliad. XVII. 469.

Ἄυτόμεδον, τίς τοι νῦ θεῶν
 νηκερδέα βελήν
 Ἐν σήθεσσιν ἔθηκε, καὶ ἐξέ-
 λστο φρένας ἐσθλαίς.

V. 4.) *rixa vecors*, cum quis alterum, cni impar est, temere ad rixam lacessit.

V. 5.) *ut pervenias in ora volgi*, ut per jambos meos vulgo innotescas et ore omnium feraris et differaris.

V. 6.) *Quid vis? Quid quaeris et tibi vis? qualubet* sc. ratione, quocunque modo, licet per jambos mordaces sit, *notus esse optas?*

V. 8.)

Eris: quandoquidem meos amores
Cum longa voluisti amare poena.

V. 8.) *amare meos amores* de tibi contracta ignominia ad
res puellam meam tangere. posteros per jambos propa-
cf. ad Carm. X. v. I. *cum lon-* ganda.
ga poena, ut semper duret in-

CARMEN XLII.

IN AMICAM FORMIANI.

Anne sana illa puella defututa
Tota? millia me decem poposcit;
Ista turpiculo puella naso,
Decoctoris amica Formiani.
Propinqui, quibus est puella curae,

5
Amicos

V. 1. *Acme illa, illa puella defututa Tota.* in plerisque edit. vet. quod tenuit etiam edit. Bipont. In libris MSSC. fuit *ameana* vel *amean*, unde fecit Stat. *Acme una puella* et Vossius *Ain' sana puella* — Vulpianus ex edit. Vossii servavit *Ab me, an illa puella defututa* — nos dedimus lectionem prae ceteris nobis probatam ex edit Gotting. cui egregie respondere videtur vers. 7.

Meretricem quandam turpem et deformem, ingenti pro libidiosa nocte a Catullo postulato pretio, delirare et medicorum propinquo- rumque curae tradendam putat.

V. 1 — 7.) *Defututa tota, e. e.* assiduo scortationis usu plane confecta et detrita. Infra Carm. CX. v. 8. *Quae sese toto corpore prostituit — millia decem se. festertium.*
V. 4.) *Formiani Mamurrae*
For-

Amicos medicosque convocate:
Non est sana puella; nec rogare

Qualis

V. 7 — 8. *Nec rogare Qualis sit, solet haec imaginofum* L. MSC. et omnes fere imprelli. *Nec rogare Qualis sit solet haec imaginofum.* Muret. qui *imaginofum* explicat de speculo, ut sit: speculum de sua forma non consulere solet. Salmaf. ad Solin. p. 1027. legit: *dolet haec imaginofum*, quod explicat: *μάκρας, αἰσθητικῆς imaginibus laborat.* Voßius, ut novam inferret obsce-

Formiis nati. vid. Argum. ad Carm. XXIX. v. 5. *Propinqui*, furiosorum enim eorumque pecuniae curam ex lege suscipere debebant agnati et gentiles. Auctor. ad Herenn. l. c. 13. Hinc Horat. Epist. II, 2, 136.

Hic ubi cognatorum opibus curisque refectus Expulit helleboro morbum.
cf. eandem Sat. II, 3, 218.

V. 7 — 8.) *nec rogare Qualis sit solet* cet. Non parum hic locus ingenia Virorum Doctorum exercuit. [vid. Var. Lect.] Plerique sequuntur Scaligerum, qui legit *nec rogare, Qualis sit. Solet haec imaginofum*, et supplet ad vocem *imaginofum* morbum aegrotare. per *morbum imaginofum* autem intelligit *Φαντασματα*, quae animo occurrunt, in cujus sententiam vide quae disputat Burmann. Sec. in Antholog. T. I. p. 463.

Scaligeri explicandi rationem, quod mireris, amplectitur etiam Nic. Heins. in Not. ad Catull. qui per *imaginofum* morbum, quo laborasse meretricem volunt, intelligit *cum concentus carminum audimus, et patentibus oculis somniamus* ut sensus sit: *sana non est, nam tota nocte nil nisi aeris tinnitum meditatur.* — Equidem lubenter fateor, me nondum a sensu meo impetrare potuisse, ut in ulla a V. V. D. D. ad hunc locum allata vel explicatione vel emendatione acquiescerem. Imo totum locum vel plane mutilum, vel alia certe medela sanandum puto. Cardio rei vertitur in voce *imaginofum*, quae vel damnanda [si vox damnanda sit, quae femel tantum apud veteres occurrit] vel explicatione juvenanda videtur. Iam vero cum *imaginari* recte apud bonos scriptores dicitur de iis, qui

imagi-

Qualis sit solet haec imaginofum.

nitatem, exculpfit in *μᾶγλις ἔστιν*, quid quod sit apud ipsi videntur harum deliciarum cupidi. *Haec imago nasum* inepte Turnebus, ineptius tamen Corrad. de All. *en imago nasum!* cui adhaeret edit. Goting. vid. not. — In editt. antiquis Venet. Gryph. et aliis cum sequenti earmine hoc conjungitur, a quo quidem illud disjungendum esse recte jam monuit Victor. Var. Lect. II. c. 15.

imaginem quandam sibi fingunt et animo concipiunt, non video cur non eodem jure a Catullo *imaginofa* dici potuerit ea, cujus tanquam febri correptae phantasia in fingenda, qua sibi placeret, imagine, multum valuerit. Quod si verum est, locus fortasse ita constitui possit;

— *nec rogare*

Qualis sit, solet; en imaginofam!

h. e. nec in se descendere et quaerere solet, quam vilis et

deformis sit; en quantum ejus phantasia valet in fingenda sibi de se formaque sua imagine! In eandem sententiam legi quoque possit:

— *nec rogare,*

Qualis sit, solet haec imaginofa.

Sed illud *en imaginofam!* non solum gravius finit epigramma, sed etiam ad antiquam lectionem in MSSC. Achillis Statii *et imaginofum* propius accedit. —

CARMEN XLII.

I N Q V A N D A M.

Adeste, hendecasyllabi, quot estis

Omnes

Ad vindicanda a meretrice sibi subducta pugillaria omnes undique convocat hendecasyllabos, eo consilio ad meretricem jam amandandos,

ut sublatos codicillos, tanquam rem sui juris, alta et contumeliosa voce ab ista reflagitent; — sed mox eodem, cum omni conviciorum genere

Omnes undique, quotquot estis omnes.

Jocum me putat esse moecha turpis,

Et negat mihi vostra reddituram

Pugillaria, si pati potestis.

5

Persequamur eam, et reflagitemus.

Quae sit, quaeritis? illa, quam videtis

Turpe incedere, mimice ac moleste

Ridentem

V. 8. *myrmice* male in vett. edit. pro *mimice*, quod recte revocavit Stat. *murice* Corrad. de All. *ritmice* Erhardus ad Petron. c. 126.

genere usi nihil apud perfrietae frontis meretricem proficere possent, rationem invertere et rem blanditiis tentare jubet.

V. 1 — 8.) *hendecasyllabi*, jaciendis enim conviciis acque apti ac jambi visi sunt hendecasyllabi, ut apparct vel ex hoc carmine. V. 3.) *jocum me put.* dignum quem ludat et parvi pendat. Sic passim *jocus* de iis, qui sunt lubibrio. Phaedr. Fab. I. 21, 2. Petron. c. 57. vid. ad utrumque locum Interpretes. — V. 4.) *negat reddituram*, sc. *se*, quod saepe apud poetas negligitur. *vestra*, nam sedem quasi propriam habent versus in poetarum tabellis. *pugillaria* vel *pugillares* erant co-

dicilli parvi, quorum tabellae, ut nunc quoque concinari solent, fuerunt a fronte dissectae, a tergo confusae compactaeque; at plerumque in utraque planitie ceratae, vid. Schwarz. de Ornamentis Libr. Vet. p. 179 et 128. edit. Leuschn. et quae de usu et forma codicillorum disputat Burmannus in praefatione ad Petronium non longe ab initio. *si pati potestis*, si per vos fieri potest, ut inulta cum ista sua protervitate elaboratur meretrix, sed certe id fieri per vos non potest; agendum igitur, *persequamur eam et reflagitemus* pugillaria. — Ita saepe apud poeta nexus quaerendus est. Istam enim interpunctionem a plerisque editio-

Ridentem catuli ore Gallicani.

Circumsistite eam, et reflagitate:

10

Moecha putida, redde codicillos, †

Redde, putida moecha, codicillos.

Non assis facis? O lutum, lupanar,

Aut

V. 13. *o lutum, o lupanar* vel *o lutum luparum* vult Stat. *o lutum lupanare* Vossius. — *oblutum o lupanar* tentat Heinfl. in not. ad Catull. quia, teste Vossio, olim lectum sit *oblutum lupanar*.

editionibus receptam *Pugilaria: si pati potestis, Persequamur eam et refl.* vix verba admittere videntur.

V. 8.) *Turpe incedere*, quod fit ab iis, quorum incessus, ut Petronius ait, ita arte compositus est, ut ne vestigia quidem pedum extra mensuram aberrent. Ejusmodi autem gressum delicatum meretrices imprimis placendi causa fingebant. Hinc Ovid. Art. Am. III v. 299 sqq.

*Est et in incessu pars non tem-
nuda decoris*

*Adlicit ignotos ille, fugat-
que viros.*

*Haec movet arte latus tuni-
cisque fluentibus curas*
[cf. Propert. I, 2, 2.]

*Excipit; extensos fertque
superba pedes.*

*Illam velut conjux Umbri rubi-
cunda mariti*

*Ambulat; ingentes varica
fertque gradus.*

cf. in hanc rem Interpretes ad Petron. c. CXXVI. et Burmannus ad Phaedr. Fabul. V, I, 13. *incedere* autem proprie de iis, qui gravitatem quandam et dignitatem incessu affectant. Prop. II, 2, 6. cf. Serv. ad Virg. Aen. I, 46. — *mimice et moleste ridere* est more mimorum et ingrato more ridere, *catuli ore Gallicani* ore patulo et late diducto, quali fere instructi sunt canes venatici Gallicani.

V. 11. *putida* ridicula ob nimium et multa arte quaesitum placendi studium, ineptis moribus displicens.

V. 13.) *o lutum* pro lutulenta, sordida, ut saepe loqui solent Comici. Sic *stupor* supra Carm. XVII. v. 21. pro homine stupido. Sic *coenum* apud Cicer. ad Attic. II, 21. Pro Pub. Sext. c. 11. cf. Turneb. Advers. XXIX. 17. *lupanar* pro *lupa*. Sic *carcer* apud

Aut si perditius potest quid esse.
 Sed non est tamen hoc satis putandum. 15
 Quodsi non aliud pote est, ruborem
 Ferreo canis exprimamus ore.
 Conclamate iterum altiore voce:
 Moecha putida redde codicillos,
 Redde, putida moecha, codicillos. 20
 Sed nil proficimus, nihil movetur.
 Mutanda est ratio, modusque vobis,
 Si quid proficere amplius potestis.
 Pudica et proba, redde codicillos.

V. 16. *non aliud potest* in MSSC. Stat.

apud Terent. Phorm. III, 2, 25. pro homine carcere digno.

V. 14.) *aut si quid perditius* h. e. vilius et abjectius.

V. 16.) *Quodsi non aliud pote est* cet. Quodsi non alia ratione ad extorquenda pugilaria nobis uti licet, *exprimamus*, exprimere certe tentabimus pudorem *Ferreo canis ore* duro et impudenti ore. *canis* enim jam antiquissimis temporibus fuit impudentiae imago. In vulgus notum est Homericum *κυνὸν ὄνειδος*. vid. Spanhem. ad Callim. H. in Ceterem v. 64. et Interpretes ad

Petron. c. 74. Sic apud Terent. Eunuch. IV, 7, 33. *Ain' vero canis?* — et mox eodem sensu v. 35. *os durum*; ubi in edit. Bipont. satis lepida, quales non raro in illa vendi solent, adjecta est explicatio: *durius quam quod molliatur et concoquatur*; [ab os, *offis*] imo *duri oris* [non *offis*] homo apud Ciceronem et Livium dicitur, cuius os nulla re facile mutatur aut pudore suffunditur, qui omnem pudorem exuit.

V 23.) *amplius* alia ratione plus.

CARMEN XLIII.

IN AMICAM FORMIANI.

Salve, nec minimo puella naso,
 Nec bello pede, nec nigris ocellis,
 Nec longis digitis, nec ore sicco,
 Nec sane nimis, elegante lingua,

Decocto.

V. 1. *nec nimio naso* Scalig. probante Heinf. in not. ad Catull.

Descripta Formiani amicae deformitate non satis mirari potest poeta insipidum eorum ingenium, quibus ista bella et digna, quae cum Lesbia comparetur, videri possit. — In eandem scriptum est Epigram. XLI. quod confer.

V. 1.) *Salve ἐἰς τὴν ἀσπίδα*, nam profecto illam non *salvere*, sed abire potius in malam rem jubet. Pari modo passim usu venire solet *Vale*, cf. ad Carm. XI, 17. Graviter autem hac solemnique quasi allocutione exordiri alias solent poetae carmina, Deorum Deorumve vel Heroum laudes celebraturi. — *nec minimo naso*. Fuit iste nasus, quem prae se tulit meretrix, *turpiculus*, ut vocatur Carm. XLI. v. 3. sive fuerit *nec minimus*

h. e. praeter modum grandis et expansus, sive *nec nimius* [vid. Var. Lect.] praeter modum parvus et depressus. Vossius *nec minimo naso* ridicule interpretatur, *quasi nihil plane nasi habuerit puella*. — *Nec bello pede* haud dubie nimis largo et spatioso, nam in laude fuit *pes exiguus*, Ovid. Art. Am. I, 623. et Amor. III, 3, 7. — *nec nigris ocellis*, apud veteres quoque pars pulchritudinis ponebatur in nigris oculis, Propert. II, 12, 23. cf. Faber ad Anacreont. Od. XXVIII, 7. et Lambin. ad Horat. Od. I, 32, 11. — *Nec longis digitis* cf. Propert. II, 2, 5. et ibi Passeratium. — *nec ore sicco*, ex quo salivae quasi rivulus perpetuo rorat. — V. 4. *nec sane nim. eleg. ling.* innuitur fortasse meretricis infantia vel loquendi rusticitas,

tas,

Decoctoris amica Formiani.

5

Ten' provincia narrat esse bellam?

Tecum Lesbia nostra comparatur?

O seclum, insipiens et inficetum!

tas vel ingratae vocis asperitas. — V. 5.) cf. ad Carm. XII. v. 4; — 6) *Ten' provincia*. Scaliger intelligit Galliam, cujus pars esset Transpadana, ubi amica Mamurrae et ipse

Catullus, cum haec scriberet, commoratus fuerit.

V. 8.) *O secl. insip. et inficet.* o aetatis nostrae homines ab omni sensu pulchri defrutos!

CARMEN XLIV.

A D F U N D U M.

O Funde noster, seu Sabine, seu Tiburs,

Nam te esse Iburtem autumant, quibus non est

I 2

Cordi

Ad coenam cum invitatus esset Catullus a Sestio quodam oratore pessimo, praelecta ab eo ineptiarum et stuporis plena oratione adeo affectus fuit, ut illico quassaretur tussi et gravedine. Ut igitur, quod in hac coena devorasset, acerbioris virus evo-meret, et male affectum corpus recrearet, adiit villulam suam, in cujus sinu mox recuratus fuit otio et medicaminibus — Laudat ergo in hoc carmine villulae suae praestantiam et

egregium ab illa sibi praestitum beneficium, Sestiique nefaria scripta in posterum se nunquam manu tritutum esse sancte pollicetur. — Eandem fere sortem, quam Catullus a Sestio, Philoxenus olim expertus est a Dionysio, cujus praelectis carminibus adeo cruciatus et paene confectus fuit, ut redire mallet in latomias. vid. Diodor. Sicul. lib. XV. c. 6.

V. 1.) *O Funde nost f Sabine f Tib.* Situs nimirum fuit Catulli ager in Sabinorum et Latitio-

Cordi Catullum laedere: at quibus cordi est,
 Quovis Sabinum pignore esse contendunt.
 Sed seu Sabine, sive verius Tiburs,
 Fui libenter in tua suburbana
 Villa, malamque pectore expuli tussim;
 Non immerenti quam mihi meus venter,

Dum

V. 7. pro *expuli tussim* Scaliger et Vossius malunt *expui*, quod apud Terentium Eunuch III. 1, 16. dicitur: *miseriam ex animo expuere*. Sed haec levis causa ad proscribendam lectionem factis bonam, quae egregie stabiliri potest Horatii exemplo Epist. II, 2, 137. ubi est *expulit helleboro morbum*. Caeterum hic locus a Viris Doctis felicissime sanatus est ex corrupta et foeda MSC. lectione *aliamque pectore [vel petere] expulsus sum, non immerenti quam mihi mens vertitur, vel mens veretur, vel mens vertur [ut in Stat. MSS.] vel meus vertet [uti in Muret. MS]* Lambini liber *vorax venter*.

tinorum finibus ita, ut commode ad utramque regionem referri posset. Fuit autem ager circa Tibur, oppidum Latii ad Anienem amnem, amoenissimus, cujus suavissimam descriptionem lege apud Horat. Od. I, 7, II. seqq. *Tiburtem* igitur Catullus cum ob celebratam ejus regionis amoenitatem, tum ob majorem villulae conciliandam dignitatem fundum suum vocari maluit, quam *Sabinum*. Eadem de causa optat Horatius Od. II, 6, 5. seqq.

Tibur — *Argeo positum colono*

Sit meae sedes utinam senectae,

Sit modus lasso maris et viarum

Militiaeque.

de *Tiburte* qui egerint, vide quos laudat Illustr. Heyne ad Virgil. Aen. VII. Excurs. VIII. Tom. III. p. 134. v. 3. *laedere* urere et pungere. — *Quovis pignore esse contend.* satis nota haec loquendi ratio vel ex Phaedr. IV. 20. 5. *Sacramento contendere* eodem sensu dixit Cic. in Epist. ad Div. VII. 32 ubi cf. de hoc dicendi genere Manutius. v. 8. 9. *Non immer. quam mihi meus vent.* *Dum* etc. h. e. quam, dum laetas et opiparas sector coenas, jure meritoque mihi [*dedit*] contraxit [*venter*] ventris mei voracitas.

V. 10.)

Dum sumtuosas appeto, dedit, coenas.
 Nam, Sextianus dum volo esse conviva, 10
 Orationem in Antium petitozem
 Plenam veneni et pestilentiae legit.
 Hic me gravedo frigida, et frequens tussis

I 3

Quassa-

V. 11. *Antium* vel *Attium* in plurimis, sed verior lectio videtur nostra, quam Stat. e lectione MSS. *minantium* bene restituit. *munacii* in quibusdam vetustioribus.

V. 10.) *Sextianus conviva*. haud dubie ad *Sextium* vel potius *Sestium* nostrum pertinent dicta *Sestiana* pro insulsi et ineptis apud Ciceronem ad Div. VII. 32. ad quem locum jam Victorius probatum ivit, eundem ibi Sestium a Cicerone innui, quem Catullus in hoc carmine perstrinxerit. Fortasse de eodem valet, quod scribit Cic. ad Attic. VII. 17. in quo accusavi mecum ipsum Pompejum, qui cum scriptor luculentus esset, tantas res, atque eas, quae in omnium manus venturae essent, Sestio nostro scribendas dedit; itaque nihil unquam legi scriptum $\sigma\eta\tau\omega\delta\epsilon\sigma\epsilon\beta\omega\nu$ h. e. magis insulsum et frigidum. V. 11. *Orat. in Ant.* de Antio nihil certi pronuntiari potest. Vossius intelligit *C. Antium Restionem*, qui legem tulit

sumtuariam et proscriptus a triumviris anno V. C. 711. mira servi fidelitate evasit, testibus Macrobio et Appiano Alexandrino. — *petitozem* perperam Vulpus, et quos ille sequitur, de eo explicant, qui in veste candida magistratum a populo petierit. imo *petitor* jam est actor causae, qui petit et litem intendit, cui opponitur unde *petitur* h. e. reus, in quo sensu *petitor* passim apud Ciceronem dicitur. verbi causa in *Orat. pro Roscio c. 14.* edit. Graev. cf. *Terent. Eunuch. Prolog. v. 11. 12.* — Pro reo igitur quodam in oratione ista pestifera contra actorem Antium causam dicere ausus fuerat Sestius. — *Plen. ven. et pestil.* cf. supr. Carm. XIV. v. 19.

V. 13.) *gravedo frigida* morbus, qui, ut Celsus docet

IV.

Quassavit, usquedum in tuum sinum fugi,

Et me recuravi otioque et urtica. 15

Quare resectus maximas tibi grates

Ago, meum quod non es ulta peccatum,

Nec deprecor jam, si nefaria scripta

Sexti recepto, quin gravedinem et tussim

Non mi, sed ipsi Sextio ferat frigus, 20

Qui

V. 15. *procuravi* Scalig. *Et me curavi* in uno MSC. Stat. qui conjicit: *Et me ne curavi*, ut *na* pro quidem dictum sit. *ocymoque* Muret V. 17. *Quae non es ulta peccatum* in MSS. Parav. Statii. *quod non es ulte peccatum* emendat Gabriel Faernus, ut ad fundum referatur. quem sequitur Valpius. *non es ultu' peccatum* Muret. V. 19. *Sesti* et vers. seq. *Sestio* scribunt alii, quod rectum puto ob locum Ciceronis in notis laudatum, ubi est *σησιουδιστερον*. cf. in hanc rem ad locum Cic. Leonard. Malhesp.

IV, 2. *nares claudit, vocem obtundit, tussim siccam movet*; est igitur *gravedo*, quod dicimus: Schnupfen und Cararre. — *in sinum tuum* eleganter summae familiaritatis et consuetudinis indicandae causa pro *ad te*. V. 17. *meum peccatum*, quod temere me adduci passus sim, ut lautioris coenae causa hominem stultum adirem, qui paene me perderet et enecaret. stultissimae orationis praelectione V. 18. *Nec deprecor, nec recuso et a me amolior. recepto* antique pro *recepere*.

V. 20.) *Non mi, sed ipsi Sesti*. explico: non mihi solum, sed ipsi quoque Sestio; quam quidem explicationem orationis nexus fere flagitat; huc accedit, quod particulae, *non, sed* saepiuscule apud optimos scriptores poni solent pro: *non modo, sed etiam*. vid. Cort. ad Sallust. Iugurth. XIV. 23. p. 484. et Drackenb. ad Liv. X. 6. Tom. III. p. 25. ad XXVIII, 26. Tom. IV. p. 226. et ad XXXVIII, p. 22. Tom. V. p. 199.

V. 21.)

Qui tunc vocat me, cum malum legit librum.

V. 21.) *Qui tunc voc. me, cum mal. leg. libr. ex bono alias more apud veteres fieri solebat, ut convocatis ad coenam amicis doctos labores praelegerent, et, priusquam illos publici juris facerent, eorum iudicio subjicerent; sed non raro huic mori male indulgebant homines stulti, laudem stultissimis scriptis, quibus non parum sibi placebant Suffeni isti, per oblatas epulas a convivis paraturi. Huc pertinet Lucil. Epigr. LXXII. in Anal.*

Vet. Poet. Graec. Brunk. T. II. p. 331.

Ποιητῆς πανάριστος ἀληθῶς
 ἐστὶν ἐκείνος
 Ὅστις δειπνίζει τὰς ἀπροσα-
 σαμένους
 ἢν δ' ἀναγινώσκη, καὶ νή-
 σιας ὄμαδε πέμπη,
 εἰς αὐτὸν τρεπέτω τῆν
 ἰδίην μανίην.

De verbo *vocare* pro invitare vid. ad Carm. XLVII. 7.

CARMEN XLV.

DE ACME ET SEPTIMIO.

Acmen Septimius, suos amores,
 Tenens in gremio, Mea, inquit, Acme,

I 4

Ni

Verfatur hoc carmen in ferventissimo Septimii et Acmes describendo amore, et declarando modo, quo molliissimos amoris sensus invicem sibi patefecerint. Septimius Acmen suam in gremio tenens summum, quo erga illam flagrat semperque flagraturus sit, amoris ardorem perpetuae fidei obtestatione exponit pri-

mum; quem blande deinde excipit Acme dulci osculo, et multo vehementiorem, quo torreatur, erga illum amorem libere facta propriam se illi per totam vitam dicat. — Sed huic amori, cui nunc demum Amor dexter adspirasse dicitur, v. 8—9. et 17. 18. non respondisse antea videtur optatus successus, sive aspera pri-

Ni te perditē amo, atque amare porro
 Omnes sum assidue paratus annos,
 Quantum qui pote plurimum perire:

5

Sólus

V. 5. *quoi pote* in marg. libr. Bibl. Bodleian. Oxon.

primum fuerit Acme, sive alia impedimenta amori obiecta fuerint. — Caeterum miram in mutuo invicem sibi aperiendo amore simplicitatem et venustatem quilibet, opinor, in hoc dulcissimo melitissimoque carmine mirabitur. Expressit hoc carmen Kretschmar. in *Carm. Teuton.* T. II. p. 206.

V. 1—8.) *suos amores amicam suam.* vid. ad *Carm. X. v. 5. Quant. qui pot. pl. per.* h. e. quantum ullus amator amicam suam perditē amare potest. *perire* oro deperire cf. ad *Carm. XXXV v. 12. v. 6. Sólus in Lybia* pro sola in Lybia h. e. deserta. *India tosta arida, torrida.* Non bene autem a Nostro Africam cum India componi observat Barthius ad *Stat. Silv. IV. 3. v. 137.* quod equidem non video. Voluit et potuit poeta jam quamlibet regionem remotiorem appellare, leones alentem, quod quidem de India aequae ac Lybia valere non dubium est, quamquam Lybia leonum frequentia nobilior sit, et *Gae-*

tuli inprimis leones saepe apud poetas commemorantur. V. 7. *caesio leon.* τὸ *caesius* male vulgo explicant de glauco leonis colore. imo *caesius* leo plane est, qui Homero *Iliad. XX. v. 172.* dicitur γλαυκιδών h. e. vultum truculentum prae se ferens, quia oculi caesii truculentum quiddam et terribile habent. In quam sententiam recte etiam explicatur *Minerva γλαυκῶπις.* vid. *Hemsterhus. ad Luc. T. I. p. 226.* et *Heins. ad Ovid. Art. Am. II. v. 659.* Terribilis autem leonis vultus multo gravius quam ejus color ab Homero et aliis poetis in adjunctis exprimi solet. Hinc *σμερδαλέος* *Iliad. XVIII. 579. Χαροπός* *Odyss. XI. 610. obvius veniam* sc. ut me sceleratum et perfidum discerpat. Sceleratos enim praecipue a feris peti, vulgaris ferebat veterum opinio. Hinc *Horat. integrum vitae scelerisque purum se praedicans, sponte se invernem lupum in silva Sabina fugisse* canit *Od. I. 22. 9. sqq.*

V. 8.)

Solus in Lybia, Indiave tosta,
 Caesio veniam obvius Leoni.
 Hoc ut dixit, Amor, sinistram ut ante,
 Dextram sternuit approbationem.

I 5

At

V. 8. *Sinistra ut ante Dextra sternuit approbatione* MSSC. ferè omnes et editt. veter. nec video, cur non ita loqui potuerit Catullus: nostram lectionem produxit Stautus ex MSC. Patavino altero. — *Hoc ut dixit Amor sinister ante, Dextram sternuit adprobationem* Vossius, qui in quibusdam libris invenerat *sinistrante ante*. Ceteris lectionis monstris futilibusque recensendis coniecturis chartam perdere nolo.

V. 8.) *Hoc ut dixit, Am. sin. ut cet.* Sensus est: ab hoc tempore et hoc amoris declarandi modo favere coepit Amor Septimii et Acmes amori, cui antea minus favere visus est. *Sternuere dextr. approb.* est omen faustum, *sinistr. appr.* omen infustum sternuendo praedicere. Sternutamenta enim jam antiquissimis temporibus ad bona auspicia pertinuisse apparet ex Homero, ubi faustum eventum ex Telemachi sternutatione auguratur Penelope Odyss. XVII, 545. Sic de Menelao apud Theocrit. Idyll. XVIII. v. 16.

Ὀλβιε γάμβρ', ἀγαθός τις
 ἐπέπταρ' ἔρχομένῳ τοι,
 Ἐς Σπάρταν. —

Hinc vulgaris illa, qua sternuentes apud veteres excipiebantur, cantilena ζῆῶ τῶσεν. Translatum igitur est *sternuere* inde ab hominibus vel ad Deos, qui coeptis propitiū adessent, praecipue ad Amorem, amantium votis obsecundantem Theocr. Idyll. VII. v. 96. Σιμιχίδα μὲν Ἐρωτες ἐπέπταρ'εν. Propert. II. 3, 24.

*Num tibi nascenti primis,
 mea vita, diebus
 Aureus argutum sternuit
 omen Amor.*

vel ad alias boni ominis res, verbi causa ad crepitantem lucernae stridorem apud Ovid. Heroid. XIX. v. 151. vide in hanc rem Interpretes ad locos laudatos, praecipue Burmann. Sec.

At Acme leviter caput reflectens, 10
 Et dulcis pueri ebrios ocellos
 Illo purpureo ore suaviata,
 Sic, inquit, mea vita, Septimille,
 Huic uno domino usque serviamus,
 Vt multo mihi major acriorque 15
 Ignis mollibus ardet in medullis.
 Hoc ut dixit, Amor, sinistram ut ante,

Dex-

V. 12. *Suaviata* Meleager. V. 14. *huic uni* perperam in quibusdam, nam amat Catullus formam hujus vocis antiquam, ut supr. Carm. XVII. v. 17.

Sec. ad locum Propert. et quos laudat Pet. Burmann. ad Ovid. l. c. Memorabile autem est in nostro loco, quod Amor *sinistram* quoque *approbationem* sternuisse dicitur; unde non ad bona solum, sed etiam ad mala omnia relata fuisse sternutamenta recte colligi potest, quod egregie confirmat locus Frontin. Stratag. l. c. 12. §. 11.

V. 10 — 13.) *levit. cap. refl.* nota est simillima illa Licymniae osculationis descriptio apud Horat. Od. II. 12, 25. *Dum flagrantia detorquet ad oscula cervicem — ebrios ocellos*, ebrii oculi sunt, quos vocat Quintilianus lib. XI. c. 3. *Lascivos et mobiles aut nantes et quadam voluptate suffusos* cet. Eodem plane

sensu oculi vocantur apud Graecos *ὄγχοι*, vid. Fischer. ad Anacr. Od XXVII. v. 21. imprimis Bergler. ad Alciphr. p. 117. et quae de oculorum petulantia copiose notarunt Interpret. ad Petron cap. CXXVI. v. 12: *illo purpureo ore*, h. e. pulchro. nihil amplius, ut recte Bentl. ad Hor. Od. III. 3. 12. sed observa vim in pronomine *illo*, h. e. cum nullo alio comparando.

V. 13.) *Sic, inquit, mea vita* cet. particula *sic* respondet *ἴω* ut v. 15. Sensus est: Quam certe ego te multo ardentius amo, tam certe semper ego meam tibi uni probabo fidem. est igitur jurisjurandi genus; expende verborum ornatum. *Huic uno domino* *δεικτικῶς* et eleganter pro: tibi.

Dextram sternuit approbationem,
 Nunc ab auspicio bono profecti,
 Murois animis amant, amantur. 20
 Unam Septimius misellus Acmen
 Mavolt, quam Syrias Britanniasque:
 Uno in Septimio fidelis Acme
 Facit delicias, libidinesque.
 Quis ullos homines beatiore
 Vidit? quis Venerem auspiciorem? 25

tibi. *Serviamus* eleganter hoc verbum ad amorem transfertur. Terent. Eun. V. 8. 3. Ovid. Amor. II. 17. 1. ut *ἀγλαεύειν* apud Graecos. vid. Dorvill. ad Chariton. II. c. 17. p. 319. edit. Lips. Suaviter autem et molliter jam Acme Septimium suum *dominum* vocat, cum alias solae puellae apud poetas in amore audiant *dominae*, quibus proprie *servire* dicun-

tur amatores. Nisi quis forte verba: *Huic uno domino suavissima imagine* *δεικτικῶς* ad *Amorem* tanquam praesentem referre malit, et sic similiter infr. Carm. LXI, v. 134. dicitur: *servire Thalassio*.

V. 19.) *Nunc ab auspicio bon. prof.* h. e. laetis omnibus amorem exorsi. V. 21. *misellus* der Zärtliche. cf. ad Carm. XXXV, 14.

CARMEN XLVI.

AD SE IPSUM DE ADVENTU VERIS.

Iam ver egelidos refert tepores,

Iam

Catullus cum esset in Bithynia, quem male ibi in comitatu Memmii se habuisse constat ex Carm. X. et XXVIII.

sub adventu veris, quo discessum ex Bithynia apparatus erat, exultat prae laetitia et dulcissimam, quam ex hac

Iam coeli furor aequinoctialis
 Iucundis Zephyri filescit auris.
 Linquantur Phrygii, Catulle, campi,
 Nicaeaeque ager uber aestuosae.
 Ad claras Asiae volemus urbes.
 Iam mens praetrepidans avet vagari;
 Iam laeti studio pedes vigescunt.

5

haec in aliam regionem instituendo itinere capturus sit voluptatem, jamjam animo praesentiscit. Laeto igitur animo valedicit comitibus.

V. 1.) *egelidos tepores*. *egelidus* est gelu expers et dicitur de tepidis et mollioribus sub veris reditu aurae flatibus. Hinc *ver egelidum* apud Columell. X. v. 282. ubi vid. de hac voce Beroaldus. *furor coeli aequinoctialis*, sublimius et exquisitius de ventis sub aequinoctium inprimis furere et bacchari solitis; videtur igitur scriptum hoc carmen post aequinoctium. Stautus et alii parum commode *aequinoctialis* ad *Zephyri* trahunt, at Vossius et Vulpus *aequinoctialis* referunt ad *coeli*. ego jungo *aequinoctialis furor*.

V. 4.) *Phrygii campi*, Bithynia enim antiquitus fuit pars Phrygiae minoris.

V. 5.) *Nicaeaeq. ag. ub. aest* vide de hac urbe Strabon. lib.

XII. p. 389. [edit. Casaub.] ubi Nicaeam, *μητρόπολιν τῆς Βιθυνίας* vocat et ejus *πεδῖον μέγα καὶ εὐδαιμον* laudat. *aestuosae* ex explicatione Vossii dicitur Nicaea, quod, quo vehementius ibi, teste Galeno, ob crassiozem aërem hyemali tempore saeviret frigus, eo gravior deinde, ut docet Aristoteles, ibidem ferveret calor. V. 6.) *ad clar. Asiae urb.* huc refert Pergamum, Zmyrnam, Ephesum, Miletum et alias. cf. omnino Ducker ad Liv. XXVI, 24. §. 9. Tom. III. p. 1104. edit. Drackenb.

V. 7.) *mens praetrepidans*. praetrepidare eleganter de iis, qui morae sunt impatientes et prae laetitia, vel cupidine alicujus rei, quam mox suscepturi sunt, sicut equi generosi, ut hoc exemplo utar, frenum mordentes, *trepidant*.

V. 8. *Iam lact. stud. ped. vig.* versus ornatissimus pro *vulgari*:

O dulces comitum valete coetus,
 Longe quos simul a domo profectos
 Diverse variae viae reportant.

10

V. 11. *Diverse variae* liber Heinſii. *Diverſos variae* in MſC. reſte editore Cantabrig. quam lectionem ſervavit Vulpius. *diverſae variae* vel *diverſae et variae* in quibusdam.

vulgari: jam pedes prompti et parati ſunt ad ingrediendum iter. *ſtudio* ſc. ambulandi. Vulpius, qui *pedes* de navium pedibus explicat, egregie, ut paſſim ineptit.

V. 9.) *O dulc. comit.* haud dubie intelligit ceteros ex cohorte Memmii.

V. 11.) *Diverſe* in diverſas terrae regiones.

CARMEN XLVII.

AD PORCIUM ET SOCRATIONEM.

Porci et Socraton, duae ſiniſtrae
 Piſonis, ſcabies fameſque Memmâ;

Vos

V. 2. in plerisque editt. praeter Vulp. recepta eſt lectio *fameſque mundi*, quam quidem omnes libros MSSC. niſi quod in nonnullis pro *mundi* ſit *mondi* vel *mandi*, praec ſe ferre teſtantur Achill. Stat. et Janus Meleager. Sed ex mea ſententia totus locus fri-

Catullus cum homines nequiſſimos, Porcium et Socraton, ob inhoneſtum, quo Piſonis habendi cupiditati veſtificabantur, ſtudium, bene et laute, at ſodales ſuos Veraniolum et Fabullum, quibus iſti nebulones praelati eſſent a

Piſone, maligne et duriter vivere videret, animi ſui indignationem de hac iniqua ſorte abjectis iſtis hominibus hoc carmine declarat.

V. 1.) *duae ſiniſtr. Piſonis* h. e. quorum opera egregie uti poterat Piſo in ſurripendis

dis

Vos Veranniolo m o et Fabullo

Verpus praeposuit Priapus ille?

Vos convivia lauta sumtuose

De die facitis; mei sodales

5

Quae-

get, nisi viri cujusdam nomen jungatur substantivis *scabies famesque*. Jam vero cum Scaliger in libro suo invenerit: *scabiesque Memmi*, eandemque lectionem offerat edit. Venet: ab anno 1493 et Gryph. ab anno 1537, servandam et revocandam illam putavi, praecipue cum Catullus eosdem bonos viros Pisonem et Memmium jam secum composuerit eorumque impuritatem perstrinxerit supra Carm. XXVIII.

dis aliorum bonis; de *manu sinistra*, furto infami, vid. supr. ad Carm. XII. v. 1. erant igitur Porcius et Socration ministri et quasi instrumenta Pisonis nequitiae; iidem paulo audacius mox vocantur *scabies et fames Memmi* ideo, quod Memmii avaritiae ita inservire studebant, ut istius *scabiem* et *famem* in semet-ipsis referrent, et eadem, qua ipse, aliorum bonis rapacitate inhiarent. der Abdruck von Memmius immer reizenden Haabsucht und Geldhunger. *Scabies* de nimio et prurienti quasi lucrandi studio dicitur apud Horat. Epist. I. 12, 14.

*Cum tu inter scabiem tantam
et centagia lucri*

*Nil parvum sapias,
et auri sacra fames* de insana habendi cupiditate ex Virgilio

fatis nota est. Videant de hac mea explicatione doctiores. cf. Var. Lect. Caeterum de *Memmi* avaritia et illiberalitate vid. ad Carm. X. de *Pisonis* ad Carm. XXVIII.

V. 4.) *Verpus Priapus ille*, prope salacissimus iste homo Piso, quasi totus penis. Sed puto hac obscena imagine nil nisi sordidissimam Pisonis avaritiam et turpitudinem notari; ut supra Carm. XXVIII. v. 12. *nam nihil minore verpa larti estis*, idem valebat de voce *irrumator*, vid. nos ad Carm. X. v. 12. et verbo *irrumare* Carm. XXXVII v. 8.

V. 6.) *de die*, h. e. statim a meridie sive multa adhuc die; eodem modo passim apud Ciceronem dicitur *de nocte* pro: statim a media nocte, sive multa adhuc nocte. *convivia igitur*

Quaerunt in triviis vocationes?

igitur de die sunt *tempeſtiva*. vid. Interpretes ad Curt V. 7. 2. ubi est *de die convivii inire*. cf. Burmann. ad Phaedr. III. 10, 20. Sic Graeci ἀφ' ἡμέρας πρῶτον, vid. Toup. Emend. in Suid. P. III. p. 221.

V. 7.) *mei sodales Quaerunt in triv. vocat.* at sodales mei in triviis expectare debent invitationes ad coenam? *vocationes* sunt *invitationes*, quemadmodum *vocare* [καλεῖν apud Graecos] simpliciter pro invitare dicitur, ut supr. Carm.

XLIV. v. 21. cf. Curt. ad Plin. Epist. X. 117. Hinc servi ad coenam invitantes dicti sunt *vocatores*, Graecis κλητόρες. vid. Rittershus. ad Oppian. Halieu. III. v. 232. p. 270. qui pluscula in hanc rem dabit, in *triviis*, respexit fortasse poeta coenam Hecatae, in cujus honorem sub initium cujusque mentis apud Athenienses praecipue a ditioribus coena instructa et in triviis proposita fuit, ut diriperetur a pauperibus, de qua re vid Hemsterhus. ad Lucian. T. I. p. 330.

CARMEN XLVIII.

A D J U V E N T I U M.

Mellitos oculos tuos, Juventi,
Si quis me sinat usque basiare,
Usque ad millia basiem trecenta,

Nec

Juventium, puerum formosum, a quoquam sibi osculandum dari optat, cujus ne numerosissima quidem osculorum copia se expletum iri sit,

conf. in eundem Juventium Carm. XXIV.

V. 1.) *Mellit. ocul.* de more osculandi oculos vid. ad Carm. IX. 9. et cf. Carm. XLV. 11.

V. 4.)

Nec unquam saturum inde cor futurum est:

Non si densior aridis aristis

5

Sit nostrae seges osculationis.

V. 4. *Nec unquam videar satur futurus* edit. Gryph. *inde cor satur futurus* invenit Strat in MSC unde tentat *Nec mi unquam videor satur futurus*. Vossius defendit librorum veterum scripturam *Nec unquam inde ero satur futurus*, quam se invenisse etiam in L. MSC et Edit. R. affirmat editor Cantabrigiensis, qui transposita voce *satur* versus sic concinnandum putat: *Nec unquam satur inde ero futurus*. Quam nos dedimus lectionem satis bonam, jam est in edit. Venet. ab an. 1493.

V. 4.) *Nec unquam satur. inde cor futur.* Nam ut Theocrit. canit Idyll. III. v. 20.

Ἔσι καὶ ἐν κενεοῖσι Φιλάμασι ἀδέα τέρψις.

V. 5.) *Non si dens. arid. ar. sit. seg. cet.* versus suavissimi et ornatissimi! *aristarum* comparatione ad ingentem

alicujus rei significantum numerum et alii poetae passim usi sunt. Ovid. Epist. ex Ponto II. 7, 25.

Cinyphiae segetis citius numerabis aristas.

cum arena *Libyssa* infinitam osculorum copiam comparat Noster supr. Carm. VII. 2.

CARMEN XLIX.

A D M. T. C I C E R O N E M.

Disertissime Romuli nepotum

Quot sunt, quotque fuere, Marce Tulli,

Quot-

M. T. Ciceroni, cui obstrictus pro re quapiam tenebatur Catullus, gratias in hoc carmine agit, quas potest maximas, et quanto ipse se

omnibus poetis inferiorem fateretur, tanto illum omnes oratores eloquentia superare ait.

V. 2.) *quot sunt, quotque fuere*, nota loquendi forma de rebus

Quotque post aliis erunt in annis;
 Gratias tibi maximas Catullus
 Agit, pessimus omnium poeta:
 Tanto pessimus omnium poeta,
 Quanto tu optimus omnium patronus.

V. 6. Hunc versum abesse in melioribus libris affirmat Vossius, quo quidem sublato nec sensum turbari idem existimat, cum *quantus*, *qualis* et similia pronomina absque relativis poni soleant; quod quamvis in nonnullis locis verum est, vid. Drackenborch, ad Liv. IX. 36. §. 2. Tom. II. p. 985. id tamen parum commode huic loco accommodari posse videtur. Librariorum fortasse incuria ob verborum repetitionem, ut saepe factum est, hic versus excidit.

rebus vel hominibus incomparabilibus. Sic supr. Carm. XXIV. 1—4.

O qui flosculus es Inventiorum,

Non horum modo, sed quot aut fuerunt,

Aut posthac aliis erunt in annis.

cf. supr. Carm. XXI. v. 2 et 3.

CARMEN L.

A D L I C I N I U M.

Hesternò, Licini, die otiosi

Mul-

Convenerat die quodam inter Catullum et Calvum Licinium, otio, quo fruebantur, ita uti, ut versibus invicem se lacefferent, et alter ad alterius in Catulli tabellis

scriptos versus responderet. In quo quidem certamine poetico Calvi sale et leporebus ita abreptus fuit Catulli animus, ut domum reversus, cum totus esset in repetendis et ad-

K

miran-

Multum lusimus in meis tabellis,
 Ut convenerat esse; delicatos
 Scribens versiculos uterque nostrum,
 Ludebat numero modo hoc, modo illoc, 5
 Reddens mutua per jocum atque vinum.

At-

V. 3. *Ut convenerat esse, delicatos* in Patavin. altero, male!

mirandis Calvi facetiis atque leporebus, nec cibo nec somno juvaretur. Scripsit igitur in hac ipsa graviore animi affectione hoc poemation, quo misso non solum indomitum, quo ob privatam ejus absentiam voluptatem nunc crucietur, significaret dolorem Licinio, sed eundem quoque, ut summo, quo flagret, secum versandi colloquendique quam primum satisfaciatur desiderio, per Nemesein obestaretur. De Calvo Licinio vid. supr. ad Carm. XIV.

V. 2.) *Multum lusim. in meis tab.* versibus enim ἀντι-σχεδιασὶ in pugillaribus exaratis boni etiam nonnunquam poetae animi causa ludere solebant, frequentius tamen poetae deterioris notae. Horat. Sat. I. 14, 13. seqq.

— *Ecce Crispinus minimo me provocat: Accipe si vis, Accipe jam tabulas, detur nobis locus, hora, Custodes: videamus, uter plus scribere possit.*

V. 3.) *ut convenerat esse,* supple otiosos et explica: ut conventum inter nos fuerat hoc die esse otiosos; sic omnis, puto, qua impediti tenentur interpretes, remota erit difficultas. Male in editione Bipont. et aliis interpungitur post *delicatos*, quod ad versiculos referendum est; *delicati versiculi* sunt jocosii.

V. 6.) *Reddens mutua* sc. carmina, quod saepe omittit solet. Sic apud Virgil. Eclog. VII. 22.

— *proxima Phoebi Versibus ille facit.*

ubi

Atque illinc' abii, tuo lepore
 Incensus, Licini, facetiisque,
 Ut nec me miserum cibus juvaret,
 Nec somnus teget quiete ocellos,
 Sed toto indomitus furore lecto
 Versarer, cupiens videre lucem,
 Ut tecum loquerer, simulque ut essem.
 At defessa labore membra postquam
 Semimortua lectulo jacebant,

10

15

K 2

Hoc,

ubi si ad *proxima* supple *carmina*, non opus est cum *Heynio* statuere *to proxima* tanquam neutrum absolute positum esse pro *proximos*. cf. Vir. Eclog. IX. 36. et Aen. II. 239. *reddere mutua* igitur est quasi *alternis canere*. — *per jocum atque vinum* insolentius dictum videretur *per vinum*, sed vid. exempla apud Drackenborch. ad Liv. XL. 7, 9. Tom. V. p. 439. supra dicebatur Carm. XII. 2. *in joco atque vino*.

V. 7.) *illinc' abii* ex hoc certamine.

V. 8.) *incensus* non ita obpraereptam sibi in hoc certamine a Calvo palmam, sed in bono sensu: facietiarum ad-

miratione inflammatus, plane iis abreptus et in una harum facietiarum cogitatione delixus. —

V. 9.) *me miserum* vehementiori animi affectione impeditum.

V. 10.) *Nec somnus teget quiete ocellos*. ornate adhibitum est *to quiete* — *indomitus* sc. somno, *furore* obfurorem. vincere igitur et domare furentem et nimium sibi indulgentem animum somnus nequibat.

V. 14—15. versus ornatissimi! *defessa labore* versando et circummagitando *membra semimortua* elanguida, inertia et

Hoc, jucunde, tibi poema feci,
 Ex quo perspiceres meum dolorem.
 Nunc audax, cave, sis; precesque nostras,
 Oramus, cave despuas, ocelle,
 Ne poenas Nemesis repositat a te: 20
 Est vehemens Dea; laedere hanc caveto.

V. 19. *cave despuas ocello* vitiöse in quibusdam cum vett. tum recentioribus; nam quis unquam dixerit: *ocello aliquem despuere?*
 V. 20. *Ne poenas Nemesis reponat: Ate est vehemens Dea* Meleag. Voss. et editor Cantabrig. sed quilibet, opinor, vulgaram sine hæsitatione præferet.

et adeo viribus exhausta, ut vix amplius versari et promoveri in lectulo possent, qualia fere sunt, quae morte appropinquante deficere incipiunt.

V. 17.) *meum dolorem, quem tui desiderio capio.*

V. 18.) *precesque nostras* refer ad vers. 13. optat nimirum et precatur, ut quamprimum Calvus una secum esse velit.

V. 19.) *despuas, respuas et a te amoliaris; ductum inde, quod, qui rem mali ominis*

vel etiam homines sibi invidiosos averfarentur, ter in sinum despuere solebant. Tibull. I. 2, 96. Theocrit. Idyll. VI. 39. et XX. 11. *ocelle carissime, quem jam supra Carm. XIV. 1. plus oculis a se amari dixit.*

V. 20.) *Nemesis superbiae* ultrix. Macrob. Saturn. I. c. 21. *Nemesis quae contra superbiam colitur.* cf. Vulp. et *Herderum in zerstreute Blätter* T. II. p. 230. seqq.

V. 21.) *Est vehemens dea* graviter superbos ulcisci solens. Βαρυς Δεός.

CARMEN LI.

A D L E S B I A M.

Ille mihi par esse Deo videtur,

K 3

Ille,

Beatum et vere divina sorte, vel si quid ultra, illum frui putat, cui tam felici esse contingat, ut Lesbiam contra intueri et dulces ejus voces captare possit, qua quidem obtingente sibi felicitate sensibus adeo se privari et furore corripitur fatetur. — Quam studiose Graecorum vestigia praefert Catullus, vel ex hoc carmine dilucide apparet, quod ad singula verba paene, ut infra Carm. LXVI. de coma Berenices ex Callimacho, expressum et translatum dedit ex Sapphus quodam carmine, servato illo nobis a Longino de Sublimitate cap. X. ubi si quis acutissimi harum elegantiarum arbitri de sublimitate hujus carminis legerit judicium, nec meam nec me peritiorum, opinor, commendationem desiderabit. — In gratiam juvenum, ut, perfectissimo verae simplicitatis et naturalis pulchritudinis exemplo ante oculos posito, summam, nisi omni sensu pulchri destituti sint, ex instituta utriusque carminis comparatione percipiant vo-

luptatem, subjiciendum curabo venustissimum Sapphus odarion, modo de nexu ultimae strophae, quam sensu suo ductus Sapphicæ imitationi Catullus addidit, quaedam praemisero. Profecto enim in explicando hoc carmine vere et turpiter abusi sunt otio, qui, cum nexum ultimae strophæ cum cetero carmine sensu suo non possent assequi, insulsi ad hunc locum vendere et lectoribus obtrudere non erubescerent judicium. Sic *Vossius* Catullum otio in adeo tenui re, vertendo Sapphus carmine, diutius abuti nolentem abruptisse et hoc nomine ultimam stropham addidisse censet, quo quid ineptius a viro docto vix dici et in medium proferri potuit; alii, qui mollius de Catulli ingenio sentiant, fragmentum certe alius carminis, cujus initium perierit, putarunt. — Haud raro nimirum factum est, ut in locis poetarum pulcherrimis, praecipue iis, ubi amatorum modo ferventissimo amore flagrantium, modo eidem renun-

cian.

Ille, si fas est, superare Divos,

Qui

cientium, modo supplicantium, modo superbientium, modo laudantium, modo oburgantium, modo exultantium, modo dolentium, egregie se invicem quasi frudentes animi motus expressi eorumque imagines vivis coloribus adumbratae sunt, egregie hallucinantur eorum interpretes et frustra cogitationum nexum quaerentes istos locos impugnant, turbant, luxarent vel certe reprehenderent.

Qua quidem in re prae ceteris turbas dedisse *magnum Scaligerum* ex ejus trajectionibus in Tibullo et Propertio audacter tentatis satis constat. At profecto non sola doctrinae copia [quam quis ausit derogare Scaligero, Vossio et aliis?] in explicandis poetarum carminibus juvatur, sed feliciter in iis interpretandis versaturi, eorum sensum potius quasi induere, eorum statum et conditionem subire et in animo nostro in eorum locum nos surrogare debemus. In quam rem vide, quae praecclare disputat *Heyne* ad Tibull. de codic. et edit. p. XVI. edit. nov. Idem valet de ultima stropha *καὶ προσδοκῆν* carmini nostro addita, qua ex meo quidem sensu maxima

omnino eidem conciliatur dignitas et majestas. Quod si enim tibi finxeris Catullum, cum imitationem Sapphicam ad Lesbiam suam translatae paene finierat, seriori cogitatione instituta et causa insani amoris et ineptiarum in otio inventa, post breve temporis intervallum in haec verba erupisse:

Otium, Catulle, tibi molestum est,

haud scio, an hic locus inter praestantissimos Catulli locos habendus et gravitate ceteris omnibus praefendus sit? — In eodem animi statu, quo ultima hujus carminis stropha scripta est, scriptum etiam videtur Carm. VIII. *Miser Catulle, desinas ineptire*; et sic saepe apud amantes repugnantes plane invicem se excipiunt animi motus. Sic Tibullus I. 4, 75 — 81. qui modo jactanter se professus fuerat magistrum speretis amatoribus, et cuilibet se adituro Veneris praecepta promiserat, eodem fere momento v. 82. infr. furit, nec ulla arte indomito amoris furori resistere potest. Sic apud Terentium in Eunucho Phaedria, in cujus mira arte adumbrato caractere absolu-

Qui sedens adversus itentidem te.

Spectat et audit

Dulce ridentem, misero quod omnes

5

Eripit sensus mihi: nam simul te;

K 4

Les-

absolutissimum veri amato-
ris habes exemplum, modo
aestuat, modo animi molli-
tiam ejicere tentat, modo ad
pristinam insaniam redit. —

Nec tamen in amore tantum
ejusmodi conversiones apud
magnos et lyricos praecipue
poetas locum habent, sed etiam
in tractandis aliis rerum argu-
mentis cum gravioribus tum
ludicris. Sic Noster supra
Carm. XXII, postquam false

praestrinxerat Suffeni Φιλαι-
τίαν, repente ad se redit vers.
18. ubi cf. argumentum. —

Sed ut in gratiam redeam cum
iis, quibus levia forte, quae
in hanc rem attexere sustinui,
videantur, apponam nunc Sappho-
dorus odarion, ut legitur illud
apud Longin. ex recensione
Mori p. 62—66.

Φαίνεται μοι κῆνος ἴσος
θεοῖσιν

Ἐμμέν' ὠνήρ, ὅσις ἐναντίος
τοί

Ἰζάνει, καὶ πλασίον ἀδύ
Φωίγσας ὑπακίει.

καὶ γελᾷς ἡμερόεν τὸ μοι
τάν

καρδίαν ἐν σήθεσιν ἐπτόο-
σεν·

Ὡς γὰρ εἶδω σε, βροχέως
με φωνᾶς

οὐδὲν ἔτ' εἰκεί·

Ἄλλὰ καμμέν γλώσσο
ἔαγε λεπτόν δ'

αὐτίκα χροῦ πῦρ ὑποδεδρέ-
μακεν·

Ὅππότεσσιν δ' εἰδὲν ὄρημ',
ἐπιβρομβεῦσι δ' ἀκκαί·

V. 3.) *sedens adversus e*
regione, ἐναντίος. Franco-
galli: *vis à vis.*

V. 5.) *dulce ridentem.* no-
tissimus ille locus Hor. Od. I.
I, 22, 23. *Dulce ridentem*
Lalagen amabo Dulce loquen-
tem — quod intellige τὸ spe-
ctare et audire Lesbiam. —
misero mihi misere mihi
amanti.

V. 6.) *simul pro simulac, ut*
sexcenties etiam in pedestris
orationis scriptoribus.

V. 9.)

Lesbia, adspexi, nihil est super mi

Lingua sed torpet; tenuis sub artus

Flamma dimanat: fonitu suopte

10

Tintinant aures: gemina teguntur

Lumina nocte.

Otium, Catulle, tibi molestum est;

Otio

V. 7. *Suprema* in nonnullis apud Stat. * * * hanc lacunam olim explevit Parthenius ita: *Quod loquar amens*, et Corradinus de Allio: *voce loquendum*. certe tale quid postulant verba graeca *θεοχέως με φωνῆς ἔδδεν ἔρ' ἔχει*. Sed quis ausit in textum recipere, quod in ejusmodi veterum scriptorum lacunis non nisi ingenio V. V. D. D. suppletum et prolatum fuit; aequae ac si quis quartam Sapphici carinini stropham, quam intactam reliquerat Catullus, a Statio, Jan. Doufa fil. et aliis imitatione expressam Catullianae imitationi sociare velit. V. 9 *Tenuis* in quibusdam male! nam est in Sapphus carmine *λεπτὸν πῦρ*. V. 10. *suapte* pro *sponste* absolute positum vult Vossius, in quam rem laudat Lucret. VI. v. 755. sed ibi in optimis libris legitur *sua vi*. V. 11. *tinniant* Muret. Gryph.

V. 9.) *Lingua sed torpet*, signum ferventissimi amoris. Sic in veteris carminis fragmento Aeditui, quod servavit Gellius Noct. Attic. c. 9. *verba labris abire* in amore dicuntur. Hor. Epod. XI. v. 9. *languor et silentium amantem arguit*. cf. eundem Od. IV, I. 35, 36. et Lessingii *Schriften dritter Theil* p. 50. *tenuis flamma* subtilis et mollis, *di-*

manat, quod proprie de rebus fluidis dicitur, eleganter jam transfertur ad ignem tacite et celeriter serpentem. Sic *manare* et *permanare* apud Lucret. et alios de igne dicitur.

V. 13.) *Otium, Catulle, tibi molest.* Comparandus omnino cum Nostro locus suavissimus Ovidii Remed. Amor. dignus ille profecto, qui totus a vers.

Otium exultas, nimiumque gestis:
 Otium et reges prius, et beatas
 Perdidit urbes.

15

135—151. et seqq. ab omnibus juvenibus iterum iterumque legatur, et in succum et sanguinem, quod vulgo ajunt, vertatur. Quaedam saltem ex illo delibare liceat. v. 139, seqq.

Otia si tollas, periire Cupidinis arcus;

Contemtaeque jacent, et sine luce, faces.

Quam platanus vino gaudet, quam populus unda,

Et quam limosa cunna palustris humo,

Tam Venus otia amat. qui finem quaeris amoris; [Cedit amor rebus] res age: tutus eris.

et paulo post v. 149.

Desidiam puer ille [Amor] sequi solet. odit agentes

Da vacuae menti, quo tenetur, opus.

cf. Terent, Heaytont. I. 1, 57.

V. 15.) otium et reges cet. vid. quae ad hanc sententiam illustrandam attulerunt Stadius et Vulpius.

CARMEN LII.

AD SE IPSUM DE STRUMA ET VATINIO.

Quid est, Catulle, quid moraris emori?

K 5

Sella

V. 1. *quod moraris* Muret, cujus lectionis patrocinium in se suscepit Vulpius, usus auctoritate Ciceronis, qui semper dicere soleat: *quid, quod*. sed in omnibus, quae produxit, exemplis τῶ

Catullus, cum homines indignissimos, Nonium Strumam et Vatinius, ad summos honores, hunc quidem ad consulatum, illum ad aedilitatem praeturamve evehctos videret,

Sella in curuli Strumâ Nonius sedet;

Per consulatum pejerat Vatinius.

Quid est, Catulle, quid moraris emori?

quod conjunctivus jungitur; et sic debebat etiam esse: *morevis*; at omnes codices et libri veteres conspirant in lectionem *quid*, quae multo magis animum concitatioem exprimit.

deret, ob vix ferendam rei indignitatem non amplius in terra sibi morandum putat. — Simili fere animi indignatione Horat. Epod. IV. invehitur in Maenam, Pompeji libertum, qui levitate et perfidia usque eo pervenerat, ut non solum divitiis, sed equestri splendore adeo superbiret.

V. 2.) *Struma Nonius*. meminuit ejus Plin. Hist. Natur. XXXVII. 21, cujus distinguendi causa addit: *quem Q. Catullus poeta in Stella curuli visum indigne tulit* — *Struma* est cognomen a struma, cervicis quodam tumore; cujusmodi multi apud veteres a naevus corporis traxerunt cognomina; ad locum Plinii de hac

gente agit *Harduinus*. Caeterum cum aliunde, quos honores gesserit Nonius, non constet, ex sella curuli, magistratum majorum insigni; in qua sedisse dicitur; Censorem vel Praetorem Aedilemve illum fuisse certe colligere possumus. *Sedet* cum contemptu de homine ignavo et stulto, cf. ad Carm. XXXVII. v. 6.

V. 3.) *Vatinius*, qui fuit consul cum Q. Fulvio Caleno anno V. C. DCCVII. cf. supra ad Carm. XIV. v. 3. *pejerat per consulatum*; jurare enim per carissima quaeque praecipue sacrosancta solebant, eo gravius igitur commissum per ea fuit perjurium.

CARMEN LIII.

DE QUODAM ET CALVO.

Risi nescio quem modo in corona,
 Qui, cum mirifice Vatiniana
 Meus crimina Calvus explicasset,
 Admirans ait haec, manusque tol-
 lens:

Dii

V. 1. *e corona* affert Meleager e libro Cornelii, quam confirmat Papyr. Pal. et libri editoris Cantabrig. cui favet etiam Edit. R. antiquissim. ubi est: *et, corona.*

Ridendi causam dederat Catullo quidam ex populo, qui Calvum, audita ejus multa vi et arte in Vatinii crimina habita oratione, *disertum Salaputium* vocarat.

V. 1.) *in corona* est circulus hominum, qui iudicium in foro audiendi causa ab omnibus partibus cingunt.

V. 3.) *Calvus.* de Calvo et Vatinio cf. ad Carm. XIV.

V. 4.) *manusque tollens,* *χειρας ἀνασχομένως.* morem veterum summam sublati manibus admirationem exprimentium notarunt et multis exemplis illustrarunt *Nic. Heins.* et *Burmamnus* ad Petron. c. XL.

V. 5.)

Dii magni, salaputium disertum!

5

V. 5. alii *salaputium*, vel *saliputium*, vel *salapustum*, vel *sapientium*, vel *salapichium*, vel *solopugium*, vel *salicippium*, vel *sallippium*, vel *salapantium*, vel *holopachium*, vel *ascolapation*, vel *colaborion*, vel — ohe! sat prata biberunt! tollite manus et admiramini diserta criticorum salaputia!!!

V. 5.) *Dii magni* cf. ad Carm. XIV. v. 12. *salaputium disertum*. in constituenda vocis insolitae et nusquam apud ceteros scriptores occurrentis lectione *salaputium* superare fere se invicem studuerunt interpretes argutiis et figmentis lepidissimis, quorum novis figuris et facetis imaginibus uno obtutu, si lubet, oculos tuos pascere potes in Var. Lect. Quod pro re sua propugnanda quisque attulerit, nec angusti chartae fines capiunt, nec, ut recensendis vel refutandis ejusmodi vanae doctrinae speciminibus immorer, ab ingenio meo impetrare possum. Omnis lis componi poterat loco Senecae Controv. III. 19. ubi de eodem Calvo: *Erat enim parvulus statura, propter quod etiam Catullus in hendecasyllabis vocat illum salaputium disertum*; sed et ibi libri turbant, et eadem fere in Senecae loco conspicitur lectionis varietas. Acquiesco igitur in lectione *salaputium*, quam optimorum tam Senecae, quam Catulli, quibus se usum esse affirmat, codicum auctoritate defendit.

et erudite de hoc loco disputat Scaliger ad Catal. Poet. III. Epigr. 248. in Antholog. Burman. Secund. Tom. I. p. 676. Putat autem Scaliger, *salaputium* esse nutricum ὑποκοσμιμὸν tractum a *putus* vel *pusus*, [πρόσθων, unde praeputium est] a qua parte suos alumnos per lasciviam non modo *putos* sed etiam *salaputia*, quasi tu *salaces caudus* dicas, appellarint. — Quodcumque demum sit, vel ex quocumque tandem fonte hanc appellationem hausitam putaveris, videntur certe Romani voce *salaputium* vel huic simillima, cujus optio tibi datur in Var. Lect. *in vita communi* vel conviciandi vel blandiendi et jocandi causa *hominem pusillum* denotasse, quemadmodum fere plebecula apud nos in quibusdam regionibus *hominem pusillum* vocare solet *einen kleinen Putz*, quod ipsum fortasse a *Putus* vel *pusus* tractum est. Sensus igitur est: *Dii magni*, quanta eloquentia latet in hoc pusillo corpusculo!

CAR-

CARMEN LIV.

A D C A E S A R E M.

Othonis caput oppido pusillum,
Vetti, rustice, semilauta crura,
Subrile et leve peditum Libonis;
Si non omnia displicere vellem

Tibi,

Tres primi versus male in quibusdam editionibus antecedenti carmini annexi sunt. V. 1. post *oppido* in quibusdam vett. edit. additur *est*: quod haud dubie intrusum est ab illis, qui nexum carminis non caperent. V. 2. hic versus in quibusdam edit. post sequentem demum ponitur, quod etiam salva sententia fieri potest. Caeterum hic quoque versus, ut totum carmen varias formas in vett. edit. induit; in vetustioribus sine sensu legitur: *At en rustice vel rusticae* — *Heri rustice* Gryph. Muret. *Etri rustica semiplota crura* Scalig. Voss. at in libr. MSC. teste Vossio legitur *Etri* vel *Veteri*, unde Vossius finxit nostram lectionem *Vetti!* in aliis est *Peti* vel *Peri*. V. 4. *Sed non* Muret.

Urbanitatis et honesti sensum abjudicat Caesari, quem una cum senē Fuffitio homines quosdam deformes, sordidos et obscenos in deliciis habere intellexerat.

V. 1.) Ex versibus hujus poematii non nisi Sibyllae interpretatione sensum aliquem elici posse putabant Murerus, Vossius et alii, sed profecto, ut nunc illi leguntur, sine Sibyllae afflatu in eorum mysteria penetrare possumus; sensus totius epigrammatis redit fere eo: O Caesar, [*rustice*]

agrestes plane mores sectaris et ab urbanitate et sensu pulchri alienissimus es — nam quamvis non omnia et quaelibet, certe tamen admodum pusillum caput Othonis, Vetti squalorem et spurcitiā, caninam Libonis impudentiam tibi et Fuffitio displicere vellem; sentio quidem, te, unice Caesar, iterum jambis meis indignaturum esse, sed non merentur veritatis interpretes hanc tuam indignationem.

V. 3.) *Subtil. et lev. ped. Lib. crepitum ventris. πορδην.*
Sole-

Tibi, et Fuffitio seni recocto.

5

Irafcere iterum meis jambis

Immerentibus, unice Imperator.

V. 5. *Suffecio* Venet. Gryph. Muret. plane sic variant libri apud Liv. in hoc nomine I, 23. ubi vide Drackenborch. p. 98. Sic fupra Carm. XXII. v. 11. pro *Suffeno* in nonnullis legitur *Fuffeno*.

Solebat autem iste spurcus homo usquequaque eiusmodi natorum pestem clamculum emittere.

V. 5.) *seni recocto*. *senex recoctus* dictus videtur is, qui rerum, in quibus diu multumque agitatus et longo earum usu quasi subactus fuit, multam peritiam sibi contraxit, vater, astutus, nos in vita communi: ein ausgefeimter. cf. Hor. Sat. II. 5. v. 55. ubi scriba in eandem, puto, sententiam *recoctus* dicitur. ubi cf. *Torrent.* et *Lambin.* add. *Nic. Heinfs.* ad Val. Flacc. VI. v. 444. Simili modo apud Phaedr. IV. I. *mus retorri-*

cus, qui saepe laqueos et muscipula effugerat et procul insidias hostis calidi cernebat, mihi explicandus videtur. Nisi forte *senex recoctus* dicatur is, qui senectutem viridem et crudam agit, qui iuventutem recuperasse videtur; nos: *verjüngt*. Sic certe *anus vino recocta* dicta videtur apud Petron. Fragm. p. 865. in Burmanni edit. secund. Respicitur enim fortasse in hac locutione fabulla Aesonis, Iasonis patris, a Medea cocti et iuventuti restituti.

V. 7.) *unice Caesar* vid. ad Carm. XXIX. v. 12. —

CARMEN LV.

A D C A M E R I U M.

Oramus, si forte non molestum est,

De-

V. 1. *Oro, si forte* Stat. *Oramus, tibi forte nō molestum est* Gronov. ad Liv. VII, 13.

Quaerit ex Camerio, quem frustra ubique locorum exquirere et ad summam usque; defatigationem huc illuc

discurrendo indagare studuerat, quo tandem locorum lateat, quae puella detineatur, eumque audacter sibi committere

Demonstrēs ubi sint tuae tenebrae.

Te quaesivimus in minore campo;

Te

V. 2. *tuae latebrae* Gryph. Muret. Eodem modo variant libri apud Stat. Achill. II. 243 ubi pro *tenebris* Cod. Voss. *latebris* offert. cf. Burman. Sec. ad Anthol. T. I. p. 70. *tuae tabernae* ex antiqua, ut ait, scriptura reponit Scalig. quam lectionem probat Vulpius — at nostra multo aptior est, et nititur auctoritate L. MSS. et omnium antiquissimarum et optimar. Editt. V. 3. *Te campo quaesivimus minore* Scalig. ex suo libro, quem sequitur Vossius.

tere et palam facere jubet amorem, qui utique amico sermonis gaudeat commercio, nisi tacendo et occultando sibi met ipse ejus fructus interciperet vellet. — Contra leges hendecasyllabi saepius in secunda sede hujus carminis pro dactylo ponitur spondaeus, quo quidem versus genere et numeris tardigradis ipsam Catulli, quam circumcursando sibi contraxerat, lassitudinem expressam esse non inepte putat Vossius. Sed cum alii nimis offenderentur hoc in secunda sedeposito spondaeo, alii, ut Vossius, in illo servando et exculpando nimis sibi indulgerent, adeo Criticorum manus in lectiones hujus carminis saevit, et pro suo quisque arbitrio et aures demulcente numerorum modulo illas diffinxit, [vid. Var. Lect.] ut antiqua et genuina

hujus carminis forma vix nunc restitui et ab adsperis maculis purgari posse videatur.

V. 1.) *si forte non mol. est.* urbana et venusta per preces aliquid impetrandi formula. cf. Mart. I, 97, 1. Sic Graeci: *εἰ τι μὴ λυπεῖ.*

V. 2.) *Demonstr. ubi s. tuae tenebrae*, h. e. quo obscuro et latebroso loco lateas; per *tenebras*, ut ex sequentibus apparet, haud dubie innuitur lupanar aliquod; in locis abditis enim et a luce publica quasi remotis operam suam addicere solebant quaesum corpore facientes meretriculae; hinc homines libidinosi dicuntur apud Plautum Bacch. III, 3, 20. in *locis latebrosis* versari.

V. 3.) *in minor. campo* scil. Martio, qui vocatus quoque fuit

Te in circo, te in omnibus libellis,
 Te! in templo superi Jovis sacrato,
 In Magni simul ambulatione:

5

V. 4. *in omnibus tabernis* Gryph. Muret. *in omnibus tabellis* in quibusdam. *in omnibus plateis* Heinf. Cod. vet. *in omnibus libellis* tentat Stat. et de thermis et balneis explicat. *in omnibus locellis* coniecit olim Parthenius. V. 5. *Summi Jovis* Vossius ex suo libro praefert.

fuit *Campus Tiberinus*. nunc *Campo di Fiore*. vid. Cl. Adlerii *ausführliche Beschreibung der Stadt Rom, Altonae 1781*. p. 301. Eundem campum *Coelimumontanum* et subsequenti tempore *Lateranum* appellatum esse idem Vir. Doct. observat libro laudato p. 157.

V. 4.) *in circo*, haud dubie Circo Maximo, inter Palatium et Aventinum sito, in oblongam et ab altera parte rotundam formam et ab altera rectam exstructo, in quo ludi equestres, qui inde Circenses dicuntur, habebantur, cf. Liv. I. 35. et ibi B. Stroth. caeterum de circis Romanis post *Donat. Rom. Vett. et Nov.* III. 14. *Salmas.* ad Solin. p. 635. et alios sedulo exposuit Cl. Adler libr. laud. p. 325—329. — *in omnibus libellis* h. e. tabernis librariis. res enim venales ex attico loquendi more pro ipsis locis vel tabernis, ubi venales habentur, ponuntur. Commodè ad locum nostrum

illustrandum laudat Vossius Pollucem IX, 5. cujus verba, ut a Vossio et in libro MSC. Jungermanni leguntur, juvat apponere: "Ἐν δὲ τῶν κεινῶν βιβλιοθήκαι, ἢ ὡς Ἐυπολὶς φησιν, ἔ τὰ βιβλία ἄνια, ὃν τόπον καὶ ἀπλῶς βιβλία ἐκάλεον οἱ Ἄττικοί, ὥσπερ καὶ τὲς ἄλλες τόπες ἀπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς πιπρασκομένων, ὡς εἰ Φωίειν, ἀπῆλθεν, εἰς τοῦτον, καὶ εἰς τὸν οἶνον, καὶ εἰς τοῦλαιον, καὶ εἰς τὰς χύτρας.

V. 5.) *in templo sup. Jovis sacrato* in Capitolio, ubi Iovi supremo templum a Tarquinio Prisco sacratum fuit Liv. I. 38.

V. 6.) *In Magni sim. ambul.* h. e. porticu Pompejana prope theatrum Pompeji, ab utraque parte multis arboribus confita, unde poetis dicitur *umbra Pompeja*, Propert. IV.

IV.

Femellas omnes, amice, prendi,
 Quas vultu vidi tamen sereno;
 Has vel te sic ipse flagitabam?

Camez

V. 7. *praebendi* vitiose in Venet. V. 8. *Quas vultu mage vidimus sereno* Gryph. *Quas vultu vidi tamen serenās*: Muret.; V. 9. *Avellite vel aulite sic ipse* in libr. MSS. teste Meleagro; qui inde sine sensu proponit: *Ab vultu in; sic ipse flagitabam*

IV. 8. 75. Ovid. Art. Amand. I. 67. de qua ad utrumque locum plura notarunt Interpretes. Adde imprimis Vitruv. V. c. 9. et *Adleri* ausführliche Beschreibung d. Stadt Rom, p. 310 Pompejus autem honoris causa passim vocatur simpliciter; *Magnus* Mart. XI. 5, 1. *Et te privato cum Caesare Magnus amabit*; de quo cognomine quando illi datum Scalig. ad Euseb. p. 154. 6. Caeterum egregie ad rem cum Nostro Vulpus comparat Plaut. Amphitr. IV. 1, 3. ubi Amphitruo:

*Nam omnes plateas perreptavi,
 gymnasia et myropolia:*

*Apud emporium atque in macello,
 in palaestra atque foro.*

*In medicinis, in tōstrinis,
 apud omnes aedes sacras
 Sum desessus quaeritando,
 nusquam invenio Naucratan.*

in quo loco observa, *to in medicinis* eodem modo ut v. 4. *in libellis* dictum esse de tabernis, ubi medicina venditur.

V. 7.) *prendi* h. e. rogavi. *prendere* aliquem eleganter dicitur, qui aliquem prehensa manu rogat, vel in via sibi occurrentem colloquii causa seducit. Terent. Phorm. IV. 3, 15. *Prendo hominem solum*. Cic. ad Div. VIII, II. *prendimus eum*, h. e. rogavimus.

V. 8.) *Quas vultu vidi tamen sereno*, h. e. illas tamen praecipue, quas vultum serenum prae se ferre videbam vel his verbis, ut te mihi redderent, impensius rogabam; *has te flagitabam* pro *vulgati ab his te flagit*, vel *has de te flagitabam*, quamquam et *hujus* formae, ubi duobus accusativis *flagitare* jungitur, usus non adeo infrequens est.

L

V. 161

Camerium mihi, pessimae puellae.

10

Quaedam inquit, nudum sinum reducens:

En hic in roseis latet papillis.

Sed te jam ferre Herculei labos est.

Tanto

Camerium mihi, pessimae puellae — *Avelli finite* Avant, *has te sic tamen* Gryph. *has te sic tantum* Muret. *Ab vel te sic* Scalig. unde ille fecit nostram lectionem *Has vel te sic*. at Vossius mavult *Ab avellite ipse flagitabam* — in margine libri Heinf. egregie ad sensum adscriptum fuit: *Jamjam reddite saepe flagitanti.* V. 11. *nitidum sinum* Stat. V. 13 *Sed ne quaerere Herculis labos sit* Gryph. *Sed te quaerere jam Herculis labos est.* Venet. Muret. *Sed nae jam ferre* Meleag. At nostra lectio est in libris MSS. Scalig. et Voss. edit. Cantabrig. et Edit. R.

V. 10.) *Camerium mihi* eleganter ad exprimendum loquendi usum ex vita communi petitum reticetur ejusmodi fere verbum: *reddite, indicate, ubi sit.* Spondaeii loco in prima sede hujus versus est tribrachys. *pessimae puellae* blande, ihr losen Mädchen cf. supra Carm. XXXVI. v. 9.

V. 11.) *nudum sinum reducens* h. e. reducita veste sinum vel mammam nudans; expressum est illud Homericum, ubi Hecuba, Hectoris ferocem animum, ut intra moenia potius pugnare et Achillis congressum vitare velit, exserta et monstrata mamma, qua infans a se innutritus sit, flectere et frangere studens, dicitur:

Κόλπον ἀνιμεμένη, ἑτέρηφι
δὲ μαζὸν ἀνέσχῃ.

sinum reducere igitur dictum est ut *pectus diducere* pro nudare apud Senec. *Hercul. Oetae.* v. 1669.

— — *Mater in luctum furens*
Diduxit avidum pectus
atque utero tenuis
Exserta vastos ubera in plan-
ctus ferit.

V. 12.) *in roseis papillis.* Sic apud Sosipat. in Anal. Vet. Poet. Graec. Brunckii T. I. p. 504. Epigr. III. v. 6. μαζοὶ — πάσης τερπνότεροι κάλυκος, et eodem modo apud Rufin. in Anal. Vet. P. G. Brunck. T. II. p. 394. Epigr. XIX. 1. puella dicitur *ἑιαρόμαδος.*

V. 13.) *Sed te jam ferre Hercul. labos est* h. e. quaeritando jam te ferre et tui ex-

qui-

Tanto te' in fastu negas, amice.
 Dic nobis, ubi sis futurus: ede,
 Audacter committe, crede luci.

13

L 2

Num

V. 14. *Tanto ten' fastu* in quibusdam vet. non male. vid. not. V. 16. *comiti hoc libenter vel licenter ede* Venet. Gryph. Muret. *Audacter committe, crede, licet* Vossius; at nostram lectionem confirmant omnes libri MSS. Statii, nisi quod in illis pro *luci* vitiose exaratum sit *lucis*, pro quo substituendum esse suspicatur Statius *Luci*; sed primum non demonstrari potest, *Lucium* praenomen fuisse *Camerii*, deinde multo magis responderet *crede luci* versui 2. *ubi sint tuae tenebrae*; eandem lectionem probat Scaliger. — V. 15. Totum hunc versum glossema putat editor Cantabrig., ex cuius sententia locus ira distingui et legi debet: *Dic nobis ubi sis futurus, ede hoc, Num te lacteolae tenent puellae?* Sed non sensit Vir Doctus, ejusmodi locos, ubi eadem sententia ter et quater aliis verbis iteratur, egregie exprimere vehementiorem, quo quid petitur, animi impetum.

quirendi causa omnes latebras perreptare velle, res est immodica et vix ferendi laboris. *Ferre aliquem* non possumus, cum ille nimiam molestiam nobis ercat. Male Vossius *ferre* pro *adducere* explicat, nec dubitat in rem suam Ciceronis, Virgilii et aliorum auctoritate abuti. *Herculei* pro *Herculis*, ut supra XXIX. 9. *Adoneus* pro *Adonis*, ubi cf. not.

V. 14.) *Tanto te in fastu negas*, h. e. en insignem tuam, amice, superbiam, qua amicorum adeo conventum vitas! et sic est epiphonema. Magis tamen placet, si hic versus

per interrogationem efferatur hoc sensu: adeone jam superbis, ut te convenire non liceat? *se negare* jam est: alterius conventum vitare, aliquem latere velle. Praepositio *in* τῷ fastu addita πᾶσι λέγει, ut saepe, exempla collegit Drackenb. ad Liv. Lib. I. 52. T. I. p. 207. praecipue ad I. 56. T. I. p. 220. et quos ibi laudat. — *fastum*, quem ei exprobrat, refer ad amorem, quo nunc beatum illum frui, et insolentius efferri putat.

V. 16.) *crede luci*, ex occulto in lucem profer: cf. Var. Lect.

V. 17.)

Num te lacteolae tenent puellae?
 Si linguam clauso tenes in ore,
 Fructus projicies amoris omnes:
 Verbosa gaudet Venus loquela.
 Vel, si vis, licet obseres palatum,
 Dum vestri sim particeps amoris:
 Non custos si fingar ille Cretum,

20

Non

V. 17. *lacteolae tenent papillae* in cod. Rom. teste Lipsio. V. 21. *vel signis licet obseres palatum* vult Vossius. V. 22. *Dum vestri sim ego particeps amoris* Gryph. Muret. Caeterae corruptae lectiones, quas editt. vet. et MSS. in hoc versu exhibent, vix commemoratu dignae sunt. V. 23. Sequentes decem versiculi adduntur in tribus antiquissimis editt. et in MSS. L teste editore Cantabrigiens. Carm. LVIII. *ad Coelium de Lesbia*, et ita esse in plerisque MSSC. affirmat quoque Vossius. Quem nunc in plerisque editt. occupant locum, assignavit his versiculis Josephus Scaliger, quos tamen Vossius nec in hoc loco commode se habere, sed ad praecedens Epigramma pertinere et

V. 17.) *lacteolae puellae candidae, pulchrae. aptior tamen videtur lectio in Var. Lect. proposita papillae.*

V. 18.) *Si ling. claus.* cet. conferatur in hanc sententiam Tibull. IV, 7. 1. et ibi *Brouckhus.* — *linguam clauso in ore tenere*, ut mox v. 21. *palatum obserare*, ornate pro *reticere, occultare.* —

V. 19.) *fructus projicies, abjicies, perdes.*

V. 21—22.) *vel si vis, licet obser. palat.* cet. sensus:

vel per me licet, si tibi hoc magis placet, nihil plane de amoris tui lusu mecum communices, modo in partem quandam amoris tui veniens non plane a te sejungar. aut sic: vel si placet, alios omnes amorem tuum diligenter celes, modo ego unus illius sim conficius.

V. 23.) *Non custos si fing.* cet. cum gravitate denuo sub sine carminis repetit, se nullo modo, licet insigni currendi volandive facultate instructus sit, Camerium exquirere posse.

si

Non si Pegaseo ferar volatu,
 Non Ladas si ego, pennipesve Perseus, 25
 Non Rhesi niveae citaeque bigae:
 Adde huc plumipedes volatilesque,

L 3

Ven-

haud dubie deesse aliquid putat. Edit. Gryph. Muret. et alii constituunt eos post versum 12. *En hic in roseis laet papillis.* Interim ex meo sensu aptissime hoc ipsum carmen claudere videntur. V. 24. *penniferve* tres antiquissimi. edit. ceterum egregie ad rem in edit. Muret. hic versus antecedenti praepositur, ita ut hoc ordine et hac permutatione legantur et intelligantur versus: *Non si Ladas pennipesve Perseus, Non si Pegaseo ferar volatu, Non Rhesi niveis citisque bigis.* V. 26. *Citaeque bigae* invenit Vossius in exemplar. Mediolan. quod de curru Medae, utpote natae in oppido Cyta, intelligi posse autumat.

si pro quamvis, cf. supra ad XXXIX. v. 11. *finger* eleganter pro *sim*. — *custos Cretum* h. e. Talus, aerei corporis gigas, Europae a Iove datus, ut custos esset Cretae, quam singulis diebus totam circumisse dicitur. Locus classicus de illo est apud Apollon. Rhod. IV. 1637—88. cum aliis ejusdem nominis passim confunditur, de quo vide omnino sagacissimum veterum mythorum Interpretem *Illustr. Heyne* ad Apollodor. in not. 220. seqq.

V. 24.) *Non si Pegaf. fer. volatu.* Pegafus, equus ille alatus, Neptuni e Medusa progenies, quo per aërem vectus est Chimaerae interfector, Bellerophon, vel pueris non-

dum aere lotis notus est. Apollodor. II. c. 3.

V. 25.) *Non Ladas si ego* sc. *sim*. *Ladas* nomen celebris cursoris in Olympicis. vid. Muret, et Vulpus. *pennipesve Perseus.* profecturus ille ad necandam Medusam accepit a Nymphis *alata talavia* [*πτηνά ἀέρολα*] Apollodor. II. c. 4. Pausan III, 17. p. 251. edit. Kühn. mythum more suo explicat *Illustr. Heyne* in not. ad Apollodor. p. 295.

V. 26.) *Non Rhesi niv. cit. big.* sc. si mihi sint. Erant autem Rhesi, regis Thracum, equi ex descriptione Homer. Iliad. X. 435. *Λευκότεροι χιόνος ἴσειν δ' ἀνέμοισιν ὄμοιοι.*

Ventorumque simul require cursum,
 Quos junctos, Cameri, mihi dicares:
 Defessus tamen omnibus medullis,
 Et multis languoribus peresus
 Essem, te, mi amice, quaeritando.

30

V. 29. *Mihi dicaris* Gryph. Muret. V. 32. *Esse in te vitiose* in edit. Vossii. *mibi amice* Venet. Gryph. Muret.

ἄμωδοι. Fabulam horum equorum, Trojanis fatalium, ad locum Homeri memorat Eustath, et Schol.

V. 27.) *Adde huc plumipedes volatilis*. intelligo omnes, quicumque vel *alatis talaribus* (plumipedes) vel omnino *alis* (volatiles) instructi fuerunt; pluribus enim in veterum fabulis *alata talavia* affinguntur. vid. nos in *Comment. de alatis imaginibus apud veteres*, Goth. 1786. p. 21. Muretus *plumipedes* non male explicat de Zethe et Ca-

lai, Boreae filiis; alati certe eorum pedes finguntur apud Apollon. Rh. I, 219.

V. 29.) *Quos junctos* h. e. omnes; durius alii ad *junctos* suppleant *curruis*. — *dicares* ad usum meum concederes.

V. 30.) *defessus tamen*. ἀνακόλυστον hoc loco animadvertit Vulpius, sed non sensit particulam *si* v. 23, 24, 25. pro *quamvis* positam esse.

V. 31.) *peresus* viribus exhaustus et confectus.

CARMEN LVI.

A D C A T O N E M.

O rem ridiculam, Cato, et jocosam,

Di-

Catonem secum ridere jubet unquam res turpis et nimis ob rem, ut vocat, ridiculam et nimis jocosam, si obscena, quam refert, ridicula et honestis auribus digna vocari

Dignamque auribus, et tuo cachinno.

Ride, quicquid amas, Cato, Catullum:

Res est ridicula et nimis jocosâ.

Deprendi modo populum puellae

S

Trufantem. Hunc ego, si placet Dionae,

L 4

Pro

V. 2. *dignam naribus* legendum esse cenfet Scaliger. V. 3. *fi quid amas* in margine edition. Gryph. V. 5. *populum puellae criffantem* vult Vossius et explicat κελητίζοντα, nolumus cum illo de obscenitate pugnare. V. 6. *fic placet Dionae* eleganter conjicit Stat.

vocari potest. Immo vehementer dolendum est, Catullum in tractandis ejusmodi argumentis infamibus tam turpiter abusum esse ingenio.

V. 1.) *Cato*, vulgo intelligunt Valerium Catonem Grammaticum; sed quis Catullum familiariter cum hoc Catone vixisse praestet?

V. 5.) *Deprendi* verbum proprium de iis, qui inopinati ab interveniente quopiam in furtivo amore opprimuntur. Sic καταλαμβά-νειν apud Graecos. Theocrit. Idyll. IV. v. 60.

— πρώαν γε μὲν αὐτὸς ἐπειθῶν,

Καὶ ποτὶ τῶν μαινδραν κατέ-
λαμβανον ἄμας ἐνάργει.

populum admodum puerum, pusionem. *trufantem*, *trufare* frequentativum a *trudere*, obscenae dicitur de iis, qui irrito conatu stuprum puellae inferre allaborant.

V. 6.) *fi placet Dionae*. pro formula illa solemnî, *fi Diis placet*, accommodatius jam dicit: *fi placet Dionae*. Eleganter autem formula illa solemnî *fi diis placet* cum sale quodam uti solemus in describendis rebus ineptis et ridiculis. vid *Briffon*. de Formul. p. 66. et 68. — Sed, ut fatear, multo magis mihi aridet conjectura Statii, pro *fi* rescribendum esse suspicantis *fic*, unde hic fere sensus exit: sic enim puniendos vult Venus, qui nondum ejus sacris initiati

Pro telo rigida mea cecidi.

V. 7. *Protelo* pro adverbio accipit Vossius, ut sit jugiter, eodem tractu et tenore *συντάως*. cui subscribit Vulp. cf. Gesneri Thesaur. s. v. *protelum*.

initiati temere illa contaminant. *Dione*, mater Veneris, non raro pro ipsa Venere ponitur,

V. 7.) *pro telo* teli loco *rigida* sc. mentula. *cecidi* verbum obscenum de maribus, de quo vide *Scioppium* ad Luf. Carm. XII. v. 1.

CARMEN LVII.

AD MAMURRAM ET CAESAREM.

Pulchre convenit improbis cinaedis
Mamurrae pathicoque, Caesarique.
Nec mirum: maculae pares utrisque,

Urbana

Singularem Caesaris et Mamurrae morum similitudinem et mirificam inde inter illos enatam unanimiter familiarissimamque consuetudinem false describit et exagitat. cf. omnino Carm. XXIX.

V. 1.) *Pulchre conven. improb. cinaed. Mam* cet. h. e. arctissima inter Mamurram et Caesarem ob unum idemque vitae studium intercedit necessitudo — amicissime Caesar et Mamurra in unum idemque conspirant.

V. 2.) *Mamurrae pathicoq. Caesariq.* h. e. tam Mamurrae quam Caesari pathico. Haud raro enim ita sibi respondent copulae *que que*, nisi copulam *que* primo loco τῶ *pathico* additam pro *nimirum*, scilicet, explicare malis. *pathicus* ut *cinaedus* designat hominem mollem, qui muliebria patitur, et foedissima libidine pollutur.

V. 3.) *maculae pares utrisque* cet. sensus; utriusque enim eodem plane flagitiorum genere

Urbana altera, et illa Formiana,
Impressae resident, nec eluentur.

5

L 5

MOR-

nere impressae sunt maculae, quae nunquam deleri et obliterari possunt; alteri quidem (*Caesari*) ob commissa flagitia et nequissime dispersita bona in urbe, [*Romae*] alteri *Mamurrae* Formiis [veteri Campaniae oppido, ubi ille natus fuit.] observa autem τὸ *illa* in versu 4. pro *altera* positum esse. *alter-ille* pro *alter-alter* passim apud bonae notae scriptores jungi solent. vid. *Ducker.* ad Flor. IV. 7, 10. et *Ioh. Frider. Gronov.* ad Liv. XXXV. p. 40. — Caeterum loquendi genus: *maculae impressae resident nec eluentur*, haud dubie ductum est ex placito illo philosophiae Socraticae a Platone imprimis in *Phaedone* aliisque dialogis exposito et exornato, ubi maculae illae et labes, quas animus nimium in vita indulgendo cupiditatibus sibi contraxerit, post mortem etiam apud inferos conspici nec ulla ratione elui posse dicuntur. Locus classicus apud Platonem est in fine *Gorgiae* p. 356—60. et in *Phaedone* p. 61. A. B. edit. Ffr. Dignus est, qui in hanc rem consulatur, *Meinersius*, qui praeclare ve-

terum Philosophorum et imprimis Platonis placita exposuit, cum in tribus illis, quae variarum dissertationum nomine inscripsit, voluminibus, [*Vermischte Schriften*] tum in suavissimo et lectu dignissimo libro, *Geschichte der Wissenschaften in Griechenland und Rom*, T. II. p. 404. seqq. et 770. seqq. Ad hunc mythum suavissimum seu involutum fabulosa narratione philosophema Platonicum respexit etiam *Virgilius* in nobilissimo illo loco *Aeneid.* VI. v. 730—41. de quo tres tantum versus describam;

Non tamen omne malum miseris nec funditus omnes Corporeae excedunt pestes: penitusque necesse est Multa diu concreta modis inolescere miris.

ubi cf. *Heyne* in not. et uberiorem, quam in hanc rem ex profundae doctrinae copia suppeditat, disputationem in *Excurs.* XIII. ad *Libr.* VI. p. 664—669. — maculae illae flagitiorum impressae apud Graecos vocantur modo *στίγματα* modo *ουλαι*, modo *μύλαω-*

Morbosi pariter, gemelli utrique;
 Uno in lectulo, erudituli ambo:
 Non hic, quam ille, magis vorax adulter,
 Rivales focii puellularum.
 Pulchre convenit improbis cinaedis.

10

V. 7. Vulgatam distinctionem post *lectulo* tollit Meleager et respici putat proverbium *uno in lectulo edocti*: ita ut ambo in omnibus sibi simillimi et in eodem quasi *lectulo improbitatis* nequiter instructi intelligantur — *Unilectuli* coniectat Statius. V. 8. *magis vorax et adulter* Venet. *Non hic quam ille magis vorax adulter Rivalis socius puellularum* tentat Stat. — *puellularum* Voßius. In editionibus potioribus constanter legitur: *rivales focii et puellularum*; at in edit. Bipont. quam sequimur, copula et post *socii* omissa est, quae profecto incommode post *socii* ponitur. Legendum fortasse *rivales et focii puellarum*, vel *rivales fociique puellarum*.

μώλωπες, modo κηλίδες vel plenius ἀνεξάλειπτα ὄνειδη — Alia loca in hanc rem congestit Vulpis.

V. 6.) *Morbosi pariter* turpi amore laborantes. vid. Bentleius ad Horat. Od. I. 37. 9. *gemelli* honestiori nomine cinaedi vocantur *fratres*. cf. Burmann. *Sec. ad Anthol.* T. I. p. 641.

V. 7.) *uno in lectulo* σύλλακτροι, summae et turpissimae simul consuetudinis indi-

candae causa. *erudituli* eruditionis gloriae elevandae gratia.

V. 8.) *vorax adulter*, qui bona sua in adulterio perdit et expatrat. cf. supra Carin. XXIX. v. 6. Nolim huc trahere obscenam significationem, quam infra habet verbum *vorare* Carm. LXXX. v. 6.

V. 9.) *Rivales focii puellul.* h. e. focii et una rivales puellularum. cf. Var. Lect.

CAR.

CARMEN LVIII.

AD CAELIUM DE LESBIA.

Caeli, Lesbia nostra, Lesbia illa,
 Illa Lesbia, quam Catullus unam
 Plus quam se, atque suos amavit omnes,
 Nunc in quadriuis et angiportis

Glubit

Lesbiam prae ceteris omnibus olim sibi amatam adeo a pristinis moribus recessisse scribit Caelio, ut nunc vilissimum in angiportis sit prostibulum.

V. 1.) *Coeli*. Non sine probabilitate quadam cum Pet. Victor. Var. Lect. Libr. XVI. c. 1. M. Coelium Rufum intelligere possumus, in quem exstat oratio Ciceronis; fuit certe is, qui pro indote sua facile rebus amatoriiis aures praebere. Accuratus de ejus vita, moribus et fatis exposuit Manutius ad Epist. Cicer. ad Div. I. VIII. in praefat. ad Comment. in Epistolas Coelianas; ad eundem Coelium pertinet infra Carm. C. — Sed nimis argute Victorius et alii sub Lesbiae nomine Clodiam latere purant, quam una cum Caelio amoris causa

Catullum adisse et hinc *nostram* jam vocasse frustra contendunt.

V. 2.) *Illa Lesbia* ἐμφοτικῶς additur et repetitur *illa*, h. e. olim tam amabilis et honestis moribus conspicua. Sic Virgil. Aeneid. II. 274. *quantum mutatus ab illo Hectore*. cf. Hor. Od. IV, 13, 18.

V. 3.) *plus quam se* cet. sic infra de Lesbia Carm. LXXV. p. 1.

Nulla potest mulier tantum se dicere amatam,

Vere, quantum a me Lesbia, amata mea es.

similis orationis color est supra Carm. XXXVII. v. 12 et VIII. v. 5.

V. 4.) *angiportis*. in vicis enim angustiis prostabant scortilla abjectissima. Hor. Od. I. 25. 10.

Flebis

Glubit magnanimos Remi nepotes.

5

V. 5. *Magnanimi Remi* vult Vossius.

Flebis in solo levis angiportu.

V. 5.) *glubit* h. e. masturbat. Eodem obscenitatis sensu *deglubere* occurrit apud Auson. Epigr. LXX. v. 7. — *glubere* vel *deglubere* propriam sedem habet in re rustica et significat vel *corticem detrahere* vel *granum tunica sua nudare*, quod ut multa alia ex re rustica petita ad obscenissimae impuritatis genus accommodatum est, pari modo

ut Graecorum *σκολύπτειν* et *ἀπασκολύπτειν*. vid. Casaubon. ad Athenaeum III. 34. vel *δσφειν δσφισαι*, quod Vulpus ex Glossis Philoxeni adducit, quem confer. — *magnanimos Remi nepotes*, h. e. Romanos, quos *εἰρωνικῶς* jam vocat *magnanimos*, qui potius ob turpidissimum libidinis exercendae genus, ut supra Carm. XXVIII. v. 15. Piffo et Memmius, vocari debent *opprobria Remi*.

CARMEN LIX.

DE RUF A ET RUFULO,

Bononiensis Rufa Rufulum fellat,

Uxor

V. 1. *Rufa Rufum fellat* Venet. margini edit Gryph. adscriptum est *ne rursus fallit* — *Rufa Rufulum fallat*: ab antiquo verbo *fallare* pro *fallere* acriter detendit Scaliger.

Rufae cujusdam ex Bononia infimae conditionis mulierculae et famelicuae, nequissimo modo abominandae Rufuli cujusdam libidini morigerantis, infamiam notat et evulgat. — *Rufuli* nomen accepit fortasse impurus iste homo, quem diffamat poeta et cujus diffamandi causa hoc carmen praecipue scriptum videtur, ab ipsa libidinis suae ministra

Uxor Menenî, sæpe quam in sepulcretis
Vidistis ipso rapere de rogo coenam,

Cum

V. 2. *uxorne Meni?* quod fecit ex veteri, ut ait, scriptura *uxor nemeni* Scaliger, quem perperam sequitur edit. Bipont. nam praeter Scaligerum veterem illam scripturam nemo reperit, immo omnes libri MSS. quibus ceteri interpretes usi sunt, constanter servant *uxor Menem*. signum interrogandi post *Meneni* et in fine apparet in edit. Cantabrig. — in *sepulchris* Venet.

ministra *Rufa* — Ratorum gentem amplam et honestam olim floruisse Bononiae observat Vulpus ex Marcial. VI. 85. sed hoc Catullianam *Rufae nostrae* descriptionem vix potest suspectam reddere.

V. 1.) *fellat. fellare* proprie est *lac sugere*, quod, ut verbum *irrumare*, ad execrandum libidinis genus translatum est. Disertius foeda hujus obscenitatis imago expressa est infra Carm. LXXX. v. 8.

V. 2.) *sepulchretis* de locis sepulturae destinatis.

V. 3.) *rapere de rogo coenam* intellige coenam feralem, quae cum corpore simul in rogam ingestam cremari et ab infimae conditionis hominibus et famelicis vel certe rapacioribus et impudentioribus ex ipso igne peti solebat. Hinc factum est, ut loquendi genus *coenam e rogo rapere* commode transferrent vel ad

summam paupertatem voracitatemque describendam vel ad eam aliis exprobandam imprecandamve. Sic apud Terent. Eunuch. III. 2. 36. Parmeno ad Thrasonem:

*Tace tu: quem ego esse infra
infimos omnes puto
Homines: nam qui huic animum
assentari induxeris,
E flamma petere te cibum
posse arbitror.*

hinc apud Plautum ejusmodi homines rapaces et voraces *busstirapi* vocantur. Pseudol. I, 3, 127. cf. Kirchmann de *Funeribus Romanis* Libr. IV. c. 5. imprimis *Hemsterhus.* ad Lucian. T. I. p. 519. Atque huc pertinere etiam puto locum Tibulli, ubi poeta paupertatem imprecatur ancilae hoc modo l. 5. 53.

*Ipsa, fame stimulante furens,
ejasque sepulcris,
Quaerat, et a sacris ossa
reliâta lupis.*

Non enim cum *Legio* in versu

CARMEN LX.

Num te leaena montibus Libyffinis,
Aut Scylla latrans infima inguinum parte,
Tam mente dura procreavit ac tetra,

Ut

V. 1. *Libyffinis* mavult Scaliger, cui accedit Vossius.

Duri cujusdam amici perfidiam accusat, ejus in re tristi auxilium vel solatium frustra imploraverat. — Ad quem scriptum sit hoc carmen, nisi longioris carminis fragmentum potius habendum sit, vel in qua re Catullo defuerit duri pectoris amicus, inani studio scire cupias. — Pessime certe in edit. Venet. ab an. 1500 et Gryph. cum superiori conjungitur, nec probabiliter in edit. Parchenii Venet. 1493. ad *Camerium* inscribitur. Mihi quidem egregie respondere videtur argumentum hujus carminis illi ad *Cornificium* supra Carm. XXXVIII.

V. 1.) *Num te leaena.* cf. in hanc sententiam infr. Carm. LXIV. v. 154. et ibi not.

V. 2.) *Aut Scylla latrans infima ing. parte,* in simili re Tibull. III, 4, 89.

Scyllave virgineam canibus succincta figuram.

Fabulam Scyllae lege apud Ovid. *Metam.* XIV. 59. seqq. et Hygin. *Fab.* CLI. Est autem haec *Scylla* Phorci filia, quae passim a poetis cum altera Scylla, Nisi Megarensium regis filia, confunditur, ut apud Virgil. *Eclog.* VI. 74. 75.

Quid loquar, aut Scyllam Nisi, quam fama secuta est Candida succinctam latrantibus inguina monstris Duischias vexasse rates.

de qua utriusque Scyllae apud poetas confusione erudite egit *Nic. Heins.* ad *Auli Sabini Epistol. tres, tribus Ovid. Epistol. respond. l. v. 33.* in Ovid. edit. Burmann. T. I. p. 846. in eandem rem ad Virgilii locum laudat *Heyne* Perizon. *Animadv. histor. c. 9.* — Monstruosam Scyllae formam

Ut supplicis vocem in novissimo casu
Contentam haberes? O nimis fero corde? 5

mam illustrant nummi gemmae in *Dactyl. Lippert. Mill.* V. 4.) in *novissimo casu*, h. e. extremo et tristissimo. I. I. 127. 128.

CARMEN LXI.

IN NUPTIAS JULIAE ET MANLI.

Collis o Heliconei

Cultor,

V. I. alii *Heliconii*.

Nuptias Juliae et Manlii solemnini carmine poeta celebrat, miraque simul arte et suavitate ritus nuptiales describit et persequitur — In primo carminis limine a versu 1 usque ad 15 rite appellat et salutat nuptiarum praesidem, Hymenaeum, eumque ad concinenda carmina nuptialia nuptiali ornatu adesse jubet compositum. — A versu 16 — 26. sequitur brevis sed ipsa hac brevitate absolutissima exquisitissimaque insignis, qua Julia enitebat, formae descriptio, in cuius ornatu quilibet facile summi poetae ingenium agnosceret. — V. 26 — 36. iterum Hymenaeum ad virginem in domum novi conjugis evocandam et desponsorum animos arcuissimo amoris vinculo conjugandos ab Helicone citat. — V. 36 — 46. solemnini invocationi Hymenaei, ut eo libentius dux ille Veneris his celebrandis nuptiis dexter adesse velit et propitius, accinere jubet indelibatas virgines. — Locus sequens a V. 46 — 76. versatur in decantanda Hymenaei laude, ejusque extollendo numine, quod sub omnium nuptiarum auspicio pie devenerandum sit. — A versu 76 sqq. sigillatim enarrantur ritus nuptiales, quibus solemnini pompa ad novi mariti aedes virgo deduci, ibique excipi solebat. Fingit igitur ani-

mo

Cultor, Uraniae genus,

Qui

mo poeta, se e longinquo propius jam accedentem pompam nuptialem facesque corusco splendore emicantes oculorum acie assequi; hinc primum claustra januae pandi jubet, mox sponfam, virginalis pudoris prae se ferendi causa, moras nectentem, hortatur, ut procedat et flere desinat, praecipue cum tam egregia formae pulchritudine florescat, et conspicua sit; addita fide [V. 100—115] summa amoris constantia maritum semper inhaesurum esse solius ejus amplexibus. — V. 121—126. puerorum chorus ad januam sponni vententem sponfam expecturus jubetur faces extollere et hymenaeum in modum concinere. 126—128. cantus lascivorum carminum Pescenninorum mox instituentus indicitur. 128—141. concubinus a furtiva sponni consuetudine excluditur. 141—151 ipse sponnus, ut in posterum a molli puero abstineat, rogatur; at sponsa [v. 151 sqq.] ut votis mariti tam nobilitate quam divitiarum copia praepollentis morigeretur et satisfaciat, monetur — V. 166 sqq ipse sponsae adventus ad sponni januam poetae nunc obversatur animo. Iubetur igitur

nova nupta intrare domum, et ferventissimum mariti amorem coram cognoscere. [v. 171 sqq.] mox e manu ductoris dimissa [v. 181 seqq.] a spectatae fidei feminis collocatur in lecto [v. 186.] ad quem vocatur maritus [v. 191 sqq.] qui sine mora adest [v. 201.] hic bonos conjuges ludere sinit poeta pro lubitu, et voto, ut prograto puello, vivis coloribus expressam patris imaginem et matris pudicitiam ore referente, felices parentes fiant, carmen nuptiale finit. — — *Aulus Manlius Torquatus*, in cujus nuptias composuit hoc carmen Catullus, idem esse videtur, cujus singularem in se amorem et amicitiam magnifice extollit infra in Elegia mellitissima, ejus nomini inscripta, LXVIII. Nobilissima autem eo tempore fuit gens Manliorum, ex quibus *Titus Manlius* primus dictus est Torquatus teste Cicerone *Offic. III. 31.* vir consularis vocatur *Aulus Manlius Torquatus* apud Plin. *Nat. Histor. VII. 53. Tom. I. p. 409. edit. Harduin.* At *Luliam* non nisi ex eo, quod v. 87. *Aurunculeja* vocatur, e gente Cottarum, quorum cognomen *Aurunculejus* fuit [vid.

M

Liv.

Qui rapis teneram ad virum

Virgi-

Liv. in Suppl. Freinshem. lib. CIV. c. 57. Caesar de B. G. II. 11.] ortam esse, colligere possumus — — Vetus hujus carminis inscriptio, *Epithalamium*, quam editiones antiquissimae prae se ferunt, saepius ab interpretibus impugnata et repudiata fuit. Iam Muretus ad h. c. scribit: *Est hoc carmen quidem nuptiale, neque tamen proprie epithalamium, nam epithalamia canebantur a virginibus, cum jam nova nupta in lecto viri collocata esset.* cet. Sed Muretus, et qui ejus vestigiis insistant, vocis proprietatem urgentes notionem Epithalamii nimis arctis circumscribunt finibus. Quodsi enim multa alia carmina communi passim assensu ad genus quoddam carminum referri solent, quorum propriae indoli et naturae vel primae origini minime respondent, non video, cur non eodem jure latiori significatione omne carmen vocari possit *Epithalamium*, quod, ad quascunque celebrandas nuptias, res et ritus nuptiales tractat, vel pompam nuptialem describit, sive illud a virginum puerorumque choro ad januam sponsi sub adventum sponsae decantatum fuerit, [ut carmen sequens

LXII.] sive illo ad vota sponsis canenda ipse poeta [ut Noster hoc carmine] chorum evocaverit, et quasi chori praecentor verbis praeciverit. vide quae erudite in hanc rem disputat Cl. *Wernsdorf* ad Poet. Min. in Praefat. ad Epithall. *Auspicii* et *Aellae* et *Laurentii* et *Mariae*, ubi *de veterum epithalamiorum auctoribus et diversa ratione* accurate exposuit. Tom. IV. p. 462 — 475. Interim nolumus pugnare cum iis, qui carmen nostrum *Hymenaei* potius nomine insigniendum esse contendunt: de *Epithalamio Pelei et Thetidos* vid. nos in argumento. — De variis ritibus in nuptiis veterum observatis, quos poeta in hoc carmine tangit, multi multa scripsere, quorum si quis sibi contrahere appetat notitiam, adear *Alberti Fabricii Bibliograph.* Cap. XX. §. V. 898. — 99 edit. Schaffsh. adde *Montfaucon. L'Antiquité expliquée* T. III. p. 216 — 24. et *Potteri Archaeolog. Graec.* lib. IV. c. 9. Tom. II. p. 222 — 41. — Caeterum cum hoc carmen, quod *Veneris et Gratiarum manibus scriptum esse* iudicat Barth. ad Claudian. p. 789. pulcherrimis antiquitatis monumentis jure accensendum

vide

Virginem, o Hymenae Hymen,
Hymen o Hymenae:

M 2

§
Cinge

videatur, passim extitere, qui illi vel illustrando vel in vernaculam vertendo peculiarem operam addicerent. Novissima ejus *versio metrica* auctorem habet mature his terris ereptum *Rosenfeldum*, quam in defuncti memoriam publici juris fecit ejus amicus *Gurlittus*, (*Lips. apud Schwickert. 1785.*) cujus amicitiae, qua vix ferendam hujus versionis stribhginem in adsperis notulis excusare studuit, facile concedimus, longeque ab hac impietate absumus, ut *boni Rosenfeldi* manes vellicare audeamus. Melioris frugis sunt, quae Doctiss. *Gurlitt* in praefatione et notis ad hanc versionem attexere sustinuit. — Denique vix dubium est, quin Catullus in hoc carmine scribendo exemplum quoddam Graecum, fortasse Saphonem, cujus odas quasdam *epithalamii* inscriptionem habuisse testatur Dionys. Halicarn. ἐν τέχνῃ c. 4. περί μυσῶν ἐπιθαλαμίων, ante oculos habuerit. De metro observa pro dactylo nonnunquam trochaicum et in versu quarto pro trochaico in prima sede spondaicum positum esse. Eodem autem versu genere,

quo cujuslibet strophae tres versus primi in epithalamio nostro constant; praecinit quoque epithalamium Jasonis et Creusae nuptiis chorus e mulieribus Corinthiis apud Senec. Med. v. 75. 199.

V. 1—6.) *Uraniae genus*, hinc *Muja* genitus vocatur Hymenaeus apud Claudian. XXXI. Epirh. l. Pallad. et Celler. v. 31. ubi cf. *Gesner* alii; ut Proclus in Chrestomathia apud Photium p. 425 Hymenaei matrem faciunt Terpsichorem. Quantumvis enim in veterum mythis Musarum celebretur castitas, et ipse Cupido Musas a se vulnerari posse neget apud Lucian. Dialog. Deor. XIX, a vix ulla tamen in numero novenario reperitur, ex qua non aliquis furtivo concubitu susceptus dicatur. vid. *Hemsterhus.* ad Lucian. l. c. Facile autem ex fabulosa Hymenaei origine apparet, cur sedes illi fere propria in monte Helicone assignata fuerit. *genus pro stirpe vel filio* dicitur passim. Senec. Med. v. 845. Virgil. Aenied. XII. v. 198. vid. *Burmannus* ad Ovid. Metam. II. 743. Sic γένος apud Graecos. vid.

Cinge tempora floribus
 Suaveolentis amaraci.
 Flammeum cape: laetus huc
 Huc veni, niveo gerens
 Luteum pede foccum:

IO

Ex

vid. *Ernesti* ad Callimach. H. in Apoll. v. 74. de veterum inconstantia in variis, qui perhibentur, Hymenaei parentibus vid. *de la Cerda* ad Virg. Aen. IV. v. 99.

V. 3.) *qui rapis* cet. virgines enim ad maritum deducendae e gremio matris vel cognatorum se rapi simulabant, [cf. v. 56—59.] non quidem, ut Festus putat, quod raptus virginum feliciter cessarit Romulo, sed potius, opinor, pudoris, qui decet virgines, declarandi causa. Hinc apud Claud. XXXI. Epithal. Pall. et Celer. v. 124.

Aggreditur Cytherea nurum, flentemque pudico

Detraxit matris gremio. — *o Hymenae Hym. H. o Hy.* fuit haec solemnis fere in nuptiis decantata formula. vid. Aristoph. Avv. v. 1740. et quae in hanc rem ibi notat Doctissimus hujus fabulae Interpres *Beckius*.

V. 6—11.) *Cinge tempora flor.* Sic Bion. Idyll. I. v. 88.

Hymenaeo, qui eodem fere, quo novae nuptiae, apud poetas ornatu induci solet, *ἑὸς Φοῦ γαμήλιον* tribuit. Cingebantur autem novae nuptiae corollis floreis, vid. *Paschal.* de Coron. II. c. 16. et singularis, qui *de coronis nuptialibus* exstat, libellus *Maderi* qui prodiit Helmstadii 1688. *suav. amarac.* amaracus suaveolens [*ἡδύπυρον*] est Majorana nostra sive Sampfuchum in *Cypro* teste Plinio XXI, 22, s. 93. *laudatissimum* et *odoratissimum*. Suaviter suaveolentem amaracum describit Lotich. Carm. I, 19, 25. seqq. edit Kretzschm, p. 403. —

Flammeum fuit genus velaminis lutei vel crocei et flammiei coloris, quo die nuptiarum pudoris causa cooperiri solebant virgines. Ovid. Heroid. XXI. v. 162. ubi cultum Hymenaei describit, *flammeum*, quo ille uritur, vocat *pallam croco splendidam*. cf. *Interpretet* ad Petron. c. 26. p. 121. *Burm.* edit. sec. et

Demp-

Excitusque hilari die,
 Nuptialia concinens
 Voce carmina tinnula,
 Pelle humum pedibus, manu
 Pineam quate taedam.

15

M 3

Nam-

V. 15. *spineam quate taedam* ex emendatione Parthenii in edit. Venet. Muret. et aliis. Eodem modo num *spinea* an *pineae taeda* in nuptiis rectius dicatur, fluctuant interpretes in loco Ovid. Fast. II. v. 558. Apud Plinium quidem Nat. Hist. XVI. 18. *spina nuptiarum facibus auspiciatissima* dicitur, et apud Festum (s. v. *patrimus*) unus ex patrimis *facem praefert ex spina alba*; sed cum lectio *pineae* constanter fervetur in omnibus MSSC. Statii, Vossii, Vulpii et editionibus potioribus, *taeda pinea* autem recte locum habeat in nuptiis, omnino haec praeferenda videtur. —

Dempster. ad Claudian. Rapt. Proserp. II. 325. p. 595. edit. Burmann. Sec. — *luteum foccum.* *foccus* calceamenti genus graecum, cuius usus, mulieribus praecipue admatum, apud viros plerumque ad venustatem et ambitiose quaesitam elegantiam spectabat. Sic Hercules delicias ac libidines faciens apud Omphalen *focco luteo* indutus placere studet dominae. Senec. Hippolyt. v. 322. Ex multis aliis autem locis constat, a beatioribus ac mollioribus ingentem saepe in pretioso foccorum usu sumtum factum esse. Plaut. Bacchid. II. 3. 98. Pinn. Hist. Nat. XXXVII, 2. 6. Sueton. Caligul. 52 et ibi *Torrent.* Copiose de omni

foccorum usu egit *Baldwin de calc. Antiq.* cap. XVI. Color *luteus* h. e. flavus, erat festi ornatus et laetitiae index, quo imprimis delectati sunt amantes. vid. *Cerda* ad Virg. Eclog. II. v. 50. et *Brouckhus.* ad Tibull. I. 7. 46.

11—16.) *nuptial. concin. carmin.* *νῦπτιάλ. ἀδῶδες*, ut vocat Aristoph. Avv. 1727. *voce tinnula* clarifona. Hinc Hymenaeus apud Callimach. vocatur *ἐνὶ χυτῶ* Hymn. in Del. v. 296. ubi cf. *Spanhem.* — *pelle humum pedib.* ornate pro vulgari *salta*; simili ornatu Horat. de saltantibus Gratiis Od. I. 4. 10. *Alterno terram quatiant pede* — innuitur autem

tem

Namque Julia Manlio,
 Qualis Idalium colens
 Venit ad Phrygium Venus
 Iudicem, bona cum bona
 Nubit alite virgo:

20
 Flori-

V. 16. *Iunia* in MSC. Statii. *Mallio* Gryph. V. 20. *Nubet* in MSC. Stat.

tem saltatio, quae in pompa nuptiali institui solebat. Homerus in pompae nuptialis descriptione, Iliad. XVIII. 494. *πο υς δ' ουέναιος ορωρεσι, κ̄̄ροι δ' ο̄ρχησ̄η̄ρες̄ ἐ̄δ̄ι-υεον* — cf. Hesiod. Scut. Hercul. v. 277. *manu pineam quate taedum*. de praelatis in pompa nuptiali facibus res est notissima et in omnibus antiquitatum compendiis occupata. Ex pinu autem praecipue faces nuptiales factas fuisse docet *Dempsterus* ad locum Senec. Med. v. 37. ubi fax nuptialis *pronuba pinus* dicitur.

V. 16—21.) Splendidissima Iuliae cum divina Veneris forma, qua olim ad Paridem, formae iudicium subitura, venit, comparatio. Comparantur quidem et alias pulchrae puel-

lae cum Venere, vid. *Schraeder*. ad Musaeum p. 152, sed neutiquam cum insigni illa Veneris imagine, qua ad pulchritudinis palmam Minervae et Junoni praeripiendam quibuslibet lenociniis composita fuit. Imaginem Veneris, una cum Junone et Minerva coram iudice Paride se sistentis ex duobus veteribus lapidibus expressum dedit *Lippert* Dactyliotheec. Mill. I. 291—292. Cum Phetide, qualis illa se obtulit Peleo, Deliam suam comparat Tibull. I. 5. 46. — *Idalium* vid. supra ad Carm. XVI.

V. 19.) *bona cum bona*, suavis *παλλιλολογία*, ut apud Ovid. Trist. IV, 2, 15. *Plebs pia cumque pia* — *bona alite* faulstis ominibus.

V. 21—26.

Floridis velut enitens

Myrtus Asia ramulis,
 Quos Hamadryades Deae
 Ludicrum sibi roscido
 Nutriunt humore.

25

Quare age, huc aditum ferens
 Perge linquere Thespieae

M 4

Rupis

V. 22. *Myrtus agia* Venet. et sic e Plin. Hist. Nat. XV, 29. legendum quoque censet *Ramirez de Prado ad Luitprandi Chronicon* an. DCXXXIII; *bagia* est in margine edit. Gryph. V. 25, *roscido* — *Nutriant in humore* contra metri rationes in Ald. Venet. Gryph. semper enim producitur antepenultima in *humore*. Stautius e MSC. profert in *honore*, et margini edit. Gryph. adscriptum est in *odore*, quae quidem lectiones haud dubie profectae sunt ab auctoribus, qui spondaeum pro dactylo positum ferre non possent.

V. 21 -- 16.) *Myrtus Asia* h. e. ad *Asiam paludem*. Est enim jam *Asia* angustus tractus paluster Lydiae ad Caystrum, non longe a Tmolo, vel ex Homero satis notus Iliad. II. 461. vid. Voff. ad h. l. et Heyne ad Virg. Georg. I. 383. de universa terra Asiatica non cogitandum esse sponte apparet. Passim autem a poetis tenerae puellae *myrto* comparari solent. vid. Horat. Od. I. 25. 18. ubi alia loca excitavit *Jani*. cf. infr. LXIV. 89. — *ludicrum* [ἀδύσμα, παιγίων] ut haberent quo se oblectarent. Serv. ad Virg. Eclog.

X, 62. Caeterum ad h. l. conferatur Doctissimus mihi que Amicissimus *Mitscherlich*, ad Hymnum in Cererem p. 116. ubi pulchre loci nostri interpretationem ducit ex Aristophan. Avv. v. 1099.

Ἡγινά τέ βοσκόμεθα παρ-
 θένια
 Λευκότερα μύρτα χα-
 ρί, —
 τῶν τε κητέυματα.

V. 26 — 31.) *huc aditum ferens*. — *aditum ferre* dictum est ut *pedem ferre*. — *perge linquere* h. e. linque sine mora,

Rupis Aonios specus,
 Lympha quos super inrigat
 Frigerans Aganippe:

30

Ac domum dominam voca,
 Conjugis cupidam novi,
 Mentem amore revinciens,
 Ut renax hedera hac et huc
 Arborem implicat errans,

35

Vos

V. 29. in aliis *Nympha*, infinitis autem in locis voces *Nympha* et *Lympha* a librariis pro lubitu commutatae sunt. vid. quos laudat *Drackenborch* ad *Sil. Italic.* XI. 20. V. 31. *Ad domum* in quibusdam. Saepissime quidem vocatae *ad* et *ac* confusae sunt a librariorum negligentia, quod multis exemplis *Livianis* docet *Drackenborch*, ad *Liv. T.* III. p. 420. sed nunc *ac domum* haud dubie genuina est lectio. V. 34. *hac* et *hac* in edit. vett. *Venet. Gryph. Muret.* at in omnibus *MSSC.* Statim *huc* et *huc*.

mora. Eleganter enim τὸ *pergere* infervere solet periphrasi, cum sermo est de rebus, quae confestim et nulla interposita mora fieri debent. — *Thesp. rup. Aon. spec.* h. e. *Heliconem*, qui a *Thespiis* urbe *Boeotiae*, molliter affurgere incipit. vid. *Voss.* unde *Musae* dictae sunt *Thespiades* — *Lympha quos sup* cet. h. e. quos desuper rorante aqua frigida humectat fons *Aganippe*.

V. 31—36.) *Ac domum dominam voca.* suaviter iam

nova nupta vocatur *domina*, quo quidem blando nomine tam puellae in re amatoria, quam uxores et matronae gaudebant. Hinc *Epictet. Enchirid.* cap. XL. p. 159. edit. *Heyn.* αἱ γυναῖκες εὐθὺς ἀπὸ τεσσαρεσκαίδεκα ἐτῶν, ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν κυριῶν καλεῖται. cf. *Spanhem.* de usu et Praest. *Nam. Dissert.* XII p. 487. *Cerda* ad *Virgil. Aeneid.* VI v. 397. et *Littershus.* ad *Oppian. Cyneg.* I. v. 4. — *mentem amore revinc.* cet. h. e. animum ejus cum

Vos item simul integrae
 Virgines, quibus advenit
 Par dies, agite in modum
 Dicite: O Hymenaeae Hymen,
 Hymen o Hymenaeae:

40

Ut lubentius, audiens
 Se citarier ad suum
 Munus, huc aditum ferat
 Dux bonae Veneris, boni
 Conjugator amoris.

45

M 5

Quis

V. 36. *vos iterum* in edit. Venet. *vosque, item* in MSSC. Statii.

cum mariti animo ita connectens mutuo amore et vinciens, ut, quo tenaci amplexu hedera implicari solet arbori, eodem illa marito implicetur et cum eo coalescat. *revinciens*, eleganter *vincienai* notio transfertur ad amorem. *Brouckhus.* ad Tibull. I, 36, 20. *tenax hedera* tenaciter adherens nec facile se divelli patiens *errans* h. e. *serpens multiplici lapsu et erratico*, ut loquitur Cicero Cat. Major. cap. 15. [επισσοῦς πολυπλάγῃ]. Suavissima autem hac comparatione usus est quoque Horatius Od. I. 36. 20. *nec Damais novo Divelletur ad-*

ultero, Lascivis hederis ambitiosior. cf. eundem Epod. XV. v. 5. 6.

V. 36—41.) *integrae castae et intactae.* cf. supra ad Carm. XXXIV. v. 2. — *in modum dicite* ad numeros et rhythmum canite, choro cum rhythmo et ad leges musicas accinite, idem mox v. 123. dicitur *in modum concinere.* — *dicere*, ut Graecorum λέγειν pro *canere*, tritum et pervulgatum est, collegit tamen exempla *Brouckhus.* ad Tibull. II. 5. 11.

V. 43. seqq.) *munus*, munus Hymenaei versatur in confirmandis

Quis Deus magis ah magis
 Est petendus amantibus?
 Quem colent homines magis
 Coelitum? O Hymenaeae Hymen,
 Hymen o Hymenaeae.

50

Te suis tremulus parens
 Invocat: tibi virgines
 Zonula solvunt sinus;

Te

V. 46. *magis amatis* in edit. Venet. et omnibus MSSC. Statii, unde ille legendum censet *magis a macris* admodum jejune! — *magis optimis* Gryph. Muret. *magis ac magis* Vossius. Fons depravatae lectionis haud dubie latet in veteri scribendi ratione a sine aspiratione pro *ab*, quod saepe reperitur in veteribus codicibus, vid. *Brouckhus.* ad Propert. I. 16. 13. Non sine probabilitate autem scriptum videtur *magis a magis* praecipue cum Scalig. in optimo libro *magis a macris* se invenisse testetur, et littera *c* cum *g*, ut v. 68. *juncier*, pro *jungier* passim in libris MSS. permutetur, ita, ut nostra lectio, elegans sane et comoda, ex hac ratione defendi posse videatur.

mandis nuptiis honestis et legitimis; hinc vocatur *dux bonae Veneris* h. e. honestae et *Conjugator boni amoris* h. e. legitimi.

V. 46.) *magis ah magis.* *ah* jam est particula cum admiratione rem augmentis.

V. 51 — 56.) *Te suis trem.* *par inv. suis* in gratiam filiarum suarum, ut illas faustis nuptiis bees. Expressit hoc laudatissimus inter Nostrates

poeta *Ramlerus* in *Carm. Lyr. XXVII.* ad Hymenaeum:

*Dir fleht der sorgenvolle
 Greis,*

O Stifter der Geschlechter! cer. —

tibi exquisite pro *tuis auspiciis.* — *virgines zonula solvunt sinus*, se tradunt marito et copiam sui illi faciunt: *zonam virginum* ipse, maritus proprie solvere solebat. *de zona et zonae solutione* vid. quos lau-

Te timens cupida novus

Captat aure maritus.

55

Tu fero juveni in manus

Floridam ipse puellulam

Matris e gremio suae

Dedis, o Hymenaeae Hymen,

Hymen o Hymenaeae.

60

Nil

V. 54—55. *Te timent, cupida novus Captat aure maritus* Muret. *Te te Hymen cupida novus* cet. nulla allata ratione tacite in textum recepit Voisius, cujus vestigia more suo legit Vulp. *novos maritus* quod in omnibus MSS. reperit Stautius, sine dubio ἀρχαϊκῶς pro casu recto *novus maritus* positum fuit. pro *timentus* alii *tumens* alii *tenens* malunt. vid. pot.

laudavi supra ad Carm. II. v. 13. adde *Iul. Carol. Schlaegerum* in Commentatione de Diana λυσίζώνω — *Te timens cupida novus captat aure marit.* Sensus: tempus illud, quo solemnī cantu nomen tuum, Hymenaeae, resonat, [*Te*] cupide expectat novus maritus et cupidis arrectisque auribus dulcissimos hujus cantus sonos captat et excipit. *timens* [ängstlich und unruhig] ne quid forte mali, priusquam hic cantus audiat, speratas nuptias turbet. *Cl. Gurlitt* in notis ad *Rosenfeldi* Versf. Metric. plane contra latinae linguae indolem, vernacula fortasse deceptus, τὸ *timens* vertit *ver-*

ehrend. in hac enim significatione nunquam in bono sensu apud Latinos *timere* dicitur — Sed, ut fatear, multo magis mihi arridet lectio *tumens* h. e. libidine turgens, ὄργων, Tibull. I. 8. 36. *Dum tumet et teneros conserit usque sinus.* mihi certe haec lectio ex mea interpretatione multo poetā dignior et rei convenientior videtur.

V. 56—61.) *Tu fero juveni.* displicet juvenis *ferus* *Burmanno* Sec. ad Lotich. Eleg. IV. 3. 55. sed causa est in versione. verte: *dem raschen und von Liebe glühenden Jüngling* et sic *ferus ignis* de vehementiori amore apud

Nil potest sine te Venus,
 Fama quod bona comprobet,
 Commodi capere: at potest,
 Te volente. Quis huic Deo
 Compararier ausit?

65

Nulla

apud Ovid. Remed. v. 265. dicitur. *Omnia fecisti, ne te ferus ureret* ignis. Est igitur juvenis *ferus* idem plane, qui in simillima animi affectione *ardens* vocatur Carm. LXII. v. 23. qui locus a v. 20. omnino cum nostro comparandus est. — *Floridam* h. e. pulchram, suavem, et amabilem. vid. de hac voce *Brouckhus.* ad Tibull. I, 1. 16. — *dedis, dedere* inquit Muretus ad hunc loc. *plus quiddam est, quam dare. Damas etiam recepturi, dedimus vero ea tantum, quae volumus accipienti propria ac perpetua fieri; et sane dedere se alicui* ita dicitur ut sit: totum se alicui tradere et totum ad alicujus voluntatem se componere. vid. *Graevius* ad Cicer. Orat. pro Cn. Plancio cap. 30 quae quidem notio vel maxime loco nostro convenit. Simillime *dedere* dicitur infra Carm. LXIV. v. 375. *Dedatur cupido jam*

dudum nupta marito. Passim tamen *dedere* simpliciter pro *dare* dicitur. Tibull. I. 3, 7. ubi vid. Heyne.

V. 61—66.) *Nil potest sine te Ven.* cet. ornate et eleganter pro vulgari: Nullus amor, nisi per te confirmatus, honestus haberi et communi assensu probari potest, at est et habetur honestus per te et tuis auspiciis confirmatus. *aliquid commodi capere* jam est bono eventu in aliqua re gaudere, bene et feliciter aliquid perficere. — Similiter de Hymenaeo Claudian. Epithal. Pall. et Celer. v. 31—34

*Hunc Musa genitum legit
 Cytherea ducemque
 Praefecit thalamis: nullum
 junxisse cubile
 Hoc sine, nec primas fas
 est attollere taedas.*

Pulchre nostrum expressit Lottich. Eleg. IV. 3. 55, 56.

Nil

Nulla quit sine te domus
 Liberos dare, nec parens
 Stirpe jungier: at potest
 Te volente. Quis huic Deo
 Compararier aufit?

70

Quae tuis careat sacris,
 Non queat dare praesides
 Terra finibus: at queat,

Te

V. 68. *Stirpe vincier* in L. MS. et tribus antiquissimis editis, testante editor. Cantabrig. Eandem lectionem reperit quoque Scaliger, sed idem *jungier* vel ex ea causa reponendum esse censet, quod fugitivus oculus librarii *iunier* pro *jungier* in veteri codice forte exaratum legentis facillime in describenda voce aberrare potuerit. Sic *junctus* et *vinculus* passim a librariis permixtae sunt vid. *Drackenborch*, ad Liv. rom. III, p. 95 pari modo in *vinxisse* et *junxisse* variant libri apud Claud. Epithal. Pallad. et Celer. v. 32, ubi vid. Interpp. *Stirpe dicier* Murep. *Stirpe nitier* Stat.

Nil sine te Venus alma potest, nomen legitima stirpe propa-
Jovis inclita proles; gari.

Comprobet assensu quod
bona fama juo.

V. 72 cet.) *Non queat dare praesid terra fin* aditus enim ad summos in republica honores non patebat apud Romanos hominibus spuris, per *praesides* autem intelliguntur omnes, qui administrandae et tuendae reipublicae quocunque modo vel munere praesunt et invigilant. cf. Scalig. et Voss.

V. 66 — 71.) *Nulla quit sine te dom.* h. e. nulla familia edere et suscipere potest liberos legitimos, nisi qui ex conjugio legitime contracto et Hymenaei sacris initiato prognati sint — *parens stirpe jungier* parentis

V. 76.)

Te volente. Quis huic Deo
Compararier ausit?

75

Claustra pandite januae,
Virgo adest. Viden', ut faces
Splendidas quatiunt comas?
Sed moraris, abit dies;
Prodeas, nova nupta.

80

Tardat ingenuus pudor,
Quae tamen magis audiens

Flet,

V. 81—82. *Tardet ingenuus pudor Quem tamen magis audiens Flet* in omnibus MSS. Statii et vetustissimis, quas editor Cantabrigiensis inspexit editt. *tardet* Scalig. et alii antique dictum esse putant pro *tardat*, ut *denset* pro *densat* et alia similia. *quem* referunt ad *audiens* et *audire pudorem* explicant *pudori obtemperare* vel, *parere*; at *magis* pro *nimis* sumunt; quod quam durum sit, quilibet facile sentiet. Si omnino *quem* legendum sit, malim

V. 76.) *Viden' ut.* vide de hac formula, qua repente animus ad rei cuiusdam contemplationem avocatur, *Burmänn.* et *Heinsf.* ad *Vaier.* Flacc. V. v. 595. et *Brouckhusf.* ad *Tibull.* II. 1. 25. sic Graeci ἄχ' ὀρεῖς — *ut faces splendid. quat. com.* sublimius pro: scintillant. Paulo audacius enim rutilantes flammae radii a sublimioris spiritus poetis comparari solent *crinibus*. Loca quaedam col-

legit *Vulp.* Sic *crines* tribuuntur astris. vid. quos laudat *Dorville* ad *Charit.* p. 656. edit. Lips. Sic *sol ignicomus* apud *Auson.* Epist. VII 8. Caeterum cum *N. stro* comparat *Hesiod.* *Scut. Hercul.* v. 275. — *prodeas* verbum pompae muliebris, cf. *Brouckhusf.* ad *Tibull.* I. 10. 70.

V. 81—86) *Tardat ingenuus pudor* cet. sensus: tardat quidem ingenuus et virginalis

Flet, quod ire necesse sit.

Sed moraris, abit dies;

Prodeas, nova nupta.

85

Flere desine. Non tibi,

Aurunculeja, periculum est,

Ne qua femina pulchrior

Clarum ab Oceano diem

Viderit venientem.

90

Talis

certe duritiam hujus versus ita *fere* mollire: *quem tamen* [pudorem] *magis* jam quam aliorum adhortationem *audiens flet*, quod cet. Equidem in textu pro *tardet* dedi vulgarius *tardat* et sic est apud Ald. et in edit. Gryph pro *quem ex* edit. Gryph. Voss. Graev. Vulp. recepi *quae*, ut olim jam ita rescribendum esse visum est Scaligero, qui inde errorem fluxisse putat, quod Gallicanum fortasse exemplum *que* sine diphthongo pro *quae* scriptum obtulerit. cf. not. V. 87. in MSC Statii *Arunculeja*, unde forte legendum putat *Arunculea*. *Herculeja* in edit. Ald. Venet. Gryph. Muret.

nalis pudor, quem lubenter illi concedimus; eadem tamen nunc audiens, quod ire necesse sit, multo magis flet et tardius procedit. — Meliorem rationem ex verbis paulo impeditioribus bonum et commodum sensum eliciendi equidem reperire non potui. Sensus autem, qui ex mea interpretatione et recepta lectione exit vel propterea commodus et rei conveniens videri potest, quod, quo ma-

gis saepe homines in re tristi a lacrymis sibi temperare jubentur, eo magis in eas erumpere et dolori indulgere solent. Quod vel maxime de pudore virginali valet, vid. Var. Lect.

V. 86—91.) *Flere desine* cet. a fletu jam ideo Aurunculejam abstinere jubet, quod formae venustati, qua ab nulla omnino superetur femina, vel maxime fidere, et hinc *issimum*

Talis in vario solet
 Divitis domini hortulo
 Stare flos hyacinthinus.
 Sed moraris, abit dies:
 Prodeas, nova nupta.

95

Prodeas, nova nupta, sis:
 (Jam videtur) et audias

Nostra

V. 96. *Prodeas nova nupta si Jam videtur*, in omnibus MSSC. et editionibus antiquissimis, quae quidem lectio facilitate sua ita se commendat, ut jure mireris ejus integritatem in disceptationem vocatam fuisse a Scaligero. Emendavit autem Scaliger hunc locum ita, ut in textu et plerisque post Scaligerum editionibus nunc legitur, quo nihil elegantius a poeta in toto hoc poematio scribi potuisse pronuntiat. *Elegantissimus poeta*, ait ille, *μυρτικῶς imitatur festinationem votorum in vulgo. Nam cum vulgus optat aliquid, tametsi id non evenit, tamen quasi evenerit, sibi ipsum persuadere conatur.* Eleganter omnino sic scribere poetam et rem ad sensus vocare potuisse quis neget? Sed cum nullum plane in libr. MSSC. et edit. vett. latentis in hoc loco vitii appareat vestigium, quis vere Catullum ita scripsisse praestet? Quodsi enim verba *si jam videtur* frigent, friget quoque, quam substituit Scaliger, particula *sis*, quae eandem significatio-

cissimum augurari possit conjugium. *Clarum ab Oceano diem vid. ven* ornatissime pro simplici: *extiterit.*

V. 91—96.) *Talis in vario sol.* cf. omnino Carm. LXII. 39. sqq. *horto vario* h. e. floribus versicoloribus distincto. *stare* h. e. florere Sic saepe res *stare* dicuntur, quae in summo flore sunt.

96 -- 101.) vid. Var. Lect. v. 99. *faces aureas comas quat* cf. ad v. 78. Sic *Χρυσῶσ τεύχεα ἔσπευον*, de coruscante siderum splendore in Orph. Fragm VI. v. 22. p. 366. edit. Gesner. *Χρυσῶσ τεύχεα ἔσπευον* ἄστρον ἄστρον ἄστρον vocatur Hesperus apud Bion. Idyll. VIII, v. 1.

V. 101-106.

Nostra verba. (Viden' faces
Aureas quatiunt comas.)

Prodeas, nova nupta.

100

Non tuus levis in mala
Deditus vir adultera,
Probra turpia persequens,
A tuis teneris volet
Secubare papillis :

105

Lenta qui velut affitas
Vitis implicat arbores,

Im-

nem habet. — Equidem ex lege, quam mihi in interpretandis veteribus scripsi, ab iis lectionibus, in quas omnes libri MSSC. et editt. vett. amice conspirant; si ullo modo tentus ex iis erui potest idoneus, non facile discedendam puto. — Vossius haud dubie exemplo Scaligeri inductus, pro *si* reposuit *st*, ut sit nota silentii, sed valde cum Vulpio vereor, ut haec particula sine vocalis adiumento syllabam explere possit. V. 98. *viden' ut faces* vitiose in Gryph et quibusdam aliis invito metro. *vide ut fac-s* rectius vult Statius. V. 105. *papillulis* Venet. contra metrum.

V. 101 — 106.) *in mala adultera* h. e. lasciva et proterva: ut contra supra v. 19. *bona virgo* honesta et pudica. *deditus in aliqua* Lucretiana locutio, vid. *Gifan.* in Indic. Lucret. — *probra turpia* turpem amorem. *a tuis papillis* exquisite pro a te.

V. 106.) *Lenta qui velut aff.* Nobilissima a vite arborum implicata ad adumbrandum

conjugalibus amoris vinculum arctissimum translata comparatio, qua certatim usi sunt sequioris aetatis poetae. Sic Lotich. Eleg. IV, 3, 14^r.

*Ergo velut patula vitis se
tollit in ulmo,
Vitis et impositum sustinet
ulmus onus,
Sic pius uxori vir adhaereat —*

N

lenta

Implicabitur in tuum

Complexum. Sed abit dies;

Prodeas, nova nupta.

110

* * *

* * *

* * *

O cubile, quot [o nimis

Candido pede lecti]

115

Quae

V. 110. * * * Hic tres versiculi ab omnibus MSSC. et omnibus editionibus antiquioribus sine ulla exceptione (ut Scaliger affirmat) absunt, et hi duo, quos ad edit. Bipont. excudi curavimus, varie et corrupte leguntur. — Piget fere adscribere, quot modis lacunam hujus strophae explere studuerit virorum doctorum sagacitas. Apud Aldum integra strophæ legitur sic: *O cubile quot omine Candido lacteo pede Quae tibi veniunt bona, Gaudeas sed abit dies, Prodeas nova nupta.* In edit. Gryph. hoc modo: *O cubile quod homine Candido pede lectulis Quae tibi veniunt bona, Gaudeas, sed abit dies, Prodeas nova nupta.* In edit. Muret. ita: *O cubile quot omina Candido pede lectulis, Quae tibi veniunt bona? Gaudeas, sed abit dies. Prodeas nova nupta.* Scaliger duos versiculos, ut in libris MSS. leguntur, ad sensum inde extorquendum jungit et digerit cum sequenti strophæ ita: *O cubile [o nimis Candido pede lecti] Quae tuo ve-*

lenta elegans epitheton, flexibilem vitis tenacitatem notans, qua arborem, cui annexa est, complectitur. Adjungebantur autem vites praecipue *ulmis*. Columella de Re Rustic. XI, 2, 79. *Ulmi quoque recte vitibus maritantur*, atque haec ipsa vitis cum ulmo conjunctio vocabatur *conjugium*, *ulmus*

mas, *vitis femina*. vid. inprimis *Cerda* ad Virgil. Georg. I. 2. et confer. Carm. LXII, v. 54. — *assitas* h. e. juxta fatas, nam recte et saepe *seri* dicuntur arbores. Multa exempla collegit *Heinsf.* et *Drackenborch.* ad Sil. Ital. X. v. 533.

*** v. III) vid. Var. Lect.

V. 116-121.)

Quae tuo veniunt hero,
 Quanta gaudia, quae vaga
 Nocte, quae media die
 Gaudeat. Sed abit dies;
 Prodeas, nova nupta.

120

Tollite, o pueri, faces:
 Flammeum video venire.
 Ite, concinite in modum:

N 2

Io

niunt hero, Quanta gaudia. Vossius omiſſis tribus verſiculis prioribus et aſterifco noratis legit: *O cubile quet omnibus Candida pede leſti.* Heiniſius in notis ad Catullum tentat: *O cubile quos omnia,* alii aliter. Ego vero ad hunc locum tam interpretandum quam emendandum ne verbulum quidem addo. Cui volupe eſt in ejuſmodi locis exercere ingenium, per me licet quemlibet ſenſum ex hoc corrupto loco extundat, aut mutila et deperdita membra vel pede ligneo vel nato cereo reſarciat. Mihi quidem antiquitatis monumentum mutilum vel temporis injuria detruncatum multo magis placet, quam additamentis a manu recentiori interpolatum et expolitum nitidiſſimis V. 119 *Gaudeas* in quibusdam, V. 122. *videor venire* dedit Scaliger et ex graeca loquendi ratione δοκῶ εἶδέναι explicat, nonnulli legunt *videor videre*, ſed noſtra lectio *video venire* eſt in omnibus MSSC. reſte Statio. *Nec* in quibusdam, *ne* Voff. Vulp.

V. 116—121.) *Gaudia* ſexcenties in Veneris uſu, *vaga nocte-vaga* poetae appellant, quaecumque motu perpetuo feruntur. vid. *Brouckhuſ.* ad Tibull. I. 3. 39. *Nocti* autem a poetis non minus ac *Soli* equi et curruſ tribuuntur. vid. *Heyne* Excurs. ad Virgil. Aeneid. II. v. 8. Tom. II.

p. 236. — *media die* h. e. interdiu, *medius* ſaepe apud poetas eſt epitheton ornans, et latiori ſignificatione accipiendum eſt.

V. 121.) *Tollite* h. e. in altum tollite, extollite, ut ſaepe. *flammeum*, vid. ad v. 8.

V. 126-31.)

Io Hymen Hymenaeae io,
Io Hymen Hymenaeae.

125

Neu diu taceat procax
Fescennina locutio;
Neu nuces pueris neget
Desertum domini audiens
Concubinus amorem.

130

Da

V. 127. *Fescennina jocatio* citra necessitatem conjectat Hein-
sius in not. ad Catull. V. 129. *Desertum Deum audiens* vel *de-*
sertum dominum audiens ex MSS. affert Stautius, qui corrigit: *de-*
fectam dominam audiens Concubinus; in versu sequenti pro *amo-*
rem alii legunt *amores*. at Vossius vult *amore*; nec dubitamus,
quin recte aliquis *desertus amore* ut *desertus amicis* dici possit,
sed sic dure supplendum est *se*; magis placet conjectura edito-
ris Cantabrigiensis: *desertos domino audiens Concubinus amores*,
vel *desertam domino audiens Concubinus amorem*.

V. 126—31.) *Neu diu ta-*
ceat Fescen. loc. Fescennini
versus, qui in nuptiis caneban-
tur, *dixi ita*, ut Festus ait,
quod ex urbe Fescennina,
(oppido Campaniae) *allati*
essent, sive quod fascinum ar-
cere putantur. Versabantur
autem hi versus in jaciendis
diceriis jocisque obscenis et
opprobriis petulantibus. Hinc
Fescennina licentia apud Ho-
rat. Epist. II. I. 145. vid. In-
terpretes ad locum Horat. et ad
Claudiani Carmina XI—XIV.
Fescennina inscripta; inpri-
mis Menagius in Origg. Gal-

licis s. v. *charivari* — *Neu*
nuces pueris neget. Antiquus
in nuptiis Romanorum nuces
spargendi mos. Spargebantur
autem nuces, nupta jam in
domum et thalamum deducta,
cum a novo marito (Virgil.
Eclog. VIII. v. 30. *sparge*
marite nuces) tum ab ejus
concubino, quo turpiter hacte-
nus ille usus fuerat, haud
dubie ut indicarent, se re-
lictis et pueris quasi, qui spar-
sas nuces colligerent, traditis
jam, quibus adhuc indulse-
rant, ineptiis, ad seria et viris
digna transiuros esse. Hinc
nuces

Da nuces pueris, iners
 Concubine. Satis diu
 Lufisti nucibus. Lubet
 Iam servire Thalassio.
 Concubine nuces da.

135

N 3

Sor-

V. 136. Hic versus tam lectione quam interpretatione misere fluctuans et impeditus non parum exereuit interpretum ingenia. in edit. Venet. ab an. 1493. et antiquissimis edit. legitur: *Sordebant tibi villicae*, et sic legunt quoque Muret. et Achill. Stat. ne *verò* quidem de lectionis varietate addentes. Subjecta vero est a Mureto haec interpretatio: „Tu, inquit, *nuper villicarum dissuaviari te cupientium oscula, pro innata formosis omnibus superbia, refugebas, et amore domini ferox et formae bono: at nunc certe istos animos demittes, cum et dominus ad nuptias animum adjecerit et tondere te iusserit, quod indicio est, te ei amplius in deliciis non fore.*“ at in ceteris editionibus fere omnibus Ald. Gryph. Scalig. Voss. Cantabrig. Vulp. Bipont. hic versus ita profertur: *Sordebam tibi villice Concubine*, cui Vossius subjungit hanc interpretationem: „*Sordebam tibi, inquit, o concubine villice, meque indignum tuis judicabas amoribus, elatus nempe et superbus formae tuae praestantia, et simul quod villicus seu dispensator et omnia essis apud dominum; sed concidet tibi iste spiritus, et jam jam miser a nova nupta traheris cinerario, qui cum capillitio simul quoque auferet istam arrogantiam.*“ — *Sordebant tibi villice in*

nuces relinquere Persius Sat. I. v. 10. dixit pro: virilia negotia capeffere; vid. ibi *Ca/caubon*. Alii alias hujus ritus causas afferunt, vid. Interpretes ad h. l. et fuse de hac re disputantem *Cerdam* ad Virgil. Eclog. VIII. v. 30. — *desertum* [domini] doctius pro vulgari: a domino. vid. Var. Lect.

V. 131.) *iners concubine*. eleganter jam vocatur *iners* ob cunctationem et consilii inopiam, praecipue cum cinaedi et pathici naturalibus ex causis sint inertes et ignavi. *servire Thalassio*, Hymenaei sacris operari. *Thalassius* unde dictus Hymenaeus, vid. apud Liv. I. c. 9. et ibi *Stroth*.

V.136.41.)

Sordebant tibi villuli
 Concubine, hodie atque heri:
 Nunc tuum cinerarius
 Tondet os. Miser, ah miser
 Concubine, nuces da.

140

Diceris

Libr. MS. edit. Reg. et Heinf. vet. cod. teste edit. Cantabrig. — Mihi quidem in hoc veru semper suspecta fuit vox *villicae* vel *villice*; non video enim cur concubinus paulo jam adultior et cinerario mox tondendus *villicas* praecipue contemserit, ad quas animum potius ille nunc adiecisse videatur; nec mihi persuadere possum concubinum domini dispensatorem in ejus domo fuisse. [male enim fortasse huc traxeris locum Martial. II. 18 24. seqq.] nec denique apparet, cur Catullus, ex cujus persona dicta omnino videntur: *Sordebam tibi villice*, concubino sorduerit, vel ab illo despectus sit? Desiderabam igitur vocem aliquam, quae ut magis responderet sequentibus, *primam lanuginem* notaret, et ecce, variis a me frustra tentatis, opportune *Corradinus de Allio*, cujus editionem, nescio quo taedio raro alias consulere soleo, ex libro MSC. profert *villuli*, quae lectio, sive vere in libr. MSC. Corradini extiterit, sive ab ejus ingenio profecta sit, unice vera et rei accomodatissima videtur. *Villulus* est diminutivum a *villus*, quod, eodem modo ut lanugo, ad primos et teneros in genis adolescentium propullulantes pilos translatum est. Iam vero hospes plane et peregrinus in Catulli carminibus sit, qui, quantum Noster diminutivorum usu deleteretur, et quam multa alia diminutiva apud solum Catullum legantur, nesciat. Fortasse autem ab ignorantia librariorum, quibus ignota et inaudita esset vox *vill-i*, notius vocabulum substitutum est. Non dubitavi igitur lectionem Corradini *Sordebant tibi villuli*, quam jam in editione Gottingensi 1762. exhibitam video, in textum recipere, quae si forte aliis displicuerit, facile cum vulgatis, quas recensui, permutari poterit. vid. not.

V. 136 — 41.) *Sordebant* est: Sordere tibi jam inde ab *tibi villuli* (vid. de hac recepta aliquo tempore, h. e. ingrata lectione Var. Lect.) sensus molestaque esse coepit lucrescens

Diceris male te a tuis
 Unguentate glabris marite
 Abstinerè: Sed abstine.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae.

145

N 4

Sci-

V. 141. *diceris* Corradin.

crescens tibi et genas innumbrans lanugo, ecce nunc tempus adest, quo cinerarius nuptae jussu os tuum tonsurus hanc tibi molestiam eximet. Egregie autem haec loci nostri explicatio confirmatur loco Martial. I. 33. v. 5. *Dum nulla teneri sordent lanugine vultus. — hodie atque heri*, h. e. nuper vel brevi inde tempore. *Χθὲς καὶ τήμερον, χθὲς καὶ πρῶν* vid. de hac proverbiali locutione *Gatacker* ad Antonin. X. 7. p. 292. *Wesseling.* ad Diodor. Sicul. lib. II. c. 5. et ad Herodot. II. 53. p. 129. — *cinerarius* vel *cinisflo* vocabantur servi, qui calamistris in cinere calefactis herae capillum crispabant. vid.

Vossius, qui ex Martial. XI. 78. 4. docet, concubinos non mariti, ut putabat Muretus, sed novae nuptae jussu tonsos fuisse. adde *Vulp.* — *miser ah miser εἰρωνικῶς* jam ejus vicem dolet.

V. 141.) *Diceris male* cet. Ajunt quidem homines, haud facile te impetratum esse a libidine tua hoc, ut in posterum abstineas a mollibus et imberbibus pueris, sed abstine quaeso. — *unguentate* nam die nuptiali vel maxime novum maritum decebat unguentis delibutum caput.

V. 145-51.)

Scimus haec tibi, quae licent,
 Sola cognita: Sed marito
 Ista non eadem licent.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae.

150

Nupta

V. 146—48. *qua licent* Scalig. *coelibi soli cognita* Passleratius in exemplaribus Memmianis, unde, si vetusti alicujus exemplaris auctoritate fulciri possit haec lectio, Catullum fortasse scripsisse putat Vossius: *Scimus haec tibi coelibi et soli cognita*, quod mihi quidem multo magis displicet. pro *sola* Stadius quoque refert *soli*. — Haud dubie vulgata lectio retinenda est, quae in omnibus scriptis et impressis apparet, et rectissime quoque servata est a Vossio.

V 146—51) *Scimus haec tibi* cer Sensus: probe quidem firmus, te iis tantum huc usque amoris indulgisse ineptis, quae cadunt in juvenes, liberius ante nuptias vivendi potestate gaudentes, [h. e. te non nisi pueris meritorius ad explendam libidinem adhuc usum esse] iisdem tamen nunc tibi marito amplius indulgere non licet. In eam rem fere sententiam apud Terentium Simo ad Davum de filio, cui uxorem daturus est, Andr. 1. 2. 17.

— *nam, quod ant hac fecit nihil ad me attinet.*

Dum tempus ad eam rem tulit, sivi, ut animum expleret suum:

Nunc hic dies (sc. nuptialis) *aliam vitam adfert, alios mores postulat.*

cognita. cognoscere in re Venera vid. *Davismus ad Caesar* B. G. VI. 21. ubi est *feminae notitiam habere* et *Heraldus* in *Animadvers.* ad *Iambl.* c. V. p. 154. Sic apud Graecos *γινώσκω* vid. *Interpret.* ad *Nov. Test. Math.* I. 28 et *Gatacker* de *N. T. St.* cap. XI. p. 47. — *sed marito.* hic versus est hypermeter, ut paulo ante v. 142. et v. 191

et

Nupta tu quoque, quae tuus
Vir peret, cave ne neges;
Ne petitum aliunde eat.

Io Hymen Hymenaeae io,
Io Hymen Hymenaeae.

155

En tibi domus ut potens,
Et beata viri tui,
Quo tibicine serviat,
(Io Hymen Hymenaeae io,
Io Hymen Hymenaeae.)

160

N 5

Usque

V. 156. *domus ut patens* inepte conjecit Heins. in not. ad Catull. V. 157. *En beata* Heins. in not. ad Catull. 158. *Quae tibi sine fine erit* Ald. haud male, puto, ad sensum fere hunc: quae continuo et haud interrupto usu tam diu in potestate tua erit, usque dum cet. *Quae tibi sine serviat* Venet. Muret. Cantabrig. quae quidem lectio, ex Pontani conjectura, perquam elegans et quam proxime ad veterem scripturam accedere videtur editori Cantabrig. Afirmat autem Scaliger MSC. et anti-

et 234. cujus syllaba abundans a prima vocali sequentis verficuli absorbetur. — *eadem* pro adverbio sumit Scaliger et spondaicum dactyli loco positum esse putat.

V. 151 — 56.) *Quae tuus vir peret*, honeste pro vulgari: quando rem tecum habere vult, *cave*, ultima hujus imperativi corripitur. vid. Var. Lect. supra ad Carm. X. v. 27. —

ne petitum aliunde eat, ne alias mulieres exercendae libidinis causa adeat, alibi scortandi occasionem exquirat.)

V. 156—61.) *domus potens*, h. e. nobilitate praepolens et insignis: *beata* opulenta, divitiarum copia abundans. *Quo tibicine serviat.* (vid. Var. Lect.) h. e. quo quasi fulcro domus nitens pareat tibi dominae et matrifamilias, usque

Usque dum tremulum movens

Cana tempus anilitas

Omnia omnibus annuit.

Io Hymen Hymenaeae io,

Io Hymen Hymenaeae.

165

Trans-

quas Editt. habere: *sine sine serviet*, hinc in edit. Gryph. contra metrum legitur: *Fine quae tibi sine serviat* — *sine sine servit* L. MS. et edit. R. teste editore Cantabrig. *sine servit* liber Maffei et sic in plerisque MSS. esse testatur Voss, ex his depravatis lectionibus fecit Scaliger: *quae tibi sene serviet*, ut *sene ἀρχαῖος* dictum sit pro *seni*, at Statius tentat: *quae seni tibi serviet* probante Brouckhus. ad Tibull. I. 7. 88. sed utraque lectio vix ullo modo ferri potest ob sequentia: *usque dum tremulum* cet. quis enim bene dicat *quae tibi serviet seni usque dum senex es?* excusis omnibus, quae a viris doctis in medium prolatae sunt, emendationibus, praeter ceteris elegans et orationi accommodata mihi visa est conjectura Vossii, ad veteris scripturae ductum *quae tibi sine servit* rescribentis *Quo tibicine serviat*, quam in tanta lectionis ambiguitate et inconstantia fidenter cum Vulpio in textum recepi; vid. not. — Mihi quidem succurrebat legendum fortasse esse: *Quae tibi bene serviat*.

que (v. 161) dum cet. *tibicen* (h. e. columna, cui domus incumbit) eodem modo ut *fulcrum* vel *columen* translatum videri debet ad eos, in quibus summa rei vertitur. Sic infra LXIV. v. 26. Peleus vocatur *Thessaliae columen*, ubi plura de hac locutione dabimus in notis — Egregie autem et vere maritus, in quo (ut verbis utar Virgilii Aeneid. XII. v. 59.) *omnis domus inclinata recumbit*, *columen* vel *tibicen* familiae vocatur.

V. 161—66.) *Usque dum tremul. mov.* cet. versus ornatissimi splendidissimique pro vulgari: usquedum in extrema aliquando senectute constituta et aetate fessa omnia bona omnibus, qui ea appetunt, lubenter concessura es. Anus autem annosa subinde trementis capitis motu nutare et aliis fere annuere solet. *tempus* pro parte capitis, de qua pluralem modo dici Grammatici praecipunt, apud ipsum Ciceronem in singulari occur-

Transfer omine cum bono

Limen aureolos pedes,

Rasilemque subi forem.

Io Hymen Hymenaeae io,

Io Hymen Hymenaeae.

170

Adspice, intus ut accubans

Vir tuus Tyrio in toro,

Totus

V. 171. *unus ut accubans* constans lectio in omnibus MSS. et editt. vett. cuius integritas haud dubie impugnata est ab iis, qui in explicatione τὸ *unus* haerent. Est autem *vir unus*, qui plane is est, qui esse debet, unice conjugii deditus et in explendis boni viri partibus unice occupatus. Eodem plane sensu supra dicebatur Carm. XXII. v. 10. *unus caprimulgus*, ubi cf. notas, et sic egregie τὸ *unus* respondet in v. 173. *totus*. Mutata autem est vox *unus* ab interpretibus vel in *imius* ob solemnem fortasse harum duarum vocum in libris veteribus confusionem, vid. *Drackenborch* ad Sil. Italic. V. v. 112. et XV. v. 590. vel in *unctus*. *Barib.* Adversar. 1159—60. vel in *udus Nic. Heinsf.* Adversar. c. X. p. 102. et in not. ad Catull. vel denique in *intus*, quod in plerisque editionibus nunc apparet — *Salmasius* ad Solin. p. 1256. parum feliciter tentat: *Adspice intus et accubans Vir tuus Tyrio ut toro Totus immineat tibi*.

occurrit A. ad Herenn. IV. 55. cf. *Gifan.* in Indic. Lucret.

V. 166.) *Transfer omin. c. bon. lim. aur. pedes*, Plaut. Casin. IV. 4. 1. *Sensim super attolle limen pedes nova nupta*. Ominosum enim putabatur vel ingrediendo vel egrediendo limen tangere vid. *Burm.* ad Ovid. Amor. I. 12 4. Traaunt autem, qui de Ro-

manorum ritibus' nuptialibus scripsere, novam nuptam, ut invita nubere et virginitatem deponere videretur, a paranympis trans limen portatam esse. *aureolos* pulchros. res nota. — *forem rasilem* eleganter politam et laevigatam, cf. Voss.

V. 171.) *Adspice intus* vid. Var. Lect. *Tyrio in toro* lecto

Totus immineat tibi.

Io Hymen Hymenaeae io,

Io Hymen Hymenaeae.

175

Illi, non minus ac tibi,

Pectore uritur intimo

Flamma, sed penite magis.

Io Hymen Hymenaeae io,

Io Hymen Hymenaeae.

180

Mitte brachiolum teres,

Praetextate, puellulae;

Iam

V. 176. *Ille non minus atque tu Pectore uritur intimo Flamma, sed penitus magis* Gryph. Muret. et alii; sed multo doctior haud dubie est lectio nostra, quam dedit Scaliger ex libro suo, quamque omnes MSSC. Statii confirmant, nisi quod in his *uritur* legitur. Eandem suppeditant MS. et tres antiquissimae edit. affirmante editore Cantabrig.

tricliniari, purpura Tyria infrato. Sponsus nimirum geniali mensae cum aequalibus adsidens expectabat sponsam. cf. Carm. LXII. v. 3. Non enim de lecto cubiculari cogitandum esse docet vers. 191, 92 et 201. — *Totus immineat tibi.* toto pectore et oculis in te haereat, toto animo in te feratur et amplexus tuos cupide petat.

V. 176.) *Ille non minus ac tibi*, h. e. in ejus medullis non minor ac tibi ignis ardet, [ut supra loquitur Noster XLV, 16.] *flamma uritur* graece πῦρ δάιεται, vid. Scalig. *sed penit. mag.* h. e. imo pen. mag.

V. 181—86.) *Mitte brachiol. teres puellulae*, h. e. e manu dimitte teres pu. brach. *praetextate* intelligitur puer ingenuus, et quidem *patri-*
mus

Iam cubile adeant viri.

Io Hymen Hymenaeae io,

Io Hymen Hymenaeae.

185

Vos bonae senibus viris

Cognitae bene feminae,

Collocate puellulam.

Io Hymen Hymenaeae io,

Io Hymen Hymenaeae.

190

Iam licet venias, marite:

Uxor in thalamo est tibi

Ore

V. 183. *Jam cubile adeat.* Gryph. Muret. Vulp. sed omnes libri MSSC. et editt. vetultiores offerunt *adeant.* recte! vid. not. V. 186. mirum quantum in hoc versu libri veteres discrepant. *Unis sedibus bonae Venet. Imis sedibus bonae laudat Parthenius in notis. Binæ in aedibus unius Cognitae bene feminae Gryph.* Sed in omnibus MSSC. Stadius invenit: *Vos bonae senibus unis,* unde ille reposuit nostram, Scaligeri et aliorum auctoritate stabilitam, lectionem *Vos bonae senibus viris.* Vossius pro *viris* mavult *bonis,* cui emendationi egregie favet v. 19. et hujus epitheti usus per totum hoc carmen suaviter repetitus. V. 187. *Cognitae breve* Scalig.

mus et matrimus [ἀμφιθαλής] qui nuptam ad domum mariti deducebat (παράνυμφος). *Patrimi et matrimi,* auctore Festo, *praetextati tres nubentem deducunt: unus, qui facem praefert, duo, qui nubentem ducunt.* — *adeant* nimirum virgo et pronubae,

a quibus sponsa in lecto geniali collocabatur, ut docet strophæ sequens.

V. 187.) *Cognitae bene feminae* spectatae fidei et castitatis. Debebant etiam pronubae istae esse *univirae.*

V. 192.) *tibi,* h. e. in tuam gratiam et voluptatem. Sic Tibull.

Ore floridulo nitens;
Alba parthenice velut,
Luteumve papaver.

195

At marite (ita me juvent
Coelites) nihilominus

Pulcher

V. 196—200. Hunc locum inquinatissimum egregie purgavit et ad formam mundiorē, pulchre ad Catullianam venustatem compositam, revocavit Scaliger. Transposuit autem, et, ut nunc legitur, emendavit Vir Magnus hanc stropham, quae olim sinistre post sequentem posita corrupte legebatur ita: *Ad maritum tamen juvenum Coelites nihilominus Pulch.e res.* Unde Parthenius fecerat: *At marita tuum tamen Celites nihilominus Pulchra res,* et Staius lepide ex conjectura proposuerat: *Admatum juvenem tamen Celites nihilominus, Pulchra res.* [cujus lectionis explicationem vide sis apud ipsum] — Plautum jam tulit haec praeclara Scaligeri emendatio a Vossio et ceteris interpretibus. —

Tibull. IV. 6. 3. *Tota tibi est hodie, tibi se laetissima comisit* Virgil. Eclog. VIII. v. 30. *tibi deserit Hesperus Oetam* et sexcenties alibi.

V. 193.) *nitens*, formosa. vid. supra ad Cœm. II. v. 5.

V. 194.) *Alba parthenice* herba quaedam, cujus nomen incertum est. vulgo vocant *Mutterkraut.* — *luteumque papaver* — color luteus non semper eodem modo dicitur, nec unum eundemque colorem notat, sed ut *caeruleus fere flavus rufus* et alii colores latius patet. Hinc passim

a viris doctis de coloribus veterum multum et acriter disceptatum est; de quorum diversitate et vaga notione nos ipsi, prima quaque pro muneris nostri partibus scribendi aliquid oblata occasione, in singulari commutatione uberius exponere in animum induximus. *colorem luteum* (hellroth, rosenroth) affinem esse colori rufo et roseo vel ex nostro loco sponte apparet. Flagitat enim hunc colorem tam ipsa instituta comparatio [color albus enim in ore pulchrae puellae permixtus esse debet cum colore roseo et

Pulcher es, neque te Venus

Negligit. Sed abit dies:

Perge, ne remorare.

200

Non diu remoratus es.

Iam venis. Bona te Venus

Iuverit: quoniam palam

Quod cupis, capis, et bonum

Non abscondis amorem.

205

Ille

V. 202. *Jam Venus, bona te Venus Iuverit* profert e libro veteri Passaratus, venustior sane hic orationis color! V. 204. *Quod cupis cupis* Heinsf. in not. ad Catull. male! nam sic dulcissima perit paronemasia.

et purpureo. cf. Anacr. Od. XXVIII. v. 23. et quos ibi in hanc rem laudat Cl. Fischer,] quam ipsum nomen, cui additur, *papaver*. Sunt autem, auctore Plinio, Hist. Nat. XIX. 8. 53. *Papaveris sativi tria genera: Primum candidum, cuius semen tostum in secunda mensa cum melle apud antiquos dabatur. Alterum genus est papaveris nigrum, cuius scapo inciso lacteus succus excipitur. Tertium genus, rhoeam vocant Graeci, id nostri erraticum. Sponte quidem, sed in arvis cum hordeo maxime nascitur, erucae simile, cubitali altitudine, flore rufo et protinus decido: unde et nomen a Grae-*

cis accepit. Aperte autem tertium papaveris genus a poeta innuitur: Mulcus jam fuit in explicando *colore luteo* Salmas. ad Solin. T. I. p. 256—58. et Tom. II. p. 1154—58. Adde quos laudat, qui de hoc colore egerunt, Titius ad Nemes. Cynege. 319.

V. 198.) *negligit*, h. e. parum curat; dictum mihi videtur per *λιτότητα* pro: et tu quoque singularem Veneris curam et benignitatem in concessa tibi formae pulchritudine et dignitate expertus es.

V. 202.) *Bona te Venus Iuverit*, propitia tibi aderit et nup-

Ille pulvis Erythrei,
Siderumque micantium
Subducatur numerum prius,
Qui vestri numerare volt
Multa millia ludi.

210

Ludite

V. 206. *Ille pulvis Erythraei* vitiose in MSC. edit. Venet. et aliis antiq. *pulvis Erythraei* Guarin. Gryph. *pulvis Erythraei* et *Ericet* omnes libri MSS. Statii, unde, quod Avantius jam in mentem venerat, Vossius legendum censet *pulvis* (pro pulveris) *Erythrii* ab *Erythros* vel *Erythron* parte regionis Cyrenaicae, cujus mentionem facit in Geographia Ptolemaeus. Ab agro *Erythrio* autem, ut docet Vossius, ejusque oppidis Palaebita et Hydrace incipiebat Lybia siticulosa sive arenosa, ita ut *pulvis Erythrius* sit arena Cyrenaica. Quam quidem Vossii explicationem, doctam sane et ingeniosam, cupide amplexus est Vulpius. — Nic. Heint. in not. ad Catull. legi jubet, quod proposuit jam Theodorus Marcellus, *Ille pulvis aetheri* vel *aëri* pro *aetherii* et *aërii*. Per *pulverem aetherium* autem innui putat atomos, quae ex Epicuri et Democriti sententia numero infinitae sint. Sed haud facile poetae carminibus suis interire solent philosophorum placita. Multo magis igitur mihi arridet altera ejusdem Heinsii conjectura in notis ad Catull. *pulvis Africi*, quam ceteris lectionibus partim ideo praefereendam puto, quod antiquus genitivus *pulvis* pro *pulveris* apud nullum alium scriptorem occurrit, partim quod in omnibus MSS. teste Statio, et editionibus antiquissimis constanter servatur *et pulveris*. Equidem olim tentabam: *pulvis aridi*, sed illud Heinsii est doctius et poeta dignius. — *Pulvis Erythrei*, quod in textu est, dictum voluit pro *pulveris Erythraei*, ita ut ex diphthongo in *Erythraei* metri causa una littera elisa sit. 209. *vestri* pro *nostri* et *volunt* pro *vult* vitiose in MSS. Statii. V. 210. *Lusum* contracte pro *lusuum* et *lusus* in veteribus libris fuisse ait Avantius. Sed Sta-

nuptiarum tuarum eventum
jubebit esse felicissimum. *pa-*
lam non furtive, sed publica
auctoritate.

V. 206.) *Ille pulvis Ery-*
thr. vid. Var Lect. et omnino
cum hoc loco compara supra
Carm. VII. 2. scqq.

V. 211-16.)

Ludite, ut lubet, et brevi
 Liberos date. Non decet
 Tam vetus sine liberis
 Nomen esse: sed indidem
 Semper ingenerari.

215

Torquatus, volo, parvulus
 Matris e gremio suae
 Porrigens teneras manus,
 Dulce rideat ad patrem,
 Semihiante labello.

220

Sit

tius in omnibus MSC. quos manu trivit, invenit *ludere*, unde haud dextro Apolline tentabat: *multa mollia ludi*. Scaliger in codice Gallicano exaratum deprehendebat *ludeti* pro *lude*, unde fluxit fortasse depravata lectio *ludere*. Vossius ex veteri lectione *ludi* vel *ludite*, quam in nonnullis libris se invenisse affirmat, reponit: *luctae*. Sed quis non praeferat *ludi*, ob sta im sequens et egregie respondens *Ludite*? V. 220, hunc versum ex corruptis lectionibus *sed micante* vel *sed mihi ante* vel *sed nitente* felicissime restituit Scaliger.

V. 211 — 16.) *Ludite ut lubet* — *ludere* in re Venerea $\pi\rho\alpha\iota\zeta\epsilon\upsilon\alpha\ \alpha\phi\rho\delta\omicron\sigma\iota\omega\zeta\epsilon\upsilon\alpha$, cf. supra ad Carm. XVII. 17. adde *Heinsf.* ad Ovid. Heroid. XVII. 6. ad Amor. I. 8. 43. et Interpret. ad Petron. c. 132. sub fin. — *liberos date*, procreate ut v. 67. — *Non decet tam vetus cet.* genti tam nobili et

antiquae non spes posteritatis deesse, sed eidem (*indidem*) ex eadem semper stirpe nova et legitima subnasci debet pro-
 pago.

V. 216 — 21.) Tanta est versuum sequentium dulcedo et divina fere suavitas, ut vel eos, quibus nondum factis
 patri-

O

Sit suo similis patri
 Martio, et facile insciis
 Noscitur ab omnibus,
 Et pudicitiam suae
 Matris indicet ore.

225

Talis illius a bona
 Matre laus genus approbet,

Qualis

V. 222. pro facile vult *Burmannus Sec.* ad Anthol. T. I. p. 305. *facie* cur quaeso? V. 226. *Tale Juliadum e bona Matre sine causa Heinsf.* in not. ad Catull.

patribus dulcis arriferit puerulus, hos versus legendo exsultaturos vel mollissimo sensu delinitos futuri patris laetitiam animo praecepturos esse facile tibi persuadeas. — volo, h. e. opto, ut passim. *parvulus Torquat.* comparant. illud Virgil. Aeneid. IV. v. 328.

— si quis mihi parvulus
 aula
 Luderet Aeneas, qui te tantum ore referret.

— Dulce rideat ad patr. h. e. suaviter patri arrideat. *Semihiante labello*, semihulco, semiaperto. *Dum semihulco savio Meam puellam savior* apud Gell. Noct. Attic. XIX. c. II.

V. 221—26.) *Sit suo similis patri*, ὅμοιος τῷ πατρὶ, nati enim cum patre similitudo probabat uxoris in maritum fidem et castitatem; hinc τέκνα ἔπιτ' ἐκικότα πατρὶ, apud Theocrit. Idyll. XVII. 44. sunt liberi furtivo amore suscepti. cf. Hor. Od. IV. 5. 23. et quae in hanc rem congestit loca Cl. Iani. adde Graev. in Lect. Hesiod. c. 5. et Dorvill. ad Charit. p. 328. edit. Lips. — *Et pudic. suae matris ind. ore*, Vulpius laudat Martial. VI. 27. 3. 4.

226—31.) Sensus: Qualis laus a matre castissima Penelope parta olim est Telemacho, maxima omnino semper-

Qualis unica ab optima
Matre Telemacho manet
Fama Penelopeo.

230

Claudite ostia, virgines:
Lusimus satis. At, boni
Conjuges, bene vivite, et
Munere assiduo valentem
Exercete juventam.

235

pérque duratura, talis ad stir-
pis veritatem probandam a
matris castitate contingat Tor-
quato parvulo. — *unica fama*,
nimirum in genere suo unica,
h. e. maxima. cf. supra Carm.
XXIX. v. 12.

V. 231. sq.) *Claud. ost. virg.*
omnibus in his nuptiis nunc
iite peractis thalami januam
claudere jubet virgines et si-
mul carmini, quo lusit poeta,
cum bono voto finem impo-
nit. — *munere assiduo*, h. e.
assiduo Veneris usu. *munus* in
re Venerea. Sic *munia com-
paris aequare* Hor. Od. II. 5. 2.

et sic passim *officium* Ovid.
Amor III. 7. 24. et Propert. II.
22. 24. *exercete juvent* *ex-
ercere* eleganter dicitur de iis,
quae otiosa, sterilia ac sine
fructu esse non patimur. vid.
Duckw. ad Flor. IV. c. 12.
p. 900. edit. nov. simili fere
sententia Helenae epithala-
mium finit Theocrit. Idyll.
XVIII. 54.

Ἐυδεται ἐς ἀλλάλων σέρ-
γον Φιλότητι πνέοντες
καὶ πόρον. —

CARMEN LXII.

CARMEN NUPTIALE.

Juvenes.

Vesper adest, Juvenes, confurgite: vesper
Olympto

Ex-

Differt hoc carmen nuptiale vel epithalamium a praecedenti ita, ut chorus juvenum puellarumque, quem poeta ad solemnem cantum nuptialem superiori carmine tantum exhortatus fuerat, nunc vere et rite canendo certet et alternis invicem se excipiat — (v. 1—6.) Juvenes, sponsi aequales (*ἡλικιώται*) mensae geniali, una cum sponso in ejus domo accumbentes et sponsam expectantes, surgente Hespero, ipsi a mensa surgunt, et solo novo marito in triclinio relicto (Carm. LXI. 171.) ad januam, ubi sponsam expecturi sint, se proripientes Hymenaeum dicere parant (v. 6—11.). Interea virgines aequales (*ὁμήλικες*) sponsam ad sponsi domum comitantes appropinquant juvenesque ad certamen prosilientes conspi-

ciunt. (v. 11—20) Easdem vident juvenes et quidem toto animo in re praesenti et laudis honore ex certamine reportando defixas et occupatas, unde sibi paulo negligentioribus et alia omnia curantibus haud facilem praepositam intelligunt victoriam. Eo magis ad praesentis rei studium invicem se excitant. (v. 20—26.) Canere incipiunt puellae et Hespero crudelitatem, filiam ex amplexu matris avellentem, accusant. (v. 26—32.) At juvenes maximis laudibus extollunt Hesperum, cujus affulgente splendore lactissimo pacta nuptialia confirmantur. (v. 32—36.) Iterum puellae rapacitatem Hespero exprobrant adduntque, ejus adventu et simul inductis tenebris diligenter sibi cavendum esse a furibus. (v. 36—39.) Juvenes facete respondent, puellas aliud in ore aliud

Expectata diu vix tandem lumina tollit.

○ 3

Sur-

aliud in pectore habere, ideoque hunc ipsum, quem palam carpant, tacite optare (v. 39—49.) Comparant puellae virginem intactam cum flore in horto secreto nascente, qui, quamdiu in honore suo intactus et intemeratus superbiat, mirifice pueris puellisque placeat; — at puellam libidine contaminatam similem esse canunt flori decerpto et jam jam flaccescenti, quem nec pueri nec puellae curent. (v. 49—59.) Vim elegantissimae comparationis infringunt juvenes alia ex re agresti petita imagine. Puellarum nimirum conditionem respondere potius ajunt conditioni et naturae vitis, quae, si in nudo arvo nascatur inculta, nec in altum exsurgens mites uvas demittat, nullius pretii haberi soleat ab agricolis, eandem vero, si ulmo maritata foecunditatem promittat, ab iisdem maxima cura coli; et plane ita se habere cum puellis inuuptis et nuptis, illas senescere steriles et incultas, has caras et jucundas esse viro et parentibus. (v. 59. usq. ad fin.) Uterque nunc chorus, ut supra in ultima stropha Hymni in Dian. Carm. XXXIV. ubi vid. nos ad

v. I. (puellarum enim chorus, aequae ac nupta marito, victus jam cessisse videtur puerorum choro,) se convertit ad nuptam, eamque, ut virginitatem, cujus partem aliis concedendam jure sibi vindicare possint patentes, in mariti amplexibus lubens jam deponat, graviter hortatur. — Singulares et divinae hujus carminis dotes percipi potius a lectoribus, quam vana declamatione a me describi et extolli debent, quas qui hebetioris ingenii percipere non possunt, ab omni veterum poetarum lectione arcendos puto. — Est autem hoc carmen nuptiale ex *amoebaei carminis* genere, cujus lex, ut *Heyne* praecipit in Argum. ad Virgil. Eclog. III., haec est, ut is, qui respondet, eisdem versibus et numeris aut contrarium aut majus aut pulchrius aliquid dicat, aut ulla ratione simile quid subjiciat; nec dubito, quin idem latiore significatione recte quoque vocari possit epithalamium. vid. nos in Argum. ad Epith. Manl. et Iul. — In quas nuptias hoc carmen scriptum sit, vix ullo argumento satis firmo probari potest; multi ad eandem Iul. et Manl. nuptias

Surgere jam tempus, jam pingues linquere
 menfas:

Jam veniet virgo, jam dicetur Hymenaeus.

Hymen

nuptias cum superiore referunt; *Corradinus* praeposuit adeo hoc carmen superiori et cum illo conjunxit; sed haud dubie, quod nunquam certe sciri potest, nec illud scire multum refert, nescire velle praestat. — Ceterum hoc carmen studiose imitati sunt tam veteres quam recentiores, et a multis in patriam linguam translatum est. *Rosenfeldi Versf. metric.* cujus mentionem fecimus in *argumento ad Epithalam. Jul. et Manl.* verbolis laudis praeconiis condecorat et nobis commendat ejus amicus *Gurlittus*, nec dubitat eam praeferre *Herderi* versioni, quae de hoc carmine exstat in *Herderi Volksliedern l. II. p. 148.* cujus tamen auctor ex sententia *Gurlitti* vix esse possit *Herderus*; sed dicat mihi *Gurlittus*, an verbi causa in vernacula recte dici possit *die Gedanken versammeln?* nam vers. 17. vertit *Rosenfeldus*: *Drum ihr Genossen; nur jetzt versammelt eure Gedanken.* ut alia taceam,

V. 1.) *Vesper adest, Juven. consurgite*, cogita unum ex juvenibus prae aliis forte Hesperii ortum animadvertentem subito jam appellare ceteros et ad cantum nuptialem solemni modo et certamine cum puellis mox instituendum evocare. — *vesper Olympo Exspectat. d. vix tandem lum. tollit*, ornate et sublimi pro vulgari: tandem aliquando Hesperus oritur. *tollit lumin.* extollit et profert rutilantem splendorem. Simili modo *Vesper lumina accendere* dicitur apud Virgil. *Georg. I. v. 251.* aliam surgentis Hesperii descriptionem vid. apud *Claudian. Carm. XIV. v. 1. 2.* (p. 162. edit. Gesner.)

V. 3.) *Surgere jam tempus.* voci *tempus* gerundii loco subjungitur infinitivus, de quo loquendi genere multa exempla congestit *Drackenborch.* ad *Liv. III, 4, 9. Tom. I. p. 545.* — *menfas pingues*; in quibus epulae pingues et opimae appositae sunt.

V. 4.) *dicetur Hymenaeus.* observa syllabam brevem ante sequen-

Hymen o Hymenae, Hymen ades o Hy-
menae. 5

P u e l l a e.

Cernitis, innuptae, juvenes? confur-
gite contra,

Nimirum Oetaeos ostendit noctifer ignes.

O 4

Sic

V. 7. *Nimirum Eoos ostendit noctifer imbres Venet. Stat. Nimirum aethereos — ignes Gryph. Muret. vetus lectio MSS. fuit nimirum haec (vel hoc) eos ostendit Noctifer imber, unde Statius ex ingenio proposuit: Nimirum Oetaeos ostendit Noctifer umbras. Scaliger: Nimirum Oceano se ostendit Noctifer imbre, Meleager: Nimirum choreas ostendit Noctifer igneas. Sed nostra lectio, quam Vossius ex vetustissimo libro Thuanæo produxit, egregie confirmatur loco Virgil. Eclog. VIII. v. 30.*

sequentem vocem aspiratam, praecipue ante vocem *Hymenaeus*, passim a poetis produci. sic infra Carm. LXIV, v. 20. Virgil. Aeneid. X. v. 720. et saepe alibi.

V. 5.) *Hymen o Hymen.* cet. cf. ad Carm. LXI. 4.

V. 6.) *confurgite contra.* *confurgere* est verbum militare, quod saepe apud Livium de impetu hostili dicitur.

V. 7.) *Nimirum Oetaeos ostend. Noctif. ign. h. e.* scilicet ortus jam est Hesperus, cujus igneus splendor inde a monte Oeta in conspectum ve-

nit. — Noto enim poetarum more iidera montibus oriuntur et occidunt. cf. Virgil. Aeneid. II. v. 801. et alia, quae in hanc rem ibi collegit exempla *Cerda*. Factum autem est, ut veteres poetae ex antiquiore aliquo carmine, quod in tractibus illis, qui sub Oeta sunt, scriptum erat, hanc formulam retinerent, et ortum Hesperii, qui a Locris in praecipuo cultu habebatur, et in nummis Locrorum frequenter visitur, ab Oeta repeterent. *Oeta* sive *Oeteus* mons fuit Graeciae et limes Thessaliae ab austro, cujus jugum ab oriente versus occidentem porrigitur.

Sic certe, viden' ut perniciouser exsiluere?
 Non temere exsiluere: canent quod visere
 par est.

Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o
 Hymenaeae, 10

J u v e n e s .

Non facilis nobis, aequales, palma
 parata est:

Ad-

V. 8. post *certe* excidisse putat Stadius *est*, quod in uno MSC. tres litteras hic erasas fuisse animadvertit. V. 9. *Cavent quo visere parent*, vetus scriptura teste Scaligero, et sic est in libro Comelin. Papyr. Pal. et tribus antiquissimis editt. unde vario modo hic locus correctus et excusus fuit. *canent quos vincere par est* Gryph. Muret. *canent quod vespere par est* Meleager. *canent quod vincere par est* edit. Cantabrig. addita explicatione: carmen victoria dignum. *canent quo vincere par est* receptum est ex quibusdam editt. vet. in edit. Gotting. et Bipont. — Vossiana lectio, quam dedimus, jam est in excerptis Thuanaeis.

tur. vid. Strab. IX. p. 639 et 655. edit. Almelovent. Iis itaque, qui totum illum tractum habitabant, Veneris seu Hesperis stella, quoties post solis occasum in conspectum veniebat, ab Oetaeis montibus oriri videri debuit. Haec fere sunt, quae egregie ad locum nostrum illustrandum jam observavit Heyne ad Virgil. Eclog. VIII. v. 30. et ad Tibull. in

Observat. p. 153. edit. nov. cf. Vossius.

V. 8.) vid. de hac formula supra LXI. v. 77.

V. 9.) *Non temere*, h. e. non sine praemeditatione. *quod visere par est*, quod visu et auditu dignum est. (*was sich wird hören lassen*.) nam videndi verba ad omnes sensus referuntur; huic respondet mox sequens

Adspicite, innuptae secum ut meditata re-
quirunt.

Non frustra meditantur: habent memora-
bile quod sit.

Nec mirum: tota penitus quae mente
laborent.

Nos alio mentes, alio divisimus aures. 15
O 5 Iure

V. 13. *requirant* omnes editt. antiquiores. Staius autem ex corruptis lectionibus, quas in duobus MSSC. invenerat, vario modo hunc versum restituere molitus est: vult enim vel: *Aspice quae innuptae secum ut meditata requirunt*, vel *Aspicite innuptae quae ut meditata requirunt*, vel *Aspice quae innuptae secum ut meditamina quaerunt*, vel *Adspicite innuptae quae ut meditamina quaerunt*. profecto hae sunt epulae dubiae! V. 14. hunc versum reduxit Vossius, temere ex ejus sententia a viris doctis expunctum, cum et vetustissimum Thuaenaeum et alia exemplaria eum agnoscant. Sententiam certe et orationem egregie hic versus juvat. pro *laborent* equidem malim *laborant*.

sequens (v. 13.) *memorable quod sit.*

V. 12.) *innuptae secum ut meditata requir.* h. e. quam curiose repetunt et promere student, quae diligenter antea puellae secum commentatae et meditatae sunt. *meditata* passivae, ut *oratio meditata* Tacit. Annal. XIV, 55, 1. et *carmen meditatatum* apud Plin. Panegyri, c. 3. ubi vid. Schwarz p. 6.

V. 14.) *Nec mirum*, h. e. nec mirum adeo videri debet,

si memorabile quid profertur ab iis, quae toto animo et omnibus intentis viribus in eo laborant.

V. 15.) *Nos alio mentes, alio divis. aur.* nos aliis rebus, quibus simul aures et animum praebemus, districti et distenti tenemur. *animus divisus*, qui pluribus rebus et cogitationibus eodem tempore occupatur. Virgil. Aeneid, VIII. v. 20. *Atque animum celcrem nunc huc nunc dividit illuc.* Similiter apud Ovid. Remed. v. 443. *mens*

Iure igitur vincemur. Amat victoria curam.
Quare nunc animos saltem committite vestros:

Dicere jam incipient, jam respondere decebit:

Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o
Hymenaeae.

Puellae.

Hesperie, qui coelo fertur crudelior
ignis? 20

Qui natam possis complexu avellere matris,

Com-

V. 17. *convertite vestros* Vossius. V. 20. *quis coelo perperam* in quibusdam, nam saepissime a bonis scriptoribus *qui pro quis* ponitur. vid. Drackenborch. ad Liv. I. 7. ad verba: *rogatus qui vir esset.* adde Ducker. ad Florum I. c. 18. et Schwarz ad Plin. Panegy. c. 74. p. 366. pro *fertur* in nonnullis exstat *lucet*, quod haud dubie ex v. 26. intrusum est. sed quemadmodum in hoc versu *lucet* melius convenit τῆ̄ *jucundior*, ita in nostro versu magis respondet *fertur* τῆ̄ *crudelior*.

mens bipartite secta dicitur de eo, qui binas simul amat puellas.

gladiatoribus, qui *committi* vel *componi* cum adversariis dicebantur.

V. 16.) *Amat victor. cur.*
Sic Euripid. Phoeniss. v. 728.
τὸ νικᾶν ἐστὶ πᾶν εὐβου-
λία.

V. 20.) *qui pro quis.* vid. Var. Lect. *fertur.* h. e. volvitur, circumfertur.

V. 17.) *committite* nimirum cum puellarum animis, h. e. componite; translatum a

V. 21.) Ex instituta comparatione cum loco simillimo in Epithal. Jul. et Manl. v. 56. seqq. non sine voluptate animad-

Complexu matris retinentem avellere natam,
 Et juveni ardenti castam donare puellam?
 Quid faciant hostes capta crudelius urbe?
 Hymen o Hymenaeæ, Hymen ades o Hy-
 menaeæ. 25

J u v e n e s.

Hespere, qui coelo lucet jucundior ignis?
 Qui desponsa tua firmes connubia flamma,
 Quod pepigere viri, pepigerunt ante pa-
 rentes,
 Nec junxere prius quam se tuus extulit ardor,
 Quid datur a Divis felici optatius hora? 30
 Hymen o Hymenaeæ, Hymen ades o Hy-
 menaeæ.

Puel-

V. 28. *Quae pepigere viri* liber Memmii teste Passeratio, Voss. et editor. Cantabrig. sed nostra lectio, quia est difficilior, ex lege critica praefenda est.

madvertes, quam pulchre eandem sententiam poeta variaverit.

V. 22.) *retinentem* sc. se, h. e. reluctantem, aegre se avelli patientem.

V. 26.) *Hespere, qui coelo lucet.* Laudant Homer. Iliad. XXII. v. 318.

Ἑσπερος ὅς κάλλιστος ἐν ἄστρον ἴσαται ἀσῆρ.

et sic apud Bionem Idyll. VIII.

v. 2. Hesperus vocatur κῦκ-
 νέας νυκτὸς ἱερὸν ἀγάλμα.

V. 28 — 29) *Quod pepigere viri, pepig.* cet. pactum nempe, quod a prociis et parentibus ante nuptias contractum

Puella e.

Hesperus e nobis, aequales, abstulit unam.

* * *

Namque tuo adventu vigilat custodia semper.

Nocte latent fures, quos idem saepe rever-

tens,

Hespere,

V. 32. varie et corrupte hic versus legitur in MSSC. Statii, qui inde tentat: *Hesperus e nostris aequalibus abstulit unam*, vel *Hesperus e nostris aequalem hinc abstulit unam*, in margine edit. Gryph. adscriptum fuit *Hespere, quis nebis aequalem hanc abstulit unam*. * * * hic quaedam excidisse jure jam suspicari fuit Statio et Scaliger, quamquam Vossius omnia recte se habere putaverit; non habet enim, quo referatur sequentis versus particula *namque*; ego hanc fere sententiam desidero: *Hespere, te jure rapacem vocamus et timemus, namque*. V. 33. Vossius pro *namque* corrigit *nempe* et post vocem *custodia* interpungit.

tractum nec prius quam tuis auspiciis et ortu confirmatum est. Disertius igitur hi duo additi versus antecedentem explicant et declarant, ut saepe apud poetas, et sic τὸ *quod* non offendere videtur. — *ardor* exquisite pro igneo splendore.

V. 33.) *vigilat custodia*. h. e. custodes furum abigendorum causa vigilant.

V. 34.) *Nocte latent fures*. hinc *fur nocturnus* dicitur apud Calpurn. Eclog. III. v. 73. Vossius comparat Hom. Iliad.

III. v. 10-11. per *fures* intelligi simul possunt *adulteri*, ut sexcenties *furta* de adulteriis. v. c. infr. Carm. LXVIII. v. 136 et 140. Honestius de Hespero sentit, ejusque affulgente luce ad pastorem commissatum iturus iuvari in via cupit amans quidam apud Bion. Idyll. VIII. v. 6. 8.

Ἑσπερε — ἐκ ἐπὶ Φωρὰν.
Ἐρχομαι, εἰδ' ἵνα νυκτὸς
ὄδαι πορεύοντ' ἐνοχλήσω.
Ἄλλ' ἐράω κάλον δὲ τ'
ἐρασσάμενῳ συνεράσθαι.

V. 35.

Hesperè, mutato comprehendis nomine eos-
dem.

35

J u v e n e s.

* * *

At lubet innuptis ficto te carpere questu.
Quid tum si carpunt, tacita quem mente
requirunt?
Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hy-
menaeae.

P u e l l a e.

Ut flos in septis secretus nascitur hortis,

Ignotus

V. 35. *Vespere* edit. vet. *** hic quoque deesse quaedam vel inde colligo, quod versuum numerus, qui par esse debebat, non constat. tot enim versibus, quot puellae cecinerant, ex lege carminis amoebaei respondendum fuit juvenibus. V. 36. *Ut* pro utcumque nexus causa conjecit Voilius. V. 37. *Quod mente requir.* alii.

V. 35.) *mutato comprehendis nomine eosdem.* nam qui vespere Hesperus, idem mane vocatur Lucifer. vid. Vulp. et Cl. *Wernsdorf.* ad poet. minor. Tom. III. Excurs. V. p. 508. 9.

V. 36—37) versus suavissimi! at puellae simulanter pro indole sua queri et te carpere solent, quod quidem facile illis condonandum est, si quem palam carpunt et accu-
sant, tacite sibi animo expectant et suspirant. Confer omnino in hanc sententiam infra Carm. LXVI, v. 15—19.
V. 39.) *Ut flos in septis* cet. Ad nobilissimum hunc locum imitandum certatim sequioris aetatis poetae operam suam contulerunt. Sic suavissimis inde ductis coloribus egregie Cantum primum distinxit et illuminavit Areostus, quem comparat Vulpus. Ex
nostra.

Ignotus pecori, nullo contusus aratro, 40
 Quem mulcent aurae, firmat sol, educat
 imber:

Multi illum pueri, multae optavere puellae:

Idem

V. 40. *convulsus aratro* in vetustis membran. Thuan. et in libro Memmii.

nostratibus poetis juvat in
 nonnullorum gratiam eleganti-
 tissimam imitationem subji-
 cere, quae legitur in *Ramleri*
tyrische Blumenlese III. 27.

Iris.

Ein Veilchen, das im Gar-
 ten blüht,
 Am Sonnenstrahl wie Purpur
 glüht,
 Und nie vom Vieh, das wei-
 dend irrt,
 Vom Pfluge nie verderbet
 wird,
 Gefällt dem Jüngling und
 dem Mädchen:
 Doch ist der Stengel einge-
 knickt,
 Das zarte Blümchen abge-
 pflückt,
 Mißfällt dem Jüngling und
 dem Mädchen.

Silvia.

Ein Weinstock, den kein
 Winzer pflegt,
 Der keine Purpurtrauben
 hegt,

Weil er noch ohne Stütze
 kriecht,
 Und schmachtend auf dem
 Boden liegt,
 Labt keinen Jüngling und
 kein Mädchen:
 Doch trifft er einen Ulm-
 baum an,
 Um welchen er sich schmie-
 gen kann,
 Labt er den Jüngling und
 das Mädchen.

flos secretus ab aditu publico
 et violatione remotus.

V. 40.) *nullo contusus ara-
 tro*. Imitatus est Maro Aen. IX.
 v. 435.

*Purpureus veluti cum flos,
 succisus aratro,
 Languescit moriens.*

V. 41.) *educat*, cf. supra ad
 Carm. XIX. v. 14.

V. 42.) *Multi illum pueri*
 cet. Hunc totum paene ver-
 sum a Nostro mutuatus est
 Ovid. *Metamorphos.* III. v.
 353. *Multi illum* (Narcissum)
 pueri,

Idem cum tenui carptus defloruit ungui,
 Nulli illum pueri, nullae optavere puellae:
 Sic virgo dum intacta manet, dum cara
 suis est. 45

Cum castum amisit polluto corpore florem,
 Nec pueris jucunda manet, nec cara puellis.
 Hymen o Hymenaeae, Hymen ades o Hy-
 menaeae.

Juve-

V. 45. *dum intacta manet, tum cara suis, sed ex correctione eorum, qui dum, dum concoquere non possent, et particulam sed in sequenti versu desiderarent. At nostram, quam excudi curavimus, lectionem, non solum agnoscunt omnes libri MSSC. et edit. antiquissimae, sed etiam egregie auctoritate Quintilianianae confirmatur (Institut. libr. IX. c. 3.) quem eodem modo hunc locum legisse ex addita explicatione, qua alterum dum pro quoad, alterum pro usque eo sumit, manifeste apparet. Subit etiam mirari, cur hujus versus commendatores non ad vers. 56. attenderint, ubi in eleganter repetitis particulis dum dum nullus aliquid mutare ausus est. cf. not. particula sed autem eodem plane modo v. 57. desideratur et subintelligi debet.*

pueri, multae cupiere puellae. Haussisse quoque inde videtur Virgil. Aeneid. IX. 581. ubi cf. Heyne. — optavere graece dictum pro optare solent, ut v. 53. accollere pro accolere solent.

V. 43.) *tenui carptus ungui.* Similiter Virgil. Aeneid. XI. 63. *Qualem virgineo demessum pollice florem.*

V. 45.) *Sic virgo dum intacta* cet. Hunc versum ita

explico: plane ita se habet cum virgine, quamdiu illa virginitate gaudet, et quamdiu ideo cara est aequalibus suis. *dum* pro *quamdiu* sexcenties v. c. in trito illo Terentii: *dum moluntur, dum comuntur, annus est.*

V. 46.) *Cum castum amisit pollut.* cet. ornate pro vulgari: cum virginitatem amisit concubitu.

V. 49.)

JUVENES.

Ut vidua in nudo vitis quae nascitur arvo,
 Nunquam se extollit, nunquam mitem edu-
 cat uvam; 50

Sed tenerum prono deflectens pondere cor-
 pus,

Jam jam contingit summum radice flagellum:
 Hanc nulli agricolae, nulli accollere juvenci:
 At si forte eadem est ulmo conjuncta marito,

Multi

V. 50. ex depravata lectione membr. Thuan. *quam munitam* nimis ingeniose Vossius conjectat: *Amineam educat uvam*, quem vid. V. 53. et 55. *colluere* duo MSSC. teste Passeratio. V. 54. *ulmo conjuncta maritae* vult Heinf. in not. ad Catull.

V. 49.) *vitis vidua* nulli arbori alligata. cf. Horat. Od. IV. 5. 30. et notata ibi in hanc rem ab interpretibus. *arvo nudo*, h. e. nullis arboribus, quibus adjungi vitis possit, consito.

V. 51.) Versus tam verborum structura et artificiosa collocatione, quam ornatu splendidissimus. *Corpus tenerum*, teneri palmites *deflectens prono pondere*, ob pondus, quo labrant et se sustinere non valent, ad terram inclinantes.

V. 52.) *contingit summum radice flagellum*, exquisitiori loquendi ratione pro: radicem contingit summo flagello. *flagellum* est vitis pars superior.

V. 53.) *Hanc nulli agric. null. accol. juvenci*, hanc neque agricolae neque juvenci curare solent. Ejusmodi enim vitis sine omni cultu neglecta jacet in nudo agro, et vel pedibus ab agricolis et juvencis conteritur.

V. 54.) *ulmo conjuncta*. cf. ad Epithal. Iul. et Manl. v. 106. sqq.

V. 55.)

Multi illam agricolae, multi accollere
juvenci:

55

Sic virgo, dum intacta manet, dum in-
cultura senescit:

Cum par connubium maturo tempore
adepta est,

Cara viro magis, et minus est invisâ
parenti.

At tu ne pugna cum tali conjuge,
virgo.

Non

V. 59. *et tu nec pugna* MSSC. omnes teste Stat. et editi, antiquissimae, accedente Vossio,

V. 55.) *Multi illam agr. mult accol juvenci.* verba hujus versus non subtiliter exigenda sunt. Iuvenci enim vix dici possunt proprie colere vitem ulmo conjunctam, sed, si quid illi ad ejus cultum conferunt, debet id fieri, antequam vitis feritur, dum terram aratro proscindunt eamque illius sationi aptam reddunt

V. 56.) *Sic virgo* sc. ab omnibus negligitur. *dum* conditionaliter pro *si*, vel simpliciter pro relativo, *quae*.

V. 57.) *par connubium*, h. e. convēniens, puellae conditioni aetatique respondens. *maturo tempore* cum puella (ut cum Virgil. loquar Aeneid. VII. v. 53.) *jam maturo viro jam plenis nubilis annis.*

V. 59.) *cum tali conjuge*, tam praecellente et eximio. vid. *Burmahn.* ad Petron., c. 16. et ad Phaedr. III. 9. 6. *Schwarz* ad Plin. Panegyri. c. 11. p. 23. *Heins.* ad Ovid. Fast. V. 460. sic *τοῖος* apud Graecos. vid. *Spanhem.* ad Callimach. H. in Dian. v. 146.

P

V. 60.)

Non aequum est pugnare, pater quoi tra-
didit ipse, 60

Ipse pater cum matre, quibus parere ne-
cesse est:

Virginitas non tota tua est: ex parte paren-
tum est:

Tertia pars patri data, pars data tertia
matri,

Tertia sola tua est: noli pugnare duo-
bus,

Qui genero sua jura simul cum dote dede-
runt. 65

Hymen o Hymenae, Hymen ades, o Hy-
menae.

V. 63. *Tertia pars patris est, pars est data tertia matri* Mu-
ret. Voil. in nonnullis editt. antiqu. primo loco *matri* et secundo
patri positum est.

V. 60.)¹ *pugnare* sc. cum *Haec mihi se pepigit: pater*
illo, cui ipse pater te tra- *hanc tibi, primus ab illa:*
didit. *Sed propior certe, quam*

V. 64.) *Tertia sola tua*
est, contra Ovid. Heroid. XX.
v. 157.

pater, ipsa sibi est.

CARMEN LXIII.

D E A T Y.

Super alta vectus Atys celeri rate maria,

P 2

Phry-

Ore profundo ruit poeta et miserrimam Attinis sortem numeris decantat concitatoribus. — Atys vel Artin nave per mare advectus statim cum comitibus pergit ad nemus Phrygium Cybelae sacrum, ubi infano furore correptus amputat sibi virilia. Quibus cum ille se privatum et sanguine suo terram maculatam videt, furibundus arripit instrumenta musica in sacris Cybeles ab ejus cultoribus furore percitis tractari solita, et comites, ad exemplum ducis jam eviratos, montem, qui sacrorum tumultu et rauco musicorum instrumentorum clangore reboet, una secum adire et vagis erroribus animum exhilarare jubet. — His jussis exoritur ululatus, tympana et cymbala remugiunt, ad montem ruit chorus, dux Atys praeit, et sic tamdiu lymphata mente in monte tumultuantur, usquedum ad aedem Cybeles perveniunt, ubi languore victi obdormiunt. Atys

sub primo solis ortu excitus molli somno, quo domita fuerat vesana mentis rabies, ad se redire incipit, facta sua animo recedit, quibus nunc derelictus sit. sensit, ad mare recurrit, lacrimat, et ad patriam conversus plena affectus oratione felicissimam, quae olim in patria usus sit, conditionem cum praesenti sorte miserrima comparat. Dum igitur has tristes querelas fundit, et jam jam facti sui illum poenitet, Cybele solum de jugo leonem, qui quovis terroris excitandi modo juvenem de fuga cogitantem percellat et ad reditum compellat, immittit, quem cum impetum in se facientem videt Atys, ad nemora refugit, ubi omne reliquum vitae spatium exigit. — — Est autem hoc carmen, sive altioris spiritus, quo scriptum est, sublimitatem, sive solutiores, quibus devolvitur, numeros spectes, singulare plane Romanae poeseos monumentum; quod quidem, cum omnino

Phrygium nemus citato cupide pede tetigit,

Adiit-

V. 2. Particula *ut*, quae in libris antiquioribus post *Phry-*
gium legitur, deleta est a Scaligero, nec commode seruari potest,
nisi pro *ubi* in versu quarto legatur *ibi*, quod est in edit.
Gotting.

omnino ab ingenio Catulli
abhorre et vetustioris po-
tius, dithyrambici fortasse,
poetae opus esse videatur, to-
tum e graeco quodam scri-
ptore translatum censuit jam
insigne illud Angliae decus,
Wartonus in Sammlung ver-
mischter Schriften B. VI.
p. 281, Berlin 1763 Alii
levissimo argumento inducti,
quod supra Carmine XXXV.
v. 17. dicitur — *est enim*
venuste Magna Caecilio in-
choata mater, Caecilio hoc
carmen tribuendum esse arbi-
trati sunt. — Optime de hoc
carmine dijudicando, interpre-
tando et in vernaculam ver-
tendo haud dubie meruit Cl.
Werthesius [Ueber den Atys
des Katull, von Friedrich
August Clemens Werthes,
Münster 1774.] cujus inter-
pretationi adjecta est erudita
de obscura et mira narratio-
nis varietate implicita Cybe-
les et Attinis fabula disquisi-
tio, cujus summa fere haec
est: *Terra*, omnium mater
inventae praeceteris diis dea-
busque omnibus a prisca mor-

talium gente divino honore
cultae fuit et a diversis popu-
lis diversa nomina accepit. —
a Phrygibus vocata est *Cybele*
(*de Terra, Cybeles nomine*
insignita, est locus classicus
apud Lucret. II. 598 seqq.)
Cultus ejus in monte Ida est
notissimus, ipsa ratio autem,
qua magno musicorum instru-
mentorum sonitu et insanis
tripadiis culta dicitur, mani-
festa priscae et rudis antiqui-
tatis prae se fert vestigia. —
Ejusdem antiquitatis videtur
cultus Solis, cui aequae ac Ter-
rae varia a variis populis indita
sunt nomina. Sub Attinis
nomine Phryges divino ho-
nore Solem persecutos esse
testatur Macrob. Saturn. I.
c. 21. Aptissime autem Terra
Soli addita est conjux; et
hinc quoque conjugium vel
amor Cybeles et Attinis re-
petendus est. — — (p. 48.
auctorum in tradendo Attinis
mytho exponitur discrepan-
tia) Fuit Atys ex descrip-
tione Catulli juvenis formo-
sissimus (v. 63. sqq.) quem si
cum Apolline comparaveris
eundem

Adiitque opaca silvis redimita loca Deae:

P 3

Stimu-

eundem sub illo latere facile tibi persuadeas. — Collectis omnibus, quae de Attinis mytho circumferuntur, praecipue si ejus mortem ex communi fere narratione in silvis subsecutam respicimus, Adonidis morti in hac re simillimam, (unde fortasse, quod docet Proclus Diadochus in Ptolem. Tetrab. p. 79. Adonidis et Attinis sacra saepe pro iisdem per Phrygiam et Lydiam habita sunt.) unus eorum regum ille fuisse videtur, qui rotam vitam in silvis venando consumserit. Ex eadem causa neque conjugio neque prole gavissus est, unde vel ὁ τελευποιός vel parte, qua viri sumus, privatus fictus est. Post mortem autem nullius deae sacris aptius nobilitari potuit Attin, quam Cybeles, quae, cum Dianae simul personam tunc temporis adhuc induerit, jam in vita illi fuit amatissima. — Solemnia Cybeles sacra ad Phryges migrasse videntur a Phoenicibus — hinc Alys super alta vectus Phrygium nemus cum comitibus ingressus a Catullo inducitur. — Ipsa Cybele nomen suum fortasse traxit a Phoeniciae regionis parte Cabul et ejus sacerdo-

tes Galli ab orientalis linguae voce ἑλῆ (devolvit et hinc circumcidit). — Haec fere, quae paucis complexus sum, fulius ad carmen nostrum illustrandum exsecutus est Werthesius, quibus de totius carminis sublimitate et singulis ejus virtutibus perpulchra sub finem addita est enarratio. — In constituendo hujus carminis metro Galliam-bico, dicto ita, quod a Gallis caneretur, Magnae Matris sacerdotibus, cum ejus ratio non satis perspecta esset, nec illud in genere suo, quod aetatem tulit, unicum, ad veteris exempli normam exigi posset, valde inter viros doctos disceptatum fuit, adeo, ut ex opinionum varietate mira quoque in textu enata sit lectionis varietas et depravatio. Neque vero tamen, si carmen nostrum, ut videtur, ad genus referendum sit dithyrambicum, quod, ut canit Horatius, numeris lege solutis fertur, vel in universum a poeta entheo liberius scriptum sit, id unquam certae legi adstringi posse arbitror. — Ex sententia Vulpii vero Galliambus constat sex pedibus, quorum primus frequentius est. anapaestus,

non:

Stimulatus ubi furenti rabie, vagus animi,

Devolvit

V. 4. *Stimulatus ut fur*. editt. vett.

nonnunquam spondaeus vel tribrachys; secundus fere jambus, rarius anapaestus, tribrachys vel dactylus; tertius saepe jambus raro spondaeus; quartus dactylus vel spondaeus; quintus saepe dactylus, interdum tamen creticus aut spondaeus; ultimus anapaestus et nonnunquam jambus praecedente cretico — *Werthesius* Galliambi Schema metricum exhibuit hoc:

$$\begin{array}{cccc|cccc|cccc|cccc} vv & - & v & - & v & - & - & vv & - & vv & | & vv & - & vv & - & vv & - \\ - & - & | & | & | & | & | & | & | & | & | & | & | & | & | & | & | \\ vv & | & vv & | & | & | & | & | & | & | & | & | & | & | & | & | & | \end{array}$$

Sed *Cl. Reizius* peritissimus harum rerum magister in sententiis, quas publicae examinationi subiecit in Programme *Prosodiae Graecae Accentus Inclinatio Epimetron Partis I.* inscripto (*Lipsiae 1782*) contra *Werthesii* rationem proposuit hanc: *Qui Catulli carmen de Attine vertit in Germanicum, et optime interpretatus est Werthesius, in exponendo metro Galliambico vehementer a veritate aberravit, metri caesura tollenda, et ejus tribus ultimis pedibus, ana-*

*paesto et duobus jambis in duos dactylos et anapaestum vertendis. Non cogitavit, caesuram esse duplicem: aliam podicam, ut hexametri, aliam vero metricam, ut pentametri. Podica in pede trijylabo in alterutram e duabus prioribus syllabis cadere potest: metrica nihil variat, ut nec in Galliambo, qui eam habet. Non debuit igitur Galliambi caesuram, quae metrica est, podicam facere. — Caerum ad hoc Catullianum exemplum pro singulari, qua pollebat, Romanae elegantiae peritia, Galliambico genere carmen in *Bacchum* composuit *Muretus*, notis ejus insertum, et, quod ab omnibus juvenibus delectationis et exercitationis causa legatur, dignissimum.*

V. I.) *Atys*. de varia hujus nominis scriptura praeter *Scaligerum* videndus omnino *Hemsterhus.* ad *Lucian.* T. I. p. 235. et *Interpres* ad *Ovid. Metam.* X. v. 104. — Ex eo vero, quod *Atys super alta* *vestus* *Catullo* dicitur, colligit et statuit *Voilius*, *Attinem*

Devolvitur illa acuta sibi pondera silice.

5

P 4

Itaque

V. 5. *devellit* Stat. qui inde tentat *devovit* — *devellit* praefert Werthesius, sed nostra lectio *devolvit* non solum sublimiori poeta dignior est, sed etiam multo magis convenit nomini *pondera*. — ex corruptis lectionibus in librr. MSSC. *illetus*, *illetus*, *iletus*, *lacteus*, rescribendum putat Stadius *icta*; suspicatur nimirum glossema fuisse *ille*, quod a librariis cum *icta* conjunctum sit. — Passeratius vet. lib. lectionem ipse *lactes sibi pondere silices*, *silices* in *silicis* tantum mutato, probat et *lactes* accipit pro *testes*. Vossius ex *ilecto*, quod reperit in exemplar.

nem nostrum non esse Phrygem illum pastorem a Cybele amatum, quoniam is non mari advenerit, sed in ipsa natus educatusque fuerit Phrygia: quapropter minime dubitandum putat, quin Attinis nomine significet poeta nobilem aliquem juvenem, qui e Graecia in Phrygiam migraverit, atque ibi semivivorum Magnae Matris cantu in furorem actus virilia sibi ipse exciderit, comitibusque et famulis, ut idem facerent, persuaserit. — At Cl. Werthesius ad stabiliendam opinionem suam, Attinis sacra e Phoenicia in Phrygiam inducta esse, inde argumentum ducit. vid. quae huic carmini praemisimus.

V. 2.) *Phrygium nemus* intellige *Dindymum*, qui praecipue de Cybeles sacris notus est. Virgil. Aeneid. IX. v. 252. vel τὰ Κύβελα, ὄρη Φρυ-

γίας, vid. Hesych. cf. *Hemsterhus.* ad Lucian. Tom. I. p. 90. et *Heinsf.* ad Virgil. Aeneid. III. v. III. — *citato pede* h. e. celeri, summa celeritate agitaro. Sic v. 18. *citati errores* et v. 26. *citata triputia*.

V. 3.) *loca silvis redimita*, exquirere pro vulgari: *circumdata*. Sic passim silva locum *coronare* dicitur. Ovid. Metam. V. v. 390. et XI. v. 335.

V. 4.) *Stimulatus ubi furenti rab.* cf. Anacreon. Od. XIII. v. 4. *vagus animi* ἐν Φρον; similiter *amens animi* apud Virgil. Aeneid. IV. v. 203.

V. 5.) *Devolvitur*. eleganter pro: demetit et abjicit. proprie enim devolvi dicuntur *pondera*, quibus, quasi viris molesti sint, a poetis denotantur testiculi; de quo loquendi genere, vid. Interpretes

Itaque ut relicta sensit sibi membra sine viro:
 Et jam recente terrae sola sanguine maculans,
 Niveis citata cepit manibus leve tympanum,

Tym-

Mediolanens. primum conjiciebat *lecto acuto*, sed cum meliora ejus exemplaria haberent fere *loeta* vel *leta*, sine haesitatione respondendum censuit *lenta acuto*; at sic secundum pedem fecit spondaeum, qui jambus esse debebat. Nihilominus Vir Doctus in Observatt. Miscell. quae cura Dorvillii prodierunt, Tom. I. Voll. II. p. 325. ubi totum hoc carmen exhibitum et notis criticis instructum est, propius accedens Vossio, legendum putat: *devolvit lecta acuta*, ut legerit silicem acutum, quo opus hoc perageret. — *Devolvitur ille acuto* Graev, cf. de hoc loco Victor, Var Lect. XX, 10 Textus nostri lectio est ex emendatione Scaligeri, de qua vid. in not. V. 7. *Etiā* Gryph. Muret. Graev. V. 8. *breve crotalum pro leve tympanum* alios habere testatur Muret.

res ad Petron. c. 92. haec *pondera* autem ex Scaligeri interpretatione, pudoris causa jam vocantur *illa*. — *In rebus enim*, inquit, *quas nominare pudor non sinebat, semper hoc pronomine ille utebantur*, ut supra VIII. v. 6. et imprimis LXVII. v. 27. Equidem in contemptum potius *illa* dici puto *pondera*, hoc sensu: illa tam vilia membra, quae oneri visa sunt Attini. Et sic eodem modo exsecti testiculi apud Tibull. I. 4. 70. vocantur *vilis membra*, ubi plura exempla de hac locutione collegit Heyne. — *acuta silice cultello lapideo. jaxum acutum* de

eadem re et eodem nostro Attine dixit Ovid. Fast. IV. v. 237. cf. Vulp.

V. 6.) *Itaq. ut relicta. sens. sibi membra sine viro*, ornate, pro: cum se eviratum sensit. — *sine viro* sine ea parte, qua viri sumus.

V. 7.) *terrae sola* exquisite pro: *terram*, qua pleniori locutione saepe usus est Lucretius.

V. 8.) *citata* impetu quodam abrepta, celeriter. vim vocis *citatus* docet ejusdem saepius in hoc carmine repetitus usus, cf. ad vers. 2. *Facete autem nunc genus n. utat poeta*

Tympanum, tubam, Cybelle, tua, mater,
initia:

P 5

Qua-

V. 9. *leve tympanum* ex versu superiori reperit Muretus. — *Tympanum, tubam Cybelles*, Vossius.

poeta et de evirato Attrine tanquam de femina loqui incipit. — *niveis manibus* h. e. pulchris. *leve tympanum*. Formam tympani exhibet *Sponvius Miscell. erud. antiq. Sect. I. art. 6.* Inprimis de *tympani* forma et ejus in sacris usu fuse et erudite disputat *Perizonius* ad *Aelian.* XI c. 8. adde *Christ. Gottl. Schwarzii Miscell. polit. human.* p. 86. et 114. sqq. — Primam in voce *tympanum*, elisa littera *m*, ut numerorum ratio constet, a poeta corripit, praecipiant ad hunc locum Interpretes.

V. 9.) *Vulpus, Wertheffius* et ceteri, qui *Vossium* sequuntur, legunt: *Tympanum tubam Cybelles* hoc sensu: „tympanum nimirum, quod tubae loco in *Cybeles* sacris usurpatum est;“ quae quidem explicatio, quam frigida et indigna plane non subliniari tantum, sed quocunque alio poeta sit, ut taceam quam parum accommo-

data additis verbis: *tua, mater, initia.* quemlibet ad virtutes poeticas paulo diligentius attendentem facile sensurum esse arbitror. — Iure quidem in hoc versu *tuba*, cujus nusquam in sacris *Cybeles* diserte mentio fit, in quibus non nisi *tympanum, cymbalum, tibia, cornu* et *crotalum* commemorari solent, dubitationem movere potest, sed profecto hujus dubitationis eximendae causa, non ad ineptam explicandi rationem, quasi poeta nos docere voluerit, *tympanum* tubae vices in sacris *Cybeles* subiisse, confugere debemus. Notatu dignus potius hic locus videtur, quod *tubam* [de cujus in aliis sacris usu vid. *Lipsius* de *Milit. Rom.* IV. 10.] tibiae loco ad instrumenta in sacris *Cybeles* usurpata hic relatum cognoscimus. Quodsi autem hoc est, pro *tympanum*, partim ob ejus ingratam ex versu superiori repetitionem, (quis enim in hoc loco ἀναδπλα-

Quatiensque terga tauri teneris cava digi-
 tis, 10
 Canere haec suis adorta est tremebunda
 comitibus:
 Agite, ite ad alta, Gallae, Cybeles nemora
 simul,
 Simul ite, Dindymenae dominae vaga pe-
 cora,
 Aliena

V. 13. *vaga pectora Venet.*

σιν agnoscat?) partim ob
 vers. 21. et 29. *cymbalum*
 legi mallet; nisi totus hic
 versus, ut mihi videtur, ab
 homine indocto et male fe-
 dulo, qui cetera horum fa-
 crorum instrumenta desidera-
 ret, interpolatus putandus
 sit. — *Cybelle* de varia hu-
 jus vocis scribendi ratione,
 ex qua secunda modo brevis
 modo longa est, videndus
 omnino *Drackenborch.* ad
Sil. Italic. XVII. v. 8. et quos
 ibi laudat. adde *Heyne* ad
Virgil. Aeneid. III. v. 111. in
Var. Lect. — *initia*, sacra, my-
 steria, dicta fortasse ita, quod
 iis ad feliciorum statum se
 initiari putabant homines.

V. 10.) *cava terga tauri*,
 tympana, exempla hujus lo-

cutionis vid. apud Vulp. *Βύρ-
 σης τυγεις κλειδον δειρον*
 tympani sonitum vocat An-
 tipater Sidonius in *Anal.*
Vet. Poetar Graec. Brunckii
 XXVII. 22. Tom. II. p. 13. —
teneris digitis percutiebantur
 enim tympana manibus vel
 digitis. cf. *LXIV.* v. 262. Lu-
 crec. II. 618. Ovid. *Fast.* IV.
 342. *Met.* IV. 29.

V. 11.) *tremebunda*, toto
 corpore ob furorem tremens.

V. 12.) *Gallae*. Galli enim,
 quod cum virilibus habitum
 quoque virilem deponerent,
 passim ut mulieres a veteri-
 bus inducuntur. vid. *Voss.*
 cui adde imprimis *Heinsf.* ad
Ovid. Heroid. IV. 48.

V. 13.) *Dind. dom. vaga
 pecora*. cur paulo audacius vel
 in-

Hilarate herae citatis erroribus animum.

Mora tarda mente cedat: simul ite, sequi-
mini

Phrygiam ad domum Cybelles, Phrygia ad
nemora Deae, 20

Ubi cymbalûm sonat vox, ubi tympana re-
boant,

Tibicen

V. 18. *Hilarate aere excitatis* editt. vett. *Hilarate crocitis* invenit Stat. in libro suo, ubi ipse faciebat *concitatis*. — *Hilarate hero citatis* Voss. Vulp. *Hilarate excitatis* Graev. Corrad. Gotting. Bipont. nostram lectionem proposuit Muretus, cui subscribit Werthesius. V. 21. *Ubi cymbalum sonat vox* ex MSC. profert Statius reclamante Vossio, cujus tamen lectionis patrocinium, rejecta vulgata, quam tuentur omnes libri MSC. editt. vett. et recentt. non dubitavit in se suscipere Werthesius. Lapsus

una mecum subiistis, et per-
tulistis. Similis orationis co-
lor est in oratione Teucris ad
socios apud Horat. Od. I. 7.
30. *truculenta pelagi dictum*
est ut *angusta* vel *strata*
viarum, opaca locorum, ar-
dua montium vel terrarum
et similia alia.

V. 18.) *Hilarate herae*
cit. err. animum. exhila-
rate animum vestrum indul-
gendo solutioribus in gratiam
herae [*Cybeles*] erroribus. alii
τὸ herae ad animum refe-
runt, ut sit: exhilarate Cy-
beles animum erroribus; sed

sic languet oratio. — *hera*
pro *dea* ut infr. Carm. LXVIII.
v. 76. et 78. *heri* pro *diis*.

V. 20.) *Phryg. ad dom.*
ubi propria in posterum no-
bis sedes erit. Val. Flacc. Ar-
gonaut IV. 26. *Hoc nemus,*
haec fatis mihi jam domus
improba, quo me Nympha
rapit. cf. *Burmennus* ad eun-
dem libr. II. 74. et quos ibi
laudat.

V. 21.) *Ubi cymbalûm*
son. vox. cymbalorum for-
mam. vid. apud Albert. *Rube-*
nium de Re aestiar. Vet. c. 17.
p. 187. peculiare libellos, qui
de

Tibicen ubi canit Phryx curvo grave calamo,

Ubi capita Maenades vi jaciunt hederigeræ,

Ubi sacra sancta acutis ululatibus agitant,

Ubi

liberiorum in vocibus *nox* et *vox* passim notatus est ab Interpretibus. vid. inprimis *Drackenborch.* ad Liv. V. XLIV. §. 6. Tom. II. p. 193. et quos ibi laudat.

de cymbalis exstant, indicavit *Ioh. Aibert. Fabricius* in Bibliograph. Antiqu. p. 527. *vox* de omni sono. de *buccina* apud Ovid. *Metam.* I. v. 338. sic *Φωνή τῆς σάλπιγγος.* plura in hanc rem ad l. I. Ovidii notavit *Burmannus.*

V. 22.) *Tibicen ubi canit.* *Phr. cur. gr. cal.* per *curvum calamum* intellige tibiam e calamo, quæ tametsi recta et admodum tenuis esset, tamen propter cornu aut codonem curvum et aereum calamo adfixum gravem sonum [*βασὺ Φόσγρον*] edebat. *curva tibia* dicitur *Tibullo* II. I. 86. In sacris *Cybeles* hæc tibia ubique fere cymbalis et tympanis juncta reperitur. vid. *Perizon.* ad *Aelian.* XI. 8. Tom. II. p. 13. edit. *Lips.* Cantus autem tibiae vel *modus Phrygius*

cum maxime furore extimulabat homines. *Tibull.* I. 4. 70. et ibi *Heyne.* Praeter *Vossium* et *Vulpium* de *tibia Phrygia* vid. inprimis quos laudat *Heyne* ad excitatum jam locum *Tibulli* II. I. 86. p. 100. edit. nov. quibus adde *Spanhem.* ad *Callimach. Hymn. in Dian.* v. 245. et *Barthol. de tibiis* p. 72.

V. 23.) *Maenades.* hanc appellationem, qua proprie ἀπὸ τῆς μαίνεσθαι mulieres in sacris *Bacchi* designabantur, transtulit jam ad *Gallos*, quos aequè ac *bacchantes* finxit quoque *hederigeros.* Sic infra *Attis* de se ipso v. 69. *Ego Maenas. — vi jaciunt capita,* quo possunt impetu rotant et quatunt in furore capita.

V. 24.) *Sacra sancta agit.* h. e. celebrant. Sic *Dionysia* *agitare* apud *Terent.* *Heautont.*

Ubi fœvit illa Divae volitare vaga cohors: 25

Quo nos decet citatis celerare tripudiis.

Simul hæc comitibus Atys cecinit notha

mulier,

Thiasus repente linguis trepidantibus ululat,

Leve tympanum remugit, cava cymbala

recrepant.

Viridem citus adit Idam properante pede

chorus. 30

Furi-

V. 26. *celebrare tripudiis* profert ex libro suo et defendit Scaliger, accedente *Burmanno* ad Ovid. Met. IV. 304. V. 27. *nota* pro *notha* vitiose in libris MSS. et edit. vet. *nova* Scaliger, quem sequitur *Werthelius*. V. 28. *strepitantibus* vel *crepitantibus* parum feliciter tentat *Vossius*. V. 29. *increpant* in nonnullis MSS. *Statii*. V. 30. *animo egens* vulgata lectio, sed doctior est *nostra*, quæ stabilitur depravata lectione in MSSC. *Statii animi geris*, in edit. *Parthenii* et in *marginibus* edit. *Gryph.* legitur *animo gemens*.

tont. IV. 3. 11. — *ululati-*
bus lætitiæ vocibus, *λαχαῖς*,
ὀλολογυαῖς, nam *ὀλολύ-*
ζειν et *ululare* de jubilanti-
bus et tripudiantibus æque
ac lamentantibus dicitur. vid.
Hemsterhus. ad *Lucian.* Tom.
I: p. 7. et *Wesseling.* ad *Dio-*
dor. Sicul. Tom. II. p. 90.
aculis clarifonis *εὐήχεσι*.

V. 25.) *volitare*, huc illuc
discurrere, vagari. cf. LXIV.
v. 252.

V. 27.) *simul* simulac *no-*
tha mulier nec femina, nec
vir cf. *Ovid.* *Ibis.* v. 457. *ἡμί-*
θηνος *Anacreon.* Od. XIII.
v. 2.

V. 28.) *Thiasus* cohors
ipsa, quæ *Attinem* secuta
erat. — *linguis trepidanti-*
bus, h. e. subinde clamando
motis et vibratis.

V. 30.) *viridem Idam* in-
tellige montis *Idæ* partem,
vel *Dindymum*, vel τὰ Κύ-
βελαι.

Furibunda simul, anhelans, vaga vadit, ani-
 mi egens,
 Comitata tympano Atys, per opaca nemo-
 ra dux,
 Veluti iuvenca vitans onus indomita jugi.
 Rapidae ducem sequuntur Gallae pede pro-
 pero.
 Itaque, ut domum Cybelles tetigere, las-
 sulae 35
 Nimio e labore somnum capiunt sine Cerere.
 Piger his labantes languore oculos sopor
 operit.

Abit

V. 34. *properepedem* vel *properepeditem* Pal. Papyr. et Com-
 melin. membr. unde Meleager rescripsit *properipedem* receptum
 a Vossio, editore Cantabrig. Vulp. amat certe poeta in hoc car-
 mine ejusmodi voces compositas, ut *hederigerae*, *nemorivagus*,
silvicultrix etc. *propero pede* Gryph. V. 35. *Cybeles* Voss. *Cy-
 bebe* Graev. utrumque falsum, debet esse vel *Cybebes* vel *Cy-
 belles*. V. 37. *Piger his labante languore* in libro Patavino et
 Maffei, L. MS. et edit. R. teste Statio; quae quidem lectio,

βελσ. cf. ad vers. 2. Mons
 Ida enim vel a sacris ibi
 institutis vel a variis ejus
 partibus et verticibus varia
 quoque accepit nomina cf.
Hemsterhus. ad Lucian. T. I.
 p. 252. — *frondosa Ida* Vir-
 gil. Aeneid. V. v. 253. ubi cf.
 Cerda.

et saepe alibi ut Graecorum
 οἴκημα. — sustuli interpun-
 ctionem post *lassulae* et jungo
lassulae nimio e labore h. e.
 viribus exhaustae nimiis er-
 roribus.

V. 36.) *sine Cerere*, incoe-
 natae.

V. 35.) *Cybelles domum*,
 templum. Stat. Silv. IV. 3. 77.

V. 37.) *piger*, quod pigros
 homines reddit, ut *pallida*
mors.

Abit in quiete molli ravidus furor animi.
 Sed ubi oris aurei Sol radiantibus oculis
 Lustravit aethera album, sola dura, mare
 ferum, 40
 Pepulitque noctis umbras vegetis sonipe-
 dibus;
 Ibi Somnus excitum Atyr fugiens citus
 abiit:

Tre-

si numerorum rationi consulere volumus, omnino praeferenda videtur; nec video, cur *ad labans* non aequè *languori* ac *oculis* conveniat. *languor labans* est, tui diutius ferendo impares sumus, cui membra viribus exhausta succumbunt, amplius ei resistere nequeunt; *labare* enim est deficere, alterius v. cadere, titubare, lapsui proximum esse: vid. Gronov. ad Liv. Praefat. §. 9. et Drackenborch. ad Sil. Ital. II. 352. — in editt. antiquis vitiose *labentes* ex vulgari librariorum errore, vid. Drackenborch. ad Liv. Tom. I. p. 12. Tom. II. p. 526, et Tom. III. p. 143. — *Piger his labori nantes* Avant. V. 38. *rabidis* Venet. *rabidi* Gryph. Stat. Graev. V. 39. *boris aureis* vel *heris aureis* vitiose in L. MSSC. et editt. antiquissimis. V. 41. *Perpulitque* Gryph.

mors. — *labantes lang ocu-*
los, fessos et victos paene
languore; sed vid. Var. Lect.

V. 39.) *Sed ubi oris*
aur. cet. Splendidissima solis
 orientis imago! *aureus* de
 solis fulgore passim. *Φεγγος*
Χρύσεον Φαεινής Ἡριπόλης
 Paul. Silentiar. in Anal. Vet.
 Poet. Graec. Brunckii XXII,
 6. Tom. III. p. 78. — de
radiantibus solis oculis dis-

putat Spenc. Polymer. VIII.
 n. 10.

V. 40.) *aethera album* fe-
 renum, sudum, exempla da-
 bit Barthius ad Claud. de
 Bell. Get. v. 379 *sola dura*
 tellurem solidam. — *mare fe-*
rum tempestuosum, vel im-
 manibus monstris plenum, ut
 vers. 89. *nemora fera*.

V. 41.) *Pepulitque noct.*
 cet. Vulpius comparat Vir-
 gil. Aeneid. XII. v. 115.

V. 43.

Trepidantem eum recepit Dea Pasithea sinu.

Ita de quiete molli rabida sine rabie

Simul ipsa pectore Atys sua facta reco-

luit, 45

Liquidaque mente vidit sine quâs, ubique

foret;

Animo

V. 43. *Fugientem eum recepit* Muret. Graev. quôd haud dubie glossema fuit *re trepidantem*. Vir Doctus in Observ. Miscell. tentat *trepidante*. sinum autem *trepidantem* dictum putat ut cor vel pectus trepidans, vel *tepidante* pro fovente, calefaciente. nimis ingeniose! *pasitheo* in quibusdam vet. V. 44. *rapida sine rabie* Voss. V. 45. *revoluit* Stat. in Parav.

V. 43.) *Trepidantem eum* scil. somnum. Somnum trepidantem nimis argute Werthesius explicat: terrore adhuc plenum ob miserum, in quo Attinem reliquerat, statum. Equidem *trepidantem somnum* explico vel simpliciter pro *festinantem* [in qua significatione *trepidare* passim dicitur, cf. Horat. Od. II. 4. 23.] vel, quod magis arri-det, *trepidantibus alis ad-volantem*; nam cum alae celeri motu agitatae recte et eleganter dicantur *trepidantes*, ipse somnus quoque, qui alatus fingitur, a poeta sublimiori dictus videri potest *trepidans* — apud Tibull. II. 2. 17. *alae trepidantes* tribuuntur *volanti Amori*, ubi de verbo *trepidare* conse-

ratur Brouckhus. et Heyne Observat. p. 104. adde Ovid. Met. VII. v. 382. — *Dea Pasithea* una de Gratiis et uxor Somni. vid. nos in *Pro-lus. de Imagine Somni* Lips. 1783 p. 9.

V. 44 — 47.) Sensus est: Simulac Atys igitur solutus per dulcem somnum mentis rabie facti sui temeritatem animo repetiit, et, in quo nunc esset, miserum statum cognovit, plenus curarum ad mare pedem retulit. *ita* scil. excitus.

V. 45.) *ipsa* refert ad *facta* et explica: ipsam factorum suorum naturam et conditionem.

V. 45.) *liquida mente*, aperte et clare. *sine quâs* viri-litate,

Q

Animo aestuante rursum reditum ad vada
tetulit,

Ibi maria vasta visens lacrimantibus oculis
Patriam adlocuta voce est ita moesta misere-
riter:

Patria o mea creatrix, patria o mea ge-
netrix, 50

Ego quam miser relinquens, dominos ut
herifugae

Famuli solent, ad Idae tetuli nemora pe-
dem:

Ut

V. 47. *rufum ἀρχαίων* pro *rursum* Voss. *retulit* in quibus-
dam. V. 49. mira in libb. vett. et edit. lectionis hujus versus
reperitur discrepantia. *Patriam allocuta est voce moestula miseriter*
Gryph. *Patriam allocuta moesta est ita voce miseriter* Mur. Voss.
Cantabrig. Vulp. alii aliter. V. 52. *retuli* Graev.

litate, patria, parentibus cet.
ubique h. e. et ubi, in quo
loco et statu. vid. *Cort.* ad
Salust. *Catil.* XXVII, 1. p. 173.
et *Drackenborch.* ad Liv. III.
30. §. 7. Tom. I. p. 662.

V. 47.) *animo aestuante*,
sollicito et perturbato, gra-
viori commotione incensio *te-
tulit* antique pro *tulit*, ut saepe
apud Plautum et alios. *rur-
sum reditum ferre* pro redire.
sic aditum ferre Carm. LXI.
v. 26.

V. 48—49.) *Ibi maria
vasta* cet. littus maris jam
Homero fundendis querelis
aptus locus visus est. *Iliad.* I.
v. 34. II. v. 349.—50. et
Odyss. V. 151 sqq.

V. 49.) *miseriter*, misera-
biliter, lamentabili modo. —
De singulari arte, qua sequens
Attinis oratio ad excitan-
dam commiserationem com-
posita est, vix monendi viden-
tur lectores.

V. 56.)

Ut apud nivem et ferarum gelida stabula
forem,

Et earum omnia adirem furibunda lati-
bula:

Ubinam, aut quibus locis te positam, patria,
rear?

55

Cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere
aciem,

Rabie fera carens dum breve tempus ani-
mus est.

Egone a mea remota haec ferar in nemora
domo?

Patria, bonis, amicis, genitoribus abero?

Q 2

Abero

V. 54. *Et femina earum adirem* profert Guarin. *Et earum ut omnia adirem* vult Stat. ut *omnia* disyllabum sit vid. Interpretes ad Virgil. Aeneid. VI. 33. *Et ut omnia earum adirem* Scallig. V. 57. *dum ad breve tempus sine omni necessitate* Heinf. in not. ad Catullum:

V. 56.) *ipsa* h. e. sponte. ipse ut *αυτος* apud Graecos saepe ite usurpatur, exempla ex Cicerone notavit *Ernesti* in Clav. Cic. f. h. v. cf. *Cerda* ad Virgil. Eclog. IV. 21. *Ernesti* ad Callimach. H. in Apoll. v. 5. et *Vir Doctus* in *Observ. Miscell.* V. III. p. 372. *sibi παρ᾽ ἑλ-*

κει cf. supra Carm. XXIV. v. 4.

V. 57.) *carens est* pro caret. cf. Carm. LXIV. v. 308. et 318. consule de hoc loquendi genere *Virum Doctum* in *Observ. Miscell.* Tom III. p. 395. et *Davis.* ad Cic. de Nat. Deor. IV. 44.

V. 60.)

Abero foro, palaeſtra, ſtadio et gymnafis? 60

Mifer ah miſer, querendum eſt etiam atque etiam anime.

Quod enim genus figurae eſt, ego non quod habuerim?

Ego puber, ego adoleſcens, ego ephebus, ego puer,

Ego

V. 60. *atque gymnafis* metri cauſa Avantius. *ſtadioque gymnafis* alii. prima in *gymnafis*, extruſa littera *m*, corripitur ut in *tympanum* v. 8. Sic in *Progne*, *Cygnus*, *Clytemneſtra* et aliis. vid. Heinſ. ad Ovid. *Faſt.* V. 9. et *Met.* VI. 468. V. 62. *ego non quod haberim vel numquid abierim*, vel *ego non quid abierim* MSS. Stat. unde ille vult: *ego numquid obierim*. In edit. Venet. Gryph. hic verſus legitur ſic: *Quid enim genus? figura eſt? ego numquid abierim?* quam lectionem ſervavit quoque Wertheſius; quo jure, non dixerim. *Quod enim genus figurae eſt? mihi quo vigor abiit?* Muret. *ego non quod abierim?* Voſſ. *ego quod non habuerim* in edit. Graev. contra metrum! *Quonam mihi vetus figura, quo vigor abierit?* ex codice quodam proferit Vir Doctus in *Obſerv. Miſcell.* et cum in alio codice ſecundo loco, ut teſtatur, deeſſet *quo*, forte legendum exiſtimat: *Quo mihi vetus figura heu heu, quo vigor abiit?* V. 63. *Ego mulier* in L. MSSC. et plerisque editt. vett. contra omnem orationis nexum, unde

V. 60.) *foro*, ubi ingenui adoleſcentes cum aequalibus verſari, ludis forenſibus operam dare et alia animi cauſa facere ſolebant.

V. 62.) *Quod enim genus fig. eſt, ego non cet.* Sensus: Quid enim ex omnibus, quaecunque pulchra, venuſta et fortunata habentur, et a prima aetate invicem apud ho-

mines ſe excipiunt, mihi defuit? *figura* de pulchritudine paſſim; jam vero de ea pulchritudinis forma et conditionis felicitate, quae a puerilibus annis quolibet anno ſere mutatur, et aliam quaſi figuram induit.

V. 63.) *Ego puber cet. puber* nihil, ut ait Vulpius, ab *Ephebo* differt.; at ne opus qui-

Ego gymnasii fui flos, ego eram decus
olei.

Mihi januae frequentes, mihi limina te-
pida, 65

Mihi floridis corollis redimita domus
erat,

Linquendum ubi esset orto mihi sole cubi-
culum.

Q 3

Egone

egregie Scaliger: *Ego puber — ego inuber* legi jubet *Dempsterus* Paralipom. Antiqu. Rom. Rosin. lib. II. c. 1. V. 64. *gymnasti* requirit versus, observante Statio. V. 66. *floreis* pro *floridis* vult. Stat.

quidem est differentiam quae-
rere, cum ejusdem notio-
nis repetitio eleganter pin-
gat concitatiores animus, ut
vers. 50.

V. 64.) *gymn. flos* orna-
mentum, cf. infra Carm. C.
v. 2, et supra Catm. XXIV.
v. 1. — *decus olei* oleum,
quo, priusquam in arenam
descenderent, inungebantur
luctatores, paulo audacius jam
de ipsa *palaestra* dictum est,

V. 65.) *januae frequentes*
multis amatoribus frequenta-
tae, *limina tepida* tundendo
et incubando tepesacta. Pro-
pert. I, 17, 22.

*Nullane finis erit nostro con-
cessa dolori?*

*Tristis et in tepido li-
mine somnus erit?*

V. 66.) *Mihi florid. coroll.*
red. dom. e. mos corollas ja-
nuis appendendi satis notus in
amoribus. Lucret. IV. 1171.

*At lacrimans exclusus ama-
tor limina saepe
Floribus et fertis operit,
postesque superbos,
Ungit amaracino et foribus
miser oscula figit.*

cf. Tibull. I. 2. 14. et ibi
Heyne et ad Propert. I. 16. 7.
Cl. Barth.

V. 68.)

Egone Deum ministra, et Cybeles famula
ferar?

Ego Maenas, ego mei pars, ego vir ster-
tilis ero?

Ego viridis algida Idae nive amicta loca
colam? 70

Ego vitam agam sub altis Phrygiae colu-
minibus,

Ubi cerva silvicultrix, ubi aper nemori-
vagus?

Jam jam dolet, quod egi, jam jamque
poenitet.

Rofeis

V. 68. *Egone heu Deum* metri causa Vir Doct. in Observatt. Miscell. V. 69. *Ego vis sterilis* lib. Passeratii, quod ille probat. V. 70. *Ego viridis*, ut metro consulatur, Vir Doct. in Observ. Miscell. V. 72. hic versus in edit. Gryph. antecedenti praepositus est.

V. 68.) *ferar* furibunda huc illuc agiter, exquisite pro vulgari: sim.

V. 70.) *nive amicta* pro vulgari: operta, contexta.

V. 71.) *sub altis Phryg. columin. columen* pro *culmen* passim. vid. *Delrius* ad Senec. Hercul. Fur. v. 1000. et *Gronov.* ad Thyest. v. 55. *columina* male Turnebus et

Vossius de arboribus accipiunt; nam quod Vossius ait, *sub columinibus* pro *ad vel in columinibus* h. e. montibus, non esse latine, id egregie contra Vossium docuit et multis exemplis probatum ivit *Burmannus* ad Ovid. Met. I. v. 689.

V. 73.) *jam secundo loco* est dissyllabum observante Vir. Doct.

Roseis ut huic labellis palans sonitus
abiit,

Geminas Deorum ad aures nova nuntia re-
ferens, 75

Ibi juncta juga resolvens Cybele leonibus,

Q 4

Laevum-

V. 74. *Roseis ut hic labellis abiit sonitus palam* Muret. *Roseis ut hinc palam labellis sonitus adiit* Voss. contra metrum. *palam et adiit* ex MSSC. adduxit quoque Stat. V. 75. hic versus, qui omnino salvo sensu abesse potest, jam suspectus fuit Mureto, nunc autem plane repudiatus et eiectus est a Werthesio. — Sede tantum sua motus et post sequentem versum positus est a Scalligero, *geminas eorum* pro *geminas Deorum* legente. — *geminas Dei* h. e. Cybeles tentat Vir Doctus in Observatt. Miscell. V. 76. Werthesius, ut numeris succurreret, pro *leonibus* satis audacter rescripsit *Domina feris*, putat nimirum τὸ *leonibus* glossam fuisse τῆ *feris*, quae imperitorum librariorum culpa genuinae lectionis locum occupaverit. Cui equidem non accesserim,

Docto in Observatt. Miscell.
P. 34.

V. 74—75.) *Roseis ut huic* cet. sensus: postquam hae iactatae voces et querelae a pulchro Attinis ore exierant, ad deos statim hunc de illo portantes nuntium, ibi cet. *sonitus palans* vagus per aerem dispersus.

V. 75.) *geminas Deorum ad aur.* vetus proverbium ε.ς Δεῶν ὠτα ἦλθεν. *geminas* est epitheton ornans. *Deorum* intellige Deos in

universum et in his *Cybe-
len*. — *nova nuntia*. τὸ *nova* pertinet ad ornatum, nam quaelibet *nuntia*, cum afferuntur, *nova* sunt — *nuntium* pro re nuntiata genere neutro dici docet Servius ad Virgil. Aeneid. XI. v. 896. et Vossius ad h. l. cf. de hoc vers. Var. Lect.

V. 76.) *leonibus* qui currum Magnae Matris trahebant, hinc *bijugi leones* apud Virgil. Aen. X. 253. ubi cf. *Cerda*.

V. 77.)

Laevumque pecoris hostem stimulans, ita
loquitur:

Agedum, inquit, age ferox, i: face ut hinc
furoribus,

Face ut hinc furoris ictu reditum in nemora
ferat,

Mea libere nimis qui fugere imperia cupit. 80

Age, caede terga cauda: tua verbera pa-
tere:

Face

V. 77. *saevum pectoris hostem* Gryph. V. 78. *Agedum,* inquit, *age ferox, hunc agedum aggredere furor* Gryph. Muret. *age ferox ut hunc furor* in duobus MSS. Statii. *ferox fac ut hunc furor* in uno Statii, testante quoque Vossio, qui ulcere infanabili hunc versum laborare autumat. *agitet* vel ejusmodi aliquid desiderat Cantabrig. nostra lectio auctorem habet Scaligerum, qui in libro suo et priscis editt, se invenisse ait: *fac ut hunc furoribus*. Werthehus dedit: *Agedum, inquit, age ferox, hunc agedum aggredere ferox*.

V. 77.) *Laevum pecor. host. currui ad laevam junctum. hostis pecoris,* pecori enim insidiatur leo.

V. 79.) *furoris ictu.* non graviter satis dictum videbatur *furoribus* in vers. anteced. addit igitur *furoris ictu* h. e. vehementissimo furoris impetu, summa furoris vi. Liv. V. c. 21. *velut repentino icti furore*. Sic passim ad summam vim exprimendam *mens*

icta dolore, metu, furore, malis pro percussa dicitur. cf. *Burmamnus* Sec. ad *Anthol.* Tom. II. p. 66. et *Heinsf.* ad *Ovid. Fast.* II. v. 818.

V. 80.) *libere nimis* h. e. nimis audacter. *imperia ministerium, sacra mea*.

V. 81.) *Age, caede terga cauda* cet. in describendo saevientis leonis incessu praevit jam *Homerus Iliad.* XX. 170.

Face cuncta mugienti fremitu loca retonent:

Rutilam ferox torosa cervice quate jubam.

Ait haec minax Cybele, religatque juga
manu.

Ferus ipse sese adhortans rapidum incitat
animum: 85

Vadit, fremit, refringit virgulta pede
vago.

Q 5

At

V. 85. *adortalis* MSS. Stat. et libri fere omnes Vossii, *adertatus* *lis* edit. R. unde bene emendarunt Viri Docti *sese adhortans*. At Vossius, cum exempl. Mediolanense haberet, *ad oralis* et in uno, quod olim fuit Palat. Bibliothecae exaratum esset: *ipse adertalis* reposuit: *ardore talis* vel *arde talis* ἀρχαῖος pro *ardore*, parum probabiliter! V. 86. *Vadit, tremit, refringit virgulata pede vago* Muret. nostra lectio sine copula *et*, quae, si vel metrum spectes, male in edit. Voss. Vulp. Gotting. Werthesf. Bipont. ante *refringit* intrusa est, jam conspicietur in editione Parthenii.

Ὅυρῆ δὲ πλευρᾶς τε καὶ
ἰσχυρὰ ἀμφοτέρωθεν
Μασίεται, ἕε δ' αὐτὸν ἐπα-
τρύνει μαχέσασθαι.
et Hesiodus Scut. Hercul.
430.

— πλευρᾶς τε καὶ
ἄμυς

Ὅυρῆ μαστιγῶων, ποσσὶ
γλάφει. —

Werthesius comparat Lucan.
Pharf. l. 205. sqq.

V. 84.) *religatque* solvit, ut
refigere, refudere. vid. Stat.
nisi quis forte τὸ *religat*,
soluto jam jugo v. 74. ad
alterum potius Iconem, qui
religandus esset, referre malit.
exempla certe, ubi religare
solvendi notionem habeat, de-
sunt.

V. 85.) *Ferus* pro *leone*. pro
cervo apud Phaedr. Fab. I.
12. 9. ubi vid. Interpretes et
ad Petron. c. 89. adde *Cerd.*
at

At ubi ultima albicantis loca littoris adiit,
Tenerumque vidit Atyn prope marmora
pelagi:

Facit impetum. Ille demens fugit in ne-
mora fera.

Ibi semper omne vitae spatium famula fuit. 90
Dea, magna Dea, Cybelle, Didymi Dea
domina,

Procul a mea tuus sit furor omnis, hera,
domo:

Alios age incitatos, alios age rabidos.

V. 87. *At ubi humida* Vossius et ejus comites. antiquior et elegantior est nostra lectio. vid. not. V. 91. *Dea domina Didymi* Venet *Dea Dindymi domina* Gryph. *Dea domina Dindymi* Muret *Domina Dindymeis* MSS. Statii, quod, cum antiqui *E* longum per *EI* scripserint, indubitatum Statio videtur veteris scripturae vestigium. nostra lectio, jam probata aliis, debetur Scalliger.

ad Virgil. Aen. II. v. 51. —
ipse sponte cf. ad vers. 56.

V. 87.) *ultima loca littor.* extremam littoris partem, quam mare alluebat. cf. supra ad Carm. XI. 23. *albicantis* nimirum maris spuma.

V. 89.) *demens* perterrefactus, animi impos. *nemora fera* ferarum latibula. cf. v. 53. 54.

V. 91 sqq.) *Dea, magna Dea, Cyb.* finit carmen poeta elegantissima conversione ad ipsam Deam Cybelen, qua omnem furorem a se suisque vehementer deprecari, eumque aliis potius imprecari studet. *Didymi* pro *Dindymi* metri causa.

V. 93.) *incitatos* furore correptos.

CARMEN LXIV.

Cum hoc, quod sequitur, carmen omnium, quae a Catullo ad nos pervenerunt, longissimum sit ac pulcherrimum, non abs re alienum esse putamus paulo liberius evagari, et de quibus lector monendus esse videtur, hic in unum locum, praefationis more, congerere. Dispicimus primum de ipso hujus carminis argumento, in quo quidem enarrando ita nobis versari liceat, ut ea simul, quae ad pulchritudinem hujus carminis rite aestimandam pertinere videntur, passim adspargamus, et ad observandam singularem plane artem, qua in diversis fabulis inter se connectendis usus sit poeta venustissimus, digitum intendamus.

Orditur carmen ab Argonautarum expeditione. Nereides ob insolentiam novi navigii admiratione percussae subito emergunt ex aequore, Thetisque et Peleus mutuo amore accenduntur. — Mox nuptiae apparantur, sternitur lectus genialis, et totius regionis incolae nuptialem, ut fit, apparatus spectaturi, undique conflunt. Inprimis admiratione eos defixos tenet vestis lecto geniali vel pulvinari instrata, mira arte confecta et priscis hominum variata figuris. — Hic sponte accuratius hoc peristroma ζωστόν una cum adstantibus perlustrandi in animo lectoris suboritur cupiditas; cui quidem ut satisfaceret poeta, exemplum eorum, qui ejusmodi argumenta vestibus vel aliis rebus intexta fusius exponere et verbosis descriptionibus exornare solent, secutus est. [Sic Jasonis chlamydem, Palladis donum, magnifice describit Apollon. Rhod. I, 730—65. cf. Heyne ad Virgil. Aen. V. v. 250—57. Excurs. IV. p. 538.] — Jam finge tibi, adstare huic pulvinari ἐξήγητὴν quendam vel interpretem, qui populo mira aviditate haec omnia oculis et animo quasi devoranti non solum, quas textura exhibet figuras ex fabulas, sed singularum etiam causas et eventus declaret; et hinc explicandum censeo illud *ferunt, perhibent*, et id genus alia, quae passim in hac narratione occurrunt. — Conspicitur autem in illa veste stragula primum Ariadae, e Naxi littore, ubi illa deserta erat, Theseum in fuga e longinquo oculis persequentis egregie adumbrata imago. Misera puella

puella in illo ipso temporis articulo, quo primum somno excita se relictam sentit, oculis in navem Thesei plenis velis avolantem coniectis *saxea ut effigies bacchantis* prospicit, haeret attonita et ingenti curarum aestu fluctuat. — Iam, si observaveris, sermonem hic esse de pictura, in qua, ut praeclare in *Laocoonte* docuit *Lessingius*, nobilissimum et ἐνεργώτατον actionis momentum exprimi debet ab artifice; quid, quaeſo, efficacius ad spectatorum animos dolore et commiseratione permovendos cogitari potest, quam sic et in hoc potissimum statu descripta Ariadne, quae ab amatore derelicta in solitudine deserti litoris oculis desiderio tabescentibus in mare vastum prospicit! Habet hoc ipsum horro- ris aliquid, fingere sibi hominem ad mugientis maris fluctus in littore querelas fundentem, unde jam Homero lit- tus fundendis precibus et querelis locus aptissimus visus est, vid. quae notavimus ad Carm. LXIII. v. 48. Neque illud praetermittendum est, quod poeta summo dolore percussam Ariadnen neque comas sibi evellentem, neque pectora tunden- tem, neque alia summi luctus signa edentem [cf. v. 223. et 351 seqq.] sed stupore tantum defixam, et cultum puella- rem negligentem sapienter exhiberit, quod quidem ipsum insigni ejus, qua praedita fuit, formae pulchritudini [v. 89. 90.] novum addit lenocinium. Quod igitur recentiores artis Critici et elegantiores verae pulchritudinis spectatores praeci- piunt, pictoribus fictoribusque imaginum in exprimendis animi perturbationibus vel maxime cavendum esse, ne oriatur tur- pitude et deformitas, sed venustatis et decoris diligenter ha- beatur ratio, id apprime a poeta nostro observatum esse, non sine voluptate animadvertimus. vide quae ad *Laocoon- tem Lessingii* observavit *Herderus* olim in *Silva Critica* Vol. II. p. 244. addo *Hagedornii Betrachtungen über die Malerey* cet. IX. p. 108. Nec multum intercedam, si quis poetae in hac Ariadnes adumbranda imagine veram aliquam pictu- ram vel statuam certe ab oculos versatam esse contendat et sibi persuadeat. Placuisse enim hoc argumentum in antiqui- quitate artificibus, vel ex iis monumentis, quorum memo- ria ad nos pervenit, abunde patet. Inprimis digna est quae conferatur pictura in *picturis Herculanensibus* T. II. tab. 14. cf. *Plin. Hist. Nat. XXXV. II. S. 35.* et *Iunius in Indice Ar- tificum* s. v. *Aristides*. — Proposita autem hac Ariadnes imagine ipse poeta partes agit interpretis, et ad fabulam de

de amore Ariadnes et caede Minotauri latius explicandam pergit. — Hinc ad locum pulcherrimum de variis animi commotionibus, quibus misella illa agitur, progreditur, et post alia, quae summo dolori conveniunt, dirarum denique, quibus illa caput Thesei devovet, mentione injecta, ad poenam, quam mox a Theseo repetierit Jupiter, transit, fabulaque de Aegeo, in mare se praecipitante, subortam sensim ex Thesei perfidia in animis lectorum indignationem quodammodo abstergit. — Errant autem, qui haec omnia telae intexta esse arbitrantur, quod nullo modo nec e verbis poetae elici, nec, quomodo in peristromate illo commode exprimi potuerint, cogitari potest, licet hanc sententiam nuperrime exornaverit Doctissimus hujus carminis interpres *Mitscherlichius* in Lectionibus Catulli p. 41. — His omnibus igitur, quae ad pleniorum Thesei historiam pertinere viderentur, expositis, ad explicationem alterius picturae, quae in veste illa stragula conspiciebatur, poeta convertitur. (v. 252.) Bacchus cum thiaso et pompa Bacchica insulam illam pererrans, ad perditam et animo desperantem puellam advolat, ejusque amore incenditur. Subit hic quoque mirari prudenter poetae infuturam rationem, qui, cum inclytas illas Ariadnes cum Baccho nuptias, in quibus describendis ad nauseam usque luxuriat Nonnus Dionys. XLVII. uberius persequi, et quod sequioris aetatis poeta v. c. Claudianus ambabus, quod ajunt, arrepturus fuisset, commode jam ad Pelei nuptias transferre posset, haec omnia consulto praetermisit silentio, et praeter ea, quae ad picturam declarandam facere viderentur, ne verbum quidem addidit. — Fortasse in hac quoque pictura ad certum aliquod, quod tum exstaret, artificis monumentum poeta se composuit. Nam cum in hoc argumento pompae Bacchicae parerga scitissime exprimi possent, et Bacchanalium imagines in univsum frequentissime effingerentur; (quod ex infinita fere anaglyphorum, gemmarum et statuarum, quae hac de re adhuc supersunt, multitudine recte colligere possumus) lubentissime sane huic argumento tractando et exornando operam suam addiderunt veteres artifices. Juvabit hic quoque contulisse *tabulam Herculanensem in picturis Herculanensibus* Tom. II. Tab. 16. cf. *Bellorii Admirand. Rom. Antiq.* XLVIII, et quae e *Lipperti Dactyliothea* laudavit jam *Gurlitt*. Nec poenitebit ad comparationis suavitatem legisse *Philostratum Icon. I. 15. p. 786. edit. Olear.* unde, quan-

quantum nativa nostri poetae pulchritudo anxie quaesitis pigmentis et ornamentis antistitet, optime discere poterunt tiro-nes, harum elegantiarum studiosi. — Jam poeta a diverticulis, in quibus summa cum voluptate lectorum liberius exspatiatus fuerat, redit ad nuptias Pelei et Thetidos. — Major scena adornatur. — Cedit diis adventantibus vilior spectatorum plebecula, (ad eos enim pertinet Homericum [Iliad. XX. v. 131.] χαλεποὶ θεοὶ φαίνοσθαι ἐναργεῖς.) — Succedunt thalamo primum heroes cum muneribus nuptialibus; deinde reliqui dii, et mensis accumbunt. Et hic est confessus ille augustissimus, quem Pindarus celebravit Nem: IV. 167.

Ἴδεν δ' (sc. Peleus.) ἔνκυκλον ἔδραν,
 Τὰς οὐρανῶ βασιλῆες
 Πόντες τ' ἐφ' ἑζόμενοι,
 Δῶρα καὶ κράτος ἐξέφα-
 ναν ἐς γένος αὐτῶ.

At eas partes, quae in his nuptiis a Pindaro (Pyth. III. 158. sqq.) Musis et in veteris mythi vestigiis diis in univ-ersum tribuuntur apud Apollodor. III. c. 13. p. 259. (edit. Heyn.) θεοὶ τὸν γάμον ἐυωχόμενοι καθύμνησαν, egregio invento ad Parcas transtulit Catullus. Adfunt igitur genitales deae (cf. Spanhem. ad Callimach. H. in Dian. 22. p. 185. edit. Ernesti.) his nuptiis et magnae soboli inde oriturae fatalia stamina deducentes hymenaeum canunt. — Fecerant hoc Parcae jam in Jovis nuptiis, ut patet ex loco satis deserto Aristoph. Avv. v. 1734. Nec vitio verti debet poetae, quod, quae de Achille vaticinantur, nimis aperta sint nec tortuosis pro more vaticiniorum anfractibus implicita, praecipue cum ipsis diis, futurarum rerum optime gnaris, praesentibus haec canerent sorores fatidicae. — Finito Hymenaeo et carmen finire poterat poeta, sed egregie ad capiendos lectorum animos, suavissimum post tot mythorum enarrationem addere illi placuit epilogum, in quo quidem si legimus, frequenter adhuc tunc temporis deos interfuisse mortalium coetibus, sceleribus eorum nondum ab iis alienatos, facilius omnino, haec omnia evenire potuisse temporibus heroicis, animus noster persuadebitur. — Atque haec sunt quae de argu-mento praefati visum est.

Duplex

Duplex in antiquioribus et recentioribus edit. hujus carminis circumfertur inscriptio. Prior et antiquior illa *Argonautica*, haud dubie ab exordio carminis efficta, ab universo carminis argumento quam maxime abhorret, et jure meritoque a plerisque fere jam diu repudiata est. — Altera, et vulgo nunc fere recepta hujus carminis inscriptio est: *Epithalamium Pelei et Thetidos*, quae tamen et ipsa ab iis, qui totum hoc carmen ad normam Epithalamiorum, quae ex antiquitate ad nos pervenerint, exigent, saepius jam impugnata et in disceptationem vocata fuit. Sed priusquam tam ipsam hujus carminis inscriptionem plane rejicimus, quam totam carminis oeconomiam acriter cum aliis reprehendimus, de ipso, quo illud a poeta scriptum sit, consilio paulo diligentius quaerendum videtur. Jam vero Catullum non eo consilio ad hoc scribendum carmen accessisse, ut nil nisi Pelei et Thetidos epithalamium caneret, cum ex aliis causis tum ex toto carminis habitu et intextis longioribus digressionibus, quas respuit plane veri epithalamii ratio, satis certe colligere possumus. Quodsi enim Catullus uni harum nuptiarum argumento operam dare voluisset, illi profecto non longius fabularum ornamenta petenda fuissent, sed eidem in hoc ipso pettractando argumento campus, ubi exsultaret ejus ingenium, patuisset amplissimus (vide verbi causa complures ad has nuptias spectantes fabulas in farragine illa apud *Tzetzen* ad Lycoph. v. 178: cf. *Heyne* ad *Apollodor.* p. 794. sqq.) Sed si cogitamus nihil aliud spectasse in hoc carmine pangendo Catullum, nisi ut invitatus celebrandis Pelei et Thetidos nuptiis alias simul, quas aetas Graecorum heroica et mythica suppeditaret, fabulas laxiore fictionis cujusdam vinculo connexas et copulatas versibus exponeret, et sic lectores per amoenissima Musarum diverticula ductos et aliorum, quae prae ceteris illi arriderent, mythorum expositione delinitos varietatis sensu suaviter demulceret; facile apparet, ex ipso poetae consilio ipsum carmen quoque dijudicandum esse. Quod quidem si recte perpensum esset a Viris Doctis, magis forsitan a virgula illa censoria, qua digressiones hujus carminis vel sicut nimium prolixas et copiosas vel ut parum inter se aptas et copulatas notarunt, sibi temperassent. Sic *Duschius* in libro vernaculo *Briefe zur Bildung des Geschmacks*, Voll. III. p. 227. totum carmen male inter se cohaerere et digressionibus longe petitis laborare, multis docere

docere studuit, cujus vestigia deinde legit *Degenius* in versionum libello: *Deutsche Anthologie der römischen Elegiker* p. 378. Nec mollius ipse *Magnus Heyne* de carmine nostro sentit ad *Virgil. Tom. IV. p. 4.* — Quamquam autem huic carmini, si a fatidico illo *Parcarum* cantu sub ejus finem discefferis, nihil fere insit, quod commode ad *Epithalamii* proprie sic dicti genus referatur, et recte omnino *parvum Epos* cum *Doctissi. Gurlitt* nominari queat, idem tamen, cum praecipue in honorem nuptiarum *Pelei* et *Thetidos* compositum sit, haud inepte latiori sensu, *epithalamii* nomine insigniri posse videtur. cf. *Argumentum ad Catm. in Nupt. Jul. et Maril.* Missis igitur omnibus, quae ad pretium hujus carminis elevandum in medium prolata sunt, fruamur nitidissimis flosculis, quos undique et ex distitis quasi regionibus poetae decerpere volupe fuit, nec varietate colorum et odorum bene inter se permixtorum majorem nobis conciliari suavitate indignemur. —

Restat alia quaestio, in qua constituenda multum laborarunt, sed parum perfecerunt interpretes. Cum enim *Catullum*, diligentissimum *Graecorum* poetarum imitorem, hic quoque fontes eorum in areolas suas derivasse e toto poematis colore dilucide appareat, diu multumque quaesitum est, quos potissimum imitatione sibi exprimendos sumserit. Fuit *Hesiodi ἐπιθαλάμιον εἰς Πηλεὰ καὶ Θέτιν* a *Scaligero* jam laudatum, cf. *Heyne* ad *Apollodor. p. 764.* fuit aliud *Agamemnonis Pharfalii*, e quo nonnulla profert *Tzetzes* ad *Lycoph. 178.* Sed neutrum a nostro exprimi potuit, cum ipse, ut supra monitum est, noluerit concinnare *epithalamium*, vel, si quaedam inde in usum suum converterit, (quod ex instituta comparatione v. 25—27. cum fragmento *Hesiodico* probabile sit) in paucis certe hoc factum et plurima in illa *Ariadnes* fabula ab aliis potius mutuatus videtur. — Exstat apud *Ciceronem* in *epistolis ad Atticum VIII. 5.* fragmentum veteris poetae — ῥήψαι πολλὰ μάτην κερᾶεσσι ἐς ἠέρα *Συμψαντα*, quod cum egregie respondeat versui illi de *Minotauro* v. III. satis probabili conjectura suspicari possis, *Catullum* in fabula de *Ariadne* veterem illum, quem ignoramus, hujus fragmenti poetam expressisse. Omnino autem satis fidenter statuere possumus, *Catullum* non ad unum aut alterum tantum poetam imitandi studium attemperasse, (quod fecit

fecit in carminibus quibusdam *κατὰ πόδα* e Sappho et Callimacho translatis) sed undique, *apud Matinae more modoque* per hortulos Graecorum circumvolitasse et suavissima quaeque delibasse, id quod ex apertis, quas in hoc carmine deprehendimus, Graecorum poetarum imitationibus plus satis apparere puto. Sic ex Homericō Hymno in Cererem nuperime reperto, pluscula nostrum derivasse praecclare docuit *Ruhnkenius* in praef. ad H. in Cerer. p. XII. sq. Sic e Theocriti Idylliis et inprimis ex Adoniazulis loca plura imitatum esse nostrum passim observavit *Valkenarius* ad Adoniaz. 127. p. 406. Sic Apollonium Rhodium plus quam viginti locis a nostro non adumbratum, sed vere expressum esse diligenter docuit *Mitscherlichius* in *Leßt. ad Catull.* Sic denique manifesta in v. 164. deprehenditur imitatio Lycophronis *Cass.* v. 1451. quem in aliis quoque locis ante oculos habuit. In univēsum autem visus sum mihi animadvertere, praeceteris nostrum imitatum esse poetas Alexandrinos, quorum, ni sensu nostro fallimur, genium (cf. *Heyne* Opuscul. Vol. I. p. 92.) totum hoc carmen spirat. — Ipsum vero Catullum studiose deinde imitati sunt alii v. c. Virgil. in Cir. quem sedulo jam cum nostro comparavit *Lenzius* p. 82. — De Epistola Ariadnes ad Theseum apud Ovid. Heroid. X. lege quae disputat *Guritt.* p. 87. seqq.

Restat ut breviter indicemus, qui peculiarem inde ab aliquot annis huic illustrando carmini dicarunt operam. Nos ipsi, cum abhinc prope decem annos Scholae Portensī, cui Deus faveat! valediceremus, vires nostras in hoc edendo carmine periclitati sumus, nec improbatus plane fuit hic juvenilis labor humanissimo Virorum Doctorum iudicio; unde facile veniam me impetraturum spero, si ex istis meis juvenilibus, nescio qua suavi animi recordatione vel vanitate, bonam partem servavero. — Non ita multo post *Mitscherlichius* V. Cl et sodalis olim in schola Portensī, in cuius almae matris sinu eodem tempore mecum educatus est, jucundissimus, cum et ipse Catulli edendi suscepisset consilium, primum in *epistola Critica in Apollodorum* (Gotting 1782.) p. 43—51 emendationes in Catulli Epithalamium proposuit, deinde *Lectiones in Catullum* (Gotting. 1786) edidit, in quibus quam egregie de hoc carmine meruerit passim indicabimus. — Eodem fere tempore praeclarum eruditionis specimen

eimen in hoc carmine edidit *Lenzius*, Vir Doctissimus mihi-
que amicissimus, cui titulum praeiixit: *Catulli carmen de
nuptiis Pelei et Thetidos cum versione Germanica Chr. Fr.
Eisenschmidt, in usum tironum illustravit Carl Gotthold
Lenz. Altenburg. 1787.* quem quidem, quantum ab ejus
doctrinae copia, ingenii venustate et acumine expectare pos-
sit respublica litteraria, satis in hoc specimine declarasse puto.
Edito jam hoc libello litteris mecum communicavit exquisi-
tas et perelegantes ad hoc carmen observationes, quas loco
suo commemorabo. — Nec defuit, qui manum eodem
tempore huic carmini admoveret, tertius, elegans sane Ve-
nerum poeticarum aestimator, Cl *Gurlitt. Katulls epischer
Gesang von der Vermählung des Pelcus und der Thetis,
metrisch übersetzt, und mit einigen Anhängen begleitet
von J. Gurlitt, Leipzig 1787.* Existat autem praeter ea, quae
Duschius et *Degenius* locis supra laudatis ex hoc carmine
transtulerunt, et praeter *Eisenschmidt*i versionem, *Lenziano*
libello additam, illepidam illam et satis inficetam, alia *Bod-
meri*, a *Staendlino* post Venerabilis senis obitum in libello:
Apollinarien inscripto, edita *Tubingae 1783.*

EPITHALAMIUM PELEI ET THETIDOS.

Peliaco quondam prognatae vertice pinus

Dicun-

V. I. Peliaco vert. in summo
Thessaliae montis jugo, ubi
silva erat pinifera. *Dorville*
ad *Chariton*. comparat *Mane-
tho*. II. 104.

Πηδάλιον τε νεῶς, τὴν
ἀκροτάτοισι (ex emendat.
Dorv.) τεμᾶσα

Πηλὶς ἐκ κορυφῆς Πηλι-
αῖς θετ' ἀν' ἀσπίσιν
Ἀργῶ.

et *Apollon*. *Rhod*. II. 1191.

— καὶ τάμε χαλκῶ
Δούρατα Πηλιάδος κορυ-
φῆς πέρι.

pro-

Dicuntur liquidas Neptuni nasse per undas
Phasidos ad fluctus, et fines Aeetaeos:
Cum lecti juvenes, Argivae robora pubis,

R 2

Auræ

V. 4.) *laeti juvenes* in MSSC. quibusdam teste Statio, in aliis, quos trivit N. Heinf. *laesi*. — *puppis* pro *pubis* MSS. Statii et Venet.

prognatae eleganter de arboribus, quae ut animantes stirpem suam propagare dicuntur; hinc passim apud poetas vel *matrum filiarumque* nomine insigniuntur (cf. Virgil. Georg. II. 9. ubi plura in hanc rem ex Graecis Latinisque scriptoribus diligenter collegit exempla *Cerda*, add. Aen. XII. v. 209.) vel genus et stirpis nobilitatem jactant Horat. Od. I. 14. II. cf. supra ad Carm. IV. v. 10 et 15.

V. 2.) *nasse* de celeri fere et secundo navium cursu. Tibull. I. 5. 76.

V. 3.) *Phasidos ad fluct.* et *fin. Aet.* eleganti circumscriptio pro: *Colchidem*, ubi volvebatur fluvius *Phasis* et imperium exercebat *Aeetes*. — Quod *Lenzius* in notis ad h. v. putat, per *Aeetaeos fines* extremam terram fortasse poeram in-

nuere voluisse, et ad hanc sententiam confirmandam in literis ad me datis laudat Apollon. Rhod. II. 419 sq et 264. id ex ea quidem opinione, qua veteres per Pontum Euxinum et Colchidem extremos terrarum mariumque sibi cogitarunt terminos fieri potuisse verum est; sed profecto jam obliquam extremae terrae descriptionem poeta dare noluit.

V. 4.) *Cum lecti juvenes.* Theocr. Idyll. XIII v. 16. 18.

Ἄλλ' ὅτε τὸ χρύσειον ἔπλει
μετὰ κῶας Ἰήσων
Ἄισονίδας, οἱ δ' αὐτῶ ἀρι-
στῆες συνέποντο
Πασᾶν ἐκ πολίων προλε-
λεγμένοι ὧν ὄφελός τι.

et paulo post vocantur Argonautae *Ἐίς αὐτὸς Ἡρώων*. — *λεκτὰ Ἡρώων*, ex Apollon. Rhod. IV. 831. laudat
Mits

Auratam optantes Colchis avertere pellem, 5
 Ausi sunt vada falsa cita decurrere puppi,
 Caerula verrentes abiegnis aequora palmis:
 Diva quibus, retinens in summis urbibus arces,
 Ipsa levi fecit volitantem flamine currum;

Pinea

V. 9. *Ipsa sui facie* Vossius e libro membranaceo, addita explicatione: ad morem et formam sui currus, quo in coelo utitur, quoque nubes atque aethera tranat; inepte sane. — *cursum* pro *currum* irato Apolline tentat Staver, ad Cornel. Nep. Milt. 1. 6. p. 23.

Mitscherl. — *Argiv. robor. pub.* robustissimi fortissimi-que (der Kern der griechischen Mannschaft). sic saepe apud Liv. *roborata virorum.* exempla conduxit *Drackenborch.* ad lib. XXII. 40. 5. Tom. III. p. 635.

V. 5.) *Aurat. pell. avertere.* de aureo Phryxii arietis vellere in vulgus omnia nota. Unde ortum traxerit fabula, varias et ridiculas ad hunc locum causas afferunt interpretes. Totam hanc rem, nobilitatam maxime instituto ordine equitum aurei velleris bene excussit *Rabenerus* in *Amoenitatib. Philologic.* p. 193. seqq. *avertere* verbum proprium de rebus, quas ex aliena in nostram potestatem et ditionem dolo et malis artibus redigimus, respondet nostro: *entwenden.* vid. *Gronov. Observ.* IV. 5, *Dracken-*

borch. ad *Silium Italic.* III. v. 321. et ad *Liv.* VI. 14. 11. Tom. II. p. 319.

V. 7.) *verrentes.* *verrerè* ut Graecorum $\mu\alpha\sigma\tau\epsilon\iota$ suaviter in re nautica maris remis percussi et quasi flagellati adumbrat imaginem; si quis in re nota exempla desiderat, adeat *Heinsf.* ad *Ovid.* *Amor.* I. 9. 14. — *palmis,* remis. cf. supra ad *Carm.* IV. v. 5.

V. 8.) *Divā quibus, retinens* cet. *Minerva (retinens κατεχων)* tutela sua custodiens *arces,* quibus illa praerant. vid. *Interpret.* ad *Petron.* c. 5. hinc Graecis $\pi\omicron\lambda\iota\epsilon\chi\omicron\varsigma$, appellatur. vid. *Cuper Observ.* III. 16. et *Spanhem.* ad *Callimach.* H. in *Lav. Pallad.* v. 53.

V. 9.) *Ipsa fecit.* hinc opere *Palladio fabricata Argo* dicitur

Pinea conjungens inflexae texta carinae. 10

Illa rudem cursu prima imbuat Amphitriten.

R 3

Quae

V. 10. *inflexit* Vossius, ut referatur ad illud: *ipsa sui facie*.

V. 11. *prora* pro *prima* Vossius ex libro Mediolanens. quod si omnino retinendum sit, verba saltem sic inter se concilianda putat *Mitscherl.* Illa *prora* (in primo casu) *rud. Amphitr.* imbuat, quae cet. aut scribendum: *cursu prorae*. — *primam* Stat. et Corrad. male! vix eget vulgata commendatione nostra. — *impulit* praeter necessitatem conjecit Titius ad Grat. Cyneg. v. 65.

dicitur apud Phaedr. IV. v. 9. ubi cf. *Burmannus*. observa vim pronomini *ipsa* h. e. ipsa artium praefes, quae alias adjuvare tantum artifices auxilio suo solet. *Lenzius* commode in litteris laudat Apoll. Rhod. I. III. Ἄυτή γὰρ καὶ νῆα θεῶν κάμε et Orph. Argon. v. 66. quem vide. — *levi voliant. flam. curr.* sic Apoll. Rhod. III. 345. de Argo ἴσον δ' ἐξ ἀνέμοιο θεῶν — *currum* eleganter pro *naue*, vid. *Muret.* Var. Lect. I c. 11. et *Gifan.* Collect. ad Lucret. Sic ἄρμα et ὄχημα apud Graecos vid. *Gatacker* Observ. Misc. II. c. 18. *Kühn* ad Pollucem. I. s. 83. n. 8. et *Stanlejus* ad Aeschyl. Prometh. v. 467. — *volitantem* cf. supra ad Carm IV. 5.

V. 10.) *Pinea conj. infl.* z. c. inferens et adaptans curvae carinae trabes et alia,

quibus naves instruuntur, e ligno pineo contexta et contignata. *tessere* ut Graecorum ὑφίστασθαι proprie de aedificiorum et navium contignatione. de navibus v. c. apud Propert. III. 7. 29. cf. Ovid. Met. XIV. v. 531. et ibi Interpretes. hinc ipse locus, ubi naves fabricantur, vocatur *textrinum*. vid. *Serv.* ad Virgil. Aeneid. XI. v. 326.

V. 11.) *Illa prima*, quomodo *prima* navigationem tentasse dicatur *Argo*, praeter Vulpium docuerunt *Muncker* ad Hygin. Fab. XI. *Burmannus* ad Valer. Flacc. II. 287. et *Schröderus* ad Musaeum p. 372—75. — *rudem Amphitriten* mare nondum navem expertum, nondum navigio tentatum — *cursu imbuat* initiavit ἐκάλισεν. vid. *Ruhnken* ad Callimach. Fragm. a Benti. collect. I, 9. p. 487. edit.

Quae simul ac rostro ventosum proscidit
aequor,

Tortaque remigio spumis incanduit unda
Emerfere feri candenti e gurgite vultus
Aequoreae monstrum Nereïdes admiran-
tes;

15
Illa-

V. 13. *Tortaque* in libr. MSS. et editt. antiq. ex solempni librariorum errore. vid. *Drackenborch.* ad Sil. Ital. VII. v. 412. et quos ibi laudat. *incanduit* in MSS. Stat. et quibusdam editt. vet. quod tam ob statim sequens *candenti*, quam ob v. 18. ubi est *cano aequore*, non male defendi posse videtur. V. 14. 15. in interpretandis his duobus versibus valde fluctuarunt interpretes, et sensus ambiguitatem conjecturis tollere studuerunt. *Mitscherlichius* quidem in *Lect. in Catull.* p. 14. vel rescribendam: *Emerfere freti candenti e gurgite vultus Aequorei* vel copulam et post *aequoreae* excidisse putat, quae posterior ratio probata quoque fuit *Heynio*. At *Lenzius* in not. ad h. l. p. 95. ingeniosissime conjiciebat *Emerfere feris candenti e gurgite fultae Aequoreae monstrum Nereides admirantes*, cui favere videbatur *Molch. Europ.* 114. sq. *Νηρείδες δ' ἀνέδυσαν ἄπ' ἐξ ἁλῶς, αἱ δ' ἄρα πᾶσαι κητείοις νῶτοισιν ἐφύμεναι* et *Claud. X.* 159. idem tamen paulo post de integritate loci non amplius dubitat, de qua nec nobis ampliandum videtur. vid. not.

edit. Ernesti. *imbui* eleganter dicuntur res, quae primo usui accommodantur. notissimum est illud Horatii: *Quo semel est imbuta recens servabit odorem testa diu.* cf. *Graev. Lect. Hesiod.* c. 15. sub fin.

V. 12.) *proscidit. proscindere* ut multa alia, eleganter ab aratione ad navigationem translatum.

V. 13.) *Tortaque remigio. spum. inc. unda*, exquirit pro vulgari: *remigio* agitata fuit. *incanduit* λευκαὶ ἐπὶ πόντος. *Lenzius* in litt. comparat. Qu. Smyrn. V. 86. sqq. et *Apoll. Rhod. I.* 1327.

V. 14—15) *Emerfere feri* cet. Sensus est: simulac navis iter suum in mari ingressa est, Nymphae marinae vultu torvo et ad stuporem ob rei novi-

Illaque haudque alia viderunt luce marinas
 Mortales oculi nudato corpore Nymphas,
 Nutricum tenus extantes e gurgite cano.

R 4

Tum

V. 16. *Illaque atque alia* in edit. vett. sed unice vera, quam dedimus, Vossiana lectio V. 17. *mortales oculis* male in quibusdam. V. 18. *nutricum tenus* MSS. Statii, et sic est in edit. Venet. *crurum tenus* Scaliger ex libro vet. et sic est in edit. Gryph. *Umblicum tenus* Voss. quod adscriptum quoque est margini edit. Gryph.

novitatem et hominum audaciam composito repente e fundo maris prospiciunt, et summa admiratione monstruosam navis figuram animadvertunt. *feri vultus* est casus secundus et pendet, a *Nereides* h. e. *Nereides fero vultu jam praeditae vel indutae.* — *ferus vultus* autem recte et eleganter de vultu torvo, severitatem. stuporemve prae se ferente dicitur. Horatius Epist. I. 19. 12. *Quid? si quis vultu torvo ferus* cet. plane ita nos dicimus: *einen wilden Blick.* — Haeserunt in hoc loco et valde in eo emendando laborarunt *Mitscherl.* et *Lenz.* (vid. Var. Lect.) sed profecto qualibet correctione tota hujus loci tollitur elegantia, qua Nympharum audaciam primorum nautarum indigne ferentium egregie plane adumbratur imago. Huc accedit, quod

tetrica quaedam austeritas jam olim ab ipsis artificibus tributa est Nereidum vultibus. vid. *Lipperti Dactyloth.* Mill. I. 74. — Nihil temere in hoc loco mutandum esse sensit quoque Vir Doctus, qui recensuit *Lenzii* libellum in Act. Litter. Senens. (Scid. XX. 1787.) quem tamen, acutissime alias de carmine nostro judicantem, Vossianam rationem, qua *feri vultus* ad *monstrum* trahitur, amplexum esse miror. Nam locus Apollon. Rhod. IV. v. 316. quem egregie cum nostro comparat, ad hanc rationem defendendam nihil valet.

V. 16.) *Illaque haudque alia*, hoc uno tantum die, non alio vicissim, ἡματι κείνω Apollon. Rhod. I. v. 547.

V. 18.) *Nutricum tenus*, h. e. mammarum. Apulej. Met. II. ab init. *eandem nutricem simul*

Tum Thetidis Peleus incensus fertur amore,
 Tum Thetis humanos non despexit hyme-
 naeos, 20

Tum Thetidi pater ipse jugandum Pelea
 sensit.

O nimis optato seclorum tempore nati

He-

V. 19—20. male pro *tum* in quibusdam veteribus *cum* vel *quum* legitur, suaviter enim et cum vi ter repetitur haec particula; peccarunt autem saepe in his permutandis vocibus librarii, vid. *Drackenborch*, ad Sil. Ital. I. 40. et ad Liv. VI. 33. 3. Tom. II. p. 361. V. 21. *Sanxit* Muret. Voss. et alii. male! pari modo haec duo verba confusa sunt apud Ovid. *Heroid.* VI. v. 154.

simul bibimus. — nimirum *nutrix* de quacunque re quae nutrit et alit homines, dicitur. vid. *Wesseling*. *Observ.* II. 17.

V. 20.) *non despexit hymenaeos*, non invita cessit nuptiis humanis. Varie omnino haec fabula a Graecis tractata fuisse videtur. Apud Homerum *Iliad* XVIII, 434. Thetis πολλὰ μάλ' ἔκ' ἐθέλεισσε, Peleo nupsisse dicitur. Apud Ovid *Met.* XI. 235. seqq. inopinato illa in specu Aemoniae seu Thessalici littoris a Peleo opprimitur: sed apud Val. Flacc. I. 130. ubi Thetidos nuptiae in

Argo pictae sunt, lubens illa, delphino vecta, ad Peleum deducitur. cf. *Dorville* ad Chariton. p. 360. edit. Lips. et *Heyne* ad Tibull. I. 5. 46.

V. 21.) *ipse pater*, non Jupiter, ut *Mitscherlichius* et alii volunt, sed ipse Thetidos pater Tereus, cui proprie convenit *jugare* (in matrimonium dare) filiam marito. cf. Virgil. *Aeneid.* I. v. 345. aliud est concedere alteri puellam, quod de Jove valet in v. 27. — *sensit* censuit, iudicavit, consultum duxit, cujus verbi usus bene adstruitur in *Observ. Miscel.* Tom. IV. p. 121.

V. 23.)

Heroes, salvete, Deum genus! o bona
mater!

Vos ego saepe meo vos carmine compel-
labo.

Teque adeo eximie taedis felicibus aucte 25
Thessaliae columen Peleu, quoi Jupiter
ipse,

Ipsè suos Divum genitor concessit amores.

Tene Thetis tenuit pulcherrima Neptu-
nine?

R 5

Tene

V. 26. *Aemathiae columen* in quibusdam, haud dubie
ex glossa.

V. 23.) *Heroes, Deum ge-
nus.* cf. Interpretes ad Val.
Flacc. p. 4 edit. Burmanni —
O bona mater, o bonam et
beatam matrem, quae vos
tales et tam oprato seclorum
tempore peperit!

V. 26.) *Thessaliae columen*
in quo nititur omnis Thessa-
liae salus. Sic Βα'θρα, ἔγεισ-
μα apud Graecos, vid. *Gata-
sker* in *Adverfar. Miscell.*
c. 20. p. 83. *Rittershusf.* ad
Oppian, *Cyneg. I. v. I. Cerda*
ad Virgil. *Aeneid. XII. 59.*
inprimis *Hemsterhusf.* ad Lu-
cian. T. I. p. 163.

V. 27.) *amores suos*, ama-
tam sibi Theridem, cf. supra
ad Carmen X. I. et XV. I.
Cessit autem Jupiter eo liben-
tius Peleo Thetidem, cum
filium Thetidos ex fati neces-
sitate ipso patre fortiorem
exiturum esse seiret. vid.
Hygin. Fab. 54 et *Hemster-
husf.* ad Lucian. T. I. p. 205.

V. 28.) *tenuit* ut maritum
complexa est. exempla de
hoc verbo collegit Gudianus ad
Phaedr. Fab. II. 2. 4. — *Nept-
tunine* Thetis, Neptuni pote-
stati subiecta. *Mitjcherl.* lau-
dat Perizon. *Animadv. Hist.*
c. IX. p. 400.

V. 31.)

Tene suam Tethys concessit ducere nep-
 tem,
 Oceanusque, mari totum qui amplectitur
 orbem? 30
 Quae simul optatae finito tempore luces
 Advenere, domum conventu tota fre-
 quentat
 Thessalia: oppletur laetanti regia coetu:
 Dona ferunt: prae se declarant gaudia
 vultu.

Dese-

V. 30. *Oceanusque pater* MSS. Statii, Muret. Gryph. et alii, recte quidem ex loquendi more. cf. Virgil. Georg. IV. 382. et ibi Urfin. sed vulgaram bene defendit Mitscherlichius. V. 31. *Qui simul optatae finito tempore lucis* in margine Venet. male! ut recte iudicat Mitschert. V. 32. *Ut venere* Vulp. et alii male! nam *simul* in versu antecedenti est pro *simulac*. V. 34. *Dona ferunt prae se: declarant gaudia vultus*, proposuit Lexzius, magis tamen placet nostra lectionis ratio et interpunctio; suavius enim Thessaliae incolae gaudia prae se declarare et pandere vultu, quam dona prae se ferre manibus dicuntur; aut si forte cui illa ratio, quam jam Muretus secutus est in edit. prima, ut post *prae se* interpungatur, melior videatur, certe non opus est: \rightarrow *vultu* in *vultus* mutare.

V. 31.) *Quae simul optat.* frequenter in domo con-
 cet. eleganter pro vulgari: venit.
simulac destinatus his cele-
 brandis nuptiis dies illuxit
 optatissimus.

V. 32.) *domum conven-
 tu frequentat* ornate pro;

V. 34.) *Dona ferunt*, ni-
 mirum Thessaliae incolae, de
 quo loquendi genere cf. supra
 ad Carm. X. v. 9.

V. 35.)

Deseritur Scyros: linquunt Phthiotica Tem-

pe, 35

Cranonisque domos, ac moenia Larif-

faea:

Phar-

V. 35. *Phthiotica templa* tentat *Lenney*. ad Coluth. I. 7. quod *Tempe* non in Phthyoide sed in Pelasgide inter Olympum et Oissam sita fuerint. vid. not. V. 36. mire hic veritas tam in scriptis quam impressis libris depravatus est: *Gravinonisque domos* MSS. Stat. et vetust. exempl. Voss. *Gravinonisque domos* Vatic. *Grajugasque domos* L. MSS. et tres antiquissimae editte, teste editor. Cantabrig. unde *Scaliger* *Grajugenimque domos*. depravata lectio haud dubie orta est ex antiqua scriptura *Cranonnis*. vid. *Mitscherl.* et *Drackenborch.* ad Liv. XXXVI. 10. 1. p. 1017. — pro *moenia Larissaea* monstrae legebatur in libr. MSS. *ac nicenis alacrifaea*, vel *Larissaea* uti est in Voss. libro, vel *ac nitens alacrifsa* vel *ac nitentis alacrifsa* vel *ac nitentis alacrifsa* vel *ac Nicenis alacrifsa*.

V. 35.) Docte jam ex more poetarum, ut eo clarius totius rei scena lectoris obversetur animo, urbes et partes quasdam Thessaliae recenset. — *Scyros*. longius quidem haec insula remota est a Thessalia, sed culta olim fuit a Thessalorum gente, Dolopibus, praeter Vossium ad h. l. vid. *Diod. Sicul. XI. 60.* et ibi *Wesseling.* consulto autem poeta, ut undique confluisse videantur remotissimi populi quique, remotioris regionis mentionem primo loco iijicit. — *Phthiotica Tempe*. communi quidem veterum consensu in Pelasgide inter Olympum et

Oissam, ubi Peneus labitur, *Tempe* sita fuerunt. (*Plin. H. N. IV. 8. s. 16.* *Aelian. V. H. III. 1.*) sed, quo jure Peneus propter vicinitatem *Φθιώτης* vocatur apud *Callimach. H. in Del. v. 112.* eodem quoque jam *Tempe Phthiotica* dicta videri debent; nisi forte tractus Phthiotici ob regionis amoenitatem altera quasi *Tempe* appellati sint; sequiorem certe aetatem amoenissima quaeque loca *Tempe* nominasse satis constat.

V. 36.) *Cranon* est oppidum Thessaliae, *Plin. H. N. X. 12. s. 15.* et ibi *Harduin.* —

moen.

Pharsaliam coeunt, Pharsalia tecta frequentant.
 Rura colit nemo; mollescunt colla iuven-
 cis:
 Non humilis curvis purgatur vinea rastris:

Non

V. 37. *Pharsala tecta freq.* Venet. *Pharsalon* aut *Pharsalum* Pontan. et Scalig. nimirum alteram in voce *Pharsalia* alii brevem, nitentes exemplo Calpurn. IV. 101. alii longam faciebant; et vere semper altera in hac voce producitur, sed ut trisyllaba pronuncianda est. V. 38—42. sine necessitate transposuit hos versus Ramirez de Prad. ad Mart. I. 44. hoc ordine: *Non humilis cet.* — *Non falx cet.* — *Rura colit nemo* — *Non glebam* — *Squalida desertis.*

moen. Lariss. Larissa nobilissima Thessaliae urbs, unde Achilles *Larissaeus* apud Virgil. Aeneid. II. 197.

V. 37.) *Pharsaliam coe.* Pharsalia, ut observat Vossius, hoc loco antiquum regionis non oppidi nomen est. Sed Euripid. *Andromach.* v. 16. καὶ πόλεως Φαρσαλίας — ἢ ἡ θαλασσία Πηλεὶς ξυνῶκει — Θέτις.

V. 38.) *Rura colit nemo* cet. feriae, quas agunt rustici instantibus Pelei nuptiis, egregie et suaviter, qui sequuntur, describuntur versibus. Sic fere Tibullius II. I. 5.

Luce sacra requiescat humus,
requiescat arator,
Et grave juxta penso vomere
opus
Solvite vincla jugis cet.

*mollescunt colla iuven-
 cis,* intermisso his feriis labore mollitiem quandam trahit jugo detrita et callo obducta iuven-
 cis exquisitius pro iuven-
 corum. — Lenzius in spicilegio observationum, quas mecum per litteras communicavit, commode cum hoc loco comparat Fulgent. I praef. p. 9. edit. Munk. iam largo fumo lurida parietibus aratra pendebant, et laborifera boum colla jugales in vaccinam mollitiem deduxerant callos: squalibat viduus sulcis ager, et herbis sentibus olivifero vertici minabatur.

V. 39.) *humilis vinea* ubi vitis humilis nascitur, quae nisi rastris purgatur, palatur et alligatur, natura sua humi serpit

Non glebam prono convellit vomere tau-
rus : 40

Non falx attenuat frondatorum arboris um-
bram :

Squalida desertis robigo infertur ara-
tris.

Ipsius

V. 40. *Lenep.* ad Coluth. I. p. 33. sine ulla idonea causa hunc versum emendavit sic: *Non falce aduenat frondator roboris umbram*; profecto hoc est pro lubitu tractare poetas!

pit et humilis manet. Cic. Tuscul. V. 37 *Vitis et ea, quae sunt humiliora neque se tollere altius e terra possunt.* Ipse noster supra Carm. LXII. 49. *Ut vidua in nudo vitis quae nascitur arvo, Nunquam se attollit* cet Vix igitur opus videtur probare velle, vites in Thessalia vel maxime humiles fuisse, quod docte probatum ivit *Lenz.* in not. ad h. l. ex Longi Pastoral. II. I. ubi *ἀμπερος τὰπεινή* in insula Lesbo describitur.

V. 40.) *prono vomere* ad terram inclinato, *presso.*

V. 41.) *falx frondator.* *tria frondatorum genera fuisse*

observat Serv. ad Virg. Eclog. I. 57 *attenuat arbor. umbr.* nimis aenas et inutiles arborum frondes excecat. *arboris umbra* de frondibus sexcenties apud poetas. vid. *Drackenborch.* ad Sil. Ital. IV. 681.

V. 42.) *infertur.* verbum gravius ad rubiginis vim, qua statim occupari solent aratra sine usu jacentia, indicandam — observa elegantem et artificiosam hujus versus ex apta epithetorum et nominum collocatione structuram, quam saepe in hoc carmine animadvertere licet, ut v. 39. 40. 59. 129. et alibi.

V. 43-44.)

Ipsius at sedes, quacunq̄ue opulenta recessit

Regia, fulgenti splendent auro, atque argento.

Candet ebur solis; collucent pocula men-

lis:

45

Tota

V. 43—44. Heinſ. in not. ad Catull. fatiſ, audacter et parum probabiliter reſingit hoſ duoſ verſuſ ſic: *Spiffiuſ at ſedeſ quocunq̄ue opulenta recessu Regia fulgenti ſplendens auro atque argento*, ut ſenſuſ ſit: ſedeſ regia in omni ejuſ recessu ſpiffiuſ argento et auro ſplendet. *ſplendens* nimirum accipit pro *ſplendens eſt* et hoc pro ſplendet, ut v. 308. *completeſſens*; cf. ad Carm. LXIII. v. 57.

V. 43—44.) *Ipfuſ at ſedeſ quacunq̄ue* cet. at aedeſ Pelei, in omni opulentaſe regiaſe parte et recessu, ſplendent auro et argento. In errorem hoc loco ab Heinſ. (vid. Var. Lect.) ſe induci paſſuſ eſt *Mitſcherl.* qui *ſplendent* propter adjecta *ſedeſ regia* non ferri poſſe putat in Lect. in Catull. p. 35. Non cogitavit igitur Vir Cl. id *ſedeſ*, quo pender *ſplendent* in plurali ut v. 48. et *regia* ſubſtantive poſitum eſſe. — Caeterum expende ornatum in locutione *quacunq̄ue opulenta recessit regia* pro vulgari: *ubique*, — *ipſe ho-*

noſiſ cauſa ſaepe de eo, qui primas parteſ in aliqua re tenet, vel de quo praecipue fermo eſt. Sic ſaepe *ἀντις* de Achille apud Homerum; de Jaſone apud Orph. Argon. v. 864. vid. quos laudat *Burmannuſ* ad Ovid. Faſt. V. l. 45. — *ſplendent* verbum proprium de apparatu magnifico; vid. *Burmann.* ad Phaedr. Fab. IV. 29. 20.

V. 45.) *Candet ebur ſoliſ, colluc. pocula menſ.* inverſa conſtructio, poetiſ familiariffima, pro: ſolia candent ebore, menſae collucent poculiſ. — Amiciffimuſ *Lenziuſ* in ſp̄cilegio obſervatione ad

Tota domus gaudet regali splendida gaza.
 Pulvinar vero Divae geniale locatur
 Sedibus in mediis, Indo quod dente po-
 litum
 Tincta tegit roseo conchylî purpura fuceo.

Haec

V. 48. *Aedibus in mediis* Venet. Gryph. *aedes et sedes* saepissime a librariis permutatae sunt, vid. *Drackenborch.* ad Liv. I. 55. 4. T. I. p. 216, et ad IV. 20. 11. Tom. II. p. 942. adde *Burmann.* ad Ovid. *Fast.* VI. v. 258. V. 49. *conchylis* Venet. Gryph. Muret. Cantabrig.

ad l. c. scribit: *Quae de ebore dicuntur, non ad historicas rationes exigenda sunt. Poeta in his ut poeta versatus est. Eboris enim usus post Trojanæ expeditionis tempora demum in Graeciam importari coepit. Sed Catullus Homerum secutus esse videtur, in quo passim exempla frequentis eboris usus in variis utensilibus adhibiti profant* — Nimirum res antiquiores saepissime ad sua tempora accommodantur poetae. Sic v. c. praeter temporum rationem *tubarum clangor* apud Virgil. *Aen.* II. v. 313. memoratur. Caeterum de *veterum ebore* et *eburneis signis* cf. *Heynè* in *Nov. Comment. Soc. Sc. Gotting.* T. I. n. 96. sqq.

V. 47—49.) *Pulvinar geniale* lectus genialis vel nuptialis, λέκτρον γαμικόν, νυμφίδιον, vid. *Lips Elect. I. 16.* aliam lecti genialis descriptionem in nuptiis *Jasonis* et *Medeae* vid. apud *Apoll. Rhod.* IV. v. 1141. — *Sedibus in mediis* in medio palatio. — *Indo quod dente polit.* cer. ornate. pro vulgari: cui affabre ex ebore Indico facta instrata fuit vestis purpurea. *Indo dente*, nimirum alii osseam illam ex ore elephantis hinc inde prominentem partem *dentem*, alii *cornu* vocant vid. *Brouckhus.* ad *Propert.* II. 23. 12. et *Drackenborch.* ad *Sil. Italic.* XVI. 206. In summo pretio autem fuisse *ebur Indicum* operose docet *Cerda* ad *Virg. Georg. I.*

v. 57.

Haec vestis, priscis hominum variata figuris,

Heroum mira virtutes indicat arte.

Namque fluentifono prospectans litore
Diae

Thesea

v. 57. — *purpura vestis purpurea. tincta rubeo fuco* exquisitius pro *fuco*, unde saepe haec voces confusae sunt, vid. *N. Heins.* ad Claud. in Rufin. I. v. 207, et *Heyne* ad Tibull. VI. 2. 16. in *Observ.* p. 215. *conchyli.* diversum esse conchylium a purpura, licet id discrimen non semper servetur, probare studuit *Bochart.* Hierozoic IV. 2. — Accommodate ad nostrum Hor. Sat. II. 6. 102.

*In locuplete domo — rubro
ubi cocco
Tincta super lectos canderet
vestis eburnos.*

cum Theocrit. Adoniazus. v. 125. sqq. hunc locum comparavit *Valkenär.* in *Annotatt.* in Adon. p. 406.

V. 50.) *Haec vestis stragula* ut saepe, vid. *Ferrar.* de Re Vest. IV. 3 P. II. adde *Ernesti* in *Clav. Cic. priscis homin. var. figur.* variis priscorum hominum imaginibus vel picturis distincta.

V. 51.) *Heroum virtutes indic.* res illustres et celebres ex aetate heroica repetitas. Ex pluribus autem, quae huic vesti intextae fuisse videntur priscae aetatis figurae et fabulae, unam tantum latius hoc carmine sibi exsequendam sumisit et delegit poeta. Colligere inprimis hoc possumus ex vers. 266.

Talibus amplifice vestis decorata figuris.

h. e. ejusmodi generis figuris; alias dixisset *his figuris.* — *mira arte* mira artificis dexteritate intextas.

V. 52.) *fluentifono* quod, (ut supra Carm. XI 4. dicebatur) *longe resonante unda tunditur*, θῆς πλούθλαϊστος, περιχόμενος τῷ κύματι — *Diae* intellige insulam Naxum, unam e Cycladibus. Diodor. Sicul. IV. 16. p. 308. edit. *Wesseling.* καὶ κατήσεν εἰς Νῆσον τὴν ποτὲ μὲν ΔΙΑΝ, νῦν δὲ ΝΑΞΟΝ

Theſea cedentem celeri cum claſſe tuetur
Indomitos in corde gerens Ariadna fu-
rores:

Nec

ΝΑΞΟΝ προσαγορευομένην
et ſic conſtanter veteres. cf. *Heyne* ad Apollodor. III. 5. 3. p. 578. Sed longe aliter, qui non raro fluctus in ſimpulo movere ſolet, ſentit *Voffius*. Non enim *Naxum*, quod plerique ſtatuunt, per *Diam* intelligendam eſſe contendit, ſed *Diam Cretenſem*, quae vulgo *Standia* appellatur. Ad hanc ſuam exornandam ſententiam duobus inprimis utitur argumentis; primum quidem, quod *Naxus* nimis a via *Theſei* remota ſit, deinde, quod querelae, quas infra fundit *Ariadne* v. 184. *Praeterea nullo littus, ſola inſula, teſto* cet. vix de inſula *Naxo* valere queant. Quod ad primum attinet, conſulto omnino *Theſeus* in fuga rectam viam reliquiſſe videtur; ut taceam alia, quibus ille vel invirus in mari a recta via abripi potuit. Quod ad alterum attinet, cogitare debemus, *Ariadnen* ad littus maris in ſolo et remotiori inſulae loco a *Theſeo* dereliſtam eſſe, ubi omnino in querelas, quas infra jacit,

erumpere poterat. Nec nimis ſubtiliter vehementiori animi commotione jam aeſtuantis et ſummo ob perfidiam *Theſei* dolore percuſſae *Ariadnes* querelae examinandae et ad vivum reſecandae ſunt, praecipue ſi *Naxum* cum ejus patria *Creta*, *centum urbibus* (ut canit *Horat.* *nobili* comparamus. — *Naxus* denique ſacra erat *Baccho*, et peculiare ejus domicilium. vid. *Barth.* ad *Stat. Theb.* VII. v. 686. in qua ipſe *Bacchus* ex *India* rediens triumphum bacchicum egit. *Virg. Aen.* III. v. 125. ubi cf. *Heyne*. Quod enim *Voffius* putat, *Bacchum* quaerendae *Ariadnes* cauſa acceſſiſſe illam deſertam *Cretenſium* inſulam, ridiculum paene eſt. *Voffii* veſtigia ſecure, ut ſolet, legit *Vulpius* — Copioſius de *Naxo* egit *Choiseul-Gouffier* *Voyage pittoresque de la Grèce*, *Cahier I*

V. 54.) *furores* de quibusque vehementioribus animi commotionibus, praecipue ex magno amore ortis. cf. v. 94. vid. *C. Barth.* ad *Grat. Cyneg.*

Necdum etiam sese, quae visit, visere
 credit; 55

Utpote fallaci quae tum primum excita
 somno

Desertam in sola miseram se cernit arena.

Immemor at juvenis fugiens pellit vada
 remis,

Irrita

V. 55. mira in hoc versu miserrime depravatae lectionis tam in scriptis quam impressis librisprehenditur varietas, in qua quidem recensenda, ne chartam perdam, ea tantum ponam, quae VV. DD. ingenio ducti inde exsculpere tentarunt. *Necdum etiam seseque sui tum credidit esse* Vicent. accedentibus Venet. Ald Gryph Muret. et aliis. *Necdum etiam sese, quae sit, tum credidit esse* Stat. *Necdum etiam sese quae sit, vix et sibi credit* Scalig. *Necdum etiam sese, quae visit, visere credit* Vossius, quam aliis jam probatam et receptam lectionem nos quoque servavimus. *Necdum etiam sese quo sit, visit, sibi credit* lepide, ut solet Corradin. *Necdum etiam sese oblivisci Thesea credit* audacter, ut solet, Lennep. ad Coluth. l. 7. 34. *Necdum etiam sese ipsa suam tum credidit esse* Nic. Heins. in not. ad Catull.

neg. v. 284. et *Vir Doctus* in Observatt. Misceli T. II. p. 234 *indomitos*, quorum vis et impetus nulla ratione supprimit et coerceri potest; exempla suppeditat *Burmann* ad Ovid. Art. Am. III. 511.

V. 55.) *Necdum etiam sese* cet. vix fidit oculis Theseum in fuga animadvertentibus; somnium fere, quod videt, putat.

V. 56.) *fallaci* qui fraudi ipsi fuerat, et fallaciam Thesei juverat. — Caeterum *Ariadne dormiens* statuariis et pictoribus saepe, in qua artem suam ostentarent, materiam praebuit. vid. *Dorville* ad Chariton. p. 241. edit. Lips.

V. 57.) *in sola arena* littoris arenosi solitudine.

V. 58.) *immemor* sc. promissorum, perfidus. de perfidia

Non tereti strophio luctantes vinc̄ta papillas;

65

Omnia quae toto delapsa e corpore passim

Ipsius ante pedes fluctus salis alludebant.

Sed neque tum mitrae, neque tum fluitantis amictus

Illa

V. 65. In examinandis papillarum epithetis, an recte illae dici queant vel *lactantes*, quod est in tribus Venet. Ald. Colin. et Gryph. vel *lactentes* in MSS. Statii et Vicent. vel *lucentes*, quod vult Stat. multus est Mitscherl. in Lect. in Catull. p. 51—56. jure denique in nostra lectione *luctantes* acquiescit. V. 66. *tenero* pro *toto* conjecit Gurlitt. minus bene! nam nostra lectio ad rem augendam multo majorem vim habet. V. 67. *Allidebant* Gryph. et in quibusdam aliis, utrumque recte; sed *allidere* de aquarum appulsu plerumque a Viris Doctis male impugnatum est. vid. Gesner ad Columell. IV. 20. ubi pro *alludebant* in loco nostro mavult *alluduntur* citra necessitatem!

fascia, qua caput redimitur. vid. *Burmann.* ad Ovid. Met. V. 53. Graev. in Lect. Hesiod. c. XXIII. et *Ernesti* in Clav. Cic. f. h. v. *Mitscherl.* comparat Homer. Hymn. in Cerer. v. 41.

V. 65.) *Non tereti stroph. luct. vinc̄t. pap.* de strophio (*ταυρία*) quo papillas feminae coercebant. vid. *Heinsf.* ad Ovid. Art. Am. III. v. 274. *Magius* Var. Lect. III. 3. et *Ernesti* in Clav. Cic. f. h. v.

Eodem sensu *fascia* apud Martial. XIV 134. I.

Fascia crescentes dominas compeſce papillas.

luctantes cum vinculis nimiorum, quibus cohibentur turgentes, contra nitentes et enitentes papillae.

V. 67.) *fluctus salis alludeb.* Cic. de Nat. Deor. II. 39. *Mare terram appetens littoribus alludit.* sic *προσπάγειν* apud Graecos.

V. 69.)

Illa tempestate, ferox quo tempore The-
seus

Egressus curvis e litoribus Piraei

Attigit injusti regis Gortynia tecta. 75

Nam perhibent olim crudeli peste
coactam

Androgeoneae poenas exsolvere caedis,

Ele-

V. 73. *ferox et tempore liber optimus* Vossii. *feroque et tempore* vitiose MSS. Statii. *ferox quo et tempore* vulgata nunc fere lectio, sed et sic me offendit particula *et*, quam sine haesitatione delevi, praecipue cum hoc jam factum sit in aliis bonae notae edit. Gryph. ab anno 1537. Muret. Cantabrig. V. 74. *Pyrenaei* Ald I. Gryph I. *Piraei* in quibusdam. V. 75. *Invisi regi* Heinfs. in not. ad Catull. *Gortynia templa* MSSC. Meleagri, Scaligeri et edit. R non male recte enim *templa* de amplis aedificiis dicuntur. Sic *templum* apud Cicer. pro Dom. §1. de curia dicitur. *Gortynia* in nonnullis.

V. 73.) *Illa tempestate, quo tempore.* hoc plenius loquendi genus illustrat Vossius exemplo Ciceronis *ejus temporis, quo die* brevius idem dicit Noster infra Carm. LXVI. v. 11. *Qua rex tempestate, — vastatum fines iverat Assyrios.*

V. 75.) *injusti regis.* Minos, cujus celebratissima in antiquitate est justitia, *injustus* vocatur respectu Atheniensium, a quibus tam dirum quotannis tributum exigebat.

— *Gortynia tecta* Cretam. *Gortyne* Cretae metropolis.

V. 76–79.) *Nam perhibent olim.* Sensus: nam tradunt, olim Athenienses crudeli pestilentia poenas propter caedem Androgei solvere coactos, juvenes electos et virgines prae caeteris forma et aetatis flore eminentes (*dapem*) tanquam sacrum et religiosum epulum Minorauro dare solitos fuisse (h. e. ex pacto quotannis mississe.) — *Androgeoneae caedis* — *Andro-*

Electos juvenes simul et decus innupta-
rum
Cecropiam solitam esse dapem dare Mi-
notauro:

S 4

Quis

V. 79. *Cecropidum solitum esse* et paulo ante v. 76. *coactos* pro *coactam* audacter Heinsf. in not. ad Cat.

drogeus Minois et Pasiphaes filius, vir fortissimus, et saepe in publicis Graeciae ludis victor, ex invidia occisus fuit ab Atheniensibus et Megarensibus. — *crudeli pest. coact.* tam bello, quo hanc ab Atheniensibus illatam injuriam ulturus erat Minos, quam *fame et pestilentia*; responsum autem erat Atheniensibus oraculo, eos non prius, quam Minoi satisfactum sit, malorum finem experturos esse. Minos autem tributum septem juvenum et puellarum quotannis postulavit. — *Electos juvenes et dec.* alii eos missos esse tradunt facto delectu, alii ductis fortibus, Virgil. Aeneid. VI. v. 20.

— *tum pendere poenas Cecropidae jussi (miserum) septena quotannis Corpora natorum: stat ductis fortibus urna.*

Fabulam tirones legant apud Diodor. Sicul. IV. c. 60. 61. Apollodor. III. 15. Ovid. Met. VII. 456. et VI. 153. — *Minotauro.* notissima est fabula Minotauri *δύτος εἶχε ταύρος πρόσωπον, τὰ δὲ λοιπὰ ἀνθρώπου.* secundum Apollodor. III. 1. 4. cf. Heyne in not. p. 537. capite bubulo, parte inferiore humana, Minotaurum quoque describit Hygin. Fab. XL. sed nummi Gelenium et Tauromenitarum in Sicilia, Neapolitanorum et plurium aliorum per magnam Graeciam, eundem corpore taurino et corpore humano instructum exhibent, de quo inter nummos et autores dissentiu vid. Voss. ad v. 111. et Wesseling. ad Diodor. Sicul. IV. 77. n. 32. Tom. I. p. 320. qui laudat Spanhem. de Us. et Pr. Num. Diff. 5.

V. 80.)

Quis angusta malis cum moenia vexaren-
tur, 80

Ipse suum Theseus pro caris corpus
Athenis

Projicere optavit potius, quam talia Cre-
tam

Funera Cecropiae ne - funera portarentur.

At-

V. 80. *angusta* pro *angusta* male in quibusdam vet. legitur. vid. not. saepissime autem in his scribendis vocibus aberrarunt negligentiores librarii. vid. *Burmann.* Sec. ad Claud. in Rufin. I. v. 204. inprimis *Drackenborch.* ad Liv. V. 41. Tom. II. p. 180. — pro *vexarentur* duo vetusti libri apud Stat. *versarentur.* sed has quoque voces non raro turbavit librariorum ignorantia. vid. quos laudat *Drackenborch.* ad Liv. II. 34. Tom. I. p. 392. V. 83. *Funera - nec funera* Venet. Gryph. Muret. *funera, ne funere* Stat. *Munera Cecropiae seu funera* vel *ceu funera* conjicit N. Heins. in not. ad Catull. at sic omnis hujus versus perit elegantia. *ne* et *nec* saepe confunduntur in MSS. vid. *Drackenborch.* ad Liv. III. 47. 7. Tom. I. p. 737. et quos ibi laudat.

V. 80.) *angusta moenia,* Athenienses in rebus trepidis et angustiis versantes, ob publicam calamitatem miseri ac afflicti.

V. 82.) *projicere optau.* *potius* maluit contempta vita se obicere periculo, vitam suam devovere, *ἑαυτὸν παραβάλλειν, ἀποβάλλειν ψυχὴν.* vid. quae egregie de hac locutione notavit *Drackenborch.* ad Sil. Ital. X. v. 42.

V. 83.) *Funera ne-funera,* ergo viva funera. *ne-funera* pro *non funera*, ut *nevult* pro *nonvult* apud Plaut. *Trinum.* II. 2. 85. Amarunt inprimis hoc loquendi genus suaviter et cum sale sibi repugnans Graeci, qui commodius ad hanc formam uti poterant τῶ α, quod Grammatici vocant *privativum.* multa exempla conduxit Vulp. Sed plenissime et elegantissime de hac dictione egerunt *Hemsterhus.* ad Lucian. T. I. p. 698.

Atque ita nave levi nitens, ac lenibus
 auris
 Magnanimum ad Minoa venit, sedesque
 superbas. 85
 Hunc simul ac cupido conspexit lumine
 virgo
 Regia, quam suaves [expirans castus
 odores
 Lectulus in molli complexu matris alebat:

S 5

Qualis

698. et ibidem *Tensius. Rittershus* ad Oppian. p. 29—32. et quos laudat *Alberti* ad Hesych. Tom. I. p. 275. n. 4.

V. 84.) *nave levi nit. ac len. aur. niti* jam est *fortsteuern*, proprie enim nautae nituntur remis. *lenibus auris* ope et adflatu secundi venti.

V. 85.) *Magnanimum.* invidiose jam vocat Minoem, quem versu 75. *injustum* vocaverat, *magnanimum* h. e. altos spiritus trahentem, insolentius contra Athenienses se efferentem.

V. 86.) *Hunc simul ac cupid.* Theocr. Id. III. 42. ὡς ἴδεν ὡς ἑμάειη, ὡς ἐς βαθυὺν ἀλλετ' ἔρωτα.

V. 87—88.) *quam suav. exsp. cet. ornate et splendide* pro vulgari: quae in sinu et domo matris adhuc delitescibat innupta et indelibata. cf. supra Carm. LXI. v. 88. et LXII. v. 22. Commodè laudat: *Mitscherlich.* in *Lect.* in *Cat.* p. 78. *Hesiod. Ἔργ.* v. 520.

Ἡ τε δόμων ἐντοσθε φίλη
 παρὰ μητέρι μίμνει,
 Οὐπω ἔργ' εἰδούια πολυ-
 χεύσασ' Ἀφροδίτης.

lect. exspir. odores. cf. supra ad Carm. VI. v. 8. *alebat* fovēbat, educabat.

V. 89.

Qualis Eurotae progignunt flumina myr-
tos,

Aurave distinctos educit verna colores: 90

Non prius ex illo flagrantia declinavit
Lumina, quam cuncto concepit pectore
flammam

Funditus, atque imis exarsit tota medullis.

Heu! misere exagitans immiti corde fu-
rores,

San-

V. 89. *myrtus* Voss. et alii; recte! veteres enim hujusmodi arbores per *us* in plurali efferre solebant, ut docet *Cerda* ad Virgil. Georg. II, 71. V. 92. *cuncto* in nonnullis *toto*, quod si admittimus, ait Heinf. in not. ad Catull. versu subsequenti *tofte* pro *tota* legendum erit.

V. 89.) *myrtos*. cf. supra ad Carm. XI. v. 22.

V. 90.) *educit*. educat. cf. supra ad Carm. XIX. v. 14. *educere* pro *educare* saepe apud Cic. Or. II. 28. Terent. Adelph. III. 5. 49. cf. *Burmann.* ad Sammonic. v. 64. et *Drackenb.* ad Liv. I. 4. 7. — *distinctos colores* varios flores.

V. 94.) *Heu! misere exagit. immiti cord. furor.* trahendam olim hunc versum ad Ariadnen, et *immiti corde* explicabam: immaturo, amore nondum domito et sub-

acto; multo enim vehementius amat, qui prima vice amoris vim experitur — Sed multo elegantior omnino et concinnior efficitur oratio, si hic versus, ut vult *Gurlitt* in *Observatt.* ad h. c. p. 117. 118. cum sequenti conjunctus ad Amorem refertur, qui *immiti corde* (h. e. saevo pectore) hominum animos furore exagitare dicitur; hanc tamen elegantio rem orationis nexum vix verba juvare et admittere videntur; valde enim dubito, an recte in latina lingua *exagitare furores*, quod putat

Sancte puer, curis hominum qui gaudia
 misces, 95
 Quaeque regis Golgos, quaeque Idalium
 frondosum,
 Qualibus incensam jactastis mente puellam
 Fluctibus, in flavo saepe hospite suspiran-
 tem!
 Quantos illa tulit languenti corde timo-
 res!

Quan-

V. 96. *Quique* male in quibusdam vett. *frondosam* volebat Scalig. sed cur non *suava* corrigat Carm. XXXVI. 12. *sanctum Idalium*. V. 97. *Quilibet* MSSC. Statii male!

putat Gurlitt, simpliciter pro *concitare*, *commovere furores* dici possit. Quid? si legamus: *Heu! misere exagitans immitti corda furore*

V. 95.) *Sancte puer*, ut *sancta Venus* supra Carm. XXXVI. v. 3. ubi vid. not. *curis hominum qui gaudia misces*, simillime infra de Venere Carm. LXVIII. v. 18. *Quae dulcem curis miscet amaritiam*. suaviter in hanc rem Anacreon. Od. XLV. 5.

Ἀνίδας δ' ἔβραπε κὺπρις
 Μ. λιὸ γλυκὺ λυβίσσα
 Ὁ δ' Ἔρωσ χολὴν ἔμισγεν.

Hinc Ἔρωσ γλυκίπικρος
 Polidippo in Anal. Ver. Poet. Graec. Brunk. Ep. XI. 4. Tom. II. p. 48. cf. Musaeus v. 166 et plura in hanc rem collecta a C Barth. ad Claud. de Nuptiis Honor. et Mariae v. 70. adde Dorville ad Chariton. p. 426. edit. Lipsf.

V. 96.) *Quaeque regis Golg.* cf. supra Carm. XXXVI. v. 11. 13.

V. 98.) *Fluctibus* sc. curarum cf. ad v. 62. adde Drackenb. ad Sil. Ital. VIII. 32. — *in flav. saep. hosp. suspir.* Ovid. Fast. I. v. 417.

Hanc

Quantum saepe magis fulgore expalluit auri! 100
 Cum saevum cupiens contra contendere
 monstrum,
 Aut mortem oppeteret Theseus, aut praemia laudis.
 Non ingrata, tamen frustra, munuscula
 Divis

Pro-

V. 102. *appeteret* et *expetere* in quibusdam libris Muret. V. 104. turbant et variant libri veteres. alii offerunt *succendit*, alii *succedit*, unde Stat. et Voss. fecerunt *suscepit*. nostram lectionem, quam ut longe elegantiores *τῶ* *suscepit*, quod defendit Mitscherl praefero. (vid. not.) tuentur edit. Vener. Gryph. Muret. Cantabrig. Vulp.

Hanc cupit, hanc optat; et Burmann. ad Ovid. Met.
sola suspirat in illa. XI. v. 145.

suspirare de amantibus passim obvium. vid. *Brouckhus.* ad Tibull. I. 7. 41. — *flavo* h. e. pulchro. *Flavos* enim crines vel maxime adamabant veteres vid. *Salmas.* ad Tertull. de Pall. p. 352. *Brouckhus.* ad Tibull. I. 6. 8. et *Interpretes* ad Petron. c. CX. — sic *ξανθὸς* apud Graecos, vid. *Perizon.* ad Aelian. IX. 9.

V. 100.) *Quant. saepe mag. fulgore expall.* infra Carm. LXXXI. 4. *Hospes inaurata pallidior statua* ad exemplum Graecorum, qui *auro* colorem pallidum ὠχρον, χλωρόν tribuunt. vid. *Hemsterhus.* ad Lucian. Tom. I. p. 503. 4.

V. 102.) *mortem oppet. mortem.* — *oppetere* recte ex usu loquendi dicitur, non idem *praemia*; sed, ut constat, plura saepe verbis adduntur nomina, quamvis unum tantum accommodari possint.

V. 103-104.) *Non ingrata, tamen frustra* cet. Sensus: tacite optavit caedem Minotauri promittens Diis munuscula, grata omnino illis et accepta. *Nam velut in summo* cet. (*frustra tamen*) ipsi tamen nihil profuerunt, immo eam reddiderunt miseriam — *suspendit*, multo exquisitius et elegantius quam vulgare *suscepit* (vid. *Var. Lect.*)

Promittens, tacito suspendit vota labello.
Nam velut in summo quatientem brachia

Tauro 105

Quercum, aut conigeram sudanti corpore
pinum,

Indo-

V. 106. *congestam sudanti corpore pinum* defendit Vossius ex libro Mediolanens. ut *congesta pinus* sit, densa, compacta, robusta, πικυῖα. Statius quoque in duobus MSS. *corpore* se invenisse affirmat, in uno tamen *cortice* et sic est in editt. Venet. Gryph. Muret. Graev. Vulp. Bipont. *nutanti vertice* Heinf. volebat in not. ad Catull. et idem *fruitante vertice* ad Claudian. p. 932. Lenzius tentat: *crinigerō nutantem in vertice pinum in vertice* sc. montis. Equidem lubenter acquiesco in lectione nostra *conigeram sudanti corpore pinum*, egregie enim *ad sudanti* convenit pinui, quae stillat vel *sudat* resinam, quemadmodum *nemora thura et balsama sudare* dicuntur apud Tacit. de Morib. Germ. c. 45. epitheta physica autem vel maxime amat Catullus.

Leſt.) habet enim notionem timoris et trepidationis, qua dissimulare studebat fraternae caedis votum. *suspendit vota labello*, vix audet verbulum, ne quis forte audiat, de hoc voto pronunciare, ne labello quidem hoc pronuncian- do voto movet. sic *pes suspendi* dicitur, quem caute et sollicitè ponimus, ne ejus strepitus audiatur. *suspendere vota tacito labello* igitur eleganter et exquisite dicitur pro vulgari: clam et tacite optare. — Caeterum in illustrando veterum tacite vota concipiendi more copiosus est

Vulp. adde *Brouckhus.* ad Tibull. IV. 3. 11. et *Burmann.* ad Petron. c. LXXXV.

V. 105—111.) *Nam velut in summo* cet. Nam quemadmodum indomitus venti turbo vel ramosam quercum vel conigeram et resinofam pinum in alto quodam monte, vi sua ejus truncum corripiens, eruit: illa (quercus vel pinus) radicitus extirpata procul a loco, ubi steterat, praecipit, et omnia, quaecunque latius propiusve obvia ei fiunt, confringit; ita The- seus vicit et prostravit Minotaurum,

Indomitus turbo contorquens flamine ro-
bur

Eruit : illa procul radicibus extur-
bata

Prona cadit, lateque et cominus obvia
frangens :

Sic

V. 108. *exstirpata* in quibusdam, haud dubie ex glossa. verba *illa procul radicibus exturbata Prona cadit* uncis includit et in parenthesi dicta accipit *Lenzius*, ita, ut sequentia ad *turbinem* referantur; parum commode ex mea sententia, voluit enim inprimis poeta hac instituta comparatione gravem casum vasti corporis Minotauri adumbrare. V. 109. Statius ex veteri scriptura, *lateque ejus ejus obvia*, quam ex uno L. MS profert, reponit *late quaecunque sibi obvia*; at Vossius ex depravata lectione veteris exemplarium et duorum MSS. Statii. *lateque et cum ejus fecit late quaecunvis obvia fr.* nostram dedit ex veteri libro; questum trivit, Scaliger.

taarum, frustra in altum jaetan-
tem cornua. Sic omnia egre-
gie cohaerere puto (vid. Var.
Le&t.) Praeivit in hac adum-
branda imagine, quam saepe
deinde sequioris aetatis poetae
studiosissime exornarunt. Ho-
merus cf. Iliad. IV. 482. XIII.
389. XVI. 482. cf. Virg Aen.
II. 626. et plura ibi in hanc
rem collecta loca a *Cerda*.
adde inprimis Horat. Od. IV.
6. 10. ubi *cupressus Euro im-
pulsu late procidere* dicitur,
et quae ibi notavit *Cl.
Fani*. — pro quovis monte

celso ornatè ponitur *Taurus*,
mons cellissimus Asiam fere
totam mediam percurrens —
brachia de ramis grandiori-
bus saepe cf. *Barth* ad Stat.
Theb. I. 361. — *judanti cor-
pore pin* vid. Var. Le&t. —
saevum Minotaurum, de quo
cf. ad vers. 79. *saevus* absolute
ut *ferus* de leone supra Carm.
LXIII. v. 85. ubi cf. not. —
vanis ventis doctius pro: ad
vel contra ventos vanos,
venti vani sunt inanes, vacui,
quos frustra ictu invadimus.

V. 113.)

Sic domito saevum prostravit corpore
 Theseus 110.

Nequidquam vanis jactantem cornua ventis.
 Inde pedem sospes multa cum laude re-
 flexit,

Errabunda regens tenui vestigia filo:
 Ne labyrinthis e flexibus egredien-
 tem

Tecti frustraretur inobservabilis error. 115

Sed quid ego, a primo digressus carmine,
 plura

Com-

V. 110. *prostermit* Scalig. *Lenep.* ad Coluth. I. 7. cum *saevum* sine addito substantivo non posset concoquere, audacter corrigebat: *Sic domitum taurum prostravit robore Theseus.* Ingeniosius *Lenzius*: *Sic domito saevum prostravit corpore taurum Necquidquam ventis jactantem cornua Theseus.* sed nimis saeva manu, vid. not. V. 112. *victor* pro *sospes* Vossius addicentibus MSS. sed *Stattius* idem testatur de *sospes*. eligit sibi quisque alterum de his duobus est glossema, et, ut mihi videtur, haud dubie *victor* ex margine irrepsit, et trahit genuinam lectionem *sospes*. V. 116 *sed quid ego primo* omissa praepositione in Venet. in *primo* in quibusdam. *Sed quom primo* Mediolanens. unde Vossius *quorsum primo*.

V. 113.) *tenui filo*, cf. Hygin. Fab. LI. et ibi *Muncker*. *ἄν τὴν ἔξοδον* Apollodor. III. 2. 4. cf. *Heyne* in not. p. 538. 199.

V. 115.) *Tecti frustraret. inobserv. err.* — *caeca tecta* labyrinthum vocat. Virg. Aen. VI. 27. cf. *Heins.* ad Val. Flacc. I. v. 601. — *σικημα, καμπαίς πολυπλόκοις πλα-*
 V. 116.) *Sed quid ego a primo digress.* Ipse poeta se revocat a digressionem, sed frustra cohibere tentat impetum, quo semel ejus animus

Commemorem? ut linquens genitoris filia
 vultum,
 Ut consanguineae complexum, ut denique
 matris,
 [Quae misera in gnata flevit deperdita,] lacta

Om-

V. 118. *Ut consanguineas, complexum ut denique matris* Heins. in not. ad Catull. V. 119. varie hic versus in variis editt. legitur, et varia adhibita medela, ut fit, corruptus magis quam sanatus est. In plurimis libris MSS. teste Statio et aliis hic versus legitur fere sic: *misera ignara* (vel *ignata, ingrata, agnata*) * *deperdita leta* vel *laeta*, quae corruptae lectiones proxime ad eam, quam dedimus, lectionem accedunt; nihil enim facilius et simplicius quam ex corrupta lectione *ignata* elicere *in nata*, et ejusmodi verbo lacunam explere, quod ipsa res flagitat; egregie enim quadrat *flevit* et sensus ex nostra lectione exit commodissimus, vid. not. sed plurimae editt. Venett. Gryph. Muret. Cantabrig. Vulp. exhibent hunc versum sic: *Quae misero gnatae fletet deperdita luctu.* liber Comelin. *Quae fuit ingratae misero deperdita leto.* Meleager vult: *Quae misera agnata fuerit deperdita leto.* Scaliger proponit: *Quae misera ingrata vixit deperdita tela*, h. e. quae solata est dolorem suum tela facienda. Vossius tentat: *Quae misera gnati misero deperdita leto.* edit. Graev. *Quae misera ab gnatae fletet deperdita luctu.* Heins. in not. ad Catull. *Vae miserae, ingrato fletet deperdita luctu.* Lennep. ad Coluth. *Quae misera ingnatae tabebat perditata leto.* Lenzius denique: *Quae moesto gnatae fletet deperdita luctu.* En varias epulas, quibus largiter se invitare possunt varietatis cupidi!

mus re praesenti inflammatus erat. — Lenzius in Spicileg. Observat. comparat Apoll. Rhod. I. 1220.

V. 17—120.) *ut linquens genitoris* cet. Sensus: quomodo filia patrem, sororem, matrem (quae summo affectu abrepta multas ob miseram filiam fudit lacrimas) relinquens dulcem Thesei amo-

rem his omnibus (patri, matri et sorori) (*laeta*) laeto et tranquillo animo praeferrere non dubitaverit — *genitoris vultum* eleganter pro: *patrem*; jucundissimus enim liberis esse debet patris aspectus. — *Consanguin. amplex.* et *matris* molliter pro simplici: *sororem* et *matrem* — *Consanguinea* (ὄμαχος) pro

Omnibus his Thesei dulcem praeoptarit
amorem? 120

Aut ut vecta ratis spumosa ad littora Diae?

Aut ut eam tristi devinctam lumina somno

Liquerit immemori discedens pectore con-
jux?

Saepe illam perhibent ardenti corde fu-
rentem

Clarifonas imo fudisse e pectore voces, 125

Ae tum praeruptos tristem conscendere
montes,

Unde

V. 120. *praeferreret* in edit. plurimis. V. 122. *dulci* pro *tristi* in Venet. Gryph. Muret. et aliis; sed primum ingrata est repetiti. *re dulcis* ex versu praecedenti, deinde rectius etiam vocatur *somnus* jam *tristis*, qui versu 56. *fallax* appellabatur. — pro *devinctam* non ulli *devictam* non male, lumina enim et somno *vinctâ* (*μάχαια δεδμημένας ὄντιν*) et *victâ* recte dicuntur. vid. Heyne ad Tibull. I. 2. 2. Obterv. p. 15 edit. nov. et ibidem Brouckbus. peccatunt autem in his duobus permutandis verbis librarii saepe. vid. quos laudat Drackendorch. ad Sil. Ital. VI. 384. et ad Liv. V. 44. Toth. II. p. 194. et ad IX. 30. Toth. II. p. 957. V. 125. *Clarificas* Scalig. reclamante Marcilio.

pro sorore, quae fuit Phae-
dra — verba Quae miser.
in gnat. fleu. deperd. com-
mode, puto, in parenthesi
posui. *fleu. in nata* h. e. *fleu.*
ob natam, ut vers. 98. *in ali-
quod suspirare* — Jam confer
Var. Lect. et ipse de lectio-
nis et interpretationis nostrae
simplicitate judica.

V. 122.) *somno tristi* cf.
Var. Lect.

V. 126.) *conscendere*, prae-
teritum excipit praesens; quae
temporum mutatio admittitur
optimis quibusque scriptori-
bus vid. Corte ad Salust. Iu-
gurrh. cap. 13. §. 6. inprimis
Drackendorch. ad Liv. III. 46:

T

Toth:

Unde aciem in pelagi vastos protenderet
aestus:

Tum tremuli falis adversas procurrere in
undas

Mollia nudatae tollentem tegmina surae:

Atque haec extremis moestam dixisse que-
relis, 130

Frigidulos udo singultus ore cientem:

Siccine me patriis avectam, perfide, ab oris,
Per-

V. 132. *patriis ab aris* Vossio et aliis magis arridet, accedente quoque *Burmanno* ad Ovid. *Metam.* XIV. v. 476. nec insolens est librariorum error in commiscendis his duabus vocibus. vid. *Drackenborsch.* ad *Sil. Ital.* XII. 81. magis tamen mihi placet *aris*.

Tom. I. p. 731. et Clark. ad *Homer. Iliad.* I. v. 37.

V. 127.) *Unde aciem in pel. vast. prot. aest.* omnem prospectum late pelago peteret; ut loquitur *Virg. Aen.* I. 181.

V. 129.) *tegmina surae* recte de tunica, quae crura tegebat, accipit *Lenzius* et in hanc rem laudat *Homer. Hymn. in Cerer.* v. 176. — Reprehendit poetam *Duschius* in libro supra laudato, quod parum decore in hoc loco agentem *Ariadnen* induxerit, sed si cogitamus, *Ariadnen* jam

agere victam dolore et furoris aestu correptam, egregie potius affectum expressisse quam contra decorum peccasse videtur poeta.

V 130—31.) *Atque haec extrem.* cet. Huc respexit *Tibull.* III. 6. 89.

Gnosia, Theseae quondam perjuria linguae Flevisti ignoto sola relicta mari.

Sic cecinit pro te doctus, Minoi, Catullus, Ingrati referens impia facta viri.

V. 134.)

Perfide, deserto liquisti in littore, Theseu?
Siccine discedens, neglecto numine Di-

vum,

Immemor ah! devota domum perjuriam
portas? 135

Nullane res potuit crudelis flectere mentis
Consilium? tibi nulla fuit clementia praesto,
Immite ut nostri vellet mitescere pectus?

At non haec quondam nobis promissa de-
disti

T 2

Voce:

V. 134. *neglecto nomine* in aliis, male! gravius enim jam est *numine*. librariorum negligentiam in describendis his vocibus notavit *Heins.* ad Ovid. Her. II. 39. et *Drackenborch.* ad Sil Ital. XVI. 655. V. 138. *mitescere* male quidam mutarunt in *miserescere*, eleganter enim respondet voci *immite*. — pro *nostri* finxit Scaliger *monstri* refutante *Vossio* V. 139. fringere in versu sequenti voce videbatur *Mitscherlichio*, unde hunc et sequentem versum scribendum putat: *At non haec quondam blanda promissa dedisti Voce mihi, non hoc miseram sperare jukebas.* et sic est in edit. Parthenii, Gryph. Muret.

V. 134.) *neglecto numine divum*, nihil curans perfidiae vindices deos, contemta deorum potestate et justitia.

V. 135.) *devota perjur.* execranda, abominanda. suaviter autem *portare domum perjuriam* pro perfido animo redire.

V. 137.) *praesto fuit* adfuit animo tuo, succurrit. *clementia* sensus humanitatis,

V. 138.) *ut vellet mitescere* pro ut mitesceret. *to velle* abundat passim. vid. *Burmannus* ad Petron. cf. LXX. et ad Phaedr. I 29. 6. Sic *ἰθέειν* apud Graecos vid. *Gatacker.* ad Antonin. p. 293. et *Advers. Miscell.* I. 3. p. 43. — ad *nostri* supplet *Vossius* ergo vel *gratia*, malim: *immite pectus nostri* h. e. erga nos.

V. 140.)

Voce: mihi non hoc miserae sperare ju-
bebas: 140

Sed connubia laeta, sed optatos hyme-
naeos:

Quae cuncta aerii discerpunt irrita venti.
Jam jam nulla viro juranti femina
credat,

Nulla viri speret sermones esse fideles

Qui;

V. 143. tum jam Venet. nunc jam Muret. Gryph.

V. 140.) *Voce* blandiando, cum adhuc in amplexibus meis esses, coram — *sperare* time- re. Sic passim in malam partem occurrit *sperare*; vid. *Ernesti* in *Clav. Cic.* — eodem modo apud Graecos usu venire solet ἐλπίζειν vid. inprimis *Wesseling.* ad *Diodor. Sicul. XIII. 43. n. 49. Tom. I. p. 574.*

V. 141.) *Sed connub. laet.* cet. Imitatus est *Virg. Aeneid. IV. v. 316.*

V. 142.) *Quae cunct. aerii* cet. *Theocrit. Idyll. XXII. v. 167.*

— τὰ δ' εἰς ὑγρὸν ὄχετο
κῦμα
πνοιή ἐχόισ' ἀνέμοιο.

Stat. Achill. II. v. 286.

*Irrita ventosae rapiebant
verba procellae.*

multa in hanc sententiam col- legit exempla *Cerda* ad *Virg. Aeneid. IX. v. 313.*

V. 143.) *Jam jam nulla viro* cet. notae muliercula- rum querelae! *Terent. Andr. III. 1. 1. 2. Ita pol quidem res est, ut dixti, Lesbia: Fi- delem haud ferme mulieri inventias virum.* sed pariter a viris mulierum accusari solet levitas, cf. *infra Carm. LXX; 3. 4. et Tibull. III. 4. 61.* — Caeterum digna est, quae cum hoc loco comparetur mellitissima *Elegia Lotichii* lib. V. 19. ubi miserationem movent mollissimae, quas fundit puella ab amatore dere- licta, querelae.

V. 145.)

Qui, dum aliquid cupiens animus prae-
gestit apisci, 145

Nil metuunt jurare, nihil promittere par-
cunt:

Sed simulac cupidae mentis satiata libido
est,

Dicta nihil metuere, nihil perjuriam curant.
Certe ego te in medio versantem tur-
bine leti

Eripui, et potius germanum amittere
crevi, 150

Quam tibi fallaci supremo in tempore
deessem.

Pro quo dilaceranda feris dabor, aliti-
busque

T 3

Praeda,

V. 145. *Qui dum male in quibusdam.*

V. 145.) *Apisci* proba et ut supra Carm. LXII. v. 42. *op-*
antiqua vox, Cic. Epist. ad *tavere* et v. 53. *accollere.*

Div. IV. 5. cf. *Gifan.* Col- V. 149.) *in medio turbine*
lectan, ad Lucret. f. v. *apisci,* *leti* exquisite pro: in summo
et quos laudat *Corte* ad Plin. vitae periculo, ut v. 151. *su-*
Epist. IV. 8. *premo in tempore.*

V. 146.) *Nil metuunt jur.* V. 150.) *germanum fra-*
nihil promitt. parc. leves in trem Minotaurum. *crevi de-*
obtestationibus et faciles in *crevi,* *judicavi.*
promissionibus.

V. 148.) *Dicta nihil metue-* V. 152.) *dilaceranda feris*
te graece pro metuere solent, *dabor* cet. quod atrocissimum
visum est veteribus, ut vel
ex

Praeda, neque injecta tumulabor mor-
tua terra.

Quaenam te genuit sola sub rupe
leaena?

Quod mare conceptum spumantibus ex-
spuit undis? 155

Quae Syrtis, quae Scylla vorax, quae
vasta Charybdis,

Talia

V. 156. *Scylla vorax* Voss.

ex primis Iliados versibus
notum. cf. Virgil. Aeneid. IX.
485. et ibi Interpretes.

V. 153.) *injecta terra*
(χυτῆ) ex notissima veterum
superstitione, qua manes inhu-
mati corporis non posse quieti
dari sed centum annos circa
Stygem vel circa corpus er-
rare putabantur. Ad justa
autem inhumato corpori sol-
venda vel particula injectae
terrae aut pulveris sufficebat.
cf. Hor. Od. I. 28. 23. Virg.
Aen VI. 365. adde *Ritters-
hus.* ad Oppian. Halieut. II.
635. γῆν vel κόνην ἐπαμή-
σαοσαι dicebant Graeci, vid.
Dorville ad Chariton. p. 422,
23. edit Lips.

V. 154—56.) *Quaenam te
genuit* cet. Locus sequens in
describendo duro et ferrei
pectoris homine saepe a poe-
tis iisdem fere imaginibus
adumbratus est. Sic Tibull.
III. 4. 85—93. ubi copia ni-
mium tritorum phantasmatum
in hac re fastidium paene
creat, judicante *Heynio*. Sic
Dido apud Virgil IV. 365.
et apud Ovid. Heroid. VII.
37—40. cf. Met. VIII. 120. sqq.
— *leaena* cf. supra Carm. LX.
1. Theocrit. Idyll. XXIII. 19.
κακῆς ἀνάθρεμμα λεαι-
νας — *Quod mare con-
cept.* γλαυκὴ δὲ σε τίκτω
θάλασσα Iliad. XVI. v.
34.

V. 157.)

Talia qui reddis pro dulci praemia vita?
 Si tibi non cordi fuerant connubia nostra,
 Saeva quod horrebas priſci praecepta pa-
 rentis;

Attamen in veſtras potuiſti ducere ſedes, 160
 Quae tibi jucundo famularer ſerva labore,
 Candida permulcens liquidis veſtigia lym-
 phis,
 Purpureave tuum conſternens veſte cu-
 bile.

T 4

Sed

V. 159. *Saevaeque abhorrebas Venet.*

V. 157.) *pro dulci vita*
 h. e. pro cara tibi ſervata vita
 cf. v. 148. et 151. *dulci* ele-
 ganter pro *tua*. *Lenzius* de
 Veneris gaudiis accipit.

V. 159.) *prisci parentis*
 h. e. ſeveri, moroſi; eodem
 ſenſu *priscus Cato* vocatur
 Horatio Od. III. 2. 11. Hinc
 recte defendit *prisca superci-
 lia* (h. e. adducta, ſevera, tri-
 ſtia) *Burmamnus* ad Virgil.
 Cop. v. 34. vid. omnino *Bur-
 mannus* Sec. ad Anthol. T. I.
 p. 717.

V. 161.) *jucundo labore*,
 quippe quae magnam ex hoc
 labore voluptatem perceptura
 erat; ſuaviter et molliter!

V. 162.) *candida veſtigia*
 pulchros pedes. *veſtigia* pro
 pedibus paſſim infr. Carm.
 LXVI. v. 69. Horat. Sat. II.
 6. 102. vide, ſi tanti ſit,
Virum Doctum in Obſervv.
 Miſcell. Dorvill. Tom I. p. 28.
 — *permulcens* exquisite pro
 abluens, perfricans. Eodem
 verbo de abluendis pedibus
 uſus eſt Pacuvius apud Gell.
 Noct. Att. II. 26. — Ritu-
 m, ex quo virorum pedes lavare
 ſolebant mulieres, tangit et
 illuſtrat Ariſtoph. Vesp. v. 607.
 cf. *Schrader*. ad Muſaeum
 c. 8. p. 185.

V. 163.) *conſternens veſte*
cubil. *Lenzius* in Spicileg.
 Obſervv.

Sed quid ego ignaris nequidquam conque-
ror auris,

Externata malo? quae nullis sensibus
auctae 165

Nec missas audire queunt, nec reddere
voces.

Ille

V. 164. *conquerar* in duobus MSSC. Statii, V. 165. *Exte-
rnata malo* Venet. Stat. eadem varietas v. 71.

Observv. scribit ad me: — „Potest Catullus videri expres-
sisse Homerum Iliad. III. v.
411. Odyss. III. 403. et VII.
347. ubi *πορσύνειν λέχος*,
quod de mancipiis aequae ac
uxoribus dicitur, est *lecti par-
ticipem esse*, *συνευαία*,
ita ut casta puella rem
recte et paulo obscurius
eloquatur, adeoque *cubile
consternere veste* honesta ra-
tione dictum sit pro *μιχ-
θῆναι ἐν Φιλότητι*, valeat-
que idem h. l. quod de Il. I.
31. Eustathius dicit, poetam
ibi *σεμνάς* locurum esse.“ —
Sed, quominus a proprietate
significationis recedamus, pri-
mum ipsa Ariadnes oratio
prohibet, qua in vers. an-
tecedentt. jubenter servilia
officia se obituram esse ait,
modo in eadem cum The-

seo domo versari sibi liceat;
deinde, si notionem illam in
nonnullis locis cum hac locu-
tione apud Homerum con-
iunctam ad h. l. transferimus,
omnis profecto loci nostri
gravitas perit, et commise-
ratio, quam in animis lecto-
rum Ariadne excitaverat, hac
importuna libidinis cogitatio-
ne subjecta paene abstergit-
tur.

V. 164.) *ignaris auris*
sensu carentibus ut expli-
cantur versu sequenti.

V. 165.) *auctae* praedi-
tae ut infra v. 324. *mag-
nis virtutibus augens*. cf.
D. Heins. ad Sil. Ital. XI.
v. 393. ubi *τὸ αὐγερε* cum
Graecorum *ἀέξειν* compara-
vit et totum locum in grae-
cos versus transtulit.

V. 170.)

Ille autem prope jam mediis versatur
in undis,
Nec quisquam apparet vacua mortalis in
alga.

Sic nimis insultans extremo tempore saeva
Fors etiam nostris invidit questibus aures. 170

Juppiter omnipotens, utinam ne tempo-
re primo

Gnosia Cecropiae tetigissent litora puppes;
Indomito nec dira ferens stipendia tauro
Perfidus in Cretam religasset navita funem:
Nec malus hic, celans dulci crudelia

forma 175

T 5

Con-

V. 168. *in acta* Nic. Heins. in not. ad Catull. ut v. 60.

V. 170.) *Fors etiam nostr.*
invid. nihil enim tristius at-
que atrocius, quam neminem
habere, cui animi dolorem
aperias, cum unicum fere
miseris in alloquio alterius
restet solatium.

V. 172.) *tetigiss. littora*
pupp. Imitatus est Maro Aen.
IV. v. 657. 53.

Felix, heu nimium felix, si
littora tantum
Nunquam Dardaniae teti-
gissent nostra carinae!

V. 173.) *stipendia* — sti-
pendium saepe notat mer-
cedem vel certum vectigal
populorum bello victorum;
quod pulchre inde translacum
h. l. dicitur de *tributo* puero-
rum et virginum Athenien-
sium, pro Androgeo inter-
fecto quotannis Cretam mit-
tendo.

V. 175.) *dulci forma* blan-
da simulatione, callide et
astute.

V. 176.)

Consilia, in nostris requiesset sedibus ho-
spes!

Nam quo me referam? quali spe perditam
nitar?

Idomeniosne petam montes? at gurgite
lato

Discer-

V. 176. *Consilium nostris quaesisset sedibus hospes* Venet. Stat. Corrad. V 178. *Idmoneosne* vel *Idmeneosne* vetusta lectio in libr. MSSC. Statii, Scalig. et Vossii, unde Statius *Immanesne* Scalig. *Isthmon*, *eosne*, Vossius *Idomeniosne*, cui quidem Vossianae lectioni, probatae fere omnibus, qui post Vossium in interpretando Catullo versati sunt, suffragantur, ut testatur Vulpus, duo scripti codices chartacei Sabantium Veronae, inspecti a Paulo Galeardo — alii *Idaeosne* vel *Isthmoneosne* vid. not. — *ab! gurgite lato* *Discernens ponti truculentum ubi dividit aequor.* Vulp. et alii.

V. 176.) *in nostris requiesset sedibus hospes!* pro vulgari: benigne in domo nostra acceptus fuisset hospitio. *requiescere* de hospitibus ut Graecorum ἡσθαί. Hom. Odyss. XVIII. 223. quem locum jam laudavit Lenzius in not. ad h. l.

V. 177.) *Nam quo me referam.* Vossius commode laudat Eurip. Med. 502.

Νῦν ποὶ τράπωμαι; πότε-
ρα πρὸς πατρός δόμους,
ὄους σοὶ προδῶσα; καὶ
πάτραν ἀφικόμην;

Alias ejusmodi hominum in extremis malis desperantium exclamationes collegit Burmannus Sec. ad Lotich. Eleg. II. 4. 535, 36.

V. 178.) *Idomeniosne pet. mont.* Vossius, qui egregie hunc locum restituit, *montes Idomenios* ab oppido *Idomene* ita vocari docet. Fuerunt autem *Idomenae* duae: una quidem Ambraciae proxima, sita in duobus excelsis collibus: altera prope fines Thraciae, posita in montibus Bottiaeis, condita ab Idomeneo, Cretensium duce, quo tempore ille in Macedoniam classe

Discernens ponti truculentum dividit
aequor.

An patris auxilium sperem, quemne ipsa
reliqui, 180

Respersum juvenem fraterna caede secuta?
Conjugis an fido consolet memet amore,
Quine fugit lentos incurvans gurgite remos?

Prae-

V. 179. *Pontum Venet. Gryph. Stat. pro quo reposuit ponti Vossius ex vetusto libro Mediolanensi recte! patriam Muret. et alii. Stautius totum versum refingit sic: — a gurgite vasto Discurrens penitus truculentum ubi clauditur aequor.*

classe profectus est. — Neque tamen opus est, eodem monente Vossio, ut eam montium seu collium in hoc loco partem intelligamus, ubi sita fuit Idomene, sed cum tota ora maritima Macedoniae una cum regione Chalcidica in ditione Idomenei et Cretensum esset, cogitare possumus de excelsis litoris Macedonici jugis, praesertim de Atho, monte adeo vasto, ut non tantum toto mari Aegeo sed etiam ex litore Asiatico conspici posset. — In pauca conruli, quae docte et copiose ad hunc locum disputat Vossius. — Caeterum τὸ *Idomenios* lege ut tetrasyllabum.

V. 179.) *discernens dividit*, me discernit et intercludit, quominus illos adire queam. *ponti aequor* plenior dictio ut *solum terrae πόντος πεδίων* comparat *Valkenarius* ad Euripid. *Phoeniss.* 216. p. 81. *Aequor ponti* autem, ut observat Vossius, accipiendum de ea maris Aegei parte, quae interjacet Macedoniae et Diam insulam, ubi versabatur Ariadne.

V. 180.) *quemne* particula *ne* post *an* πᾶσι γέλλει ut vers. 83.

V. 183.) *lentos incurvans gurg. rem.* *lenti remi* sunt flexibiles, qui facile in aqua lentantur i. e. curvantur. Sic natanti Leandro Ovid. *tribuit*

He-

Coelestumque fidem postrema comprecet
hora.

Quare facta virum multantes vindicæ poena,
Eumenides, quibus anguineo redimita
capillo

Frons exspirantes præportat pectoris iras,
Huc huc adventate, meas audite querelas, 195
Quas ego, vae miseræ! extremis pro-
ferre medullis

Cogor

V. 193. *anguino* non *anguineo* secundum libros meliores legendum esse præcipit Vossius. V. 194. *postportat* pro *præportat* ex libro Mediolanensi producit et defendit Vossius. „Ut enim, inquit ille; postponere; postcidere; et postputare, ita quoque postportare recte dici potest. Anguinum enim Furiarum capillitium a fronte quidem germinare incipit, sed tamen divae istae credebantur capillos suos *κατακωλύειν* seu postergare.“ nimis docte? V. 196. *Quas ego nunc misera* Venet. Gryph. Murel. *Quas ego vae! misera* in quibusdam. *extremis* ut locutionem duriorum et insolentiorum damnat Vulpius; pro qua substituere tentat *eximis*; sed hanc Vulpii lectionem ob ingratam ejusdem locutionis repetitionem v. 198, majori fortasse jure damnet alius.

V. 192.) *facta*, scelera, perfidiam; *facta* passim in pejo-rem partem. Ovid. Trist. II. v. 131.

V. 193.) *Eumenides*. Sic fere Senec. Med. v. 13.

Adeste, adeste sceleris ultrices deae,
Crinem solutis squallidae serpentibus cet.

et Herc. Fur. v. 85,

*Adsint ab imo Tartari fundo
excitæ*

*Eumenides: ignem flammeas
spargant comæ.*

*Vipereâ saevæ verbera incu-
tiant manus.*

V. 196.) *extremis medul-
lis* h. e. intimis. Ovid. Her. IV. 70.

*Acer in extremis ossibus
haesit amor.*

Frustra

Cogor inops, ardens, amenti caeca fu-
rore.

Quae quoniam vere nascuntur pectore
ab imo,

Vos nolite pati nostrum vanescere luctum:

Sed quali solam Theseus me mente re-

liquit, 200

Tali mente, Deae, funestet seque suosque.

Has postquam moesto profudit pectore

voces,

Supplicium saevis exposcens anxia factis:

Annuat invicto coelestum numine rector,

Quo

V. 198. *verae* Vulp. et alii. V. 204. *invito numine* in duobus MSS. St. tii et libris melioribus Vossii. Expressum autem putant illud Homericum:] ἐκδυ θεογονίης θυμῷ τοῦ nostra lectio *invicto*, cum egregie designandae Jovis majestati, quae in versibus sequentibus describitur, accommodata sit, longe alteri praeferranda videtur. Vid. not. Saepius autem in scribendis vocibus *invitus* et *invictus* aberrarunt librarii, ut observant *Burmannus* ad Rutil. Itin. v. 64. et *Drackenborch.* ad Liv. Tom. I. p. 330. et quos ille laudat ad Sil. Ital. IV. 679.

Frustra igitur hanc lectionem sollicitat Vulp. vid. Var. Lect.

V. 197.) *inops* consilii egens, aeger animi cf. *Burmann.* ad Val. Flacc III. 609. *ardens* aestuans et perturbata. cf. *Cort.* ad Sallust. *Catullin.* §. 4. P. 32.

V. 199.) *vanescere luctum* irritum esse et impunitum manere.

V. 201.) *tali* immemori et obliviosa.

V. 104.) *invicto* epitheton ad potestatem et summum Jovis imperium spectans. Sic
Jupiter

Quo tunc et tellus, atque horrida con-
 tremuerunt 205
 Aequora, concussitque micantia sidera
 mundus,
 Ipse autem caeca mentem caligine The-
 seus
 Confitus, obliſo dimiſit pectore cuncta;
 Quae

V. 205. *Quomodo tunc* Voss. ex vett. librr. auctoritate. V. 206. *concussitque* Vossii libri veteres. V. 207. *mentis* Venet. Gryph. Muret. Stat. *mente* in MSSC. Statii, qui recte jam *mentem* rescribendum censuit. V. 208. *dimisit* male in quibusdam, quod servavit edit. Bipont. sexcenties autem *de et di* in verbis compositis permixta sunt, vid. inprimis *Drackenborch.* ad Liv. VII. 23. §. 6. Tom. II. p. 559.

Jupiter *invictus* vocatur apud Hor. Od. III. 27. 73. ubi etiam in nonnullis editt. perperam *invitus* legitur (vid. Var. Lect.) et Ovid. Fast. IV. 650. Dii in univertium *ἀνικητοί*, vid. *Klotz* ad Tyrtaeum p. 34.

V. 205.) *Quo tunc et tellus.* notissimus est locus Homericus Iliad. I. 528. seqq. Ἡ καὶ κυανέησιν ἐπ' ὄφρουσι νεῦσε Κρονίων — μέγαν δ' ἐλέλιξεν ὄλυμπον. — Quam sublimiorem Jovis imaginem cupide arripuerunt sequioris aetatis poetae Virg. Aen. IX. 106. X. 115. Ovid. Met. I. 179. fusius de subli-

mitate hujus imaginis disputat *Klotz* in Epist. Hom. p. 87.

V. 206.) *mundus.* pro coelo; exempla quaedam suppeditat Vulp sed plena manu *Drackenborch* ad Sil. Ital. XII. 336. *Castal.* ad Rutil. Itiner. I. 117. *Interpretes* ad Val. Flacc. I. 563. *Barth.* ad Claud. p. 1190. *Gronov.* Observatt. Lib. I. c. 9. — Eodem modo κόμος apud Graecos, vid. *Wesseling.* ad Diod. Sicul. Tom. I. p. 225.

V. 208.) *Confitus* pro *oblitus* ut passim *confusus*, *contectus* pro *offusus*, *obtectus* et

Quae mandata prius constanti mente te-
nebat:

Dulcia nec moesto sustollens signa pa-
renti, 210

Sospitem, et ereptum se ostendit visere
portum:

Namque ferunt, olim classi cum moenia
Divae

Linquenter, gnatum ventis concrederet
Aegeus,

Talia

V. 211. In libris MSS. legebatur *sospitem erectum*, unde Vossius ingeniose refinxit *Sospitem Erechteum*; intelligit nempe per portum *Erechteum*, cum Thesei temporibus portus Piraeus nondum hoc nomine insignitus fuerit, litus Athenarum; ab antiquissimo rege Erechtheo sic appellatum; Heinsius in not. ad Catull. *Sospitem Erechtheos se ostendit visere portus*; sed multo accommodatior est nostra lectio. V. 212. *olim castrae cum moenia Divae* ex libro scripto legi jubet Heinf. in not. ad Catull. sed idem jam Pontano in mentem venerat, vel. *Aethaeae olim*; V. 213. *Linqueret et gnatum* Gryph. Stat. male!

et multa alia. *obsitus* autem pro obscuratus, obumbratus, ut apud Lucan. Pharf. V. 627. *latet obsitus aër Infernae pallore domus* — *oblito dimisit pectore* eleganter pro vulgari: *oblitus* est.

V. 210.) *dulcia signa* candida vela (v. 235.); quae ut anxie expectanti patri dulce statim a longinquo felicitatis ex-

peditionis signum praebent; expandere in navi debuerat Theseus ex composito.

V. 211.) *ereptum* vitae periculo; turbine leti.

V. 212.) *classi* pro navi ut v. 53.

V. 213.) *ventis concrederet*, ventorum benignitati committeret. *ventis credere* saepe

Talia complexum juveni mandata de-
diffe:

Gnate, mihi longa jucundior unice vita, 215

Gnate, ego quem in dubios cogor di-
mittere casus,

Reddite in extremae nuper mihi sine se-
nectae,

Quandoquidem fortuna mea, ac tua fer-
vida virtus

Eripit invito mihi te, quoi languida
nondum

Lumina sunt gnati cara saturata fi-
gura:

220

Nec

saepe de navigatione. cf. Ti-
bull. I. 7. 20. Horat. Od. I.
3. 2. et sic passim *credere* de
rebus, quarum eventus ab ar-
bitrio et benignitate ejus, cui
res credimus, pender. Hinc
credere, fides, debere et alia
ad arationem transferuntur,
vid. Heyne ad Tibull. II. 6.
21.

V. 215.) *unice* dilectissime,
cf. de usu hujus vocis supra
ad Carm. XIX. v. 12. Nam
praeter Theseum ex Aethra,
Pithei filia, Aegeus ex Me-
dea Medum susceperat.

V. 217.) *Reddite in extremi-*
cet. quem nuper demum senex
recepit, educatum nimirum
apud Pitheum, et jam multis
editis praeclaris facinoribus
nobilem. — Alii expressum
putant Homericum *τηλὺγε-*
τον, sed nostra explicatio
confirmatur sequentibus: *cui*
languida nondum Lumina
sunt gnati cara saturata
figura, dessen mattes Auge
sich an der auszeichnenden
und einnehmenden Bildung
seines Sohnes noch nicht hat
satt sehen können.

V

V. 221.)

Non ego te gaudens laetanti pectore mit-
tam,

Nec te f̄erre sinam Fortunae signa se-
cundae:

Sed primum multas expromam mente
querelas,

Canitiem terra, atque infuso pulverē
foedans:

Inde infecta vago suspendam lintea
malo, 225

Nostros ut luctus, nostraeque incendia
mentis,

Car-

V. 221. *laetanti corpore* in uno Stacii ex librarii culpa, nam in multis aliis locis *corpus* pro *pectus* substituit librarium ignorantia, vid. Drackenborch: ad Liv VI. 33. 7. Tom. II. p. 363. V. 223. *mutas querelas* lepide tentat Heinf. in not. ad Catull.

V. 221.) *gaudens laetanti animo* eandem notionem his exprimit, quod egregie verbosorem loquendi morem tam fenis in universum, quam patris ultima mandata discedenti filio dantis pingit.

V. 224.) *Canitiem terra, atque infus. pulver. foed.* per-vulgatus in luctu ritus. Homer. Iliad. XVIII. 23. seqq. XXIV. 315. Virgil. Aeneid. X. 844. et XII. 611. vid. imprimis in hanc rem Ni-

colai Tractatus de Graecorum luctu. c. XI. p. 140.

V. 225.) *infecta tincta. vago malo* huc illuc ventorum impetu se vertenti, nisi quis *vagum malum* ut *navem vagam* h. e. in mari circumerrantem explicare malit.

V. 226.) *nostraeque incendia ment.* sublimius pro: gravissimis curis incensum, cruciatum et perturbatum animum nostrum.

V. 227.)

Carbasus obicura dicat ferrugine Hibera.
 Quod tibi si sancti concesserit incola
 Itoni,
 (Quae nostrum genus, ac sedes defen-
 dere fretis
 Annuit,) ut tauri respergas sanguine dex-

tram :

230

V 2

Tum

V. 227. *dicit* in duobus MSS. et *deceat* in uno MSC. Statii, unde ille ex priori faciebat *dicitet* et ex posteriori *deceat*. Sed Vossius inde procudit *obscurata dicit* pro indicet, ad quam significationem adstruendam laudat supra Carm. LV, 29 *Quos junctos Cammeri mihi dicares* sed ibi neutiquam hac notione *dicare* positum est. cf. ibi notam. Vossium nec hic deserit ejus fidus Achates Vulpus. V. 228. *si tanti concesserit* in uno Stat. *concedens* pro *concesserit* in edit. Silvii et in margine edit Gryph. — *Ithyni* vel *Ithoni* in MSS. Statii. V. 229. *Quae nostrum genus has sedes defendere freti, Annuit ut tauri respergas sanguine dextram.* in duobus MSS. Statii. pro *freti* optime rescriperunt

V. 227.) male interpretes *Ibera* jungunt cum *ferrugine*. junde potius *Carbasus Ibera* h. e. Hispanica vel ex melioris notae lino confecta. Ex Hispania enim, ubi optimus lini proventus fuit, optimi funes vel vela afferebantur. Hinc supra *Sudaria Sae-taba ex Iberis* et apud Hor. Epod. IV, 3. *funes Iberici*. cf. Plin. Hist. Nat. XIX. l. s. 2. T. II. p. 155. edit. Harduin. — *obscura ferrugine* colore nigricante. *obscuram ferruginem* dixit quoque Virgil,

Georg. I. 467. *atram* Ovid. Metamorph. XV. 789. *piceam* Tibull. I. 4. 43. Copiose ad hunc locum *colorem ferrugineum* (Graecis *κυάνεον, Φαιόν, ὑσγειόν, πέλιον, πελλόν, πελιδόν* seu *πηλιδόν*) exsequitur Vossius — *dicat* praedicet et palam faciat.

V. 228—31.) *Quod tibi si sancti.* cet. Sensus: Si sancti Itoni incola h. e. Minerva (quae favere et annuere solet fidenti animo gentem nostram

Tum vero facito, ut memori tibi con-
dita corde

Haec vigeant mandata; nec ulla oblite-
ret aetas:

Ut, simulac nostros invisent lumina col-
les;

Funestam antennae deponant undique
vestem;

Candidaque intorti sustollant vela ruden-
tes;

235

*Lu-

fretis Staius et Scaliger. Sed Vossius antiquius quid subodo-
rans. ut vers. 211. fecit inde *Erechtæa*; quod ambabus arripuit
Vulpius. in edit. Venet. Gryph. Muret. et aliis legitur: *defen-
dere sueta* vel *sueta est*, unde Nic. Heinf. in not. ad Catull *de-
fendere avitas*. pro *fretis* tentabat *Mitscherlich*. in Epist. Critic.
in Apollodor. p. 47. 48: *creti* h. e. filii, sed valde dubito, an *cretus*
sine regimine significare possit *filium*. mihi ipsi olim in mentem ve-
niebat *defendere adorsis* sed *fretis* doctius, gravius, et magis poeti-
cum est; posui autem verba *Quas* usque ad *annuit*; ut facilius
orationis nexus advertatur, in parenthesis. V. 233. *Simul
haec* in uno et *simul hic* in duobus MSSC. Staii, quod posterius

nostram et urbem defendere
aggredientibus, hoc tibi con-
cesserit, ut sanguine tauri dex-
tram respergas (ornate pro
vulgari: ut Minotaurum occi-
das) tam facito cet. — *Ito-
nus* sive *Itone* oppidum Thes-
saliae, ubi nobilissimum Mi-
nervae templum exstructum
fuit, unde Minervae cultum
ad Athenienses transiisse tra-

dunt. vid. Voss. — *Lenzius*
in Spicileg. Observv. similem
huic loco orationis formam
animadvertit apud Homer.
Iliad. V. v. 259. seqq.

V. 231.) *tibi condita vi-
geant memor. cord.* exquisite
pro: *condas animo.*

V. 234.) *funest. vest. ve-
lum ferrugineum.*

V. 236.)

Aerium nivei montis, liquere, cacumen.
 At pater, ut summa prospectum ex arce
 petebat,

Anxia in assiduos absumens lumina fletus,
 Cum primum inflati conspexit lintea veli,
 Praecipitem sese scopulorum e vertice je-
 cit, 245

Amissum credens immiti Thesea fato.
 Sic funesta domus ingressus tecta paterna
 Morte ferox Theseus, qualem Minoidi
 luctum
 Obtulerat mente immemori, talem ipse
 recepit.

Quae

V. 243. *contollens* in libris quibusdam vet. unde anti-
 quam lectionem *Mitscherl.* in *Left.* in Catull. p. 109. suspica-
 tur fuisse hanc: *Anxia in assiduos contollens lumina fletus*,
 sed sic pro *assiduos*, quod parum quadrat, mallet *adversos*: luben-
 ter autem acquiesco in nostra lectione. V. 244. *infelici* pla-
 cet *Vulpio*. V. 248. pro *Minoidi* codex *Dorvillii* habet *Minoida*,
 unde malit: *quali Minoida luctu* ad *Chariton.* p. 598. edit, Lips.

V. 241.) *nivei montis* h. e. Euripid. *Hippolyt.* 31. p.
 alti. *Idae nive amicta loca* 165.
 supra *Carm. LXIII.* 70.

V. 242.) *ex arce* Athenarum arce, *ἀκροπόλει* *Diodor.*
Sicul. IV. 61. p. 306. edit. *Wessel.* cf. *Valkenar.* ad
 V. 247.) *junge*: Sic ferox
 Theseus tecta domus paterna
 morte funesta (h. e. ubi ob
 patris mortem jam lugebatur)
 ingressus, talem ipse luctum
 recepit, qualem cet.

V. 250-51.)

Cum Thiaso Satyrorum, et Nyfigenis
Silenis,

Te quaerens, Ariadna, tuoque incensus
amore:

Qui tum alacres passim lymphata mente
furebant, 255

Evoe bacchantes, evoe, capita inflecten-
tes,

Ho-

enim est *ῥόδωις ἀνθίστασ*
apud Philostrat Icon. II, 15.
quem in hanc rem laudavit
Lenzius; deinde multo ap-
tius profecto est, amori vacan-
tem et huc illuc vagantem
Bacchum, animo sibi jam
fingere, juvenili honore et
vigore conspicuum. — *volit-
tare* assidue vagari, huc illuc
discurrere, cf. Carm. LXIII.
v. 25. exempla, quae huc fa-
ciunt, e Cicerone notavit Er-
nesti in Clay. Cic. f. h. v.

V. 253.) *Cum Thias. Sa-
tyr.* Thiasus proprie de cho-
ro et saltatione, quae Baccho
instituebatur. cf. Virg. Eclog.
V. 30. et ibi *Cerda*. — De
choro Maenadum in sacris
Cybeles supra Carm. LXIII.
28. — *Nyfigen. Silen.* natis
in urbe Indiae Nyfa, ubi et

Bacchus natus et educatus di-
citur. A Sileno, Bacchi nu-
tritore ejusque perpetuo co-
mite, omnes deinde Bacchi
comites Sileni vocati sunt.
Inprimis autem per *Nyfige-
nos Silenos* intelligi volunt
mythi interpretes *Nysae opti-
mates*, qui deleta patria Bac-
chum secuti sunt. — Caete-
rum plures in fabulis memo-
rari montes urbesque *Nysae*
nomine insignitas, et referri
modo ad montem, modo ad
urbem hujus nominis, Bacchi
res, satis notum est. vid.
Heyne ad Apollodor. in not.
p. 563.

V. 256.) *capita inflecten-
tes* more furore correptorum.
Carm. LXIII, v. 23. *Ut ca-
pita Maenades vi jaciunt he-
derigerae.*

V. 257.)

Horum pars tecta quatiebant cuspide thyrsos;

Pars e divulso raptabant membra juvenco;

Pars sese tortis serpentibus incingebant;

Pars obscura cavis celebrabant orgia ci-

ftis, 260

V 5

Orgia,

V. 258. *jaſtabant Venet.* Gryph. Muret. et plerique libri veteres teſtante et probante Voſſio. *Spargebant enim*, inquit ille, *et jaſtabant carnes iſtae Maenades*, in quam rem laudat Euripid. Bacch. 738. "Ἄλλαι δὲ δαμάλας διαφόρων ſπαράγματιν. Ἴειδες δ' ἂν ἢ πλεῖρ' ἢ δίχῃλοι βυβασι, ριπτόμεν' ἄνω τε καὶ κάτω. Sed ex mea ſententia *raptabant* eodem fere redit. V. 260. pro *celebrabant* conjiciebat Brouckhuſius in anecdotis notulis *celabant* intercedente Dorvillio ad Charit. p. 359. ubi docte de hoc loco diſputat.

V. 257.) *thyrsos tecta cuspide* frondibus pampineis velatos et obductos. *thyrsos* deſcribit Virgil. Eclog. V. 31.

Et foliis lentas intexere frondibus haſtas.

ubi cf. *Cerda*. — *haſtas pampinenas* idem *thyrsos* vocat Aen. VII. 396. *Ἰϋρσοὶ κιοσσοῖσι πλοκάμοις καταβρέμοντες* apud Anacr. Od. VI. 5.

V. 258.) *raptabant e divulso juvenc.* bacchantium enim turba in montibus et agris diſcurrrens juvencos inprimis vel vitulos in furore dilaniandos et diſcerpendos

invadebat. notiſſima eſt fabula Penthei. cf. Var. Lect.

V. 259.) *tortis ſerpentibus.* de uſu ſerpentium, quibus tam corpus quam comam implicabant bacchantes, copioſe ad h. l. diſputat Voſſius; adde Muretum.

V. 260.) *orgia* de quibusque ſacris apud Graecos, ſed apud Latinos praecipue de ſacris Bacchi, diſta haud dubie ita, quod cum aliqua *ὄργῃ* furore et animi concitatione fierent. *celebrare orgia* eſt Graecorum *ὄργιαζειν*. vid. inprimis *Cerda* ad Virgil. Georg.

Orgia, quae frustra cupiunt audire profani:

Plangebant alii proceris tympana palmis,

Aut tereti tenues tinnitus aere ciebant.

Mul-

Georg. IV. 521. *Rittershus.* ad Oppian. *Cyneg.* IV. 247. et *Barth.* ad Stat. *Theb.* II. 662. — *obscura* mystica et occulta, quae in *cista* quadam vel arcula circumferabantur a *cistophoris*. (de *cistophoris* tam numerorum, in quibus orgiorum solemnia expressa fuerunt, quam hominum *cistam* mysticam portantium genere, exstat erudita dissertatio *Alex. Xaver. Panelii* Lugd. 1734. 4. adde *Ernesti* in *Clav. Cic.* f. h. v.) Inter alias res frivolas in *cista* illa mystica (de qua *Clemens Alexandr.* *Protrept.* p. 13. et 30.) reconditas, nemini nisi initiatis usurpandas oculis, praecipue fuit *phallus*, cui accinebant religiosi τὸ Φαλλικὸν (*Aristoph.* *Acharnens.* v. 259) vid. *Wesseling.* ad *Diodor.* *Sicul.* I. 22. n. 60.

V. 261.) *profani* non initiati his sacris ἀμυητοί, ἀτέλεστοί, ἀὶ οργιαστοί, qui abigi solebant a sacris sacerdotis vel

praeconis acclamatione: ἐκὰς ἐκὰς ἐστὲ βέβηλοι.

V. 262.) *Plangeb. alii procer. tymp. palm.* de tympanis vid. ad *Carm.* LXIII. v. 8. 10. *proceris palmis* h. e. longe extensis, ut recte *Vossius*. Sic *procerius projectum brachium* apud *Cic.* *Orat.* III. 59. — totus, qui sequitur locus, ut observat *Scaliger*, adumbratus videtur ex *Aeschylī* Ἠδωνοίς, cujus tragoediae fragmentum a *Strabone* L. X. servatum est.

V. 263.) *Aut teret. tenues tinnit. aere* cet. non crotalacum *Vulpio*, sed potius *cymbala* intellige, quae semper in his sacris junguntur tympanis. Erant *concaua* (*Ovid.* *Met.* IV. 30.) et *rotunda* (*Propert.* IV. 7. 61.) atque inter se *conculsa tinnitum tenuem* vel acutum edebant. cf. *Gonsala* ad *Petron.* c. 22. Recte igitur *cymbalum* vocatur *aes teres* h. e. rotundum et oblongum. de

Multis 'raucifonos efflabant cornua bom-
bos,

Barbaraque horribili stridebat tibia cantu. 265

Talibus amplifice vestis decorata figuris

Pulvinar complexa suo velabat amictu.

Quae

V. 264. *Multis raucifonos* reperit in omnibus MSSC. Staius, qui recte jam *multi* in *multis* mutandum esse vidit. *multaque raucifonos* Gryph. Muret. *Multis raucifonis efflabant cornua bombis* multas editt. habere testatur Scaliger, sed pro *multi* mavult *multae*, ut Bacchae intelligantur, vel scribendum putat *multis* — *efflabant cornua bombos* ex libro Mediolanensi Vossius, adjecta interpretatione „*cornua*, i. e. per cornua. *Efflere* vero rectum. Utitur hoc vocabulo etiam Quinctilianus. Est autem inprimis tristis aut flebilis cornuum sonus, utpote qui non homines solum male afficiat, sed et brutorum animalium ulularum provocet.“ fatis ridicule!

de *cymbalis* vid. nos ad Carm. LXIII. 21,

V. 264. 265.) *Multis raucifon. efflab. corn. bomb. multis* est casus tertius et exquisitius dictum pro vulgari: *multi* cornibus efflab. raucos bombos; quam quidem explicationem, olim jam a nobis datam, non dubitavimus repetere. — Caeterum huc pertinet Lucian. D. D. XII. ὁ δὲ, ἀυλαῖ τῶ κέρατι, ὁ δὲ, ἐπιβομβῆ τῶ τυμπάνῳ ἢ ἐπιτυπέ τῶ κυμβάλῳ, ubi, ne quis, ut vulgo sit, diversum plane a tibia instrumentum habeat *cornu*, egregie observat Hemsterhus. *cornu aduncum*, et

reflexum (κέρας ἀναγέυον) seu *codonem tibiae Phrygiae* ad gravem et raucum sonum ex illa eliciendum appositum et agglutinarum fuisse. exempla ad hanc rem confirmandam prolata lege apud ipsum. cf. nos ad Carm. LXIII. v. 22. hinc *adunco tibia cornu* apud Ovid. Met. III. 533. ubi cf. Burmannus et Gronov. Observat. I. 17. — *Barbara tibia* h. e. Phrygia, ut *aurum barbaricum* apud Virg. Aen. II. 504. ubi vid. Cerda et quos ibi laudat Burmannus. cf. Hor. Epod. IX. 6.

V. 266.) *amplifice* h. e. multa arte, magno splendore, egregie.

V. 269.)

Quae postquam cupide spectando Thessala
pubes

Expleta est, sanctis coepit decedere Divis.

Hic qualis flatu placidum mare matutino 270

Horrificans Zephyrus proclivas incitat
undas,

Aurora exoriente, vagi sub lumina solis;

Quae

V. 269. *coepit dein cedere divis* conjectat Statius, pro *divis* in veteri codice Heinſii *teſtis*. V. 270. *Nec qualis vel Aequalis* ex libris manu exaratis profert Voſſius, qui inde fecit *Ac qualis*. melior eſt noſtra lectio. V. 272. pro *lumina* ſubſtituere tentat *limina* Burmannus Sec. ad Claud. in Eleg. de Phoenice

V. 269.) *decedere* pro ſimplici: *cedere* ut paſſim. *Platz machen*. *coepit* ſenſim ſenſimque.

V. 270.) *Hic qualis* cet. egregie ad deſcribendum ex diſceſſu ſpectatorum excitatum ſtrepitum, primum quidem progredientibus paucioribus leniorem, deinde vero, ſuccedentibus pluribus et in diverſas regiones abeuntibus, graviorem, latiore et ſonantiorrem; ab undis maris primum leniori, deinde vehementiori vento agitaris, petita comparatio. Fundum huius ſæpius a poetis adornatae comparationis jam indicavit Ach. Statius Hom. Iliad IV 422 ſqq. egregia inprimis arte imitatus

eſt Virgil. Aeneid. VII. 528. et Georg. III. 237. — *Lenzius* in Spicileg. Obſervv. comparat Apoll. Rhod. I. 1159. ſqq. et Euripid. Phoeniſſ. 218-21. ubi vid. *Valkenar*. — *hic* hoc ſpectatorum diſceſſu.

V. 271.) *Horrificans Zephyrus* $\Phi\epsilon\iota\zeta\ \text{Z}\epsilon\Phi\upsilon\upsilon\sigma\iota\varsigma$. *horrere*, *horreſcere*, ($\Phi\epsilon\iota\sigma\sigma\epsilon\iota\nu$) et *horror* de mari ventorum impulſu exaſperato paſſim. *Zephyrus* autem ad exemplum Homeri, a quo dicitur $\lambda\alpha\beta\epsilon\sigma$. Iliad. II. 148. $\delta\upsilon\sigma\alpha\eta\varsigma$ Odyſſ. V. 295. de quocunque vento vehementiori. — *undas proclivas* delabentes, nihil amplius.

V. 272.) *vagi ſolis*, cf. ſupra ad Carm. LXI. 117.

V. 273)

Quae tarde primum clementi flamine
 pulsae
 Procedunt; leni resonant plangore ca-
 chinni:

Post,

p. 1041. et ad Antholog. Tom. II. p. 441. peccarunt omnino saepe in confundendis his duabus vocibus librarii, vid. Heinsf. ad Claud. in Malli Theod. Cons. v. 205. et quos laudat *Drackenborch.* ad Sil. Ital. l. 66. adde *Burmannum* ad Sueton. Caligul. c. XLV. sed recte monet *Burmannus* ad Virgil. Aeneid. VI. 255. *limen solis* memorari; cum de loco ac regione agitur, unde loquitur de tempore vero ortus *lumen*. V. 274 pro *leni* vitiose in quibusdam *levi*, unde metri causa fecerunt *leviterque*. — pro *plangore* mavult I. Doufa Fil. *clangore*, et *Lennep.* ad Coluth. praeter omnem necessitatem scribi jubet: *lenique sonans*.

V. 273.) *clementi flamine.* clemens flamen est placidum et minus vehemens quam in procellis esse solet. cf. *Burmann.* ad Valer. Flacc. VI. 747.

V. 274.) *leni reson. plangore cachin.* paulo audacius et sublimius pro vulgari: leniter perstreperunt et murmurant. — *cachinnus* audaci metaphora ad undarum quendam strepitum ab aliis quoque poetis translatus est. Laudant jam Interpretes Theocrit. Idyll. VI. 12. *κύματα ασυχα καχλάζοντα.* Sic *γέλωμα* apud Aeschyl. Prom. Vinct. 90. ubi vid. *Stantejus.* adde *Oppian.* Halieut. IV, 334.

ubi *κύματος γέλωσ.* Et sic *γέλωσ* de leni undarum murmure vel molli earum agitatione passim. Huc pertinet Leonidas Alexandrin. in Anal. Vet. Poet. Graec. Brunck. Ep. XXVIII Tom. II. p. 196. ubi simul *Zephyrus horrificans* in v. 271. illustratur.

’Ουδ’ εἰ μοι γελώσα κατασορέσειε Γαλήνη
 Κύματα, καὶ μαλακὴν
 Φρίκα φέροι Ζεφύρος.

Suave autem et jucundum cachinnantis aquae murmur auribus. Hinc *μεδιάν τῆς θαλάσσης γαληνίσης χαρτίεσον.* apud Alciphr. III. Ep.

Post, vento crescente, magis magis increbescunt, 275

Purpureaque procul nantes a luce refulgent:
Sic tum vestibuli linquentes regia tecta,
Ad se quisque vago passim pede discebant.

Quorum post abitum, princeps e vertice Pelii

Ad

V. 276. *purpureaeque* (scil. undae) coniecit *Lenzius*. pro *nantes* in aliis, ut testatur *Muret*, *variantes luce*, non male! V. 278. *Ad se Stat.*

Ep. I. ubi cf. *Berglerus*. sed vide quos laudat *Abreschius* ad *Hesych.* Tom. I. p. 1167.

V. 275.) *magis magis* ad rem augendam sine copula. Sic supra *Carm. XXXVIII. 3.*

Et magis magis in dies et horas.

sic μάλλον μάλλον apud Graecos. cf. *Oudendorp.* ad *Apulej. Met. II. p. 170.*

V. 276.) *nantes undae se agitantes et provolvantes. refulgent a luce purpurea percussum purpurei solis splendorem reddunt* — adumbrare autem et innuere videtur haec imago discedentes, et in variis viis et regionibus,

unde e longinquo conspici possent, catervatim apparentes Thessaliae incolas.

V. 277.) *vestibuli regia tecta* exquisitior forma, pro: vestibulum regionum tectorum.

V. 278.) *Ad se* h. e. domum (ὀικαδε) ut saepe apud *Comicos*. *passim* in variis et diversis viis; disertius hoc describit supra *Carim. XLVI. 10.*

Longe quos simul a domo profectos Diverse variae viae reportant.

V. 279.) *princeps primus, e vertice Pelei ad pedem nempae montis Pelei, ubi habi-*

Advenit Chironportans silvestria dona. 280

Nam quotcunque ferunt campi, quos

Theffala magnis

Montibus ora creat, quos propter flumi-
nis undas

Aura parit flores tepidi foecunda Favonî,

Hos indistinctis plexos tulit ipse corollis,

Queis permulsa domus jucundo risit odore. 285

Confestim Peneos adest, viridantia Tempe,

Tempe

V. 281. *quotcunque* in quibusdam, pro quo malit Lenzius: *quoscunque*. V. 284. *Hos interstinctis* Heinsf. in not. ad Catull. in quam rem laudat Stat. Silv. III. 5. 90. V. 285. *Quos permulsa domus* Statius in duobus MSSC. *quod permulsa* in uno. Faernus legendum putat *quò*, quod valde, addit Statius, probandum, nisi si quis malit *quot*, id est *quot florum*. V. 286. *ut undantia Tempe* invenit Statius, unde legit *undantia Tempe*.

habitabat Chiron, celebratae fuerunt istae nuptiae, observante Vossio.

V. 280.) *Chiron*. erat Chiron, dum in terris agebat, quippe Saturno patre prognatus, immortalis; *so. an.* dicitur Luciano. Dial. Mort. XX. I. ubi eruditam de Chironè legè notam Hemsterhujii p. 434. cf. Voss. ad h. l.

V. 283.) *Aura parit* elegans verbum in hac re. Sic passim *creare*, *parturire*, *gignere*, *fundere*, *submittere* cet. de nostra voce exempla col-

legit Heinsf ad Ovid. Met. XV. 92. *foecunda*, Lucret. I. II. *genitalis aurà Favonî*.

V. 285.) *Queis permulsa domus* cet. exquisite et ornate pro vulgari: quorum jucundo odore domus impleta fuit. *ridere* de rebus, quae nobis arident, placent, suaviter nos afficiunt. *ridet argento domus* apud Horat. Od. IV. II. 6. sic *γελᾶν* apud Graecos vid *Wesseling*. Dissert. Herod p. 153.

V. 286—88.) locus vexatissimus; vid Var. Lect. junge: *Peneos* (fluvius Theffalicae

Tempe, quae silvae cingunt superimpendentes,
 Mnemonidum, linquens, doctis celebranda choreis,
 Non vacuus: namque ille tulit radicitus
 altas

Fagos,

V. 288—89. locus corruptissimus et variarum lectionum sordè inquinatissimus — *Minosin* (vel *Minosim* vel *Minosum* quin et *Minosinque* vel *Inosinque*) *linquens Doris celebranda choreis Nonarius namque* cet. in libris scriptis teste Vossio; qui inde refinxit: *Xynias et linquens Doris celebranda choreis Boebados Namque ille tulit cet. Nessonidum linquens Gryph. Nereidum linquens Muret. Cantabrig. Nazadum linquens* in aliis, indicante Mureto. pro *Doris* in uno MS. *Statii claris*; et sic est in edit. Gryph. Muret. Cantabrig.; in aliis *Cloris* vel *Chloris*; Scaliger ex his corruptis lectionibus extricavit: *Minyasin linquens Doris celebranda choreis Cranonon aeronamque.* en reconditae doctrinae recessus! in quos qui penetrare cupit, adeat ipsum ad h. l. Scaligerum. — En Corradinum nostrum: *Vinosus linquens Doris celebranda choreis Nonacrios nam; quae ille tulit* — Turnebus in *Advers.* l. 24. c. 9. *Aemonidum linquens latis celebranda choreis Non agros* cet. — *Haemoniasin linquens Doris celebranda choreis*, ut jungantur duo patronymica; ut *Inachis Acrifone*, vel *Phasias Aetine*. Heinf. in not. ad Cat. — pro *Non vacuus* corrupte legebatur in MSS. *Nonacrios* vel *non acies* vel *non acuos*. Unde Lennep. ad Coluth. l. 7. cudit: *Dona suas namque ille* cet. — Nos excudi hunc locum curavimus, uti emendatus est a Statio; nisi quod pro *Musarum* dedimus *Mnemonidum*; quae propius ad antiquam scrip-

liae notissimus, qui, ut per-
 vulgatum est de fluviis, dei
 personam jam induit.) *adest*,
linquens Tempe (describit
 poeta Tempe) *Tempe, quae*
superimpendentes silvae cin-
gunt, doctis Mnemonidum
 (h. e. Musarum, vid. Heinf.
 ad Ovid. Met. V. 268.) *cho-*

reis celebranda, non vacuus
 (non sine muneribus.)

V. 289) *radicitus* una cum
 radicibus, radicitus extirpa-
 tas; vid. Var. Lect. — Mosch.
 Idyll. VII. 1. seqq. commode
 cum Nostro jam comparavit
 Stadius.

V. 291.)

Fagos, ac recto proceras stipite laurus, 290
 Non sine nutanti platano, lentaque forore
 Flammati Phaethontis, et aëria cupressu;
 Haec circum sedes late contexta locavit,
 Vestibulum ut molli velatum fronde vire-
 ret.

Post

turam accedens lectio est quoque in edit. Gotting. et Bipont. — Sic certe ex hoc loco sensus exit satis commodus. vid. not. — Leazius in vers. 289. admodum fluctuat et pro *radicitus* vel *radici-²bus* vel *ille ruit radicibus* scribendum, vel totum versum ita retractandum putat: *Aethereas namque ille tulit radicibus altis*; quam tamen conjecturam nequaquam necessariam esse ipse sub fine in not. ad h. l. facetur — Ingeniose jam Heinsius in not. ad Catull. tentaverat *radicitus altas* cum fagus patula non alta sit. V. 291 pro *nutanti* in libris veteribus *lutanti*, *luctanti* aut *laetanti* legitur, affirmante Vossio, qui suspicatur Catullum dedisse *laetanti*; sed *nutare* quod conigeris tantum arboribus dici posse autumat Voisius, recte de avis quoque dicitur apud Virgil Aeneid II. 629. *ornus-concussis vertice nutat* et sic passim de arborum ramis — pro *lentaque* Scaliger fecit *fletaque* non male, si usus linguae ferret: sic *πολυκλαυτοὶ ἄγρινοι* apud Orph. v. 951. sed magis placet antiqua lectio *lentaque* — pro *fleta* si omnino mirandum sit *τὸ lenta*, mavult certe *fleuda* vel *flebilis* Gurlitt in Observ. ad h. l. p. 122. satis festinanter! nam prima in *flebilis* semper producitur; ejusmodi errores autem nascuntur ex nimia corrigendi et emendandi prurigine.

V. 291.) *Non sine nutanti platano* platanum in deliciis veterum fuisse docet Gronovius Observatt. I c. 5. *lentaque forore Phaethont.* alnus vel populus; satis nota fabula fororum Phaethontis in arborēs mutatarum vel ex Ovid. Met. II. 225. sqq. cf. Lucian. D. D.

XXV. 3. et ibi Hemsterhus. p. 208.

V. 293.) *late-contexta* ordine quodam circa totam domum inter se confociata; observa usum *neutrius*, nam proprie debebat esse *has contextas*.

X

V. 295.)

Post hunc consequitur solerti corde Pro-
metheus, 295

Extenuata gerens veteris vestigia poenae;
Quam quondam filici restrictus membra
catena

Perfolvit, pendens e verticibus praeruptis.
Inde pater Divum, sancta cum conjugē,
natisque

Ad-

V. 295.) *solerti corde Prometh.* ἀγυλομήτη. inter Deos apparet Prometheus, qui jam ab Aeschylō vocatur συγγενὴς θεός ubi vid. *Stanlejus*; cf. imprimis *Hemsterhufius* ad Lucian. *Prometh.* c. 14. T. I. p. 197.

V. 296.) *vestigia poenae* cf. Aeschyl. *Prometh.* Vinct. v. 55. quocum Nostrum ibi jam comparavit *Stanlejus*. — *vestigia* notant σιγμάτα, quae catena impresserat. Sic ἔχῃ τραχυμάτων, μασίγων, πλεγῶν, cet. cf. omnino *Hemsterhuf.* ad Lucian. Tom. I. p. 280. *extenuata* parva, levia et paene jam obducta — *extenuata vestigia* interpretatur *Lenzius* de corona ex viminibus salicis, quam Prometheus vinculis solutus, ut aliqua ex parte Jovi satisfac-

ceret, poenamque penderē videretur, tanquam veteris poenae monumentum gestasse dicitur, ad quam stabilientiam sententiam laudat *Heynium* ad Apollodor II. 5. 11 p. 425: ita ut sint *extenuata vestigia* vincula innoxia, levia et paene nulla.

V. 297.) *Quam quondam filici restr. membr. caten. pers.* quam petrae illigatus olim perfolvit. *Lenzius* comparat in *Specilég.* Observat. Apoll. Rhod. II. 1252. seqq.

V. 299.) *Inde pater Divum* cet. Adveniunt denique et praesentia sua has nuptias et nuptiale convivium condecorant ipse Jupiter, Juno et ceteri dii superi (cf. Quint. Calab. V. 74—76. et Apollon. Rhod. IV. 807. 8.) relictis Phoebo et Diana, illo quidem, quod futurum erat, ut Achillem

Advenit cœlo, te solum, Phoebe, relin-
quens, 300
Unigenamque simul cultricem montibus
Idri;

X 2

Pelea

V. 301. *montis Ithyni* Parthen. *Idae* emendabat Palladius, quod in pletisque editt. servatum est; ut Gryph. Muret. Graev. Silv. Bipont. intelligunt autem montem Cariae, ubi Diana praecipue colebatur. *montis Itonis* conjiciebat Victorius, reclamante Mureto. Achilles Statius, cum in libris MSS. omnibus reperisset *Idri* vel *Ydri* volebat *Hydrae* quae est civitas Lydiae auctore Strabone; eo autem tractu fere toto maritimo Apollo colebatur ex ejusdem Strabonis testimonio, at Scaliger scribit *montibus bydri* h. e. serpentis Pythonis, *montes bydri* igitur interpretatur *montes Delphicos* propter Pythonem serpentem ab Apolline ibi telis confixum — sed nostram lectionem bene defendit Vossius.

Achillem interficeret, hac, ut viderur, ob perpetuum castitatis studium. Sapientius autem Noster, remotis ab his nuptiis Diana et Apolline, rationem instituisse viderur, quam ceteri, ut Homerus, Aeschylus et alii, qui canentem adeo in his nuptiis Phoebum et fausta quaelibet Thetidi et Peleo vaticinantem inducunt.

V. 301.) *Unigenamque simul. unigena* est Diana, uno eodemque partu cum Phoebogenita, *συγγενής. cultricem montibus Idri*, versantem et venationi operam dantem in

montibus Idri. *montibus* pro in montibus, omissa praepositione *in* ut saepe. exquisitius autem hoc pro vulgari *cultricem montis Idri. Idrus*, ut Vossius docet, est mons Cariae. In hoc monte complura erant oppida et loca Dianae fratrique ejus consecrata, ut Hecatesia, Chrysaoria, Euro-mus aliaque; *Idriades* propterea dictae, quod in monte Idro sitae essent. — Caeterum de Diana montium cultrice (*ἱεστία*) vid. *Spanhem.* ad Callimach. Hymn. in Dian. v. 18. cf. supra Carm. XXXIV. 9. sqq.

V. 304.)

Pelea nam tecum pariter soror aspernata est,
Nec Thetidis taedas voluit celebrare jugales.

Qui postquam niveos flexerunt sedibus
artus,

Large multiplici constructae sunt dapae
mensae; 305

Cum interea infirmo quatientes corpora
motu,

Veri-

V. 302. *Pallada* pro *Pelea* vitiose in edit. Parthen. V. 304. *niveis* Gryph. Muret. et edit. aliae, quam lectionem defendit Mitscherlich. sed valde dubito, an *niveus*, quod ebur candet et niveum est, pro *eburneus* recte dici queat.

V. 304.) *postq. niv. flexer. sedib. art.* exquisite pro vulgari *federunt, sedes occuparunt.* Heroicis enim temporibus sedebant ad mensas, non recumbebant, ut notum, vid. Vulp. *niveos* divinos, divino quodam splendore vel candore conspicuos, vel simpliciter pulchros. *sedibus* doctius in casu tertio pro: ad sedes.

V. 305.) *construēt. s. dap. m.* similiter Cicero *exstruere* Tuscul. v. 21. *mensae exstruebantur epulis.*

V. 306.) *Cum interea cet.* Locus sequens, quem in pulcherrimis nobilissimis splendidissimisque totius antiquitatis habeo, versatur in adumbranda Parcarum figura et

immagine earumque nentium et fata futura carmine amoebaeo pendentium descriptione. Praecipue locus a v. 311 21. vix legi potest, quin vividissimis coloribus Parcarum fila deducendum oculis nostris obversetur imago, adeo totum nendi σχήμα et levissimum nentium quique motus expressi et depicti sunt. — Insignis de Parca locus est apud Homer. Hymn. in Mercur. 549. sqq. ubi, quod traditur de domicilio Parcarum v. 552.

Οἰκία ναετάρσι ὑπὸ
πτύχι Παρρησῶος.

egregie facit ad Catullum. Nuptiae celebrabantur Pharsali in Thessalia. Parcae, quae

Veridicos Parcae coeperunt edere cantus.
His corpus tremulum complectens undique
quercus,

X 3

Can-

V. 308. pro *quercus* in plerisque edit. Parthen. Gryph. Muret. Graev. Silv. Cantabrig. Bipont. et aliis legitur *vestis*, sed cum Staius in MSS. invenit *questus*, antiquior omnino et melior videtur nostra lectio. *vestis* haud dubie substitutum est ab illis, qui versui sequenti faciliorem explicationem parare vellent. — Ingeniose *Lenzius* in notis ad h. l. pro *corpus tremulum* rescribendum *tempus tremulum* et *quercus de corona querverna* accipiendum putat. Idem edito jam hoc carmine in Spicileg. Observ. ad me misso scribit: „Sin mecum *quercum* de corona capis, ecce occurrit *Hecate* *σεφανισαμένη* *δρυά* in *Fragm. Sophocl* quod laudat *Valkenar. Diatr. in Euripid. Fragment. p. 167.*“ et sic *Plato Republ. X. p. 329. Bip.* *Parcas* fingit *λευχειμόνας, τέμματα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἰχθύας* — *δυνεῖν*. sed, ut ego rem animo concipio, ingeniosae hujus versus a *Lenzio* nostro propositae emendationi et doctae explicationi repugnat versus sequens; vid. not.

quae in vicinia habitant, adfunt, epithalamium cantaturae. Haec pulchre inter se congruunt. — In monumento vetere a *Beyero* edito, in quo mortem *Meleagri* expressam esse putant, una tantum *Parca* e tribus fororibus, quae ibi visuntur, fufum sustinet, nec quicquam in illis ibi deprehenditur, quod anilem earum deformitatem et imbecillitatem referat. vid. *Beyeri Meleagrides p. 12.* — Cum *Lycophrone v. 144.* bene *Notstrum* jam comparavit *Mitscherlichius* — *infirm. quat. corp. motu* — *corpus motu quater* dicitur de vatici-

nantibus, sacro furore correptis et toto corpore trementibus, ut olim jam observavimus: *infirmo* spectat ad *Parcarum* anilitatem, nisi forte *motus infirmus* de effectu accipiendum sit, qui nos infirmos et trementes reddit, ejusmodi tremore membra nostra invadit et solvit, cui, ut accidit vaticinantibus, non resisti potest. Sic fere *piger sopor* qui pigros reddit, supra *LXIII. 37.*

V. 308. 9.) *His corpus tremul.* cet. Multa et varia in his duobus versibus emendandis et explicandis moliti sunt inter-

Candida purpurea quam Tyro incinxerat

ora:

At roseo niveae residebant vertice vittae, 310

Aeter-

V. 309. mire in hoc versu tam scripti quam impressi libri turbant. *tuos intinxerat* in duobus MSS. Statii. in uno *Tyros intinxerat*, quam lectionem agnoscunt quoque Meleagri libri papyr. Palat. et Comel. unde Statius: *Tyros intertinxerat* — *purpureaque Tyros* edit. R. Sed Scaliger priscam lectionem fuisse testatur: *Candida purpurea Tyrios extinxerat*; in margine autem emendatum fuisse: *intexerat*, unde ille legit: *purpurea Tyrios intexerat ora* — *Candida purpureis ramis intinxerat ora* in edit. Parthen. *Candida purpurea talos incinxerat ora* Gryph. Muret. Graev. Silv. Cantabrig. *Candida purpurea quam Tyrios intinxerat ora* in Gotting. contra metri leges; fortasse operarum culpa pro: *Tyrios quam*, optima nobis visa est lectio Vossii, quam in textum recepimus. vid. not. V. 310. Nimis liberalis in conjecturis est Gurlittus. pro *roseo* primum tentat *raso* vel *tonso*; sed cui non ridicula videatur sacerdotalis illa capite rasarum Parcarum figura? vel *cano*. at, o bone, quam dissimiles plane voces sunt *cano*, *tonso*, et *roseo* — vel *at roseae nives* nec hoc opus. vid. not. vel denique *ambroso*; posterius placuit Viro Docto in Actis litterariis Gottingens. (Scid. 143. 1788.) sed auctorem habet haec conjectura Vulpium.

terpretes, (vid. Var. Lect.) quos quidem, re et verbis diligentius examinatis, ita nunc interpretandos puto: „Harum corpus tremulum complectebatur vestis undique quercu vel ramis foliisve quernis distincta, cujus oram limbo purpureo cinxerat pulchra Tyro.“ accipio igitur *quercum* de veste picta, cui species quercus intexta fuit; quercus enim, cum arbor sit fatidica, ut ex oraculo Iovis Dodonaeo constat, apte

jam vestem Dearum fatidicarum ornare videtur. — *complectens* scilicet *erat* et hoc pro complectebatur, ut vers. 318. *exstantia evant* pro *exstant*. cf. supra ad Carm. LXIII. v. 57. — *Tyro* filia Salmonei Propert. III. 19. 3. quae, ut Parcae, apud inferos versatur. Propert. II. 28. 51. cf. Voss. et Cl. Barth. in Clav. Propert. p. 404. *candida* pulchra.

V. 310.) *At ros. niv. resideb. vert. vitt.* Si Parcae cogitamus

Aeternumque manus carpebant rite labo-
rem.

Laeva colum molli lana retinebat amictum:
Dextera tum leviter deducens fila supinis

X 4

Foro

V. 312. *amictam* Gryph. Muret.

gitamus vetulas pro *At roseo*, quod minime illis convenit, vel legendum cum Vulpio *Ambrosio* vel dicendum est, Catullum ita ex more poetarum permutasse epitheta, ut vertendo *roseus* ad vittas et *niveus* ad *verticem* referendum sit. In proclivi quidem est corrigere *At roseae niveo*; sed innumera poetarum exempla hanc epithetorum permutationem evincunt. Sic Ovid Heroid. XVIII. 144. *Aurea lanigero vellere vexit ovis*. dici enim proprie debebat ovis *lanigera* et vellus *aureum*. ne quis vero tam humiliter de poetis sentiat, ut in iis tantum locis hanc epithetorum ab illis admittam esse arbitretur permutationem, ubi metrum illam exigeret, unum saltem ex sexcentis ponam exemplum: Horat. Od. I. 28. 18. *Exitio est avidum mare naq̄tis*, noluit igi-

tur Horatius, quod poterat, scribere *avidis*. Quam quidem poetarum rationem cum plerumque ferre non possent eorum interpretes, ubique fere ejusmodi locos ab iis impugnatos videbis. — Jam vero si cogitaveris, in loco nostro *verticem* Parca^{rum} *niveum* h. e. canum, nives capitis, κατὰ κορυφὰς πεπαιλαγυμένας ἀλλοῖτα λευκὰ, ut describuntur Parcae in laudato loco Homeri, et *roseas vittas* de pulchro colore et splendore, qualis decebat deorum caput, acceperis, ex hac ratione defendi saltem hic locus posse videtur.

V. 311.) *Aeternumque manus* cet. en quam ornate pro vulgari: *nebant*. Parcae, fati ministræ, aeternam fatu-
rum seriem nendo deducen-
tes aeternum laborem vel
opus tractare dicuntur.

V. 314.)

Formabat digitis; tum prono in pollice
torquens

Libratum tereti versabat turbine fufum: 315

Atque ita decerpens aequabat semper opus
dens,

Lanaeque aridulis haerebant morfa labellis,
Quae prius in levi fuerant extantia filo.

Ante pedes autem candentis mollia lanae
Vellera virgati custodibant calathifci, 320

Hae

V. 314. *prono in vertice* in nonnullis libris antiquis, teste Vossio, ut vertex idem sit quod *verticulum* aut *verticillum* εφύδουλος. V. 315. *vibratum* magis placet Vulpio. V. 318. *leni* in plerisque editt. sed aptius est *levi*, quod revocavi ex edit. Parthenii, Gryph. Muret. saepissime enim has voces turbavit libreriorum negligentia, vid. *Burm.* ad Ovid. Heroid. XIV. 39. et *Drackenborch.* ad Liv. II. 65. Tom. I. p. 225.

V. 314.) *supinis digitis* sursum flexis — *prono pollice* deorsum presso — vix pictor aliquid addere potest.

V. 315.) *teret. vers. turb. fus.* non turbo sed fufus proprie est *teres*. Adumbravit Nostum Ovid. Met. VI. 22.

Sive levi teretem versabat pollice fufum.

cf. Tibull. II. I. 64. et ibi *Magnum Helynum*. — *turbo* fusi agitatio et rotatio, fufus in turbinem actus.

V. 316.) *ita* inter hunc nendi actum *decerp. aequab. semp. op. dens.* inutilem lanae partem subinde decerpentes dentibus aequabant, formabant et laevigabant filum.

V. 317.) *Lana morfa* lanae villi dentium morfu decerpti.

V. 318.) *levi filo* aequato nunc et laevigato: *fuerant extantia* extiterant superflua; cf. ad v. 308.

V. 320.) *virgati calathifci* e virgis contexti. vid. *Spanhem.*

Hae tum clarifona pellentes vellera voce,
 Tafia divino fuderunt carmine fata,
 Carmine, perfidiae quod post nulla arguet
 aetas:

O decus eximium, magnis virtutibus
 augens,
 Emathiae tutamen opis, clarissime nato; 325
 Accipe, quod laeta tibi pandunt luce so-
 rores,

X 5

Veri-

V. 321. *pellentes* in quibusdam, improbante Vossio. *polientes* vult N. Heinsf. in not. ad Catull. V. 322. *pro divino*, indicante Vossio, perperam in quibusdam *dimisso*, in aliis *diviso*, quam posteriorem lectionem probat Vossius et exponit de alterno Parcarum carmine, sed aliud est *carmina dividere*, quod laudat in hanc rem Vossius, apud Horat. Od. I. 15. 15. V. 325. *Emathiae columen Pelex* in plerisque edit. vet. haud dubie ex glossa. *clarissime nati* conjicit Scaliger. V. 326. *laeta tibi pandunt voce* nimis argute, ut solet, Lennep. ad Coluth.

hem. ad Callimach. H. in supra. *mutat* pro *mutatur*
 Cerer. v. 1. Carm. XXII. v. 11. ubi vid. not.

V. 321.) *pellentes* exquisi-
 tius pro tractantes. *pellere*, ut
 Vossius docet, est Graecorum
 ἐπιείγειν, κατὰγειν, κα-
 θέλκειν.
 V. 322.) *perfid. quod post.*
null. arg. act. quod ob res
 verissime praedictas semper
 fidem habebit apud posteros.
 V. 325.) *Emathiae tutam.*
op. in quo salus publica ter-
 rae vel imperii Thessali niti-
 tur.

V. 325.) *Emathiae tutam.*
op. in quo salus publica ter-
 rae vel imperii Thessali niti-
 tur.

Veridicum oracium: sed vos, quae fata
sequuntur,
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Adveniet tibi jam portans optata maritis
Hesperus: adveniet fausto cum sidere
conjug, 330
Quae tibi flexanimo mentem perfundat
amore,
Languidosque paret tecum conjungere
somnia,
Levia substernens robusto brachia collo.
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Nulla

V. 327. pro *sed vos* in veteribus libris se invenisse testatur Vossius *servos*, unde ille refingit *serves*, minus apte.

cur. — *clarissime nato*, tu, qui olim clarissimus extiturus es insigni filii gloria.

V. 327—28) *sed vos, quae fata sequunt. Currite duc.* sq. *fata currere* exquisitius pro: fata currendo deducere. verum intercalarem imitatus est Virg. Eclog. IV. 46.

V. 329.) *portans optat.* mar. mariti enim

Ἐσπερίων Φιλέσιν, ἀπὸς
συγέσιν ἑῶν.

apud Callimach. in Fragm. a Bentleyo collectis Lib. II. p. 434. edit. Ernest.

V. 331.) *Languidosque paret tecum conjung. somn.* quam honeste de concubitu *languid. somn.* ex mutuis amplexibus, nam Ἔρωσ λυσιμελής Hesiod. Theog. 910.

V. 333.) *Levia brachia* quam graphice, suaviter et ornate puellae amplexus depictus est! *Levia* pulchra; cf. infr.

Nulla domus tales unquam contexit

amores: 335

Nullus amor tali conjunxit foedere amantes:

Qualis adest Thetidi, qualis concordia

Peleo.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Nascetur vobis expers terroris Achilles,

Hostibus haud tergo, sed forti pectore

notus; 340

Qui, persaepe vago victor certamine cursus,

Flammea praevertet celeris vestigia cervae.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Non

V. 335. Hunc versum cum proxime sequentibus, cum illi abessent in codicibus, rejicit Scaliger: Eisdem in nonnullis libris antiquis exfulare testatur Vossius, quos tamen, cum Mediolanensis et alii bonae notae libri exhibeant, retinendos illos quidem, sed, ne servandus cantantium Parcarum ordo, ex cujus ratione versus intercalaris *Currite* cet. non nisi duodecies occurrere debet, turbetur, uncis includendos censet.

infr. LXVI. 10. — Oppotune cum Nostro Apollon. Rh. I. 1236. seqq. comparat Lentzius in Spicileg. Observatt.

V. 339.) *expers terroris*
ἀφοβος, μεγάλητης.

V. 341.) *vag. victor cert. curs.* locum classicum de certaminibus cursus ab Achille susceptis apud Eurip. Iph. Aul.

303. sqq. mihi indicavit Lentzius; sed ne opus quidem est de propriis cursus certaminibus cogitare. Accipio in univ. versum de insigni, qua alios currendo superavit πόδας ὠκύς Achilles, velocitate.

V. 342.) *Flammea vestig. cursum rapidissimum, concitatis-*

Non illi quisquam bello se conferet
heros,

Cum Phrygii Teucro manabunt sanguine
rivi: 345

Troicaque obsidens longinquo moenia
bello

Perjuri Pelopis vastabit tertius heres.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Illius egregias virtutes, claraque facta
Saepe fatebuntur gnatorum in funere

matres: 350

Quum

V. 345. *Cum Phrygii Teucro manabunt sanguine tenen* profert Statius ex libro Maffei, *tenen* ab eodem librario deinde mutatum in *Teucro*, quod probat Vossius. *cum Phrygii tenero manabunt sanguine Teucro* in duobus aliis MSS. Statii, unde ille ex conjectura: *cum Phrygii tenero manabunt sanguine campi vel cum Phrygiae Teucro — terrae vel Cum Phrygii Teucro — muri*. alii legunt *trunci*, uti est in L. MS. et Edit. R. nostram lectionem tuentur editt. Venett. Gryph. Muret. Graev. Silv. Vulp. *Quum Phrygio tepidi manabunt sanguine rivi* emendat Mitscherl. in Epist. in Apollodor. p. 49. *Quum rigui — campi seu rivi* conjicit Lenzius in not. ad h. v.

tatissimum; metaphora a celeritate fulminis translata.

V. 345.) *Quum Phrygii Teucr. manab.* de Xantho, ubi magnam stragem ediderat Achilles. Homer. Iliad. XXI. 21. ἰσοδαιεστο δ' ἀμαρτῆς ἰδωρ.

V. 347.) *Perjuri Pelopis her.* Agamemnon. Commentarii instar est Hygin. Fab. 84. et Hom. Iliad. II. 102. seqq.

V. 350.) *saep. fateb. gnator. in fun. matr.* ipsae matres caedem ab Achille occisorum filiorum lugentes laudabunt

Quum in cinerem canos solvent a vertice
 crines,
 Putridaque infirmis variabunt pectora pal-
 mis.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Namque, velut densas prosternens cul-
 tor aristas,

Sole

V. 351. *cum in civium canos* in duobus MSS. Statii. *cum incurvum canos* in uno, unde ille: *cum incurvo incanos solvent a vertice crines*. sed Scaliger ex veteri lectione *Quum cinerem canos* fecit *Quum cinere incanos*; in quibusdam *cum tremulo incanos*; sed nostram lectionem defendit enascens inde elegantia; vid. not. V. 352. *Patriaque* in quibusdam; vid. N. Heins. in not. ad Cat. V. 354. pro *prosternens* in quibusdam, teste Vossio, *praecernens*, ac in Maffei libro *praecernens*, unde legendum esse suspicatur Stadius *praecerpens* — *praecernens* recepit et defendit ineptissimarum lectionum propugnator Corradinus. *messor* pro *cultor* Venet. Gryph. Graev. Muret.

dabunt occisoris virtutem;
 quam graviter!

Coma demissa est libera nodo;
Sparsitque cinis fervidus ora,

V. 351.) *Quum in ciner. can. sol. a vert. crin.* h. e. capillos in nodum collectos solvent, ut cinere conspergantur. vid. *Dorville* ad *Charit.* p. 412. et quae ibi contra *Vossium* disputat. cf. *Interpret.* ad *Petron.* c. CXI. adde locum *Senecae Troad.* v. 98. sqq.

*Solvimus omnes
 Lacerum multo funere cri-
 nem.*

V. 352.) *variab. pectora palm.* variis coloribus distinguunt tundendo, livida reddent. Familiaris haec locutio *Plauto.* Sic in *Prolog. Paenul.* 26. *Ne et hi varientur virgis et loris* et *Mil. Glor.* v. 61. *virgis varius.*

V. 354.) *Namque velut dens.* Fundum hujus comparisonis jam indicavit *Vulpius* *Homer. Iliad.* XI. 67. sqq.

V. 355.)

Sole sub ardenti flaventia demetit

arva, 355

Trojenum infesto prosternet corpora
ferro.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi:

Testis erit magnis virtutibus unda Scamandri,

Quae passim rapido diffunditur Helle-
sponto:

Quojus iter caesis angustans corporum
acervis, 360

Alta

V. 358. *magni virtutibus unda Scamandri* perperam vult Heins. in not. ad Catull. 'gravius enim et aptius virtutes Achillis *magnae* vocantur. V. 359. *Quae passu rapido* olim tentabat Mitscherl. sed recte revocavit in Lect. in Cat. p. 151. *passim*, quod explicat *επιπλεον*. V. 360. *angustans* pro *angustans* volebat Burman. Sec. ad Lotichium l. 10. 25. sed recte nostram lectionem defendit Mitscherl.

V. 355.) *Sole sub ardenti*, suum fecit Virgil. Eclog. III. 13. — *demetit* hinc saepe deinde *metere* et *demetere* a messe ad caedem hostium translatum est; exempla vide apud Drackenborch. ad Sil. Ital. X. 147.

V. 358.) *Testis erit magni virtutibus unda Scamandri*. Saepè ad virtutes virorum

fortium probandas fluvios in testimonium advocare solent poetae. vid. nos supra ad Carm. XXIX. 20.

V. 359.) *passim* longe lateque.

V. 360. 361.) *Quojus iter* cet. sensus: *cujus decursus caesorum corporum acervis angustatus sanguine miscebit mare et illud tepefaciet. iter*

an-

Alta tepefaciet permixta flumina caede.
Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Deniquè testis erit morti quoque dē-
dita praeda:

Cum teres excelso coacervatum aggere
bustum

Ex.

V. 363. *Marti pro morti male* in quibusdam. V. 364. *pro heres* in nonnullis scriptis teste N. Heins. *terrae*, unde ille ingeniose rescribendum putat: *Cum Teucro e caeso coacervatum agmine bustum*, multi enim mactati Trojanorum ad Achillis tumulum. Q. Calaber III. 117.

angustians h. e. angustum vel angustatum; *caesis* ex solemnibus epithetorum permutatione, proprie referendum ad corporum. — *tepefaciet* contra aliorum exempla secundam in hoc verbo producit poeta ut infra Carm. XC. 6. in *liquefaciens*. — Caerere conferendus omnino Homer. Iliad. XXI. 218. seqq. ubi ipse Scamander *σινώμειος νεκύεσσι* de hac re queritur.

V. 363.) *praeda* Polyxena, *morti dedita* caesa, mactata, nihil amplius. Senec. Med. 1005. *me dede morti. noxium macta caput.* et sic *neci dedere* apud Virg. Georg. IV. 90 et passim alibi.

V. 364.) *Cum teres excelso coacerv. aggere bust.* intellige genus tumulorum ex congesta in collis altitudinem humo antiquissimum. Loca Homeri Iliad. II. 604. VII. 86. seqq. XXIII. 245. indicavit Heyne ad Virgil. Aeneid XI. 850. *teres* oblongum, nihil amplius. Vulpus innui putat cippum, aut columinam tumulo Achillis impositam, nec hoc male. Idem opportune laudat Eurip. Hecub. v. 220.

Ἔδοξ' Ἀχαιοῖς — Περ-
λυξέννῃ
Σφάζει πρὸς ὄρεθ' ἄν
χ' ἄμ' (excelsum aggerem)
Ἀχιλλεῖς τάφου.

V. 365.)

Excipiet niveos percussae virginis artus, 365
 Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Nam simulac fessis dederit fors co-
 piam Achivis

Urbis Dardaniae Neptuniâ solvere vincla:
 Alta Polyxenia madefient caede sepulcra;
 Quae, velut ancipiti succumbens victima
 ferro, 370

Projiciet truncum submisso poplite corpus.
 Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Quare

V. 367. in aliis *fors* ex perpetua harum vocum confusione, vid. quos magno numero in hanc rem laudat *Drackenborch* ad *Sil. Ital.* V. 104. et ad *Liv.* I. 4. p. 30. V. 369. in MSS. testante *Statio*, omnibus, *madescent* pro *madesient*, unde ille vult *madescent*.

V. 365.) *niveos* pulchros *percussae* ietae, occisae. ex-
 pende aurem, quam egregie
 in hoc et superiori versu
 exornata sit vulgaris oratio:
 Quum super excelso busto
 pulchra virgo maerabitur.

V. 367.) *fessis Achivis* con-
 fectis et fractis belli longin-
 quitate.

V. 368.) *Urb. Dard. Nep-*
tun. solv. vincl. solvere est de-
 struere plane ut *Homericum*
λύειν *Iliad* XVI. 100.

Ἄφρ' οἷσι Τροίης ἱερὰ κρή-
 δεύα. λύοιμεν.

Neptunia vincula Trojae
 moenia a Neptuno et Apolli-
 ne extructa. *Neptunia moe-*
nia vocat *Propert.* III. 9. 41.

V. 369.) *Alta Polyxena*
mades. cet. *Polyxena*, Priami
 filia, a *Pyrrho* ad *Achillis*
 tumulum jugulata, maximam
 argumenti partem efficit apud
Euripid. in *Hecuba*.

V. 370. 71.) male hi duo
 versus hastenus interpuncti
 et

Quare agite, optatos animi conjungite
amores;

Accipiat conjux felici foedere Divam:

Dedatur cupido jamdudum nupta marito: 375

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Non illam nutrix orienti lucee revia-
sens,

Hesternò collum poterit circumdare filo.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Anxia

et intellecti sunt. junge: Quae victima ferro ancipiti succumbens corpus submissò poplite velut truncum projiciet. nam cum vera esset victima Polyxena, nullo modo velut trahi potest ad *victima*. *ferrum anceps* est instrumentum, quo victimam òpae percutiebant; quod proprie *securis* vel *bipennis* dicitur. vid. *Drackenborch.* ad *Sil. Ital.* XVI. 264. *submissò poplite* flexo et labante. Observent tirones horum versuum ornatum.

V. 373.) *opt. anim. conjung. amor.* jungere et conjungere amores in re Venerea; vid.

Heyne ad *Tibull.* I. i. 69. et *Heins.* ad *Ovid. Rem. Amor.* 407.

V. 375.) *dedatur.* cf. supra ad *Carm. LXI.* 59. *cupido se.* *συνεστία* cf. *Tibull.* I. 8. 56. et ibi *Heyne.*

V. 378.) *Hestern. coll. poter. circumd. fil.* cervix enim virginis post primam, quae cum novo marito concubuerat, noctem tumentior signum erat *διακοπέσεως*: de hac atque aliis, ridiculis hercle et inficetis, amissae virginittis notis omnia fere collegit *Krunitz* in *Encyclopaed.* T. XXXI. p. 774. et quem ibi laudat, *Lanzoni* *Advers.* VI. 8.

Anxia nec mater discordis moesta puellae

380

Secubitu, caros mittet sperare nepotes.

Currite, ducentes subtemina, currite, fusi.

Talia profantes quondam, felicia Pelei
Carmina divino cecinerunt omine Parcae.
Praesentes namque ante domos invisere

castas

385

Sae-

V. 383. pro *praefantes*, quod vitiose in omnibus editt. legitur, reposui *profantes*, nam *profari* non *praefari* est praedicere, vaticinari, ut egregie docuerunt J. F. Gronov. et Drackenborch. ad Liv. XXII. 1. Tom. III. p. 520. et sic legit jam locum nostrum TOLLII et Passeratius. *prae* et *pro* infinitis in locis turbata sunt a librariis, ut in *prae*gredi et *pro*gredi, vid. Drackenborch. ad Liv. IX. 10. §. 6. Tom. II. p. 371. — pro *felicia* in quibusdam *fatalia*. V. 384. *cecinerunt pectore* in editt. omnibus paene vett. Venet. Gryph. Muret. sed Scaliger ex suo libro, ut ait, correxit *omine*. utrumque eodem jure locum habere potest. Vossius, cum liber Vat. offerat *pectine*, tentat *diviso pectine*. eodem modo correxit supra v. 322. *diviso carmine*, ubi vid. Var. Lect. *Carmine divino cecinerunt omina Parcae* siue omni necessitate refingit Lennep. Sed Lenzius, cum nihil de diis proxime praecesserit, et quomodo haec superioribus apta et nexa sint, difficile dictu sit, hunc et antecedentem versum sic emendat in not. ad h. c. p. 187. *Talia praesentes quondam felicia Pelei Carmine apud Divos cecinerunt omina Parcae. Praesentes namque ante* — immo sine hac emendatione egregie omnia cohaerent. vid. not.

V. 380. 81.) sensus: Nec mater ob discordiam puellae cum marito spem prolis et posteritatis abjiciet.

V. 383.) *profantes* vaticinantes. vid. Var. Lect.

V. 385.) *Praesentes*. Parcae, quae coram in his nuptiis futura

Saepius et sese mortali ostendere coetu
 Coelicolae nondum sprete pietate solebant.
 Saepe pater Divum templo in fulgente revisens

Annua cum festis venissent sacra diebus,
 Conspexit terra centum procurrere currus. 390

Y 2

Saepe

V. 386. pro *saepius*, quod est in edit. vulgatt. in libr. MSS. legitur *Nereus* vel *Hereus*, quod a quibusdam mutatum est in *Heroum*. — Meleager volebat *verius*. V. 389. pro *dum* quod est in vulgatt. edit. rescripti *cum*, et sic est, ut testatur editor Cantabrig. in edit. R. et L. MSS. et margine Heinssii l. vid. not. sexcenties autem voces *dum* et *cum* permutatae sunt a librariis, vid. *Burman.* ad Phaedr. Fab. I. 10. 13. et *Drackenb.* ad Liv. I. 40. p. 167. V. 390. in duobus MSS. Statii *percurrere*; in Maffei libro *procumbere* male! vitiose quoque in quibusdam pro *currus* legitur *Cretum*.

tura fata cecinisse finguntur, ansam praebent poetae excurrendi in aureae aetatis descriptionem; cohaeret autem oratio sic: Parcae haec coram in his' nuptiis quondam profatae sunt, namque tunc temporis praesentes adhuc coelicolae cet.

V. 386.) *coetu* antique pro *coetui*, ut centies apud Virgil.

V. 388.) junge: saepe pater Divum annua sacra, cum (illa) festis diebus venissent,

revisens in templo fulgente (*splendido*) conspexit cet. per *annua sacra* autem intelliguntur ludi antiquissimi, cultui Jovis consecrati, in quibus Jupiter ipse cum Saturno lucta certavit. Primum fortasse annui fuerunt apud Crenteses, horum ludorum auctores, deinde ab Hercule in Elydem translati tertio quoque anno celebrari coeperunt, donec quinquennales fierent. vid. Voss.

V. 391.)

Saepe vagus Liber Parnassi vertice summo
 Thyadas effusis evantes crinibus egit:
 Cum Delphi tota certatim ex urbe ruentes
 Acciperent laeti Divûm fumantibus aris.
 Saepe in letifero belli certamine Mavors, 395
 Aut rapidi Tritonis hera, aut Rhamnusia
 virgo
 Armatas hominum est praefens hortata
 cateryas.

Sed

V. 394. *laeti spumantibus* profert ex libris veteribus, quos se trivisse ait, et defendit Vossius. *Laeti*, addit, pro *lacte* more antiquo. „Notum enim veteres dixisse non tantum *lac* et *lacte* sed et *lactis* in casu recto.“ Vossio suo adhaeret Vulpius. *Acciperent Laetonigenam* vel *Letoidem acciperent laeti* vel *Letoum acciperent* — *laeti* pro *Latoum* tentat. Heinsf. in not. ad Catull. eundem cf. in Advers. l. c. 17. nimis docte! *Acciperent saedis Divum fumantibus aeres*, ut Bacchi cultui consentaneum sit, mavult Lenz. in not. ad h. c. p. 189. *aeres* ut *alacres* accipit de furibundo Bacchi comitatu. — neque haec emendatio mihi videtur necessaria.

V. 391.) *Saepe. vag. Lib. Parnas. vertic.* ergo et Baccho sacer fuit Parnassius.

V. 392.) *egit* furore perculit, impulit, ut notum. vide sis Heinsf. ad Ovid. Art. Am. l. 496. et ad Valer. Flacc. III. 392.

V. 396.) *Tritonis hera* Minerva, quae ad lacum Tritonis virginali primum habitu

apparuisse dicitur. de Tritone laeu vid. quibus testimonium denunciat *Wesseling.* ad Diodor. Sic. III. 53. n. 61. Tom. I. 221. — *Rhamnusia virgo Nemesis* sive *Adrastea* a cultu in pago Rhamnunte sic dicta. vid. inprimis *Spanhem.* ad Callimach. H. in Dian. v. 232. — de *Nemesis* mytho elegantiter et docte disputat *Herderus*

Sed postquam tellus scelere est imbuta ne-
fando,

Iustitiamque omnes cupida de mente fu-
garunt:

Perfudere manus fraterno sanguine fra-
tres: 400

Destitit extinctos gnatus lugere parentes:

Optavit genitor primaevi funera gnati,

Liber ut innuptae potiretur flore no-
vercae:

Ignaro mater substernens se impia gnato,

Y 3

Impia

V. 402. *captavit* pro *optavit* ut gravius praefert Mitscherl.
V. 404. *se obsternens* minus bene Barth. ad Stat Theb. II. 663.

derus in *xerstreute Blätter*
Collect. II. n. 4.

V. 398.) *imbuta* polluta.

V. 399.) *Iustitiamque omnes*, omnes fere, qui Saturni aevum descripserunt, mentionem injiciunt Astreae, ut Hesiod. et alii. — *cupid. de ment.* pravis cupidinibus indulgente — compara omnino cum his et sequentibus Ovid. Met. I. 145—50.

V. 403.) *Lib. ut innupt.* cet. ut sine impedimento flo-

rentem aetate puellam in matrimonium ducere posset. *noverca* eleganter et invidiose pro *puella*, quae noverca futura est. *invisi* autem sunt privigni novercis, et eorum causa saepe nuptias repudiant.

V. 404.) *se substernens*, quam graphice de lasciva muliere, quae mari se obrudit et libidinis fructum extorquet. *ignaro* inscio, se rem cum matre habere,

V. 405.)

Impia non verita est divos scelerare pe-
nates: 405

Omnia fanda, nefanda, malo permixta
furore

Justificam nobis mentem avertere Deo-
rum.

Quare nec tales dignantur visere coetus,
Nec se contingi patiuntur lumine claro.

V. 405. *divos scelerare parentes*, ut intelligantur *παρῆγοι θεοὶ* dii paterni, proponit ex suo libro et defendit Scaliger. Sed ego revocavi *penates*, quod est in omnibus edit. antiquioribus. vid. not. *penates* et *parentes* saepe confusi sunt, vid. *Burman.* ad *Valer. Flacc.* VII. 50. V. 406. *permixta* male in quibusdam.

V. 405.) *divos scelerare penates* sanctos Lares, sancta domus jura contaminare et polluere. cf. infra *Carm.* LXVIII. 23.

*Sed pater illius nati violasse cubile
Dicitur, et miseram con-
sceleraſſe domum.*

V. 408.) *tales* tam impios et nefandos.

V. 409.) *Nec se conting. patiunt. lumin. clar.* nec amplius coram apparent, et claris oculis se adspici patiuntur. *contingere aliquem oculis* dictum est ut *contrectare oculis* apud *Tacit. Annal.* III. 12. ubi vid. *Ernesti* p. 235. forte etiam legi possit: *Nec se contingi patiuntur lumine claros.*

F I N I S.

C. VALERII CATVLLI
C A R M I N A

VARIETATE LECTIIONIS

E T

PERPETVA ADNOTATIONE

ILLVSTRATA

A

FRID. GVIL. DOERING

SEREN. SAXON. DVCI A CONSIL. ECCLES. ET SCHOL.
ET ILLVSTR. GYMN. GOTHANI DIRECTORE.

ACCEDIT

INDEX VBERRIMVS.

TOMVS POSTERIOR.

LIPSIÆ,
APVD CHRIST. GOTTL. KILSCHER.
MDCCXCII.

P r a e f a t i o .

Quamvis in more positum est, ut, qui in altera libri cuiusdam, quem ediderunt, Parte praefantur, animum imprimis ad ea, quae Pars prior experta est iudicia, advertant, et, quae iniquiora visa sunt, refellere atque diluere studeant; causas tamen, cur equidem ab hoc more recederem, habui idoneas. Nam quod recte ab aequo iudice monetur et reprehenditur, id a quolibet, qui non sui amore obcaecatus est, grato animo agnoscitur, et tacite in usum convertitur; quod vero a censore supercilioso, nil nisi vitia rimante, ficta subinde crepante, et de iis, quae a sensu cuiuslibet pendent, magna cum fiducia pronunciantem studiose et praeter modum carpitur et sugillatur, id, cum nemo sine praevaricationis suspicione in causa sua iudex sedeat, rectius eorum, qui ipsi in his rebus vident, relinquitur arbitrio. Nihil igitur habeo, quod in limine alterius Partis, quae Carmina Catulli Elegiaca continet, moneam, nisi ut aperi-
quo.

quorum diligentiae accepti referendi sunt subiecti Indices. Priorem quidem *in Contextum* confecit IOANNES FRIDERICUS STRAUBE, *Gothanus*, at posteriores *Nominum, Rerum et in Notas* HENRICUS FRANCISCUS FRIDERICUS LAURENTII, *Cahlensis*, qui duo Iuvenes cum laude, quae in optimae notae discipulos cadit, maxima, et cum spe, quam de studiis excitarunt, laetissima ante annum e disciplina nostra egressi nunc altioris doctrinae studiis severam operam navant in Academia Ienensi, ibique in via, qua ad veram gloriam itur, strenue pergunt. Scribebam Gothae Calendis Martiis MDCCXCII.

F. G. Doering.

CARMEN LXV.

A D H O R T A L U M.

Et si me assiduo confectum cura dolore
Sevocat a doctis, Hortale, virginibus:
Nec

VARIETAS LECTIONIS.

V. 1. *defectum* in quibusdam, teste Vossio; sed quis de multo graviori et aptiori nostra lectione dubitet? V. 2. *Ortale* sine adspiratione in multis.

Rogatu Hortali provinciam susceperat Catullus vendendi e Callimacho *de coma Berenices* carminis; sed gravi dolore, ob mortem dulcissimi fratris suscepto, quo minus tum vacare posset huic labori, impeditus fuit. Exfolvit tamen post aliquod temporis intervallum hanc datam fidem Hortalo, missoque, quod subjectum est, e Callimacho *de coma Berenices* verso carmine, tam causam tarditatis, quam memorem promissorum animum mollissimis verbis declarat. Per Hortalum intelligit Vossius Q. Hortensii oratoris nepotem, quod nullo modo permittit temporum ratio: Imo ipse avus Q. Hortensius orator intelligendus est, quem aequae ac filium et nepotem dictum fuisse

Hortalum vel e Cicerone constat; vid. ad Atticum II, 25. IV, 15. cf. *Ernesti* ad Sueton. Tiber. c. 47. p. 220. edit. nov. et in *Clav. f. v. Hortalus*. — Vernaculae numeris hoc carmen adstrinxit Cl. Rode in *carminibus e latina lingua versis* p. 77.

V. 1.) *Etsi me assiduo cer.* Graviter et oratorum more orationis exordium poeta usque ad v. 15 producit; quem quidem orationis colorem imitatus est auctor *Ciris*:

V. 1. *Etsi me vario jactatum laudis amore, cer.*

V. 9. *Non tamen absistam coeptum detexere munus.* cura luctus, sollicitudo.

V. 2.) *Sevocat a d. virg.* animum meum ita turbat, ut Musis operari nequeat.

Nec potis est dulces Musarum expromere
foetus

Mens animi: tantis fluctuat ipsa malis:
Namque mei nuper Lethaeo gurgite fratris 5
Pallidulum manans alluit unda pedem;
Troïa Rhoeteo quem subter littore tellus
Ereptum nostris obterit ex oculis.

* Allo-

V. 3. *exponere* Vossius in not. De solemnī utriusque apud librarios confusione vid. *Nic. Heinsf.* ad Ovid. *Fast.* III, 725. et *Burmam.* ad Quinctil. *Decl.* II, 4. — *sensus* vel *fletus* in aliis, quod posterius retinendum censet Vossius: *dulces fletus* enim Catullum vocare putat elegos, praecipue elegiam sequentem, quae sit quasi fletus comae Berenices, quam loquentem inducit poeta. V. 4. *ista malis* eleganter conijcit Heinsius in notis ad Cat. passim enim ad summam vim exprimendam *mens ista dolore, metu, malis* dicitur; vid. nos ad *Carm.* LXIII, 79. in not. V. 5. *Lethaei gurgite* in librr. MSS. Statii. V. 8. *obterit* in quibusdam vet. t., teste Vossio. *obruit* tentabat Statius; sed vide not.

V. 4.) *Mens animi* antiqua loquendi ratio, Lucretio et Plauto familiaris. Homerus saepe *θυμὸς ἐν φρεσὶ*. cf. *Schraeder.* ad Musaeum c. 9. p. 192.

V. 5. *Namque mei* cet. Junge: *namque unda Leth. gurgite manans pallidulum fratris mei pedem nuper alluit*; expende ornatum, pro vulgari: *nam frater meus ex vita nuper migravit ad inferos, mortuus est.* — *Manans unda gurgite Lethaeo* dicitur ut apud Ovid. *Rem. Amor.* 618.

*Deprope currenti flumine
manat aqua.*

Sic Theocritus XXV, 9.
Ἄλλ' αἱ μὲν ἴα νάοντες
ἐπ' ὄχθαις ἄμφ' Ἐλισ-
σῆντες.

pallidus solemnne rerum infernarum epitheton.

V. 7.) *Troïa tellus* pro *Troïa* dictum, ut *Supra Carm.* XXXIX, 17. *terra Celtiberia*, ubi vid. not. — *Rhoeteo littore* Troadis regionis promontorio, vel Aiacis sepulcro satis noto. — *Obterit* gravius et exquisitius pro vulgari

Alloquar? audierone unquam tua facta lo-
quentem?

Nunquam ego te, vita frater amabilior, 10
Adspiciam posthac? At certe semper
amabo,

Semper moesta tua carmina morte ca-
nam:

Qualia sub densis ramorum concinit um-
bris

A 2

Dau-

V. 9. Hunc versum, tanquam spurium, nec in ullo libro MS. apparentem, damnarunt Stätius et Scaliger; sed reducendum eum putavit Vossius: idemque in editt. Venet. Gryph. Muret. et antiquis aliis legitur. Habet certe ille nihil absoni, nec facile ob orationis nexum desiderari potest. — Pro *facta* in quibusdam *fata*, quae saepe confusa sunt; vid. *Drackenburch* ad Liv. III, 40. p. 705. *verba* in editt. Venet. Gryph. Muret. V. 12. *tegam* in MSS. omnibus, indice Statio, quod defendit Theodorus Marcilius; inde factum est *legam*, quod in multis, ut Ald. Venet. et aliis excusum reperitur: sed vulgatam lectionem *canam* evincit v. sequens.

gari *obtegit*; sic terra ingesta sepultus apud Lucretium III, 916. dicitur *obtrituspondere terrae*.

V. 11.) *Amabo se. te.* De particula, quae redundet, male accipit Vossius. — *Morte tua* h. e. *ob* vel *in* tuam mortem.

V. 13.) Nobilissimae hujus comparationis fundus est apud Homerum in descriptione summi moeroris Penelope's Odyss. XIX. 518 —

22. cf. Virgil. Georg. IV, 511 sqq. et quae ibi in hanc rem collegerunt exempla *Cerda* et *Guellius*. — *Daulias* Philomela, vel potius h. l. Progne in Iusciniam mutata, sic dicta ab urbe Daulia in agro Phocensi, ubi (teste Thucydide II. 29) sedem habuit rex Tereus. Fabula Terei vel ex Ovidio satis nota est. Met. VI, 412-676. Sequi autem Noster videtur eos, qui Prognem in Iusciniam

et

Daulias, absunti fata gemens Ityli.

Sed tamen in tantis moeroribus, Hortale, 15

mitto

Haec expressa tibi carmina Battiadae;

Ne tua dicta vagis nequidquam credita

ventis

Effluxisse meo forte putes animo:

Ut missum sponsi furtivo munere malum

Pro-

V. 14. *assumpti* in quibusdam antiquioribus; male! nostram lectionem confirmat locus Propertii III, 10, 10. *Incepit absuntum nec sua mater Ityn.* V. 16. *excerpta* Scaliger et alii. *experta* ad librorum plurimorum fidem reduxit Vossius, quod more suo probat et defendit Vulpus, adjecta explicatione: *παρρητικῆς. nempe quae ipse sum expertus; quae vertere de Callimacho tentavi; sed nostra lectio accommodatissima videtur, quam tumentur omnes fere editt. antiquiores.*

et Philomelam in hirundinem mutata esse tradunt. Idem fecit Anacreon Od. XII. Virgil. Eclog. VI, 80. et multi alii; de quo huius fabulae dissensu vid. Heyne in notis ad Apoll. d. III, 14, 8. p. 842. et laudatus ibi Meurs. de Regg. Athen. II, 4, 5. — *absunti* a patre devorati; vid. *Var. Lect.* — *Ityli*, sic vocatur quoque filius Terei ab Homero l. I. *παῖδ' ὀλοφύρομένην* Ἴτυλον Φίλον: sed vulgo ille audit *Itys*.

V. 15. *Battiadae* Callimachi, vel a patria Cyrene, cuius conditor fuisse traditur

Battus, vel ab ejus stirpis auctore Batto ita appellati; propius tamen veritati accedere videtur prior explicatio: cf. *Burmannus* ad Ovid. Amor. I, 15. 13. et *Spanhem.* ad Callimach. H. in Apoll. v. 65.

V. 17.) *Nequidquam* nulla eorum ratione habita; vel refer *nequidquam* ad *putes*, hoc sensu: ne frustra et temere forte putes. — *Credita ventis* dissipanda ventis tradita. Si quis malit jungere *nequidquam credita*, sumendum est *nequidquam* pro: temere, *ματαιῶς*.

V. 19. sqq.) Finit carmen poeta comparatione, qua ad excusan-

Procurrit casto virginis e gremio, 20
 Quod miserae oblitae molli sub veste lo-
 catum,
 Dum adventu matris profilit, excutitur,
 Atque illud prono praeceps agitur de-
 cursu:

A 3

Huic

V. 23. *atque illinc* in libris quibusdam Vossii. vid. not.

cusandam rei cujusdam carae oblivionem nihil suavius, dulcius et ornatius cogitari potest. Sed parum hujus comparationis suavitatem et elegantiam cepisse videntur interpretes. Subjicit enim v. c. Muretus interpretationem hanc: *ne putes tua dicta ita ex meo animo effluxisse, ut malum e gremio virginis sollet*: sic tota profecto friget comparatio. Imo Catullus exprimere voluit hoc: Oblitus quidem sum paululum, quod tibi promiseram, sed ita oblitus sum, ut virgo nunquam id, quod in maximis habet deliciis, oblivisci, et hujus oblivionis causa, re subito oculis ejus subiecta, pudibundo rubore suffundi solet; — en egregie adumbratam levioris oblivionis cum pudore conjunctae imaginem! *malum*, mala enim ab amatoribus oblata grata

inprimis fuerunt puellis munuscula; vid. quae in hanc rem congefist *Burmannus Sec.* ad Propert. I. 3, 24. — *missum furtivo munere* pro vulgari: clam muneri missum. — *sponsi*, sponsus pro amatore vel proco quolibet, ut passim. — *miserae* amanti, cf. ad Carm. XXXV, 14. — *oblitae molli s. veste loc.* iam non cogitanti, illud sub veste sibi locatum esse.

V. 23.) *Atque* vulgo explicant pro *statim*; de qua quidem hujus vocis significatione non dubito; vid. *Dräckenborch.* ad Liv. XXVI, 39. §. 16. Tom. III, p. 1137; sed sic desidero copulam, quae vix abesse potest in hoc loco. At si *atque* pro copula accipis, tum plane otiosum esse videtur *illud*, adest enim in versu 21. *quod*, quo referri debet *agitur*. Itaque e mea sententia vel explicandum est *atque*

Huic manat tristi conscius ore rubor.

atque illud pro illud vero,
vel locus corrigendus fortasse
est sic:

Atque, illud prono prae-
ceps dum agitur de-
cursu,

Sic egregie omnia sibi respon-
dere videntur.

V. 24.) Conscius index fur-
tivi amoris, cujus puella sibi
conscia est; exquisite!

CARMEN LXVI.

DE COMA BERENICES.

Omnia qui magni dispexit lumina mundi,

Qui

V. I. *dispexit* vitiose in MSS. Statii. *descripsit* male tentat Bentlejus; vid. not. *moenia mundi*, quod dedit Vossius, jam explosum est a Bentlejo.

Cum carmen graecum Cal-
limachi, quod precibus
Hortali adductus latinis nu-
meris exprimere studuit Ca-
tullus, ad nos non pervenerit,
facultatem inde nobis et vo-
luptatem, ex instituenda cum
carmine graeco comparatione
tam constituendi hujus carmi-
nis integritatem, quam per-
cipiendi omnem ejus elegan-
tiam ereptam esse, valde do-
lendum est. — Loquens per
totum hoc carmen inducitur
Coma Berenices, quae, *qua
causa Veneri dicata, deinde
inter deos relata, et a Conone
primum inter sidera animad-
versa sit*, fusius enarrat. Fuit

autem Berenice, seu Beronice
Ptolemaei Philadelphi ex Ar-
sinoë majore filia, a fratre
Ptolemaeo Evergeta ex sole-
mni more Aegyptiorum (de
quo vid. Diodor. Sic. I, 23.
et ibi *Wesseling*. p. 30, 31.)
in matrimonium ducta. Haec
cum recens adhuc ejus con-
jux ad suscipiendam contra
Assyrios expeditionem pro-
fectus esset, crinem suum, si
sibi vir suus sospes inde victor-
que rediret, Veneri vovisse
dicitur. Cujus voti cum, re
praeclare a Ptolemaeo gesta,
damnata esset, exsolvit se re-
ligione, et detonsum crinem
in templo Veneris Arsinoë
Zephy-

Qui stellarum ortus comperit atque obitus :

Flammeus ut rapidi solis nitor obscuretur,
Ut cedant certis sidera temporibus,

A 4

Ut

V. 2. *atque abitus* ex auctoritate vet. librorum defendit Meleager, qui usum loquendi, ex quo *abire* pro *obire* passim apud veteres dicatur, exemplis confirmat. Sic supra Carm LXI, 84. *abit dies*. Parum certe ab hac lectione abludit, quam Staius ex MSS. profert, *atque habitus*.

Zephyritidis appendit. Sed crinis ille postero die non amplius ibi comparuit. Quod cum regis reginaeque perturbaret animum, exstitit Conon, insignis illius temporis astronomus, qui regis gratiam iniere cupiens, crinem deum numine sublarum et in sidus conversum esse doceret. cf. in primis Hyginus Poet. Astronom. II, 24. — Hoc est, quod Callimacho tam ad Ptolemaei, numinis instar propter singulare bonarum artium studium a se culti, celebrandam gloriam, quam ad praeclaram Cononis in rebus coelestibus collaudandam peritiam, materiem, quam carmine persequeretur, snppeditavit exopratisfissimam. Lufit autem poeta, ut poeta Alexandrinus, cui persona, quam induit in hoc carmine Comae, mirum in modum arrisiffe viderur. Vid. *de genio seculi Ptolemaeorum Heyne Opusc. Tom I p.*

177. — Graecae linguae hoc carmen reddere tentavit *Salvinus Florentinus*, quod in tironum gratiam Catulli carminibus subjiciendum curabimus; at idem numeris vernaculis incedere iussit *Rode* I. I. p. 65.

V. 1.) *Dispexit; dispicere* non est simpliciter videre, sed videndo animadvertere, et reperire, ut passim apud Ciceronem. *Mundi coeli* cf. ad Carm. LXIV. v. 206.

V. 2.) *Comperit*, comperitos habet, animadvertendo novit.

V. 3.) *Qui comperit, (ut) qua ex causa sol deficiat. Sol rapidus* ob rapidum ejus cursum.

V. 4.) *Cedant δ' ἄνωσι, occidaat, evanescant; sic cedere* simpliciter pro *abire, evanescere* est apud Ciceronem *Cat. 19. horae quidem cedunt et dies et menses et anni.*

Ut Triviam furtim sub Latmia saxa relegans, 5

Dulcis amor gyro devocet aërio:
Idem me ille Conon coelesti lumine vidit

E Be-

V. 5. *sublimia et sub Lamia* in libris vett. deprehendit Vossius, qui in posteriori acquiescens juga Oetae montis intelligit, ad cuius radices urbs Lamia sita fuerit; sic saepe Vossium nostrum impedivit doctrinae copia. *Latmia* tuentur omnes libri vett. V. 6. pro *gyro* monstrosam lectionem *givodero* prae se ferunt MSS. Statii, unde fecit Vossius *clivo*. V. 7. *coelesti munere* Venet. divino beneficio inter stellas fulgentem. *numine* Gryph. Muret. Stat. fortasse ut sit pro *majestate*. Staius legendum suspicatur nomine vel *coelesti lumine*, ut ad Cononem referatur, divina quadam oculorum acie praeditum. *coelesti in lumine* Vossius et Vulp. adjecta interpretatione: *in coelo tot sideribus relucente*. — Difficile sane est in nominibus tam saepe librariorum negligentia confusis

V. 5. 6.) Sensus est: Qui comperit, quid sit, quod amor Lunae e coelo devocet, eamque ad furtivi amoris fructum in montem Latmum abire iubeat, pro vulgari: *cur luna in coelo deficiat*. Notissimus in fabulis est Lunae amor in Endymionem, formosum illum seu pastorem seu venatorem, quem dormientem in Latmo, monte Cariae, Luna e coelo descendens furtim amplexa et deosculata esse fingitur, quam inde, si deficeret in coelo, delicias apud Endymionem facere dixisse videntur; quod certe ex hoc loco manifestum est. Fabulam Endymionis variis modis post Hesiodum tractatam fuisse,

vel ex Scholiast. ad Apollon. Rhod. IV, 57, 58 intelligi potest. Cononem autem lunae defectum non ex fabula, sed ex causis physicis interpretatum esse, sponte apparet. Trivia (Τριπύρα) Luna, ob cultum in triviis, quod fuit dea τριμυρῶς. Luna in coelo, Diana in sylvis, Hecate apud inferos. cf. supra ad Carm. XXXIV, 15. — *furtim* (ἡσυχαστικῶς) ad furta amoris. *relegans* tanquam exulem abire iubens. *gyro aërio* coelo.

V. 7.) Ille sc. tam clarus et excellens matheseos et astronomiae peritia; de qua huius pronominis vi cf. supr. ad Carm.

E Bereniceo vertice caesariem
 Fulgentem clare: quam multis illa Deorum,
 Levia protendens brachia, pollicita est;
 Qua rex tempestate, novo auctus Hymenaeo,

A 5

Va-

veram a falsa lectione internoscere. Saepissime autem turbata et permixta sunt *numus* et *numen*; vid. *Drackenborch*. ad Sil. Ital. VIII, 233. et quos ibi laudat. *numen* et *nomen*, vid. *N. Heinsf.* ad Ovid. Heroid. XII, 78. et Trist. II, 40. 62. *numen* et *lumen*, vid. *Burmann*. ad Ovid. Heroid. XVIII, 155. Trist. II, 223. et Fast. II, 8, 67. interim commoda nobis visa est, quam dedimus. lectio vulgata. vid. not. V. 9. *dearum* Venet. Gryph. Muret. V. 11. *novis auctus hymenaeis* Gryph. Muret. pro *ausus* reponit *maclus* Anna Fabri in notis ad h. l. in *Fragm. Callimach.*

Carm. LVIII, 2, 3. et *Vulp.* ad h. l. de *Cononis* autem celebritate, ejus magna cum laude aliquoties mentionem injicit Archimedes, cf. Virg. Ecl. III, v. 40. et ibi *Heyne.* *coelesti lumine* jungit cum verbo *fulgentem* in v. 9. h. e. vidit me coelesti stellarum fulgore clare resplendescentem; sic nihil difficultatis inesse video; sed in lectione mirum in modum variant editt. (vid. *Var. Lect.*) si quid mutandum sit, malim *coelesti in limite*, vel *limine*; in scribendis enim vocibus *lumen* et *limen* saepissime aberrarunt librarii. vid. *Burmann* ad Suet. Calig. 45, et quos laudat *Drackenborch* ad Sil. Ital. I, 66.

cf. infr. v. 59. et sic magis expressus videtur versus Callimachi, quem servavit nobis Scholiastes Arati p. 21.

Ἡδὲ Κόνων μ' εἰβλεψεν ἐν
 ἡέρι τὸν Βερενίκης
 Βόσφυρον, ὃν κείνη παῖσιν
 εἶθηκε θεῆς.

V. 10.) *levia* pulchra, cf. ad Carm. LXIV. 333. et si tanti est, *Casp. Barth.* Advers. p. 161. *protendens χεῖρας ἀνώσχαυ.* *pollicita est* devovit; de more veterum comas diis consecrandi, praeter Stat. et *Vulp.* ad h. l. cf. *Flavius de Coma* p. 509.

V. 11. *Qua tempestate* cf. supr. ad Carm. LXIV, 73. *nov. auct.*

Vastatum fines iverat Assyrios,
 Dulcia nocturnae portans vestigia rixae,
 Quam de virgineis gesserat exuviis.
 Estne novis nuptis odio Venus? anne pa- 15
 rentum
 Frustrantur falsis gaudia lacrimulis,

Uber-

V. 15. *atque parentum* in MSS. Statii. male!

auct. *Hymen.* novis nuptiis, nova conjugē *auctus*; — *augeri aliqua re*, est aliquid accipere, quod conditionem nostram ampliorem et feliciorem reddit. — *Hiatum*, quo hic versus laborat, consulto fortasse poeta vitare noluit; de producta ultima in voce *auctus* cf. supra ad Carni. LXII, 4.

V. 13.) *Dulcia vestigia*, intelliige livorem ex moriuntulis amatoriiis. Claud. in *Fescenn.* v. 126.

*Tum victor madido profi-
 lias toro,
 Nocturni referens vulnera
 proelii.*

V. 14.) *De virgin. exuv.* de virginitatis spolio, de eripienda et spolianda virginitate.

V. 15.) Ad declarandam amoris, quo novae nuptae maritos amplectuntur, vehe-

mentiam, lepide jam movet *Coma Berenices* dubium, utrum lacrimae, quis novae nuptae e domo parentum in thalamum novi mariti discedentes ubertim fundere solent, ex animo profectae, an potius falsae, et vi expressae videri debeant. Posterius probat exemplo *Berenices* quae novi mariti in bellum proficiscentis discidio tanto percussa fuit dolore, ut palam esset, quanto vereris teneretur desiderio.

V. 16.) *Frustrantur gaudia parentum falsis lacrimulis*, parentes, qui gaudent, cum piam filiam tam invito animo a se discedere vident, falluntur falsis ejus lacrimulis. Scaliger comparat *Fragment. Callimachi*, quod vide in *Fragment. a Bentejo collectis CXVIII. edit. Ernest.* p. 486.

V. 13.

Ubertim thalami quas intra limina fundunt?

Non, ita me Divi, vera gemunt, iüerint.

Id mea me multis docuit regina querelis,

Invisente novo proelia torva viro.

20

At tu non orbum luxti deserta cubile,

Et

V. 17. *intra lumina* in duobus MSS. Statii; *inter lumina* in uno, ex solempni vocum *limen* et *lumen* confusione; cf. ad v. 7. V. 18. *iüerint* in vulgg. edit. contra metri rationes. Totum versum satis audacter N. Heinsius in notis ad Catull. emendat sic: *Non ita, ne Divi, ut vera gemant, fierint, a sino, svi, sui.* Nos dedimus antiquam lectionem *iüerint* ex edit. Venett. Muret. Stat. Cantabr. cf. not. V. 21. *Et tu non orbum* Venett. *Et tu vero orbum* protulit Vossius, quem secuti sunt editor Cantabrig. Vulp. edit. Gotting. et alii. Sed ne sic quidem procedit oratio; ut taceam, substitutam particulam *vero* nimis dissimilem esse antiquae lectioni *non.* vid. not.

V. 18.) *Vera gemant* vere et ex animo. *iüerint* antiquè pro *iüerint.* sic Ennius apud Cic. de Senect. ab initio:

O Tite, si quid ego à diuitero curamve levasso.

V. 20.) *Invisente proelia* — *invisere proelia* est proficisci in bellum.

V. 21.) Vitiosum hunc locum esse, e quo, ut nunc legitur, nec sensum commodum elicias, nec nexum facile in eo cum antecedentibus et sequentibus deprehendas, sponte apparet; quem quidem levissima immutatione emendari posse puto sic, si *ut pro at* et *nunc* pro *non* rescripseris:

Ut tu nunc orbum luxti deserta cubile.

O quam luxisti tunc, inquit Coma, cum viro novo in bellum profecto deserta jaceres in lecto viduo! Sic bene sibi respondent omnia. *Ut* est particula admirantis, et *nunc* ut *tunc* saepissime de re gesta dici solet, vid. *Burmam* ad Ovid. Heroid. XVIII, v. 95. Egregie autem hanc emendationem confirmat v. 24. *ubi ut* et *nunc* eodem modo dicitur; cui eo magis locus relinquendus videtur, quod particulae *ut* et *at, nunc* et *non* in vet. scriptis saepissime confusae sunt librariorum negligentia; de *ut* et *at* vid. N. Heins. ad Ovid.

Et fratris cari flebile discidium.

Quum penitus moestas exedit cura medul-
las:

Ut tibi nunc toto pectore sollicitae

Sensibus ereptis mens excidit! Atqui ego 25
certe

Cogna-

V. 22. *sed fratris*, peperit hanc lectionem vitiosa lectio ver-
sus majoris; recte igitur jam Vossius restituit *et*. saepius quo-
que voculae *sed et et* commutatae sunt scribarum negligentia;
vid. *Drackenborch.* ad Liv. XXI, 26, 6. Tom. III. p. 472. — *dissi-*
dium male in nonnullis edit. in *dissidio* enim est dissensio, in
discidio autem seiunctio. Fulse et accurare de horum verborum
discrimine et permutatione disputavit *J. F. Gronovius* ad Liv.
XXV, 18, et post eum *Brouckhusius* ad Propert. II, 19, 16. et ad
Tibull. I, 5, 4. V. 23. *Quam* egregie emendavit Bentlejus in
not. ad h. l. Confusae sunt hae particulae et in aliis scripto-
ribus. cf. *Drackenborch.* ad Liv. XXVII, 28, 5. Tom. IV. p. 90.
V. 24. *tunc* in aliis ex solempni confusione particularum *tunc* et
nunc; vid. *Drackenborch.* ad Liv. III, 6, 1. Tom. I. p. 654. cf.
not. ad vers. 21. V. 25. *sensibus e rectis* fecit Vossius ex lectione
antiqua *sensibus erectis*. — *atque ego* Venett. *ast ego* Gryph
Muret. *at te ego* Voss. nostram lectionem proposuit Stat.
quem secutus est editor Cant. Graevius. turbavit certe particulas
atqui et *atque* sexcenties scribarum negligentia; vid. *Dracken-*
borch. ad Liv. III, 52, 8. Tom. I. p. 760. sed recte monet *Corte*
ad Sallust. Jugurth. IV, 3, *atque* interdum poni pro *atqui*, et
occupationi inserviens idem notare quod *et tamen*, quod hic
quoque locum habere potest.

Ovid. Heroid. XII. 1. de *nunc*
et non *Drackenborch* ad Liv.
IX, 7, 5. Tom. 2. p. 856.

V. 22.) *Et fratris* cf. Ar-
gum.

V. 23.) *Quum*; lege po-
tius, si vis orationi consulere,
cum Bentlejo *Quam*. — *exe-*

dit cura med. cf. supr. Carm.
XXXV, 15.

Ignis interiorum edunt
medullam.

ubi cf. not. Sic. Horat. *curas*
edaces, Hesiodus γυιοβόρος
μελεδώρας dixit.

V. 25. 26.) *mens excidit*,
Apol-

Cognoram a parva virgine magnanimam.
 Anne bonum oblita es facinus, quo regi-
 um adepta es
 Conjugium, quod non fortior ausit alis?

Sed

V. 27. *quod regium Venett. Gryph. quam regium in MSS. Statii, unde Gabriel Faërnus fecit quum; sed melior lectio est nostra, quae extat in editionibus Mureti, Vossii, Cantabr. Graevii, Vulp. V. 28. quod non fortior auxit avis Venett. Gryph. quo non fertius ausit alis Muretus, commodissime sane, nisi ingrata repetitio rē quo offenderet. quod non fortior haud sit alis in omnibus MSS. Statii, et sic legit quoque Scaliger. sed recte pro aut sit repositum est ausit, quod nunc in plurimis editt. apparet. At Nic. Heinsius in notis ad Catull. vires ingenii periclitans legi jubet vel: quo non fortior. (pro faustior) audit avis, vel: quo non fortior hausit Halyn; neutrum, puto, lectorum plausum feret.*

Apollonius Rhod. III, 961: *Ἐκ δ' ἀρχῆς αἰ-κράδιν σὴ θεῶν πρέσειν, — Atqui ego certe — magnanimam, si sic legimus, supplendum est te vid. Var. Lectt. certe tamen ego, inquit Coma, ad novam Berenices ob mariti discessum animi mollitiem respondens, magnum et fortem animum a prima aetate in te animadverteram. Rem illustrat locus Hygini Poet. Astronom. II. 24. Hanc Berenicem nonnulli cum Callimacho dixerunt equos alere, et ad Olympia mittere consuetam fuisse. Alii dicunt hoc amplius, Ptolemaeum, Berenices patrem, multitudine hostium perterritum, fuga salutem petivisse, filiam autem saepe consuetam*

insiliisse in equum, et reliquam exercitus copiam constituisse et complures hostium interfecisse, reliquos in fugam conjecisse, pro quo etiam Callimachus eam magnanimam dixit. ceter.

V. 27.) *Bonum facinus innotuit factum quoddam egregium, quo frater, ut forem in matrimonium duceret, impullus fuisse videtur; intelligendum fortasse est illud ipsum, quod memorat Hyginus l. l.*

V. 28.) *Quod non fortior ausit alis, quale nemo alius e fortioribus suscipere audeat. alis antiquae pro alius. — sic saepius aliud pro aliud dixit Lucretius.*

Sed tum moesta virum mittens, quae ver-
ba locuta es!

Juppiter, ut trîsti lumina saepe manu! 30

Quis te mutavit tantus Deus? an quod
amantes

Non longe a caro corpore abesse vo-
lunt?

Atque ibi me cunctis pro dulci conjuge Di-
vis

Non sine taurino sanguine pollicita es,
Si reditum tetulisset is haud in tempore lon-

go, et 35

Ca-

V. 29. *Sed cum* Voss. *sed tu* in quibusdam. V. 30. *tersti* in nonnullis. V. 32. *Atque ibi pro cunctis* Venett. Gryph. *At quae ibi, prae cunctis* Muretus, qui sine causa aliquot versus, quos excidisse putat, desiderat. *At quae ibi pro cunctis* Stadius, qui explicat *pro cunctis* de iis, qui regem comitabantur, vel pro: *palam omnibus, ante omnes*; cui lectioni et priori explicationi calculum adiecit Vossius. *At quae ibi, prob, cunctis* Scalliger, adstipulante Vulpio. Nos secuti sumus editorem Cantabrig. qui versum, ut egregie restitutus est a Bentlejo in notis ad h. l., in textum recepit. V. 35. 36. Hi quoque duo versus varia et satis incompta forma in veteribus libris apparent: Si

V. 29.) *Mittens virum* cf. Tibull. I, 3, 9.

V. 30.) *Juppiter ut* (*Himmel wie*) cf. ad Carm. IV. 7.

V. 31.) *Tantus Deus* tam potens, intellige Amorem. laudant in hanc rem Virgil. Aeneid. I, V. 718.

— *Interdum gremio fovet, inscia Dido,*

Insideat quantus deus —

V. 33.) *Me comam*, vid. V. L.

V. 35. 36.) *Si redit. tetul.* cett. Sensus est: si brevi tempore victor ex Asia redisset conjux; sic satis expeditus mihi videtur hic locus. vid. *Var. Lect.* — *reditum ferre*

Captam Asiam Aegypti finibus adjiceret?
 Queis ego pro factis coelesti reddita coetu,
 Pristina vota novo munere dissolviō,
 Invita, o regina, tuo de vertice cessi,
 Invita: adjuro teque tuumque caput: 40
 Digna ferat, quod si quis inaniter adjuravit.

Sed

reditum tetulisset, is aut in tempore longo Captam Asiam Aegypti finibus addiderit Venett. Si reditum tetulisset is, haud — adjiceret Gryph Stat. Si reditum tetulisset, is haud in tempore longo Captam Asiam Aegypti finibus addiderat, ex veterum librorum scriptura restituit Vossius, quam lectionem MSS. et edit. Colinaei et Aldi auctoritate confirmari testatur editor Cantabr. — Vossio, ut solet, adhaeret Vulpius. Verissima nobis visa est lectio Mureti, quam, interpunctione tantum mutata, dedimus.

pro redire jam supra Carm. LXIII, 47. in redundat, ut saepe. *Captam Asiam* intellige Syriam, Asiae partem. *adjiceret* pro *adjecisset*; sic enim plusquamperfectum et imperfectum nonnunquam jungi solent. vid. *Corte* ad Sallust. Jugurth. LIX, 3.

V. 37, 38) *Queis ego* cet. Verba hujus distichi ita mihi inter se jungenda et explicanda videntur; pro quibus omnibus deorum benevolentia impetratis exsolvo nunc vota olim nuncupata (*novo munere*) novo beneficio inter coelites relata. *reddita* tradita, *reddere* saepe est simpliciter *dare, concedere* sic infr. Carm. LXXVI, 26.

O dii, reddite mi hoc pro pietate mea.

coetu casus tertius apud poetas, ut in vulgus notum, sic supr. Carm. LXIV, 386.

V. 40. *Adjuro teque tuumque caput.* Bentleyus in Fr. Callimachi ed. Ernesti. p. 582 ex Etymol. Magno profert verba Callimachi sic:

Σήν τε κάρην, ἄμοσα σὸν
 τε βίον.

adjuro caput h. e. per caput, per te; vid. de hoc loquendi genere *Drackenborch.* ad Sil. Ital. VIII, 105.

V. 41.) Junge: *quod* (sc. caput) *si quis* cet. h. e. si quis per te commiserit perjurium, dignam

Sed qui se ferro postulet esse parem?
 Ille quoque everfus mons est, quem maxi-
 mum in oris

Progenies Thiae clara supervehitur:
 Cum Medi peperere novum mare, cum-
 que juventus

45
 Per

V. 43. *maxima* in quibusdam, male. V. 44. *Phibiae* Venet. Gryph. Muret. *Phitiae* in MSS. Statii. *Clytiae*, et deinde, aucto, ut ait, iudicio, *Thiae* legendum esse censet Vossius, qui longis ambagibus Medos inde oriundos esse docere studet. V. 45. *irrupere* Gryph. Muretus. *pepulere* ingeniose coniecit Statius, qui in omnibus MSS. invenerat *propeve*. sic supra Carm. LXIV, 58. Theseus *vada pelleve remis* dicitur. *properare* Scaliger, ut infinitivus pro tempore definite sit. pro *irrupere* Nic. Heinsius in notis ad Catull. mavult *rupere*, quod ipsum in Codice optimo Commelini exaratum esse testatur Burmannus ad Valer. Flacc. I, 3. *rumpere mare* est mare secare. nostram lectionem primum a Vossio propositam iam receperunt editor

dignam hoc scelere luat poenam.

V. 43-46. Nihil, nedum comam mollem et teneram, tam firmum et validum esse, ut ferro resistere possit, probat exemplo montis Athonis, qui, licet altissimus vastissimusque fuerit, tamen a Xerxe in Graios tendente ferro transfossus transnavigatusque sit. — Montem *Athonem* (nunc *Monte Santo*) in oris Macedoniae maximum a planitie in mare LXXV. mill. passuum excurrentem, post alios descripsit Solin. Polyhist. c. 17. cf. Plin. Hist. Nat.

IV, 10. ubi plura veterum loca tam de monte, quam de re, quae Xerxi tribuitur, exponentia excitavit Harduinus. Inter fabulas rem refert Juvenalis Sat. X, 173.

— — *creditur olim
 Velificatus Athos, et quid
 quid Graecia mendax
 Audet in historia* — —

V. 44.) *Progenies Thiae clara* est Sol, Thiae Hipperionis filius, ut recte docuit Bentlejus in not. ad h. l.

V. 45.) *Peperere* aperuerunt, fretum fecerunt excisso monte.

Per medium classi barbara navit Athon.
 Quid facient crines, cum ferro talia cedant?
 Juppiter, ut Chalybôn omne genus per-
 eat:

Et qui principio sub terra quaerere venas

Institit, ac ferri fingere duritiem!

50

Abjunctae paulo ante comae mea fata foro-
 res

Lu-

Cantabr. et Vulpus. V. 48. ex antiqua lectione *celicum* fecit Scaliger *scelicum*, ex cuius mente *scelices* vel *scilices* cultra tonsoria notant. Sed Vossius inde sculpsit *celtum*, cui *celtis* est sculptorum et lapicidarum instrumentum, idem fere, quod caelum; lege, quam docte uterque pro re sua pugnet! In nonnullis expressum est *Jupiter ut telorum*, quidni *cultrorum*? Nos acquiescimus in lectione *Jupiter ut καλύβων*, quam ex Fragm. Callimachi (vid. not.) jam revocavit *Angelus Politianus*; et sic est in editionibus Mureti, Graev. Vulp. — V. 50. alii legunt *frangere*. V. 51. *abruptae* Scaliger.

V. 48.) Verba Callimachi, quae Noster expressit, citantur ad Apollon. Rh. II, 375. in Scholiis sic:

Χαλύβων ὡς ἀπό-
 λοιτο γένος

Γειόθεν ἀντέλλοντα, κακὸν
 Φυτὸν, οἱ μιν ἔφηναν.

Fuerunt autem Chalybes fortissimi Scythiae populi, ferro praecipue cudendo insignes. cf. Schol. ad Apoll. Rhod. I, 1323. et Muret. ad h. l. — *Chalybon* forma graeca, ut

hiatus evitetur. *Juppiter, ut utinam*; antiqua optantium et devoventium formula. cf. Vulp.

V. 50.) *Institit* studuit, tentavit. Sic passim hoc verbum infervit periphrafi; exempla collegit *Drachenborck* ad Liv. XXX, 12. Tom. IV. P. 428.

V. 51-54.) Sensus est: Flebant et dolebant, a quibus paulo ante disjuncta sum, relictae in capite Berenices comae sortem meam, cum Ze-

B

phyrus,

Lugebant, cum se Memnonis Aethiopis
Unigena impellens nutantibus aëra pennis
Obtulit Arfinoës Chloridos ales equus.

Isque

V. 53. *Unigena impellente nutantibus* Muretus. *nulantibus* coniecit Bentleyus. *aëre male* tentat Stadius. V. 54. *Arfinoës* *Locridos* legi jubet Bentleyus, quod nemo veterum memoriae prodiderit, Arfinoëm seu Venerem Chloridos cognomine usam esse; at *Locridem Venerem* seu Arfinoëm eodem modo a poeta dici potuisse Vir doctus autumat, quo illa versu 57 *Zephyritis* dicta est; nam, pergit ille, ut *Zephyritis a Zephyrio Africae promontorio, ita et Locris dicetur a gente Locrorum, qui regionem eam tenebant*. Testatur certe Achilles Stadius, in duobus MSS. pro *Chloridos* exaratum fuisse *Locridicos*, et in uno *Locritos*. — *ales equus* mavult Stadius.

phyrus, qui me auferret, ex aëre apparuit. — Jam videamus de singulis: Relictae in capite Berenices comae, (nam ex vertice tantum comas sibi absciderat Berenice) dicuntur *sorores*, ex eadem quasi stirpe enatae; *abjunctae*, quia arcto ante et sororio vinculo inter se junctae fuerant; agnosce dictionem poetae Alexandrini, personae, quae loquens inducta est, accommodatam. *Chloridos ales equus*. haud dubie intelligendus est Zephyrus, Chloridos vel Florae amasius, vid. Ovid. Fast. V, v. 195 sqq. *ales*, venti enim a poetis finguntur alati; de ipso Zephyro Claudianus de Rapt. Proserp. II, 88.

- - - ille novo madidantes
nectare pennas

Concutit. - -

filius de *alatis ventis* nos egimus in Commentatione: *de alatis imaginibus apud veteres*, p. 23. *Gothae 1786*. — *equus*, nam venti ad eorum velocitatem adumbrantur, vel cum equis comparantur, vel equitantes inducuntur. Sic *Thraces equi* venti dicuntur Valerio Flacco I, 611. et notus est *Z: Cupos iππεύσας* ex Euripid. Phoeniss. 220. et *Eurus per Siculas undas equitans* ex Horat. Od. IV, 4, 44. Nec dixerim, quam recte *ventos equitantes* de curru investis interpretetur Heyne ad Virgil. Aen. II, 418, licet alias bigis investi apud poetas et sculptores venti appareant. — Arfinoë autem, Prolemaci Philadelphi soror et conjux, et Berenices nostrae mater adopti-

Isque per aetherias me tollens advolat au- 55
ras,

Et Veneris casto conlocat in gremio.

Ipsa suum Zephyritis eo famulum legarat,

B 2

Grata

V. 55. *Hisque Venett.* Gryph. *umbras* Statius, Scaliger, Vossius, Vulpus; ideo, quod noctu Coma e Veneris aede sublata sit. Equidem praefendam putavi vulgaram lectionem *auras*, quam secuti sunt Aldus, Parthen. Muretus. *aurae* enim *aetheriae* ubivis apud poetas occurrunt, non *umbrae*. Sic pro *aura* male substituerunt *umbra* apud Horat. Od. I, 22, 18. ubi vid. Bentleyus.

adoptiva, non Veneris solum sed Chloridos quoque nomine ab Aegyptiis culta fuisse videtur, quod, nisi aliunde colligi posset, ex hoc certe loco intelligitur. vid. ad v. 57. — Zephyrus dicitur *unigena*, h. e. frater (*στυγγενής, ὁμόστροφος*, conf. supra ad Carn. LXIV, 301.) Memnonis Aethiopsis, cujus mater aequae ac ventorum (Hesiod. Theog. v. 378.) Aurora fuisse traditur. — *impellens aëra nutantibus pennis*, dimovens et secans aëra pennis subinde se moventibus. — Fuerunt tamen praeter Catulli interpretes multi, qui *Chloridos alitem equum* de Pegaso interpretarentur; sic *Rittershusius* ad Opp. Cyneg. I, 233. *Potterus* ad Lycophr. v. 17. *Rubenius* de Re Vest. p. 206. et alii; at de nostra explica-

tione cf. Voss. Vulp. ad h. l. *Spanhemius* de Ufu et Praest. Numism. Diff. V. p. 274. et *Wernsdorf* ad Poet. minor. Tom. I. p. 271.

V. 55.) *advolat*, nimirum ad Venerem; nisi forte legendum sit *evolat*.

V. 56. *in gremio Veneris* nempe ut tactu Veneris immortales fierent. Tactu enim Veneris, ut narrant poetae, omnia fiunt *ἐπαφρόδιτα* vel *immortalia*. Illustris in hanc rem est locus Theocriti XVII, 37, qui de hac ipsa Berenice, de cujus coma hic sermo est, agit. cf. inprimis Idyll. XV, 108.

V. 57.) *Zephyritis*, Arfinoë, quae pro Chloride ab Aegyptiis culta, et inde, quod illa uxor esset Zephyri, *Zephyritis* appellata videtur. Venus enim, cujus nomine

Grata Canopaeis in loca litoribus.
Scilicet in vario ne solum limite coeli

Ex

V. 58. *grata Canopaeis incola* in plerisque vett. *gnata* in nonnullis. Virium subodoratus est Vossius, qui pro *incola* reposuit *in loca*. Pro *Canopaeis* Statius in MSS. invenerat *Canopicis*, unde legendum suspicatur *Canopitis* seu *Canopiticis*. — *Canopiis* scribit Vulp. V. 59. Corruptissime principium huius versiculi legitur in MSS. Statii et aliis, unde varia eiusdem pro cujusbet ingenio forma efficta est: *Dii bene fecerunt* Theodorus Marcilius; *Ludit ubi, vario* Scaliger; *Sidere ubi vario* Voss. cum fido Achate Vulpio. Nos revocavimus vulgatam, quae extat in edit. Ald. Venet. Gryph. Muret. Iidem pro *lumine*, quod dedit Vossius, reposuimus lectionem omnium edit. antiquiorum *limite*. cf. not. ad v. 57.

eandem Arsinoëntam fuisse constat, aperte a Zephyritide distinguitur a Stephano de Urbibus sub voce Ζεφύριον: ἔστι καὶ ἀκρὰ τῆς Ἀιγύπτου, ἀφ' ἧς ἡ Ἀφροδίτη καὶ ἡ Ἀρσινόη Ζεφύριτις, αἷς Καλλιμάχος. Puto autem deam non ab Aegypti promontorio Zephyrio, ubi templum illa habuisse dicitur, sed ab ipso deo, vel marito, qui promontorio nomen dedit, Zephyritidem vocatam esse. Cf. de *Arsinoë* et diversis ejus nominibus Cellimachi Epigr. V, ubi interpretes Arsinoëntam Chloridos quoque nomine usam esse observant. — Caeterum in Cypridem Arsinoëntam ἀνακοιρανέσαν ἐπὶ Ζεφύρηδος ἀκρῆς extat epigramma Pessi-

dippi in *Analectis Vett. Poett. Graec. Brunckii XXI. Tom. II. p. 51.* — *famulum* Zephyrum, quem famuli partes apud Chloridem agere, non est, quod mireris.

V. 58. *Grata Canop. in loca lit.* in gratam et jucundam regionem ad littora Canopaea. Est descriptio Aegypti, a Canopo, urbe eius celeberrima, ad ostium Nili, quod ipsum dictum est *Canopicum* vel ut h. l. *Canopacum*, sita; veterum loca de hac urbe et Nili ostio exponentia vid. apud Cellar. Not. Orb. Ant. IV. I. p. 15 et 21. *grata*, quia ibi fuit patria et sedes, ubi regnavit Arsinoë. *Canopaeis litoribus* est casus sextus.

V. 59) *In vario limite coeli*, in coeli regione variis sideribus

Ex Ariadneis aurea temporibus

60

Fixa corona foret; sed nos quoque fulge-
remus

Devotæ flavi verticis exuviae.

Uvidulam a fletu, cedentem ad templa
Deum, me

B 3

Sidus

V. 60. *Aut Ariadneis* Scaliger. male! V. 63. *Vividulo a fletu* Scaliger. *Uvidulum a fletu* operose defendit Vossius; in-
nui autem a poeta putat vulgarem hominum opinionem, ex
qua animæ defunctorum, antequam ad campos Elysiæ aut se-
des superas penetrarent, Oceanum transire creditæ sunt, et
hinc *uvidulum fletu fidus* esse maris vel æris marini humore
roscidum atque imbutum. Vossium sequitur, et reconditam
eius, qua hanc lectionem confirmavit, eruditionem magnifice
collaudat Vulpius. *Uvidulam ac fletus edentem* coniecit Nic.
Heinsius in notis ad Catull. *Dione pro deum me Parth.*

deribus distincta; *limes coeli* est certa quaedam coeli re-
gio; Achilles Stat. laudat in
hanc rem Gell. Noct. Attic.
II, c. 22. confirmat autem hu-
jus loci lectio conjecturam
nostram, quam ad v. 7. pro-
posuimus.

V. 61.) *Corona*, de Ariad-
nes Corona, ex ejus capite
a Baccho in sideribus collo-
cata, vid. Hygin. Astron. II,
v. 5.

V. 62.) *Verticis exuviae*
comæ. Sic Senec. Hippo-
lyt. v. 1181.

*Placemus umbras, capitis
exuvias cape,
Laceraeque frontis accipe
abscissam comam.*

*devotæ; diis promissæ. flavi
verticis, sic flavus vertex de
flavis crinibus supra dicebatur
Carm. LXIV, 53. de pretio
flavorum crinium apud vete-
res vid. nos supra ad idem
Carm. v. 98.*

V. 63.) *Uvidulam a fletu*
quam invita enim Coma de
vertice Berenices cesserit, te-
statur ipsa v. 39, 40. cf. v.
75. — *templa deum* anti-
que pro coelo; sic *lucida
templa coeli* de coeli regioni-
bus sidereis Lucret. I, 1013.
et sic idem sæpius *templa et
dorus deum vel coeli.* — *di-
va Venus.*

Sidus in antiquis Diva novum posuit.
 Virginis et saevi contingens namque Leonis 65
 Lumina Callisto iuncta Lycaoniae
 Vertor in occasum, tardum dux ante Boo-
 ten,
 Qui vix sero alto mergitur Oceano.
 Sed quamquam me nocte premunt vestigia
 Divûm,
 Luce autem canae Tethyi restitutor: 70

(Pace

V. 66. *Callisto iusta* (pro *juxta*) *Lycaonida* Scal. Voss. Vulp. Cantabr. contra metri rationes; nusquam enim exemplum extat, ubi ultima *iuxta* correpta sit; nostram lectionem tuentur omnes editi. antiquiores. V. 70. *Lux autem canae Tethyi restitorem* in omnibus MSS. Stat. *restituam* in uno, unde ille legendum putat: *Lux autem canae Tethyi restituar.*

V. 65.) Locum, quem inter sidera occupaverit Coma, enumeratione vicinorum siderum luculenter describit. Habet nimirum illa, ut Scaliger jam ad hunc locum observavit, ab ortu Bootem sive Arctophylax, ab occasu dorsum Leonis, a septentrionibus posteriores pedes Ursae majoris, a meridie Virginem. — pro *namque*, cum id a sede sua, quam in versu limine obtinere debebat, nimis remotum sit, legendum puto *nempe*, quod egregie quadrat.

V. 66.) *Lumina* sidus. *Cat-*

listo Καλλιςτοῖ casus tertius. Fabula Callistus, Lycaonis Arcadum regis filiae, a Junone in ursam mutatae, in vulgus nota est.

V. 67.) *Tardum Bootem*. Arctophylax, quia sero occidit, et polo propior tarde procedere videtur, modo *tardus* Ovid. Met. II, 177. modo *piger* Fast. III, 405. Claud. Rapt. Prof. II, 190. modo *severus* Propert. III, 5, 35. vocatur, nisi quis in persona Bootae de bubulcorum tarditate cogitare malit; de fabula Bootae vid. Hygin. II, 4.

V. 69. 70.) Sensus: quamquam

(Pace tua fari haec liceat, Rhamnusia virgo:

Namque ego non ullo vera timore te-
gam;

Non, si me infestis discerpant sidera di-
ctis,

Condita quin veri pectoris evoliam:)

B 4

Non

V. 73. *discerpant sidera dextris* coniecit Bentleius. V. 74. *vere* in aliis.

quam ea mihi contigit felicitas, ut pedibus deorum noctu tangar, interdiu autem in Tethyos gremio delitebam, cet. — *Vestigia divum me premunt*, sic sidus Eridani *Ἐριδανὸν ὑπὸ ποσσὶ Φοεβῆραι* apud Aratum-Phaenom. 360. Vulpus in hanc rem laudavit Virgil. Ecl. V, 56. et Manil. Astronom. I. 799. — *Tethys*, *γος*, est uxor Oceani, at *Thetis*, *tidis*, uxor Pelei; in hac penultima corripitur, in illa producitur; quod non monuissem, nisi saepius in re tam levi aberrare juvenes animadvertissem.

V. 71.) *Rhamnusia virgo*, Nemesis, ultrix superbiae et insolentiae. vide supra ad Carm. LXIV, 396.

V. 72.) Junge: *non tegam*, non celabo, occultabo, *ullo timore* ob ullius rei ti-

morem. Male Vulpus jungit *non ullo timore*, et *tegam* contra latiniratem explicat: *in apertum proferam, retegam*, nec vidit, plane huic explicationi repugnare verbum sequentem.

V. 73.) *infestis discerpant dictis*. *discerpere dictis* dictum est, ut proscindere, iacere dictis.

V. 74.) Similiter Theocritus Idyll. XXIX, 3:

Κ' ἤγω μὲν τὰ Φρειῶν ἐρῶ
κέαρ' ἐν μυχῷ.

quin evolliam, imo aperiam et explicabo; *evolvi* dicitur, quod involutum et complicatum fuit. Male Vulpus *evolvere* de linguae volubilitate, orationis copia, celeritate et loquendi libertate explicat. — *condita pectoris veri*, quae latent in animo sincero, intima sensa animi.

Non his tam laetor rebus, quam me abfore
semper,

75

Abfore me a dominae vertice discrucior :
Qui cum ego, dum virgo quondam fuit,
omnibus expers
Unguentis, una millia multa bibi.

Nunc

V. 77. Vox *expers* aperte est vitiosa, et sensum totius distichi turbat. Nam quod Vossius demonstratum ivit, virgines honestiores olim unguentis abstinuisse, et simplici oleo capillum unxisse, id nec verum est, nec difficultatem tollit. Hinc jam Achilles Stadius ex *expers* fecit *expressa*, alii *experta* vel *adpersa*; et N. Heinsius in notis ad Cat. *expersa*; nos qualemcunque corrigendi rationem proposuimus in not. V. 78. Ex *una*, quae est constans lectio omnium MSS. et edit. veterum, Vossius, ut labanti lectioni *expers* in versu majori bonum tibicinen supponeret, et locum simul doctrinae suae copias explicandi haberet, fecit *murrbae*. — Sane ex hac Vossiana veteres corrigendi norma quidvis pro quovis reponi licebit. Nihilominus hanc a Vossio effectam lectionem et explicationem *missicam et quantivois pretii* vocat et probat Vulpis.

V. 75.) *Non his tam laetor rebus*, tamen his rebus non tantum laetor, quantum cet. particula *tamen* post *quamquam*, etsi saepissime omittitur; si quis in re nota exempla desiderat, adeat *Cortium* ad Sallust. Jugurth. XXV. p. 577.

V. 77. 78.) Ex his duobus versibus, nisi vitium, quod insidet, tollitur, sensus exit absurdissimus. Qui, quaeso, enim coma in capite Virginis Berenices, omnibus unguentis abstinentis, multa millia

simul unguenta bibere potuit? Vitium haud dubie latet in voce *expers*, quam varie jam tentarunt interpretes; vid. *Var. Lect.* pro qua mihi quidem rescribendum videtur *explens* passive, se *explens*, *expleta*. Ex infinitis exemplis hunc verborum activorum usum probantibus defungi liceat uno Catulli, qui supra Carn. LXIV, 324:

O decus eximium, magnis virtutibus augens.
pro *aucte*, ubi vid. not. Et sic sensus est: in cujus vertice olim,

Nunc vos, optato quas junxit lumine taeda,
 Non prius unanimis corpora conjugibus 80
 Tradite, nudantes rejecta veste papillas,
 Quam jucunda mihi munera libet onyx:

B 5

Ve.

V. 79—82. Versus sequentes Josephus Scaliger ex antiquis Codicibus restituit sic: *Nunc vos, optato quae junxit lumine taeda Non post unanimis, corpora, conjugibus; Tradite nudantes rejecta veste papillas, Quae* (quod mutat Scaliger in *qua*, ut sit pro *ut*) *jucunda mihi munera libet onyx*: Jungi autem debent verba sic: *nunc vos, corpora, quae taeda iunxit lumine optato conjugibus non post unanimis, nudantes papillas rejecta veste, tradite mihi munera jucunda, quae onyx mihi libet*; hoc sensu: nunc puellae, quae nupistis maritis haud in concordia permanfuris, cum in eo estis, ut cum illis concumbatis, tradite mihi munera, nempe unguenta ex onyche deprompta. — Secuti autem sunt Scaligerum editores deinceps fere omnes. Equidem vero hujus loci interpretatione nil vidi ineptius et absurdus: Puellae primo statim cum novis maritis concubitu muneribus placare debent futuram eorum perfidiam!!! De nostra lectione v. not.

olim, cum virgo esset Berenice, et omnibus se expleret et saturaret unguentis, multa simul millia unguenta bibi.

V. 79-82.) De lectione et mira versuum sequentium explicatione vid. *Var. Lect.* Ceteris lectionibus haud dubie praefenda est nostra, quam dedimus ex edit. Mureri, Gryph. Cantabr. Graev., quae sensum satis commodum fundit hunc: nunc vos, novae nuptae, ne prius nudatae vestibus corporum vestrorum copiam unanimis maritis facite, quam ex onyche jucun-

da mihi munera libaveritis. — Sed et sic de loci integritate valde dubito. Nam primum editiones antiquissimae et libri MSS. omnes, teste Achille Statio, pro *Non prius* in v. 80. offerunt *Non post*, quod a librariis cum *Non prius* commixtum esse vix credas; deinde ex norma loquendi debebat esse *Ne prius* — *tradite*. Denique temporum consecutio in v. 82 pro *libet* postulabat *libaverit*. — Mihi quidem omnis hujus loci corruptio manasse videtur ex mixta particula *Nunc* cum *Non* in v. 80, quarum particularum

Vester onyx, casto petitis quae jura cubili.

Sed quae se impuro dedit adulterio,
Illius, ah! mala dona levis bibat inrita pul-
vis:

85

Namque ego ab indignis praemia nulla
peto.

Sic magis, o nuptae, semper concordia
vestras

Semper amor sedes incolat assiduus.

Tu vero, regina, tuens cum sidera Divam

Pla-

V. 83. *colitis quae iura* Ald. Gryph. Muret. Ex *quaeritis*, quod in libris MSS. invenerat Achilles Staius, fecit ille *quatitis*, et Vossius *quaeris*; male! *petitis* exstat in edit. Parthen. defendente Scaligero. V. 85. *ah* deest in quibusdam. *Illius aura levis* Venet. Gryph. V. 86. *Namque indignatis* Vossius. V. 87. *Sed magis* parum commode in aliis.

cularum confusione corrup-
tus quoque est versus 21, ubi
vid. not. Locus igitur mihi
rescribendus videtur sic:

*Nunc vos, optato quas iunxit
lumine taeda,*

*Nunc post (vel vos) una-
nimis corpora con-
jugibus*

*Tradite, nudantes rejecta
veste papillas,*

*Sic jucunda mihi munera
libet onyx:*

Nunc post dominae meae ex-
empla in posterum; vel jun-
ge *post unanimes* in unani-
mitate postero tempore per-

mansuris. Cui nimis auda-
cter a me repositum videtur
Sic pro *Quam* in v. 82, ille
ferret antiquam lectionem
Quae. Sed multo aptior est
particula *Sic*, (h. e. hac con-
ditione) cui egregie respon-
det v. 87. — *onyx* vasculum
unguentarium ex onyche sive
alabastrite.

V. 83.) *casto petitis quae
jura cubili*. per jura casto
conjugio explenda intellige
fidem, unanimitatem cet.

V. 89.) *tuens sidera*, sub-
latis in coelum oculis; gestus
ardenter precantium.

Placabis festis luminibus Venerem

90

Sanguinis expertem, non votis esse tuam
me,

Sed potius largis effice muneribus.

Sidera cur retinent? utinam coma regia
fiam:

Proximus Hydrochoi fulgeret Oarion.

V. 91. In libris MSS. et editt. vett. legitur hic versus sic: *Sanguinis expertem non vestris esse tuam me.* Ex vestris jam Pontanus fecit *votis*, quem secuti sunt Parthen. Gryph. Muret. Graev. et alii. Magis tamen mihi arridet conjectura Stacii, *ne vestris* in verbis mutantis. *ne siveris esse* refinxit Scaliger; at Vossus fidens doctrina sua et auctoritate hunc et sequentem versus hac forma incedere jubet: *Sanguinis expertem non vestris esse tuam me Si potis es, largis effice muneribus.* de sensu sapienter nihil monet Vossius. Bentlejus denique pro *sanguinis* rescribit *unguinis*, et amplectitur emendationem Scalig. *ne siveris.* V. 92. *effice* male in quibusdam. V. 93. *sidera cur iterent?* vetus lectio, sed parum probabilis; explicant passive: cur iterentur? h. e. cur geminentur sidera? cur augeatur siderum numerus? *Sidera cur inter?* non male legit Theodorus Marcilius; nos acquievimus in lectione vulgata. V. 94. *Proximus Arcturus fulgeat Erigonae* contra omnem vett. librorum auctoritatem hunc versus ita exhibuerunt et defenderunt Marcilius, Muretus et alii, recte jam refutati a Scaligero et Voss. — *fulgeat* in quibusdam.

V. 91.) *Sanguinis expertem.* Veneris enim arae nihil sanguinis offundebatur: de ara Veneris Paphiae Tacit. Hist. II, 3. *sanguinem arae offundere vetitum.* cf. *Cerdanus* ad Virg. Aen. I, 407. — *non votis esse tuam me, sed potius* cet. non promissis tantum, sed largis potius muneribus a Venere impetrare stude, ut in caput tuum re-

dire et tuam rursus me esse patiatur.

V. 93.) *retinent* sc. me. vid. *Var. Lect.*

V. 94.) *Proximus Hydrochoi fulgeret Oarion.* Sensus est: Tum per me licet Orion vicinus Hydrochoo, (a quo vel maxime ille disjunctus est) fulgur et procellas comparet. — *fulgeret* ab antiquo *fulgerare* pro *fulgurare.* —

Hydrochoi graece pro Hydrochous feu Ganymedes unum drochoo. Est autem Hydro- e duodecim signis Zodiaci.

CARMEN LXVII.

AD JANUAM MOECHAE CUJUSDAM.

CATULLUS.

O dulci jucunda viro, jucunda parenti,
Salve, teque bona Juppiter auctet ope,

Ja-

Poeta infamem quandam mulierem notaturus increpat ejus januam, et tanquam nequitiae magistram objurgat. Hinc inter poetam et Januam exoritur colloquium, quo primum Janua omnem in se translata culpam a se amoliri studet, deinde sceleratas incestae mulieris libidines, partim aperte, partim obscure, indicat. — Quae fuerit turpis illa mulier, quis Balbus, quis pater, quis filius et ceteri boni sodales, id nec facile ex historiis cognosci potest, nec, si posset, ex ejusmodi hominum cognitione magna in nos redundaret utilitas. Recte igitur stultum esse, ad h. l. judicat Muretus, si quis ea, quae ne tum quidem, nisi a paucis, intelligi possent, conjectura se affecu-

turum esse autumet. Ceterum simili modo Janua loquens inducitur a Propertio lib. II. El. 16, quem cum Nostro compara.

V. 1.) *Jucunda* obsequiosa et commoda ministra, *viro*, si diis placet, *dulci*, qui uxorem scortari sinit, *parenti*, qui filii adeo cubile polluit. cf. v. 20 sqq.

V. 2.) *Salve*. ἐὶπώμινᾶς salvere jubet Ianuam, flagitiosis hominibus patentem. Sic supra Carm. XLIII. v. 1.

*Salve, nec minimo puella
naso,
Nec bello pede, nec nigris
ocellis, cct.*

teque bona Jup. auctet ope.
Imitatus est Ovid. Faestor. I, 612.

Janua: quam Balbo dicunt servisse be-
nigne

Olim, cum sedes ipse senex tenuit:

Quamque ferunt rursus voto servisse ma-
ligno, 5

Postquam est porrecto facta marita sene.

Dic agedum nobis, quare mutata feraris

In dominum veterem deseruisse fidem.

JANUA.

V. 4. *Olim quum has aedes coniecit Jani Douzae filius. V. 6. projecto, h. e. expulso vel dimisso; Venett. Gryph. Muret. provelto in marg. ed. Gryph. Postquam est porrecto facta marita soror ex libro scripto Commelini profert Vossius. Postquam est projecto functa marita sene tentat Stat. es et est promiscue in libris veteribus. V. 7. Dic age de nobis vel de vobis in libr. vet. dic age dic nobis Stat.*

V. 3.) *benigne, bene et honeste.*

V. 5.) *voto maligno, cupiditatibus inhonestis et turpibus, scortationi.*

V. 6.) *Postquam est porrecto facta marita sene. Sensus est: postquam mortuo Balbo uxor in hanc domum deducta est. porrecto a situ mortuorum. Collocabantur scilicet apud veteres mortuorum*

corpora domi sic, ut januam versus porrecta jacerent. vid. Kirchmannus de Funeribus Romanorum l. 1. c. 12. — facta marita est trahunt interpretes ad Januam, et marita pro maritalis explicant; sed id admodum durum mihi videtur; ego intelligo mulierem, quae ex meretrice est facta marita. Pro facta legendum olim suspicabar lecta vel ducta, sed salsius fortasse dixit poeta facta est, a patre nimirum et filio simul.

JANUA.

Non, ita Caecilio placeam, quoi tradita
 nunc sum,
 Culpa mea est, quamquam dicitur esse
 mea. 10

Nec peccatum a me quisquam pote dicere
 quidquam:

Verum isti populo janua quidque facit:
 Qui, quacunque aliquid reperitur non be-
 ne factum,
 Ad me omnes clamant: Janua, culpa tua
 est.

C A.

V. 9. *plateam* in libro Maffei, unde Statius legendum putat *plateam*. pro *tradita* exhibent Gryph. Muret. et editt. aliae: *credita*; saepissime autem *credere* et *tradere* permutata sunt. vid. *Burm.* ad Ovid. *Metam.* II, 378. et *Drackenborch.* ad *Sil. Ital.* XVI, 371. V. 12. Hic lacuna in antiquissimis codicibus fuisse videtur, quam pro suo quisque ingenio explere studuit; hinc alius: *Verum isthaec potius ianitor ipse facit*; alius: *Verum istis me auctorem esse facit populus*; alius: *Verum isti populo di mala multa ferant*; alius: *Verum isti populo janua quid respicit*. Statius conjiciebat: *Verum istis probri janua quidque facit*. Scaliger: *Verum istis populi naenia, Quinte, facit*. Voisius: *Verum isti populo Janua quid faciat?* En vanum VV. DD. in ejusmodi veterum locis studium! nos dedimus lectionem Graev.

V. 9.) *tradita*. Caecilium quam et *quidquam* suaviter Balbi haeredem fuisse, facile sibi respondent.

V. 11.) *Nec peccat*. cett. V. 12.) *Friget hic versus,* nec quisquam quidquam mihi quamcunque lectionem sequaris. vid. *Var. Lect.*

CATULLUS.

Non istuc satis est uno te dicere verbo; 15
Sed facere, ut quivis sentiat et videat.

JANUA.

Qui possum? nemo quaerit, nec scire la-
borat.

CATULLUS.

Nos volumus: nobis dicere ne dubita.

JANUA.

Primum igitur, virgo quod fertur tradita
nobis,
Falsum est. Non illam vir prior atti-
gerat, 10
Languidior tenera quoi pendens sicula
beta,

Nun-

V. 17. *Quid possum* MSS. Stat. *Quid possit* in libro Scalig. unde ille: *Quid possis*. V. 18. *Nos volumus vobis dicere, ne dubita* MSS. Stat. unde ille *nec dubia* reponit; pergit nimirum ex hac lectione Janua loqui. V. 20. *namque illam — attigerat* Stat. *non qui illam vir prior attigerit* Vossius, accedente Vulpio. *nonque illam vir prior attigerat* Graev. v. not.

V. 16.) *facere* probare et declarare.

V. 20.) *Non illam*. Suspectam hanc lectionem esse, apparet ex *Var. Lect.* Equidem legendum puto: *Nunquam illam*, quod facile ex corruptis lectionibus elici potest; et sic oratio multo fit concinnior et gravior ob repetitionem particulae *nunquam* in versu 22.

V. 21.) *sicula* gladiolus, diminutivum a *sica*. Similes

Nunquam se mediam sustulit ad tuni-
cam:

Sed pater illius nati violasse cubile

Dicitur, et miseram conscclerasse do-
mum;

Sive quod impia mens caeco flagrabat
amore,

25

Seu quod iners sterili femine natus erat.

Et quaerendum unde unde foret nervosius
illud,

Quod posset zonam solvere virgineam.

CA-

V. 22. *sustulit hanc tunicam* in omnibus MSS. Stat. unde ille coniectat: *Nunquam se media sustulit hinc tunica*. V. 23. *ipsius* in nonnullis. *ille sui* tentat Scaliger. V. 25. *aeſto* — *amore* in quibusdam MSS. Stat. V. 27. *Quaerendumque nec unde foret* Parthen. Voss. Vulp. *Ne quaerendum aliunde foret* Gryph. Muretus. *Et quaerendum unde foret* in omnibus MSS. Stat. qui primum vidit, particulam *unde* geminandam esse. *Et quaerendum aliunde foret* editor Cantabr. Graev.

locutiones, quibus pars, qua viri sumus, petulanter exprimitur, non gravatus est, e penu sua depromere Vulpus. cf. Stat.

V. 24.) *conscclerasse domum*, cf. supra Carm LXIV, 405.

V. 25.) *caeco amore*, quo quis ad explendam libidinem, nulla legum humanarum ratione habita, caecus agitur.

V. 26.) *Seu quod iners sterili femine natus erat*, quod virum se praestare non poterat.

V. 27, 28.) Sensus: Et alius quispiam, undecunque tandem foret, exquiri debebat, qui ad eripiendam virginitatem nervosior, h. e. vi mascula magis instructus esset. *nervosius* hinc Graecis *νεῦροξ*, *τα ἀιδεία*. — *zonam solvere*

CATULLUS.

Egregium narras mira pietate parentem,
 Qui ipse sui gnati minxerit in gremium. 30

JANUA.

Atqui non solum hoc se dicit cognitum ha-
 bere

Brixia, Cycnaeae supposita speculae,

Fla-

V. 30. *imminxerit* in uno Statii. V. 31. *Atqui non solum hunc* (sc. impium et libidinosum patrem) Gryph. Muret. Graev. V. 32. *Chinaea — specula Venett.* Gryph. Cantabrig *Chinaeae — speculae* Muretus et alii: nostram lectionem defendit Vulpus, vid. not. *suppositum in specula vel supposita in specula* in nonnullis, haud dubie versus fulciendi causa, sed syllaba brevis, sequenti syllaba cum *sp* incipiente, producitur. Exemplorum cumulum dedit Vulpus ad Tibull. I, 5, 28.

veve vid. quos laudavimus supra ad Carmen LXI, 53. et II, 13.

V. 30.) *Qui ipse* cet. qui cum nuru sua adeo concubuerit. Si quis exempla rem obscenam illustrantia desiderat, adeat ad h. l. Interpretes et conferat Perf. Sat. VI. 73.

V. 31. sqq.) Sensus: Atqui non hujus nefandae libidinis tantum testem se profiteretur Brixia, sed eadem quoque de adulterio cum Posthumio et Cornelio facto narrat — *Brixia* (nunc *Brescia*, ut notat Cellar. Geogr. Antiq. II, c. 9.) *caput gentis Cenomanorum* appellatur a Livio

XXXII, 30. Describitur jam Brixia primum a situ, *Cycnaeae supposita speculae* h. e. arci vel colli; ponamus in hanc rem verba, quae Vulpus ex libello *Joannis Chryso- stomi Zanchii de Origine Orobiorum sive Cenomanorum ad Petrum Bembum* lib. II. protulit: *Declarare, scribit ille, nobis voluit poeta lepidissimus, principem illius arcis, summo in collis cacumine positae, fundatorem ac conditorem fuisse Cydnum, illum Liguris filium, quem Graeci Cycnum vocant, quae ad Caesaris usque tempora proprio nomine ab an-*

C

Flora

Flavus quam molli percurrit flumine Mela,

Brixia, Veronae mater amata meae :

Sed de Posthumio, et Corneli narrat amore, 35

Cum

V. 33. 34. Hos duos versus spurios et mala manu importatos esse, quod non solum historiarum veritati, sed etiam linguae Latinae proprietati, atque omnino elegantiae Catulli repugnent, acriter contendit *Scipio Maffejus* in libello Italico, quem edidit: *De antiqua Veronae conditione*, sed eosdem in fidem suam recepit et motas a Maffejo difficultates eleganter et docte expedire studuit *Paullus Galeardus* in Opusculo inscripto: *Parere intorno all' antico stato de' Cenomani ed ai loro confini*. Utriusque argumenta proposuit et diligenter examinavit ad h. I. *Vulpus*, qui in sententiam Galeardi discedens dignos omnino hos versus Catullo esse magno eruditionis apparatu et idoneis argumentis ostendit. pro *percurrit* in v. 33 male legitur in nonnullis *praecurrit*, ut docet *Wesselingius* in notis laudatus. V. 35. *Postumii* in nonnullis.

flora Cycnea specula cognominaretur, non Cichonia aut Chinnea, ut in libris minus accurate scriptis reperiri solet. — Collem ipsum Brixiae imminentem hodie vocari *Cigneo*, ex *Heliae Capreoli Monumentis Brixianis* refert laudatus a *Vulpio Paullus Galeardus* in *Observationibus ad priscam Inscriptionem, aliasque Brixianas antiquitates, editis in Volumine XXX. Ephemeridum Litteratorum Italicorum, Articulo II.* deinde, ut solent poetae in describendis urbibus, a flumine *Mela*, qui olim Brixiam alluebat, nunc vero circiter millia pas-

suum ab urbe abest. vid. *Wesseling.* ad *Antonini Itiner.* p. 552. — *flavus* ab arenarum flavo colore. vid. *Schrader.* ad *Musaeum* p. 269. *mollis flumine*, vocatur flumen molle, quamvis erat torrens rapidus; sed hoc fit ex more poetarum; sic *Ladon* ab *Ovid. Met. I, 702 placidus* vocatur, cum esset flumen rapidissimum; et *Hebrus* a *Virg. Aen. I, 321 celer*, cum esset per se tardissimus; dicitur denique *Brixia* Veronae, ubi res agitur, *mater*, vel quod esset, ut *Statius* observat, urbs Brixia vetustior, vel quod inde coloni multi commigrassent, vel quod esset *Cenomano*rum metropolis. *Vulpus* comparat

Cum quibus illa malum fecit adulte-
rium.

Dixerit hic aliquis: Qui tu isthaec, janua,
nosti,

Quoi nunquam domini limine abesse
licet.

Nec populum auscultare: sed huic suffixa
tigillo

Tantum operire soles, aut aperire do-
mum?

40

Saepe illam audiui furtiva voce loquentem

Solam cum ancillis haec sua flagitia,

Nomine dicentem, quos diximus: utpote
quae mi

C 2

Spe-

V. 37. *Quid? tu isthaec* in MSS. Statii, non male. V. 38. *di-
vum limine* ex libris melioribus profert Vossius, et intelligit
Penates vel Lares. V. 39. *haec suffixa tigillo* in MSS. Statii.
V. 42. *Solam consiliis vel conciliis* in edit. antiquis, unde Manu-
tius legendum suspicatus est *consciolis*, adstipulantibus Mureto et
Scaligero; quos secuti sunt Cantabr. et Graev. et vere diminuti-
vorum usu maxime delectatur Catullus. At Vossius legi jubet
Caeciliis, h. e. agnatis Caecili, cujus mentio facta est versu 9,
et sic legebat jam Parthenius; nec incommoda videtur nostra
lectio, quam protulit Statius.

parat cum nostro Epigramma
Callimachi XXVII.

Καλλιῆς προπαίροιθε, τὸ
δ' ὑπερον ἄνομα Θήρη,
Μήτηρ εὐίππε πατρίδος
ἡμετέρης.

et alia exempla, ubi mater
(μήτηρ) de urbibus sic usur-
patur, e graecis scriptoribus
profert.

V. 42.) viâ. Var. Lect.

Speraret nec linguam esse, nec auricu-
lam.

Praeterea addebat quendam, quem dicere
nolo

45

Nomine, ne tollat rubra supercilia.

Longus homo est, magnas quoi lites intulit olim

Falsum mendaci ventre puerperium.

V. 44. *Speret nec* in omnibus MSS. Statii et Codice Patavino, unde ad versum fulciendum Statius verba transponit sic: *Nec linguam speret*: sed neque Vossium, neque Vulpium hiatus post *linguam* offendit, nec adeo, puto, Catulli lectorem offendere debet; interim dedimus lectionem vulgatam. V. 45. *ardebatur* in quibusdam.

V. 46. *Ne tollat rubra supercilia* ne exasperetur ira, quam sublata et attracta supercilia praese ferunt. cf. Douza Fil. ad h. l.

V. 47.) *Longus*. longiori corporis figura notare simul videtur animi stuporem. cf. infr. Carm. LXXXVI, 4.

V. 48. *Falsum mendaci ventre puerperium*, vel quod adoptare vellet prolem adulterinam et illegitimam, vel quod ipse adulterio conceptus homini locupleti suppositus esset.

CARMEN LXVIII.

AD MANLIUM.

Quod mihi fortuna, casuque oppressus
acerbo,

C 3

Con-

Ad Manlium. In scribendo hoc nomine libri MSS. et editt. veteres mirum in modum discrepant; scribitur enim modo *Malius*, modo *Mallius*, modo *Manilius*, modo *Allius*; eadem hujus nominis confusio est in aliis scriptoribus. vid. quos laudat Santenius. V. 1. *Quid* in quatuor MSS. Sant. *Quo* ex uno profert Voss. utrumque male; evincit enim nostram lectionem v. 9.

Carullus Manlio, (de quo vid. supra Argumentum ad Carm. LXI.) respondens ad ejus litteras, in quibus ille de acerbo quodam, quem expertus fuerat, casu multum et misere questus fuerat, et doloris sui leniendi gratiam *munera Musarum et Veneris* h. e. carmen quoddam consolatorium et amatorium a poeta nostro petierat, hoc carmine declarat, se, licet ex eo, quod officium amicitiae in re tristi a se exigat, non sine magna voluptate, quam in amicitia sua ponat, cognoverit fiduciam, tamen, cum ipse gravissimo ob fratris dulcissimi mortem dolore nunc oppressus sit, qui omne Musarum studium et omnes animi delicias abstulerit et de tota

mente fugaverit, nullo modo huic officio satisfacere posse. Ne vero hac excusatione ingrati animi suspicionem apud Manlium moveat, ipse praedicat, quot et quantis obstructus illi teneatur beneficiis, et his nominibus Musis eum per omnes terras celebrandum commendat. Inprimis extollit insigne ejus studium, quo olim puellae, quam perditae amabat, usum sibi concesserit; quam eodem amoris ardore in domo Manlii sibi apparuisse canit, quo olim Protefilao in domum ejus deducta apparuisse dicitur Laodamia, cujus fabulam fufius hac occasione sibi explicandam sumsit; qua enarrata cum bonis votis pro salute Manlii et totius ejus domus nuncupatis

carmen

Conscriptum hoc lacrimis mittis episto-
lium,

Nau-

V. 2. *conscriptum* vult Schraderus; sed quis non sentit, mul-
to gravius esse *conscriptum*? — hoc omissum est in edit. Muret.

carmen finit. — Quod supra Carm LXIV de longioribus poetæ nostri digressionibus animadversum et reprehensum fuit a V. V. D. D. idem valet de intexta huic carmini fabula Laodamiae, quæ, quo majorem carminis partem occupat, eo magis lectorum animos ab ipsa re, ad quam scribendam poeta accesserat, avertit. Nemo certe in eo carmine, in quo poeta ob internum animi dolorem nullum plane jam se cum Musis commercium habere fatetur, longiorem fabulæ cujusdam descriptionem expectat, sed, si cogitamus, fabulam Laodamiae ita esse comparatam, ut docere possit alios, quam sæpe amor feruentissimus interrumpi soleat; Catullus pro animi sui dolore in hujus fabulæ contemplatione et consideratione acquievit et uberiore ejus expositione tam sibi, quam Manlio, interrupti amoris dolore laboranti, aliquid solatii petiisse, putari potest. — Ipsa fabula autem tam egregium in Catullo nostro nacta est interpretem, ut,

sive opportuno sive importuno loco ab eo tractata fuisse censeatur, digna certe, quæ ad omnem posteritatem propagetur, habenda sit. Muretus quidem, interponens suum de hoc carmine iudicium, *pulcherrima omnino*, inquit, *hæc Elegia est, atque haud scio, an ulla pulchrior in omni Latina lingua reperiri queat. Nam et dictio purissima est: et mira quaedam affectuum varietate permixta oratio: et tot ubique aspersa verborum ac sententiarum lumina, ut ex hoc uno poemate perspicere liceat, quantum Catullus ceteris in hoc genere omnibus præstare potuerit, si vim ingenii sui ad illud excolendum contulisset.* — Separatim hoc carmen edidit et tanquam specimen futuræ editionis Catulli proposuit. *Celebre apud Batavos Nomen, Santenius* (Lugd. Batavorum 1788. 4.) cujus cura in nova, quam adornaturus est, editione spectare potissimum videtur eo, ut librorum MSS. et editionum principum usu et collatione spu-

Naufragum ut ejectum spumantibus aequo-
ris undis

Sublevem, et a mortis limine resti-
tuam:

C 4

Quem

V. 3. *Naufragi* coniecit Heinſius, ut ad *aequoris* referatur, pro *us* male in nonnullis et.

ſpurias lectiones inveſtiget et tollat, genuinas autem re-
vocet et conſtituat; quo qui-
dem ſtudio quam praeclare
Vir tam eruditionis quam
librorum copia inſtructus de
Catullo meriturus ſit, dicere
nihil attinet. Non parum
igitur in hujus carminis re-
cenſione juvit nos opera
Santeni, cui, non niſi iis
omiſſis lectionibus, ex qui-
bus nihil ſani extricari poſſe
videbatur, omnis fere a nobis
ſubjecta debetur lectionis va-
rietas. Sed cum opus ſit, ſi
cum fiducia quadam de ger-
mana poetae noſtri lectione
judicare et originem corrup-
tarum lectionum, exquirere
volumus, ut auctoritas, vetu-
ſtas et bonitas librorum tam
ſcriptorum, quam expreſſo-
rum diligenter examinetur,
et eorum ordo pro ſua cujus-
que dote et virtute conſti-
tuatur, non dubitamus, quin
has criticas in recenſendo Ca-
tullo partes *Santeni* egre-
gie expleturus ſit.

V. 1.) *Casuque opp. acerb.*
amoris, cui adhuc indulſe-
rat, fructibus privatum fuiſſe
hoc acerbocasu Manlium, ap-
paret ex v. 6. Multa autem
ſuadent, ut cum Scaligero et
Vulpio de inimicitia potius
inter Manlium et ejus amicam
orta, quam cum Pætthenio
de ejus uxoris Juliae morte
cogitemus. Sic Manlius v.
3. dicitur *naufragus* haud
dubie, quod in amore fecerat
naufragium, h. e. expulſus
fuerat a puella. Nec, ut
alia taceam, Manlium de mor-
te uxoris doleantem *munera*
Veneris a Catullo petiſſe,
facile tibi perſuadeas.

V. 2.) *Hoc*, hujus argu-
menti, in quo hoc poſtulas.

V. 4.) *Restituam.* imita-
tus eſt Noſtrum, ut mo-
nuit jam Muretus, Virgilius
in *Culice* v. 223.

— — cum te

*Restitui superis leti jam li-
mine ab ipſo.*

Quem neque sancta Venus molli requiescere
somno

5

Desertum in lecto coelibe perpetitur;
Nec veterum dulci scriptorum carmine
Musae

Oblectant, cum mens anxia pervigilat:
Id gratum est mihi, me quoniam tibi ducis
amicum,

Muneraque et Musarum hinc petis et Ve-
neris.

10

Sed tibi ne mea sint ignota incommoda,
Manli,

Neu me odisse putes hospitis officium:

Ac-

V. 6. *thalamo pro lecto* in edit. Stat. haud dubie ex errore. V. 8. *pervigilet* male Scaliger. V. 9. *ducis* in triginta codicibus et edit. quatuor prioribus offendit Santenius. Magis quidem arridet et multo convenientior videtur nostra lectio *ducis*, quam primus Calpurnius vulgavit, sed haud inepte quoque explicari potest *me ducis* pro: me declaras, me alloqueris ut tuum amicum in hac epistola; confusa autem sunt sexcenties a librariis *dicere* et *ducere*. cf. supra Var. Lect. ad Carm. VIII, 4. V. 10. *et* priori loco omissum est in Codice Hamb. et Charta Reg. at in exemplari Bibl. Leid. totus versus legitur sic: *Munera Musarumque hinc petis hinc Veneris*. V. 12. *sospitis* tentabat Schraderus, sed cf. v. 68.

V. 5.) *Sancta Venus* cf. supr. ad Carm. XXXVI, 3.

V. 6.) *Desertum in lecto coelibe* solum et derelictum in lecto viduo et vacuo; plenius pro: *in lecto deserto*. sic *cubile desertum* v. 29.

V. 12.) *Hospitis officium*, quod hospes ab hospite ex hospitii jure exigere potest; ergo non amicitiae tantum, sed hospitii quoque vinculo Noster cum Manlio conjunctus fuit.

Accipe, queis merfer fortunae fluctibus
ipse,

Ne amplius a misero dona beata petas.

Tempore quo primum vestis mihi tradita
pura est, 15

Jucundum cum aetas florida ver ageret,
Multa fatis lusi: non est Dea nescia nostri,
Quae dulcem curis miscet amaritiam.

Sed totum hoc studium luctu fraterna mihi
mors

C 5

Abstu.

V. 13. *Aspice* in quibusdam; saepe enim in *adspicere* et *accipere* peccarunt librarii, vid. *Nic. Heinsf.* ad Claudian. in Eutrop. I, v. 485. et *Brouckhusius* ad Propert. II, 13, 29. *qui* in uno Mediolanensi. *quid* Nanius. *quam* laudat Crinitus in vita Catulli. *verfer* in alio Mediolanensi et Bodlejano.

V. 13.) *Queis m. fort. fl.* ipse nota et elegans fortunae adversae imago, maris impetuosi instar corripientis et voragine sua absorbentis miseros. *Stattius* comparat Horat. Epist. I, 2, 22.

V. 14.) *dona beata*, qualia non nisi a beatis, h. e. secunda fortuna utentibus, peti debent.

V. 15. 16.) *Expende* ornamentum vulgaris sententiae: cum adhuc essem adolescens. *Vestis pura* est toga virilis, ita vocata, quia tota alba fuit.

quam, deposita praetexta, sumere fere solebant adolescentibus anno aetatis decimo sexto, ut in vulgus notum est. Ad vers. minorem illustrandum varia ex graecis scriptoribus exempla congeffit *Stattius*.

V. 18.) *Quae d. c. m. a.* cf. quae in hanc sententiam notavimus supra ad Carm. LXIV. v. 95.

V. 19.) *Luctu fraterna mors abst.* exquisitiore forma pro: luctus fraternae mortis.

Abstulit. O misero frater adempte
mihi.

20

Tu mea, tu moriens fregisti commoda,
frater:

Tecum una tota est nostra sepulta do-
mus:

Omnia tecum una perierunt gaudia nostra,
Quae tuus in vita dulcis alebat amor.

Quojuſ ego interitu tota de ment efugavi 25

Haec studia, atque omnes delicias ani-
mi.

Qua-

V. 20. *Abſcidit* dedit ex vetere, ut ait, ſcriptura Scaliger; ſed noſtram lectionem auctoritate et conſenſu MSS. octo et viginti et editt. ante Scaligerum excuſarum confirmavit Sante-
nius.

V. 21.) Noſtrum ante ocu-
los habuit *Lotichius* Lib. III.
Eleg. 6, v. 39, 40.

*Tu ſtudium luſuſque meos,
tu gaudia vitae
Omnia fregisti morte, Sti-
bare, tua.*

V. 22.) Tecum omne ſi-
mul, quo domus noſtra nite-
batur, ſepultum eſt praefi-
dium, omnis gentis noſtrae
honor extinctus, omnia a con-
ſanguinitate nobis parta feli-
tas ſublata eſt; quam gravi-

rer ad miſerationem moven-
dam!

V. 23. *Omnia — noſtra.*
Hunc verſum uno tantum
mutato verbo ſuum fecit *Lo-
tichius* Ecl. I. v. 32.

*Omnia tecum una fuge-
runt gaudia noſtra.*

V. 24. *Quae tuus in vita*
cett.) In hanc ſententiam
Eldickius comparat Euripid.
Alceſt. v. 345.

Σὺ γὰρ μὲ τέρψιν ἐξείλας
βίη.

Quare, quod scribis: *Veronae turpe Catullo*

Esse, quod hic quisquis de meliore nota

Frigida deserto tepefecit membra cubili:

Id, Manli, non est turpe; magis miserum est.

30

Igno-

V. 27. *quae scribis* in uno Voss. V. 28. *quisque* in Cod. Leid. n. 13. *quisquam* dedit Muretus. In fine versus Excerpta Perrei addunt est. V. 30. *tepefunt* in quibusdam. *tepefiant* in optimo libro Vossii, unde Schraderus faciebat *tepefiat*, nimirum quoad membra. *tepefactat* in Excerptis Franc. Cacciae. placet haec lectio prae ceteris.

V. 27 — 30.) Sensus est: Quare, quod scribis, turpitudini esse Catullo, Veronae jam commoranti, quod Romae (*hic*) quilibet nobilior vel beator frigida in cubili deserto membra fovere, h. e. cum puella a Catullo deserta consuescere solet, id, Manli, non turpe magis, quam miserum est, (quia causa deserti et intermissi amoris fuit gravis dolor et luctus.) — Pōnit nimirum poeta ipsa verba, quibus Manlius in missa ad eum de hac re epistola usus fuerat; unde facile intelligitur, cur in versu 28 *hic* et v. 29 *tepefecit* (h. e. tepefacere solet) scripserit. Quod quidem ut statim in lectorum oculos incurreret, alia litterarum forma hunc locum ex-

cludendum curavi. — *quisquis*, nisi in fine versus additur est, jam pro *quisque*, *quilibet* positum est. et sic *quisquis* pro *quisque* apud ipsum Ciceronem occurrit ad Div. VI, 1. *Nam etsi, quocumque in loco quisquis est, idem est ei sensus; eodem modo quidquid pro quidque in Oratione pro Cluentio c. 19. ut quidquid ego apprehenderam.* et Livius XXXVIII, 27. §. 13. *generosum in sua quidquid sede gignitur.* Hinc quoque fortasse explicari potest conclamatus ille locus Virgilianus Eclog. III, 109.

110:

*Et vitula tu dignus, et hic:
et quisquis amores
Aut metuet dulces, aut experietur amarus.*

Da-

Ignosces igitur, si, quae mihi luctus ademit,

Haec tibi non tribuo munera, cum nequeo.

Nam, quod scriptorum non magna est copia apud me,

Hoc fit, quod Romae vivimus: illa domus;

Illa mihi sedes, illic mea carpitur aetas: 35

Huc una ex multis capsula me sequitur.

Quod

V. 32. *Ex quom nequeo*, quod in Codice quodam et editione vetusta invenerat, fecit Heinſius *quoi nequeo*, parum commode. V. 34. *quum Romae* in Collationibus et Excerptis quorundam. V. 35. *mibi*, quod pro *mea* in editionem Ald. 1592 invecum fuerat, jam ab aliis rejectum est. V. 36. *e* in nonnullis.

Dubitat quidem adhuc de hujus loci integritate Summus Heynius, nec unquam commodum et rationibus grammaticis consentaneum sensum inde elici posse existimat; et sane, ut nunc leguntur verba, inextricabili laborant difficultate. Sed omnis difficultas tolli posse mihi videtur mutata copula *et* ante *quisquis* in *sic*, et pro *metuet et experietur* recepta lectio-
ne, quae est in edit. Vener. *metuat* et *experiatur*, hoc sensu: uterque dignus est, qui positum pretium, vi-

tulam, accipiat; *sic* (vestro exemplo) *quisquis* (quisque, quilibet alius) aut metum in felici, aut amaritiam in infelici amore canendo exprimat; utrumque autem ab utroque pastore alternis expressum est.

V. 34. *Hoc fit, quod Romae vivimus*, causa est ea, quod proprium mihi domicilium Romae est, ubi omnis nostra servatur supellex libraria.

V. 36.) *Huc*, Roma inde Veronam. — *capsula* librorum et scriptorum theca et

Quod cum ita sit, nolim statuas, nos mente
maligna

Id facere, aut animo non satis ingenuo;
Quod tibi non utriusque petiti copia facta
est:

Ultero ego deferrem, copia si qua foret. 40
Non possum reticere, Deae, qua Manlius
in re

Ju-

V. 37. *me pro nos* in edit. Ald. 1502, unde ab aliis repetitum est; sed *nos* tuentur omnes MSS. et edd. antiquissimae, quibus usus est Santenius. V. 39. *petiti* ex conjectura Parthenii, quem plures secuti sunt, nam ejusmodi aliquid flagitat fere *utriusque*. — *Quod tibi non prius usque petenti* parum feliciter tentat Heinsius. pro *facta est* legitur in quibusdam libris MSS. *pesta est*, quod recepit Vossius. alias corruptas lectiones recentuit Santenius, ex quibus vix extrices lectionem nostrae praeferebam. V. 40. *differrem* male in libris MSS. et editt. vett. V. 41. *quam* pro *qua* recepit Santenius, quod in plus quam triginta Codd. et multis editt. antiquissimis invenerat; sed ex meo sensu multo aptius et verius est *qua*, quod in duobus Codd. Saibantibus et aliis reperitur, nam rem ipsam, in qua expertus sit Manlii auxilium, Catullus refert. Commentum Scaligeri *Quam me Allius* jam ab aliis explosum est.

receptaculum, unde, qui libros in capsula gestando pueros nobiliores in ludum litterarium euntes sequebantur, dicti sunt *capsarii*. vid. *Turneb.* ad Sueton. Ner. 36.

V. 39. *utriusque petiti*, (vid. *Var. Lect.*) utriusque rei, quam a me petiisti. cf. v. 10.

V. 40. *deferrem offerrem*, ut saepe apud Ciceronem. vide exempla in *Ernesti Clave Cic. l. v. deferre*.

V. 41. Eodem tempore, quo poeta Manlii precibus se satisfacere non posse declarat; opportune ejus animo obversantur accepta ab eo beneficia. Convertit autem se ad eas deas, h. e. Mufas, qui-

Juverit, aut quantis juverit officiis;
 Ne fugiens seclis obliviscentibus aetas
 Illius hoc caeca nocte regat studium.
 Sed dicam vobis. Vos porro dicite mul-
 tis
 45
 Millibus et facite haec charta loquatur
 anus.

V. 43. *Nec* in duabus principibus Venett. et septemdecim Codd. Santenii; sed non raro in scribendis particulis *ne et nec* peccarunt librarii. vid. VV. DD. quos laudat *Drackenborch.* ad Liv. I, 10, 3. Tom. I. p. 53. adde *Benslej.* ad Horat. Sat. II, 3, 262. V. 46. *et facite hoc fama loquatur anus* volebat Fruterius. pro *charta* perperam in plurimis libris MSS. *certa* vel *curva*, unde Achilles Staius tentabat *cera*; sed *charta* est in optimo codice olim Ducis de la Valliere, nunc Santenii, et confirmatur imitatione Martial. XII, 4.

quibus, ut Theocritus eanit, (Idyll. XVI, 1, 2.) cura est, ὑμεῖν ἀγκυρῶν κλέα ἀνδρῶν, et eorum nomina aeternitati consecrare.

V. 42.) *Juverit* sc. me.

V. 43.) Ne ulla usquam haec ejus de me merita oblitteret oblivio; expende, quam egregie poeta hanc sententiam exornaverit.

V. 45.) Novo exemplo poeta jam Musis canendi materiam suggerit, quam alias Musae poetis suggerere solent. Causam hujus novitatis repetit ab ejus dolore, in quo,

quas ipse sustinere nequit partes, lepide Musis delegat.

V. 46. *charta loquatur anus*, olim cum *charta* fuerit vetusta, intellige carmina ad posteritatem propaganda; sic *anus* passim adjective ponitur; exempla vide apud Vulpium. cf. supra ad Carm. IX, 4. Expressum hoc esse ex Fragment. Aeschyli ὡς λέγει γέρον γράμμα indicavit *Vahlenarius* ad Euripid. Phoeniss. v. 103. p. 38. *Santenius* in hanc rem laudat *Toupium* ad Theocritum Tom. II. p. 394.

Notescatque magis mortuus, atque magis:

Ne tenuem texens sublimis aranea telam,
Deserto in Manli nomine opus faciat. 50

Nam, mihi quam dederit duplex Amathusia curam,

Sci-

*** In plerisque Codd. antiquis hic est lacuna, quae in Datiano et octodecim aliis Codd. apud Santenium expleta est sic: *Omnibus et trivis vulgetur fabula passim*, in octo aliis Codd. caeterisque editionibus omnibus: *Omnibus inque locis celebratur fama sepulti*. V. 49. *Nec reposuit Santenius multorum librorum MSS. et editt. antiquarum auctoritate commotus; mihi oratio postulare videtur ne, cf. ad v. 43.* V. 50. *In deserto Auli* ex conjectura Marcitii, quam amplexus est Vulp. in nomine *Manli* miram in modum discrepant MSS. vid. Santenium. V. 51. *Amatutia* in Cod. Saibantis, Vallieriano et secunda Veneta. *Amatuntia* in primo Mediceo et editt. antiquioribus. sed formam *Amathusia* praefert *Heinsius* ad Ovid. Amor. III, 15, 15. et sic est in omnibus fere editt. Santenii.

V. 49, 50. *Ne tenuem texens sublimis aranea* cet.) Nota imago de rebus neglectis et in situ et squalore jacentibus. cf. *Brouckhus.* ad Propert. III, 4, 33. et supra ad Carni. XIII, 8. *arana sublimis* telam suam in sublimioribus locis suspendens. *Des. in Manli nom. opus faciat*, neglectum Manlii nomen, ubi illud scriptum est, texturam obducatur.

V. 51. *duplex Amathusia.*

Multiplicem duplex Venus ab interpretibus ad hunc locum experta est explicationem, quam ita a Catullo vocantur putant, vel, quod sit fallax et dolosa, ut dicitur *duplex Ulysses* apud Horat. Od. I, 6, 7, vel quod amatoribus modo propitiam modo iratam se praebet; vel quod Catullum ad duas puellas amandas pellexerit: vel quod Catullus utriusque sexus amore flagaverit: vel quod gemina sit Venus;

Scitis, et in quo me corruerit genere:
Cum tantum arderem, quantum Trinacria
rupes,

Lym-

V. 52. *torruerit* Palatinus membranaceus et Commelinianus apud Santenium, quam lectionem probant Statius, Vulpus et alii. Sed *corruerit* exstat in sex et viginti Codicibus Santenii et omnibus editionibus antiquis, quod sumendum est active pro: prostraverit, pessumdederit; quod quamvis paulo insolentius a Catullo dictum videri possit, idem tamen vim amoris, cui quis succumbit, vel quo quis prosternitur, graviter describit; huc pertinet locus Horatii Od. I, 19, 9. *In me tota ruens Venus*. quid? si ad hoc exemplum una transposita vocula versus legatur sic: *Scitis et in me quo corruerit genere*. Quod si autem ex norma Criticorum lectio difficilior praeferrī debet facilliori, jam ex hac ratione verior habenda est lectio *corruerit*; nec me movet, quod *torruerit* magis conveniat versui sequenti, ut observat Turnebus in Advers. XVI. cap. 1, cum et nostra lectione bene nexus constet. *corpuerit* pro *corripserit* coniecit Marklandus in notis ineditis apud Santenium. *torruerit cinere* vult Heinsius. *in qua me torruerit Venerē* ingeniose emendat Schraderus, modo in versu majori *Amathusia* non praecederet.

Venus; vulgaris *πρόνημος* et coelestis *ἑρακία*: vel quod Veneris ram maris quam feminae effigies barbata in Amathunte culta fuerit, ad quam poeta respexisse videri possit. — Mihi quidem ideo jam Amathusia dicta a Catullo videretur *duplex*, quod dea in puellae, quam deperibat Noster, amore, non ipsi uni tantum, sed alii simul favebat, h. e. quod eandem, quam amabat, cum alio conjunxerat; cf. v. 135 et 146. et sic

duplex habet fere notionem fallaciae.

V. 52. *in quo genere*, in quam gravi amoris genere; quale est illud, ubi ab alio simul amatur puella. — *me corruerit* vid. *Var. Lect.*

V. 53. *Trinacria rupes* Aetna in *Sicilia*, quam antiquis a tribus promontoriis, (quae Graecis *ἄνερα*.) Peloro, Pachyno et Lilybaeo dictam esse *Trinacriam*, in vulgus notum est. *Trinacria Aetna* Virgil. Aen. III, 554. caete-

Lymphaque in Oetaeis Malia Thermo-
pylis;

Moesta neque assiduo tabescere lumina fletu 55

Cessarent, tristisque imbre madere ge-
nae.

Qualis in aërii pellucens vertice montis

Ri-

V. 54. Pro *Lympha* in uno Vaticano *Vnda* haud dubie ex interpretatione. pro *Oetaeis* varia in variis libris offeruntur lectionum monstra; vid. Santen. Eodem modo libri variant in *Malia*, quae lectio certe post Parthenium non impugnari debebat. vid. not. *Lamia* tentabat Taurellus. Sed Voisius importavit *Daulia*, merito hoc nomine jam reprehensus ab *Hemsterhysio* ad *Lucian*. T. I. p. 112. V. 55. nec in tribus libris Santenii.

caeterum luxurians poetarum ingenium saepius flammam amoris cum ignibus Aetnaeis comparat. Sic Ovid. Rem. Amor. v. 491.

*Quamvis infelix mediator-
reberis Aetnae,*

*Frigidior glacie fac vi-
deare tuae.*

alia exempla dant Statius et Vulpus.

V. 54.) Sensus: et quantum ardent thermæ s. aquae calidae in Thermopylis. — Hujus aquae calidae fontes Herculi dicati fuerunt in ipsis Thermopylarum, inde sic dictarum, faucibus sive ingressu, quae a superimpendente illis monte Oeta vocantur *Oe-*

taeae; ipsa aqua autem dicitur *Malia* ab adjacente regione *Maliensi*, quae *sinum Maliacum* ad Orientem habet. Fulse et erudite hanc rem examinavit Santenius, quem vide.

V. 57 seqq.) Hanc elegantissimam cum rivo comparationem male ad lacrymarum imbrem trahit Muretus, quem cum aliis secuti sunt Vulpus et Santenius, qui loca plane huc non pertinentia in hanc rem ex Homero laudant; nexus institutae comparationis aperte est hic: quale levamen aestatis tempore lasso et sudanti viatori est dulcis rivus, et quale solatium venti secun-

Rivus muscoso profilit e lapide:
 Qui cum de prona praeceps est valle volu-
 tus,

Per medium densi transit iter populi, 60
 Dulce viatori lassio in sudore levamen,
 Cum gravis exustos aestus hiulcat
 agros:

Ac veluti nigro jactatis turbine nautis

Le-

V. 58. *a lapide* in Datii codice; sed nemo non praeferebat *e lapide*. V. 59. *de prono colle* suspicabatur olim Santenius. V. 61. *basso viatori*, quod vitiose in Codd. legitur, non dubitavit in fidem suam recipere Vossius. V. 63. *Hic* in omnibus fere MSS. Santenii; in tribus *baec*; sed res ipsa flagitat *Ac*.

di afflatus nautis tempestate
 jactatis praebet, tale mihi in
 amore meo Manlii fuit auxi-
 lium. — *pellucens* limpidus.
 Vulpius in hac voce arguta-
 tur.

V. 60.) *Per medium densi
 transit iter pop.* per mediam
 viam, quam celebrat et fre-
 quentat populus.

V. 61.) *Eldickius* bene
 cum Nostro comparat locum
Anytæ VII, 3. in *Analectis*
Vett. Poet. Graec. Brunckii
Tom. I. p. 198.

Πίδακα τ' ἐκ παγαῖς ψυ-
 χρὸν πίε' δὴ γὰρ ὁ-
 δίταις
 "Αμπαυμὶ ἐν θερμῶ καύ-
 ματι τῆτο φίλον.

Similiter quoque Oppianus
 Cyneg. II, 39:

Ψυχρὸν δ' ἐξ ἄντροις προ-
 χεύμενον ἄργυρον ὕδαρ
 Οἶον κεκηκῶσι ποτόν, γλυ-
 κερὸν τε λεστερόν.

Inprimis huc pertinet Epi-
 gramma Asclepiadis XX. in
Analectis Vett. Poett. Graec.
Brunckii Tom. I. p. 205.

Lenius adspirans aura secunda venit,
Jam prece Pollucis, jam Castoris implo-
rata :

65

Tale fuit nobis Manlius auxilium.

D 2

Is

V. 64. *Leniter* in Datii Cod. m. pr. et Riccard. apud Sant.
V. 65. In hoc emendando versu valde laborarunt interpretes,
sed sine necessitate. vid. not. *Jam prece Polluces, jam Casto-
ras implorante* refinxit Vossius. *Jam face Pollucis, jam Casto-
ris implorata* Anonymus apud Santenius. *Jamque ope* El-
dickius.

V. 64.) Præivit in hac
comparatione, ut Santenius
monuit, Hom. Iliad. VII, v.
4-7.

Ὡς δὲ θεὸς ναύτησιν ἐελ-
δομένοισιν ἔδωκεν

οὖρον, ἐπὴν πεκάμωσιν εὐ-
ξέσησ' ἐλάτῃσι

Πόντον ἐλαύοντες, καμάτω
δ' ὑπὸ γυῖα λέλυνται·

Ὡς ἄρα τῷ (Hector et Paris)

Τρώεσσιν ἐελδομένοισι

Φαιήτην.

V. 65. *Jam prece P. iam*
C. implor. Durch das Gebet
zum Castor und Pollux end-
lich erfleht. — implorata
sc. aura secunda, in casu pri-
mo. Turbae, quas in hoc
loco excitaverunt interpre-

tes, (vid. *Vār. Lect.*) natae
sunt ex male intellecta voce
implorata, quam perperam
in casu sexto ad *prece* retule-
runt. Nec vidit hanc frau-
dem Santenius. — *prece Pol-*
lucis, h. e. ad Pollucem. Ca-
stor et Pollux navigantibus
sunt dii σωτήρες, ut notum.
cf. supra ad Carm. IV, 27. —
jam in summo periculi dis-
crimine; quo sensu eleganter
haec particula a poetis re-
peti solet.

V. 66.) Similiter Euripi-
des, quem laudat Vulpius,
Orest. v. 725:

— — πικρὸς ἐν κακῷ
αἰνήρ,

Κρέσσων γαλήνης ναυτί-
λαισιν εἰσθαῖν.

Is clausum lato patefecit limite campum,
 Isque domum nobis, isque dedit domi-
 nam :

Ad quam communes exerceremus amores,
 Quo mea se molli candida Diva pede 70
 Intulit, et trito fulgentem in limine plan-
 tam

Innixa, arguta consistit in solea :

Con-

V. 67. Quam turpiter librarii aberraverint in voce *clausum*; vid. apud Santenium. V. 72. *constituit solea* in Codicibus fere omnibus et edit. antiquis. Sed dignior Catullo est nostra lectio, ab Aldo jam revocata et auctoritate aliquot præstantissimorum Codd. apud Santenium probata. pro *arguta* Lipsius in Cod. aliquo deprehendit *angusta*.

V. 67.) Sensus: Is viam, qua libere et sine impedimento percipere nunc possum amoris fructum hucusque mihi interceptum, patefecit. Elegans imago ab iis translata, qui ex locis angustiis et interceptis in apertam planitiem deferuntur.

V. 69.) *Ad quam*, in ejus amplexibus. Santenius *quam ad domum* refert, sed tum haud dubie Catullus scripsisset in *qua*. — *communes* mutuos.

V. 70.) *Quo* refer ad *domum*. — *molli pede* molliter et delicate posito. Sic *mollia brachia* apud Ovid. Arte

Am. I, 595 in re saltatoria de iis, quae cum arte et gratia moventur. *molliter ire* est apud Propert. II, 12, 24, ubi Vulpio laudatur Incertus poeta ex Anthol. I, c. 67.

Λεσβίδες, ἀθροὶ ποδῶν βήματ' ἐρεισάμεναι.

Haud exigua autem apud veteres pulchritudinis laus in molliori incessu ponebatur. cf. Vulp.

V. 71.) *fulgentem* ab externo ornatu; intelligere cum Vulpio possumus aurea vincula.

V. 72.) *Innixa*. Similis est, quem laudant, locus Propertii II, 22, 4:

Pro-

Conjugis ut quondam flagrans advenit
amore,

Protesilaëam Laodamia domum

Inceptam frustra, nondum cum sanguine

facro

75

D 3

Ho-

V. 73. *amorem* male in decem MSS. Sant. V. 75. pro *Inceptam*. Codd. apud Sant. offerunt vel *Incepta et* vel *Incepta ut* vel *Accepta et*, et unus Vossii *Inceptum*. Eldickius conjiciebat *Inseffam*.

*Profilit in laxa ni x a pedem
solea.*

cf. Ovid. Amor. III, 1, 31. et ibi *Burmannum*. — *arguta*, h. e. exigua et concinna (*nett, niedlich*). Commodè in hanc rem laudat Vulpus Virg. Georg. III, 80. *argutum equi caput*, h. e. exiguum et venustum. — Alii *argutam soleam* explicant de stridula, crepitu et stridore inter ambulandum edente, sed displicet jam haec subjecta notio, nec apud veteres solearum stridor ad deliciarum genus pertinuisse videtur. *Soleae* autem mulierum et hominum delicatorum sunt *calcei*, unde *soleae muliebres* apud Ciceronem Clodio et Verri obijciuntur. Har. Resp. 21. Plura de *soleis* vid. apud *Balduinum de calceo antiquo* c. XI.

V. 74.) *Laodamia*. „*Ea uxor Protesilai fuit, quae cum maritum suum primum*

ex omnibus Graecis in bello Trojano ab Electore interfectum esse audisset, nimio illius desiderio contabuit. Sunt, qui dicant, viri unbram ei se in somnis obtulisse, inque illius complexibus ipsam emortuam. Alii, obtinuisse Protesilaum, ut ex inferis, ad visendam uxorem, reverteretur: cumque eam reperisset adjacentem imaginunculae, qua viri mortui vultum exprimendum curaverat, petiisse, ut ne sibi amplius superses esse vellet: tum ipsam, acta per pectus hasta, sibi mortem attulisse. Quod autem tam brevi tempore, marito suo frui, ipsi licuerit, Catullus deorum iram in causa fuisse dicit, quibus ante nuptias sacra rite perpetrata non forent.“ Muret. cf. Lucian. DD. M. XXIII. Ovid. Epist. XIII. et Hygin. Fab. CIII et CIV.

V. 75.) *Inceptam frustra,*

Hostia coelestes pacificasset heros,
 Nil mihi tam valde placeat, Rhamnusia
 virgo,
 Quod temere invitis suscipiatur heris.
 Quam jejuna pium desideret ara cruorem,

Docta

V. 76. *conciliaffet* in nonnullis Codd. et edit. sed in plurimis *pacificasset*. V. 77. *jam* pro *tam* in Excerptis Perreii ex solemni harum particularum confusione. vid. *Heinsf.* ad Ovid. *Heroid.* III, 67. et *Brouckhus.* ad Propert. II, 7, 1 et 37. *valide* pro *valde* in nonnullis Codd. V. 79. *desiceret* male in multis. *desideret* In uno Voss. et edit. Rheg. sic particulae *Quod* et *Quam* in hoc et superiori versu miram in modum turbatae sunt. vid. Santen.

inchoatam frustra, h. e. *imperfectam*, ut vocat Val. Flaccus VI, 659, ubi nimirum nova nupta mox post nuptias fit vidua. *δόμεον ἡμιτελῆ* vocat Homerus, de hac ipsa Protefilai domo loquens II. v 701. vid. imprimis *Hemsterhus.* ad Lucian. Tom. I. p. 410. adde *Potteri* *Archaeol.* Graec. T. II. lib. IV. c. 11. Hoc pertinet Diodori Jun. Epigramma IX. in Analcetis Vett. Poett. Graec. Brunckii Tom. II. p. 187.

Ἡμιτελῆ θάλαμον τε, καὶ
 ἔγγυθι νυμφικῶ
 λέκτρα
 ἔδρε, λ. πᾶν, ὄλεθρον οἶμον
 ἔβησ' Αἰδῶ.

Sic incepti Hymenaei de pri-

mo conjugii tempore dicuntur Virg. Aen. IV, 316.

V. 76.) *Hostia* intellige sacra, (*προγάμεια, γαμήλια, προτέλεια*) quae ante nuptias rite institui solebant; vid. *Potteri* *Archaeol.* Gr. T. II. lib. IV. c. 11. imprimis, quem laudat Santenius, *Ruhnkenium* ad Timaeum sub voce *προτέλεια*.

V. 77. 78.) *Rhamnusia virgo*. cf. supra ad Carm. LXIV, 396. et ad Carmen L, 20. — *invitis heris ἀέκητι θεῶν*. *heri*, dii, paulo ante plenius dicuntur *coelestes*. Sententiae respondet notissimus ille locus Virgil. Aen. II, 402:

Heu nihil invitis fas quemquam fidere divi!

ubi cf. *Cerdanus*.

Docta est amisso Laodamia viro;

80

Conjugis ante coacta novi dimittere col-
lum,

Quam veniens una atque altera rursus
hiems

Noctibus in longis avidum saturasset amo-
rem,

Poffet ut abrupto vivere conjugio:

Quod scibant Parcae non longo tempore
abesse,

85

Si miles muros iffet ad Iliacos.

D 4

Nam

V. 81. *novum* in tredecim Codd. apud Santenium. V. 84. *Poffet et* in Cod. Datiano. Sic in quovis scriptore confusarum particularum *ut et et* exempla exstant. Liviana collegit *Drackendorch.* ad Liv. Tom. III. p. 409. cf. VV. DD. quos laudat. Idem ad Sil. Ital. V, 217. *Poffet ab innupto* ex uno Cod. protulit et pro ingenio suo probavit Vossius. V. 85. *abisse* in sexdecim Codicibus et duabus primis Venet. apud Santenium. in aliis *abesse*, quod pleraeque editt. tenent; saepissime enim inter se confusa sunt a librariis *abesse* et *abisse*, ut multis exemplis docet *Drackendorch.* ad Liv. XXVII, 44. §. 3. Tom. IV. p. 130. cf. et alios ibi laudatos poetarum interpretes. *adesse* pro *adfuturum* aequo paene jure legi posse putat Santenius. *Quod scibant Parcae non longe tempus abesse* conjecit Schraderus.

V. 79.) *Quam jej. p. desid. ara cruorem*, pro vulgari: quam sitiens sit ara hostiarum sanguinis.

V. 81.) *Conjugis novi col- lum* significanter atque ornate pro: *novum conjugem.*

V. 82.) *veniens rursus re- diens.*

V. 85., 86.) Sensus est: Quod quidem triste fatum novi Laodamiae disrumpendi conjugii brevi tempore, cum Protesilaus ad bellum Trojanum profectus esset, impletum iri, Parcae non ignorabant.

Nam tum Helenae raptu primores Argiuorum

Coeperat ad sese Troja ciere viros:

Troja nefas, commune sepulcrum Europae
Asiaeque,

Troja virum et virtutum omnium acerba
cinis; 90

Quae nempe et nostro letum miserabile
fratri

At-

V. 89. *Asiae Europaeque* praetulit Santenius, plurimorum Codd. auctoritate commotus; sed in novem MSS. apud eundem et omnibus fere editionibus antiquis est: *Europae Asiaeque*. V. 91. Mira est, quibus in variis libris hic versus incedit, formarum varietas, quae omnes ac singulae nec appingi sine molestia, nec lustrari sine taedio possunt; en harum potiores: *Quae nuper nostro* Passeratius; *Quae nunc et nostro* Marcilius; *Quae, ve, ter nostro* Scaliger in priore recensione; *Quae, (ve te) nostro* in posteriore; *Quae, vae, vae, et nostro* commodissime Raphelengius; *Quaemet et id nostro* Vossius, cui adhaeret Vulpus; *Vae mihi, quae et, vel: Quaeene etiam id* Heinsius, cujus posteriorem emendationem recepit Santenius. Varios librarium errores, e quibus vix elici potest sana lectio, vide apud Santenium. Ego dedi vulgatam lectionem in plurimis edit. post Aldum repetitam, et facilitate sua se commendantem.

V. 87.) *primores Argivor.* cf. supra ad Carm. LXIV, 4.

V. 88.) *Troia nefas.* Sufstuli parenthesin, quae vox *nefas*, quae cum *Troia* jungi debet, in plurimis editionibus exhiberi solet. *Troia nefas* est nefaria, nefanda. Plane ita *nefas Helena* pro *nefaria* dicitur a Virgilio

Aen. II, 585. et sic Cleopatra *nefas* Aen. VIII, 688. — *Europae Asiaeque* cf. Strat.

V. 89.) *acerba cinis* genere feminino passim apud optimos scriptores. exempla vid. apud *Burmannum* Sec. ad Anthol. T. II. p. 32.

V. 91.) Fraternalis mortis recordatione, quam refricabat

Attulit: hei misero frater adempte mihi!
 Hei misero fratri jucundum lumen ademptum:

Tecum una tota est nostra sepulta domus:

Omnia tecum una perierunt gaudia nostra, 95

Quae tuus in vita dulcis alebat amor.

Quem nunc tam longe non inter nota sepulcra,

Nec prope cognatos compositum cineres,

D 5

Sed

V. 94. *Tecum una nostra est tota* in uno libro MS. Vossii, uade ille: *Tecum cum nostra est tota sepulta domus.* V. 97. pro *Quem* in pierisque Codd. *Quae*, unde in nonnullis factum est *Quae*. V. 98. Non in uno Voss.

bat Trojae cogitatio, iterum poeta abripitur. cf. supra ad Carm. LV, 5 sqq.

V. 93.) Diligiam in hoc versu animadvertit Passeratius, cum *jucundum lumen ademptum* tam ad mortuum quam ad superstitem fratrem referri liceat. nimis acute!

V. 97.) *nota sepulcra* patria, avita, πατρίαι μνήματα. vid. Santen.

V. 98.) *compositum*. componi (συσέλλεσθαι) proprie dicuntur cineres atque ossa, cum, vasculis suis inclusis, in monumentum condebantur; deinde de toto funebri apparatu singulisque ejus partibus hoc verbum usurpatur. vid. Heyne ad Tibull. III, 2, 26. et Kirchmannus de *Funeribus Romanorum* III, c. 8.

Sed Troja obscena, Troja infelice sepul-
tum

Detinet extremo terra aliena solo.

100

Ad quam tum properans fertur simul un-
dique pubes

Graeca penetrales deseruisse focos:

Ne Paris abducta gavifus libera moecha

Otia

V. 99. *sepulchrum* male in quibusdam Codd. et edit. V. 100. *externo* in quibusdam Santenii; sed recte idem vindicat *extremo*. De confusione vocum *externus* et *extremus* praeter Brouckbussium ad Propert. II, 13, 40. quem laudavit Santenius, vide, quibus testimonium denunciat Drackenborch. ad Sil. Ital. IX, 209. V. 101. *fertur unde undique pubes* primus Raphelengius, ex Lipsii, ut putat Santenius, conjectura, quem secuti sunt alii; sed multorum Codd. auctoritate *simul undique* tuetur Santenius, quem vide, qui et alias corruptas lectiones recenset. *fertur lecta undique pubes* non male tentat Eldickius. V. 102. *deos pro focos* probat Vossius et Davissius ad Cic. Nat. Deor. II, 27. sed plurimi Codd. stant pro *focos*. V. 103. *Nec* vitiose in tredecim Codd. Santenii; *Neu* in Commeliniano et Baluziano, quod ferri potest.

V. 99.) *Troia obscena* abominanda, detestabilis. sic *faemes obscena* apud Virg. Aen. III, 367. *omina obscena* apud Cic. Pro Domo c. 55. *ostentum obscenum* Sueton. Galba c. 4. *obscenae flammae* Ovid. Met. IX, 508 nimirum res dicuntur *obscenae*, quas non sine horrore quodam cogitare possumus. Qui *Troiam obscenam* de inauspicato condita interpretantur, paulo altius rem repetunt.

V. 100.) *Detinet κατέχει*, vide de hac voce Observatt. Miscell. Tom. I. p. 15. — *extremo*, longe remoto, nisi de littore, quo frater Catulli sepultus fuit, (cf. supra Carm. LXV, 7.) cum Vulpio cogitare malis.

V. 102.) *penetrales*, quia foci in interiore aedium parte erant, *Eldickius* cum hoc loco comparat Bionem Idyll. XV, 9 sqq.

Otiâ pacato degeret in thalamo.

Quo tibi tum casu, pulcherrima Laodamia,

105

Ereptum est vita dulcius atque anima
Conjugium; tanto te absorbens vortice
amoris

Aestus in abruptum detulerat barathrum;

Quale ferunt Graji Pheneum prope Cylle-
neum

Siccare emulsa pingue palude solum; 110

Quod

V. 108. *depulerat* ingeniose Heinſius. V. 109. In plurimis Codd. sine aspiratione *Peneium* vel *Peneum* — errores librario- rum in voce *Cylleneum* vide apud Sant. multi tamen libri MSS. genuinam lectionem *Cylleneum* servant. *Peneum* propter *amoe- num* tentabat Parthenius, quem nonnulli secuti sunt. V. 110. *Siccari* in omnibus Codd. et edit. pro quo olim jam *siccare* le- gendum esse suspicabar; barathrum enim non siccatur, sed siccatur paludosa loca. vid. not. nunc video ex nota Santenii, idem in mentem venisse *Schraderso* Emendat. p. 17. non dubitavi au- tem apertum vitium tollere et lectionem, quam ipsa res flagi- tat, in textum recipere. Pro *pingue* idem Schraderus malebat *putre.*

V. 107-112.) *Coniugium* hic: Amor enim tuus erga pro conjugē, ut apud Virgil. Proteſilaum tam profundus Aen. II, 579. Propert. III, 13. fuit, quam profundum fuisse 20. et passim. Sic *ſervitium* dicitur illud barathrum, quod pro ſervo et *latrocinium* pro ab Hercule olim in imo mon- latrone apud Ciceronem, — te exciſum agros prope urbem Pheneum aquis paludosis pur- *tanto te absorbens* cet. Sen- gasse Graeci perhibent. — ſus et nexus totius loci est

Gra

Quod quondam caesis montis fodisse medullis

Audit falsiparens Amphitryoniades:

Tem-

V. III. *fudisse* perperam in Leidensi et uno Saibantis. V. III. *Audet* in omnibus fere MSS. et editionibus antiquioribus, quod explicant: *audebat*, *ausus est*. — *fodisse* autem in versu majori pro *fodere* sumunt; quod quam durum sit, quilibet facile sentit. *ausus* exhibent editt. Gryph. Muret. et aliae. Equidem juvenis adhuc, cum primum in hunc locum incidissem, jam tum pro *Audet* reponendum esse conjeceram *audit*; quamvis hic verbi usus non satis poeta dignus mihi videbatur; sed nunc eo minus de hujus emendationis necessitate dubito, cum eandem a tribus aliis, a Palmerio in Spicil. p. 716. ab Anonymo quodam in exemplari Gronoviano, et nuperrime a Santenio propositam videam; qua quidem in textum recepta confutere latinitati, quae illam flagitat, malui, quam superstitiose librariorum erroribus adhaerere.

Graphice igitur describit poeta, quem Graeci dicunt Βαθὺν ἔρωτα. jam videamus de singulis. *tanto te* refer eo, quod conjux ei vita et anima dulcior fuit. *barathrum* proprie de profundo illo apud Athenas loco subterraneo, in quem praecipitabantur scelerati; deinde de qualibet immensa voragine. — Opportune cum hac amoris in altam voraginem detrudentis miseris descriptione comparat Vulpus Fragmentum Anacreontis, quod exstat apud Hephaest. p. 40 et in edit. Fischeri p. 267. μ' Ἐρως - χερσὶν ἔλασεν ἐν καρπῶν.

— *Quale* sc. *barathrum Graji ferunt siccare* h. e. exsiccare, purgare, (non *siccari*, vide *Var. Lect.* nam sic scribi quoque debebat *Quali*) *pingue solum* iutosum, *emulsa palude* (exhausta et derivata palude in *barathrum*) *Pheneum prope Cylleneum*. Erat *Pheneum* vel *Pheneus* prisca urbs Arcadiae (Homeri Ilias II, 605.) in monte Cyllene sita. — *Audit fertur* (vid. *Var. Lect.*) *falsiparens* (Ψευδοπάτωρ) quia falso Amphitryonis proles habebatur Hercules, cum verus ejus pater esset Jupiter. — Omnem rem illustrat locus Pausaniae in Arcadicis VIII, c. 14, qui tradit *Herculem*

Tempore quo certa Stymphalia monstra
sagitta

Perculit, imperio deterioris heri:

Pluribus ut coeli tereretur janua Divis, 115

Hebe nec longa virginitate foret.

Sed

V. 114. *perculit* in plurimis Codd. sic saepe apud Livium *perculi* et *peruli* commutarunt librarii. vid. *Dräckenborch.* ad Liv. Tom. IV. p. 949.

lem Tirynthe ab Eurystheo pulsum Pheneum se recepisse: cumque Olbius annis immodica eluvione Pheneaticum agrum obsidione teneret, fossam duxisse stadiorum LX sub vicinos montes excurrentem, in quam paludes defluerent. Vulp.

V. 113.) *Stymphalia monstra.* De monstris illis volucribus, ab Hercule in Arcadia occisis, locus classicus est apud Pausaniam in Arcadicis lib. VIII, 22, e quo, quae huc praecipue spectant, adscribam: *Ἐπὶ δὲ τῷ ὕδατι ἐν Στυμφάλῳ κατέχει λόγος ὄρνιθας ποτε ἀνδροφάγους ἐπ' αὐτῷ τραφῆναι. ταύτας κατατοξεύσαι τὰς ὄρνιθας Ἡρακλῆς λέγεται.* cett. cf. Santen. — *certa*, non aberrante a scopo. Sic passim *certus* de *arcu*, *nervo*, *ictu*, *hasta*, *dextra* cet.

V. 114.) *deterioris heri.*

Eurysthei, qui ab ipso Hercule apud Homerum *Odyss.* XI, 620 dicitur *χείρων Φαίς*. — De fatali necessitate, ex qua Hercules Eurysthei imperio subjectus fuit, lege Hom. II. XIX, 98 sqq.

V. 115.) *Pluribus ut coeli cet.* ut ob facta praecleara in numerum deorum recipetur, ut *interesset* (Horat. *Od.* IV, 8, 30.) *optatis Jovis epulis.* — *janua coeli* ut *limen* vel *limes coeli.* cf. supra ad Carm. LXVI, 59.

V. 116.) *Hebe nec longa virg. foret,* et cum Hebe, ne vetula virgo fieret, iniret conjugium; quo quidem ipso tecepti inter deos herois vita designari solet. cf. *Virg. Ecl.* IV, v. ult. *Homer. Odyss.* XI, 601, 2:

— αὐτὸς (Hercules) δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεῶσι τέρεται, ἐν θαλίῃς, καὶ ἔχει καλλιόφρον Ἴβην.

Sed tuus altus amor barathro fuit altior illo,
 Qui tunc indomitam ferre jugum do-
 cuit.

Nam

V. 118. Mirum, quantum libri veteres in hoc versu variant. *Qui d-vum domitum* in plurimis codicibus apud Santenium. *Qui divina dominae* in Vatican. *Qui tuum domitum* in septemdecim Codd. Santenii et editione Rheg. *Qui divum dominum* in Codice Corv. et Lambin. et editt. Vicent. et Brix. *Qui tum* in Bodlejano et Hamb. *Quique divum* in Commeliniano et Baluz. *Quique tuum dominum* in altero Sant. *Quin* in Leid. *Quod divum dominum* Ald. *Quod divum domitum* Scalig. et Rapheleng. explicant nimitum interpretes *divum* de Hercule, qui, ut Vulpus ex Athenaeo l. XIII. p. 603. docet, Eurysthei amore irretitus atque ita domitus sit. *Qui te non domitum* exhibent Cuarrinus et Excerpta Ruhnkenii. *Quod domini dominum* in Variantibus Latini Latinii. *Qui tunc te indomitum* in margine Cod. Dat. Haec igitur lectionis varietas incitavit emendandi studium; Franc. Puccius quidem tentabat: *Qui divum*: Achilles Stadius: *Qui tantum indomitam*: Fruterius: *Qui nondum domitam*: Vossius: *Qui in vita indomitum*: Heinsius: *Qui te adeo dominum*: Anonymus quidam: (quem Dorvillium esse suspicatur Santenius) *Qui invitam dominam*: Schraderus: *Qui tauri indomitam*: Eldickius tandem totum versum sic refingit: *Qui vitam in domini te ire rogum docuit.* pro *docuit* in Mediolanensi est *decut* ex solenni librorum in his verbis aberratione. vid. *Burmann.* ad Ovid. *Metam.* III, 10, 48. et *Trist.* I, 6, 26. in *Vossiano domuit*, in *Baluziano* et *Palatino potuit.* nos dedimus: lectionem, quae videbatur accommodatissima, a *Corradino* propositam et in editt. *Gotting.* et *Bipont.* exhibitam.

V. 117, 118.) Sensus est: Imo profundus tuus amor, qui te tum adhuc indomitam (virum nondum expertam) maritale jugum ferre docuit, barathro illo adhuc fuit profundior. Sic, puto, egregie omnia cohaerent. Quantum pulveris in versu minori tam ex-

plicando quam emendando commotum sit, vide in *Var. Lect.* — *indomita*, innupta, intacta, *παρθένος ἀδμης* Hom. *Odyss.* VI, 109 et 228, cujus *cervix*, ut cum Horatio loquar, *nondum subacta* et *domita* est. *jugum ferunt domitae*, h. e. nuptae, virum pas-

Nam neque tam carum confecto aetate pa-
renti

Una caput feri gnata nepotis alit: 120

Qui, cum divitiis vix tandem inventus
avitis

Nomen testatas intulit in tabulas,
Impia derisi gentilis gaudia tollens,

Sufci-

V. 121. *Qui cum in divitiis* male coniecit Scaliger. V. 122. *ceratas* vult Schraderus. *detulit* edidit Parthenius. V. 123. *Irrita* pro *impia* male praefert Heinsius.

passae. cf. Horat. Od. II, 5; 1
sq. et ibi Interpretes.

V. 119. 120.) Venustissima
mollissimi Laodamiae erga
maritum amoris comparatio!
Vix quisquam enim molliori
amoris sensu potest affici,
quam senex capularis, cui,
diu speratus divitiarum heres,
dulcissimus nepos ab unica
filia natus tandem obtigit. —
Statius comparat cum Nostro
Pind. Olymp. X, 102 sq. *ca-*
put inservit periphrasi ut pas-
sim. *nepotis feri* (τηλυγέτης)
avo in extrema vitae aetate
demum nati. *una gnata* uni-
ca filia. *alit* educat. Com-
mode laudat Vulpius Hom. II.
IX, 478, 79:

Καί με Φίλησ', ὡσεὶ τε πα-
τὴρ ὄν παῖδα Φιλήσῃ
Μοῦνον, τηλυγέτον, πολλῶν
σὺν ἐπὶ κτεάτεσσι,

V. 122.) *testatas in tabu-*
las, in tabulas testamenti rite
confirmati.

V. 123.) *impia gaudia*,
quae ex impia cupiditate alie-
ni boni, cui quis inhiat, oriun-
tur. — *derisi* elusi, decepti.
gentilis, oriundi ex gente
ejusdem nominis. Sic apud
Cicetonem Brut. 28. M. Pen-
nus Bruti *gentilis* dicitur, quia
uterque e Juniiis. Disertius,
qui sint *gentiles*, docet Cice-
ro Top. 6. — *tollens* aufe-
rens, irrita faciens.

Suscitat a cano vulturium capite.

Nec tantum niveo gavisa est ulla columbo 125

Compar: quae multo dicitur impro-
buis

Oscula mordenti semper decerpere rostro;

Quam-

V. 124. *suscitat ab* perperam Scaliger. *capiti* ex Codd. et editionibus princip. revocavit Santenius, ut sit antiqua ablativi forma, in quam rem laudat ille Sanctii Minerv. I, 2. c. 7, p. 197. et ibi Perizon, n. 4. V. 125. pro *ulla* Vossius in libro suo scriptum invenerat *vulla*, unde fecit *pulla*, quia, ut ridicule addit, *pulla columba niveo conjuncta improbia oscula decerpat, quam faciunt ejusdem coloris columbae*. Iectionem Vossii amplectitur et confirmat adeo eius interpretationem exemplo male in hanc rem advocato ex Ovid. Her. XV, 37. Vulpius.

V. 124.) *Suscitat*, abigit, *verscheucht*. — *vulturium*, rapacem hereditetam. Sic passim *vulturius* de homine rapaci et alieni cupido apud optimos scriptores, v. c. Plauto *Trinumm*. I, 2, 63. *Turpilucricupidum te vocant cives tui. Tum autem sunt alii, qui te vulturium vocant*. ubi cf. *Taubmann*. — *cano capite* sc. avi sui.

V. 125.) *niveo* albo, vel in univcrsum: pulchro; est enim epitheton ornans. Vulpius cum Vossio suo argutatur. (vid. *Var. Lect.*) — *gavisa est* gaudere solet.

V. 126. *Compar* columba, conjux, *συζυγες*. *improbis* ardentius, cupidius. Sic

improbis aniare dicuntur *pauperes* apud Quintil. Decl. XV. sub fine.

V. 127.) *Oscula mordenti semper dec. rostro*. hinc *columbatim osculari* de dulcissimo osculorum genere. Martialis XII. Epigr. 66, 7:

*Amplexa collum, basioque
tam longo*

*Blandita, quam sunt nuptiae
columbarum.*

et libro XI, 105, 9:

*Basia me capiunt blandas
imitata columbas.*

hinc *columbari columbarum* more oscula decerpere apud Senec. Epist. 114. et sic *decerpere* pro *osculari* est apud Auctorem Copae v. 38:

*Candida formosae decer-
pens ora puellae.*

Quamquam praecipue multivola est
mulier.

Sed tu horum magnos vicisti sola furores,

Ut semel es flavo conciliata viro : 130

Aut nihil, aut paulo quoi tum concedere
digna,

Lux mea se nostrum contulit in gremium.

Quam

V. 128. *Quantum praecipue* Venett. Ald. Gryph. Muret. *Quam quae* Vossius ex conjectura, accedente Marklando et Schradero, sed nostram lectionem tueretur optimorum Godd. auctoritas. vid. Sant. *vulgivola* pro ingenio suo offert Heinsius. V. 129. *Sed tu harum* Muretus, Rapheleng. *Sed tu olim* jungens *olim magnos* (τῆς πάλαι μεγάλης) primus ex codice suo dedit Scalliger, sed in nullo codice apud Santenium comparet haec lectio, imo in plurimis deprehendit ille *horum*, quod dedimus, vel *tuorum*, quod aperte ex *tu* et *horum* confluit. *tu eorum* in Commeliniano. *Sed tu Chaonios* conjiciebat Eldickius. V. 131. *paulum* in quibusdam. *tu pro tum* in omnibus libris MSS. apud Sant. Eandem lectionem in libris suis invenit Vossius, nec temere illam rejiciendam putat. Sed quis hanc barbaram loquendi rationem *tu contulit* admittat et Catullo obtrudat? *tum* recte jam in uno Cod. apud Stat. *nunc* in exemplari bibliothecae Leid. adscriptum invenit Santenius. V. 132. *cum tulit* emendat Corradinus, ut habeat, quo referatur *tum*.

V. 128.) *multivola*, uno columbo vel marito non contenta. Sed fidelis Laodamia in uno suo Protefilao faciebat delicias. Ergo nec haec comparatio magnitudinem amoris Laodamiae satis exprimit.

V. 129.) *Sed tu horum m. cet.* Imo tu sola horum maximum amorem superasti. *horum*, avi et columbae. *sola*,

incomparabili plane amoris genere, prae ceteris mulieribus omnibus.

V. 130.) *flavo* pulchro. cf. supra ad Carm. LXIV, 98.

V. 131, 132.) Redit tandem poeta, unde digressus fuerat. Respondere igitur debet hic versus versui 73 et 74, sed, quamvis nullum interpretem hic laesse video, pa-

Quam circumcursans hinc illinc saepe Cupido

Fulgebat crocina candidus in tunica.

Quae tamen etsi uno non est contenta Catullo,

135

Rara

V. 133. *Qua circumcursans* in nonnullis Codd. apud Sant. *circumversans* in quibusdam apud eundem. *huc illuc* in duodecim MSS. Santen. *hinc atque hinc* Vatic. *hic illic* Leid. V. 134. *crocea* in Vaticano et Gudiano, male ex sententia Santenii, cum *crocinus* forma sit rarior. V. 135. *tamenetsi*. de his particulis conjunctim scribendis vide, quos laudat Santenius.

rum ille respondet ob omissionem, quae desideratur, particulam *sic*; cohaerere enim debebat oratio ita: ut olim flagrans amore in domum Protefilai venit Laodamia, sic meis quoque amplexibus se obtulit puella mea. Est igitur vel anacoluthon vel versus rescribendus est ita:

Sic, nihil aut paulo quoi tum concedere digna.

Sic puella mea, digna, quae ei (*Laodamiae*) tum nihil aut parum certe cederet, in gremium meum se contulit. Formulam aut nihil aut paulo illustrat Dorville ad Charit. p. 581. (ed. Lips.) formula graeca est: ὀλίγον ἢ ἄδεν, ad quam abesse sane potest aut priori loco positum. Sed malo nunc post tam longam in-erjectam orationem a gnosce-

re anacoluthon; nam alias versus minor corrigi quoque possit hoc modo:

Lux mea sic nostrum se tulit in gremium.

V. 133.) *Quam circ. hinc illinc saepe Cup.* Sic Venus apud Quint. Calabr. V, 71:

Κύπρις εὐσέφρανος, τὴν δ' ἴμερος ἀμφοποῶτο.

Sic Anacreon pictorem Gratias puellae collum circumvolitantes exhibere jubet Od. XXVIII, 28. Statius comparat Horat. Od. I, 2, 34.

V. 134.) *Fulgebat candidus*, enitebat divino suo splendore. — *in crocina tunica*. *croceus* vel *crocinus* color imitatur aurum. — Totus versus mihi describere videtur *Cupidinem aureum*, de quo vide *Heinsium* ad Ovid. Amor. I, 2, 41.

Rara verecundae furta feremus herae:
 Ne nimium simus stultorum more molesti.
 Saepe etiam Juno, maxima Coelicolum,
 Conjugis in culpa flagravat quotidiana,

E 2

No^a

V. 136. *Rara verecunde furta feremus heri* profert Guarrinus. V. 138. 139. Pro *saepe* malebat Schraderus *Ipsa*, vel totum locum ita refigendum putabat: *Passa etiam Juno, maxima Coelicolum, Conjugis in culpa flagrantem quotidiana*, — *flagrabat* ex unico Corvini Codice, Vallieriani marg. et edit. Calpurn. et Parthen. recepit Santenius. *flagrantem* in plurimis Codd. et edit. Venett. et Rhag. *flagrante* Cod. Palatinus. *flagrantis* manus secunda Datiani. nostra lectio *flagravat* debetur Aldo et Baluziani MS. auctoritate confirmatur. Aliam difficultatem movet nova metri ratio in voce *quotidiana*, quam praeter Catullum nemo veterum secutus est; succurrere quidem plerique student scribendo: *cottidiana*, sed haud scio, an hoc modo res satis expedita sit, nam Codd. Catulli, teste Santenio, servant *quotidiana*. nisi totus hic locus corruptus sit, quidem in hujus vocis ratione metrica Catullum licentius potius quam recte versatum esse, affirmare malim; difficultatem remove studebant fortiori remedio, quo indigere hic locus videbatur, Eldickius et Santenius, ille proposita emendatione: *Conjugis in culpa flagrante reconciliata*, hic: *Conjugis in culpa flagrantem continet iram*.

V. 137.) *Ne nimium simus stult. more mol.* Sic sententem Phaedriam apud Terent. Eunuch. Act. III. Sc. 2. v. 27 sqq. puellae commendat Parmeno:

Atque haec qui misit, non sibi soli postulat

Te vivere, et sua causa excludi ceteros: —

Verum, ubi molestum non erit, ubi tu voles,

Ubi tempus erit, sat habet, si tum recipitur.

V. 139) *flagravat*. Etiam Juno quotidiana fere conjugis furta experta est, et tamen *flagravat*, h. e. ardens eum amavit, amore ejus *flagravat*. Vult nimirum Junonis exemplo ostendere, furta quoque in amore locum habere posse, nec amoris fructum ideo tolli. — Alii *flagravat* explicant:

Noscens omnivoli plurima furta Jovis. 140

Atqui nec Divis homines componier aequum est:

Ingratum tremuli tolle parentis onus.

Nec

V. 140. *Omnivoli ignoscens* conjectat Heinſius. V. 141. *Atque* in nonnullis Codd. *Atque nec o divis* in uno MS. Santenii; *Atq.* unus Mediol. *At quia* alter Datianus cum Gudiano et Riccardis. *At quae* duo Saibantis. *componere iustum* vel *fas* pro *aequum* male edebatur ante Calpurnium. V. 142. *queruli* pro *tremuli* tentabat Schraderus. Hunc versum, cum ejus nexus cum vicinis esset obscurior, spurium putarunt Muretus et Brouckhufius, sed in Codd. apud Sant. et editt. antiquissimis nulla hic conspicitur litura. vid. not.

cant: ira exanduit, graviter indignata est. Sed sic poeta in versu antecedenti non *Saepe etiam*, sed *Saepe quidem* scripsisset. Ferre nimirum in posterum Catullus volebat modesta puellae furta, nec amplius obtreccatione ei molestus esse, additque in suum quasi solatium: *Saepe etiam* cet. — Sed, ut fatear, integritatem hujus loci, qui nescio quid scabri et salebroſi habet, equidem praestare nolum. Vulpius *flagravit* exponit: infamia laboravit; sed hanc notionem sine addito nomine *infamia* vix habere potest verbum *flagrare*. vid. *Var. Lect.*

V. 140.) *omnivoli* appetentis, quicquid est formosarum puellarum.

V. 141.) *Atqui nec Divis* cet. non raro tamen a poetis, imprimis comicis, homines cum diis comparari solent. Sic Chaerea apud Terentium Eunuch. III, 5, 42. *ſpectata tabula picta, ubi inerat pictura haec, Jovem quo pacto Danae miſſe ajunt quondam in grenium imbrem aureum,* ſubjicit haec:

At quem deum! qui templa coeli ſumma ſonitu concutit.

Ego homuncio hoc non facerem?

cf. Schraderum ad Musaeum p. 151-3. et p. 358. 359.

V. 142.) *Ingr. tr. tolle p. onus.* tollatur et absit omnis a me ingrata molestia, qualem tremuli et severi parentes puellis creare solent. vid. *Var. Lect.*

Nec tamen illa mihi dextra deducta paterna
 Fragrantem Assyrio venit odore do-
 mum;

Sed furtiva dedit mira munuscula nocte, 145

Ipsius ex ipso demta viri gremio.

Quare illud satis est, si nobis is datur unus,
 Quem lapide illa diem candidiore no-
 tat.

E 3

Hoc

V. 143. Vossius, cum in Mediolanensi invenisset *veta*, ex-
 sculpsit inde et edidit *Vesta*. V. 144. *Flagrantem* male in qui-
 busdam. *Fragrans* in Commeliniano et Baluziano. saepissime
 autem *flagrare* et *fragrare* permutata sunt. vide nos supra in
Var. Lect. Carm. VI, 8. V. 145. Pro *mira* in quibusdam *nigra*,
 sed omnes MSS. Stat. et plurimi Codd. apud Santenium tuen-
 tur nostram lectionem. *prima* volebat Heinsius, *nives* Schra-
 derus. V. 147. 148. In Codice Corvini, teste Santenio, legitur

V. 143. 144.) *Nec tamen illa mihi cet.* Huc accedit, quod illa mihi non est uxor legitima. — *dextra deducta paterna*. Difficultatem movet haec loquendi ratio, quia non a patribus deducebantur sponsae ad mariti domum, sed a paranympis Hinc Vulpus *deducere* pro *abducere* sumit; at Santenius respici putat ad ritum nuptiarum maxime solemnem, cum virgo in manum viri conveniebat, sive a patre de manu in manum tradebatur, in quam rem laudat Terent. Andr. I, 5, 65. *Hanc*

mi in manum dat; sed valde vereor, ut sic dicatur *deducere*. Tolles hanc difficultatem, si pro *paterna* mecum legeris *pateriam*. — *Assyrio odore*, liquoribus odoratis et unguentis Syrorum, (v. *Brouckhus.* ad Tibull. I, 3, 7.) quibus die nuptiarum domus mariti permulcebatur.

V. 145.) *mira nocte*, mirum in modum libidini satisfaciente.

V. 146.) *Ipsius ex ipso d. viri gremio*, surrepta ipsi viro legitimo.

V. 147. 148.) *Quare illud atis*

Hoc tibi, quod potui, confectum carmine
munus

Pro multis, Manli, redditur officiis: 150

Ne vostrum scabra tangat robigine nomen

Haec atque illa dies, atque alia, atque
alia.

Huc addent Divi quam plurima, quae The-
mis olim

Antiquis solita est munera ferre piis.

Sitis felices et tu simul et tua vita, 155

Et

hoc distichon sic: *Quare illud satis est, si nobis id datur unis, Quod lapide illa dies candidiore notat.* sed in nullo alio libro MS apud Santenium haec lectio exstat. pro *unis*, quod plurimi libri scripti et excusi offerunt, recepinus cum Santenio genuinam, ut nobis videtur, lectionem *unus*, auctoritate MSS. Datii, duorum Mediolanensium, Palatin. Commelinian. Lipsii, duorum Gudian. Riccard. Excerpt. Anonym. satis confirmatam. caeteras corruptas lectiones, quas enotare piget, vide apud Sant. *is datur imus* edidit Scaliger in prima editione, quod placebat Lipsio. *quis datur unus* legit Dukerus. V. 149. *quo potui* Muretis. *quem male* Mediolanens. V. 151. *Nec* in quibusdam Codd. ex solemni confusione. *nostrum* Muretus et bona pars MSS. V. 155. *Felices satis et* in uno Santenii. *tua virtus* Mediceus quartus.

satis est cet. Sensus: Itaque feliciter mecum actum esse puto, si vel unum diem, quo mecum consuevit, dignum, qui albo lapillo insigniatur, habuerit.

V. 151.) *Vestrum nomen*, quia *Manlius*, notante Vulpio, nomen est gentile, et

ad plures ex eadem gente pertinet. — *scabra robigine*, Ovid. Epist. ex Ponto I, 1, 71:

*Roditur ut scabra positum
rubigine ferrum.*

V. 155.) *Sitis felices*. vid. de hac formula Brouckhus. ad Tibull. III, 6, 30.

Et domus ipsa, in qua lusimus, et do-
mina:

Et qui principio nobis te tradidit, a quo
Sunt primo nobis omnia nata bona:

E 4

Et

V. 156. *ipsi* in Naniano. tota vox abest in sexdecim MSS. apud Santenium. *ipse* volebat Scaliger. *Et domus, in qua nos lusimus, et domina* correctum erat in Vallieriano. *ipsi in qua lusimus in domina* coniecit Schraderus. *ipsa* est in multis MSS. apud Santenium. V. 157 -- 160. *praecipue* male in quibusdam apud Santenium. *terram dedit* in omnibus Codd. apud eundem, quod referunt Interpretes ad v. 67. *dominam dedit* primus supposuit Aldus, quem secuti sunt alii. *teneram dedit* coniecit Statius. *te tradedit* Scal. Ego dedi lectionem vulgatam *te tradidit*, quae certe nexum quandam orationi conciliat, cum *et et* aperte personas inter se distinguat. vid. not. *a quo Sunt primo nobis* sola auctoritate Codicis Corvini nititur. pro *a quo* in triginta MSS. et duabus primis Venett. et Rhegiensi apud Santenium est *aufert*, quod tenent etiam nonnullae edit. recentiores. atque coniecit Parthenius. margo Codicis Leid. exhibet tres glossas *autore, augure, auspice*, quarum primam cum Vossio arripuit Vulpius. sed Lipsius inde volebat: *te tradedit auspex*. Wetstenius denique tentabat: *Et qui principio nobis terram dedit ubertim A quo sunt primo*. versus minor in omnibus Codd. incipit *A quo sunt primo*; nisi quod duo Saibantis, Vallierianus et Mediceus primus post *primo* addunt *jam*, haud dubie ad hiatus explendum; et sic duae Venett. et Rhegiensis; sed in Cod. Corvini *a quo*, ut jam notavimus, trahitur ad versum majorem. *A quo primo sunt* liber Scaligeri. pro *nata* in Bodlejano *nota*. pro *bona* in duobus et viginti MSS. apud Santen. secunda Veneta cum Rhegiensi *bono*. in uno Vossiano et Mediolanensi totus versus abest. In v. 159 pro *Et longe* Latinus Latinius *Sed longe*. pro *ipso* offert Cod. Dat. et Riccardianus *ipse*, et tres Saibantis, Medic. Vall. Corvin. et edit. ante Aldum *ipsa*. V. 160. *est* in Codice Datii et Riccardiano deest. Nobis olim totus locus miram in modum impeditus

V. 157.) *Et qui principio* it amicitiae tuae, cui omnem
nobis te tradidit, et ille, qui felicitatem meam acceptam
primus amicitiam tuam mihi refero. vid. *Var. Lect.*
conciliavit, qui proxeneta fu-

Et longe ante omnes mihi quae me carior
ipso est,

Lux mea; qua viva vivere dulce mihi
est.

160

hoc modo expediri fortasse et constitui posse videbatur, si pro *et tu* in v. 155 *ut tu* et in v. 157 *Det qui* pro *Et qui* legeretur, ultimum autem distichon antecedenti praeponeretur sic: *Sitis felices ut tu simul, et tua vita, Et domus ipsa, in qua lusimus, et domina; Et longe ante omnes mihi quae me carior ipso est, Lux mea, qua viva vivere mihi dulce est; Det, qui principio nobis terram dedit, a quo Sunt primo nobis omnia nata bona.* Sed nunc vix dubito, quin totum distichon v. 157-58 a caelo quodam appictum sit.

CARMEN LXIX.

AD RUFUM.

Noli admirari, quare tibi femina nulla,
Rufe, velit tenerum supposuisse femur:
Non ullam rarae labefactes inunere vestis,

Aut

V. 3. *Nos illa rarae* vel *Nos illa arae* corrupte in MSS. Stat. *Non, si illam* in editionibus vulgg. sed quamnam? *Non illam* Voss. Mihi unice vera visa est lectio *Non ullam*, quam, ut magis latinitati et versui antecedenti respondentem, ex ed. Gryph. (1537.) revocavi. *labefactas* perperam in edit. Parthen.

Ruso cuiquam, ne esset necius, cur a feminis fugeretur, causam a tetro ejus alarum odore repetitam petulanter exponit. — Cove hoc carmen ad M. Coelium Rufum, insignem iis temporibus ora-

torem, cum Achille Statio referas cf. vulp.

V. 2.) *supposuisse femur*, e palaestra Veneris deducta loquendi ratio. cf. Ovid. Am. III, 7, 10.

V. 3.) *Non ullam* (vide

Aut pelluciduli deliciis lapidis.

Laedit te quaedam mala fabula, qua tibi
fertur

5

Valle sub alarum trux habitare caper.

E 5

Hunc

Var. Lect.) *rarae vestis*, intelligo vestem tenuissimam, bombycinam, nempe Coam aut Sericam. vid. *Heinsius* ad Ovid. Amor. I, 5, 13. cf. *Vulpus*. Pertinebant autem eiusmodi vestes inter praecipua, quae puellis offerri solebant, munera. Sic *Tibullus* II, 3, 51 sqq.

*Ut mea luxuria Nemesis fluctat, utque per urbem
Incedat donis conspicienda meis.*

*Illa gerat vestes tennes,
quas femina Coa
Texuit, auratas disposuitque vias.*

ubi cf. *Heyne*. — *labefactes* in amorem tuum inducas, capias. *labefactari* dicuntur, qui crebris vel precibus vel muneribus vel aliis artibus visiti tandem alteri cedunt. Sic *Terent. Eunuch.* III, 3, 3:

*Ita me video ab ea astute
labefactarier.*

V. 4.) *lapis* unionis, gemmae. vid. *Brouckhus.* ad *Tibull.* I, 9, 39. et *Dorville* ad *Chariton.* p. 531, 2. (edit. *Lipsf.*)

V. 5.) *Laedit te quaedam mala fabula*, nocet tibi in hac re mala quaedam fama, malus quidam et foedus de te dispersus rumor. — *Achilles* *Statius* parum ad rem comparat *Euripid.* *Hippol.* v. 1313. *Δάκρυε, σε μῦθος.*

V. 6.) *Valle sub alarum*, ornate et eleganter pro: sub cavis alis. *trux hab. c. caper* vel *hircus* (*Carm. sequ. v. I.*) (*τρούγος*) ab hujus animalis graveolentia dicitur teter ille odor, quem alae hominum exhalant. *Ovidio* obversatus *Noster* videtur in *Arte Am.* III, 193:

*Quam paene admonui, ne
trux caper irret in
alas;*

Idem Arte Am. I, 522:

*Nec male odorati sit tristis
anhelitus oris,*

*Nec laedunt nares virque
paterque gregis.*

cf. *Horat. Epod.* XII, 5. Graecis vocatur iste foetor *κνιάσρα*. *Luc. DD. M. I.* sub fin. *κνιάσρας ἀπόζων ὄσπερ ὁ ἐράγος.* ulivid. *Brodæus.*

cf.

Hunc metuunt omnes: neque mirum; nam
mala valde est

Bestia, nec quicum bella puella cubet.

Quare aut crudelem nasorum interfice pes-
stem:

Aut admirari desine, cūr fugiunt. 10

V. 10. *Aut se admirari desine cur fugiant* coniecit Heinsius.

cf. Pollux II, 4. Sect. 77. Huc
pertinet Epigramma Luciani
LXXXIX. in Analectis Vett.
Poett. Graec. Brunckii Tom.
II. p. 336:

Ὅυ μόνον αὐτῇ πνεῖ Δημο-
στρατίς, ἀλλὰ καὶ αὐ-
τῆς

Τὸς ἐσμῆσαμένους πνεῖν
πεπείηκε τράγος.

V. 9.) *Quare aut crudelem*
cet. tollendum cura hunc pe-
stiferum nasorum odorem.
interfice facete, quia intole-
rabilis iste odor *capere* et *be-*
stia vocatur.

CARMEN LXX.

DE INCONSTANTIA FEMINEI
AMORIS.

Nulli se dicit mulier mea nubere malle,

Quam

Mulierum levitatem et per-
fidiam, quam vulgo illae
viris exprobrare solent, (cf.
supra ad Carm. LXIV, 143)
Lesbiae suae exemplo brevi-
ter et graphice adumbrat. cf.
Tibull. III, 6, 47 149.

V. 1.) *dicit dicere* pro
affirmare et asseverare aliquid

vero vultu passim. Sic Cicero
Pro Rabirio Post. 12. *ut, qui-*
bus creditum non sit negan-
tibus, iisdem credatur di-
centibus? et sic infra Car-
mine LXXII:

Dicebas quondam, solum
te nosse Catullum.

Quam mihi: non si se Juppiter ipse pe-
tat.

Dicit: sed mulier cupido quod dicit amanti,
In vento, et rapida scribere oportet aqua.

V. 4. pro *In vento* legendum censet *Burmannus* Sec. ad *Anthol* Tom. I. p. 541. *In vino*, quam quidem lectionem jam a *Cifanio* in *Ind. Lucret* p. 450. propositam confirmare studet loco ex *Xenarchi* πεντάθλω apud *Athenaeum* l. X. p. 441. ὄρκον δ' ἐγὼ γυναικὸς εἰς οἶνον γράφω. sed *In vento* mihi rem significantius exprimere videtur.

V. 2.) *petat*. — *petere* (αἰτεῖν) proprie de prociis. exempla utriusque linguae collegit *Cerda* ad *Virg. Aen.* VII, 55.

V. 3.) *Dicit: sed mulier* cet. *Muretus* expressisse *Ca-tullum* putat *Epigramma* *Cal-limachi* XXVI, 2, 3. sed hic locus fere est communis.

V. 4) *In vento, et rapida* cet. ubi eodem, quo scribitur, tempore, deletur et confunditur impressa littera. dixit haec παρομιχῶς. cf. *Erasinus* in *Chiliad*. p. 149. Huc pertinet *Epigramma* *Meleagri* CIV, 5. (edit. *Manf.*)

Νῦν δ' ὁ μὲν ὄρκια Φησὶν ἐν
ὔδατι κείνα φέρεσθαι.

CARMEN LXXI.

AD VIRRONEM.

Si quoi, Virro, bono sacer alarum obstitit
hircus,

Aut

V. 1. *Si quoi jure bono primus edidit Aldus, quem nonnulli, qui eandem lectionem se reperisse testantur, secuti sunt. Scali- ger veterem scripturam esse ait: Si qua, viro, bono sacrorum ob- stitit hircus, et sic quoque hic versus exaratus est in libris Vossii, in libris MSS. quos laudat editor Cantabr. et ed. Rheg. Egre- gie igitur haec vetusta lectio favet lectioni, quam dedimus, vulgatae, a Parthenio jam exhibitae: Si quoi, Virro, bono sacer alarum; confluit enim sacer alarum in sacrorum, et pro Virro, quia nondum geminare solebant litteras, scribebatur viro. — Vossius quidem invenerat quoque hunc versum in Cod. Medio- lanensi ita scriptum: Si qua viro - - - se - - - obstitit hircus, unde primum legendum fortasse suspicabatur: Si quoi virosus, sed deinde re diligentius pensitata lubenter in nostra lectione acquiescit. — Si cui, virro, homini sacer alarum Gryph. Mure- tus. Si quoi, Virro, domos sacer alarum obfideat hircus ten- tabat et satis lepide explicabat Janus Meleager. — caper ala- rum obstitit hircus ingeniose sed sine necessitate conjecit Hein- sius in notis ad Cat.*

Argumentum hujus carmi- nis est paulo obscurius, nec satis, opinor, ad liqui- dum perducitur potest. Ex mea quidem sententia ipsum Vir- ronem ut hominem foedum et podagrosam poeta notare voluit, cujus aemulum ideo fortasse alarum vitiis et po- dagra merito jam laborare ait, quod hominem, quem fugere debebat, aemulatus sit. Ad eundem Virronem pertinet fortasse infamia infra memo- rata Carm. LXXX, 7. — Sed

Vulpus poetam cum Virrone in sinu gaudere putat, quod ejus rivalis ob duo sibi contra- cta mala abominandus nunc redditus sit.

V. 1—4.) Sensus, ut mihi videtur, est fere hic: Si quis unquam, Virro, homo insipi- dus execrabili alarum odore merito infectus fuit, aut gra- vi podagrae dolore merito corripitur, sane aemulus tuus, qui eandem puellam tecum subagitat, mirum in modum utrumque malum merito a te nactus

Aut si quem merito tarda podagra se-
cat:

Aemulus iste tuus, qui vostrum exercet
amorem,

Mirifice est a te nactus utrumque ma-
lum.

Nam quoties futuit, toties ulciscitur ani-
bos:

5

Illam affligit odore, ipse perit podagra.

V. 4. *Mirifice est actu* Gryph. Muret. Stat. *mirifico est astu* volebat Muretus. *Mirifice est tactu* Turnebus. *ac tu* Vossius, cui adhaeret Vulp. sed nostram lectionem tenent Parthenius, Ald. et eandem, ut testatur editor Cantabr. offerunt Maffei liber MS. et tres edict. antiquiss.

nactus est. — *bono* insipido, stulto. sic saepe *bonus* ironice, inprimis a Comicis, poni solet. vid. *Drackenborch* ad Sil. Ital. II, 240. *Vulpus* cum *Vossio bono* ridicule sumit pro adverbio, ut sit: com-
mode, apte. — *sacer* abominandus, detestabilis. cf. supra ad Carm. XIV, 12. — *alarum hircus* vid. supra ad Carmen LXIX, 6. — *obstitit* obfuit, excitavit aliorum nau-
seam.

V. 2.) *tarda* lepide ab ef-
fectu. *secat* pungit, lancinat;
apposite de podagra.

V. 3.) *Aemulus iste tuus*
tam in amore quam in corpo-
ris tui vitiis.

V. 4.) *Mirifice* mira qua-
dam contagione, mirum in
modum, vel praeter modum.
a te in tuo contubernio.

V. 6.) *ipse perit podagra*,
quia libidinis exercitio hoc
malum crescit.

CARMEN LXXII.

AD LESBIAM.

Dicebas quondam, solum te nosse Catul-
lum,

Lesbia; nec prae me velle tenere Jo-
vem.

Dilexi tum te, non tantum ut volgus ami-
cam,

Sed pater ut gnatos diligit et generos.

Nunc te cognovi. Quare, etsi impensius
uror,

5

Mul-

Accusat perfidiam Lesbiae, quam, donec sanctis ejus promissis fidem habuerit, non libidinoso tantum, sed etiam pio benevoleque animo amplexum esse testatur; nunc autem, perspecta ejus perfidia, libidinem quidem mansisse, imo incensam magis esse obtrectandi studio, sed pristinam pietatem et benevolentiam plane ex animo suo deletam et eradicatam esse libere fatetur.

V. 1, 2.) Compara Carm. LXX, I, 2. et observa, quam eleganter eandem sententiam poeta variaverit. — *prae me* posthabito. *tenere* cf. supra ad Carm. LXIV, 28.

V. 3.) *Dilexi tum te*, consulto dixit *dilexi*, h. e. non solum te amavi, sed etiam magni feci. *diligere* et *amare* proprie inter se differunt ita, ut illud dicatur de eo, qui alterum ob ejus cognititas virtutes magnificat; hoc de eo, qui alterius forma, venustate cet. suaviter afficitur; *diligere* enim proficiscitur a iudicio, *amare* a sensu; possumus igitur aliquem *amare*, nec eundem tamen *diligere*, et vice versa; quam quidem horum verbotum differentiam saepe secutus est Cicero.

V. 5.) *te*, tuam perfidiam et levitatem.

Multo mî tamen es vilior et levior.

Qui potis est? inquis. Quod amantem
injuria talis

Cogit amare magis, sed bene velle mi-
nus.

V. 6. *Multo ita tu nunc me* editio Venetâ (1493); antique autem *me pro mihi* positum esse observat ibi Parthenius. *Multo ita ne mi tu* primus impresserat Aldus. *Multo ita nec me tu vilior* in quibusdam editionibus. MSS. Stat. offerebant: *Multo ita me nec vilior*, vel *Multo ita nec me vilior*; sed hic deest vox monosyllaba, quam exigit metri ratio. — nostram lectionem plurimis jam probatam vulgavit Guarinus. V. 7. *Quis potis est vel qui potis es* in quibusdam. Statius tentabat: *Qui pote sic vel qui potis hoc*. — *Quam amantem* in omnibus MSS. Statii, unde ille primum volebat: *quae amantem*, deinde *quid amantem*. V. 8. *Cogat* Gryph. Murer. Vossius et alii. sed nostra lectio est in omnibus MSS. apud Stat. In edit. Gryph. (1537) cum hoc carmine conjungitur Epigramma *Odi es amo* LXXXV. At Achilles Statius putat, aut simul cum his, aut statim post hos, legendos esse versus ex Epigr. LXXV, 5. *Nunc est mens adducta* usque ad finem; et deinde illos: *Odi es amo*. In edd. Venett. hoc cum sequenti carmine conjunctim exhibitum est.

V. 6.) *levior levioris pretii.*

V. 7, 8.) *Quod amantem
- - - velle minus. injuria*
(ὕβρις) offensio, perfidia. —
bene velle diligere. In hanc
sententiam Phaedria apud Te-
rentium Eunuch. I, 1, 25:

— *O indignum facinus, nunc
ego et
Illam scelestam esse, et me mi-
serum sentio:
Et taedet: et amore ardeo.*

et sic Claudianus Fescenn.
v. 110:

*Accenditque magis, quae re-
fugit, Venus,*

Huc pertinet quoque Epi-
gramma Pauli Silent. XXV.
in Analectis Vett. Poett. Gr.
Brunckii Tom. III. p. 79.

ὕβρις ἔρωτας ἔλυσε. μά-
την ὄδε μῦθος αἰλάται.

ὕβρις ἐμὴν ἐρέθει μάλ-
λον ἔρωμανίην.

CARMEN LXXIII.

IN INGRATUM.

Desine de quoquam quidquam bene velle.
mereri,

Aut aliquem fieri posse putare pium.

Omnia sunt ingrata: nihil fecisse benigne
est:

Immo etiam taedet, taedet obestque
magis:

Ute

V. 1. pro *quidquam* in nonnullis MSS. Statii *quisquam* et *quemquam*, unde ille legendum fortasse putabat *quisquis*. V. 2. pro *pium* Gryph. Muret. et alii *tuum*. sic passim libri in *pius* et *tuus*, *meus* et *suus* variant. vid. Heins. ad Ovid. Met. VII, 172. V. 3. *est* deest in MSS. Stat. edit. Venett. Gryph. et aliis. V. 4. *Imo etiam taedet, statque magisque magis* in omnibus fere MSS. Stat. et sic hunc versum nec sensus nec latinitatisratione habita multae edit. vett. exhibent. in uno Stat. erat: *Stat magis atque magis*. Marcilius emendabat: *Imo etiam taedet, et magis atque magis*. Guetus: *Nihil fecisse benigne Prodest; imo etiam taedet obestque magis*. Ex libro; Bibl. Bodlejanae editor Cantabrig. profert: *Prodest: sed taedet jam magis atque magis*. nostram lectionem veterum librorum auctoritate confirmavit Guarinus. et sic est in libris MSS. apud editorem Cantabr. cui accedunt Statius, Muretus, Vossius et alii.

Facta de perfidia cujusdam experientia solemnem de ingratis hominibus querelam repetit. — Sunt, qui Alphenum Varum Iurisconsultum hoc epigrammate innui libi persuadeant. cf. supra Carm. XXX.

V. 3.) *Omnia sunt ingrata* cet. *fecisse benigne*, beneficia in aliquem contulisse, *nihil est*, nihil pensi habetur; vetus autem haec de ingratis hominibus cantilena jam apud Homerum Odyss. IV, 695:

— 8de

Ut mihi, quem nemo gravius nec acerbius
urget,

§

Quam modo qui me unum atque unicum
amicum habuit.

V. 5. *Vae mihi Scaliger, Vulpius et alii.*

ὅς τις ἐς χάρις μετό-
πισδ' εὐεργέων.

V. 5.) *Ut mihi, sc. obfuit
urget vexat et persequitur.*

CARMEN LXXIV.

IN GELLIUM.

Gellius audierat, patrum objurgare solere;

Si quis delicias diceret, aut faceret.

Hoc ne ipsi accideret, patrum perdespuit
ipsam

Ulxo

V. 3. *perdespuit male in libris antiquis, ut recte docuit Scaliger.*

Infame hujus epigrammatis argumentum versatur in describendo adultero infamissimo, Gellio, quem eundem esse putant, qui a Cicerone in Oratione Pro Sextio perstringitur.

V. 1.) *patrum objurgate*, proverbiali fere locutione nota est patrum in fratrum liberos severitas. Horat. Sat.

II, 3, 88. *Ne sis patruus mihi*, et Od. III, 12, 3. *Patruae verbera linguae*. vide quos laudat *Ernesti* in Clave Cic. sub v. *patruus*.

V. 2.) *Si quis delicias* cert. si quis vel dictis vel factis paulo liberius in re amatoria lauderet.

V. 3.) *perdespuit*. Qui notionem hujus verbi eruere cupit,

F

Uxorem, et patrum reddidit Harpocratem.

Quod voluit, fecit: nam, quamvis intrumet ipsum

5

Nunc patrum, verbum non faciet patruus.

V. 6. *Hunc patrum* ex uno Cod. protulit et probavit Statius.

cupit, adeat *Manut.* ad Cic. Epist. ad Div. IX, 22. p. 39. edit. Graev. et *Bochart.* Hieroz. I. p. 188.

V. 4.) *patrum reddidit Harpocratem*, nimirum ut patruus, velut silentii deus Harpocrates, altum in hac re jam juberet silentium, nec amplius objurgando molestus esset. — Figura Harpocratis, summa olim religione ab Aegyptiis in templis Isis et Serapidis in primis culti, ita fere in monumentis veteribus expressa conspicitur, ut ad silentium indicandum unus digi-

torum ori admotus vel inferus sit. — Existat peculiaris in hanc rem libellus, magna eruditionis copia conscriptus, *Gisb. Cuperi Harpocrates*, ubi praeter perantiquam imagunculam argenteam singulari studio a Cupero explicitam, multae aliae ejusdem dei figurae exhibitae, et, quae ad historiam hujus dei spectant, diligenter collecta et proposita sunt. Adde *Burmannum Sec.* ad Anthol. III, 88. T. I. p. 629, 30.

V. 5.) *Quod voluit, fecit*, hoc modo impetravit, quod impetrare voluit.

CARMEN LXXV.

AD LESBIAM.

Nulla potest mulier tantum se dicere amata
tam

Vere, quantum a me, Lesbia, amata,
mea, es.

Nulla fides ullo fuit unquam foedere tanta,
Quanta in amore tuo ex parte reperta
mea est.

Nunc est mens adducta tua, mea Lesbia,
culpa,

F 2

Atque

Hos quatuor versiculos priores in antiqq. Codd. post Epigramma LXXXVI collocatos huc revocavit Scaliger, quem, quia egregie illi cum quatuor posterioribus conspirant, plerique recentiorum secuti sunt. Inprimis Vulpus mirifice hoc nomine extollit acumen Scaligeri, et haec quatuor disticha vel ab ipso Catullo ita conjuncta et composita fuisse, vel certe poetam, si a) inferis exciteretur, hanc industriam Scaligeri non deprecatum existimat — Et sane quatuor posteriores recte integri poematii ἀποσπασμάτων haberi poterant. V. 4. *Quanta in amore suo*, ut sit pro *ipsum*, Gryph. Muret. et all. sed *tuo* est in omnibus MSS. Stat. V. 5. *Huc est mens deducta* Venett. Gryph. Muret. nostram lectionem ex Cod. suo produxit Scaliger, et sic Vossius, editor Cantabr. Vulp. Gotting. Bipont.

Quod in Carmine LXXII. de amore suo erga Lesbiam et de ejus perfidia expresserat, idem in hoc carmine nova dictionis varietate et ornatu exprimit.

V. 2.) *vere* ex intimo pectore.

V. 3.) Num forte post unquam excidit *in*?

V. 4.) *ex parte mea*, quod ad me attinet, τ' ὀυμὸν μέρος.

V. 5.) *mens* pietas, benevolentia, *adducta* h. e. contracta; sed valde de lectione *adducta* dubito; mihi enim

Atque ita se officio perdidit ipsa pio:
 Ut jam nec bene velle queam tibi, si opti-
 ma fias,
 Nec desistere amare, omnia si facias.

scripsisse potius Catullus videtur *abducta*, h. e. alienata, avocata. Sic *animus a corpore abductus* apud Cic. Tusc. I, 31. de eo, qui non amplius iis, quae in sensus cadunt, turbatur et abripitur; et sic saepius *abducere* ad animum refertur; sexcenties autem *adducere* et *abducere* a libra-

riis confusa sunt, vid. quos laudat *Drackenborch* ad Sil. Ital. X, 18. et ad Liv. Tom. IV. p. 92.

V. 6.) *Atque ita se officio perd. ipsa pio.* Atque hoc modo ipsa se privavit pietatis, quam ei probabam, officio.

CARMEN LXXVI.

AD SE IPSVM.

Si qua recordanti benefacta priora voluptas
 Est homini, cum se cogitat esse pium,

Nec

Perpecto Lesbiae suae infido et ingrato animo reputat secum, quam ei praestiterat, pietatem, firmumque in ea reputanda paratum sibi solatium esse videt. Deinde summo opere animum suum impellere studet, ut longum, quem adhuc nutriverat, amorem repente nunc deponat et

ejiciat; quod quidem cum longe difficillimum esse probe intelligeret, deorum ad hanc rem gnaviter pervincendam sibi expetit auxilium.

V. 1-6.) *Vulgaris*, quam exornavit poeta, sententia est fere haec: Si verum est, homines pios, integros et bene de

Nec sanctam violasse fidem, nec foedere in
ullo

Divam ad fallendos numine abusum ho-
mines:

Multa parata manent in longa aetate, Ca-
tulle,

Ex hoc ingrato gaudia amore tibi.

Nam quaecunque homines bene quoiquam
aut dicere possunt,

Aut facere, haec a te dictaque factaque
sunt;

Omnia quae ingratae perierunt credita
menti.

Quarē jam te cur amplius excrucies? 10

F 3

Quin

de aliis meritis magnam vi-
tae anteaetate recordatione ca-
pere voluptatem, equidem se-
nex olim capturus sum maxi-
mam, si, qualem me erga per-
fidam et ingrata[m] praebue-
rim, recordatus fuero. — Ad
vers. 5 commode laudatur a
Statio illud Pindaricum apud
Platon. de Republ. I. p. 574.
(ed. Francof.) ὅς ἀν δίκαιώς
καὶ ὀσίως τὸν βίον διαγά-

γη, γλυκεῖα οἱ καρδίαν
ἀτιτάλλοισα γηροτρόφος.
ξυναρθεῖ ἐλπίς, ἃ μάλιστα
θνατῶν πολύτροφον γνώ-
μαν κυβερνᾷ.

V. 9.) *perierunt credita*
pro vulgari: frustra credita
iive tributa sunt.

Quin te animo obfirmas, teque istinc usque
reducis,

Et, Dīs invitis, desinis esse miser?

Difficile est longum subito deponere amorem:

Dis-

V. II. Mirum, quantum in hoc versu libri veteres discrepent. Stautus ex MSS. profert: *Qui tu animo obfirmas, atque instinctoque reducis*, unde ille rescribendum parat: *Quin tu animum obfirmas, atque istinc usque reducis*. Scaliger veterem scripturam esse ait: *Quin tu animo obfirmas, atque instructoque reducis*, unde legendum suspicatur: *Quin tu animum* (antique pro animum) *obfirmas itaque, instructoque reducis*. Theodoro Marcilio placebat: *Quin tu animum obfirmas itaque, in gyrumque reducis?* Jano Meleagro: *Quin tu animum obfirmans instructum atque atque reducis?* h. e. celerrime retrahis. Vossio: *Quin tu animum obfirmas, atque istinc te reducis?* edit. Guarin. et Gryph. offerunt: *Quin te animo obfirmas, teque instinctoque reducis?* Murerus: *Quin te animo obfirmas, teque asstringisque reducisque*. Sed jam haec ad nauseam usque fatis. Nostram lectionem, haud certe incommodam, exhibent edit. Rapheleng. Graev. Cantabr. Gotting. Bipont. nisi quod *obfirmas* (v. not.) pro *obfirmans* dedimus; et sic in Sil Ital. XII, 668. pro *obfirmans* cum N. Heinsio legendum videtur *obfirmans*.

V. II.) *Quin te animo obfirmas* — *obfirmare se* vel plenus *obfirmare se animo* est in capto consilio ita se confirmare, ut ab eo exsequendo nullo modo nos avocari patiamur. Exempla ex Plauto et Terentio allata vide apud Vulpium. adde Terent. Hecyr. III, 5, 4. Eodem modo dicitur *obdurare* supra Carni. VIII, 11. Imitatus est Næstrum, ut notat Vulpius, Ovid. Metam. IX, 744:

Quin animum firmas, teque ipsa recolligis, Iphi:

Consiliique inopes et stultos excutis ignes.

usque in perpetuum, ut nunquam illam revisas.

V. 12.) *Dīs invitis*, licet contra deorum voluntatem hoc a te suscipiatur consilium; nam Venus et Amor dii sunt *Χαιρόναισι*. nisi quis diis *invitis* explicare malit: *miserrum te esse nolentibus*.

V. 13.) *Difficile est* — amor. Hanc sententiam expressit *Lo-tichius* sic lib. I. Eleg. 2, 64.

Ponere difficile est, quae placere diu.

Difficile est: verum hoc qualubet efficias.

Una salus haec est, hoc est tibi pervincendum.

15

Hoc facies, sive id non pote, sive pote.

O Dî, si vostrum est misereri, aut si quibus unquam

Extrema jam ipsa in morte tulistis opem;

Me miserum adspicite, et si vitam puriter egi,

Eripite hanc pestem perniciemque mihi, 10

F 4

Quae

V. 14. *Verum hoc quod lubet efficias* Venett. V. 16. *Hoc facito* Vossius cum Vulpio. V. 18. *ipsam* Venet. V. 21. *Seu mihi subrepens imos ut corpore in artus* omnes libri MSS. Stat. unde ille tentat: *Haec mihi subrepens imos in corporis artus.* Janus Meleager volebat: *Heu mihi! subrepens imos, ut torpor, in artus.* Vossii liber vetustus suppeditabat: *Quae mihi subrepens imos velut anguis in artus*, sed nemo non in hac lectione manum interpolatoris agnosceret. nostram lectionem vet. librorum tam scriptorum quam exaratorum auctoritate niti testatur editor Cantabr.

V. 14.) *Verum hoc q. eff.*
Idem suadet Parmeno Phaedriae apud Terent. *Eunuch.* I, 1, 29:

*Quid agas? nisi ut te redimas
captum quam queas
Minimo: si nequeas paubulo,
at quanti queas:
Et ne te afflictes.*

V. 15.) *Una salus haec est* in amore nimirum funditus extirpando sita. *pervincendum gnàviter pertendendum,*

perdolendum, ut loquitur Terentius.

V. 16.) *Hoc — sive pote,* tentabis hoc certe, sive eveniat, ut id ab animo tuo impetres, sive non eveniat. de usu *potis* et *pote* in utroque genere vid. Muret. ad h. l.

V. 19) *Me miserum adsp.* oculos, aures, vultum *advertunt* dii propitii, *avertunt* irati, inimici. vid. Brouckhus. ad Tibull. III, 3, 28.

Quae mihi subrepens imos, ut torpor, in
artus,

Expulit ex omni pectore laetitiās.

Non jam illud quaero, contra ut me dili-
gat illa,

Aut, quod non potis est, esse pudica
velit:

Ipse valere opto, et tetrum hunc deponere
morbum. 25

O Dī, reddite mī hoc pro pietate mea.

V. 22. *Expulit ex omnes* parum feliciter conjiciebat Statius. *Pro laetitiis* offerunt libri Voss. *delicias*. V. 23. *contra me ut* MSS. Stat.

V. 21.) *Quae mihi subre-*
pens imos, ut torpor, in ar-
tus, amoris enim venenum
sicut torpor tacite et sensim
sensimque per interiores os-
sium medullas serpit et di-
manat.

(ἀμισθῆαιος.) *contra dili-*
gere redamare (ἀντεροῦν.)

V. 25.) *morbum* vid. supra
ad Carm. XXXIX, 7.

V. 26.) *reddite mi hoc pro*
pietate mea, hoc beneficium
tanquam mercedem pietati
debitam mihi retribuite.

V. 23.) *contra* vicissim,

CARMEN LXXVII.

AD RVFVM.

Rufe, mihi frustra ac nequidquam credite
amice,

Frustra? immo magno cum pretio atque
malo:

Siccine subrepsti mî, atque, intestina peru-
rens,

Mî misero eripuisti omnia nostra bona?

F 5

Eri-

V. 1. *cognite* pro *credite* in Gryph. et quibusdam veteribus. sed MSS. Stat. constanter servant *credite*, quod recte jam vindicatum est a Mureto; nam quae *cognoscimus*, sunt fere vera, at quae *credimus*, non raro falsa. *cognite amico* Ald. (ao. 1515)
V. 2. Hunc locum tacite Vossius ita constituit: *Siccine subrepsti; neque intestina perurens Mî misero eripuisti; omnia nostra bona Eripuisti.* V. 4. *Sic misero* Parthen. Gryph. Muret.

Fallaciam Rufi, qui speciem amici prae se ferens puellam, ut suspicari licet, Catullo eripuerat, graviter accusat. — Num idem Rufus, cujus graveolentiam Noster Carm. LXIX notavit, an insignis iis temporibus orator, M. Caelius vel potius Caecilius Rufus, uno die (teste Plinio Hist. Nat. VII, 44.) cum C. Licinio Calvo natus, intelligendus sit, nemo facile pro certo affirmare audeat.

V. 2.) Frustra? *Ἐπαρόγ-*

Ἰωσις seu correctio, ut appellatur a rhetoribus hoc concitatius dicendi genus. Nam ea demum, ut observat Muretus, proprie *frustra* esse dicuntur, quae neque commodum neque detrimentum asferunt. — *magno cum pretio*, h. e. dispendio. sic passim in malam partem *pretium* et *merces* apud Latinos, ut *μίσθος* apud Graecos. cf. Vulp. adde *Interpretes ad Callimach. Hymn. in Dian. v. 263.*

Eripuisti. Heu, heu, nostrae crudele ve-
nenum

5

Vitae, heu, heu, nostrae pestis amici-
tiae!

V. 6. *pestus amicitiae* ex libris antiquis profert Vossius, ut sit vel ironice sumendum vel *olim s. quondam* subintelligendum; eandem lectionem exhibet edit. Parthenii; sed quis dubitet de vera lectione *pestis*, cum *venenum* praecesserit?

CARMEN LXXVIII.

DE GALLO.

Gallus habet fratres, quorum est lepidissima
conjux

Alterius, lepidus filius alterius.

Gallus homo est bellus: nam dulces jungit
amores,

Cum puero ut bello bella puella cubet.

Gal-

Indignabatur Catullus Gallo, quod ille delicias apud eius amicam facere ausus fuerat, et hac indignatione laceffitur turpe eius, quod in foedo jungendo amore praestiterat, profert et differt ministerium.

V. 3.) *bellus* proprie, qui morum concinnitate, elegantia, urbanitate, comitate, blanditiis, vel quocunque obsequii genere placere studet,

quo pertinet *belli hominis* descriptio, quam ex Martiale dedimus supra ad Carm. XXII, 9. sed Gallus in obsequii genere satis inhonesto nunc *bellus* dicitur. — *jungit* conciliat, conciliat, conjungit, est proxeneta amorum. — *dulces* invidiose de foedo amoris genere.

V. 4.) *Cum puero ut bello* cet. ut filius alterius fratris cum uxore patris consuescat.

Gallus homo est stultus, nec se videt esse
maritum,

5

Qui patruus patrum monstrat adulterium.

Sed nunc id doleo, quod purae impura pu-
ellae

Suavia conjunxit spurca saliva tua.

Verum id non impune feres: nam te omnia
secla

Noscent, et, qui sis, fama loquetur anus. 10

CAR-

V. 5. Pro *stultus* iterum in editione Parthenii legitur *bellus*, haud dubie ex operarum errore. V. 7. *purae pura puellae* ex veteri scriptura reposuit Scaliger, et sic est in editione Parthen. V. 7—10. Hos quatuor versus Scaliger, cum eos dissimilis argumenti esse existimaret, invicis libris omnibus ab hoc epigrammate luxavit et cum superiore conjunxit. De iisdem, an loco suo positi essent, jam dubitaverat Achilles Stadius. Hinc facile ab ingenio suo impetrare potuit Corradinus de Allio, ut eos Carmini XCI. assueret. Sed Vulpus egregie eos cum hoc carmine cohaerere pulcre docuit. — pro *conjunxit* in versu 8. ex conjectura reflexit Scaliger *commixxit*, sed quis verbum inhonestius praeferat honestiori? quisve novam Catulli carminibus obsecritatem importare sustineat?

V. 5. 6.) Sensus: Idem Gallus est homo insipiens, qui, dum fratris filio viam ad adulterium cum patrum uxore committendum aperit, non cogitat, se quoque habere conjugem, quae a fratris filio constuprari possit.

V. 7. 8.) Nexus orationis est fere hic: Sed quamvis haec omnia nihil morer, tamen id

nunc vel maxime mihi bilem movere debet, quod impuro tuo ore puram meam puellam deosculatus es. — *conjunxit* h. e. commiscuit spurca saliva tua suavia impura cum puris puellae suaviis.

V. 10.) *fama loquetur anus*, cf. supra ad Carmen LXVIII, 46.

CARMEN LXXIX.

IN LESBIUM.

Lesbius est pulcher: quidni? quem Lesbia
malit,

Quam te cum tota gente, Catulle, tua,
Sed tamen hic pulcher vendat cum gente
Catullum,

Si tria notorum suavia reperit.

CAR.

V. 1. Sunt, qui pro *Lesbius* in nonnullis libris *Gellius* reperiri scribant; at Scaliger in uno se deprehendisse *Caelius* affirmat. Sed omnes libri Statii et Vossii tuentur nostram lectionem, et sic est in editionibus Parthen. Gryph. Muret. Cantabr. V. 4. *natorum*, quod lepide Vossius de claris et nobilibus Romanis explicat, male in libris vett. recte igitur jam Scaliger revocavit *notorum* — in nonnullis, v. g. in edit. Gryph. Muret. legitur *amatorum*, quod haud dubie ex *natorum* confictum est. Si tria *amatorum* *savia* surpserit legit Heinsius in not. ad Catull.

Lesbium quendam cum tanti faceret Lesbia, ut eum Catullo praeferendum putaret, pulcrum illum quidem inde haberi posse concedit, sed eundem, ut hominem spurcum et impurum haud obscure describit. — Murerus, qui sub *Lesbiae* nomine *Clodium* intelligi debere jam supra ad Carm. LVIII probare studuit, per hunc quoque *Lesbium* intelligendum esse censet *P. Clodium*, hujus *Clodiae* fratrem, qui et hanc et

ceteras sorores constuprasse dicitur. In qua quidem suspicione ille eo magis confirmatur, cum additum sit nomen *pulchri*, quod ipsum Clodii cognomen fuerit, ita, ut poeta in ambiguitate vocis joculari voluisse videatur. — Multum quidem apud me valet Mureti in explicandis locis, obscurioribus subtilitas et sagacitas, sed in hac re nolim cum eo in tenebris micare.

V. 3. 4.) Sensus: Sed tamen hic pulcher mecum tota fami-

familia mea tanquam pignus positum habeat et pro lubitu vendat, si quisquam eorum, qui eum norunt, vel tria oscula impuro ejus ori (quod innuere poeta videtur) imprefferit. — vendat respicere poetam putat Muretus ad veterem consuetudinem, qua

interdum ob certa delicta totae familiae publice vendebantur. *notorum* — *noti* sunt familiares, quibus aliquis notus est, nos *Bekannte*. Sic Livius III, 45. *Notos gratia eorum, turbam indignitas rei virgini conciliat.* alia exempla posuit Vulpus.

CARMEN LXXX.

AD GELLIVM.

Quid dicam, Gelli, quare rosea ista labella

Hiberna fiant candidiora nive,

Mane domo cum exis, et cum te octava

quiete

E molli longo suscitatur hora die?

Nescio

V. 4. *Et mollis* nimis argute corrigit Scaliger. V. 7. *Sic certe est* Gryph. Muret. *Si certe est* Parth. Graev. *Sed certe clamant* in libro Scaligeri. *Sic certe* Scal. Voss. Vulp. Gotting. Bipont. quod, sublata tantum interpunctione, dedimus. pro *Virronis* in multis editionibus *Victoris*, in nonnullis *Unfloris*, inepte, ut judicat Mutetus. *Varronis rupta* Viselli ex ingenio Scaligeri.

Quaerit de causa mutati in Gellii labellis coloris, eamque a nefando, qua ille se contaminabat, libidinis genere repetit.

V. 3. 4.) *Mane domo cum exis* eet. Tam mane, quam

post meridiationem: *octava hora* sub meridiem sive post prandium, ubi molliores meridiari solebant. cf. supra Carmen XXXII, 3. *longo die* aestivo.

Nescio quid certe est. An vere fama susurrat,

Grandia te medii tenta vorare viri?

Sic certe clamant Virronis rupta miselli

Ilia, et emulso labra notata sero.

V. 8. *Ilia, demulso* Venet. Gryph. Muret. in MSS. Stat. erat: *Ille te mulso* vel *Illa te mulso*, unde jam Pierius Valerianus et Gabriel Faernus recte fecerunt: *Ilia, et emulso*. Achilles Statius suspicabatur: *Iliaque et mulso* vel *Iliaque et multo*.

V. 5.) *Nescio quid certe est*, est certe aliquid in causa, sed quid sit nescio cf. quem laudat de hac formula Vulpus Virgil. Ecl. VIII, 107.

V. 6.) *Grandiate — viri?* te esse fellatorem. *tenta medii viri τὰ αἰδοῖα*. *tendere* in obscenis. praeter Statium

et Muretum adeat, cui volupe est, disertum nequaquam interpretem Scioppium in Lusibus V, 5.

V. 7.) *clamant*, aperte testantur. *clamare* de rebus inanimatis vid. supra ad Carm. VI, 7. — *rupta ilia* cf. supra ad Carm. XI, 20.

CARMEN LXXXI.

AD JUVVENTIVM.

Nemone in tanto potuit populo esse, Juventi,

Bel-

Miratur, quid sit, quod Juventius misere pallestem quendam hominem Pifautensem dignum habuerit, quem ipsi et aliis in amore

praeponeret. — De gente Juventia vide Vulpium supra ad Carm. XXIV.

V. 1.) *in tanto populo*, in tanta populi frequentia.

Bellus homo, quem tu diligere inciperes:
Praeterquam iste tuus moribunda a sede Pi-
sauri

Hospes, inaurata pallidior statua?

Qui tibi nunc cordi est, quem tu praepo-
nere nobis

Audes. Ah! nescis, quod facinus fa-
cias.

V. 3. Janus Meleager, cum pro *a sede* membranae Palatin. haberent *ad sede* et Commelini *ab*, legendum censet *ab!* pro *sede* vero corrigit *sepe*, explicans *sepem moribundam* de dentibus senio cariosis et cadaverosis; nimis argute! V. 6. *At nescis* Gryph. Muret. Graev. haud minus commode, puto, quam *ab*, quod exhibent editt. recentiores Cantabr. Voss. Vulp. Gotting. Bipontin.

V. 2.) *inciperes*, in animum induceres, vel, quod Scaliger animadvertit, *diligere inciperes* pro diligeres.

V. 3.) *moribunda a sede Pisauri*. Fuit Pisaurum oppidum Umbriae maritimum, quod praeterlabitur fluvius cognominis *Pisaurus*; voca-

tur *sedes moribunda* haud dubie ob aëris, quo male afficiebantur incolarum corpora, vitium.

V. 4.) *inaurata pallidior statua*. tribuitur auro color *pallidus*, ἀχρὸς, χλωρός. cf. supra ad Carmen LXIV, 100.

CARMEN LXXXII.

AD QUINTIUM.

Quinti, si tibi vis oculos debere Catullum,
 Aut aliud, si quid carius est oculis;
 Eripere ei noli, multo quod carius illi
 Est oculis, si quid carius est oculis.

V. 4. *seu quid* in omnibus edit. vett. et plurimis recentioribus, contra sensum et orationis nexum, nam si quid jam est multo carius oculis, qui, quaeso, adjici potest *seu quid carius est oculis*; ut taceam, particulam *seu* non *quid*, sed *quod* in hoc orationis nexu postulare. Hinc recte Achilles Stadius pro *seu quid* legendum suspicatus est: *si quid*, quem praeter Vossium et Vulpium neminem secutum esse mireris.

Quintium, sodalem suum, flectere studet precibus, ne, quod animo suo longe carissimum sit, (intellige puellam) sibi praeripiat. — Eleganter hoc epigramma expressit Joann. Nicol. Goetz *Vermischte Gedichte* Tom. II. p. 215.

V. 1. 2.) Sensus: Si vis, mi Quinti, Catullum tibi aliquid acceptum referre, quod

aeque ac oculos suos amet, vel plus adeo oculis suis, si quid plus oculis amari potest, noli cer. — Per Quintium intelligendum esse nobilissimum illum adolescentem Veronensem, cujus mentio fit infra Carmine C, suspicatur Vulpus.

V. 3.) *ei* monosyllabum per synaeresin; exempla congestit Stadius.

CARMEN LXXXIII.

IN MARITVM LESBIAE.

Lesbia mî praesente viro mala plurima dicit:

Hoc illi fatuo maxima laetitia est.

Mule, nihil sentis. Si nostri oblita taceret,
Sana esset: quod nunc gannit et obloquitur,

NGA

V. 3. pro *Mule* in Patavino exemplari apud Statium *Nulla*, quod rectius videtur *Statio*, *Nullum* de stupido, nihil audiente et sentiente, interpretanti. V. 4. pro *Sana* in MSS. Statii *Sanna* vel *Sannia*, unde legendum fortasse opinatur *Sanna*, h. e. irrisio, quasi dicat: irridei me amantem ab ea putarem, planeque contemni, si de me taceret. — *garris* in editt. Parthen. Gryph. Muret. sed nemo non *gannit* praeferet; et sic est in MSS. Statii. eodem modo in *garris* et *gannit* variant libri apud Persium V, 95.

Ridet stolidum Lesbiae maritum, qui, cum eius uxor Catullum conviciis coram ipso proscinderet et causam fixandi cum eo quaereret, impense de eius fide et castitate, quam inde colligebat, laetabatur. At Catullus, mulierum indolem melius perspectam habens, longe aliter de hoc Lesbiae se getendi more sentit ac iudicat. Conferendum omnino cum hoc Epigramma XCII.

V. 1.) *mala plurima dicit* convicia. Tibull. I, 2, 11.

Et mala si qua tibi dixit
dementia nostra.

V. 3. 4.) *Si nostri oblita taceret*, Si me negligeret, nec dignum, quocum loquatur, haberet, *Sana esset*, recte illa videri posset amoris furore libera; vel: neutiquam illam caderet amoris insania. Infra Carmine XCII:

Lesbia mi dicit semper male,
nec tacet unquam

G

De

Non solum meminit; sed, quae multo acrior
est res,

5

Irata est: hoc est, uritur et loquitur.

V. 6. *uritur et coquitur* coniecit N. Heinsius, et sic legit jam Justus Lipsius apud Janum Doufam filium; sed quis hoc terat ob versum primum et quartum?

*De me: Lesbiana me, dispe-
ream, nisi amat.*

quod nunc, jam vero quod, *viv. de.* gannit canum more ringitur. *obloquitur*, oblatrat.

V. 5.) *Non solum meminit* hoc non solum probat, minime eam nostri oblitam esse, et nos negligere.

V. 6.) *Irata est*, nam ira apud amantes ferventissimi amoris est indicium; tritum et in vulgus notum est illud Terentianum: *Amantium irae, amoris integratio est.* cf. Vulp. imprimis cum hoc loco comparandus est Propertius III, 8. 10 sqq. adde Plaut. Amphitr. III, 3, 60 sqq.

CARMEN LXXXIV.

DE ARETO.

Chommoda dicebat, si quando commoda
vellet

Dicere, et hinfidias Arrius infidias:

Et

V. 2. Libri veteres apud Vossium non *Arrius*, sed *Aretus* habent, unde ille *Aetius* fortasse scribendum putat.

Arrium quendam, qui mirifice sibi placebat vano et ridiculo verba nonnulla cum adspiratione pronuntiandi studio, festive in hoc epigram-

mate depictum aliorum risui exponit. — Cum idoneis argumentis, quis fuerit hic Arrius, evinci nequeat, alius aliam conjecturam sequitur. Achil-

Et tum mirifice sperabat se esse locutum,
 Cum, quantum poterat, dixerat hinsi-
 dias.

Credo sic mater, sic Liber avunculus ejus, 5
 Sic maternus avus dixerit, atque avia.

G 2

Hoc

V. 3. 4. Hoc distichon, nescio quo errore, in editione Parthenii post versum decimum: *Cum subito offertur* cet. transpositum est. V. 5. *sic Cimber avunculus ejus* Heinſius in notis ad Cat. V. 6. *dixerat* in edit. Parthenii, Gryph. Muret. sed recte Scaliger reposuit ex veteri scriptura *dixerit*, et videtur illud vel male ex versu quarto repetitum, vel hoc ob vim modi potentialis non satis intellectum esse. vid. not. — Ja-

Achilles Statius quidem intelligit Q. *Arrium*, praetorem Siciliae designatum, qui exorto bello servili missus est contra Crixum et Spartacum, quorum illum profligavit, ab hoc victus est. vid. Liv. Epit. 96. cf. Cic. Verr. II, 15. et IV, 20. — At Vulpus cogitat de *C. Arrio*, cujus mentionem injicit Cic. in Attic. I, 14 et 15. — Quidni cogitare quoque possumus de illo Q. *Arrio*, Q. Arrii Praetoris Siciliae designati, (ut videtur *Ernestio* in Clave Cic. sub h. n.) filio, qui in honorem patris magnificum illud, ut auram populi captaret, dedit epulum, de quo Horatius Satyr. II, 3, 7. cf. Cic. Orat. in Vatin. 12. — Sed quid in-

terest, sciatur, quis fuerit hic Arrius, nec ne?

V. 4.) *quantum poterat*, quanto poterat spiritu vel oris hiatu.

V. 5.) *Liber* haud dubie nomen viri proprium. Nam quod Passeratius existimat, *liberum* pro adjecto sumendum esse, quo tacite Catullus innuere voluerit, Arrium non ex justis nuptiis procreatum fuisse, utpote qui nec patrem nec patruum habuerit *liberum*, sed matrem et avunculum tantum, eorumque parentes; id anxie magis quaesitum quam probabile videtur.

V. 6.) *dixerit* — sic, "credo, *dixerit*, eleganter ex vi modi potentialis pro: *sic dixisse*

Hoc misso in Syriam, requierant omnibus
aures,

Audibant eadem haec leniter et leviter.

Nec sibi postilla metuebant talia verba,

Cum subito adfertur nuntius horribilis, 10

Ionios fluctus, postquam illuc Arrius isset,

Iam non Ionios esse, sed Hionios.

nus Meleager male in hoc quoque disticho quaerit adspirationem, illudque sic legendum opinatur: *Credo sic Mather, sic Liber havungulus eii est, Sic mathernus havus dixerit, atque havia: V. 7. Hic misso in MSS. Statii, qui inde tentat: Hinc misso.*

xisse videtur. Exemplum de hoc modi potentialis, quem vocant, usu, ponamus ex Liv. III, 47. *Quem decreto sermonem praetenderit, forsitan aliquem verum auctores antiqui tradiderint, pro: tradidisse videntur.*

V. 7.) *Hoc misso in Syriam*, haud dubie in munere quodam reipublicae causa sus-

cepto. *requ. omnibus aures*, nullius amplius aures ingrati-ssimo male affectatae adspirationis sono fatigabantur.

V. 8.) *leniter et leviter* sine adspiratione.

V. 9.) *postilla* h. e. postea exempla dabunt Statius et Vulpus.

V. 10.) *horribilis* nimirum auribus.

CARMEN LXXXV.

DE AMORE SVO.

Odi et amo. Quare id faciam, fortasse
requiris.

Nescio : sed fieri sentio et excrucior.

Hoc distichon in editione Guarini et Ald. II. hic praetermissum et epigrammati LXXII annexum est. vid. ibi Var. Lect.

Quaerenti fortasse, cur u- Eunuch. I. 1, 27. *Et taedet, et
nam eandemque puellam amore ardeo.*

tam amore quam odio perse- V. 2.) *Nescio*, formam ni-
quatur, quid respondeat, se mirum puellae amabat, at ejus
nescire, ait. — mores detestabatur, cf. Epigr.

V. 1.) *Odi et amo*, Terent. LXXI, 7, 8.

CARMEN LXXXVI.

DE QUINTIA ET LESBIA.

Quintia formosa est multis : mihi candida,
longa,

G 3

Recta

V. 1. *Quintia* in vett. monumentis scribitur, teste Statio.
V. 2. *haec ego sic* in plurimis editionibus vett. sed Scaliger *Hoc
ego*; antiquam lectionem esse confirmat : et sic nunc exhibent
editt. Cantabr. Voss. Vulp. Bipontin.

Quintiae, quae vulgo habe- lute formosam, qualis sola
batur formosa, formosi- Lesbica sit, cam dici posse ne-
tatis quidem partes quasdam gat.

concedit, sed cum ei deesset V. 1.) *est*, videtur, habe-
venustas et festivitas, abso- tur.

Recta est. Hoc ego: sic singula confiteor.

Totum illud, formosa, nego: nam nulla venustas,

Nulla in tam magno est corpore mica salis.

Lesbia formosa est: quae cum pulcherrima tota est, 5

Tum omnibus una omnes surripuit Veneres.

V. 2.) *Recta*, apta forma et figura. cf. supra ad Carm. X, 20. *hoc ego* scil. sentio vel judico. *singula*, quod ad singulas formositatis partes attinet.

V. 3.) *Totum illud*, quod ad totum illud, in quo censetur formositas, attinet. — *venustas* elegantia, natus lepor et festivitas, quae in dictis, factis, gestu et toto corporis habitu spectatur:

Graecis: *κοσμιότης*, cui opponitur *ἀγροικία*.

V. 4.) *nulla in — mica salis*, quanta est, insulsa et plena raris inficitiarumque est. *ἀνὴρ τριςκαίδεκάπηχος* de stupido magni vastique corporis homine apud Theocritum Idyll. XV, 17. ubi vide *Valckenarium*.

V. 6.) *Tum omnibus — Veneres*, omnes puellarum lepores ad se unam transtulit et inter se conjunxit.

CARMEN LXXXVII.

vid. Var. Lect. ad Carmen LXXV.

CARMEN LXXXVIII.

IN GELLIUM.

Quid facit is, Gelli, qui cum matre atque
forore

Prurit, et abjectis pervigilat tunicis?

Quid facit is, patrum qui non sinit esse
maritum?

Ecquid scis, quantum suscipiat sceleris?

Suscipit, o Gelli, quantum non ultima Te-
thys,

5

Non genitor Nympharum abluit Ocea-
nus.

G 4

Nam

V. 6. *Nec genitor* in MSS. Stat. sed gravius repetitur *Non*. pro *abluit* in editt. Gryph. Muret. Graev. et all. *abluat*; sed illud ex veteri scriptura deiciunt Scaliger et Vossius; utrumque, puto, recte dicitur.

Flagitia, quibus se suosque
polluebat Gellius, tanta
esse ait, ut ne mari quidem
possint abluī et expiari.

V. 1.) *Quid facit is*; Quid
tibi statuendum videtur de
ejusmodi hominis libidine,
qui cet.

V. 2.) *Prurit*, pruriendo
libidinem exercet. cf. Lusus
25, 4. *abjectis* rejectis, poli-
tis.

V. 3.) *patrum qui* — ma-

ritum. cf. supra Epigramma
LXXIV, 3.

V. 5.) *Suscipit* scil. *tan-
tum*, quod ante *quantum* non
raro omitti solet. cf. Liv. IX,
36. §. 2. et ibi *Drackenborch*.
— *ultima Tethys*, totum
mare, ad extremos usque fi-
nes, ut bene Stat.

V. 6.) *Non genitor Nym-
pharum abluit Oceanus*, hic
aqua marina sive fluviali sce-
lera apud veteres expiandi
mos

Nam nihil est quidquam sceleris, quo prodeat ultra:

Non si demisso se ipse voret capite.

V. 7. *quod prodeat ultra* Voss. Bipont. sed *quo* est in edit. Parthen. Gryph. Muret. Cantabr. Graev. Vulp. Gotting.

mos vel ex Cicerone notus est. Pro Roscio Amer. 26. *ne, cum delati (parricidae) essent in mare, ipsum polluerent, quo cetera, quae violata sunt, expiari putantur.* cf. ibi *Hottomannum* et *Manutium* et *Interpretes* ad h. l. Laudant in hanc rem illud Euripidis *Iphigen. in Taur.* 1193. *θάλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακά,* ubi vid. *Barnes.* et *Musgrav.* Locum *Sophoclis Oedip. Tyr.* v. 1251 comparavit jam *Achilles Staius.* — *Dorville* ad *Chariton.* p. 238 (ed. *Lips.*) *Catullum* ante oculos habuisse putat vetus epigramma, quod egitur in *Analectis Vett. Poet.*

Graecor. *Brunckii* Ἀδεσπ. CCXL. Tom. III. p. 199.

Ἀγνῶς ἐς τέμενος καθάρῃ,
ξένε, δαίμονος ἔρχε

Ψυχὴν νυμφαῖς νάματος
αἰψάμενος.

Ὡς ἀγαθοῖς κείται βαιὴ
λιβάς· ἀνδρα δὲ φαῦλον
εἰδ' αἶν' ὁ πᾶς νύψηνάμασιν
Ὡκεανός.

V. 7.) *Quo prodeat ultra,* quo progrediatur iste ulterius, quo magis contaminetur.

V. 8.) *demisso,* inclinato. *voret* cf. *Epigr.* LXXX, 6.

CARMEN LXXXIX,

DE GELLIO.

Gellius est tenuis: quidni? quoi tam bona
mater

Tamque valens vivat, tamque venusta
soror,

Tamque bonus patruus, tamque omnia
plena puellis

Cognatis: quare is desinat esse macer?

Qui ut nihil attingat, nisi quod fas tangere
non est,

G 5

Quan-

V. 5. *atingit* legi jubet Scaliger; quod exhibent nunc editt. Voss. Cantabr. Gotting. Bipont.

Ne quis miretur, cur Gellius tenuis macerque sit, causam, unde ei contracta sit haec corporis macies et tenuitas, ex insano ejus cum cognatis suis Veneris usu declarat.

V. 1.) *tenuis*. Stadius de amantium macie laudat Lucret. IV, 1160:

Ἰσχυὸν ἐρωμένιον *tum fit,*
quom vivere non quit
Præ macie.

quoi, in cujus gratiam, ad cuius explendam libidinem. cf. supra ad Carmen LXI, 192.

bona, obsequiosa, facilis; eodem sensu patruus dicitur *bonus* v. 3.

V. 2.) *valens*, valido robustoque corpore ad palaestram Veneris instructo. *vivat* exquisitius pro: sit.

V. 4.) *quare is desinat esse macer?* cur non sit macer, qui necessario in ejusmodi cum cognatis suis consuetudine macer esse et manere debet?

V. 5.) *ut cum. nihil attingat* cer. nullam aliam nisi cognatam; observa in hoc versu

Quantumvis quare sit macer, invenies.

versu leporem facete cum sale
mixtum.

V. 6.) *Quantumvis*, facis
superque.

CARMEN XC.

IN GELLIVM.

Nascatur Magus ex Gellî matrisque ne-
fando

Conjugio, et discat Persicum haruspici-
um.

Nam Magus ex matre et gnato gignatur
oportet,

Si vera est Persarum impia religio,

Gna-

Hoc Epigramma conjunctim cum superiore exhibetur in editionibus Parthenii, Gryph. et aliis; sed sponte apparet, separatim illud a poeta in Gellium compositum esse.

Nova ratione et novo sale
nefandam Gellii cum
matre libidinem perfricat.
Magum enim aliquem, si ve-
ra sit impia Persarum religio,
ex hoc obsceno concubitu na-
sci oportere probat et pro-
nunciat.

V. 4.) *impia vel.* ex qua
nimirum non solum matris
cum filio concubitus, et in
universum cognatorum com-

misiones licitae fuerunt, sed
boni magi adeo, h. e. Persa-
rum sacerdotes ex matre a
filio compressa progigni de-
bebant. Veterum de his in-
cestis Persarum moribus te-
stimonia vid. apud Vulpium.
Inprimis ex utriusque lin-
guae scriptoribus, quae huc
spectant studiose collegit lau-
datus a Mureto *Coelius Rho-*
diginus Antiqu. Lect. X, cap.

Gnatus ut accepto veneretur carmine Di-

vos,

5

Omentum in flamma pingue liquefaciens.

17. Huc pertinet quoque Euripides *Andromach.* v. 173. sqq.

— Τοῖσ'τον πᾶν τὸ βάρβαρον γένος·

Πατήρ τε θυγατρὶ, παῖς τε μητρὶ μίγνυται,

Κόρη τ' ἀδελφῶ — —

— καὶ τῶνδ' ἕδ' ἐν ἐξείργει νόμος.

ubi recte Scholiastes ταῦτα περσικὰ ἔθη.

V. 5.) *accepto* diis grato: sic saepe *accepta munera*; nimis docti alii: a majoribus per manus quasi tradito.

V. 6.) *Omentum in flamma pingue liquefaciens*, minutas nimirum mactatae victimae partes et in his omentum diis adolebant; vid. *Cassaubon.* ad *Perf.* II, 47. p. 208. ex ipso autem omenti statu et situ multa conjectare solebant haruspices. vid. *Bochartum Hieroz.* III. p. 503. — Secunda syllaba in *liquefaciens* producitur. vid. *Stat.*

CARMEN XCI.

IN GELLIVM.

Non ideo, Gelli, sperabam te mihi fidum

In

Ut crescat et cumuletur, quam versibus suis famae Gellii inurere studet, ignominia, usque adeo eum sceleratum esse ostendit, ut iste nulla facile re, nisi in qua

aliquid sceleris sit, oblectari posse videatur. Quod quidem ipse praeter omnem opinionem in amore suo expertus fuerat. Nam quamvis probe noverat, eum pro indole sua ad

In misero hoc nostro, hoc perduto amo-
re fore:

Quod te cognossem bene, constantemve
putarem,

Aut posse a turpi mentem inhibere pro-
bro:

Sed quod nec matrem, nec germanam es-
se videbam

5

Hanc

V. 2. *hoc*, quod cum vi ante *perduto* repetitur, male in nonnullis editionibus omissum, recte reposuit Stautus. V. 3. *Quin te Muret. Qui te Scaliger ex veteri scriptura. constanterque putarem Haud posse* cet. in plurimis libris tam scriptis quam editis; sed multo aptior et orationi convenientior mihi visa est nostra lectio, quam Stautus in nonnullis libris MSS. invenit; et sic hic versus jam in edit. Gryph. (1537) legitur. Eandem lectionem recepit Vulpus. V. 5. *Sed neque quod* in edit. Parth. Voss. Graev. et aliis; sed multo concinniozem orationem reddit nostra lectio, a Guarino prolata, et a Statio aliisque probata.

ad quodvis designandum scelus paratam esse, tamen vel ideo puellam suam ab ejus libidine tutam fore putaverat, quod illa nec mater, nec soror esset, in quarum concubitu unice sibi placere videbatur homo iste nequissimus. Sed fefellerat sua in hac re Catullum opinio; nam secus, ac videbatur, satis causae fuit Gellio, quae ei cum Catullo intercedebat, amicitia, ut ejus puellam ad libidinem sol-

licitaret; adeo in perpetrandis facinoribus superare iste solebat hominum expectationem! — Praeclarum est, ut recte judicat Muretus, hoc epigramma et mirabili quodam artificio a poeta nostro compositum.

V. 3.) *perduto* ob perfidiam amicae.

V. 4.) *Aut* scil. quod te putarem.

Hanc tibi, quojus me magnus edebat
amor.

Et quamvis tecum multo conjungerer usu.

Non fatis id causae credideram esse tibi.

Tu fatis id duxti: tantum tibi gaudium in
omni

Culpa est, in quacunque est aliquid sce-
leris.

10

V. 9. *induxti pro induxisti* vitiose in edit. Parthenii et MSS.
Stat.

V. 6.) *quojus me magnus edebat amor*, sic supra Carm. XXXV, 15:

Ignes interiorum edunt medullam.

ubi de hoc loquendi usu ex-

empla collegit Muretus, vid. Stat. ad h. l.

V. 8.) *Non fatis id causae*, non gravem turpemque fatis causam.

CARMEN XCII.

DE LESBIA.

Lesbia mî dicit semper male, nec tacet
unquam

De

Mutuas inter se et Lesbiam
rixas mutui amoris signum
censet certissimum, — Eius-

dem argumenti est Epigramma LXXXIII, quod confer.

De me: Lesbia me, dispeream, nisi
amat.

Quo signo? quasi non totidem mox depre-
cor illi

Affidue: verum dispeream, nisi amo.

CAR.

V. 2. *dispeream, me nisi Lesbia amat* in edit. plurimis; sed quem nos secuti sumus verborum ordinem, tam versus ultimus, quam omnes libri MSS. Stat. confirmant; mutatus ille in editionibus vet. verborum ordo haud dubie profectus est ab aliquo, qui vellet numerorum rhythmum consulere. V. 3. *Cui ego, quasi eadem* vitiose in libris MSS. et edit. Parthenii. *Quo signo? quasi eadem* Gryph. Muret. *Quo signo? eadem totidem* in aliis teste Mureto. *Quo signo qua sin totidem* reperit Statius in veteri libro Gellii, apud quem (v. not.) locus noster legitur, unde ille conjiciebat: *Quo signo? quasi enim*, sed rectus ex qua sin ratione scripturae compendii habita refingas quasi non, et sic se reperisse in vetustis libris Gellii ait Scaliger, quem cum Vulpio et aliis recentioribus editoribus secuti sumus. Vossius ex Cod. Mediolanensi profert: *Quo signo? quia sunt totidem mea* (scil. maledicta) *Deprecor illam Affidue: verum cer.* Passeratius *Affidue* refert ad *amo*. — *deprecor* Vulpius, nescio unde, sed fortasse rectius.

V. 3. 4.) Sensus est: Quae-
rat fortasse aliquis unde hoc
colligam? quasi de ejus in me
amore dubitari adhuc possit,
cum semper, quot ipsa in me
conjicere solet convicia, tot
statim ego in illam rejiciam,
et in hoc ipso rixarum genere
ipse vel maxime vim amoris
sentiam. — *Deprecari* paulo
insolentiore significatione
cum casu tertio jam positum,
Aulus Gellius (Noct. Att. VI,
6.) disputans contra aliquem,
qui male hoc verbum ceperat,
et frigidissimos inde hos

Catulli versus iudicaverat, explicat: *detestari, exsecrari, depellere, abominari*. Quae quidem Gellii explicatio nullo modo probari potuit Mureto. Sed Scaliger doctè ostendit, *deprecarì* proprie esse; precari, ne quid nobis accidat, adeoque, quae quis nobis imprecatus est, in ejusdem caput rejicere et amoliri. Nec ego de Scaligeri interpretatione dubito, alias *deprecor* facile mutari posset in *imprecor*.

CARMEN XCIII.

IN CAESAREM.

Nil nimium studeo, Caesar, tibi velle
 placere,
 Nec scire, utrum sis albus, an ater ho-
 mo.

V. 2. In editione Parthenii corruptissime hic versus legitur ita: *Nec si orem, utrum sis salvus an alter homo.* Vossius in libris antiquisprehenderat: *Nec si ore,* unde legendum fortasse alicui videri posse existimat: *Nescio ore utrum sis albus an ater homo.* sed nemo facile ad has metri rationes poetam in ordinem redigere tentabit. Ipse Vossius legit: *Nescio utrum sis albus* — *Ne si orem* ed. Rheg. *Nec cure utrum* in margine L. Heinf. apud editorem Cantabrig. et sic placet Bondano Var. Lect. p. 126. *Nec scio te,* e libro membranae Commelini probat Meleager. — Coniungitur hoc distichon cum sequenti in edit. Parthen. Gryph. probante Scaligero. Sed non video, quomodo inter se conciliari queat insignis sententiarum dissimilitudo.

Quam parum Noster Caesarem curet, haud dissimulanter hoc disticho indicat. — Carpit quidem hoc nomine Catullum Quintilianus Institut. Orat. XI, 1. ubi scribit: „*Negat se magni facere aliquis poetarum, utrum Caesar ater an albus homo sit: verte, ut idem Caesar de illo dixerit, arrogantia est;*“ sed ipse bonus Quintilianus nimium placere studebat Domitiano, ejusque auram hac

ipsa fortasse poetæ nostri cavillatione captabat.

V. 1.) Pro *Nil* equidem ob vi. sequi malim: *Nec.* — *velle* abundat, ut saepe. cf. *Heyne* ad Tibull. I, 2, 92.

V. 2.) *utrum sis albus an ater homo,* proverbialis locutio in contemptum eorum, quos nec novimus, nec eos nosse curamus. vid. *Vulp.* adde *Cicer. Philipp. II, 16.* et ibi *Interpretes.*

CARMEN XCIV.

IN MENTVLAM.

Mentula moechatur: moechatur mentu-
la certe.

Hoc est, quod dicunt: Ipsa olera olla
legit.

V. 2. *ipsa olere olla facit* dedit ex aliis, ut ait, exemplaribus Vossius; sed cum nemo alius hanc lectionem commemoraverit, finxisse eam virum doctum doctrinae ostentandae causa, facile tibi persuadeas; nam translatum ille putat ab ollis Graecorum, quae in Anthesteriis circumducebantur, in quas comportabantur omnis generis olera, quae tamen nemo degustaret; ut breviter dicam, Vossius Catullum existimat Mamurram sub obscena imagine comparasse ollae, quae solo sacra faciat olere!!!

V. 1. 2.) *Mentula moechatur.* per *Mentulam* designari putant Mamurram, quod maxime probabile fit ex Epigr. CXIV. ubi v. 1.

Formianus saltus non falso, Mentula, dives fertur —

natus est nimirum Mamurra Formiis; hinc *Formiana macula* supra Carm. LVII, 4. *Formianus decoctor* XLI, 4. Indidit autem poeta Mamurrae ad insignem ejus libi-

dinem insignendam nomen *Mentulae*, in ejus significatione petulanter ludit. — *Ipsa olera olla legit* h. e. sponne quaerit mentula, quod ejus naturae conveniens est. Dicta videtur haec proverbialis locutio de rebus, quae natura sua sibi conveniunt; ducta autem illa videtur Achilli Statio a fure quodam horatensi, qui manifesto in furto deprehensus culpam a se in ollam, qua olera exceperat, transtulerit.

CARMEN XCV.

DE SMYRNA CINNAE POETAÆ.

S*myrna* mei Cinnae nonam post denique
messem,

Quam

V. 1. *Smyrna* rectius ex mente Vossii, ad librorum vetustatem, nummos et inscriptiones provocantis, scribitur; Graeci tamen scribunt *Σμύρνα*. vide de scriptura hujus vocis *Verheyk* ad Ant. Lib. p. 299.

S*myrnam*, h. e. poema *Smyrna* inscriptum, in quo perpoliando atque exalciando Cinna, Catulli amicus, totos novem annos consumserat, etiam atque etiam commendat, illudque ut carmen aetatem laturum lateque per ora virum volitaturum prolixis et nullo negotio conscriptis Hortensii, Volusii et Antimachi carminibus longe anteposit.

V. 1.) *Smyrna mei Cinnae*. Honorificam ejusdem C. Helvii Cinnae mentionem facit Virgil Eclog. IX, 35. ubi Servius: *Etiam Cinna poeta optimus fuit, qui scripsit Smyrnam, quem libellum decem eliminavit annis.* conf. Ovid. Trist. II, 435. Quintil. Instit. Orat. X, 4. obscurum tamen illud poema *Smyrnam* fuisse, credere nos jubet Martialis

X, 21. hinc Lucius Crassitius Grammaticus, commentario luculento in *Smyrnam* edito, adeo inclaruit, ut Epigramma de eo scriberetur, quod existat apud Suetonium in libro de Illustr. Grammat. X^o III. -- Quod ad argumentum hujus Cinnae poematis attinet, Parthenius quidem illud in rebus praeclare gestis Amazonis cujusdam versatum esse existimat, sed probabilior sententia videtur eorum, qui fabulam incesti amoris *Myrrhae*, (quae aliis *Smyrna* dicitur) erga parentem suum Cinyram hoc carmine Cinnae complexum esse arbitrantur. vid. in primis *Burmamnus* ad Ovid. Met. X, 298. *Muncker* ad Hygin. Fab. LVIII. et *Giffanii* Collect. in Lucret. sub v. *Smyrna*.

H

Quam coepta est, nonamque edita post
hiemem:

Millia cum interea quingenta Hortensius
uno

Smyrna cavas Atacis penitus mittetur ad
undas, 5

Smyrnam incana diu secula pervolient.

At

*** Hic deest versus minor in omnibus librr. MSS. quem Parthenius pro ea, qua ducebatur adversus Catullum, popularem suum, caritate, ita supplere studuit: *In pede stans fixo carmina ructat hians*. Idem pro *Millia* in versu majori reposuit *Vilia*. Sed Muretus et alii recte deprecari sunt haec Parthenii officia. V. 5. *Smyrna cavas Atacis* vulgo recepta lectio; sed, ut observat Heinsius in not. ad Catull. nec fluvius est *Atrax*, nec prima syllaba in *Atacis* corripitur; optime igitur jam Livinejus defendebat *Atacis*. — *Smyrna albas Atacis* in vet. Cod. Heinf. apud editorem Cantabr. *Smyrna cavas barabri* in libris vet. Vossii, unde ille reponit: "*cavas barabri*, nam, ut addit, non tantum quartus hujus Epigrammatis versiculus deest, sed etiam initium quinti, quem, ut ei succurrerent librarii aut in-tempestivi correctores, e sequenti versu supplere conati sint. V. 6. *Smyrna incana diu secula pervoluit* in plerisque MSS.

V. 2.) *nonamque edita post
hiemem* Sic Panegyricas Illo-
cratis decem annis elabora-
tus dicitur Quintil. Institut.
Orat. X, 4. — Respexit huc
fortasse Horatius Arte poet.
388:

--- *nonnumque prematur in
annum*

Membranis intus positis. —

V. 3.) *Hortensius*. Eodem
nomine Lucillum saepe satyrico

perfricat Horatius Sat. I, 4, 9
segg. — Loca, ubi Q. Hor-
tensii, nobilissimi illius ora-
toris, carminum mentio fit,
notavit Vulpius.

V. 5.) *cavas*, cf. supra ad
Carmen XVII, 4. *Atacis* flu-
vius Galliae Narbonensis.

V. 6.) *incana sera*, remo-
tissima.

At Volusi annales

Et laxas scombris saepe dabunt tunicas.

Parva mei mihi sunt cordi monumenta

H 2

At

Stat. unde ille primum tentat *pervoliet*, deinde vero in nostra lectione, quam ipsam in nonnullis libris invenerat, acquiescit; pro *incana* offerunt tamen ejusdem libri *cana*, quod Statio ob imitationem Martialis Lib. IX. Epigr. 80, 2. *Nec pateris, Caesar, secula cana mori* praeferendum videtur; sed licet Martialis Nostri imitatus videatur, eum tamen in loco nostro *cana* pro *incana* legisse inde non sequitur. *** Hujus quoque versus reliqua pars desideratur, ut Muretus et Stadius testantur, in libris veteribus, nisi quod in MSS. Statii *Paduam* legitur, quae vox aperte manum recentiorem prodit. *Patavi morientur ad urbem* edit. Parthenii et aliae editiones veteres, quod placere sibi ait Muretus, modo veteris cujusdam libri testimonio niteretur. Scaliger in libro suo inveniebat: *Paduam portentur*, unde ille exculpebat: *apnam portentur ad ipsam*, ut *apna* sit pisciculus, quem muria conditum chartis ineptis amittere solebant. *Capuam morientur ad ipsam* conjiciebat Passeratius. *Aduam morientur ad ipsum* proponit Vossius, quod probat et docte defendit Nic. Heinsius in notis ad Catull. *Adua* enim, ut ibi observat, est fluvius Galliae Cisalpinae, qui ex Alpibus in Lacum Larium se exonerat, ubi Volusus aut natus, aut certe fundum ac faeculum habuisse videtur, ita, ut extremus Galliae fluvius cum extremo fluvio Italiae componatur. *Gadium portentur ad ipsam* mirifice commendat Corradinus de Allio. *** Ultima hujus versus vox deest in MSS. testibus Mureto, Statio et Vossio, quam vario modo supplere studuerunt; alii legunt *laboris*, alii *sodalis*, alii *poetae*, alii *tribuni*. Equidem si veteris cujusdam libri accederet auctoritas, eligerem cum Mureto *sodalis*.

V. 7.) *Volusi annales*, cf. supra ad Carm. XXXVI, 1.

V. 8.) *Et laxas — tunicas*, inservient, pro solito chartarum ineptarum usu, amittendis et involvendis scombris. *laxas* innuit laxa

et ampla carminum ineptorum volumina. *scomber* piscis marinus. Expressit Nostri Martialis IV, 87, 8:

Nec scombris tunicas dabis molestas.

At populus tumido gaudeat Antimacho. 10

V. 10.) *tumido gaudeat Antimacho.* Scripsit Antimachus, poeta graecus, *Colophonius* (Ciceroni Brut. 51. et Ovid. Trist. I, 6, 1. *Clarius*) magno volumine Thebaida, quod quidem poema tanto applausu a nonnullis exceptum fuit, ut secundas ei ab Homero partes deferre non dubitarent. vid. *Brouckhus.* ad Propert. I, 7, 3. alii tamen, qui rectius et acutius in his rebus vident, riserunt eum ut poetam inflatum et tumidum, qui, ut cum Horatio loquat, projicit ampullas et fesiquipedalia verba. vid. *Voss.*

CARMEN XCVI.

AD CALVVM DE QVINTILIA.

Si quidquam mutis gratum acceptumque
sepulcris

Accidere a nostro, Calve, dolore potest,

Quo

Tantum esse ait Calvi ob mortem Quintiliae suae dolorem atque desiderium, ut illa, si dolor viventium ad sensus mortuorum permanere queat, de hoc luculento, quod Calvus ediderit, amoris testimonio gavifura potius, quam de praematura sua morte dolitura sit. — De Calvo, oratore et poeta nobilissimo, qui, ut ex Propertio II, 34, 89. apparet, hujus ipsius Quintiliae mortem carmine deflevit, cf. supra ad Carm. XIII.

V. 1. 2.) *Si quidquam cetera.* Dubitatio, an sentiant, quae a vivis fiunt, mortui, saepius apud veteres est obvia. vid. Stat. et Vulpium. *accidere mutis sepulcris*, h. e. pervenire ad muta sepulcra. Eleganter Nostrum imitatus est *Lotichius* lib. III. Eleg. 5, 15:

*Acceptum quodcunque potest,
gratumque sepulcris
Accidere, exsequiis contingit omne tuis.*

Quo desiderio veteres renovamus amores,
 Atque olim amissas flemus amicitias;
 Certe non tanto mors immatura dolori est
 Quintiliae, quantum gaudet amore tuo.

V. 3. *Quom* vel *Cum desiderio* Gryph. Muret. Graev. et all. sed teste Scaligero veteres libri tam scripti quam editi servant *Quo*. V. 4. *Atque olim missas* male, puto, in edit. Parthenii, Gryph. Muret. et aliis; *missae* enim amicitiae sunt, quas diutius alere nolumus. Secutus igitur sum Vossium, qui e veteribus libris reposuit *amissas*, et sic est in aliquot MSS. Stat.

V. 3.) *Quo* scil. dolore. *desiderio* propter eorum desiderium.

V. 4.) *olim amissas* morte olim perditas. At Livinejus ingeniose *olim* trahit ad amicitias et eodem modo dictum

putat, ut a Virgilio *ante malorum*; a Terentio *semper lenitas*; a Propertio *semper amicitia*; a Valerio Flacco *olim anni*, et a Graecis *αἰ πάλαι Φιλίας*.

CARMEN XCVII.

IN AEMILIVM.

Non, ita me Dii ament, quidquam referre putavi,

H 3 Utrum-

Os impurum et deforme Aemilii cujusdam, qui stultam, quam de corporis sui venustate fovebat, opinione ductus multas puellas sectari so-

lebat, petulanter describit et exagitat.

V. 1.) *quidquam referre* aliquid discriminis interesse.

Utrumne os an culum olfacerem Aemilio.
 Nil immundius hoc, nihiloque immundius
 illud.

Verum etiam culus mundior et melior:
 Nam sine dentibus est. Hoc dentes fesqui-
 pedales, 5

Gingivas vero ploxemi habet veteris:

Prae-

V. 2. *Utrum os* MSS. Statii; hiatus certe, quae hac lectione oritur, offendere adeo lectores in epigrammate Catulliano non debet. Sed teste Mureto *Utrumne* vera est veterum librorum scriptura. V. 3. In MSS. Statii duplici modo hic versus scribitur; primum: *Nihil mundius hoc nobisque immundius illud*, deinde: *Mundius haec nihil est, nobisque immundius illud*. posterius probat Stadius, modo haec in hoc mutetur; et sic est in editione Rheg. et Parthenii. *Nihil mundius hoc, nobisque immundius illud* Cod. Palatinus papyrac. illoc pro illud Commelinian. membran. *Nil immundius hoc, nihil est immundius illo* Gryph. Muret. Henricpetr. Graev. Vulp. Nostram lectionem ex libris scriptis commendat Scaliger, quem secuti sunt Vossius, editor Cantabr. Corradinus de Allio, editt. Gotting. et Bipont. Totum distichon denique Vulpus ita constituit: *Nil immundius hoc, nihil ore immundius: illo Verum etiam culus mundior et melior*. Quam bene, viderint doctiores. V. 5. *hic* in MSS. Statii. V. 6. *ploxemi* vel *ploxini* rectius scribi ostendit Vossius.

V. 2.) *Utrumne os an culum*. Scaliger jam comparavit Epigramma Nicarchi XXIV. in *Analectis Vett. Poett. Gr.* Brunckii Tom. II. p. 355.

Τὸ σῶμα χῶπρωκτος ταύ-
 τὸν, Θεόδωρέ, σὺ ὄξει,
 Ὡς εἰ διαγῶναι τοῖς Φυ-
 σικαῖς καλὸν ἦν.

Aemilio doctius pro *Aemilii*.

V. 6.) *Gingivas vero ploxemi* cet. *gingivas veteri ploxemi* similes, h. e. cariosas, exesas. *ploxemus* est, Festo interprete, capsula vel capsus, (h. e. pars rhedae, ubi, qui vestantur, sedent) in cisio. Secundum Quinctilianum In-

stituit.

Praeterea rictum, qualem diffissus in aestu

Mejentis mulae cunnus habere solet.

Hic futuit multas, et se facit esse venustum,

Et non pistrino traditur atque asino? 10

Quem si qua attingit, non illam posse pu-
temus

Aegroti culum lingere carnificis?

H 4

CAR-

V. 7. *qualem defessus in aestum*, haec est lectio omnium librorum MSS. et editt. vett. quam equidem nunquam concoquere potui; *cunnus* enim desiderat adjectum, quod non mulae sed cunni formae convenit; hinc olim jam suspicatus sum, pro *defessus* legendum esse *diffissus*, et nunc video, idem jam Statio et Vossio in mentem venisse. *Cunnus diffissus* est diductus, qui graphice late diductum Aemilii rictum depingit. Non dubitavi igitur conjecturam in textum recipere, quae loci sensui videbatur accommodatissima. Pro *in aestum*, quod per *ἐξαιρέσειν* pro *in aestu* explicant, dedi ad exemplum editt. Gryph. Muret. Henricpetr. Graev. *in aestu*; sensus igitur est: Aemilius praeterea habet rictum, qualem rictus formam diductus cunnus mulae, in aestu solis, ubi illa fudat et interquiescit, mejentis habere solet. V. 12. Pro *aegroti* nomen proprium *Agroti* aut *Argoti* fuisse conjectat Statius.

stitut. Orat. I, 5. invenit hanc vocem Catullus circa Padum. cf. *Salmas.* ad Capitolin. Anton. Pium c. 12. At Vossius Celticam omnino vocem esse contendit, et de *aratro* explicat.

V. 7. 8.) vide *Var. Lect.*

V. 9.) *facit*, fingit. cf. supra ad Carm. X, 17.

V. 10.) *asino*, versando molae lapidi superiori, qui Graecis vocatur ὄνος, ὄνος *μυλικός*. vid. Vossius.

V. 12.) *Aegroti* pallidi, luridi.

CARMEN XCVIII.

AD VETTIVM.

In te, si in quemquam, dici pote, putide
Vetti,

Id quod verbosis dicitur et fatuis :

Ista cum lingua, si usus veniat tibi, possis
Culos et crepidas lingere carbatinas.

Si

V. 1. *Vetti* in MSS. Stat. et sic exhibent hoc nomen editt. Gryph. Muret. Henricpetr. Graev. Bipont. *Victi* edit. Parthen. Sed Statius ex antiquo marmore in hortis Rodulfi, Pii Cardinalis Carpenfis, scribendum omnino esse ostendit *Vetti*. Nec dubitamus, si *Vettius* ille intelligendus sit, de quo dicimus in Argumento. Statium jam secuti sunt Vossius, editor Cantabrig. Vulp. Gotting. V. 4. Pro *carbatinas* in editt. Parthen. *carpotinas*. Gryph. *carpatinas*. Muretus totum versum ad fidem, ut ait, veterum exemplarium ita scribi jubet: *Culos et crepidas lingere cercolipas*. per *cercolipas* intelligit obscenas partes viriles, ficto ex cauda et pinguitudine vocabulo;

Vettii, hominis insulsi, vaniloquentiam notat. — *Lipsius* in Var. Lect. III. c. 5. profcindi in hoc epigrammate putat illum Vettium, qui a Caesare, ut diceret, se interficere principes voluisse, invidiae inimicis Caesarianis faciendae causa, index in senatum inductus, deinde mendacii convictus et ipse denique de vi reus factus dicitur. Rem narrat Cicero in Ep. ad Att. II, 24. cf. Orat. Pro Sextio c. 63.

Lipsio adstipulatur *Torrentius* ad Sueton. Caes. c. 17.

V. 1, 2.) *In te, si in quemquam* cet. In neminem magis, quam in te, putide Vetti, cadit illud, quod occentari solet hominibus loquacibus et fatuis. *putidus* loquacitate molestus. vid. supra ad Carm. XLII, II.

V. 3.) *Ista* tua tam immodica.

V. 4.) *crepidas carbatinas* genus rustici calceamenti, e crudo

Si nos omnino vis omnes perdere, Vetti, 5
 Dicas: omnino quod cupis, efficies.

trepidus explicat versu illo Persii VI, 72. *Cum morosa vago singultiet inguine vena.* — Sed nostrae lectionis integritatem defendit Policianus Miscell. c. 2. V. 6. pro *Dicas* Vossius ex libris suis refinxit *Hifcas.* in editione Parthenii exhibetur *Difcas.*

erudo ac recenti corio confecti, vocati sic a Caribus populis. vide, quem laudat Vossius, Pollucem Onomast. VII. V. 6.) *Dicas*, loquere, linguam tuam exerce.

CARMEN XCIX,

AD JUVENTIVM.

Surripui tibi, dum ludis, mellite Juventi,
 Suaviolum dulci dulcius ambrosia,

H 5

Ve-

Suaviter exponit dolorem, qui raptum ab ore Juventii, a quo spernebatur, suaviolum secutus sit. — *Ita venustum*, inquit Muretus, *hoc epigramma est, ut, ipsa si velit Venus, venustius eo efficere quicquam non queat.*

V. 1.) *ludis* in campo Martio puta, ubi armis exercebantur adolescentes Romani. *ludere* de hac juvenili armorum exercitatione passim. Sic Ci-

cero de Oratore II, 20. *Sed videant, quid velint; ad ludendumne, an ad pugnam dum arma sint sumturi. Aliud enim pugna et acies, aliud ludus campusque noster desiderat.* cf. Barth. ad Rutil. I, 257.

V. 2.) *Suaviolum d. dulcius ambrosia.* Nota est dulcissima dulcium osculorum descriptio Horatiana Qd. I,

Verum id non impune tuli; namque amplius horam

Suffixum in summa me memini esse cruce:

Dum tibi me purgo, nec possum fletibus
ullis

5

Tantillum vestrae demere saevitiae.

Nam simul id factum est, multis diluta labella

Guttis absterfisti omnibus articulis:

Ne quidquam nostro contractum ex ore
maneret,

Tan-

V. 8. *Absterfi* in libris vett. apud Statium, unde ille reposuit *absterfisti*, et sic est jam in editione prima Mureti: at Vossius dedit *absterfi*, ut hiatus post hanc vocem relinquatur; cujus virandi causa aliae editiones, ut Ald. Gryph. Henricpetr. *Absterfi guttis* praecedente jam edit. Parthenii, nisi quod ibi est *Absterfi*.

13, 15. *Quae Venus quinta parte sui nectaris imbuat.*

V. 4.) *Suffixum in summa cruce.* Tanto adfectum dolore, quanto affici solent suspensi in cruce. *summa* est epitheton ornans.

V. 6.) *vestrae*, vobis omnibus, qui formosi estis, in-

natae, ut interpretatur Muretus; nisi *vestrae* simpliciter pro *tuae* accipiendum sit.

V. 8.) *omnibus articulis digitorum.* Muretus comparat Theocrit. Idyll. XXVII, 5.

Τὸ σῶμα μου πλύνω, καὶ ἀποπτύω τὸ Φίλαμα.

Tanquam comminctae spurca saliva lupae.
pae. 10

Praeterea infesto miserum me tradere amo-
ri

Non cessasti, omnique excruciare mo-
do:

Ut mi ex ambrosio mutatum iam foret il-
lud

Suaviolum tristi tristius helleboro.

Quam quoniam poenam misero proponis
amori, 15

Non unquam posthac basia surripiam.

V. 10. *commistae* vel *commixtae* in edit. Parthen. Gryph. Muret. *conjunctae* in libris quibusdam apud Statium. Totus versus in Cod. Mediolanensi, ut testatur Vossius, legitur sic: *Tanquam committe spurca saliva guttae*. Unde Vossius: *Tanquam committae spurca saliva gulae*; lectionem nostram *comminctae*, quam ipsam nonnulli libri Statii offerunt, defendit Scaliger. V. 13. *ambrosia* edit. Parthenii, Gryph. Henricpetr. Cantabrig. Graev. Bipout. sed multo convenientius *ambrosio*, quod est in MSS. Statii, editione Mureti et libris Vossii. V. 16. *Nunquam jam posthac* edit. Parthen. Gryph. Muret. Graev.

V. 10.) *Tanquam comminctae spurca saliva lupae*, tanquam esset saliva mea aequae spurca, ac est meretricis recentis a coitu. *lupa* meretrix, unde *lupanar*.

V. 13.) *ambrosio* scil. suaviolo.

V. 14.) *tristius helleboro*, ex proverbio *πικρότερον ἐλεβορον*.

CARMEN C.

DE COELIO ET QUINTIO.

Coelius Aufilenum, et Quintius Aufilenam,

Flos Veronensium depereunt juvenum;
Hic fratrem, ille sororem. Hoc est, quod
dicitur, illud

Fraternum vere dulce sodalitium.

Quoi faveam potius? Coeli, tibi: nam
tua nobis

5

Per-

V. 1. *Caelius* et *Coelius* promiscue in vetustis monumentis teste Statio, et sic promiscue quoque exhibetur hoc nomen in editionibus. — pro *Coelius* in libris Voss. *Gellius*. — pro *Aufilena* legendum fortasse putat Statio *Aufidena*, reclamante Vossio, qui *Aufilenorum* familiam satis notam olim Veronae fuisse ex duabus inscriptionibus istis repertis probat. V. 5. 6. *Nam tua nobis Perspecta exigitur* lectio vulgata; parum, opinor, latine. *Perspecta est igitur* vel *Perspecta atque exigitur* in MSS. Stat. *Jam tua nobis Perspecta est igitur* in libris Vossii, qui *jam igitur* pro *jam tum* explicat. Equidem jam olim pro *exigitur* legendum esse suspicabar *exigit hoc*, quam quidem lectionem, cum sponte illa se commendat facilitate sua, et, ut nunc

Amores Coelii et Quintii, quorum alter filium, alter filiam ejusdem familiae Aufilenorum perditam amabat, commemorat, et Coelio inprimis, ob spectatam sibi ejus amicitiam, amoris felicitatem apprecatur. — De Coelio vide supra ad Carmen LVIII, I.

V. 2.) *Flos* cf. supra ad Carm. LXIII, 64. *Veronensium* vox tetrasyllaba. vid. Voss. de Analog. II. c. 14.

V. 4.) *Fraternum vere dulce sodalitium*, ubi nimirum, dum alter fratrem, alter sororem amat, nullum plane locum habet obrectatio.

Perfecta exigit hoc unica amicitia,
Cum vesana meas torreret flamma medul-
las.

Sis felix, Coeli, sis in amore potens.

video, a Mureto jam exhibita sit, non dubitavi in textum re-
cipere.

V. 7.) *Cum vesana meas torreret* cet. Ipse igitur Catulli quoque amori antea favisisse viderur.

V. 8.) *potens fortunatus, vororum compos.* Sic supra Carm. VIII, 9. *impotens* de eo, qui a puella rejicitur.

CARMEN CI.

INFERIAE AD FRATRIS TVMVLVM.

Multas per gentes, et multa per aequora
vectus

Adveni has miseras, frater, ad inferias,
Ut te postremo donarem munere mortis,

Et

V. 2. *Advenio* in libris MSS. et editionibus veit. sed Statius, quem cum Vulpio secuti sumus, correxit *adveni*, quia ad normam loquendi vix recte dicitur: *Advenio, ut te donarem*, nisi quis dicat, quod *Cortius* ad Sallust. Cat. c. 44. et *Ruhnkenius* ad Vellej. Patere. I, 9, 1. p. 32. monent, non esse omnia, praecipue apud poetas, ad leges grammaticas revocanda.

Iusta solvit fratris ad Rhoe-
teum sepulti manibus. cf.
supra ad Carmen LXV et
LXVIII.

V. 3.) *munera mortis.* mu-
nus mortis est, quod mortuis
offertur, γράας θανάτων.
Hom. Iliad. XVI, 675.

Et mutum nequidquam alloquerer cinerem:

Quandoquidem fortuna mihi tete abstulit
ipsum:

5

Heu miser indigne frater adempte mihi.
Nunc tamen interea prisco quae more parentum

Tradita sunt tristes munera ad inferias,
Accipe, fraterno multum manantia fletu:
Atque in perpetuum, frater, have atque
vale.

CAR.

V. 4. *mutam* in Achillis Maffei libro alteroque Patavino exemplari et libris scriptis Vossii, et sic supra Carm. LXVIII. 90. *acerba cinis*. V. 5. *te abstulit* hiante syllaba in omnibus MSS. apud Starium et libris vett. Vossii. V. 6. *Heu misero*, ad versum supra in Elegia ad Manl. v. 92. *Heu misero frater adempte mihi* maluerunt Vossii et alii: sed *miser* constanter tuentur libri veteres. *Haec tu interea* in Cod. Mediolanensi. *Haec tamen* tres editt. antiquiss. apud editorem Cantabrig. V. 10. *ave* sine adspiratione in editionibus plurimis; sed antiqui libri et lapides sistunt hanc vocem in hac formula adspirantem.

V. 4.) *mutum cinerem*. Antipater Sidon. in Analectis Vett. Poett. Graec. Brunckii Epigr. XC, 8. Tom. II. p. 37:

— — ἀντὶ δὲ σείο
Στάλα, καὶ κωφὰ λείπεται ἄμμι κόϊς.

V. 7, 8.) Varia, quae per inferias inferri solebant mani-

bus, munera recenset *Kirchmannus* de Funeribus Romanor. IV, c. 2. praecipua erant lac, vinum, mel, aqua, sanguis, flores.

V. 10.) *Have atque vale*. sic ter corpus compositum affari solebant discedentes. Virg. Aen. XI, 97:

Sal-

CARMEN CII.

AD CORNELIVM.

Si quidquam tacito commissum est fido
 ab amico,
 Quo jus sit penitus nota fides animi;
 Me unum esse invenies illorum jure sacra-
 tum,

Cor-

V. 1. *tacite* in omnibus MSS. apud Statium, qui malebat: *Si quidquam tacitum*, nempe ἀποκρύπτειν, arcanum, tacendum; vel: *Si quidquam taciti*, quod vult quoque Heinſius in notis ad Catull. sed recte jam in editione Parthenii est *tacito*. V. 3. *Meque esse invenies* in MSS. Statii, membran. Scaligeri, edit. Parthen. et tribus antiquissimis edit. apud editorem Cantabrig. *Atque esse juvenes* in aliis MSS. apud Statium, unde ille reponere tentabat vel: *Me, quem ipse adjures*, vel: *Aut, quem ipse adjures*, vel: *Me, quem ipse invenias*. Vossius corrigit: *Me aequè invenies*, parum, puto, ad orationem poeticam! secutus tamen eum est Vulpus. Equidem mallet *Me quoque*, ut hiatus relinquatur, vel: *Me certe*. *Illo tibi jure sacratum* MSS. Italici apud Nic. Heinſ. manet tamen, quamcunque lectionem sequaris, dura et inconcinna in hoc disticho oratio; sequi enim debebat: *et putabis*; interim dedimus lectionem, quam edit. Muret. Gryph. Henricpetr. et aliae exhibent.

-- *Salve aeternum mihi maxima Pallas*

Aeternumque vale. —

ubi vid. *Cerda*. cf. *Aen.* III, 67. VI, 505. *Hom. Odyss.* IX, 65. adde *Kirchm.* de Funer.

Rom. III, c. 9.

Fidem de taciturnitate sua Cornelio cuidam facere studet.

V. 1.) *tacito*, qui secretum reticere potest.

V. 3.) *illorum iure sacratum*,

Corneli, et factum me esse puta Harpocratem.

V. 4. *esse* abest in quibusdam libris vêtustis apud Vossium, cui nec hiatus nec correpta ultima in *puta* displicet.

tum, eorum sacris initiatum, V. 4.) *Harpocratem*, cf. supra ad Carm. LXXIV, 4.

CARMEN CIII.

AD SILONEM.

Aut, sodes, mihi redde decem sestertia,
Silo,

Deinde esto quamvis saevus et indomitus:

Aut, si te nummi delectant, desine, quaeso,

Leno esse, atque idem saevus et indomitus.

V. 1. *Pro decem* in uno MS. Statii *tuo*, unde Faërnus faciebat *duo*. — in nonnullis Codd. Vossii *Syllo* vel *Sillo*. V. 3. *At, si te nummi* in Cod. Patavino. *Aut si te nimium* in nonnullis libris MSS. apud Statium.

Silonem quendam, qui puellae cujusdam copiam Catullo se facturum esse promississe, nec his promissis sterisse videtur, vel reddere accepta a se decem sestertia, vel ferocientem in hac ipsa perfidia

animum, si leno esse velit, deponere jubet.

V. 2.) *quamvis* h. e. *quantumvis*. exempla collegit *Duikerus* ad Liv. I, 51. Tom. II. p. 474. edit. Drackenb.

CARMEN CIV.

AD QVENDAM DE LESBIA.

Crédis, me potuisse meae maledicere vi-
tae,

Ambobus mihi quae carior est oculis?
Nec potui; nec, si possem, tam perditè
amarem:

Sed tu cum Tappone omnia monstra facis.

V. 4. *Sed tu cum caupone* edit. Parthen. Gryph. Muret. Henricpetr. Graev. hoc sensu, ut, quisquis ille fuerit, saepius in caupona versatus, cum ipso caupone perpotasse, et monstrosa cum illo mendacia finxisse et sparsisse videatur. Sed nostra lectio *cum Tappone* est in omnibus MSS. Statil. gr. in libro Maffei, et eandem ut veterem defendit Scaliger; mentionem *Valerii Tapponis* facit Livius XXXVII, 46. §. 11. ubi vid. *Drackenborch.* — *cum Tappone* in Zanchi exemplo; *in tripone* in Cod. Patavino, unde Statius legendum putabat: *Sed tu cum turpi ore*, Vossius in nonnullis libris sic scriptum invenit: *Sed tu cuncta pone*, in aliis: *Sed tuta pone*, unde scriptum olim fuisse conjectat: *Sed tua, Coponi, omnia; (vel crimina) nostra facis*. Vossii vestigia more suo legit Vulpus.

Notat levitatem mendacis
cujusdam, qui falsos de
rixa, quae sit Catullo cum ejus
amica, rumores sparsisse vi-
derur.

V. 3.) *Non potui* scil. hoc
a me impetrare.

V. 4.) *cum Tappone* (vid.
Var. Lect.) *omnia monstra*
facis, quaelibet prodigiola
fingis, πάντα τερατελογείας;
ut Scaliger explicat.

CARMEN CV.

IN MENTULAM.

Mentula conatur Pimplaeum scandere
montem:

Musae furcillis praecipitem ejiciunt.

V. 1. *scindere montem* solus Vossius in libris suis invenit, qui nescio in qua obscena significatione hoc verbum accipientem esse docet.

Narrat de infelici Mentulae (de quo cf. supra ad Carmen XCIV.) ad poeticae facultatis laudem contendendi conatu. V. 2.) *furcillis ejiciunt.* De hac proverbiali locutione vid. Lambin. ad Ciceronem in Ep. ad Att. XVI, 2. ubi est *furcilla extrudi.*

CARMEN CVI.

DE PUERO ET PRAECONE.

Cum puero bello praeconem qui videt esse,
Quid credat, nisi se vendere discupere?

V. 1. *pro bello* in omnibus MSS. apud Statium Obelio, forte ut nomen pueri sit. V. 2. *qui videt ipse* in libro Massi, pugnantem pro hac lectione Vossio. Ingeniose Vulpius *et ipse mutat in ipsum*, et refert ad *discupere*, qua mutatione omnis, quam sibi pepererunt interpretes, sublata est difficultas. Offerunt tamen omnes veteres libri tam scripti quam excusi *esse*.

Formosum quendam puerum a consuetudine cum praecone quodam revocaturus, quemlibet, qui eum cum praecone versari videat, ipsum per praeconem vendi velle, existimaturum esse ait. — Praecones apud Romanos in auctionibus munere, quo apud nos proclamatores, functos esse, fatis notum est. — *discupere* sc. puerum.

CAR-

CARMEN CVII.

AD LESBIAM.

Si quidquam cupido optantique obtigit una
quam, et

Insperanti, hoc est gratum, animo proprie:

Quare hoc est gratum, nobis quoque carius auro,

I 2

Quod

V. 1. *Si quidquid* in MSS. Statii. *Si quicquam cupido optantique* tres editt. antiquiss. apud editorem Cantabrig. editio Parthenii, et aliae. pro *cupido* Vossius vult *cupide*, male! nam versus quartus nostrae lectionis veritatem vindicat. pro *obtigit* in Patavino *obtulis*, et in libris melioris notae apud Vossium *contigit*. post *unquam* deest et in plurimis editionibus. Nos dedimus cum Vulpio lectionem, quae est in editione Gryph. V. 2. *Insperanti* emendat Nic. Heinsius in notis ad Catull. et sane, *hinc et post unquam* ponitur, necessaria est haec emendatio. V. 3. Durius, inquit Statius, *et nobis quoque* quam Catullianae elegantiae convenit; proinde legendum forte putat: *nobisque hoc carius auro*. vide not.

Lactitiam, quam de reconciliato sibi Lesbiae animo percipit, eo majorem esse ait, quo minus eam se percipiturum esse speraverat.

V. 1.) *proprie*, ἰδίως, vere, vel maxime.

V. 2.) Vel aliqua inter hoc distichon et id, quod praecessit, desiderari, vel esse ἀνακολουθῶν, perperam statuit Vulpus; est enim ora-

tionis nexus fere hic: Si cui, quod maxime optaverat, praeter omnem spem et opinionem obtigit, id sane ejus animo longe est gratissimum; quare mihi quoque id nunc longe est gratissimum, quod Lesbia mea, quam tanto ardore desideraveram, praeter omnem spem et opinionem sponte mecum rediit in gratiam. -- Sed id in hoc versu me male habet, quod nulla copula ad-

est;

Quod te restituis, Lesbia, mihi cupido.
 Restituis cupido, atque insperanti ipsa re-
 fers te

5

Nobis. O lucem candidiore nota!

Quis me uno vivit felicior, aut magis hac
 quid

Optandum vita, dicere quis poterit?

V. 6. O mihi cara magis candidiore nota in edit. Parthen. et aliis quibusdam vet. sed in MSS. Statii est: *Nobis o lucem et lucem.* ejusdem lectionis vetustatem vindicat Scaliger. V. 7. 8. Tam varie hoc distichon legitur, ut veram a ficta lectione vix internoscas. Parthenius exhibet: *Quis me uno vivit felicior, aut magis est me Optandum vita, dicere quis poterit?* nec repudiata est haec lectio a Graev. Vossio, Vulpio et aliis. Sed indigna plane Catullo videtur mihi haec latinitas. — Sensus certe commodum fundit nostra lectio ex edit. Gryph. et Muret. transcripta. Nec male emendabat Doussa P. *aut ista hac Optandam vitam dicere quis poterit?* Bene quoque ad sensum lectio editionis Cantabrigiensis: *aut magis nostra hac Optandam vitam ducere quis poterit?* Sed omnia recentere, quae pro suo quisque ingenio commentus est, nimis longum est.

est, qua gratum et carius auro inter se necluntur, puto igitur legendum hunc versum esse vel:

*Quare hoc est gratum nobis,
 quin carius auro,*

vel:

*Quare hoc est gratum nobis
 quoque, carior auro,
 ut carior referatur ad Lesbia
 in versu minori. Sic Tibullus
 I, 8, 31:*

*Carior est auro juvenis,
 cui laevia fulgent
 Ora, nec amplexus aspera
 barba terit.*

V. 5.) ipsa sponte. cf. supra ad Carm. LXIII, 56. *refers te*, offers te reconciliatam, redis. Propert. I, 18, 11: *Sic mihi te refertas levis cer.*

V. 6.) nobis junge eum insperanti in versu majori ex archaismo optimis scriptoribus frequentato. Sic Terentius Eunuch. IV, 3, 7. *absente nobis.* Plaut. Amphitr. II, 2, 194. *nobis praesente.* vid. Voss. de Analog. IV. c. 23. et Brouckhus. ad Tibull. III, 6, 55.

V. 7. 8.) vide Var. Lect.

CARMEN CVIII.

IN COMINIUM.

Si, Comini, populi arbitrio tua cana senectus

Spurcata impuris moribus intereat:

Non equidem dubito, quin primum inimica bonorum

Lingua exacta avido sit data volturio:

Effossos oculos voret atro gutture corvus,

Intestina canes, cetera membra lupi.

I 3

CAR-

V. 1. *Sic homini vel Sic horum populari arbitrio in MSS Stat. unde Avantius emendabat: Si, Comini, arbitrio populi: et sic exhibent editi. Gryph. Muret. Henricpetr. Si, Comini, arbitrio populari cana senectus* reduxit, ut ait, vet. librorum auctoritate Vossius. — nostra lectio debetur Statio. V. 4. *Lingua exacta* in MSS. Statii et libris vet. Vossii. V. 5. *atrogurgite* Cod. Patav. in qua quidem lectione, tanquam elegantiore, praeferenda arguitur Vulpus. V. 6. *cetera membra* veterum librorum scriptura apud Vossium.

Tantum esse ait, quod senex quidam Cominius tam morum pravitate quam maledicendo apud populum sibi conflaverat, odium, ut non dubitet, quin populus, si ab ejus stet arbitrio, frustarium eum bestiis devorandum obiecturus sit.

V. 1.) Sensus est: Si tu, o cane senex, impuris moribus inquinatus, e medio tollaris pro populi arbitrio cet. *senectus* pro *sene*, ut illa: *vir-*

tus Catonis, sapientia Laeli.

V. 3.) *inimica bonorum* (pro vulgari: *bonis*) infesta famae bonorum, bonos quosque verborum contumeliis lacerans.

V. 4.) *sit data* pro: detur. Satis autem constat, nihil visum esse veteribus atrocius, quam si cadavera feris atque volucribus discerpenda et dilanianda darentur. cf. supra ad Carm. LXIV, 152. et Stat. ad h. l.

CARMEN CIX.

AD LESBIAM.

Lucundum, mea vita, mihi proponis amo-
rem

Hunc nostrum inter nos, perpetuumque
fore.

Dî magni, facite, ut vere promittere pos-
sit;

Atque id sincere dicat et ex animo:

Ut liceat nobis tota producere vita

Aeternum hoc sanctae foedus amicitiae.

V. 6. *tota perducere vita Aeternum* edit. Parthenii, Gryph. Muret. Henricpetr. Voss. Graev. et aliae; sed nostram lectio- nem tuentur omnes MSS. Statii. De errore librariorum in *per- ducere* et *producere* vid. Drackenborch. ad Liv. Tom. V. p. 265. et de saepius commutatis vocibus *aeternus* et *ateternus* eundem ad Sil. Ital. XV, 229.

Lesbia Catullo reconciliata
jucundi perpetuique amo-
ris fructum promiserat; qui-
bus quidem promissis ut vere
eventus respondeat, ex ani-
mo optat, et deos ad hanc
datam sibi confirmandam fi-
dem implorat.

V. 1.) *proponis* declaras,
persuadere mihi studes.

V. 3.) *possit* insit ei ani-
mus is, quo aliquid promitti
debet.

V. 5.) *producere* protra-
here, continuare.

CARMEN CX,

AD AVFILENAM.

Aufilena, bonae semper laudantur amicae:

Accipiunt pretium, quae facere insti-
tuunt.

Tu quod promisti mihi, quod mentita, ini-
mica es,

Quod nec das, et fers saepe, facis faci-
nus.

I 4

Aue

V. 3. *mibi et quod* in libris vet. Passeratii, unde ille legit et interpungit: *Tu quod promisti, mi et quod.* V. 4. *nec das, nec fers* vitiose in MSS. Statii.

Aufilenam, quae, accepta in noctis promissae gratiam mercede, duxerat Catullum et eluserat, ut fordidè et abjectè sentientem meretricem describit et infectatur.

V. 1.) *bonae*, quae stant promissis, fidae, honestae.

V. 2.) *quae facere instituunt*, h. e. eae, quae vere corporis sui copiam facturae sunt. *facere* ἀφροδισιάζειν. vid. *Burmannum* ad *Petron.* c. IX. sic ῥέζειν et ἐνεργεῖν apud Graecos. vid. *Bergler.* ad *Alciphr.* III, Ep. 55. p. 413.

V. 3.) Junge: *Tu es inimica* (haud bona amica) *quod mentita es*, id, *quod mihi promisti* h. e. noctem.

V. 4.) *das*, intellige promissam Veneris munuscula. Sic *dare* passim in re Venerca. *Luf.* II, 3:

*Da mihi, quod cupies frustra
dare forsitan olim,*

*Dum tenet obsessas invida
barba genas.*

cf. *Burmann.* ad *Ovid.* *Arte* Am. I, 448. et sic παρὰ χεῖρ et χαρίζομαι apud Graecos. *fers*, aufers munera.

Aut facere ingenuae est, aut non promisse
pudicae,

5

Aufilena, fuit. Sed data conripere
Fraudando, efficitur plus quam meretricis
avarae,

Quae sese toto corpore prostituit.

V. 7. *efficit et effecit* in MSS. Statii. *effexit* in libris scriptis Vossii, unde ille reposuit *effexti*; sed recte defendit Stadius *efficitur*, quod exhibuit jam Parthenius, et sic est in editt. Gryph. Muret. Henricpetr. Cantabrig. Vulp. *Fraudando, est facinus ingeniose*, sed praeter necessitatem Tollius ad Aufon. p. 270.

V. 5.) *ingenuae, fidem, -- nec non ingentibus ipsam quam dedit, praestantis. Sollicitare datis.*

V. 6.) *data conripere, muna eripere, corradere. — V. 7.) efficitur, supple ex versu quarto facinus; nec in data pro donis passim. Ovid. frequens est locutio efficere pro facere facinora.*
Metam. VI, 463:

C A R M E N C X I.

AD AVFILENAM.

Aufilena, viro contentas vivere solo,

Nupta-

V. 1. *contentam* in editt. Parthen. Gryph. Muret. Henricpetr. Graev. et aliis. Sed Scaliger, qui in libro suo inveniebat: *contenta est*, uti est quoque in editione Rheg. fecit inde *contentas*, quod recte ab editoribus recentioribus receptum est.

Aufilena, cum patruo con- te oculos ponit. Expressit hoc
fuescenti, nihil ejusmodi carmen Joann. Nic. Goetz in
illicito et incesto amore tur- *Vernischte Gedichte* Tom.
pius et detestabilius esse, an- III. p. 130.

Nuptarum laus e laudibus eximiis.

Sed quovis quamvis potius succumbere
fas est,

Quam matrem fratres efficere ex patruo.

V. 2. *Nuptarum laus est laudibus eximiis* in MSS. Statii, edit. Parthen. Gryph. et aliis, unde Stadius: *Nuptarum est laus e laudibus eximiis*; Scaliger: *Nuptarum laus e laud.* lex. quam lectionem omnes nunc exhibent editiones recentiores. Muretus sine indicio auctoritatis dedit: *Nuptarum una est e laud. exim.* V. 3. Vossius, cuius libri veteres soli habent: *Sed cuius potius*, supplet versum ita: *Sed cuius cuius potius*, nec defuit, qui hanc lectionem Vossianam proferret, Vulpius.

V. 1-4.) Sensus: Ad eximias, Ausilena, quae nuptas mulieres ornant, virgines pertinet imprimis ea, ut solo marito contentae vivant — at, si omnino iis cum alio libido exercenda sit, quaevis cum quovis potius concumbat licebit, quam ut mater patruellum fiat ex patruo. — *matrem fratres efficere ex patruo*, h. e. matrem fieri, et pueros ex patruo procreare, qui matri sint *fratres patruelles*; nam patruorum sive duorum fratrum filii vocari solent vel absolute *fratres*, vel *fratres patruelles*.

CARMEN CXII.

IN NASONEM.

Multus homo es, Naso; nam tecum multus homo est, qui

I 5

De-

V. 1. *Multus homo es, Naso, neque tecum multus homo, sed Descendis, Naso, multus es et pathicus* edit. Parthenii, Muret. Henricpetr. Cantabr. Graev. *Multus homo (es, Naso, nam tecum*

Mirum, quantum hoc epigramma, quod a plurimis omnium in hoc poeta obscurissimum habitum, et a Mu-

Descendit: Naso, multus es et pathicus.

multus homo) est qui Descendit? Naso, multus es et pathicus vetus scriptura apud Scaligerum. *Multus homo es Naso: nec tecum multus homoque Descendit Naso multus es et Pathicus* in libris veteribus se reperisse testatur Meleager, qui inde tentat: *Multus homo es, Naso, nec tecum multus homo: est qui Te ascendit: Naso multus es et Pathicus*; sed sapienter addit: „Quae sit mens epigrammatis, in eum non est explicare.“ *Multus homo est, Naso, neque secum multus homo qui Descendit* Vossius. *Multus homo est, Naso (nam tecum multus homo es) qui Descendit?* Vulpius. Nos dedimus lectionem Scaligeri, mutata tantum cum Daciero interpunctione; et sic exhibitum jam est hoc epigramma in edit. Gotting. et Bipont.

Mureto aliisque tanquam desperatum relictum est, interpretum ingenia exercuerit; quorum commenta omnia recensere nimis longum est. — Mihi quidem poeta lusisse videtur in *multus*, ita, ut ideo jam Nasonem *multum* vocaverit, quia *multi* homines libidinis causa cum eo versabantur; hoc fere sensu: Mul-

torum hominum homo es, Naso, (h. e. multorum libidini inservis) nam multi homines tecum versantur, qui turpem in corpore tuo explent libidinem, iterum dico, Naso, multorum hominum homo es, et muliebria pateris.

V. 2. descendere est verbum nequitiae.

CARMEN CXIII.

AD CINNAM.

Consule Pompejo primum duo, Cinna,
solebant

Moechi: illo facto Consule nunc iterum
Manferunt duo: sed creverunt millia in
unum

Singula: foecundum semen adulterio.

V. 1. *sedebant* pro *solebant* editt. Parth. Gryph. Muret. Henricpetr. Graev. et aliae editt. vett. sed MSS. Statii et Scaligeri tuentur *solebant*. V. 2. *Moechalia*, at *facto* edit. Parthen. *Moechitia*, *facto* Gryph. Muret. Henricpetr. *Mecilia*, *facto* MSS. Statii, unde ille reposuit: *Moechi: illo facto C. n. iterum*, quam ipsam lectionem cum Vulpio praetulimus. *Moechi, illi, ab facto* Scaliger, quem plures secuti sunt. *Moechilli*, *facto* edit. Graev. sed auctor hujus lectionis est Turnebus. *Moechulei* Passeratius. *Caecilio facto* ex optimo exemplari produxit Vossius. V. 4. *Singulum* in Codice Patavino et libro Scaligeri, quod probat Scaliger, et allatis quibusdam exemplis docet, mediam vocalem recte in hac voce prisco more extrudi posse.

De insigniter aucto adulterorum numero queritur.

V. 1. 2.) *solebant moechi*, subintelligunt: sectari mulieres, matronarum pudicitiam expugnare, vel aliquid hoc obiceniis; — sed ejusmodi aposiopesis, quae honestatis castitatisque studio usi sunt Terentius, Virgilius et alii, parum mihi convenire videtur ingenio Catulli, qui res vel obiceniissimas nomine suo insignire solet; puto igitur vel legendum esse *sedebant* (vid. *Var. Lect.*), quod apposite de

hominibus libidinosi dicitur, (cf. supra Carm XXXVII, 6.) vel locum ita rescribendum esse: *C. P. p. d. C. solebant Moechari; at facto C. n. i. Manferunt duo — Consule primum* Anno ab Vrbe Conditā DCLXXXIV. *iterum* DCXCIX.

V. 3. 4.) *sed creverunt — singula*, sed ita manserunt, ut singula millia in unum vel singulum succrescerent, h. e. ut ex duobus duo millia fierent.

CARMEN CXIV.

IN MENTULAM.

Formiano saltu non falso Mentula dives
Fertur; qui quod res in se habet egregias!

Au-

V. I. *Firmanus salius* vel *salvus* MSS. Statii. *Firmanus salius* in editione Parthen. *Firmanus saltus* Gryph. *Firmano saltu* Aldus, Muretus, Statius, Vossius, editor Cantabr. Graev. Sed Scaliger, quia vett. Codd. non *Firmano* sed *Firmanus* prae se ferunt, legendum omnino censet: *Formianus saltus*. Scaligeri sententiam cupide amplexus est Vulpus, nec ipse primum de eius probabilitate dubitabam. Sed nunc succurrunt rationes, quae ab illa me discedere iubent. Quamvis enim facile concesserim, *salium divitem* recte dici posse de eo, qui sit amplus et fructuosus, tamen huic explicationi aperte repugnat versus quintus, *dives*, nisi vim verbis inferre vis, ad Mentulam referri debet; additur enim: *dum omnia desint*, quod de saltu laudato valere non potest. Deinde, cum haec lectio et explicatio impulerit Scaligerum, ut *exsuperat* in versu 4. et *egeat* in versu 6. contra omnium librorum auctoritatem mutaret in *exsuperas* et *egeas*, id eo magis hanc rationem mihi suspectam reddidit, quia poeta tam in sequenti, quam in antecedentibus epigrammatibus ad Mentulam, non nisi in tertia persona de Mentula loquitur. Dedit autem *Formiano saltu*, quod jam Muretus in nonnullis libris invenerat. Nam, cum admodum probabile sit, *Mamurram*, qui *Formiis* natus, et inde jam supra Carm. XLI, 4. *Formianus decactor* dictus est, sub *Mentula* intelligendum esse, (cf. supra Carm. XCIV.) facile inde huius lectionis quoque probabilitas evincitur. *Formiano* per synaeresin est vox trisyllaba. V. 2. *tot res* omnes libri impressi ante Statium et Scaligerum, sed MSS. Stat. et libr. vett. Scaligeri suggerunt *quot*, quod melius sane admirationi inservit.

Tantum abesse ait, ut Mentula dives sit, qui vulgo ob pulcherrimi cujusdam saltus Formiani possessionem habebatur, ut potius summa, ad quam nimis factis sumptibus

reductus sit, laboret inopia. De *Mentula* vid. *Var. Lecti.* ad v. 1.

V. 1.) *Formiano saltu*, h. e. propter Formiani saltus possessionem. vid. *Var. Lecti.*

Aucupia omne genus, pisces, prata, arva
ferasque.

Nequidquam: fructus sumtibus exsuperat.

Quare concedo sit dives, dum omnia desint.

Saltum laudemus, dum modo ipse egeat.

V. 3. *Aucupia, omne genus piscis* MSS. Stat. *Aucupium omne genus* edit. Parthen. Gryph. Muret. Henricpetr. et aliae. V. 4. *Ne quidquam fructus* MSS. Stat. *Nec quicquam fructus* Gryph. *exuperet* Voss. V. 6. *dum tamen ipse* in edit. plurimis, haud dubie hiatus vitandi causa. Sed in MSS. Statii omnibus *dum modo*, et sic est in editione Parthenii.

V. 3.) *omne genus* pro: haec omnia minime ei sufficiunt: *fructus sumtibus exsuperat*, excedit modum in faciendis sumtibus ita, ut *istis* apud Vulpium, et plura in Thesauro Gesner.

V. 4.) *Nequidquam*, fed longe superent reditus.

CARMEN XXV.

IN MENTVLAM.

Mentula habet instar triginta jugera prati,

Qua-

Coniunctim hoc epigramma cum antecedenti exhibetur in edit. Parthen. et Gryph. V. 1. Pro *instar*, quod in omnibus libris veteribus, teste Statio, reperitur, alius aliam vocem substituendam putavit; Statio quidem *justi*, Scaliger *juxta*, Passerarius *nostra*; in editione Mureti est *noster*.

Similiter, ut in epigrammate ciosas ridet et sugillat divitias. antecedenti, Mentulae, hominis prodigi et impuri, spe-

Quadraginta arvi: cetera sunt maria.

Cur non divitiis Croesum superare potis sit?

Unio qui in saltu tot bona possideat;

Prata, arva, ingentes silvas, saltusque, pa-
ludesque, §

Usque ad Hyperboreos et mare ad Occa-
num?

Omnia magna haec sunt: tamen ipse est
maximus ultor,

Noti

V. 2. *cetera sunt maria* in libro Zanchi. V. 4. *tot modo* in edit. Parthenii et nonnullis MSS Statii. *tot modo* in aliis MSS. apud Statium et Scaligerum, et in Cod. Patavino, quod probat Scaliger, et Vulpius tanquam compendio ab antiquis Latinis pronunciatum explicat pro *tot commoda*. Nos dedimus lectionem editi. Gryph. Muret. Henricpetr. Cantabrig. Graev. V. 5. *et mare Oceanum* recte ex iudicio Vulpii Codex Patavinus. V. 7. 8. *Omnia magna haec sunt: tamen ut sint maxima; et ultra, Non homo, sed vere mentula magna nimis* Gryph. Muret. Henricpetr. et alii. *Omnia m. h. f. t. i. f. maximus ultor N. h. f. vero m. m. minax* MSS. Statii, quam lectionem mutato *ta si* in *hic* probat quoque Statius; et sic fere hoc distichon in editione Parthenii legitur, nisi quod *est pro si* et *vere pro vero* ibi excusum est. Nec dubitavimus hanc ipsam

V. 2.) *cetera sunt maria*, h. e. infinita; nam *mare, Oceanus, flumen, πόντος* passim de cuiusdam rei magnitudine et abundantia. vid. Scaliger ad h. l. et Dorville ad Charit. p. 636. (ed. Lips.) Ernesti ad Callimach. Hymn. in Apollin. v. 106. et Cortius ad Sallust. Cat. XXIII. §. 3. nisi quis ma-

ria simpliciter de ingentibus stagnis et paludibus sumere majit.

V. 6.) *Usque ad Hyp. et mare ad Oceanum*, h. e. latissime patentes.

V. 7.) *maximus ultor* in libidine, qua urget et punie quasi feminas. Supra Carm. LXXI, §.

Nam

Non homo, sed vere Mentula magna
minax.

lectionem cum aliis sequi. — *maximu lustro* legi jubet Scaliger, probante Vulpio, ut *lustro* sit, qui sectatur meterices in lustris prostantes. — *maximus*, *ultra* Voss.

Nam quoties futuit, toties ul- V. 8.) *minax*, libidinem
ciscitur ambos. minans.

CARMEN CXVI.

AD GELLIVM.

Saepe tibi studioso animo venanda requi-
rens

Carmina uti possem mittere Battiadae.

Quis te lenirem nobis, neu conarere

In-

V. 1. *venante requiris* Venet. Gryph. in libris Mureti desideratur vox extrema. *requires* MSS. Statii et editt. antiquissimae sapud editorem Cantabrig. *venanda requirens* reposuit Scaliger ex veteri scriptura *veniam dare quaeres*. V. 3. *Quae se lenirent* Parthenius. *Quis te lenirem nobis neu con.* Gryph. Muret. et sic omnes editt. recentiores, nisi quod recte post *lenirem* sublata est interpunctio. — *Qui te lenirem nobis* Statius.

Gellium, cum illatas ille sibi ipsum coniecta, facilius vitari et rerundi queant, quam contumeliosis Catulli carminibus injurias remuneratum quae ipse in illum conjecerit, iuisset, placare Noster V. 1. 2.) Junge: *Saepe requirens* (mecum reputans), studuerat dono ei mittendis, *uti possem tibi mittere carmina Battiadae* (cf. supra ad Carm. LXV, 16.) *studioso animo venanda*, h. e. diligenter investiganda et exeutienda. quae ex Callimacho verteret, carminibus. Sed parum hac ratione apud eum effecerat. Acquiescit igitur in eo solatio, quod tela, a Gellio in

Infestum telis icere, musca, caput:
 Hunc video mihi nunc frustra sumtum esse
 laborem,
 5
 Gelli, nec nostras hinc valuissē preces.

Contra nos tela ista tua evitamus amictu:

At fixus nostris tu dabi' supplicium.

V. 4. Ex mira lectionum hujus versus varietate felegimus eam, quae nobis commodissima videbatur, et in editionibus Parthen. Gryph. et all. exhibita est. *Tela infesta meum mittere in usque caput* defendit Muretus. *Telis infestans mi icere musca caput* legebat Stadius, in cujus MSS. exaratus fuit hic versiculus sic: *Telis infesta mic tenemusque caput.* favere certe haec scriptura videtur lectioni Mureti. — *Telis infesto mi icero, musca, caput* refinxit ad veterem scripturam: *Telis infestum icere*, Scaliger, quem plurimi recentiores secuti sunt. *Infesta in nostrum mittere tela caput* ex veteri libro laudat Vossius, et sane, nisi turbatus verborum ordo aperte correctoris manum proderet, lubeñter in hac lectione acquiesceremus. *Infestum telis icere mi usque caput* ex libris scriptis legi jubet N. Heinſius in not. ad Catull. Profecto in tanta varietate, quid verum sit, videre haud parum est difficile. V. 6. *huc valuissē* Venet. Muret. Graev. *hinc* est in editionibus Gryph. et aliis, et recentioribus omnibus. *valuissē* una voce legendum esse censet Bondanus Var. Lect. p. 124. fortasse quoque: *hoc vel id valuissē*. V. 7. *Quare nos* Muretus, nescio unde. *evitabimus amica* meliorum librorum lectionem esse testatur Vossius, unde ille tentabat: *evitabimus hamis*: *At fixus nostris t. d. s.*

V. 4.) *Musca* in contemptum, quia leviter tantum pun gere potest muscarum aculeus. De proverbiali locutione *μύιας δρυμῶς* vid. Stat.

V. 5.) *laborem* vertendorum nimirum e Callimacho carminum.

V. 6.) *hinc*, ad impetrandum id, quod speraveram, scil. ne amplius famam meam lacerares verborum contumēpiis. (vid. *Var. Lect.*)

V. 7.) *amictu*. Romanorum consuetudinem, sinistra manu, pallio obvoluta, adversarium invadentium, et hoc modo impetum ejus sustinentium, egregie illustrarunt *Nic Heinſius* ad Petron. c. 63 et *Burmānnus* ad eundem c. 80, qui laudat *Ferrarium* de Re Vest. I. c. 5. Huc pertinet similis Graecorum pugnandi ratio, quam explanavit *Cupertus* Observ. I. c. 12.

Subjectis quibusdam in graecam linguam a Viris Doctis translatis Catulli carminibus gratiam inire putavimus apud eos, qui tam utilitatem quam voluptatem ex ejusmodi instituenda comparatione capere didicerunt. Dignus quoque, quem subjiendum curaremus, visus nobis est Mureti Galliambus in Bacchum.

PHASELVS CATVLLI

TOTIDEM JAMBIS PVRI GRAECIS REDDITVS

A

JOSEPHO SCALIGERO.

Ex ejus Castig. in Catullum descriptus.

(Carm. IV.)

Κείνης ἐκείνος, ὃν θεᾶθ' ὀδοιπόροι,
Τρέχειν νεῶν μὲν εὐχεται θωότερος,
Σκόφος ὀπίθεν ὑστερεῖν δὲ μηδενός
Δρομηλατῆντος, εἴτε μιν χρεῶν ἑλῶν
Πλάταισιν, εἴτε λαίφες' ἐπτερωμένοις.
Τόδ' αὐτέ φησιν ἀντερεῖν ἂν Ἀδρίε
Νεώρι' οὔτε Κυκλάδας περιζήυτες.
Ρόδον κλυτὴν, δυσήμερόν τε Θρηκίαν,

Προποντίδ' ἀγρίαν τε ποντίαν ἄλα,
 Ἴν' ἔτος ὕπερον κέλης πάροιθεν ἦν
 Πίτυς τιναξίφυλλος, ἢ Κυτωρίω
 Πάγω θάμ' ἄρσεν εὐλάλω θρόον Φόβη,
 Κύτρωε πυξόδενδρ' Ἀμάτρε ποντική,
 Τὰδ' εἰδέναι σ' ἅπαντα νῦν τε καὶ πάλαι
 Λέγοι κέλης ἄν. εὐθύς ἐκ γεγεθλίων
 Τεαῖσι Φησιν ἐν νάπαις πεφυκέναι,
 Τεοῖσι κλυῖσ' ἐν οἴδμασι νέαν πλάτην,
 Κλύδωσι δ' ἐνθεν ἐν παλυρόθοις ἐὼν
 Πωρεῦσ' ἀνακτα, λαιὸς εἴτε δεξιὸς
 Ὅρωρεν ἔρος. εἴτ' ἀήμα πόμπιμον
 Ἔτεινε πλησιλαίφες ἀρμένε πόδε.
 Ἐπακτίεσι δ' αὖ ποτ' ἐξιτήρια
 Θεοῖσιν ἠΰξαθ' ὡς ἀπ' ἐσχάτης ἀλάς
 Ἀφῖκτο τήνδε λιμιέαν ἐς ἠένα.
 Τὰ μὲν πάροιθε. νῦν δὲ πεμπέλεσσι σχολῆς
 Τέλος λέλογχε. σοὶ δὲ κεῖτ' αἰειμέτος
 Διὸς τε κἄρε, καὶ Διωσκόρε κάσι.

CATULLI PRIAPEVM

TOTIDEM JAMBIS PVRIIS GRAECIS REDDITVM

A

JOSEPHO SCALIGERO.

Ex Catulli editione Jani Doufae Lugd. Bat. 1592.

p. 263. descriptum.

(Carm. XX.)

Ἐγὼ τέχνημα Φαυλετέκτονος χερῶς,
 Ἐγὼ δὲ Φιτρὸς ἀξελῆς, ὀδοιπῆρε,
 Ἴδὲ τὸ γῆδιον τόδ' ἐξ ἀριστερᾶς,
 Ἐπαυλιν αἰδρὸς ὄρχατοντ' ἐπισκοπῶ
 Πένητος, ἐκ δὲ Φωρὸς ἀρπαγᾶς τρέπω.
 Ἐμοὶ μὲν ἦρ' ἀρηρεν ἄνθεμος πλόκος,
 Ἐμοὶ δὲ πυρσόφλοιος ἄσαχυς φέρει,
 Ὀπωρινῶ τε λαρὸς ἀμπέλε βότρυς
 Κακῶ τε χεῖματ' ὠμὸν ὄμφακος σέφος.
 Χίμαιρ' ἐμοῖσιν ἴξαλος νομεύμασι
 Πόλιν δ' ἀμολγὰς ἔθιατ' εὐγλαγῆ φέρει.
 Ἐμῶν ἀπ' ἀμνὸς εὐθαλῆς ἐπαύλεων
 Δόμονδε βριθυκέρματον χεῖρ' εἰσάγει
 Τέρεινα πύργτις αἰνομήτερος βούς
 Χέει πρόναος αἵματοφαγὲς λίθος
 Θεοῖσι. τόνδε τὸν θεὸν σέβει ξένος,
 Χέρας δὲ χωρὶς ἴσχε, σὶ τὸδε ἀσφαλέος.

K 2

Ἐτσι-

Ἐταίμος ἀσκέπαρον αἰκία πέος.
 Λέγεις θέλοιμ' ἴαν, ἀλλ' ἰδὲ προσέρχεται
 Ἀγροῖκος ἄτος. ᾧ γ' ἀποσπαδῆς τόδε
 Πέος τυλωτὸν ὄπλον ἐντρέπει χεῖρι.

CATULLI EPITHALAMIVM

SEV

CARMEN NVPTIALE

A

Q. SEPT. FLORENTE CHRISTIANO

GRAECIS VERSIBVS EXPRESSVM.

Ex Catull. edit. Jani Doufae p. 265.

(Carm. LXII.)

Σῶθε νέοι, ὁ γὰρ ἔσπερος ἔρχεται, ἔσπερος ἤδη
 Οὐρανόθεν τριπόθητα μόλις δὴν Φάεα τέλλει,
 Ἐρη ἀνασῆναι, λιπαρὰς λειπεῖν τε θαλείας.
 Παρθένος ἐρψεῖται, ὑμεναίς δ' ἔψετ' αἰοῖδη.

Ἵμάν ᾧ ὑμέναιε, ὑμάν ἔλθ' ᾧ ὑμέναιε.

Ἄθρεϊτ' ἠιδέες φιλοπάρθενοι, ἀντί' ἔγχεθε
 Πανταχόσ' οἰταίας φαίνει ἐρῶνηφόρος αὐγάς,
 καὶ νύ τοι ἔχ' ὀράας ὡς ἄκεις ἐξεδόρησαν,
 Οὐκ εἰκῆ, τοὺς γὰρ νικᾶν θέμις αἰσειῦντι.

Ἵμάν ᾧ ὑμέναιε, ὑμάν ἔλθ' ᾧ ὑμέναιε.

Ἄμιν μὲν κεῖται ἐκ εὐχερῆς, ἤλικες, ἄθλον·
 Σκέπτεσθ' ὡς δίζηντ' ἄγαμοι πεπονημένα κῆραι.
 Οὐχὶ μάτην μελετῶσιν, ἔχουσι τι ἀξιόμιστον.
 Ἄμμες δ' ὦτα φρένας τ' ἐμερίσσαμεν ἄλλυδις ἄλλη.
 Οὐκ ἀμὴ δ' ἔν νίκη, ἐπεὶ φιλεῖ ἦγε μεριμανῆ·
 Τῷ νῦν ὑμετέρη ἴνας συμβάλλετε θυμῷ.
 Ἀρξομέναις ἔδῃς ἤδη πρέπει ἄμμες ἐπεσθαι.

Ἵμῶν ὦ ὑμέναιε, ὑμῶν ἔλθ' ὦ ὑμέναιε.

Ἔσπερε πῶσον ἔχει σέο φῶς νηλέεσρον αἴθρη
 Δειῖ ἐπωλενῆν κέρην τινὰ μητρός ἀποσπᾶν,
 Μητρός ἀπ' ἀγκαλίδων ἀφελεῖν κέρην ἀέκασαν.
 Παρθενὴν δὲ ποθεύντι νηνίη ἐγγυαλίζεις;
 Περθομένης ἔχθροὶ τί πλέον βέζουσι πόλῃος;

Ἵμῶν ὦ ὑμέναιε, ὑμῶν ἔλθ' ὦ ὑμέναιε.

Ἔσπερε, τίς σέο τερπνοτέρη φέρετ' ἔρασιόθι φλόξ;
 Εἰ κυρώων τελέεις μισητὴ τάγε γαμβρὸς ὑπέσα,
 Τῶν τάμον αἰ πασι, τάμον ὄρκια πιστὰ τοκῆς,
 Ἐμπεδα δ' ἔθῃκαν πρὶν σὸν σέλας ἦδε πεφᾶσθαι.
 Εὐκτότερον τί θεοὶ δοῖεν κ' εὐδαίμονος ἄρας;

Ἵμῶν ὦ ὑμέναιε, ὑμῶν ἔλθ' ὦ ὑμέναιε.

Ἔσπερος ἐξ ἡμέων γε μίαν ἔχει αὐτὸς ἀπῆρας

Σεῦ γὰρ ἐπερχομένω αἰὲν φρύκτωρος αὐπνίας,
 Νυκτὶ δὲ φῶρες αἴσαι, ἀτὰρ σύγε τοῖς δ' ἐπανήκων
 Ἐσπέρα εἶτ' ἄλλως ἐνομασθεὶς χεῖρας ἔβαλλες.

Ἄλλὰ Φίλον πλαστοῖς σὲ γόοις νύμφαισιν ἐλέγχειν,
 Εἰ τίδ' ἐλέγχεσιν τὸ Φρῆσιν ποθέεσι λαθραῖαις;

Ἵμᾶν ὦ ὑμέναιε, ὑμᾶν ἔλθ' ὦ ὑμέναιε.

Ἐκκριτον ὡς ἄνθος φύετ' ἐν Φραδιμῶδει κήπῳ
 Θρέμμασιν ἄφρασον, πᾶσιν δ' ἄφλασον ἀρότροις,

Τὸ ζέφυρος θέλγει, θεὸς ἐμπεδοῖ, ὄμβρος ἀέξει,

Πολλαῖς παρθενικαῖς, πολλοῖς ζηλωτὸν ἐφήβοις·

Ἄλλ' ὅταν ἄβρος ὄνουξ κάλλος ἐμόλυνεν ἀμέρσας

Οὐδὲ νέος τίττε πόθος ἵκετο εἰδὲ κρείσκαας,

Παρθένος ὡς ἄφθαρτος ἕως μένει, ἔπλετο Φίλη.

Εἰ δὲ μαινομένη σῶφρον πέσει σώματος ἄνθος,

Οὐ παισὶν τερπνὴ μένει, ἔχαρίεσσα κόρησι.

Ἵμᾶν ὦ ὑμέναιε, ὑμᾶν ἔλθ' ὦ ὑμέναιε.

Ὡσπερ ἄφυσμένη ἀργῶ μόνη ἄμπελος ἀργῶ

Οὐποτ' ἀναλδαίνουσα τρέφει μελιθήδεα βότρυς,

Ἄλλομένη δὲ πᾶσιν βίερος ἀσθενὲς ὑπτίον ἔρπεν

Ἀκροτάτων μέλλει θιγέμεν ῥίζησι κορυμβῶν,

Οὐδ' ἀροτρεῖς ταύτην εἰδ' αἶρ' βόες ἠσκήσαντο·

Εἰ δὲ τυχὸν κείνη πετέλης Φιλότητι μίγηται,

Πολλαὶ τὴν δὲ βόες, πολλοὶ δ' ἠσκησαν ἀροτρεῖς.

Ὡς κόρη ἄχρῃς ἄθικτος, ἔχει τότε γῆρας ἀεργον.

Ὅσπῆμος δ' ἄρα συζυγίης τύχην ὤριος ἴσῃς,

Ἄνδρ' ἢ τε τερπνοτέρῃ πέλει καὶ πατρὶ μείον ἀπεχθής.

Ἵμᾶν ὦ ὑμέναιε, ὑμᾶν ἔλθ' ὦ ὑμέναιε.

Μήποτε δ' ἐν τούτῳ, γλυκερὸν θάλας, ἀνδρὶ μάχιστο.

Οὐ

Οὐ θέμις ἐστὶ μάχεσθαι, ὅτῳ γενέτης πόρην αὐτός,
 Αὐτὸς σὺν μητρὶ, γενέτης τοῖς χρέω σε τιθέσθαι.
 Οὐ μὲν ὅλη σεῦ παρθενίη, μέρος ἐστὶ τολήων,
 Καὶ γενέτης τὸ τρίτον καὶ τὸ τρίτον ἢ γενέτειρα,
 Μῆνος ἔχεις τὸ τρίτον, μὴ βάλου δυσσὶ μάχεσθαι,
 Τοὶ γαμβρῶ ἐὰ δισσαὶ μέρη σὺν δῶκαν ἐέδναις.
 Ἴμᾶν ὦ ὑμέναιε, ὑμᾶν ἔλθ' ὦ ὑμέναιε.

CARMEN AD ORTALVM

GRAECE REDDITVM

A

BONAVENTVRA VVLCANIO.

Ex edit. Jani Doufae p. 268.

(Carm. LXVI.)

Κᾶν με διηνεέσιν μελεδήμασιν ἄλγος ἰᾶπτον
 Νασφίζει πιτυτᾶν, "Ωρταλε, παρθενικῶν,
 Κεῦ δύναται μρωῶν γλυκερὸν γάνος ἐκταμιεύειν
 Θυμὸς ἐμὸς, τόσσαις ἄλγεσι κυματίας,
 Ὅττι κασιγνήτσιο ἐμῶ συγερώτατα λήθης
 Ὀχρὸν λευγαλέως νάματ' ἐκλυζε πόδα.
 Ὄν ῥ' ὑπὸ ξηλαίῳ ψάμαθος ξηγμῖνι καλύπτει,
 "Αρτι μαλ' ἐκ φαέων ἄμμ' ἀφανιζόμενον
 Οὐκέτ' ἀδελφέ σ' ἐγὼ Φίλτερε τῷ δὲ βίῳ

Ζᾶντ' αὖθις βλέψω; αἰὲν μὲν ἐγὼ σε Φιλήσω,
 Σόντε μόρον γοργῆς κλαύσομ' αἰεὶ μέλεσιν·
 Οἷα περ ἐν πυκιναῖς πετάλοισιν Δαυλιάς ἀδει
 Οἰχομένεσ' Ἰτύλα πότμον ὄδυραμένη.
 Αὐτὰρ ὡμῶς τάδε σοι τόσσοις ἐνὶ κήδεσι πέμπω,
 Ὀρταλ', ἔπη σελίδων ἔκκριτα Βαττιιάδω,
 Ως σέο Φοιταλέαις ἔκ ἀν' μεταμώνιον αὔραις
 Στήθος ἑμὸν λέξης μῦθον ὑπεκφυγέναι.
 Ως ὅτε κρυπταδίως πεμφθὲν ποτὲ μῆλον ἔρασε
 Ἀγνῆς ἐκ κόλπων προὔτρεχε παρθενικῆς.
 Τῆθ' ἀπαλῶ ὅτι κρύψε πέπλω ἀμνήμον' ἐξή
 (Μητρὸς ὅτ' ἐρχομένης ἀνθοῦ) ὑπεξέπεσε.
 Δειλαίη· τὸ δὲ ῥίμφοα κατωφερὲς εἰλινδεῖται,
 Τὴν δὲ κατηφείη κοκκοπάρηον ἔχει.

ELEGIA

DE

COMA BERENICES,

REDDITA EX LATINA ET VETERE CATVLLI
METAPHRASI

GRAECAE AC SVAE LINGVAE

AB

ANTONIO MARIA SALVINI FLORENTINO.

Ex edit. Callimachi ed. Ernesti p. 610 descripta,

(Carm. LXVI.)

Ὅς μεγάλης διὰ πάντ' ἐθεάσσατο Φάεα' κόσμος
 Ὅς τ' ἄσρων δυσμαῖς εὔρε καὶ ἀντολίας,
 Κρόπτεται ὡς Φλογερόν Φάος ὀξέος ἡελίοιο,
 Ὅς τε ὀριζομένοις δῆνε' ἔγεντο χρόνους,
 Ὅς ὑπὸ τῷ Λαίτμῃ σκοπελῆς κατέβαλλε λαθραίας
 Οὐρανόθεν Μῆνην Ἰμερος ἐκκαλέσας.
 Τῆδε Κόνων μ' ἐβλεψεν ἐν ἡέρι τὸν Βερονίκης
 Βόσρευχον, ὃν κείνη πᾶσιν ἔθηκε θεοῖς
 Τὴν σάφα λάμπουσιν, ἣν πολλαῖς ἠδὲ θεαῶν
 Χερσὶν ἀειρομένοις ἠΰξ' ἀπαρξομένη,
 Ὅππότε Ἄναξ γαίῶν ἐρατοῖς τε, νέοις δ' ὑμναίαις
 Περιθήσων γαῖαν ἱκετ' ἐς Ἀσσυρίαν,
 Νυκτερινῶ Φορέων ἶχνη χαριέντα κυδαιμῶ
 Σκῦλα αὐτὸς καθελὼν ἠδέα παρθενίης.

Νύμφαις ἐστὶ νέαις ἐχθρῆ Κύπρις; ἢ ἔα τοκήων
 Δάκρυσιν εὐπλάσσις ἐξαπατᾷσι χαράν;
 Οὐδ' ἔντος θαλάμῳ θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέουσιν.
 Πρὸς θεῶν ἀτρεκέις ἔ τ' ἔτο τὸ πένθος ἐνι.
 Τοῦτ' ἐδίδαξέν μ' ἡ βασιλὶς γοερὸν βοῶσα,
 Ὅπποτε ἀνδρὶ ἰεῷ ἤρесе θῆρος Ἄρης.
 Καίπερ Φῆς, ἔκ ἀνδρὸς ἐδάκρυσεν ὀφθαλὰ λέκτρα,
 Ἄλλὰ πᾶσιν φίλον τῆλε καθεζόμενον.
 Σὸν θυμὸν κατέδρα φροντὶς δακέθυμος ἐς αἰεὶ,
 Καὶ σοὶ ἰὺν κραδίην πάντοτε τειρομένη
 Σὺν φρεσὶν ἔκπληκτος νόος ἔκπεσεν. ἢ ἄρα δήπῃ
 Ἐγνων ἐκ παιδὸς παρθενικῆς βλοσυράν.
 Ἢ γε ἀριστείας ἔλαθες, ἧς εἶνεκ' ἀνάκτος
 Σὺ γάμον ἐκτήσω; ἢν τίς ἔτ' ἄλλος ἔχοι;
 Ἄνδρ' ἀφιεῖσαι τέθ' ἔπεια τὴ ποῖα προσήυδας,
 Ὅμματά σοι λεία χειρὶ ὀμοργνυμένη;
 Τίς σ' ἤλλαξε βαρὺς τόσσον θεός; ἢ ὄτ' ἐρῶσιν
 Οὐκ ἀπέμεν φίλος σώματος ἐστὶ φίλον;
 Σὺ γὰρ πᾶσι θεοῖς γλυκερῆ ὑπὲρ ἀνδρὸς ὑπέστη
 Εὐχὴν ταυρεῖα αἵματος ἔχι ἄτερ,
 Εἴπτερ ἰοσήση, ταχέως Ἀσίην Αἰγύπτῃ
 Δεγλωθεῖσαν ὄρουσ τρίς τε μάκαιραν ἄγῃ.
 Ἔανθ' ὦν ἔβράνιον ἐσέβην χρόνῳ ἀσερόεντα,
 Καὶ πρῶτα εὐχὰς λῦσαι ὀφειλομένη.

"Ακρο', ὦ Φίλ' ἀνασσα, τεῆς κεφαλῆς ἀπέβαινον,

"Ακροσα, πρὸς σὲ πρὸς τε τεῆς κεφαλῆς.

Εἰς κενὸν εἰ ὠρκίζε τις, ἄξια δέξεται ἄποινα.

Ἀλλὰ σιδήρῳ τις φήσαιεν ἴσον ἔχειν;

Κεῖνο ὄρος σκιδνάθ' ὧ τῆς Φθιωτίδος αἴης

Παμμέγ' ἐποχεῖτο ἀγλαὸν ὄν τε γένος.

Ὡς Μῆδοι νεαράν τ' ὄρει βιάσαντο θάλασσαν,

καὶ δι' Ἄθω πλεῦτεν ἰβάρβαρος ἠΐθεος.

Τί θριξίν πλέον ἔσ', εἰ εἶκεν ταῦτα σιδήρῳ;

Ζεῦ πάτερ, ὡς Καλύβων πᾶν ἀπόλοιτο γένος.

Γείοθεν ἀντέλλον τε κακὸν φυτὸν ἄμμιν εφηνεν,

Ἥδ' ἐσιδηρεῖην ἐξεμάλαξε βίην.

Κλαῖον ἐμῆ μέρων οἰχομένης κόμαι αὐθις ἀδελφαὶ

καὶ τότε μνηογενῆς Μέμνονος Αἰθίοπος

Ἄερ' ἐλαύνοντος προφερ' ὀξέσιν οἶον ἔρετμοῖς

Ἄρσινόης πτεροῖς χλωρίδος ἵππος ἰδόν'

αὐτὸς ἀν' αἰθερίας ἀφελὼν ἐμὲ πρόσπετετ' αὔρας,

καὶ ἱερῶ Κύπριδος κόλπῳ ἀνέθηκεν ἐμέ.

αὐτὴ ἐκεῖ Ζεφυρίτις ἐὼν θεράποντ' ἐφίησι,

Ἦγε Κανωβείκς ναῖε Φίλ' αἰγιαλὸς,

Δαιδαλέα μὴ μένος ἐν ἔρανοῖο κελεύθῳ

τῶν Ἀριαδνεῖων χρύσεος ἐκ κροτάφῳ

Ὁ σέφανος πηγυῖτ', ἴδε λάμπομεν ἄμμες ἐτι δὴ

τὰ σκῦλα ξανθῆς ἱερὰ τῆς κορυφῆς.

Ὑγρῶν ἐκ δακρύων τεμένη πρὸς θεῖά θεά με
 Ἐν τοῖς πρεσβυτέροις ἀστέρα θῆκε νέον.
 Παρθένε ἢ χαλεποῖο θύγασα τὰ φῶτα λέοντος
 Νύμφη Καλλισοῖ σὺν τε Λυκαονία
 εἰς δυσμὴν τρέπομαι, δειλῆ προάγω τε βοώτῳ,
 ὅς μόνις ἀψὲ βαθὺν δύνει ἐς Ὠκεανόν.
 Ἄλλὰ με νυκτὶ θεῶν βαρὲ ἵχνεα κακκρύπτουσιν
 Ἄοι τῶν πολιῶν νυκτὶ ὀφειλομένη.
 Ταῦτ' ἐγὼ εἰ λαλέω, ῥαμνησιαῖς ἴλασι κέρη,
 οὐ γὰρ ἀλάθειαν κρύψομαι ἔδεν ἐγὼ
 οὐκ, εἰ ἕρανὰν ἐχθρὸν ἔχωμαι, ἐτήτυμα εἶπασ'
 Ἐνθετα ἐν θυμῷ μὴ λέγω ἀτρεκέως.
 οὐχ ἔτῳς χαίρω τέτοις, ὡς δυσχερὲς ἄμμι
 στῆναι ἀπὸ δεσποτικῆς αἰδῖως κορυφῆς,
 Ἥι ἄμ' ἐγὼ, ὅτε παρθένος ἦν πάντεσσιν ἄμοιρος,
 σὺν γ' αὐτᾶ μύρων χίλια πόλλ' ἔπιον.
 Νῦν γ' ὑμεῖς ἐρατῶ ἀ ζεῦξεν φάει πεύκη,
 Ἄνδράσι μὴ φαίνοιτ' ἕθῃα γυμνὰ φίλοις,
 σώματα μὴ πρότερον ὁμοθυμαδὸν ἀνδράσι δῶτε,
 Πρὶν γ' ἡμῖν ὁ ὄνουξ δῶρ' ἐρίηρα χέοι,
 Ἐμέτερός γε ὄνουξ τῶν ἀγνῶν θηλυτεράων.
 Ἄλλ' ἢ ἐμοιχείας ἐξέδωκεν μιαιρῶν
 κέρη ταῦτα κόνις πῶσι εὐθὺς δῶρα ἄδωρα,
 καίπερ ἀπὸ μιαιρῶν δῶρά τιν' ἐκ ἐθέλω.

Ὑμετέρα θ' ὁμόνοια, ἔρωσ τε γάϊσιεν ἐς αἰὲν
 Ἐδρας εὐσεβέων αἴς μέλον ἐστὶ γάμων,
 Σὺ δὲ ἄνασσα βλέπεις ἄστρων ὅτε Φάεα, ἄναιμον
 Ἰρῆϊς ἰλάσκεις Φάεσι τὴν Κύπριδα.
 Οὐκ εὐχαῖς ᾧ ἄνασσα μόνον σαῖς εἰπέ τεάν με,
 Ἄλλὰ τεάν δάροις ποιεῖ ἀπειρεσίαις.
 Δήνεαί τι μ' ἐπέχει, δεσποίνης εἴθε γενοίμην,
 Κ' Ἀρητῆρος λάμποι ἔγγυον Ἡριγόης.

M V R E T I

GALLIAMBVS IN BACCHVM.

Ex editione Muret. Venetiis opera P. Manutii

1554.

Imitatio Carm. LXIII.

Hedera comam revinctus Bromium patrem
cano

Bromium, Euhyum, Lyaeum, puerum, femo-
rigenam,

Ope cujus alma vitis nova munera peperit,
Nova munera, apta curas animis procul agere.
Pater o, pater bicornis, trieterice, cryphie,
Eleleu, giganticida, tibi cymbala quatumus,

Tibi

Tibi spargimus capillum, tibi carmina canimus,
 Tibi verticem rotamus, tibi per juga gradimur.
 Nemora ipsa mota nostris tibi cantibus ululant.
 Evoe, dator quietis, placidi dator animi,
 Ubicumque tu moraris, bona ibi Venus habitat,
 Habitant tenelli Amores, jocus, et lepor habitat:
 Fidiumque, cornuumque strepitu omnia reso-
 nant,

Alacres vigent choreae. Mala tristitia procul
 Inamabilesque curae rapido pede fugiunt.
 Date pocula huc ministri, plenos date calices,
 Avida ut liquore dio mihi pectora repleam.
 Scelus esset ore sicco sacra mystica facere.
 Vah, vah, pater lychnita, quibus ignibus agitor?
 Mihi mille jam ante ocellos nova lumina radiant.
 Viden', ut nemus citato procul impete rapitur?
 Humus ut tremens frequenti salit acta tripudio?
 Novus unde clangor aures modo cornuum ferit?
 Procul, o procul profani: deus ecce, deus adest
 Maculosa terga lyncum, et tygrium celeripedum
 Tenero domans flagello, posito premens jugo.
 Rubicundus hunc magister, Satyrique capripedes
 Agili gradu insequuntur, thiasusque mulierum,
 Evoe

Evoc pater, frementum, metuende Bassareu,
 Ter o et quater beatum tua qui orgia sequitur,
 Thyrsū in quiete dextra quatiens hedericomum.
 Simul atque pulchra Cadmi te filia peperit,
 Peperit, sed ante tempus, Jovis igne faucia,
 Pater ipse te alligatum, proprio in femore tulit,
 Mala ne noverca coelo te praecipitem ageret.
 Dedit inde te fovendum nymphis nemorivagis,
 Juga quae per alta Nysae propero pede volitant.
 Quae ibi cunque tu puellus loca dexter adieras,
 Ubicunque sessitaras, nova germine tenero
 Feriebat arbor auras redimita pampinis:
 Ubicunque lusitaras, nova flumina temeti
 Placido viam fecabant fluitantia sonitu.
 Quid jam Indiam subactam tibi maxime memo-
 rem?

Quid Penthei aut Lycurgi scelerata facinora,
 Nova quidue monstra Etrusco natitantia pelago?
 Tua per trophaea eunti neque enim modū fue-
 rit.

Tibi Tmolus, et Cythaeron, tibi Nyfa subdita est;
 Tua Musici, et poetae unanimes sacra celebrant;
 Tuo eis liquore tactis simul ac capita calent,

INDEX PRIMVS

IN

CATVLLI CONTEXTVM.

- A** cano capite 68, 124. dolore 95, 2. gremio 3, 8. fetu uvidulam 66, 63. limine mortis 68, 4. luce purpurea resurgent undae 64, 276. populo pudice conserues mihi puerum 15, 6. sede Pisauri hospes 81, 3, te metuo 15, 9. vertice 64, 351. virgine parua 66, 26. et al.
- Ab** oris patriis auetam 64, 132.
- Abduco**: abducta moecha 68, 103.
- Abeo**: abit dies 61, 79. passim. abiit sonitus labellis 63, 74. abite 14, 21. hinc 27, 5. abire foras 32, 6.
- Abhorreo**: abhorret tantum 22, 11.
- Abiegnis** palmis verrentes aequora 64, 7.
- Abjicio**: abjice eleuaque 24, 9. abjectis tunicis 88, 2.
- Abitum** post horum 64, 279.
- Abjungo**: abjunctae comae 66, 51.
- Abluo**: abluit Oceanus scelera 88, 6.
- Abrumpo**: abruptum barathrum 68, 108. abrupto conjugio *ibid.* 84.
- Abcondo**: abscondis non amorem 61, 205.
- Absorbeo**: absorbens te aestus amoris 68, 107.
- Abstergo**: abstersti labella 99, 8.
- Abstineo**: abstine 61, 143. abstinete hinc rapinas 19, 9.
- Absum**: abero foro, patriâ 63, 59. abesse non longo tempore 68, 85. abfore me discrucior 66, 76.
- Absumo**: absumens lumina in fletus 64, 243. absumti Ityli 65, 4.
- Abutor**: abusum se esse numine diuum 76, 4.
- Accido**: accideret ne hoc ipsi 74, 3. accidere potest gratum a nostro dolore 96, 2.
- Accipio**: accipiunt pretium 116, 2. accipe munera 101, 9. oraculum 64, 326. queis merse fluctibus 68, 13. accipiat cogitationes 35, 6. conjux diuam 64, 374. accipe. ent cum lacti diuam aris spumantibus 64, 394. acceptum sepulcris 96, 1. acceptum reddiditque votum 36, 16. accepto carmine 90, 91.

Acco.

- Accolo*: accolluere vitem nulli agricolae et iuveni 62, 53.
Accubo: accubans in toro 61, 171.
Acer: acres morsus 2, 4. acrior ignis 45, 15. multo res 83, 1.
Acerbus: acerba cinis virum et virtutum omnium Troja 68, 90. acerbo casu opprefus *ibid.* 1. acerbius 73, 5.
Acerva: acervis corporum caesis 64, 360.
Acies: aciem (*oculi*) dirigere 63, 56. protenderet 64, 127.
Acinâ ebriosa ebrioris 27, 4.
Acquiesco: acquiescimus lecto 31, 10. acquiescat ardor 2, 8.
Acutus: acuta silice 63, 5. acutis ululationibus *ibid.* 24.
Ad Aultri flatus opposita vilula 26, 1. coelum vocare 6, 17. dominam pipilabat passer 3, 10. latus haeres 21, 6. lecticam 10, 16. quam communes excercemus amores 68, 69. usque 4, 24. *passim*.
Addo: addebat quemdam 67, 45. addiderat captam Asiam Aegypti finibus 66, 36. adde huc divi quam plurima munera 68, 153. adde huc 55, 27.
Adduco: adducta mens mea est 75, 5.
Adeo: adiit ultima loca littoris 63, 87. opaca loca 63, 3. Idam chorus 63, 30. adibit te 8, 16. adeat cubile 61, 183. adirem omnia latibula 63, 54.
Adeo adverb. 63, 25. *passim*.
Adf. vid. *Aff.*
Adg. vid. *Agg.*
Adhortor: adhortans sese 63, 85.
Adimo: ademit luctus munera 68, 31. ademtum fratri lu-
- men 68, 93. ademte mihi frater *ibid.* 20, et 92.
Adipiscor: adepta es connubium regium 66, 27. est par connubium 62, 57.
Aditus: aditum ferat huc 61, 43. ferens *ibid.* 26.
Adiuvo: teque tuumque caput 66, 40. adiuravit inaniter caput tuum *ibid.* 41.
Adiuvo: adiuuato, ne quis etc. 32, 4.
Admiror: admirans ait haec 53, 4. admirantes monstrum 64, 15. admirari desine cur 69, 10. quare *ibid.* 1.
Admoveo: admoveere manus; *carmine post* 14, v. 3. —
Adn. vid. *Ann.*
Adolesco: adolescens 63, 63. adulta lacte ubera 20, 11.
Adorior: adorta est canere 63, 11.
Adspicio: adspexi 51, 7. adspiciam posthac te nunquam 65, 11. adspice, ut vir tibi accubans immineat 61, 171. adspicite ut inuptae requirunt 62, 12. dii me miserum 76, 19.
Adspiro: adspirans levius aura 68, 64.
Adsulantis ponticuli crura 17, 2.
Adsum: ades 62, 5. *passim*. adest 61, 77. 62, 1. 64, 286. Thetidi et Peleo concordia 64, 337. adeste 4, 1.
Advenio ad inferias 101, 2. advenit Chiron 64, 280. pater divum *ibid.* 300. dies 61, 37. domum Laodamia 68, 73. adveniet fausto cum fidere 64, 329. tibi hic sperus *ibid.* 328.
Advento: adventate huc 64, 195.
Adventus: adventu matris 65, 22. tuo 62, 33.

- Adversus te sedens* 51, 3. ad-
veritas procurrare in undas
64, 128.
- Adulter vorax* 57, 8.
- Adulterâ* in malâ vir deditus
est 61, 102.
- Adulterium*: adulterio impuro
66, 84. adulterium malum
67, 36. patruî 78, 6. adulte-
rio foecundum semen 113,
4.
- Advocatus* tibi non bene deus
40, 3.
- Advolo*: advolat equus ales 66,
55.
- Aegypti* carnificis culum lin-
gere 97, 12.
- Aemulus iste tuus* 71, 3.
- Aequo*: aequabat opus deus 64,
316. aequata omnia pumice
22, 8.
- Aequalis*: aequales 62, 11 et 32.
- Aequae* 101, 3. ac 22, 16.
- Aequinoctialis* coeli furor 46,
2.
- Aequor* ponti truculentum 64,
179. ventosum *ibid.* 12. ae-
quora multa 101, 1.
- Aequoreae* Nereides 64, 15.
- Aequus*: aequum est 62, 60.
68, 141.
- Aër*: aëra impellens nutanti-
bus pennis 66, 53.
- Aerius*: aerii montis 68, 57.
) montis cacumen 64, 240.
aerio gyro 66, 6. aëria cu-
pressu 64, 291. aerii venti
64, 142. aërias nebulas 30,
10.
- Aestimatione* me movet linteum
12, 12.
- Aestimo*: aestimemus unius af-
lis 5, 3.
- Aestuo*: aestues insolenter 25,
12. aestuante animo 63, 47.
- Aestuofus*: aestuosi Iovis ora-
culum 7, 5: aestuosae Ni-
caëae 46, 5.
- Aestus* amoris 68, 108. gravis
ibid. 62. pelagi vastos 64,
127.
- Aetas* fugiens faeculis oblivif-
centibus 68, 43. florida *ibid.*
16. mea carpitur *ibid.* 35.
nulla 64, 322. prospera
ibid. 238. nec ulla oblietret
ibid. 232. aetate confecto pa-
renti 68, 119. longa 76, 5.
- Aeternus*: aeternum laborem
64, 311. aeternum foedus
amicitiæ 109, 6.
- Aether*: aethera lustravit al-
bum 63, 40.
- Aetherius*: aetherias per auras
me tollens 66, 55.
- Aevum* omne 1, 6.
- Affero*: attulit letum fratri 68,
92. attuleris si tecum bonam
coenam 13, 3 et 6. affertur
nunciis 84, 10.
- Affligo*: affligit eam odore 71, 6.
- Agellulum* hunc, quem vides
etc. 20, 3.
- Ager* uber 46, 5. agros exustos
68, 62.
- Aggere* excelso 64, 364.
- Agito*: agitant sacra ululatus
63, 24.
- Agnosco*: agnoscam gaudia 64,
238.
- Agnus* pinguis 20, 12.
- Ago* maximas grates 44, 17. agit
gratias maximas 49, 5 te
praecipitem in iambos 40, 2.
quod egi jamjam dolet 63,
73. vitam 76, 19. egit Liber
Thyadas 64, 392. age 61, 26.
etc. agedum 63, 78. age in-
citos et rabidos 63, 93. agi-
te 61, 38. etc. si quid ages
32, 9. ageret cum aetas ver
iucundum 68, 16. agitur
praeceptum malum 64, 23.
- Agricola*: agricolae tecta 34,
19. multi 62, 55. nulli *ibid.*
53.

- Ab* 21, 11. 61, 46. misera! 64, 71. te miserum 15, 17. magis ah magis 61, 46.
- Aio*: ait fuisse celerrimus 4, 2. ait haec 53, 4. etc.
- Alacris*: alacres furebant mente lymphara 64, 255.
- Albicantis* lictoris loca 63, 87.
- Albulus* columbus 29, 9.
- Albus* an ater homo 93, 2. alba parthenice 61, 194. alba aethera 63, 45.
- Aleo* 29, 2. *passim*.
- Alex* equus 66, 54. alite cum bona 61, 20. alites oscinantes 25, 5. alitibus praeda dabor 64, 152.
- Alga*: ex algâ 64, 60. vacuâ *ibid.* 168.
- Algida* loca 63, 70.
- Alienus*: aliena terra 68, 100. aliena loca 63, 14.
- Aliquis* 67, 37. aliquem 73, 2. aliquid non bene factum 67, 13. aliquid esse solebat putare meas nugas 1, 4. sceleris 91, 10. aliquâ re 22, 19.
- Aliunde* ne petitum eat 61, 153.
- Alius*: alia atque alia dies 68, 152. alia ex parte 64, 252. luce 64, 16. alio mentes alio divisimus aures 61, 15. alios periculorum casus 23, 11. aliis in annis 21, 3. 24, 3. 49, 3. pro multis officiis redditur tibi hoc munus. *Alis* (pro *alius*) 66, 28. *alid* (pro *aliud*) 29, 16.
- Alloquor*: alloquar? 65, 9. alloquerer mutum cinerem 101, 4. allocuta est patriam 63, 49.
- Allocutio*: allocutionis parum quid lubet 38, 7. allocutione solatus es *ibid.* 5.
- Alludo*: alludebant fluctus salis omnia 64, 67.
- Alluo*: alluit unda pedem 65, 6.
- Alnus* supernata securi 17, 18.
- Alo*: alit nata caput nepotis 68, 120. alebat amor tuus nostra gaudia 68, 24 et 96. lectulus virginem in complexu matris 64, 88.
- Alter* 19, 7 et 9. altera urbana 57, 4. hiems 68, 82. alterius 78, 2. altera mille basia 5, 8 et 9.
- Altus* amor 68, 117. alto Oceano 66, 68. altis Phrygiae columinibus 63, 71. altior amor barathro 68, 117. altiore voce 43, 18 et al.
- Amaraci* suaveolentis floribus 61, 7.
- Amarus*: amariores calices 27, 2.
- Amaritiem* dulcem quae miscet curis 68, 18.
- Ambo* erudituli 57, 7. ambos ulciscitur 71, 5. ambas manus 35, 10. ambobus oculis 103, 2.
- Ambrosia* dulci 99, 2. — ambrosio vertice 64, 310.
- Ambulatione* Magni 55, 6.
- Amens*: amenti caeca furore 64, 197.
- Amicto*: amictum lana collum 64, 311. amicta nive loca 73, 70.
- Amicitia* unica 100, 6. amicitiae nostrae pestis 77, 6. sanctae 108, 6. amicitias amissas 93, 4.
- Amictus* fluitantis 64, 68. amictu levi *ibid.* 64, suo *ibid.* 267.
- Amiculus*: amiculi dulcis nil miseret 30, 2.
- Amicus*: amica decoctoris Formiani 41, 4. 43, 5. amici sui meique 36, 6. amicum tibi me ducis 68, 9. unum atque unicum 73, 6. amicam dilexi 72, 3. amice credite mihi!

- 77, 1. amico fido 101, 1. amicae bonae laudantur 110, 1. amicos convocate 41, 6. nobiles 28, 13. amicis e meis omnibus 9, 1. amicis abero 63, 59.
- Amitto*: amisit castum florem 62, 46. amittere 64, 150. amisso viro 68, 80. amissum Thesea 64, 246. amissas amicitias 96, 4.
- Amnis* aurifer 29, 20. amnium sonantum 34, 12.
- Amo* te perditte 45, 3. amant mutuis animis et amantur *ibid.* 20. amabat plus oculis suis 1, 5. amare meos amores voluisti 40, 8. magis, sed bene velle minus 72, 8. amans nullum vere 11, 19. amarem ni te plus oculis 14, 1. perditte 104, 3. amari te sieres ab illo 24, 6. amata nobis 8, 5. amata tantum, quantum amabitur nulla 37, 12. amatam se vere 75, 1. ament me dii 97, 1. — amabo (interject.) 32, 1.
- Amor* 45, 8 et 17. *Cupido*, amor altus 68, 117. altiduus 66, 88. dulcis 66, 66. magnus 90, 6. nullus 64, 335. amoris aestus 68, 107. fructus 55, 19. amori infesto 98, 11. misero *ibid.* 15. amorem avidum 68, 83. bonum 61, 205. desertum 61, 130. dulcem 64, 120. iucundum 109, 1. longum 76, 13. perpetuum 109, 1. amore conjugis 68, 73. incensus 64, 254 coeco 66, 25. fido 64, 182 flexanimo *ibid.* 330. impotente 35, 12. ingrato 76, 6. misero 92, 2. perditto *ibid.* amores 6, 16. 15, 1. communes 68, 69. furtivos 7, 8. meros 13, 9. v. not. tales 64, 335. veteres 96, 3. animi optatos 64, 373.
- Amplector*: amplectitur mari orbem Oceanus 64, 30.
- Amplifce* vestis decorata figuris 64, 265.
- Amplius* horam 99, 3. amplius loti 39, 21.
- Anceps*: ancipite ferro 64, 370.
- Augiportis* et quadriuiis 58, 4.
- Anguineus*: anguineo redimita capillo 64, 193.
- Angustus*: angusta cum moenia malis vexarentur 64, 80.
- Angustans* iter 64, 360.
- Amelans* Atys 63, 31.
- Amilitas* cana 61, 162.
- Animâ* dulcius conjugium 68, 106. animam tradere 30, 7.
- Animus* cupiens 64, 145. rabie carens 63, 57 animi amores 64, 372. curas 2, 10. delicias 68, 26. fides 101, 2. furor 63, 38. mens 65, 4. egens Atys 63, 31. vagus Atys *ibid.* 4. animum rapidum 63, 85. supinum 17, 25. animo aestuante 63, 47. effluxisse dicta 64, 18 non satis ingenuo 68, 38. studioso 114, 1. toto 64, 70. animis mutuis 45, 20.
- Annales* Volusi 36, 1 et 20. 93, 7.
- Anne* 40, 5 et al.
- Annuo*: annuit defendere 64, 230. omnia omnibus 61, 163. numine 64, 204.
- Annus*: annuo toto 23, 20. annos omnes te amare paratus 45, 4. annis in aliis 21, 3 et al.
- Annuus*: annum iter 34, 18. annua sacra 64, 389.
- Anser*: anseris medullulâ mollior 25, 2.
- Ante* omnes mihi me carior ipso 68, 159. adv. 66, 51 et al.

- Antea* 4, 10. et al. saep.
Antemnae deponant vestem funestam 64, 234.
Antiquus: antiquis piis munera ferre 68, 154. 66, 64.
Antistans ex omnibus amicis 9, 2.
Anus charta 68, 46. 78, 10.
Anxius: anxia Ariadne 64, 203. mater *ibid.* 380. mens 68, 8. lunina 64, 243.
Aper nemorivagus 63, 72.
Aperio: aperire domum 67, 40. apertos Syros 26, 12.
Apisci praegestit animus 64, 145.
Appareo: apparet 64, 168 et al.
Appeto: coenas sumtuosas 44, 9. appetenti dare digitum 2, 3.
Applico: applicans collum 9, 8.
Approbationem dextram iteravit 45, 9 et 18.
Approbo: approbet laus genus 61, 227.
Aptus: apta clava dextrae 20, 21. aptis farcinulis 28, 2.
Apud me 13, 1. 68, 33. nivem ut forem 63, 53.
Aqua rabida 70, 4.
Ara: aram sanguine linit hirculus 19, 15. aris lacti spumantibus 64, 394.
Aranea: sublimis 68, 49. araneorum plenus est sacculus 13, 8.
Araneo situ mollior 25, 2.
Araneus 23, 2.
Aratrum: aratro nullo 62, 40. praetereunte 11, 24. aratris desertis 64, 42.
Arbitrium: arbitrio populari 108, 1.
Arbor: arboris umbram 64, 41. arborem implicat hede 61, 35. arbores aditas 61, 07.
Arca 23, 1. arcam 24, 10. *passim*.
- Arceo* furis malas manus 20, 5.
Ardens: ardenti juveni 62, 23. ardente corde 64, 124. sub sole 64, 355.
Ardeo: ardet ignis in medullis 45, 16.
Ardor 62. 29. *de Hespero*. gravis 2, 8.
Arena: arenâ solâ 64, 57. arcae Libyssae 7, 3.
Argentum: argento fulgente iplendent sedes 64, 44.
Arguo: arguet perfidiae nulla aetas 64, 323. argutâ soleâ contitit 68, 72.
Argutatio lecti 6, 11.
Aridulis labellis haerebant lanae morsa 64, 317.
Aridus: arida populus 20, 2. quercus 19, 3. aridum si quid magis est 23, 13. arida pumice 1, 2. aridis aristis 48, 5.
Armatus: armatas hominum catervas 64, 397.
Ars: arte mira 64, 51. rustica 20, 1.
Articulis omnibus 99, 8.
Artus: artus niveos 64, 304. et 364. sub artus flamma dimanat 51, 9. imos 76, 21.
Arvum: arvi 114, 2. arvo nudo 62, 49. arva flaventia 64, 354.
Arundinosam Cnidum quae collis 36, 13.
Arx: arce summa 64, 242. arce in fummis urbibus *ibid.* 8.
As: assis non facis 42, 13. unus aestimemus 5, 3. alle venditare 33, 8.
Asinus: asino pistrino traditur 97, 10.
Aspera herba 19, 8.
Aspernor: aspernata est Pelca Diana 64, 302.
Aspicio vid *Aspicio*.
Asservo: asservanda puella diligentius 17, 16.

- Affiduus* amor 66, 88. *affidua* diligentia 19, 7. *affiduo* dolore 65, 1. *fletu* 68, 55. *munere* 61, 234. *affiduos* fletus 64, 243. *affiduis* luctibus 64, 71. *affidue* 45, 4. 90, 4 et al.
- Ater* an albus homo 93, 2. *Lanuuius* 39, 12.
- Atque* alia *atque* alia dies 68, 152. *atque* illud praeceps agitur 65, 23.
- At* 8, 14. 10, 21. *certe* 65, 11. *dii* meminerunt 30, 11 et al.
- Attenuo*: *attenuat* falx arboris umbram 64, 41.
- Attero*: *attritus* pulvinus 6, 10.
- Attingo*: quem si qua attingit 97, 11. *simul* ac attingit poemata 22, 15. *attingam* 39, 13. *attigerit* prior 67, 20.
- Attrahis* pedibus 15, 8.
- Attribuo*: *attributus* est error suus cuique 22, 20.
- Austo*: *auctet* te Iupiter bona ope 67, 2.
- Auctor*: *auctora* quo sunt nata omnia bona 68, 157.
- Aucupia* omne genus 113, 3.
- Audacter* committe 55, 16 et al.
- Audax*, cave sis 50, 18 et al.
- Audeo*: *audes* illum praepone-re nobis 81, 6. *audet* 68, 112. *auht* *comparier* 61 *passim*. *ausurum* me non putas inrumare 37, 7. *ausus* es explicare 1, 3. *ausi* sunt decurrere vada falsa 64, 6.
- Audio*: *audibant* eadem haec leniter et leviter 84, 8. *audiui* illam saepe loquentem 67, 41. *audierat* Gellius patrum objurgare solere 74, 1. *audite* meas querelas 64, 195. *audiens* se citariet 61, 41. *desertum* domini amorem *ibid.* 129. *audierons* unquam tua facta loquente n? 65, 9. *audiam* te narrantem
- loca, facta etc. 9, 6. *audias* nostra verba 61, 98.
- Aufero*: *abstulit* hoc studium fraterna mors 68, 19. *fortuna* te mihi 101, 5. *Hesperus* unam e nobis 62, 32. *abstulistis* tam bellum passerem 3, 15.
- Augeo*: *augens* decus virtutibus 64, 323. *auctus* rex novo hymenaeo 66, 11. *aucte* tædis felicibus 64, 25. *auctæ* auræ nullis sensibus 64, 155.
- Aura*: *foecunda* Favoni 64, 283. *fecunda* 68, 64. *verna* 64, 90. *five* dextra vocaret 4, 20. *auræ* auctæ nullis sensibus 64, 155. *mulcent* florem 62, 41. *auris* ignaris 64, 164. *lenibus* *ibid.* 84. *Zephyri* iucundis 46, 3.
- Auratam* pellem auertere 64, 5.
- Aureolus*: *aureolum* quam ferunt fuisse puellæ malum 2, 12. *aureolos* pedes 61, 167.
- Aureus*: *aurea* corona 66, 60. *aurei* oris sol 63, 39. *aureas* comas quatiunt faces 61, 99.
- Auris*: *aure* captat cupida maritus 61, 55. *auris* fors invidit quaestibus nostris 64, 170. *ad* geminas referens nova nuntia 63, 75. *omnibus* requierant 84, 7. *tintinnant* sonitu 51, 11. *auribus* digna res 56, 2.
- Auriculam* quæ mihi non esse speraret 67, 44.
- Aurifer* amnis Tagus 29, 20.
- Aurora*: *aurora* exoriente 64, 272. *passim*.
- Aurum*: *auri* fulgore expalluit 64, 100. *auro* carius 106, 3. *fulgente* splendent sedes 64, 87.
- Ausculto*: *auscultare* populum 67, 39.

- Auspicatus*: auspiciorem Venerem quis vidit? 45, 26.
- Auspicium*: auspicio bono 45, 19. et al.
- Auster*: Austri ad flatus opposita villula 26, 1.
- Autumo*: autumant te Funde esse Tiburtem 44, 2.
- Auxilium* 64, 180. tale 68, 66.
- Avarus*: avarae meretricis 110, 7.
- Aveclam* me ab oris patriis liquisti 64, 132.
- Avello*: avellere natam complexu matris 62, 21. 22.
- Averto*: avertere mentem deorum 64, 407. avertere Colchis pellem auratam *ibid.* 5.
- Avet* mens vagari 46, 7.
- Avia* materna dixerit atque avus 84, 6.
- Avidus*: avido volturio 108, 4. avidum amorem saturasset una atque altera hyems 68, 83.
- Avitus*: avita 25, 8. avitis divitiis 68, 121.
- Avunculus* eius liber 84, 5.
- Avus* maternus 84, 6.
- Bacchor*: bacchantis Evoc effigies 64, 61. bacchantes Evoc *ibid.* 256.
- Balneariorum* furum optime 33, 1.
- Barathrum*: barathri ad undas 95, 5. abruptum in barathrum 68, 108. barathro altior amor 68, 117.
- Barba* opaca 37, 19.
- Barbarus*: barbara iuventus 66, 46. tibia 64, 265.
- Barbatus* hirculus 19, 16.
- Basium*: basia mille 5, 7. multa 7, 9. surripiam 99, 16. basiorum multa millia 16, 12. tantum 5, 13.
- Basiationes* quot satis sint? 7, 1.
- Basio*: basiare basia 7, 9. oculos 48, 2. basiabis quem? 8, 18. basiem usque ad millia trecenta 48, 3.
- Beatus* est cum poema scribit 22, 16. sat es! 23, 27. beata villula 19, 4. domus 61, 157. beati bonique hanc amatis omnes! 37, 14. nuntii 9, 5. beatas urbes 51, 15. beata commoda 23, 24. donna 68, 14. — beatiore hominum qui ullos vidit? 45, 25. beatorum hominum 9, 10. beatus quid me est 9, 11. curis solutis quid est 31, 7.
- Beate* sit tibi 23, 15.
- Bellum*: belli in certamine 64, 395. bello longinquo 64, 346. bello nullus se illi conferet heros *ibid.* 344. bella magna pugnata 37, 13.
- Bellus* Suffenus 22, 9. homo 24, 7. 78, 3. 81, 2. bella cui videberis 8, 16. puella 69, 8. 78, 4. bello huic nec setvus est nec arca 24, 8. bellum passerem 3, 15. bellam te esse narrat provincia 43, 6. bello pede 43, 2. puero 78, 4. 106, 1. bella omnia 3, 14.
- Belle* uteris manu sinistra 12, 2.
- Bene* suam norat 3, 7. me inrumasti 28, 9. ac beate sit tibi 23, 15. coenabis 13, 1. et 7. dicere quoidam 76, 7. facere quoidam *ibid.* 8. valetis 23, 7. velle 72, 8. 75, 7. vivete 61, 233. utor 10, 32.
- Benefacta* priora recordanti si qua est voluptas 76, 1.
- Benigne* fecisse 73, 3. servisse 67, 3.
- Bestia* mala 69, 8.
- Beta* tenera languidior sicula 67, 21.

Bibo : bibi multa millia unguentorum 66, 78. bibat pulvis irrita mala dona 66, 85. bibisse 39, 21.

Bigae niveae citaeque 55, 26.

Bimuli pueri instar 17, 13.

Bombos raucifonos efflabant cornua 64, 264.

Bonus pons 17, 5. bonae amicae 109, 1. bonum quem facit barba 37, 19. bonum facinus 66, 27. bone Egnati 39, 9. bono auspicio 45, 19. cum omine 61, 166. bono (adverbialiter) 71, 1. bona alite 61, 19. non bona dicta 11, 16. et al. saepissime. *melior* et *mundior* cunus 97, 4. *meliore* de note 68, 28. — *optimus* omnium patronus 49, 7. *optima* si fias 75, 7. *optime* furum 33, 1. *Veranni* 28, 3. *optimo* dierum 14, 15. *optima* matre 61, 228.

Brachiotum teres 61, 181.

Brachium : brachio valente 20, 20. brachia laevia 64, 332. 66, 10. brachia quatientem quercum 64, 105.

Brevis lux 5, 5. breve tempus 63, 57. brevi liberos date 61, 211.

Bustum teres, coacervatum agere excelso 64, 364.

Buxifer Cytore 4, 13.

Cachinnus : cachinno tuo 56, 2. cachinni plangore resonat leni 64, 274. cachinnorum quidquid est domi 31, 14. cachinnis omnibus 13, 5.

Caeco : caecas decies in anno 23, 20. cacata charta 36, 1 et 20.

Cacumen aerium montis 64, 241. cacumine tuo 4, 16.

Cado : cecit pinus prona 64, 109. cecidit amor velut flos 11, 22.

Caecus : caeca furore amenti 64, 109. caeco amore 67, 25. caeca caligine 64, 208. nocte 68, 44.

Caedes : caedis Androgeoneae poenas persolvere 64, 77. caede fraterna *ibid.* 181. permista repetaciet flumina *ibid.* 361. Polyxenia madefient sepulcra *ibid.* 369.

Caedo : caede terga caudâ 63, 81. cecidi 56, 7. caelis corporum aervis 64, 360. montis medullis 63, 111.

Caelum vid. Coelum.

Caerulus : caerula aequora verentes palmis abiegnis 64, 7.

Caeruleus : caeruleo ponto creata 36, 11.

Caesariem e vertice Bereniceae vidit Conon 66, 8.

Caesto leoni obvius 45, 7.

Calamus : calamo curvo canit tibicen Phryx 63, 22.

Calathisci virgati custodibant vellera lanae 64, 320.

Calix : calices amariores inger mi 27, 2.

Caligo : caligine caeca mentem confusus Theseus 64, 207.

Campus : campum clausum 68, 67. campo minore 55, 3. campi Phrygii 46, 4. campos Bithynos 31, 6.

Candeo : candet ebur solis 64, 45. candentis lanae vellera *ibid.* 319. candenti gurgite 64, 14.

Candidus : Cupido 68, 133. candida diva mea 68, 70. puella 35, 8. mihi est Quintia 86, 1. candida Tyro 64, 309. candido pede lecti 61, 115. candidi soles 3, 3 et 8. candidos dentes 39, 1. candida vela 64, 235. vestigia *ib.* 162. — *candidiore*

- lapide 68, 148. nota 107, 6.
candidiora nive labella 80,
2.
- Canis*: canis ferreo ore exprimamus ruborem 42, 17. canes vorent intestina 108, 6.
- Canitiem* terrâ atque infuso pulvere foedans 64, 224.
- Cano*: canit tibicen calamo 63, 22. canent quod visere par est 62, 9. canam carmina 65, 12. cananus Dianam 34, 4.
- Canus*: cantu horribili stridebat tibia 64, 265. cantus veridicos *ibid.* 307.
- Canus*: cana anilitas 61, 162. senectus 108, 1. canae Thyji 66, 70. cano gurgite 64, 18. capite 68, 124. canos crines 64, 351.
- Capella* cornipes 19, 16. 20, 10.
- Caper* trux 69, 6.
- Capillatis* Celtiberiae cuniculosa 37, 17.
- Capillus*: capillo anguineo redimita frons 64, 193. cuniculi mollior 25, 1.
- Capio*: capis quod cupis 61, 204. capiunt fomnum 63, 36. cepit manibus tympanum 63, 8. capere commodi nil potest 61, 63. cape flammeum *ibid.* 8. captam Asiam 66, 36. capta uibe 62, 24.
- Caprimulgus* rursus videtur 22, 10.
- Capsula* una ex multis mae sequitur 68, 36.
- Capto*: captat te aure cupida maritus 61, 55.
- Caput* carum nepotis 68, 120. pusillum 54, 1. unctius 10, 11. tuum adjuro 66, 40. ire per caput pedesque 17, 9. cano capite 68, 120. demisso 88, 8. capita 64, 256. vi jaciunt 63, 23.
- Carbasus* Hiberâ 64, 227.
- Carbatinas* lingere crepidas 98, 4.
- Carbisia* lucida splendent 64, 236. *passim.*
- Careo*: careat terra sacris tuis 61, 71. carens est animus rabie 53, 57.
- Carex*: caricis manipulis testam villulam 19, 2.
- Carina*: carinae inflexae texta pinea 64, 10. carinam cedentem *ibid.* 250.
- Carmen*: carmine accepto 89, 5. confectum munus 68, 149. divino 64, 322. dulci 68, 7. primo 64, 116. carmina Battiadae expressa 65, 16. venanda studioso animo 116. 2. moesta 65, 12. nuptialia 61, 13.
- Carpo*: carpunt 62, 37. carpebant manus laborem 64, 311. carpere te lubet ficto questu 62, 36. carpitur aetas 68, 35. carptus ungui flos 62, 43.
- Carus*: cara luis virgo 62, 45. carum caput nepotis 68, 120. nescio quid 2, 6. cari fratris 66, 22. caro corpore 66, 32. carâ gnati figurâ 64, 81. caros nepotes *ibid.* 381. caris Athenis *ibid.* 81. — carior mihi me ipso lux mea 68, 159. carior oculis 104, 2. carius auro 107, 3. oculis 82, 2.
- Castus*: lectulus 64, 87. casto cubili 66, 84. castum esse decet pium poetam 14, 5. florem 62, 46. castam puellam *ibid.* 23. castum et integellum 15, 4. casto e gremio 65, 20. in gremio 66, 56. castas domos 64, 385.
- Casus*: casu acerbo oppressus 68, 1. novissimo 60 4. pari 28, 12. casus alios periculorum

- lorum 23, 11. dubios 64, 216.
- Catagraphos* Thynos mihi remitte 25, 7.
- Catenâ* membra restrictus 64, 297.
- Caterva*: catervas hominum armatas adhortata est 64, 397.
- Catulus*: catuli Gallicani ore ridentem 42, 9.
- Cauda*: caudâ caede terga 63, 81.
- Causa*: causae id fatis credideram 91, 8.
- Caveo*: cave despicias 50, 19. ne neges 61, 152. sis audax 50, 18. caveto laedere 50, 21.
- Cavus*: cavâ in palude 17, 4. cava cymbala recrepant 63, 29. cava quatiens terga tauri 63, 10. cavas barathri ad undas 95, 5. cavis cistis 64, 260.
- Cedo*: cessi de tuo vertice 66, 39. cedat mente mora 63, 19. cedant cum ferro talia 66, 47. sidera *ibid.* 4. cedentem carinam 64, 250. me ad templa deum 66, 63. Thesea 64, 53.
- Celebro*: celebrabant orgia 64, 260. celebrare taedas jugales Thetidis *ibid.* 303. celebranda Tempe choreis *ibid.* 288.
- Celer*: celeris vestigia cervae 64, 342. celeri cum classe *ibid.* 53. rate 63, 1. Celerimus navium 4, 2.
- Celero*: celerare citatis tripudis 63, 26.
- Celo*: celans crudelia consilia dulci forma 64, 175.
- Centum* basia 5, 7. centum secunda *ibid.* 8. currus 64, 390. tertertia 23, 26.
- Cerno*: cernit se desertam in sola arena 64, 57. cernitis 62, 6. crevi amittere 64, 150.
- Certamen*: certamine letifero belli 64, 395. vago cursus *ibid.* 341.
- Certatim* ex urbe ruentes 64, 393.
- Certe* 10, 14. 30, 7. 62, 8. et al. saep.
- Certus*: certa sagitta 68, 113. certis temporibus 66, 4.
- Cerva* sylvicultrix 63, 72. cervae celeris vestigia 64, 342.
- Cervix*: cervice torosa quate jubam rutilam 63, 83.
- Cessio*: non cessasti me tradere amori 99, 12. cessarent tabescere lumina 68, 56.
- Ceteri*: cetera sunt maria 115, 2. membra 108, 6. ceteros hircos 37, 5. ceteris ostreosior oris 18, 4.
- Ceu* 64, 240. *passim.*
- Charta* anus 68, 46. cacata 36, 1. et 20. chartae regiae 22, 6. chartis tribus 1, 6.
- Chommoda* 84, 1. vitiosa pronuntiatio.
- Chorea*: chorêis celebranda doctis 64, 288.
- Chorus* citus 63, 30. *passim.*
- Cibus* 50, 9.
- Cieo*: ciebant tinnitus aere 64, 263. ciere ad sese viros 68, 88. cientem singultus ore 64, 131.
- Cimex* 23, 2.
- Cinaedus*: cinaede Thalle 25, 1. fili Vibennii 32, 3. Furi 16, 2. Romule 29, 5 et 10. cinaedis improbis 57, 1 et 10. cinaediorum ut decuit 10, 24.
- Cingo*: cingunt sylvae 64, 287. cinge tempora floribus 61, 6. cingentibus undis 64, 185.

- Cinis* acerba virum et virtutum omnium Troja 68, 90. in cinerem cum solvent a vertice crines 64, 351. cinerem mutum 101, 4. cineres cognatos 68, 98.
- Circum* 64, 293.
- Circumcursans eam* Cupido 68, 133.
- Circundo*: circumdare collum hesterni filo 64, 378.
- Circumfugio*: circumfiliens modo huc modo illuc 3, 9.
- Circumsisso*: circumfistite eam 42, 20.
- Circus*: in circo 55, 4.
- Cista*: cistis cavis 64, 260.
- Cito*: citatier se audiens 61, 42. citata Atys 63, 8. citato pede *ibid.* 2. citatis erroribus *ibid.* 13. tripudiis *ibid.* 26.
- Citus* chorus 63, 30. somnus *ibid.* 42. cita puppi 64, 6. citae bigae 55, 26.
- Clamo*: clamat cubile nequidquam tacitum 6, 7. clamant ad me omnes 67, 14. ilia victoris 80, 7.
- Clarifonus*: clarifona voce pelentes vellera 64, 321.
- Clarus*: clara progenies Thiae 66, 44. clarum diem 61, 89. claro lumine 64, 409. claras Asiae urbes 46, 6. clara facta 64, 349.
- Classis*: classe cum ceteri 64, 53. classum pro classe 64, 212.
- Claudo*: claudite ostia 61, 231. clausum campum 68, 67. clauso ore 55, 18.
- Claustra* januae pandite 61, 76.
- Clava* dexteræ apta 20, 21.
- Clemens*: clementi flamine pulsae undae 64, 273.
- Clementia* nulla tibi fuit praesto 64, 137.
- Clenti* isti dii dent mala multa 14, 6.
- Coacervatum* bustum excelso aggere 64, 364.
- Codicillus*: codicillos redde 42, 11 et 12.
- Coelebs*: coelibe in lecto defertum 68, 6.
- Coelestis*: coelesti reddita coetui 66, 37. coelesti in lumine *ibid.* 7. coelestum fidem 64, 191. rector *ibid.* 205. coelestes heros 68, 76.
- Coelicolae* praesentes 64, 387. coelicolum maxima Iuno 68, 138. coelicolis non placent facta impia 30, 4.
- Coelites* ita me iuvent 61, 49. coelitum voluntas 11, 13. quem magis colent homines 61, 48.
- Coelum*: coeli ianua 68, 115. lumine 66, 59. coelo advenit 64, 300. ad coelum vocare lepido versu 6, 17.
- Coena*: coenam bonam atque magnam 13, 4. rapere de rogo 59, 3. coenas sumtuosas dum appeto 44, 9.
- Coeno*: coenabis bene 13, 1 et 7.
- Coenum*: coeno gravi 17, 25.
- Coëo*: coëunt Pharsaliam 64, 37.
- Coepi*: coepit pubes decedere 64, 269. coeperunt Parcae edere cantus *ibid.* 307. coeperat Troia cedere ad se viros 68, 88. coepta est Smyrna Cinnae 95, 2.
- Coetus*: coetui coelesti reddita 66, 37. mortali se ostendere 64, 386. laetanti *ibid.* 33. coetus dulces 46, 8.
- Cogo*: cogit injuria amantem magis amare 72, 8. cogor proferre querelas 64, 197. dimittere hunc *ibid.* 216. coacta Laodamia, 68, 81. coactam Cecropiam dapem Mino-

- Minotauro dare iuvenes** 64, 76.
- Cogitationes accipiat** 35, 5.
- Cogito:** cogitat se esse pium 76, 2.
- Cognosco:** cognoram te magnanimum 66, 26. cognossem te bene 91, 3. cognitum habere 67, 31. cognitae bene feminae viris 61, 187. cognitissima haec tibi esse ait Phaelus 4, 14.
- Cohors inanis** 28, 1. vaga 63, 25. cohorti 10, 10. cohortem pili faceret 10, 13.
- Colligo:** colligo omnia venena 14, 19.
- Collis:** collis Heliconii 61, 1. colles nostros simul ac invitent lumina 64, 233.
- Colloco:** collocat me ales equus in gremio Veneris 66, 56. collocare puellulam 61, 188. collocare in collo 10, 23.
- Colluceo:** collucent pocula mensis 64, 45.
- Collum applicans** 9, 8. circumdare hesternò filo 64, 378. dimittere 68, 81. collo robusto 64, 333. in collo sibi collocare 10, 23. collo injicere manus 34, 9. colla mollescunt iuvenis 64, 38.
- Colo:** colis Ancona etc. 36, 14. colit nemo rura 64, 38. colunt me domini hujus turgurii 19, 5. colent quem magis coelitum 61, 48. colens Idalium Venus *ibid.* 17. colam loca Idae? 63, 70.
- Color:** colores distinctos educit verna aura 64, 90.
- Coloro:** colorat aequora Nilus 11, 7.
- Columbus albulus** 29, 9. columbo niveo 68, 125.
- Columen Thessaliae** 64, 26.oluminibus altis Phrygiae *ibid.* 71.
- Colus:** colum lana amictum retinebat laeva 64, 312.
- Coma regia** 66, 93. comâ loquente 4, 12. comae sorores abjunctae 66, 51. comas aureas 61, 99. splendidas *ibid.* 78.
- Comatus:** comata Gallia 29, 3. sylvia 4, 11.
- Comedo:** comesse possunt vel silicem 23, 4. comesset ducenties aut trecenties 29, 15.
- Comes:** comites Catulli 11, 1. Pisonis 28, 1. mihi 63, 15. comitum coetus 26, 8. comitibus cecinit mulier 63, 11 et 27.
- Cominus et late obvia frangens** 64, 109.
- Comitata tympano Atys** 63, 32.
- Commemoro:** commemorem plura? 64, 117.
- Commendo tibi me** 15, 1.
- Committas lupae spurca salsiva** 99, 10.
- Committo:** committe audacter 55, 16. committite animos vestros 62, 17. commissum si quidquam est ab amico 102, 1.
- Commodo:** commoda 10, 26. (*ultimâ correptâ.*)
- Commodum:** commodi nil potest capere Venus 61, 63. commoda si vellet dicere, chommoda dicebat 84, 1. beata 23, 24. mea 68, 21.
- Communis:** commune sepulcrum Troia 68, 89. communes amores *ibid.* 69.
- Compar nulla tantum gavisa est niveo columbo** 68, 125.
- Comparo:** comparasti ad lesbicam homines 10, 15. comparatur tecum Lesbia 43, 7. comparariet quis ausit huic deo 61, 65. *passim.*
- Com-

- Compello*: compellabo vos carmine 64, 24.
- Comperio*: comperit ortus atque abitus stellarum 66, 2.
- Complector*: complectens corpus quercus 64, 308. complexa tenet trecentos 11, 18. complexa tenebat pulvinar vestis 64, 267. complexum 64, 214.
- Complexus*: complexum confanguineae et matris 64, 118. in tuum implicabitur 61, 109. complexu matris avellere natam 62, 21. molli matris 64, 88.
- Compono*: componier homines divis non aequum est 68, 141. compositum prope cineres cognatos *ibid.* 98.
- Comprecor*: comprecer coelestum fidem 64, 191.
- Comprendo*: comprehendis, Hesperie, eosdem 62, 35.
- Comprobo*: comprobet fama bona 61, 62.
- Concedo*: sit dives 114, 5. concessit amores ipse deum genitor 64, 27. ducere neptem *ibid.* 29. concedere illi nihil digna lux mea 68, 131.
- Conchyli* roseo fuce lincta purpura 64, 49.
- Concilio*: conciliata es viro 63, 130.
- Concino*: concinit Dauias carmina 65, 13. concinite in modum 61, 123. concinens carmina nuptialia *ibid.* 12.
- Concipio*: concepit pectore flammam 64, 92. conceptum *ibid.* 155.
- Conclamo*: conclamate altiore voce 42, 18.
- Concoquo*: concoquitis pulcre 23, 8.
- Concordia* incolat sedes vestras 66, 87. qualis adest Peleo 64, 337.
- Concredo*: concrederet quantum ventis 64, 213.
- Concubinus* 61, 130. concubine iners *ibid.* 132 et 137. *passim.*
- Concutio*: concussit sidera mundus 64, 206.
- Condo*: condita corde memori mandata 64, 231. condita pectoris 66, 74.
- Confero*: contulit se in nostrum gremium lux mea 68, 132. conferet nemo se illi bello 64, 344.
- Confestim* adest Peneos 64, 286.
- Conficio*: confecto aetate parenti 68, 119. confectum dolore 65, 1. confectum carmine munus 68, 149.
- Confiteor* singula 86, 2.
- Conformo*: conformata securi quercus 19, 3.
- Confutuo*: confutuere quidquid est puellarum 37, 5.
- Conigeram* ludanti corpore pinum eruit Eurus 64, 106.
- Conjugator* boni amoris 61, 45.
- Conjugium* dulcius vita atque anima 68, 107. regium adeptas es 66, 28. conjugio abrupto 68, 84.
- Conjungo*: conjunxit amores amantes 64, 336. suavia impura puellae purae saliva tua 78, 8. conjungite amores animi 64, 373. conjungere tecum somnos *ibid.* 332. conjungens pinea carinae texta *ibid.* 10. conjuncta ulmo vitis est 62, 54. conjungerer tecum multo usu 91, 7.
- Conjux* adveniet 64, 330. accipiat Divam *ibid.* 374. discedens *ibid.* 123. cupidissima 78, 1. conjugis amore 64, 182. 68, 73 in culpa *ibid.* 139. novi 61, 32. 68, 81. conjuge dulci 66, 33. lignea parentis 23, 6. sancta 64, 299.

299. tali 62, 59. conjuges boni 61, 234. conjugibus unanimes 66, 80.
- Connubium**: connubium par adeptum est 62, 57. connubia nostra 64, 158. desponsa 62, 27. laeta 64, 141.
- Conor**: conatur scandere montem 105, 1. neu conarere icere caput 116, 3.
- Conqueror** auris ignaris 64, 164.
- Conjanguineae** complexum liquens 64, 118.
- Conscelero**: conscelerasse domum dicitur 67, 24.
- Conscendo**: conscendere montes praeruptos 64, 126.
- Conscius** rubor manat ore tristi 65, 24.
- Conscribillent** flagella iniustas mollicellas 25, 11.
- Conscribo**: conscriptum lacrymis epistolium 68, 2.
- Consecro** tibi hunc lucum 18, 1.
- Confideo**: confedit istic 37, 14.
- Consequor**: consequitur post hunc Prometheus 64, 295.
- Conseruo**: conserues puerum pudice 15, 5.
- Consilium**: consilium mentis flectere 64, 137. consilia crudelia *ibid.* 176.
- Consitus** mentem caligine 64, 208.
- Consolor**: consoler memet 64, 182.
- Conspicio**: conspexit hunc virgo 64, 86. lintea *ibid.* 243. procurrere centum currus *ibid.* 390.
- Constans**: constantem 91, 3. constanti mente 64, 209. et 239.
- Consterno**: consternens veste cubile 64, 163.
- Consto**: constitit se diva nea in solea arguta 68, 72.
- Construo**: constructae fuit mentisae multiplici dape 64, 305.
- Consul**: consule facto iterum Pompejo 113, 2. Pompeio *ibid.* 1.
- Consulatus**: per consulatum pejerat Vatinius 52, 3.
- Consurgo**: consurgite, iuvenes 62, 1. contra *ibid.* 6.
- Contego**: contacta pectus amictu 64, 64.
- Contemno**: contemtam haberes 60, 5.
- Contendo**: contendunt quovis pignore 44, 4. contendere contra 64, 101.
- Contentus**: contenta non est uno Catullo 68, 135. contentas viro solo nuptas 11, 1.
- Contexo**: contexit amores tales nulla domus 64, 335. contexta late laxavit circum sedes *ibid.* 293.
- Continenter** sedetis 37, 6.
- Contingo**: contingit radice summum flagellum 62, 52. contingens lumina Virginis et Leonis 66, 65. contingi se patiuntur lumine 64, 409.
- Continuus**: continuo ut die periret 14, 14. continuas novem fututiones nobis pares 32, 8.
- Contorqueo**: contorquens flamina turbo 64, 107.
- Contra** 13, 9. 64, 101. 116, 7. ut me diligat illa 76, 23. consurgite, iuvenes 62, 6.
- Contrabo**: contractum quicquam ex ore nostro 99, 9.
- Contremo**: contremuerunt horrida aequora 64, 205.
- Contubernates** 37, 1.
- Contundo**: contusus nullo aratro flos 62, 40.

- Conturbo*: conturbabimus basia 5, 11.
- Convellō*: convellit glebam vomere taurus 64, 40.
- Convenio*: convenit pulchre cinaedis 57, 1. et 10. convenerat esse otiosos 50, 3.
- Conventus*: conventu domum frequentat tota Thessalia 64, 32.
- Conviva* Sestianus 44, 10.
- Convivium*: convivia lauta facitis 47, 5.
- Convoco*: convocate amicos 41, 6.
- Copia* magna scriptorum non est apud me 68, 33. si qua foret *ibid.* 40. non utriusque petiti facta est *ibid.* 39. copiam dederit solvere vincula Neptunia 64, 367.
- Cor* inde saturum est 48, 4. in corde gerens furores 64, 45. ardenti corde furentem *ibid.* 124. fero 60, 5. immiti 64, 94. languenti *ibid.* 99. memori *ibid.* 231. solerti *ibid.* 295. cordi est, non est 44, 3. tibi hospes 81, 5. cordi sunt mihi parva monumenta 95, 9. non fuerant nostra connubia 64, 158.
- Cornipes* capella 19, 16.
- Cornu*: cornu sicciora corpora 23, 12. cornius iactantem 64, 111. efflabant *ibid.* 264.
- Corolla* picta 19, 10. 20, 6. corollis indistinctis 64, 284. floridis redimita erat domus 63, 66.
- Corona* aurea 66, 61. in coronâ populi oratorem circumstantis 53, 1.
- Corpus*: 64, 81. tenerum 62, 51. tremulum 64, 308. truncum *ibid.* 371. evirastis 63, 17. corpore caro 66, 32. demito 64, 110. fessio *ibid.* 189.
- nudato *ibid.* 17. polluto 62, 46. toto 64, 66. 110, 8. fundanti 64, 106. corporum acervis *ibid.* 360. corpora sicciora cornu 23, 12. tradite conjugibus 66, 80.
- Corripio*: corripere data fraudando 110, 6.
- Corruo*: corruerit me quo in genere 68, 52.
- Corvus* voret gutture oculos 108, 5.
- Creatrix* mea, patria 63, 50.
- Credo* sic mater ejus dixerit 84, 5. 2, 8. crede luci 55, 16. credideram non fatis id esse causae 91, 8. credat nulla femina viro 64, 143. credite amice mihi 77, 1. credita ventis dicta 65, 17. omnia ingratae menti 76, 9.
- Crepidus*: crepidas lingere carbatinas 98, 4.
- Cresco*: creverunt millia in unum singulum 113, 3. crescente vento 64, 275.
- Creo*: creat ora flores 64, 282. creata ponte Venus 36, 11.
- Crimen*: crimina Vatiniana cum explicasset Calvus 53, 3.
- Crinis*: crines quid facient 66, 47. canos 64, 351. crinibus effusus *ibid.* 392.
- Crocinus*: crocinâ tunica fulgebant 68, 134.
- Crudelis*: crudelis mentis consilium 64, 136. crudelem nasorum pestem interfice 69, 9. crudele venenum vitae nostrae 77, 5. crudeli peste 64, 76. crudelia consilia *ibid.* 175. — crudelior ignis 62, 20. crudelius *ibid.* 24.
- Cruor*: cruorem pium desiderat ara 68, 79.
- Crus*: crus poniculi veteris 17, 3. femilauta 54, 2.

- Crux* parata 20, 18. cruce in summa suffixum me esse meministi 99, 4.
- Cubiculum* ubi mihi esset linquendum 63, 67.
- Cubile* 61, 114. adcant viri *ibid.* 183. tuum 64, 163. nati violasse dicitur pater 67, 23. orbum 66, 21. tacitum 6, 7. cubili casto 66, 83. deserto 68, 29. cubilia omnium perambulabit 29, 8.
- Cucurbita*: cucurbitae pallentes 19, 13.
- Culus* purior salillo 29, 19. mundior et purior ore 97, 4. culum lingere 97, 12. olfacerem *ibid.* 2. culo voracior 33, 4. culos lingere 98, 4.
- Culpa* mea non est 67, 10. tua est *ibid.* 14. culpam in tantam impuleris 15, 15. culpam quotidianam 63, 139. illius 11, 22. omni 91, 10. tua 75, 5.
- Culter* collis Heliconii 61, 1.
- Cultrix*: cultricem montibus Idri relinqueas 64, 301.
- Cum* bona alite 61, 19. lingua ista 98, 3. longa poena 40, 8. quibus ille fecit adulterium 67, 36. suis moechis vivat valeatque 11, 17. *passim* al.
- Cum*, tum 86, 5, 6.
- Cunctus*: cuncto pectore 64, 92. cunctis divis 66, 33. cuncta 64, 142 loca 63, 82. mandata 64, 208.
- Cuniculi* capillo mollior 25, 1.
- Cuniculosae* Celtiberiae filii 37, 18.
- Cunus* mulae defissus 97, 2.
- Cupidus*: cupidae mentis 64, 147. cupido amanti 70, 3. marito 64, 375. mi 106, 4 et 5. lumine 64, 86. cupidusque optantique 107, 1. cupida aure 61, 54. de mente 64, 399. cupidam dominam conjugis novi 61, 32.
- Cupide* 63, 2. 64, 268.
- Cupio*: cupis 17, 1. 21, 4. 61, 204. 98, 6. cupit 63, 56, 80. cupiunt 64, 261. cupiiti animo tuo 15, 3. cupiens videre lucem 50, 12.
- Cur*: 14, 5. cur fugiunt, desine admirari 69, 10. cur non 33, 5. nihil esse cur 10, 11. *passim*.
- Cura* exedit medullas 66, 23. sevocat me a doctis virginibus 65, 1. curae est 41, 5. curam quam dederit mihi Amathusia 68, 51. curarum magnis undis 64, 62. curas multiplices 64, 251. tristes 2, 10. curis miscet amaritiam dulcem 68, 18. solutis quid beatius? 31, 7.
- Curiosi* quae pernumerare non possint 7, 11.
- Curvo*: curant nihil periuria 64, 148. curans vicem mitrae *ibid.* 69.
- Curro*: curram ad scrinia 14, 18. currite fusi 64, 327. et *infr. passim*.
- Currus*: currum fecit volitantem flamine 64, 9. currus centum 64, 390.
- Cursus*: curius certamine 64, 34. cursum ventorum requirere 55, 23. cursu menstruo 34, 17.
- Curulis*: curuli sella sedit 52, 2.
- Curvus*: curvo calamo 63, 22. curvis raderis 64, 39. littoribus *ibid.* 74.
- Cuspis*: cuspidate acta quatiebant thyrsos 64, 257.
- Custodia* vigilat 62, 33.
- Custodio*: custodibant calathifera vellera 64, 320.
- Custos* ille Cretum 55, 23.

- Cymbalum:** cymbala cava re-
crepant 63, 29. cymbalũm
vox sonat *ibid.* 21.
- Dape** multiplici exstructae mon-
fae 64, 305. dapem dare Mi-
notauro *ibid.* 79.
- De die** 47, 6. de me non ta-
cet 92, 2. de meliore nota
68, 28.
- Dea** quae dulcem curis miscet
amaritiam 68, 18. vehemens
Nemesis 50, 21. deae loca
opaca 63, 3. deae diique dent
mala vobis 29, 14. deae Ha-
madryades 61, 23. et *al.*
- Debeo:** debere oculos si vis ti-
bi Catullum 82, 1.
- Decedo:** decedere divis coepit
64, 269.
- Decem** millia sestertiũm 41, 2.
versuum 22, 4. sestertia 103,
1.
- Decerpo:** decerpere oscula mor-
denti rostro 68, 127. decer-
pens dens 64, 316.
- Decet** esse castum 16, 5. non,
sine libris esse 61, 212. cele-
rare citatis tripudiis 63, 26.
decebit respondere 62, 18.
- Decies** cacas in anno 23, 20.
- Declaro:** declarant prae se gau-
dia voltu 64, 34.
- Declino:** declinavit lumina ex
illo 64, 91.
- Decoctoris** Formiani amica 41,
4. 43, 5.
- Decoro:** decorata figuris vestis
64, 266.
- Decurro:** decurrere vada falsa
ausi sunt 64, 6.
- Decursus:** decursu prono prae-
ceps agitur 65, 23.
- Decus** eximium 64, 324. innup-
tarum *ibid.* 78. olei 63, 64.
- Dedico** confecroque tibi lucum
18, 1. dedicat se tibi 4,
26.
- Dedo:** dedis in manus puellu-
lam juveni 61, 59. dedit se
adulterio 66, 84. dedatur
nupta marito 64, 375. dedi-
tus in adultera 61, 102.
- Deduco:** deducens fila dextrã
64, 313. deducta puella dex-
trã paternã 68, 143.
- Defendo:** defendere nostras fe-
des 64, 229:
- Defero:** detulerat te aestus
amoris in barathrum 68, 108.
deferrem ultro *ibid.* 40. de-
ferri ad Sarapin 10, 27.
- Defessus** omnibus medullis 55,
30. defessa labore membra
50, 14.
- Deflecto:** deflectens corpus pro-
no pondere 62, 51.
- Defloruit** flos carptus tenui un-
gui 62 43.
- Defrico:** defricare dentem 39,
19. *defricatus urina dens* 37,
20.
- Defututa** tota puella anne sana
est? 41, 1.
- Dego:** degeret Paris otia libe-
ra 68, 104.
- Dehinc** quid faciant homines
30, 6.
- Dein:** 5, 8, 10. etc. deinde 5,
7, 9. 19, 21. 103, 2.
- Delabor:** delapsa omnia e cor-
pore toto 64, 66.
- Delecto:** delectant si te nummi
103, 3.
- Delicatus:** delicata capella 20,
10. delicatos scribens versi-
culos 50, 3. — delicatior
tenellulo haedo puella 17,
15.
- Deliciae** inelegantes, illepidae
6, 2. meae 32, 2. meae puel-
lae 2, 1. 3, 4. delicias animi
fugavi 68, 26. dicere 6, 1. si
quis diceret aut faceret 74,
2. deliciis lapidis pelluci-
duli 69, 4.

- Demens* fugit in nemora fera 63, 89.
- Demo*: demere tantillum faevitiae 99, 6. demta ex ipsius viri gremio puella 68, 146.
- Demetio*: demetit arva flaventia cultor 64, 355.
- Demitto*: demisso capite 88, 8.
- Demonstro*: demonstres, ubi sint tenebrae tuae 55, 2.
- Dens* decerpens 64, 316. defricatus urina 37, 20. expolitior 39, 20. dentem defricare 39, 19. dente Indo politum pulvinar 64, 48. dentes comesse possunt filicem 23, 4. lavit pariter 39, 14. candidos habet *ibid.* 1. sesquipedales 97, 5.
- Densus*: densi populi iter 68, 60. densis ramorum umbris 65, 13. densas aristas prosterrens cultor 64, 354. — densior seges aristas aridis 48, 5.
- Dentatus* Lanuvinus 39, 12.
- Deperditâ* flevit in filiâ 64, 119.
- Depereo*: deperit illum amore impotente 35, 12. depereunt Coelius Aufilenum et Quintius Aufilenam 100, 2.
- Depono*: deposivit mater Latoniam 34, 8. deponere longum amorem difficile est 76, 13. morbum *ibid.* 25. deponant antennae vestem 64, 234.
- Deprecor* 44, 18. totidem illi 92, 3.
- Deprendo*: deprendi pupulum puellae trulantem 56, 5. deprenta navis in mari 25, 13.
- Derelinquo*: derelinquere animum in gravi coeno 17, 25.
- Derisi* gentilis gaudia impia tollens 68, 123.
- Descendo*: descendit qui homo 112, 2.
- Desero*: deseris me miserum in malis 30, 5. deseruisse focos penetrales 68, 102. si dem in dominum veterem 67, 8. deserta *Berenice* desertum amorem 61, 129. desertum in lecto coelibe 68, 6. desertam in sola arena 64, 57. deserto cubili 68, 29. littore 64, 133. nomine 68, 50. deserta sunt omnia 64, 187. desertis aratris *ibid.* 42.
- Desiderium*: desiderio renovamus veteres amores 96, 3. meo nitenti 2, 5.
- Desidero*: desideret aera cruorem pium 68, 79. desiderato lecto 31, 10.
- Desino*: desinis esse miser 76, 12. desine admirari 69, 10. bene velle mereri 73, 1. dum licet pudico 21, 12. esse leno 103, 3. flere 61, 86. precari 23, 27. desinas ineptire 8, 1. desinat esse macer 89, 40. desissem vibrare iambos 36, 5.
- Desisto*: desistit lugere parentes 64, 401. desistere amare 75, 8.
- Despicio*: despexit Thetis hymenaeos 64, 20.
- Despensa* tua connubia firmes 62, 27.
- Despuo*: despuas preces cave 50, 19.
- Desum*: desint dum omnia 114, 5. deessem in tempore supremo 64, 151.
- Deterioris* heri imperio 68, 114.
- Desineo*: detinet terra aliena sepulcrum Troja 68, 100.
- Deus* quis est magis petendus 61, 46. tibi non bene advocatus 40, 3. tantus 66, 31. deo 61, 64. deo par 51, 1. tardipedi 36, 7. deum me salutant 19, 5. hunc deum vete-

- reberis viator 20, 16. dii magni 14, 12. 53, 5. 109, 3. deaque 28, 14. favent 13, 2. deorum mentem avertere 64, 407. ad aures referens nuntia nova 63, 75. multis 66, 9. deum genus 64, 23. ministra 63, 68. templa 66, 63. di 96, 1. diis invitis 76, 12. littoralibus 4, 22.
- Devincio*: devinctam lumina somno 64, 122.
- Devoco*: devocet ut amor Triviam gyro aereo 66, 6.
- Devolve*: devolvit sibi pondera 63, 5. devolutum ex igne panem 59, 4.
- Devoro*: devoratis omnia bella 3, 14. devorare patrimoniam 29, 23.
- Devoveo*: devotae flavi verticis exuviae 66, 62. devota perjuriam 64, 135.
- Dextera* aura 4, 19. fila deducens 64, 313. dextrae apta clava 20, 21. dextram gravem aere remittit domum 20, 13. dextram sternuit approbationem 45, 9 et 18. dextram paternam 68, 143. inquinatior 33, 3.
- Dicax* homo 22, 2.
- Dico* 15, 6. 16, 10. dicit sterisse in cacumine 4, 16. se cognitum hoc habere 67, 31. mihi mala plurima 83, 1. mihi male 92, 1. mulier mea, se nulli nubere malle quam mihi 70, 1. dicunt servisse Balbo 67, 3. quod 94, 2. dicebas quondam 72, 1. dicebat 84, 1. dixit ut hoc 45, 8, 17. diximus quos 67, 43. dixeram me hoc habere 10, 28. dixerat insidias 84, 4. dic nobis 6, 16. 55, 15. agedum nobis 67, 7. dicite in modum 61, 39. multis millibus 68, 45. dicam vobis 68, 45. quid 80, 1. dicas velim Caecilio 35, 2. dicat ex animo 109, 4. diceret si quis delicias 74, 2. dixerit maternus avus 84, 6. hic aliquis 67, 37. dicere bene quoiquam 76, 7. delicias 6, 3. aliquem nomine 67, 45. se amatam vere 75, 1. uno verbo 67, 15. dixisse moestam querelis 64, 130. dicentem nomine 67, 43. diceris 61, 141. quousque esse? 8, 17. dicitur illic natum esse 10, 15. dicuntur nasse per undas 64, 2. dicta es Luna 34, 16. puerperis Iuno Lucina *ibid.* 14. dicta nihil metuere 64, 148. credita ventis 65, 17. non bona 11, 16. factaque 30, 9.
- Dies* haec atque illa, atque alia atque alia 68, 152. par 61, 38. abit 61, 79, 84, 94, 109, 119, 199. diem quem notat lapide 68, 148. clarum 61, 89. de die facite convivium 47, 6. die hesterno 50, 1. hilari 61, 11. longo 80, 4. media 61, 118. optimo dierum, Saturnalibus 14, 15. in dies et horas 38, 3. diebus festis 64, 389. paucis 13, 2.
- Difficilis*: difficile est longum deponere amorem 70, 13.
- Diffusus* in aetna mulae cunius 97, 7.
- Diffundo*: diffunditur unda Hellesponto rapido 64, 359.
- Diffututa* vestra mentula 29, 14.
- Digitus*: digitum primum dare adpetenti passeris 2, 3. inquinare 23, 23. digitis longis 43, 3. supinis 64, 314. teneris 63, 10.
- Dignus*: digna concedere illi nihil lux mea 68, 131. digna ferat 66, 41. dignam auribus

- ribus ex tuo cachinno rem
56, 2.
- Dignor*: dignantur visere tales
coetus 64, 408.
- Digredior*: digressus a primo
carmine quid plura comme-
morem? 64, 116.
- Dilacero*: dilaceranda feris da-
bor 64, 152.
- Diligentia*: diligentiam colens
assiduam 19, 7.
- Diligentius* aservanda tugerri-
mis uvis 17, 16.
- Diligo*: diligit gnatos 72, 4. di-
lexi te *ibid.* 3. diligat me
contra 76, 23. diligere 81,
2.
- Diluta* labella multis guttis
99, 7.
- Dimaro*: dimanat tenuis flam-
ma sub artus 51, 10.
- Dimitto*: dimittere collum con-
jugis 68, 81. quem cogor in
dubios casus 64, 216.
- Dirus*: dira ferens stipendia
64, 173.
- Dirigo*: dirigere aciem oculo-
rum 63, 56. directa plum-
bo membrana 22, 8.
- Discedo*: discedebant ad se quis-
que 64, 278. discedens *ibid.*
134. discedens conjux *ibid.*
123.
- Discerno*: discernens aequor
ponti dividit 64, 179.
- Discerpo*: discerpunt irrita
venti aërii 64, 142. discer-
pant, si me sidera 66, 73.
- Discidium* flebile fratris cari
luxi 64, 22.
- Disce*: discet puer sistere 21, 11.
- Discors*: discordis puellae se-
cubicu moesta mater 64, 380.
- Discrucior* me abfore a domi-
nae vertice 66, 76.
- Discupio*: discupere nisi se ven-
dere, quid credat? 106, 2.
- Disertus* leporum puer ac fa-
cetiarian 12, 9. disertum sa-
lapurium 53, 5. — disertif-
sime Romuli nepotum 49, 1.
- Disperco*: dispereunt labores
tui 14, 11. dispeream nisi
ano 92, 4. nisi Lesbia me
amat *ibid.* 2.
- Dispicio*: dispexit lumina mun-
di 56, 1.
- Displiceo*: displicere omnia tibi
vellem 54, 4.
- Dissolvo* pristina vota novo
munere 66, 38.
- Distinguo*: distinctos colores
aura verna educit 64, 90.
- Diu* ligaram solvat zonam 2,
13. fatis lufisti aucibus 61,
132. et al.
- Divello*: divollo e. iuxenco
raptabant membra 64, 258.
- Dives* negligensque Priapus 19,
20. saltus 114, 1 et 5. divi-
tis domini 61, 92.
- Divido*: dividit aequor ponti
truculentum 64, 179. divi-
simus alio mentes alio aures
62, 15.
- Divinus*: divino carmine fu-
derunt facia 64, 322. omine
carmina cecinerunt Parcae
ibid. 384.
- Divitiae*: divitiarum, malleum, de-
disses isti 24, 5. divitiis Croe-
sum superare 115, 3. avitis
68, 121.
- Divus*: diva mea candida 68,
70. retinens arces 64, 8. di-
vae cohors vaga 63, 25. moe-
stia 64, 212. pulvinar *ibid.*
47. divum acciperent aris
ibid. 394. divam accipiat con-
jux *ibid.* 374. Venerem 66,
89. divi addent plurima 68,
53. me joverint 66, 18. di-
vum genitor 64, 27. pater
ibid. 299, 388. vestigia 66,
49. numine neglecto 64, 134.

- numine abufum ad fallendos homines 76, 4. divis vovere 36, 10. promittens munificula 64, 103. componier homines non aequum 68, 141. cunctis 66, 33. pluribus 68, 115. divos superare, fi fas est 51, 2. veneretur carmine 90, 5. penates 64, 405.
- Do:** das quod facinus 118, 4. dat tibi munus 14, 9. dedisti promiffa 64, 139. dedit coenas 54, 9. dominam 68, 68. etc. dederunt parentes iura fua 62, 65. dabo unguentum 13, 11. dabis supplicium 114, 8. dabunt fcombris tunicas 105, 8. da mî bafia 5, 7. munus 17, 7. date liberos 61, 12. dent dii mala multa 14, 6. dii deaeque mala multa 28, 15. dederit fors copiam Achivis 64, 367. mihi curam Amathusia 68, 51. dediffes delicias 24, 4. dare finibus praefides terra non queat 61, 72. dapem 64, 79. digitum 2, 3. liberos 61, 67. dediffe mandata 64, 214. daturam fcripta deo 36, 7. datur ovid 62, 30. fi dies nobis unus 68, 147. data est pars patri 62, 63. fit lingua voluturio 106, 4. dabor praeda dilaceranda feris alitibusque 64, 152.
- Docco:** docuit me regina 66, 19. ferre jugum 68, 118. docta est Laodamia 68, 80. doctis chartis 1, 7. virginibus 65, 2.
- Doleo** id, quod 78, 7. 21, 10. dolebis 8, 14. dolentibus puerperis 34, 13.
- Dolor:** doloris folatiolum 2, 7. dolori tanto est mors 96, 5. dolorum meum 50, 17. dolore a noftro 96, 2. affiduo 65, 1.
- Dolos:** dolos veneni timctis 23, 10.
- Domino** montium 34, 9. Didy-mi 63, 91. dominae D'indy-menae *ibid.* 13. a vertice 66, 76. dominam ad folam pîpilabat 3, 10. cupidam novi conjugis 61, 31. Dindymi 35, 14.
- Dominus:** domini 19, 5. amorem defertum 61, 129. hortulum 19, 18. divitis hortulo 61, 92. limine 67, 38. domino huic uno ferviamus 45, 14. dominum veterem 67, 8. dominos 63, 51.
- Domo:** domito corpore faevum prostravit Theseus 64, 110.
- Domus** tua 18, 2. nulla 61, 66. 64, 335. ipfa 68, 156. et Roma fedes mihi est *ibid.* 34. permulfa odore 64, 285. potens et beata 61, 156. redimita corollis 63, 66. fplendida 64, 46. tota *ibid.* domûs tecta paterna *ibid.* 247. domi maneat 32, 7. quidquid est cachinnorum 31, 14. domum dominam voca 61, 31. Cybelle tetigere 63, 35. frequentat conventu Thessalia 64, 32. aperire 67, 40. dedit nobis 68, 68. miseram conſcleraſſe 67, 24. ad Phrygiam Cybelle 63, 20. Proteſileam inceptam fruſtra 68, 74. remittit dextram aere gravem 20, 13. veniline 9, 3. domo profectos 46, 10. a mea remota nemora 63, 58. procul a mea fit furor *ibid.* 92. etc. domos Cranonis relinquunt 64, 36. caſtas invifere ſolebant *ibid.* 385.
- Dono** quoi libellum 1, 1. donarunt quod Veneres puellae meae 13, 12. donare puellam iuveni 62, 23. donarem

- narem te munere postremo
101, 3.
- Donum*: dona ferunt 64, 34.
beata 68, 14. mala 66, 85.
silvestria 64, 280.
- Dormio*: dormienda est nox
perpetua 5, 6. dormientis
pueri in patris ulnâ 17, 13.
- Dos*: qui cum dote sua iura
simul genero dederunt 62,
65.
- Dubius*: dubios in casus quem
dimittere cogor 64, 216.‡
- Dubito* quin 106, 3. non du-
bitas me fallere 30, 3. ne
dubita nobis dicere 67, 18.
- Ducenti* 37, 7. ducentos iuru-
mare sessores *ibid.* 8. 26, 4.
- Ducenties* ut mentula diffututa
vostra commesset 29, 15.
- Duco*: ducis me tibi amicum
68, 9. ducebat quo puella 8,
4. duxti satis id 91, 9. duxe-
rat me visum ad suos amo-
res 10, 2. ducas perditum
quod vides perisse 8, 2. du-
cere potuisti in sedes 64,
160. neptem suam concessit
Tethys *ibid.* 29. ducentes
subtemina fusi 64, 328 et
infra saepius.
- Dulcis* amor 66, 6. 68, 24. amor
tuus 68, 96. Ipsithilla 32, 1.
uva 20, 8. dulcis amici nil
miseret 30, 2. pueri ocellos
ebrios 45, 11. dulcem ama-
ritiem miscet curis 68, 18.
amorem praeoptavit 64, 120.
dulce rideat ad patrem 61,
219. ridentem 51, 5. dulce
Ievamen 68, 61. sodalitiū
fraternum 100, 4. dulci am-
brosia 99, 2. carmine 68, 7.
conjugē 66, 33. forma 64,
175. viro 67, 1. vita 64, 157.
dulces amores 78, 3. comi-
tum coetus 46, 8. Musarum
foetus 65, 3. dulcia signa
64, 210. vestigia rixae noctur-
nae 66, 13. dulcius ambrosia
scviolum 99, 2. vita atque
anima conjugium 68, 106.
- Dum* cara suis est 62, 45. h. e.
quam diu. al. saepius.
- Dumosus*: dumosa herba 19, 8.
- Duo* moechi 113, 1 et 3. duae
sinistrae Pisonis 47, 1. duo-
bus pugnare noli 62, 64.
- Duplex* Amathusia 68, 51.
- Durities*: duritiem ferri 66, 50.
- Durus*: duro frigore 20, 9. du-
râ mente 60, 3. dura sola
lustravit 63, 40. duros lum-
bos movere 16, 11. — durius
faba et lapillis 23, 21.
- Dux* per opaca nemora 63, 32.
ante Bouten 66, 67. bonae
Veneris 61, 44. ducem se-
quantur pede proprio 63, 34.
duce me *ibid.* 15.
- F* laudibus eximiis laus 111, 2.
nimio labore 63, 36. nobis
unam 62, 32. et al.
- Ebriosus*: ebriosa acinâ 27, 4.
— ebriosioris Posthumiae
ibid.
- Ebrius*: ebrios oculos 45, 11.
- Ebur* candet foliis 64, 45.
- Ecce* ego populus tuor agellu-
lum hunc 20, 2. at pol ecce
ibid. 19.
- Ecquis*: ecquid scis? 88, 4. ec-
quidnam lucelli 28, 6.
- Edo*: edunt medullam ignes
35, 15. edebat me amor mag-
nus 91, 6.
- Edo*: edidit libilum sylvæ 4, 12.
ede 55, 15. i. e. *dic.* edere
cautus coeperunt Parcae 64,
307. edita Smyrna Cinnæ
95, 2.
- Educo*: educat imber florem 62,
41. nitentem uvam vitis 62, 50.
educata uva sub umbra para-
pineæ 19, 14.

- Educo:** educit aura verna colores 64, 90.
- Effero:** extulit se ardor 62, 29.
- Efficio:** effecit plusquam meretricis avarae 110, 7. efficias quod cupis 98, 6. effice me tuam esse largis muneribus 66, 92. efficias hoc qualubet 76, 14. efficere fratres ex patruo 111, 4.
- Effigies** faxea 64, 61.
- Efflo:** efflabant cornua bombos 64, 264.
- Effluo:** effluxisse ex animo dicta ne putes 65, 18.
- Effodio:** effoscos oculos voret gutture corvus 108, 5.
- Egelidus:** egelidos tepores retert ver 46, 1.
- Egeo:** egeat ipse 114, 6. egens animi Atys 63, 31.
- Ego** quid feci 14, 4. haec populus 20, 1. egone 63, 58, 68 et al. saepissime.
- Egredior:** egredientem e flexibus labyrinthis 64, 114. egressus e lictoribus Piraei *ibid.* 74.
- Egregius:** egregium parentem narras 67, 29. egregias res in se habet 114, 2. virtutes 64, 349.
- Egressus** patet 64, 185.
- Eheu!** quid faciant 30, 6.
- Ejicio:** ejiciunt praecipitem tureillis Musae 105, 2.
- Electus:** electos iuvenes 64, 78. electissima pessimi poetae scripta 36, 6.
- Elegans:** eleganter lingua 43, 4. elegantem morbum non habet 39, 8. quae elegantius et suavius est 13, 10.
- Elevo:** eleva haec et abjice 24, 9.
- Eluo:** eluentur maculae 57, 5.
- Emergo:** emersere e gurgite feri vultus 64, 14.
- Emorior:** emori quid moraris? 52, 1 et 4.
- Emulgeo:** emulsa palude 68, 110. emulso sero 80, 8.
- Es** tibi domus ut potens 61, 156. et al.
- Enim:** est enim puer disertus leporum 12, 8. et al.
- Eniteo:** enitens myrtus 61, 21.
- Eo:** it per iter tenebricosum 3, 11. itis in exilium 33, 6. ierat vastatum fines Assyrius 66, 12. agedum, i! 63, 78. ite, concinite in modum 61, 123 et al. simul 63, 13, 19. eat petitum aliunde 61, 153. eat supinus pons 17, 4. islet postquam illuc 84, 11. miles ad muros Iliacos Protefilaus 68, 86. ire 61, 83 praecipitem 17, 9. euntem revoceq; puella 35, 9.
- Ephebus** 63, 63.
- Epistolium** conscriptum lacrymis 68, 2.
- Equidem** non dubito 108, 3.
- Equus** ales Arfinoes Chloridos 66, 54.
- Eripio:** eripit virtus tua tibi 64, 219. hoc mihi sensus omnes 51, 6. eripui te verfantem in medio leti gurgite 64, 150. eripuisti omnia nostra bona 77, 4 et 5. eripite mihi hanc pestem 76, 20. eripere noli quod carius est oculis 82, 3. ereptum est conjugium 68, 106. ereptum nostris ex oculis 65, 8. ereptis sensibus mens excedit 66, 25.
- Erro:** errans hedera implicat arborem 61, 35. — Errabunda vestigia regens filo 64, 113.
- Error** attributus suus cuique 22, 20. tecti inobservabilis 64, 115. erroribus citatis 63, 18.

Erudituli ambo 57, 7.

Eruo: eruit turbo indomitus
pinum conigeram 64, 108.

Esurio: esurire discet puer meus
21, 10.

Esuritio: esuritione sicciora
corpora cornu 23, 14. esuritionum pater 21, 1.

Etiā: hanc etiā aram linit
hircus 19, 15. *et al.* etiā
atque etiā 63, 61.

Esti me cura sevocat a doctis
virginibus 65, 1. *et al.*

Everso: eversus mons est 66,
43.

Eviro: evirastis corpus 63, 17.

Evito: evitamus amictu tela
tua 116, 7.

Evo: evantes Thyadas egit
Liber 64, 392.

Evoe bacchantis effigies 64, 62.
evoe bacchantes evos *ibid.*
256.

Evolvo: evolūam (*tetrasyllab.*)
condita veri pectoris 66, 74.

Ex ambrosio mutatum faviolum
99, 13. animo dicat 109, 4.
Ariadnaeis temporibus corona
66, 60. eo tempore 35,
14. viri gremio demta 68,
146. multis una capsula *ibid.*
36. oculis creptum 65, 8.
parte 62, 62. te pendeat 64,
69. tua libidine 17, 5. versu-
culis meis putatis me parum
pudicum.

Exagiro: exagitans corde fu-
rores 64, 94.

Exardeo: exarsit tota imis me-
dullis 64, 93.

Excelsus: excelso aggere coar-
cervatum bustum 64, 364.

Excerpto: excerpta Battiadae
carmina 65, 16.

Excido: excidit mens sensibus
ereptis 66, 25.

Exciteo: excita somno 64, 56.
excitum Atyum somnus fu-

git 63, 42. excitus hilari die
61, 11.

Excipio: hunc unum 15, 13.
exceptit eum sinu Dea 63,
43. excipiet bustum nivedis
artus 64, 365.

Excito: excitat fletum orator
39, 3. excitare rixam 40, 4.
veternum 17, 24.

Excrucio: cur amplius te ex-
crucies 76, 10. excruciare
me omni modo non cessasti
99, 12. excrucior 85, 2.

Excutio: excutitur malum sub
veste locatum 65, 22.

Exedo: exedit cura medullas
66, 23.

Exeo: exis cum mane domo
80, 3.

Exerceo: exercet amorem 71,
3. exercete juventam 61,
225. exerceremus amores 68,
69.

Exfutio: exfutura latera cur
pandas? 6, 13.

Exigo: exigit hoc amicitia per-
fecta nobis 100, 6.

Eximius: eximium decus 64,
324. eximiis laudibus 111,
2. — *eximie* (*adv.*) aucte tae-
dis felicibus 64, 25.

Exorior: exoriente Aurora 64,
272.

Expalleo: expalluit magis ful-
gore auri 64, 100.

Expatro: expatavit parum 29,
17.

Expedito: expedit hoc tibi 20,
17. expeditis farcinulis 28, 2.

Expello: expuli pectore malana
tussim 44, 7. expulit ex omni
pectore laetitias 76, 22.

Expensum ecquidnam lucelli
patet in tabulis? 28, 7.

Experior: experiris omnia 21,
6.

Expers terroris Achilles 64,
339. unguentis omnibus co-

- ma 66, 77. expertem sanguinis Venerem 66, 91.
- Expeto*: expeteres quod castum 15, 4.
- Expleo*: exples testa frugibus 34, 20. expleta est pubes Thessala spectando 64, 269.
- Explico*: explicasset cum Calvus Vatiniانا crimina 53, 3. explicare omne aevum 1, 6.
- Expolitus*: expolitum pumice libellum 1, 2. expolitior dens 39, 20.
- Exposco*: exposcam a divis iustam multam 64, 190. exposcens supplicium *ibid.* 203.
- Exprimo*: exprimamus ruborem 42, 17.
- Expromo*: expromam querelas mente 64, 223. expromere foetus Musarum 65, 3.
- Exseco*: exsecta lingua sit data avido vulturio 108, 4.
- Exsequor*: exsequutae sectam meam 63, 15.
- Exsiliam* malasque in oras itis 33, 5.
- Exsilio*: exsiluere ignes Oetaei perniciousiter non temere 62, 8 et 9.
- Exsolvo*: exsolvere poenas caedis 64, 77.
- Exspecto*: exspecta hendecasyllabos trecentos 12, 11. exspectata lumina 62, 2.
- Exspiro*: expirans suaves odores lectulus 64, 87. expirantis pectoris iras frons praeporat *ibid.* 194.
- Exspuo*: exspuit conceptum mare 64, 155.
- Exstinguo*: extinctos parentes destitit lugere 64, 401.
- Exsto*: exstantes e cano gurgite Nymphas viderunt mortales oculi 64, 18. exstantia in filio morsu lanca 64, 338.
- Exsul*: exsules velut 63, 14.
- Exsulto*: exsultas otio 51, 14.
- Exsupero*: exsuperat fructus suntibus 114, 4.
- Extenuo*: extenuata gerens vestigia poenae 64, 296.
- Externo*: externavit eam assiduis luctibus 64, 71. externata malo *ibid.* 165.
- Extollo*: extollit se vitis 62, 50.
- Extremus*: extremae in fine senectae 64, 217. extrema in morte 76, 18. extremo solo 68, 100. tempore 64, 169. extremos in Indos penetrabit 11, 2. extremis medallis proferre querelas 64, 196. querelis moestam dixisse *ibid.* 130.
- Exturba*: exturbata radicitus quercus aut pinus 64, 108.
- Exuro*: exustos agros gravis aestus hiulcat 68, 62.
- Exuviae* flavi verticis devotae 66, 62. exuviis de virgineis gesserat rixam *ibid.* 14.
- Faba* durius est id, quod cacas 23, 21.
- Fabrico*: fabricata populus arte rustica 20, 1.
- Fabula* mala te laedit 69, 5.
- Facetiae*: facetiarum disertus puer 12, 9. facetiis tuis incensus 50, 8.
- Facilis* palma 63, 11. facile noscitur ab omnibus 61, 222. facillimum et minimum quod est 38, 4.
- Facinus* bonum oblita es 66, 27. facis 110, 4. quod facias, nescis 81, 6.
- Facio*: facis assis 42, 13. facinus 110, 4. cum Tappone omnia monstra 104, 4. facit 88, 1, 3. bonum barba opaca 37, 19. delicias libidinesque

45, 24. impetum 63, 89. pili uni 17, 17. se esse venustum 97, 9. versus plurimos 22, 3. facitis convivia 47, 6. feci quid ego 14, 4. poëma 50, 16. fecit 64, 9. quod voluit 74, 5. adulterium 67, 36. faciet ut te poeniteat 30, 12. facient quid crines? 66, 47. face (pro *fac.*) loca retonent 63, 82. votum acceptum 36, 16. ut 63, 78, 79. facito ut 64, 231. facite, haec charta loquatur 68, 46. ut vere promittere possit 109, 3. faciam quare id 85, 1. ni facias 6, 14. facinus 31, 6. finem 21, 13. si omnia 75, 8. faciat opus aranea 68, 50. quid ianua isto populo? 67, 12. faciant 13, 14. 30, 6. 62, 24. facerem me unum beatiorum 10, 17. faceres 21, 9. faceret pili 10, 13. si quis delicias 74, 2. fecerimus multa millia 5, 10. facere 68, 38. 110, 5. bene quoiquam 76, 8. ut quivis sentiat 67, 16. quae institunt 110, 2. fecisse benigne 73, 3. fit mentula clava apta dextrae 20, 21. ut 22, 5 hoc, quod 68, 34. siebant ibi tam multa iocosa 8, 6. siam coma regia 66, 93. fias si optima 75, 7. fiat tibi pons ex libidine tua 17, 5. fiant labella candidiora nive 80, 2. facta es marita, o ianua 67, 6. facta copia non est 68, 39. fieri posse aliquem pium 73, 2. sentio 85, 2. factum me puta Harpocratem 102, 4. factio iterum consule Pompejo 113, 2. facta vota 4, 23.

Factum (ἔργον) male 3, 16. non bene 67, 13. facti poeniteat 30, 12. facta narrantem 9, 7.

clara 64, 349. impia 23, 10. sua 63, 45. tua 65, 9. virum 64, 192. factaque dictaque 30, 9. factis 66, 37. faevia 64, 203.

Fagus: fagos altas tulit radicitus 64, 290.

Fallax: fallaci excita somno 64, 56. tibi *ibid.* 151. fallacum hominum impia facta 30, 4.

Fallo: fallere me non dubitas 30, 3. fallimur idem omnes 22, 18. ad fallendos homines abusum numine divum 76, 4.

Falsiparens Amphitryoniades 68, 12.

Falsus: falsum est 67, 20. puerperium 67, 48. false sodalibus 30, 1. falsis lacrimulis 66, 16. falso 114, 1.

Falx frondatorum 64, 41.

Fama anus 78, 10. bona 61, 62. unica *ibid.* 230. susurrat 80, 5.

Fames et scabies Memmi 47, 2. famem tulistis 28, 5.

Famula fuit semper 63, 90. Cybeles *ibid.* 68.

Famulor: famularer tibi iucundo labore 64, 161.

Famulus: famulum suum eo legarat 66, 57.

Farcio: farti estis verpâ 28, 13.

Fas est 51, 2. succumbere quovis 111, 3. non est tangere 88, 5.

Fascio: fascinare basia 7, 12.

Fastus: fastu in tanto te negas 55, 14.

Fatum: fati mali hominum 152, 17. fato immiti 64, 246. fata Ityli gemens 65, 14. mea 66, 51. talia 64, 322. sequuntur *ibid.* 327.

Fateor: fatebuntur matres 64, 350. fateri hoc pudet 6, 5.

- Fatuus**: fatuo illi hoc maxima laetitia est 83, 2. fatuis et verbosis 98, 2.
- Fausus**: fausto cum sidere adveniet conjux 64, 330.
- Faveo**: favent si tibi dii 13, 2. faveam quoi potius? 100, 5.
- Fax**: faces quatunt comas 61, 77.
- Febriculosus**: febriculosi scorti quid diligis 6, 4.
- Felix** in amore sis 100, 8. felici foedere accipiat conjux Divam 64, 374. hora 62, 30. felices sitis 68, 155. felicia carmina Pelei 64, 383. felicibus caedis aucte *ibid.* 25. — felicior quis me vivit 107, 7.
- Fello**: fellat Rufa Rufulum 59, 1.
- Femella**: femellas omnes prendi 55, 7.
- Femina** nulla credat viro 64, 143. 69, 1. pulchrior 61, 88. feminae bonae 61, 187.
- Femur** tenerum supposuisse viro 69, 2.
- Fera**: ferarum gelida stabula 63, 53. feras in se habet saltus 114, 3. feris alitibusque praeda dabor 64, 152.
- Fero**: fers quod promisti 110, 4. fert insulas Neptunus 31, 3. ferunt dona 64, 34. campi flores 64, 281. Graji 68, 109. tuli id non impune 99, 3. tulit Chiron flores 64, 284. fagos altas Peneus *ibid.* 289. timores *ibid.* 99. tulistis frigora et famem 28, 5. salum rapidum 63, 16. opem 76, 18. pedem 14, 22. feres haec? 29, 5, 10. non impune 78, 9. feret quaecunque voluntas coelitem 11, 13. vos semita ipsa 19, 21. feremus furta herae 68, 136. ferat frigus
- Sextio 44, 20. aditum 61, 43. digna 66, 41. reditum 63, 79. ferre ventos dicta irrita finis 30, 10. te, Hercules labos est 45, 13. signa Fortunae secundae 64, 222. jugum 68, 118. munera piis *ibid.* 154. tulisse herum 4, 19. ferens munera 19, 9. stipendia tauro 64, 173. aditum 61, 26. fertur 62, 20. dives saltus 114, 2. incensus amore 64, 19. pubes Graeca deseruisse focos 68, 101. habitare tibi caper sub valle alarum 69, 5. tradita nobis virgo 67, 19. ferar Pegaseo volatu 55, 24. in nemora 63, 58. esse famula Cybeles *ibid.* 68. feraris deseruisse fidem 67, 7.
- Ferreus**: ferream solem derelinquit mula in voragine tenaci 17, 26. ferreo canis ore 42, 17.
- Ferrugo**: ferrugine Hibera obscura carbalus 64, 227.
- Ferrum**: ferri venas et duritiam fingere 66, 50. ferro qui possulet se esse parem? *ibid.* 42. cum talia cedant *ibid.* 47. ancipiti 64, 370. insecto *ibid.* 356.
- Fervidus**: fervida virtus 64, 218. fervido sole 20, 7.
- Ferus** leo incitat rapidum animum 63, 85. ferro iuveni dedis puellulam 61, 56. ferum mare lustravit 63, 40. fera rabie carens animus 63, 57. fera in nemora fugit 63, 89. feri vultus 64, 14.
- Fessus**: fesso a corpore secedent sensus 64, 189. fessi labore 31, 9. fessis Achivis 64, 367.
- Festus**: festis diebus 64, 389. luminibus 66, 90.
- Fides** dea 30, 11. nota 102, 2. nulla 75, 3. fidem coelestem com-

- comprecer** 64, 151. sanctam violasse 76, 3. habeant quoi homines? 30, 6. fide in Dianae fumus 34, 1.
- Fidelis** Acme 45, 23. fideles sermones viii esse nulla speret femina 64, 144.
- Fidus**: fidum te mihi sperabam 91, 1. fido amico 102, 1. amore 64, 182.
- Figo**: fixus telis 116, 8. fixa corona foret 66, 61.
- Figura**: figurae genus 63, 62. figura cara gnati saturata lumina 64, 221. figuris priscis hominum variata vestis 64, 50. talibus *ibid.* 266.
- Filia** linquens genitoris voltum 64, 117.
- Filius** 19, 6. 33, 4. lepidus 78, 2. filii pii ad rogum lugetur 39, 4. filii et pater cinaede 33, 2, 8. Celtiberiae 37, 18.
- Filum**: filo hesterno collum circumdare 64, 378. tenui regens vestigi: *ibid.* 113. levi *ibid.* 318. fila deducens dextera *ibid.* 313.
- Fingo**: fingere duritiam ferri 66, 50. ficto questu 62, 36. si fingar custos Cretum 55, 23.
- Finio**: finito tempore 64, 31.
- Finis**: finem facias 21, 13. fine extremae senectae 64, 217. fines ad Aetnaeos nasse *ibid.* 3. Assyrios vastatum ierat 66, 12. finibus dare praesides 61, 73. Aegypti Asiam adiceret 66, 36.
- Fio** vid. *Facio*.
- Firmo**: firmat sol florem 62, 41. firmes desponsa conaubia flamma tua *ibid.* 27.
- Flagellum** summam in vite 62, 52. flagella inuita conscribissent nates 25, 11.
- Flagitium**: flagitia sua loquentem saepe audiui 67, 42.
- Flagito**: flagitabam te 55, 9.
- Flagro**: flagrabat mens amore 67, 25. flagrauit luno in culpa quotidianae conjugis 68, 139. flagrans amore conjugis Laodamia 68, 73. flagrantia luminâ 64, 91.
- Flamen**: flamine contorquens robur turbo 64, 107. clementi pulvae undae *ibid.* 273. levi *ibid.* 9. ventorum pulvae nubes *ibid.* 240.
- Flamma** tenuis dimanat sub artus 51, 10. vesana 100, 7. uritur 61, 178. flammam concepit pectore 64, 92. flammâ, Hespere; tuâ firmes connubia 62, 27. in flammâ liquefaciens omentum 90, 6.
- Flammatus**: flammati Phaethontis sorore 64, 292.
- Flammeum** cape 61, 8. videor venire *ibid.* 122.
- Flammeus**: nitor Solis 66, 3. flammae vestigia cervae praevertat 64, 342.
- Flatus**: flatu matutino Zephyrus incitat undas 64, 270. ad flatu Austri aut Favoni opposita villula 26, 2.
- Flaveo**: flaventia arva 64, 355.
- Flavus** Mela 67, 33. flavi verticis exuviae 66, 62. flavo hospite 64, 98. vertice *ibid.* 63. viro 68, 130.
- Flebilis**: flebile discidium fratris luxti 66, 22.
- Flecto**: flexerunt sedibus artus 64, 304. flectere consilium mentis *ibid.* 136.
- Fleo**: flet quod ire necesse sit 61, 83. mater orba unicum filium 39, 5. flemus amicitias amissas 96, 4. flere desine 61, 86. flendo rubent ocelli 3, 18.

- Fletus*: fletum orator excitat 39, 3. fletu assiduo lumina tabescere 68, 55. fletus in assiduos absumens lumina 64, 243. fletibus ullis 97, 5.
- Flexanimus*: flexanimo amore perfundet conjux mentem 64, 331.
- Flexus*: flexibus labyrinthis egredientem 64, 114.
- Floreo*: florens lacchus 64, 251.
- Floridulus*: floridulo ore nitens uxor 61, 193.
- Floridus*: florida aetas 68, 16. floridam puellulam dedis iuveni 61, 56. florido vere picta corolla 19, 10. floridis corollis redimita domus 63, 66. ramulis myrtus 61, 21.
- Flos hyacinthinus* 61, 93. ignotus pecori 62, 40. secretus in hortis *ibid.* 39. gymnasii 63, 64. prati 11, 23. Veronen- sium iuvenum 100 2. florem castum amisit 62, 46. flore novercae in nuptae 64, 403. viridissimo 17, 14. flores quot- cunque ferunt campi 64, 283. floribus amaraci cinge tem- pora 61, 6.
- Flosculus* iuventiorum 24, 1.
- Fluctuo*: fluctuat mens malis 65, 4. magnis undis cura- rum 64, 62.
- Fluctus*: fluctus falis alludebant 64, 67. ad Phasidos nasse di- cuntur *ibid.* 3. Ionios 84, 11. fluctibus fortunae queis mer- ser 68, 13. qualibus iactastis puellulam 64, 98.
- Fluentifonus*: fluentifono litore prospectans 64, 52.
- Fluito*: fluitantis amictus vi- cem non curans 64, 68.
- Flumen*: fluminis propter un- das 64, 282. flumine molli 67, 33. flumina alta permixta cae- de 64, 361. Eurotae *ibid.* 89.
- Focus*: focus penetrales pubes graeca deseruisse fertur 68, 102.
- Fodio*: fodisse solum audet Am- phitryoniades 68, 111.
- Foecundus*: foecunda Favoni aura parit flores 64, 283. foecundum adulterio semen 113, 4.
- Foedo*: foedans canitiem pul- vere infuso 64, 224.
- Foedus aeternum amicitiae* 109, 6. foedere felici accipiat con- jux Divam 64, 374. tali *ibid.* 336. ullo 75, 3. 76, 3.
- Foetus* Musarum dulces expro- mere 65, 3.
- For*: fari haec liceat 66, 71. fanda omnia, permixta ma- lo furore 64, 406.
- Foras* abire liceat 32, 6.
- Foris*: forem rasilem subi 61, 168.
- Foris*, ubi tibi paratum est scor- tum 15, 12.
- Forma*: forma dulci celans cru- delia consilia 64, 175.
- Formo*: formabat fila dextera digitis supinis 64, 314.
- Formosus*: formosa est multis Quinctia 86, 1. Lesbia *ibid.* 5. FORMOSA torum illud *ibid.* 3.
- Fors* dederit copiam 64, 367. faeva *ibid.* 170. — forte (adv.) si non molestum est 55, 1.
- Fortasse* requiris, quare etc. 85, 1.
- Fortis*: forti pectore notus 64, 340. fortior alius non ausit 66, 28.
- Fortuna* te mihi abstulit 101, 5. mea te mihi eripit 64, 218. fortunae secundae sig- na ferre 64, 222. fluctibus merfer 68, 13. fortuna cae- suque oppressus iniquo 68, 1.

- Forum*: e foro Varrus me otiosum duxerat 10, 2. a foro ahero? 63, 60.
- Fossa*: in fossa Liguri velut alnus iacet 17, 19.
- Fossor* aut caprimulgus 22, 10.
- Foveo*: fovetis hunc 29, 22.
- Fragro*: fragrans fertis cubile 6, 8. fragrantem odore domum venit 68, 144.
- Frango*: fregisti moriens commoda mea 68, 21. frangens obvia late et cominus pinus 64, 109. fractum pedem grabati 10, 22.
- Frater* amabilior vita 65, 10. adempte mihi 68, 20, 92. ad tuas inferias venio 101, 2. miser *ibid.* 6. moriens fregisti commoda nostra 68, 21. fratris cari discidium luxti 66, 22. fratri crede 12, 7. misero lumen ademptum 68, 93. nostro Troja letum adtulit *ibid.* 91. fratrem hic deperit 100, 3. fratres perfudere manus fraterno sanguine 64, 400. habet Gallus 78, 1. efficere ex patruo matrem 111, 4. ad unanimos venistine 9, 4. fratribus a pileatis nona pila 37, 2.
- Fraternus*: fraterna mors abstulit mihi totum studium 68, 19. fraternum vere dulce sodalitiium 100, 4. fraterno fletu manantia munera 101, 9. sanguine fratres perfudere manus 64, 400. fraterna caede respersum iuvenem secuta *ibid.* 181.
- Fraudo*: fraudando corripere data 110, 7.
- Fremo*: fremit Atys 63, 86.
- Fremitus*: fremitu mugiente fac cuncta loca retonent 63, 82.
- Frequens* tussis me quassavit 44, 13. frequentes ianuae mihi erant 63, 65.
- Frequento*: frequentat domum tota Thessalia 64, 32. frequentant Pharsalia tecta *ibid.* 37.
- Fretum*: freta per impotentia herum tulisse dicit Phaselus 4, 18.
- Frico*: frices si manibus, quod cacas 23, 22.
- Frigerò*: frigerans lymphæ 61, 30.
- Frigidulus*: frigidulos singultus ore udo cientem 64, 131.
- Frigidus*: frigida gravedo me quassavit 44, 13. membra tepescit deserto cubili 68, 29.
- Frigus* ferat Sextio tussim 44, 20. frigore sicca corpora 23, 14. frigora tulistis 28, 5.
- Fron dator*: frondatorum falx 64, 41.
- Fron dosus*: frondosum Idalium quæ regis 64, 96.
- Frons*: fronde molli velatum vestibulum 64, 294.
- Frons* redimita capillo anguineo 64, 194. frontem tabernæ scribam scipionibus 37, 10.
- Fructus*: fructus exsuperat sumtibus 114, 4. omnes amoris projicies 55, 19.
- Fruges*: frugibus bonis tecta explens 34, 20.
- Frustra* ac nequicquam credite amice! 77, 1 *et al. saepe.*
- Frustror*: frustrantur gaudia falsis lacrimulis 66, 16. frustraretur egredientem error 64, 115.
- Fucus*: fucò roseo conchyli linctæ purpura 64, 49.
- Fuga*: fugæ ratio nulla 64, 186.
- Fugio*: fugit puella sinu meo 37, 11. me ratio 10, 29. te 12, 4. quæ fugit, ne sectare 8, 10. ille in nemora fera 63, 89. 64, 183. fugiunt feminae

- minae 69, 10. fugi in tuum
finum 44, 14. fugere imperia
63, 80. fugiens aetas 68, 43.
iuuenis 64, 58. somnus 63,
42.
- Fugo*: fugavi studia de mente
68, 25. fugarunt iustitiam
de mente 64, 399.
- Fulgeo*: fulgebat Cupido in
crocina tunica 68, 134. ful-
sere tibi candidi dies 8, 3 et
8. fulgeremus nos quoque
66, 61. fulgentem clare cae-
sariem *ibid.* 9. plantam in-
nixa in limine 68, 71. ful-
genti in templo 64, 388. au-
ro atque argento splendent
sedes *ibid.* 44.
- Fulgero*: fulgeret Oarion 66, 94.
- Fulgor*: fulgore auri quantum
expalluit 64, 100.
- Funditus* concepit flammam 64,
93.
- Fundo*: fundunt lacrimulas 66,
17. fuderunt fata carmine
64, 322. fudisse voces ex imo
pectore *ibid.* 125.
- Funesto*: funestat tali mente
seque suosque Theseus 64,
201.
- Funestus*: funesta domus 64,
240. funestam vestem depo-
nant antennae *ibid.* 234.
- Funis*: funem ne religallet in
Cretam 64, 174.
- Funus*: funere gnatorum saepe
fatebuntur matres 64, 350.
funera nati optavit genitor
64, 402. funera ne-funera
ibid. 83.
- Fur*: furis arceo manus 20, 5.
fures latent nocte 62, 34.
furum balneariorum optime
33, 1.
- Furcilla*: furcillis Musae eji-
ciunt praecipitem 105, 2.
- Furibundus*: furibunda Atys
63, 31. latibula ferarum *ibid.*
54.
- Furor* coeli aequinoctialis 46,
2. omnis tuus procul sit a
me 63, 92. rabidus animi
ibid. 38. vecors 15, 14. fu-
roris ictu 63, 79. furore
amenti caeca 64, 197. malo
permixta omnia *ibid.* 406,
furores corde exagitans 64,
94. indomitos corde gerens
ibid. 54. magnos vicisti 68,
129. furoribus 63, 78.
- Furtim* amor Triviam relegans
sub Latmia saxa 66, 5.
- Furtivus*: furtiva voce illam
audivi loquentem 67, 41. fur-
tivo munere missum malunt
65, 19. furtivos amores vi-
dent 7, 8.
- Furtum*: furta tua talento mu-
tari velit 12, 7. plurima lo-
vis noscens 68, 140. rara he-
rae feremus *ibid.* 138.
- Fusus*: fufum libratum versa-
bat tereti turbine 64, 315.
fusi, ducentes subtemina,
currite *ibid.* 327. et *infr.*
- Futuo*: futuit hic multas 97, 9.
- Futations* novem continuas
nobis pares 32, 8.
- Gannio*: gannit et obloquitur
Lesbia 83, 4.
- Gaudeo*: gaudet Venus loquela
verbosa 55, 20. domus 64,
46. Quinctilia amore tuo 96,
6. in te 22, 17. gaude hero
31, 12. gaudete *ibid.* 13. gau-
deat populus Antimacho 95,
10. gaudia 61, 119. gavisus
Paris abducta moecha 68,
103. gavisus est compar niveo
columbo 68, 125. gaudens
laetanti pectore 64, 221.
- Gaudium* tantum in culpa tibi
est 91, 9. gaudia impia tol-
lens 68, 123. multa tibi ma-
nent 76, 6. parentum fru-
strantur lacrimulis 66, 16.
perie.

- perierunt 68, 23. quanta veniunt hero! 61, 117. misces curis 64, 95. laeta mente agnoscam *ibid.* 237.
- Gaza**: gaza regali splendida domus 64, 46.
- Gelidus**: gelida ferarum stabula 63, 53.
- Gemellus**: gemelle Castor et gemelle Castoris 4, 27. gemelli utrique 57, 6.
- Geminus**: gemina nocte teguntur lumina 51, 11. geminas ad deorum aures nuntia referens 63, 71.
- Gemo**: gemuit non vera 66, 18. gemens Dauias fata Ityli 65, 14.
- Gener** et focer 29, 25. genero parentes dederunt iura 62, 65. generos pater diligit 72, 4.
- Genetrix** mea patria 63, 50.
- Genialis**: geniale polvinar 64, 47.
- Genitor** divum 64, 27. Nympharum Oceanus 87, 6. operavit funera .gnati 64, 402. genitoris vultum linquens filia 64, 117. genitoribus abero? 63, 59.
- Gens**: gentem Romuli Ancique ope sospitas 34, 24. gente tua tota 79, 2, 3. gentes per multas veetus 101, 1.
- Gentilis** derisi impia gaudia tollens 68, 123.
- Genus** omne Chalybum pereat 66, 48. figuræ quod est? 63, 62. genus approbat laus a bona matre 61, 227. nostrum defendere annuit 64, 229. omne aucupia saltus in se habet 114, 3. deum 64, 23. Uraniae 61, 2. genere quome corruerit 68, 52.
- Gerō**: geritis quid rerum 28, 4. gesserat rixam 66, 14. gerens in corde furores 64, 54. foccum pede 61, 9. vestigia poenae 64, 296.
- Germanus**: germanum amittere crevi 64, 150. germanam tibi esse videbam 91, 5.
- Gestio**: gestis nimium otio 51, 14.
- Gigno**: quaenam leaena te genuit? 64, 154. gignatur oportet Magus 90, 3.
- Gingiva**: gingivam ruffam defricare 39, 19. gingivas loxemi veteris habet 97, 6.
- Glaber**: glabris a ruis male abstinerere diceris 61, 142.
- Glaucus**: glauca oliva 20, 9.
- Gleba**: glebam convellit taurus 64, 40.
- Glubo**: glubit Lesbia nepotes Remi 58, 5.
- Gnatus** ut veneretur carmine divos 90, 5. gnati figura futurata lumina patris 64, 220. in gremium se minxerit pater 67, 30. gnatum ventis concederet Aegeus *ibid.* 213. gnate *ibid.* 216. unice, jucundior longa vita *ibid.* 215. ex gnato et matre gignatur Magus 90, 3. in gnata flevit mater 64, 119. gnatorum in funere saepe fatebuntur matres *ibid.* 350. gnatos ut pater diligit 72, 4. *et al. saep.*
- Grabatus**: grabati veteris pedem in collo sibi collocare 10, 22.
- Gradior**: gradietur trans Alpes 11, 9.
- Grandis**: grandia tenta viri medii 80, 6.
- Grates** maximas ago 44, 16.
- Gratia**: gratias maximas agit Catullus 49, 4.
- Gratum**: gratum acceptumve 96, 1. hoc est animo proprie

- 107, 2. est mihi 2, 11. 68, 9. 107, 3. grata loca 66, 58.
- Gravedo*: frigida me quassavit 44, 13. gravedinem et tussim ferat Sexio frigus *ibid.* 19.
- Gravis* aestus hiulcat agros 68, 62. ardor acquiescat 2, 8. gravem aere dextram remittit domum 20, 13. grave canit Phryx tibicen 63, 23. gravi in coeno animum derelinquere 17, 25. graves ruinas non timetis 23, 9.
- Gremium*: in gremium gnati minxerit pater 67, 30. in nostrum lux mea se contulit 68, 132. a gremio illius nunquam se movebat passer 3, 8. in gremio tenens Acmen 45, 2. *et al.*
- Gurgis*: e gurgite candenti emersere vultus 64, 14. cano *ibid.* 18. lato *ibid.* 178. Lethaëo 65, 5.
- Gutta*: guttis multis diluta labella 99, 8.
- Guttur*: gutture atro corvus vorat oculos 108, 5.
- Gymnasium*: gymnasii flos 63, 64. gymnasium abero? *ibid.* 60.
- Gyrus*: gyro aërio Triviam amor devocet 66, 6.
- Habeo*: habes quicquid boni mali que 6, 15. salire paratum 17, 2. habet nec servum nec arcam 24, 10. dentes candidos Egnatius 39, 1. morbum *ibid.* 7. jugera prati Mentula 115, 1. fratres Gallus 78, 1. in se res egregias saltus 114, 2. habetis corpora sicciora cornu 23, 13. habent salem ac leporem 16, 7. memorabile quod sit 62, 13. habebat quod uncti Gallia 29, 4. habuit me unum ac que unicum amicum 73, 6. habebis manum forsum 20, 17. habe tibi quicquid libelli est 1, 8. habeant fidem quoi? 30, 6. haberes vocem supplicii contentam 60, 5. quomodo se haberet 10, 7. habuerim quod genus figuræ? 63, 62. habere quod dixeram 10, 28. 29, 3. 97, 8. cognitum dicit 67, 31. palam 25, 8.
- Habito*: habitare fertur caper valle sub alarum 69, 6.
- Haedus*: haedo tenellulo pulchrior puella 17, 15.
- Haeréo*: haeres ad lætus 21, 6. haerebant lanæ morfa labelis 64, 317.
- Haruspicium*: Perficum discat 90, 2.
- Haud* tergo, sed forti pectore hostibus notus 64, 340. *et al.*
- Have* atque vale 101, 10.
- Hedera* tenax implicat arborem 61, 34.
- Hederigeræ*: Maenades vi iaciunt capita 63, 23.
- Hei* misero frater adempte mihi 68, 92, 93.
- Helleborum*: helleboro tristius saviolum 99, 14.
- Helluor*: helluatus est an parum 29, 17.
- Hendecasyllabi* adeste 42, 1. hendecasyllabos expectatrecentos 12, 10.
- Hera* 63, 92. Tritonis rapidi 64, 396. heræ verecundæ feramus furta 68, 136.
- Herba* dumosa asperaque 19, 7.
- Heres* tertius Pelopis 64, 347.
- Heri* atque hodie 81, 137.
- Herifugæ* famuli relinquere dominos solent 63, 51.
- Heros* quisquam 64, 344. heroes, deum genus *ibid.* 23. heroum virtutes indicat mira arte *ibid.* 51.

- Herus**: heri deterioris imperio 68, 114. pauperis hortulum tuor 20, 4. herum tulisse per freta impotentia 4, 19. heros coelestes hostia pacificasset 68, 76. heris invictis *ibid.* 78.
- Hesternus**: hesterno die 50, 1. filo collum circumdare 64, 378.
- Heu!** miser adempte mihi frater 101, 6.
- Hibernus**: hiberna nive candidiora labella 80, 2.
- Hic et illic** 6, 9. hic (pro *nunc*) 67, 37. — pro *tum* 10, 24.
- Hiems** una atque altera rursus veniens 68, 82. hiemem post nonam edita Smyrna 95, 2.
- Hilaris**: hilari die excitus 81, 11.
- Hilaro**: hilarate herae animum 63, 18.
- Hinc** illinc circumcursans Cupido 68, 133. valuisse preces 116, 6. *et al.*
- Hinfidias** pro *Infidias* 84, 2 et 4. (*corrupta pronuntiatio*)
- Hirculus** barbatus 19, 16.
- Hircus** facit alarum 71, 1. hircos putare ceteros 37, 5.
- Hiulco**: hiulcat aestus agros 68, 62.
- Hodie** atque heri 61, 137.
- Homo** albus an ater 93, 2. bel-lus 24, 7. 78, 3. 81, 2. dicax 22, 2. infulsiſſimus 17, 12. longus 67, 47. multus 112, 1. stultus 78, 5. venustus, urbanus 22, 2. homini recordanti si qua est voluptas 76, 2. homines quid dehinc faciant 30, 6. *et al.* hominum beatiorum quantum est 9, 10. fallacum facta impia 30, 4. venustiorum quantum est 3, 2. amores 7, 8. catervas
- hortata est 64, 397. gaudia qui misces curis 64, 95. priscis figuris variata vestis *ibid.* 50. homines ad lecticam comparasti 10, 16. ad fallendos Divum numine abusum 76, 4. octo rectos parare non possem 10, 20. ullos quis vidit? 45, 25.
- Honor**: honoribus pro quibus haec Priapo praestare necesse est 19, 17.
- Hora** octava te suscitavit e molli quiete 80, 4. hora felici a Divis optatus quid datur? 62, 30. postrema 64, 191. horam amplius 99, 3. in horas et dies magis male est 38, 3.
- Horreo**: horrebas praecipua parentis 64, 159. horrebitis admovere manus *carin. post* 14, v. 3.
- Horribilis** nuntius 84, 10. horribilem libellum misisti 12, ventum 26, 5. horribili cantu stridebat tibia 64, 265. horribiles Britannos visens 11, 11.
- Horridus**: horridam Thraciam negare negat Phaselus 4, 8. horrida aequora contremuerunt 64, 205.
- Horrifico**: horrificans mare Zephyrus 64, 271.
- Hortor**: hortata est catervas armatas Rhamnusia virgo 64, 397.
- Hortulus**: hortulo in vario stare solet flos hyacinthinus 61, 92. hortulum tuor 20, 4. tueri 19, 18.
- Hortus**: hortis in septis ut flos nascitur 62, 39.
- Hospes** hic malus 64, 176. iste tuus a sede Pisauri 81, 4. hospitis officium me odisse neu putes 68, 12. hospite

- in flavo suspirantem 64, 98.
hospites 4, 1.
- Hestia* pacificasset coelestes heroes 68, 76.
- Hostis*: hostem laevum pecoris stimulans 63, 77. hostes quid faciant crudelius 62, 24. hostibus haud tergo notus 64, 340.
- Huc* adde 55, 27. addent divi quam plurima 68, 153. huc et huc errans hedera 61, 34. huc huc adventate 64, 195. *et al. saepp.*
- Humanus*: humanos hymenaeos non despexit Thetis 64, 20.
- Humilis* vinea purgatur rastris curvis 64, 39.
- Humor*: humore roscido nutriunt Hamadryades ramulos 61, 25.
- Humus*: humum pelle pedibus 61, 14.
- Hyacinthinus* flos 61, 93.
- Hymenaeus*: hymenaeo novo auctus 66, 11. hymenaeos optatos sperare 64, 141. humanos non despexit Thetis *ibid.* 20.
- Iaceo* praeclusus 32, 10. iacet alnus 17, 19. numerus arenae 7, 4. iacebant lectulo membra 50, 15. iacere noctes non viduas 6, 6.
- Iacio*: iaciunt capita vi Maenades 63, 23. iecit sese praecipitem e vertice scopulorum 64, 245.
- Iactio*: iactantibus fluctibus incensam puellam 64, 97. iactantem cornua ventis 64, 111. iactatis in turbine nautis 68, 63.
- Iam* te nil miseret amiculi tui 30, 2. *et al.*
- Iambus*: iambis immerentibus iracere 54, 6. in meos iambos quae mens te agit praecipitem? 40, 2. truces vibrare 36, 5.
- Ianna* iucunda viro 67, 3. coeli 68, 115. ianuae claustra pandite 61, 76. ianuae frequentes mihi erant 63, 65.
- Ibi* (*pro tunc*) somnus fugit Atyn excitum 63, 42. *et al.*
- Ico*: icere caput telis 116, 4.
- Ictus*: ictu furoris 63, 79.
- Idem* comprehendis eosdem 62, 34. omnes fallimur 22, 18. *et al.*
- Identidem* omnium ilia rumpens 11, 19. te spectat et audit 51, 3.
- Ieiunus*: ieiuna ara desideret cruorem pium 68, 79.
- Igitur* iure vincemur 62, 16. *et al.*
- Ignarus*: ignaro nato se subiternens mater 64, 404. ignaris auris nequidquam conqueror *ibid.* 164.
- Ignis* 23, 2. ardet in medullis 45, 16. crudelior 62, 20. iucundior *ibid.* 26. venite in ignem 36, 18. ex igne devolutum panem prosequens Rufa 59, 4. ignes edunt medullam 35, 15. Oetaeos ostendit Noctifer 62, 7.
- Ignosco* tibi 35, 16. ignosces igitur 68, 31.
- Ignotus* flos pecori 62, 40. ignota ne sint incommoda 68, 11.
- Ile*: ilia omnium rumpens puella 11, 20. rupta Virronis 80, 8.
- Ille* bellus et urbanus Suffenus 22, 9. *et al.*
- Illepidus*: illepidum scortillum 10, 4. votum 36, 17. illepidae deliciae 6, 2.

- Illic* carpitur aetas mea 68, 35.
et al.
- Illuc* modo huc modo circum-
siliens passer 3, 9. et al.
- Imaginosus*: non rogare solet
qualis sit haec imaginofum
41, 8. (*locus corruptus*.)
- Imber* educat florem 62, 41.
imbre tristi madent genae
68, 56.
- Imbuo*: imbuat rudem Amphi-
triten carfu 64, 11. imbuiffē
palmulas in aequore 4, 17.
imbuta est tellus scelere 64,
398.
- Imminutus*: imminutura mors do-
lori est 96, 5.
- Immemor* Alphene 30, 1. iuven-
nis 64, 58. immemori mente
ibid. 249. pectore discedens
conjux *ibid.* 123.
- Immerens*: immerenti mihi
venter dedit tussim 44, 8.
immerentibus iambis irasce-
re 54, 7.
- Immineo*: immineat tibi totus
vir 61, 173.
- Immitis*: immitte pectus 64, 138.
immiti corde exagitans fu-
rores *ibid.* 94. fato credens
Thesca *ibid.* 246.
- Immo* magno cum pretio mihi
credite amice 77, 2. et al.
- Immundus*: immundus nil hoc
est 97, 3.
- Impello*: impulerit te furor in
tantam culpam 15, 15. im-
pellens aera pennis ales
equus 66, 53.
- Impensus* uror 72, 5.
- Imperator* unice 29, 12 et 24.
54, 7.
- Imperium*: imperio deterioris
heri 68, 114. imperia mea
qui fugere cupit 63, 80.
- Impetus*: impetum facit 63, 89.
trabis natantis praeterire 4,
3.
- Impius*: impia mater 64, 404.
sq. mens 67, 25. religio Per-
starum 90, 4. impia facta 23,
10. 30, 4. gaudia 68, 123.
tantum impiorum 14, 7.
- Implico*: implicat vitis arbores
61, 107. hedera arborem *ibid.*
35. implicabitur in com-
plexum *ibid.* 108.
- Imploro*: implorata prece Pol-
lucis et Castoris 68, 65.
- Impotens* 8, 9. impotentis amo-
re deperit illum 35, 11. im-
potentia freta 4, 18.
- Imprimo*: impressae resident
maculae 57, 5.
- Improbis*: improbis cinaedis
pulchre convenit 57, 1 et 10.
— improbius multo 68, 126.
- Impudicus* 29, 2, 6, 11.
- Impune* id non feres 78, 9. id
non tuli 99, 3.
- Impurus*: impuro adulterio se
dedit 66, 84. impura suavia
78, 7. impuris moribus 108,
2.
- Imulā* oricillā mollior 25, 2.
- Imus*: imo pectore fudisse vo-
ces 64, 125 et 198. imos in
artus subrepens pestis 76,
21. imis medullis exarsit
flamma 64, 93.
- In* (cum casu ablat.) adultera
deditus 61, 101. aestu distul-
sus cunnus 97, 7. amore 100,
3. coelesti laminae 66, 7. collo
collocare 10, 23. corde
gerens furores 64, 54. corona
53, 1. crocina tunica ful-
gebat Cupido 68, 134. culpa
quotidiana conjugis flagravat
Iuno 68, 139. flamma 90, 6.
funere ignatorum 64, 350.
hospite suspirantem 64, 98.
ioco atque vino 12, 2. longa
aetate 76, 5. lumine coeli 66,
59. matris complexu 64, 88.
nomine Manli opus faciat

- aranea 68, 50. novissimo casu 60, 4. prono pollice torquens fila 64, 314. qua re Manlius iuverit 68, 41. quibus sermonibus 10, 6. quo genere me corruerit 68, 52. se habet res egregias 114, 2. Septimio facit delicias 45, 23. sinu tenere 2, 2. sudore levamen 68, 61. tantis moeroribus 65, 15. tanto populo 81, 1. tempore longo 66, 35. tergo est 22, 21. thalamo tibi uxor est 61, 192. tuto 31, 6. vento et aqua scribere 70, 4. vita 68, 24, 96. ullo foedere 76, 3.
- In* (cum casu accus.) Cretam religasset funem 64, 174. dies et horas 38, 3. dominum veterem deseruisse fidem 67, 8. fletus absumentis lumina 64, 243. Indos extremos penetrarit 11, 2. manus dedis 61, 56. modum dicite *ibid.* 38. concinite *ibid.* 123. pedem utrumque 4, 21. perpetuum 101, 10. in te dici pote 98, 1. testatas tabulas nomen intulit 68, 122. unum nullia singula creverunt 113, 3.
- Inambulatio* lecti 6, 11.
- Inanis* cohors 28, 1.
- Inaniter* si quis adiuravit 66, 41.
- Inauratus*: inauratâ pallidior statuâ 81, 4.
- Incandesco*: incanduit spumis unda 64, 13.
- Incanus*: incana secula 95, 6.
- Incedo*: incedere turpe, inimice ac moleste 42, 8.
- Incesidium*: incendia non timetis 23, 9. mentis 64, 226.
- Incendo*: incensus amore 64, 19 et 254. tuo lepore factis que 50, 8. incensam mente puellam 64, 97.
- Inchoo*: inchoata magna mater Caecilio 35, 18. inchoatam Dindymi dominam 35, 13.
- Incido*: incidisset in utrumque pedem Iupiter 4, 21. mala provincia 10, 19. incidere nobis sermone varii 10, 5.
- Incingo*: incingebant sese serpentibus 64, 259. incinxerat purpureâ orâ *ibid.* 309.
- Incipio*: incipient dicere 62, 18. inciperes diligere 81, 2. inceptam frustra domum 68, 75.
- Incito*: incitat animum 63, 85. Zephyrus undas 64, 271. incitare morsus solet 2, 4. quod pruriat 16, 9. incitatos age alios 63, 93.
- Incola* Itoni 64, 228.
- Incolo*: incolat vestras sedes amor 66, 88.
- Incolumis*: incolumem te visam 9, 6.
- Incommodum*: incommoda meaque tibi sint ignota 68, 11. seculi 14, 23.
- Increbresco*: increbrescunt undae magis 64, 275.
- Incultus*: inculta senescit virgo 62, 56.
- Incurvo*: incurvans remos gurgite 64, 183.
- Inde* suspendam lintea 64, 225. et al.
- Indico*: indicat vestis virtutes 64, 51. indicet pudicitiam matris 61, 225.
- Indidem*: 51, 214.
- Indignus*: indignum est 37, 15. ab indignis nulla praeemis peto 66, 86.
- Indigne* frater adempte mihi 101, 6.
- Indistinctis* corollis plexos flores tulit 64, 284.
- Indemitus*: furore 50, 11. et laevus 103, 2 et 4. turbo 64,

107. indomita iuvenca 63,
33. indomito tauro 64, 173.
indomitam docuit ferre iu-
gum 68, 118. indomitos fu-
rores 64, 54.
Induco: inducens in amorem
30, 8.
Inelegantes deliciae 6, 2.
Ineptiae: ineptiarum quid fa-
cias 6, 14. mearum lectores
carm. post 14, v. 1.
Ineptio: ineptire desinas 8, 1.
Ineptus: inepte 12, 4 25, 8.
inepto risu nulla res inept-
ior 39, 16. inepta crura pon-
ticuli 17, 2.
Iners concubine 61, 131. na-
tus 67, 26.
Infectus: infecta lintea 64, 225.
Infelix: infelice Troia sepul-
tum 68, 99. infelicibus lig-
nis ustulanda scripta 36, 8.
Inferias: inferias miseris 101,
2. tristes *ibid.* 8.
Infero: intulit homini lites
puerperium falsum 67, 47.
nomen in tabulas 68, 122.
quo se diva mea *ibid.* 71.
infertur robigo aratri 64,
42.
Infestus: infesto amori 99, 11.
mi 116, 4. ferro 64, 356. pe-
ne 15, 10. infestis dictis 66,
73.
Inficetiae: inficetiarum pleni
annales. 36, 19.
Inficetus: inficetum seculum
43, 8. inficeto rure infica-
tior 22, 14.
Infirmus: infirma inguinum par-
te 60, 2.
Infirmus: infirmo motu 64,
306. infirmis palmis *ibid.* 352.
Inflexo: inflectentes capita 64,
256. inflexae tecta carinae
ibid. 10.
Inflato: inflati veli lintea 64,
244.
Infundo: infuso polvere foe-
dans canitiem 64, 224.
Ingenero: ingenerari indidem
deceat 61, 215.
Ingens: ingentes sylvas in sal-
tu possidet 115, 5. *et al.*
Ingenus pudor 61, 81. inge-
nuae est scire 110, 5. inge-
nuo non satis animo 68,
38.
Ingero: inger calices 27, 2.
Ingratus: ingratae credita
menti 76, 9. ingratum onus
tolle 68, 142. ingrato amore
ibid. 6. non ingrata manus-
cula divis promittens 64,
103. sunt omnia 72, 3.
Ingredior: ingressus tecta pa-
terna 64, 247.
Inguen: inguinum infima par-
te 60, 2.
Inhibeo: inhibere mantem a
probro 91, 4.
Injicio: injiciens collo manus
ambas 35, 10. iniecit terrā
64, 153.
Inimicus: inimica bonorum lin-
gua 108, 3. es 110, 3.
Iniquus: inique! 30, 7.
Initium: initia matris Cybelles
63, 9.
Iniuria talis cogit amare magis
72, 7.
Iniustus: iniusti regis tecta 64,
75.
Innitor: innixa plantam in li-
mine 68, 72.
Innuptus: innuptae flore no-
vercae 64, 403. innuptae!
62, 6, 12. innuptarum de-
cus 64, 78.
Inobservabilis tecti error 64, 115.
Inops cogor proferre querelas
64, 197.
Inquam 10, 18. *et al.* inquis 20,
19 *etc.*
Inquinatus: inquinatioze dex-
tra 33, 3.
N 4 Inqui-

- Inquino*: inquinare digitum 23, 23.
Iur. vid. *Irr.*
Inscius: insciis noscitur 61, 222.
Insidiae: insidias 84, 2. instrumentem te tangam 21, 7. insidiis lacessas caput 15, 16.
Inspicio: insipiens seculum 43, 8.
Insisto: institit quaerere venas ferri 66, 50.
Insolenter aestues 25, 12.
Inspirans: insperanti nobis te restituis 107, 5. obtigit *ibid.* 2.
Instar prati iugera 115, 1. pueri bimuli 17, 12.
Instituto: instituunt quae facere 110, 2.
Insto: institit quaerere venas ferri 66, 50.
Instruo: instruentem insidias 21, 7.
Insula nullo tecto 64, 184. insulâ ultimâ Occidentis fuisti 29, 13. insularum ocellae 31, 1. insulas Cycladas 4, 7.
Insulsus: insulsa male vivis 10, 32. insulsi 37, 6. insulsiimus homo 17, 12.
Insulto: insultans nimis fortuna 64, 169.
Intactus: intacta virgo 62, 45 et 56.
Integellus: integellum conserues puerum 15, 4.
Integer: integri pueri 34, 2. integrae virgines 61, 36.
Inter oraculum Iovis aestuosi 2, 5. sepulcra nota 68, 97. nos amorem 109, 2. et al.
Interea valete 74, 21. et al.
Intereo: intereat senectus 108, 2.
Interficio: interfice nasorum pestem 69, 9.
- Interior*: interiorem meâullam ignes edunt 35, 15.
Interitus: interitu cujus 68, 25.
Intestinum: intestina perurens 77, 3. vorent canes 108, 6.
Intimus: intimo pectore uritur flamma 61, 177.
Intorqueo: intorti rudentes 64, 235.
Inuro: iniusta flagella 25, 21.
Invenio: invenies me aequo illorum ius sacratum 102, 3. quare sit macer 89, 6. inventus nepos divitiis avitis 68, 121.
Invenustus: invenusta res 12, 5. invenustum scortillum 10, 4. votum 36, 17.
Invidus: invicto numine 64, 204.
Invideo: invidit fors aures nostris questibus 64, 170.
Inviso te laetus 31, 4. invisent lumina colles 64, 235. invisere domos *ibid.* 385. invisente viro praelia 66, 20.
Invisus: invisita est parenti puella 62, 58.
Invitus: invita cessi de tuo vertice 66, 39, 40. invito mihi 64, 219. invitam nec rogabit 8, 13. invitis diis 76, 12. heris 68, 78.
Invoco: invocat te suis 61, 52.
Involo: involasti pallium meum 26, 6.
Io Hymen Hymenaeae io 61, 124. *saep.*
Iocer: iocaris una 21, 5. iocari nescio quid carum 2, 6.
Iocosus: iocosa res 56, 4. iocosam rem *ibid.* 1. iocose 36, 10. iocosa illa fiebant 8, 6.
Iocus: iocum me esse putat 42, 3. per iocum atque vinum 50, 6. in ioco atque vino 12, 2.

Ipsē qui sit nescit 17, 22. *etc.*

Ira: iras pectoris frons praepor-
tat 64, 194.

Irascor tibi 38, 6. irata est Les-
bia 83, 6. irascere iambis
meis 54, 6.

Irredivivus pons 17, 3.

Irrigo: irrigat Aganippe spe-
cus Aonios 61, 29.

Irritus: irrita cuncta discer-
punt venti 64, 142. dictaque
factaque ventos ferre 30, 10.
dona 66, 85. promissa 64,
59.

Irrumatio: irrumatione te tan-
gam 21, 8.

Irrumator praetor 10, 12.

Irrumo: irrumasti me 28, 10.
irrumabo vos *garm post* 14,
v. 4. 16, 1, 14. irrumet pa-
trium 74, 5. irrumare fello-
res ducentos 37, 8. irruma-
tus 21, 13.

Is sibi paravit 10, 30. *etc.*

Iste aemulus tuus 71, 3. *etc.*

Istic confedit 37, 14.

Istinc te reducis 76, 11.

Ita me iuvent Coelites 61, 196.
et al.

Itaque ut sensit membra esse
relicta 63, 6. 35.

Item vos, virgines, dicite in
modum 61, 36.

Iter annum metiens Diana
34, 18. per medium populi
transit 68, 60. tenebricosum
3, 11. Scamandri 64, 360.

Iterum conclamate 42, 18. *et*
al.

Iuba: iubam rutilam quate 63,
83.

Iubeo: iubet lex 27, 3. iubebas
tradere animum 30, 7. spe-
rare 64, 140. iusseris si hoc
32, 4. iube veniam ad te 32,
3. iubeto *ibid.* 9.

Iucundus: iucunda puella 62,
47. viro et parenti ianua 67,

1. iucundum amorem propo-
nis: 109, 1. fratri lumen
ademtum 68, 93. os suavia-
bor 9, 9. ver 68, 16. iucun-
de! 50, 16. iucundo labore
64, 161. odore *ibid.* 285. iu-
cunda munera 66, 82. iucun-
dis Zephyri auris 46, 3. —
iucundior gnate vitā 64, 215.
ignis 62, 26. iucundissime
Calve 14, 2.

Iudex: iudicem ad Phrygium
venit Venus 61, 19.

Iugalis: iugales taedas celebra-
re 64, 303.

Iugerum: iugera triginta habet
115, 1.

Iugo: iugandum Pelea Theti-
di sensit pater 64, 21.

Iugum: iugi onus vitans iuven-
ca 63, 33. iugum ferre 68,
118. iugo in Cytorio 4, 11.
iuga iuncta 63, 76.

Iunceus: iunceo vimine tectam
villulam 19, 2.

Iungo: iungit amores Gallus
78, 3. iunxit taeda conjuges
66, 79. iunxere 62, 29. iun-
gier parens stirpe nequit 61,
62. iunctos ventos 55, 29.
iuncta iuga 63, 76. lumina
66, 66.

Iuro: iurare nil metuunt 64,
146. iuranti viro nulla se-
mina credat *ibid.* 143.

Ius: iure vincemur 62, 16. il-
lorum sacratum me invenies
102, 3. iura petitis 66, 83.
sua dederunt genero paren-
tes 62, 65.

Iustificus: iustificam mentem
deorum avertere 64, 407.

Iustitia: iustitiam omnes fu-
garant de mente 64, 399.

Iustus: iustam multam expos-
cam a Divis 64, 190.

Iuvenca indomita vitans iugi
onus 63, 33.

- Iuencus*: iuenco diuolſo membra raptabant 64, 258. iuenci multi accoluere 62, 53. nulli *ibid.* 53. iuencis colla molleſcunt 64, 38.
- Iuuenis* immemor 64, 58. iuueni mandata dediffe *ibid.* 214. ardenti donare puellam 62, 23. ſero tradis puellam 61, 56. iuuenem fraternam caede reſperſum 64, 181. iuuenes 19, 1. 62, 1, 6. lecti 64, 4. electos dare Minotatro *ibid.* 78. iuuenum Veronenſium flos 100, 2.
- Iuuenta*: iuuentam valentem exercete 61, 235.
- Iuuentus* barbara 66, 45.
- Iuvo*: iuuent me dii 61, 196. iuaret cibus 50, 9. iuuerit te bona Venus 61, 203. in qua re 68, 42. iuuerint me dii 66, 18.
- Labellum*: labello ſemihante 61, 220. tacito 64, 104. labella dilura multis guttis 99, 7. roſea 80, 1. labellis aridulis 64, 317. roſeis 63, 74.
- Labefacto*: labefactes illam munere 69, 3.
- Labo*: labantes oculos 63, 37.
- Laborioſus*: laborioſis chartis 1, 7.
- Laboro*: laborat ſcire 67, 17. laborent tota mente 62, 14.
- Labos*: Herculei 55, 13. laborem aeternum 64, 311. fruſtra ſantum eſſe 116, 5. labore deſeſſa membra 50, 14. e nimio 63, 36. iucundo 64, 161. peregrino 31, 9. laboribus tantis 31, 11.
- Labrum*: labra notata emulſo ſero 80, 8.
- Labyrinthicus*: labyrinthicis ſcribitibus 64, 114.
- Laceſſo*: laceſſas inſidiis 15, 16.
- Lacrimae*: lacrimis Simonideis 38, 8.
- Lacrimo*: lacrimantibus oculis 63, 48.
- Lacrimula*: lacrimulis falſis 66, 16.
- Laetolus*: laeteolae puellae 55, 17.
- Lacus*: lacus totius 17, 10. lacum limpium 4, 24. lacus undae Lydiae 31, 13.
- Laedo*: laedit te mala fabula 69, 5.
- Laetitia* maxima hoc eſt illi 83, 2.
- Lactor*: laetanti coetu 64, 33. pectore 64, 221.
- Laetus*: laeta luce 64, 326. mente *ibid.* 237. laeta conubia *ibid.* 141.
- Laevis*: laeua brachia 64, 333. 66, 10.
- Laevus*: laeva ſive dextera vocaret aura 4, 19, 20. laevum pecoris hoſtem 63, 77.
- Lana*: lanae candentis 64, 319. lana molli *ibid.* 312.
- Lancinatus*: lancinata paterna ſunt bona 29, 18.
- Laneus*: laneum latuſculum 25, 10. lanea morſa 64, 317.
- Languidulus*: languidulos ſomnos 64, 332.
- Languidus*: languido pene 25, 3. languida lumina 64, 219. languidior ſicula beta 67, 21.
- Langueo*: languenti corde 64, 99.
- Languesco*: languescunt lumina morte *ibid.* 188.
- Langnor*: languore labantes oculos 63, 37. languoribus multis 55, 31.
- Lapillus*: lapillis durius 23, 21.
- Lapis*: lapidis pelluciduli 68, 4. lapide candidiore *ibid.* 158. muſcolo *ibid.* 58.

Lar:

- Lar*: larem nostrum 31, 19.
Largus: larga manu 19, 9, largis muneribus 66, 92.
Laserpicifer: laterpiciferis Cyrenis 7, 4.
Lassus: lassio viatori 63, 61.
Late contexta locavit 64, 293.
Latibulum: latibula omnia 63, 54.
Latro: latrans Scylla 60, 2.
Latus: latera exfututa 6, 13.
Latusculum: latuscula lanca 25, 10.
Laurus: laurus proceras 64, 290.
Laus approbet genus 62, 227. nuptiarum e laudibus eximiiis 111, 2. laudis praemia 64, 102. laude multa 64, 112. laudibus eximiiis 111, 2.
Lavo: lavit dentes puriter 39, 14.
Lautus: lauta convivia 47, 5.
Laxus: laxas tunicas 95, 8.
Lector: lectores ineptiarum *carm. post* 14, 2.
Lectulus castus 64, 88. lectulo in uno 10, 7.
Lectum: lecti pede candido 61, 115. tremuli 6, 10. lecto coclibe 68, 6. desiderato 31, 10. toto 50, 11.
Lectus: lecti iuvenes 64, 4.
Lego: legarat eo famulum 66, 57.
Lego: legit olera ipsa olla 94, 2.
Lenio: lenirem te nobis 116, 3.
Lenis: leni plangore 64, 274. lenibus auris 64, 84. lenius aspirans aura 68, 64.
Leniter haec audibant 84, 8.
Lentus: lenta vitis 61, 106. lentos remos 64, 183.
Leo: leoni caesio 45, 7.
Lepiaus filius 78, 2. lepidum novum libellum 1, 1. lepi-
do versu 6, 17. lepidissima conjux 78, 2.
Lepor: lepore tuo incensus 50, 7. lepores mei Ipsithilla 32, 2.
Letifer: letifero certamine 64, 395.
Letum: leti turbine medio 64, 149. letum miserabile 68, 91.
Levamen dulce 68, 61.
Levis pulvis 66, 85. vir 61, 101. leve tympanum 63, 29. levi amictu 64, 64. filo 64, 318. flamine 64, 9. leve pedicium 54, 3. tympanum 63, 8. levi nave 64, 84.
Leviser haec audibant 84, 8.
Levo: levare curas 2, 10.
Lex Posthumiae magistrae 27, 3.
Libellus: libelli quidquid hoc 1, 8. libellum horribilem 14, 12. lepidum novum 1, 1. sacrum 14, 12. libellis omnibus 55, 4.
Liber: librum malum 44, 21. libri novi 22, 6.
Liber avunculus 84, 5. ut portiretur 64, 403. libera otia 68, 103.
Liberalitas sinistra 29, 16.
Liberi: liberos date 61, 212. dare 61, 67.
Libo: libet onyx mihi munera 66, 82.
Libido cupidae mentis 64, 147. libidine ex tua 17, 5. libidines facit 45, 24.
Librarius: librariorum scrinia 14, 17.
Libro: libratum fufum 64, 315.
Licet obferes palatum 55, 21. venias 61, 191.
Ligneus: lignea conjuge 23, 6.
Lignum: lignis infelicibus 36, 8.
Ligo: ligatam zonam 2, 13.
Limen: liminis tabellani 32, 5. limine domini 67, 38. mor-

- tis 68, 4. trito 68, 71. limina tepida 63, 65. thalami 66, 17.
- Limes*: limite lato 68, 67.
- Limpidus*: limpidum lacum 4, 24.
- Lingo*: lingere culos et crepidas carbatinas 98, 4. culum 97, 12.
- Lingua* bonorum inimica 108, 4. mala 7, 12. torpet 51, 9. linguâ cum istâ 98, 3. nec ninais elegante 43, 4. linguis trepidantibus 68, 28.
- Linio*: linit aram sanguine 19, 16.
- Linguo*: linguens promissa irrita procellae 64, 59. Tempe 64, 228. voltum genitoris 64, 117. linquentem moenia *ibid.* 213. linguendum est cubiculum 63, 67.
- Linteum*: linteo volare 4, 5. lintea infecta 64, 225. vela *ibid.* 244.
- Liquefacio*: liquefaciens omentum in flamma 90, 6.
- Liquo*: liquentibus stagnis 31, 2.
- Liquidus*: liquida mente 63, 46. liquidas undas 64, 2. liquidis tymphis *ibid.* 162.
- Lis*: lites magnas 67, 47.
- Litoral*: litoralibus diis 4, 22.
- Litus* Adriatici 4, 7. Larium 35, 4. litoris albicantis 63, 87. litore deserto 64, 133. fluentifono *ibid.* 52. Rhoeteo 65, 7. litora Cnossia 64, 172. spumosa *ibid.* 121. litoribus Canopaeis 66, 58. curvis 64, 74.
- Lividus*: lividissima vorago 17, 11.
- Locus*: loca algida nive amicta 63, 70. aliena *ibid.* 14, 68, 100. cuncta 63, 82. Hiberum 9, 7. litoris ultima 63, 87. opica silvis redimita 63, 3.
- Loco*: locavit late contexta 64, 293. locatum sub veste malum 65, 21.
- Locutio* Pescennina procax 61, 127.
- Longinquus*: longinquo bello 64, 346.
- Longus* homo 67, 47. longa est mihi Quintia 86, 1. longum amorem 76, 13. longo die 80, 4. tempore 66, 35. 68, 85. longa aetate 76, 5. poena 40, 8. virginitate 68, 116. vita 64, 215. longis digitis 43, 3. noctibus 68, 83.
- Longe* a domo profectos 46, 10. ante omnes 68, 159. plurimos versus 22, 3. resonante unda 11, 3.
- Loquela* verbosa 55, 20.
- Loquor*: loquetur fama 78, 10. loquatur haec charta 68, 40. loquerer tecum 50, 13. loquentem sua flagitia 67, 41. tua facta 65, 9. loquente coma 4, 12. locutum se esse mirifice sperabat 84, 3.
- Lorum*: lora rubra 22, 7.
- Lotium*: lotii amplius bibisse 39, 21.
- Lubet* iocari 2, 6. *et al. saepe.*
- Lucellum*: lucelli equidnam patet 28, 6. lucello refero datum 28, 8.
- Lucro*: lucet qui iucundior ignis coelo? 62, 26.
- Luctor*: luctantes papillas 64, 65.
- Luctus* ademit munera 68, 31. luctu fraterna mors abstulit studium 68, 19. luctum vanescere ne patimini 64, 199, 247. luctibus assiduis 64, 71.
- Lucus*: lucum dedico consecroque 18, 1.

- Ludicrum* sibi nutriunt 61, 24.
Ludo: dum ludis 99 1. ludebat numero 10, 5. lusi multa 86, 17. lusisti nucibus 61, 133. lusimus satis *ibid.* 232. multum 50, 2. ludite 61, 211. ludere 2, 2, 9. 17, 1, 17.
Ludus: ludi multa millia 61, 210.
Lugeo: lugebant comae mea facta 66, 52. luxti cubile orbium 66, 21. lugeate Veneres, Cupidinesque 2, 1. lugeere extinctos parentes 64, 401. lugeatur 39, 5.
Lumbus: lumbos duos 16, 11.
Lumen iucundum 68, 93. lumine coeli 66, 59. claro 64, 409. cupido *ibid.* 86. in coelesti 66, 7. notho 34, 16. optato 66, 79. lumina expectata 62, 2. omnia mundi 66, 1. Solis 64, 272. Virginis et Leonis 66, 66. lumina anxia 64, 243. flagrantia 64, 92. languida *ibid.* 220. moesta 68, 55. luminibus festis 66, 90.
Lupa: lupae comminctae spurca saliva 99, 10.
Lupanar 42, 13.
Lupus: lupi vorant membra 108, 6.
Luteus: luteum papaver 19, 12. 61, 195. foccum 61, 10. luteae violae 19, 12.
Lutum: in lutum praecipitem ire 17, 9. o lutum! 42, 13.
Lux brevis 5, 5. mea 68, 132, 160. luci committe, crede 55, 16. lucem candidiore nota 107, 6. luce alia 64, 16. laeta *ibid.* 326. orienti *ibid.* 377. purpurea *ibid.* 274. lucces optatae *ibid.* 31.
Lympha frigerans 61, 29. Malia 68, 54. lymphae vini penicites 27, 5. lymphis liquidis 64, 162.
Lymphatus: lymphata mente 64, 255.
Macer Cellius 89, 4, 6.
Macula: maculae pares resident 57, 3.
Maculo: maculans sanguine sola terrae 63, 7.
Madesco: madescent caede sepulcra 64, 369.
Madeo: madere imbri tristi genae non cessant 68, 56.
Magis atque magis notescat 68, 48. *et al.*
Magistrae Posthumiae lex 27, 3.
Magnanimus: magnanimum Minoa 64, 85. magnanimam te cognoram 66, 26 magnanimos Remi nepotes 58, 5.
Magnus amor 91, 6. numerus athenae 7, 3. magna scriptorum copia 68, 33. dea Cybelle 63, 91. mater 35, 18. Mentula 115, 8. progenies Iovis 34, 6. magni Caesaris 11, 10. mundi 66, 1. magnam coenam 13, 3. magno cum pretio 77, 2. in mari 25, 12. magni dii 14, 12. *passim*. magna bella 37, 13. omnia 115, 7. magnos furores 68, 129. magnas lites 67, 47. magnis curarum undis 64, 62. montibus *ibid.* 281. virtutibus *ibid.* 324, 358. — *majer* ignis 45, 15. — *maximus* ultor 115, 7. maxima coelicolum Iuno 68, 138. laetitia 83, 2. maximi Iovis 34, 5. risus 17, 7. maximum montem 66, 43. maximas grates 44, 16. gratias 49, 4. — *maxime* profunda vorago 17, 11.
Male est 14, 10. 38, 1, 2. mi dicit Lesbia 92, 1. *et al.*
Maledico: maledicere me meae vitae credis? 104, 1.
Malig-

- Malignus*: maligna mente 68, 37. maligno voto 67, 5. — maligne fuit 10, 18.
- Malum* utrumque nactus est 71; 4. malum (interject) 29, 22. malo externata 64, 165. mala multa dii dent 14, 6. 28, 14. plurima dicit 83, 1. malis me deseris 30, 5. moenia vexarentur 64, 80. tantis fluctuat mens 65, 4.
- Malum aureolum* 2, 12. missum 65, 19. mala suaveolentia 15, 13.
- Malus* aliquis 5, 12. hic hospes 64, 175. mala bestia 69, 7. fabula *ibid.* 5. lingua 7, 12. mens 15, 14. 40, 1. provincia 10, 19. pituita nasi 23, 17. mali fati 15, 17. et boni quicquid habes 6, 15. malum librum 44, 21. pedem 14, 22. malam tussim pectore expulsi 44, 7. malum adulterium 67, 36. malo cum pretio 77, 2. furore 64, 406. malae tenebrae 3, 13. malas furis manus 20, 5. oras 33, 5. rapinas 19, 19. mala dona 66, 85. malis pueris 15, 10.
- Malus*: mala vago suspendam lintea 64, 225.
- Mandatum*: mandata cordi memori condita 64, 231. cuncta *ibid.* 209. talia *ibid.* 214.
- Mane* cum domo exis 80, 3. *et al.*
- Maneo*: manet fama Telemacho 61, 229. intacta virgo 62, 45, 56. iucunda *ibid.* 47. tibi vita 8, 15. manent gaudia parata 76, 5. manserunt duo 113, 3. mane 10, 27. maneas domi 32, 7. maneat perenne 1, 10. maneret 99, 9.
- Manipulus*: (f. *manipulus*) manipulis caricis tectam villulam 19, 2.
- Mano*: manat rubor ore 65, 24. manabunt rivi sanguine 64, 345. manans unda 65, 6. manantia fletu munera 101, 9.
- Mantica*: manticae quod in tergo est 22, 21.
- Manus*: manum forsum habebis 20, 17. manu quate tectam 61, 14. iuga religat 63, 84. tristi 66, 80. larga 19, 9. sinistra 12, 1. manus carpebant laborem 64, 311. admoveere *, 2 post 14. ambas 35, 9. malas furis 20, 5. teneras 61, 218. tollens 53, 4. manibus niveis 63, 8. teras fricesque 23, 22.
- Mare* exspuit conceptum 64, 155. ferum 63, 40. novum 66, 45. Oceanum 115, 6. placidum 64, 270. mari novissimo 4, 25. amplectitur orbem Oceanus 64, 30. in magno 25, 13. vasto 31, 3. maria sunt cetera 115, 2. alta 63, 1. vasta *ibid.* 48.
- Marinus*: marinas Nymphas viderunt oculi mortales 64, 16.
- Maritus* novus 61, 55. marita facta es, o Ianua 67, 6. marito ista non licent 61, 147. cupido 64, 375. ulmo 62, 54. maritum 78, 5. esse non sinit patrum 88, 3. marite 61, 191, 196 unguentate *ibid.* 142. maritis 64, 329.
- Marmor*: marmora pelagi 63, 88.
- Mas*: marem male me putatis 16, 13.
- Mater* deposuit Latoniam 34, 7. anxia 64, 380. bona *ibid.* 23, 89, 1. impia 64, 404. moesta *ibid.* 380. orba 39, 5. matris adventu 65, 22. complexu 64, 88. complexum *ibid.* 118. *et al.* matri ter-

- tia pars data 62, 63. matrem norat puella 3, 7. *et al.* matre nugiente 20, 14. bona 61, 226. optima *ibid.* 229. matres 64, 350. *et al. saepiss.*
- Maternus* avus 84, 6.
- Maturus*: maturo tempore 62, 57.
- Matutinus*: matutino flatu 64, 270.
- Medicus*: medicos convocate 41, 6.
- Meditor*: meditantur non frustra 62, 13. meditata requirunt innuptae *ibid.* 12.
- Medius*: medii viri tenta 80, 6. mediam tunicam 67, 22. medium Athon 66, 46. iter 68, 60. medio turbine leti 64, 149. media die 61, 118. mediis sedibus 64, 48. undis *ibid.* 167.
- Medulla*: medullam anteriorem edunt ignes 35, 15. modulas moestas exedit cura 66, 23. torreret flamma 100, 7. medullis extremis 64, 196. mollibus 45, 16. omnibus 55, 30. totis 64, 93. montis caelis 68, 111.
- Medullulâ* anferis mollior 25, 2.
- Mehercule* 32, 2. *et al.*
- Mejo*: minxit quod quisque 39, 18. minxerit ingremium nati parens 67, 30. mejentis mulae cunnus 97, 8.
- Mellitus* passer 3, 6. mellite juveni 99, 1. mellitos oculos basiem 48, 1.
- Membrana* directa plumbo 22, 7.
- Membrum*: membra labore defessa 50, 14. frigida tepescit 68, 29. semimortua iacebant 50, 15. sine viro relicta sensit 63, 6. membra e juveno raptabant 64, 257.
- Memini* me suffixum esse in cruce 99, 4. meminit 83, 5. Fides 30, 11. meminert *ibid.*
- Memor*: in memori corde condita mandata 64, 231.
- Memorabilis*: memorabile quod fit, habent 62, 13.
- Mendax*: mendaci ventre falsum puerperitum 67, 48.
- Mens* excidit sensibus ereptis 66, 25. anxia 68, 8. impta 67, 25. mala 15, 14. 40, 1. praetrepidans 46, 7. mens animi 65, 4. onus reponit 31, 8. mentis cupidae libido 64, 147. crudelis confilium *ibid.* 136. incendia *ibid.* 228. menti ingratae credita 76, 9. mentem amore revinciens 61, 33. iustificam deorum avertere 64, 406. *passim*: mente cedat mora 63, 19. constanti 64, 209, 238. de cupida *ibid.* 399. dura 60, 3. immemori 64, 249. laeta *ibid.* 237. liquida 63, 37. lymphata 64, 255. maligna 63, 37. obstinata 8, 11. tacita 62, 37. tætra 60, 3. tota 62, 14. *et al.* mentes alio, aures alio divisimus 62, 15.
- Mensa*: mensae constructae dape 64, 305. mensas pingues linquere 62, 3. mensis collucet pocula 64, 45.
- Menstruus*: menstruo cursu metiens iter annum 34, 17.
- Mentior*: mentita es, quod promisti 110, 3.
- Mentula* fit apta clava dexteræ 20, 21. crux 20, 18. diffutata 29, 14. magna minax 115, 8. mentulas solis vobis esse putatis? 37, 3.
- Meretrix*: mereri bene velle de quoquam desine 73, 1.
- Meretrix*: meretricis avare 110, 7.

- Mergo*: mergitur Oceano Bootes 66, 58.
- Meridior*: meridiatum ad te veniam 32, 3.
- Merito* si quem podagra fecat 71, 2.
- Mersio*: merfer fluctibus fortunae 68, 13.
- Merus* Thyonianus 27, 7. meros amores accipies 13, 9.
- Messis*: messem post nonam Smyrna edita 95, 1.
- Merior*: metiens cursu menstruo iter annum 34, 18.
- Metuo* a te 15, 9. metuunt nunc omnes 69, 7. nil iurare 64, 146. metuebant talia verba 84, 9. metuere nihil dicta 64, 148.
- Mica* salis nulla in tam magno corpore 86, 4.
- Mico*: micantia sidera 64, 206. micantium siderum numerum 61, 207.
- Migro*: migrate ad severos 27, 7.
- Miles* Protefilaus 68, 86.
- Mille* basia da 5, 7. et al. millia decem suo puella poposcit 41, 2. ludi 61, 210. et al.
- Millis* eum puella revocat 35, 8.
- Mimice* et moleste ridentem videtis 42, 8.
- Minax* Cybello 63, 84. magna mentula 115, 8. minacis Adriatici litus 4, 6.
- Minimum* et facillimum est 38, 4.
- Minister* Falerni 27, 1. ministra deum 63, 68.
- Minutus*: minuta navis deprensa in magno mari 25, 12.
- Mirifice* explicasset Calvus crimina 53, 2. a te nactus est utrumque malum 71, 4. locutum se esse sperabat 84, 3.
- Mirror*: miratur se ipse 22, 17.
- Mirus*: non mirum 23, 7. et al. mira arte 64, 51. nocte 68, 145. pietate parentem narras 67, 29.
- Misceo*: misces gaudia curis 64, 95. miscet dea curis dulcem amaritiam 68, 18.
- Misellus* Septimius 45, 21. miselli Victoris ilia rupta 80, 7. misellae illi edunt medullam ignes 35, 14. miselle passer 3, 16. Ravide 40, 1.
- Miser* ego 63, 51. esse desinis 76, 12. anime 63, 61. Catulle 8, 1. frater 101, 6. misera mater 64, 119. miserum est 68, 30. misero amori hanc proponis poenam 99, 15. fratri 68, 93. et al. saepp.
- Miserabilis*: miserabile letum 68, 91.
- Misere* exagitans immiti corde furores 64, 94.
- Misereor*: misereri si vostrum est 76, 17.
- Miseret* te nil dulcis tui amculi 30, 2.
- Miseriter* allocuta est patriam 63, 49.
- Mitescio*: mitescere immitte pectus 64, 138.
- Mitis*: mitem uvam educat vitis 62, 50.
- Mitra*: mitrae vicem curans 64, 68. mitram subtilem retinens vertice *ibid.* 63.
- Mitto* tibi carmina 65, 15. mittis epistolium 68, 2. misti libellum 14, 14. misit qui tibi tantum impiorum *ibid.* 7. miserunt muneri 12, 15. mittam te lactanti pectore 64, 221. mittet sperare nepotes *ibid.* 381. mitte brachiolum teres 61, 181. mittere carmina 116, 2. pronum de ponte 17, 23. mittens virum

- 66, 29. mitteretur Smyrna ad undas Atacis 95, 5. missum malum 65, 19. misso hoc in Syriam 84, 7. missas voces audire 64, 166.
- Modo* huc modo illuc circumfiliens passer 3, 9. etc.
- Modus* vobis mutandus est 42, 22. in modum dicite 61, 38. concinite *ibid.* 123. modo omni excruciate 99, 12.
- Moecha* putida 42, 11, 19, 20. turpis *ibid.* 3. moechâ abductâ 68, 103.
- Moecbor*: moechatur mentula 94, 1.
- Moechus*: moechi duo 113, 2. semitarii 37, 16. moechis cum suis vivat valeatque 11, 17.
- Moenia* Novi Comi 35, 4. Augusta 64, 80. divae *ibid.* 212. Larissæa *ibid.* 36. Troica *ibid.* 346.
- Moeror*: moeroribus in tantis 65, 15.
- Moestus*: moesta 64, 249. 66, 29. mater *ibid.* 380. moesto parenti *ibid.* 210. pectore profudit voces *ibid.* 202. moestâ voce 63, 49. moestam extremis querelis 64, 130. moestas medullas exedit cura 66, 23. moestis ocellis 64, 60. moesta carmina 65, 12. lumina 68, 55. — moestius lacrimis Simonideis 38, 8.
- Molestus*: molesta viris 10, 33. molestum est 55, 1. otium tibi est 51, 13. molesti ne nimium sinus 68, 137. moleste incedere 42, 8.
- Mollecco*: mollescunt colla iuvenis 64, 38.
- Mollicellus*: mollicellas nates flagella conscribissent 25, 10.
- Molliculus*: molliculi versiculi 16, 4, 8.
- Mollis* spica 19, 11. molli complexu 64, 38. flumine 67, 33. fronde 64, 294. lana *ibid.* 312. pede 68, 70. quiete 63, 38, 44. 80, 4. somno 68, 5. veste 65, 21. mollia lanae vellera 64, 319. termina furæ *ibid.* 129. mollibus medullis ardet ignis 45, 16. — mollior cuniculi capillo 25, 1.
- Moneo*: monendus es mihi 39, 9.
- Mons* eversus 66, 43. montis aerii vertice 68, 57. nivei cacumen 64, 241. medullis 68, 111. montem Pimpleum 105, 1. montium dominus 34, 9. montes Idomenios 64, 178. præruptos *ibid.* 126. montibus Idri *ibid.* 301. Libyffinis 60, 1. magnis 64, 282.
- Monstro*: monstret qui adulterium patruî 78, 6.
- Monstrum* 64, 15. saevum *ibid.* 101. monstra Itymphalia 68, 113.
- Monumentum*: monumenta parva 95, 9. Caesaris magni 11, 10.
- Mora* tarda mente cedit 63, 19.
- Morbosus*: morborum pariter 57, 6.
- Morbus*: morbum caetrum 76, 25. neque elegantem neque urbanum 39, 7.
- Mordeo*: mordebis labella 8, 18. mordenti rostro 68, 27.
- Moribundus*: moribunda a sede Pisauri 81, 3.
- Mortior*: mortuus est passer 3, 3. notescat 68, 48. mortuus non tumulabor 64, 153. moriens frater 68, 21.
- Moror*: moraris 61, 79. 84, 94. emori 52, 1. 4. morari euntem rogat 35, 19.
- Mors* fraterna 68, 19. immatura 96, 5. mortis limine 68,

4. morti dedita praeda 64, 363. mortem oppeteret *ibid.* 102. morte *ibid.* 188. extrema 76, 18. paterna 64, 248. tua 65, 12.
- Mors* lanæ hærebant labellis 64, 317.
- Morsus* acres incitare solet pascifer 2, 4.
- Mortalis* quisquam 64, 168. mortali coetu *ibid.* 386. mortales oculi *ibid.* 17.
- Mos* ut est tuus 9, 8. more prisco 101, 7. stultorum 68, 137. moribus impuris 108, 2.
- Motus*: motu infirmo quatiētes corpora 64, 305.
- Moveo*: movet aestinatione 12, 12. movebat sese a gremio illius 3, 8. moveto eum 15, 11. movere lumbos 16, 11. moveris tremulum tempus anilitas 61, 161. movetur nihil 42, 21.
- Mucus* a te abest 23, 17.
- Mugilis*: mugiles eum percurrerent 15, 19.
- Mugio*: mugienti fremitu 63, 82. mugiente matre 20, 14.
- Mula* derelinquit soleam ferream in voragine 17, 26. mularum mensuris cunnus 97, 8.
- Mulceo*: mulcent auræ florem 62, 41.
- Mulier* de via 25, 5. mea 70, 1. multivola 68, 128. notha 63, 27. nulla 75, 1.
- Multa*: multam iustam exposcam 64, 190.
- Multiplex*: multiplice dape constructæ mensæ 64, 305. multiplices curas *ibid.* 251.
- Multo*: multantes facta virum poenâ 64, 192.
- Multo* acrior res 83, 5. *et al.*
- Multum* lusimus 50, 2. *et al.*
- Multus* es et pathicus 112, 2. homo *ibid.* 1. multo usu 91, 7. multâ laude 64, 112. multi agricolæ 62, 55. iuveni *ibid.* pueri *ibid.* 42. multae puellae *ibid.* multas futuit 97, 9. per gentes vectus 101, 1. querelas 64, 223. multa æquora 101, 1. basia 7, 9. gaudia 76, 5. mala 14, 6. 28, 14. millia basiorum 16, 12. ludi 61, 210. myrrhae 66, 78. sidera 7, 7. iocosa fiebant 8, 6. fati lusi 68, 17. multis pro officiis 68, 150. deorum 66, 9. guttis 99, 7. languoribus 55, 31. millibus 68, 45. querelis 66, 19. — *plus* oculis meis 14, 1. suis 3, 5. uno faeculo 1, 10. plura quid commemorem? 64, 116. millia 22, 4. pluribus divis 68, 115. — *plurimus*: plurimum 45, 5. plurimos versus facit 22, 3. plurima mala 83, 1. furta Iovis 68, 140.
- Mulus*: mule, nihil sentis 83, 3.
- Mundities*: munditiem ad mundiozem adde, quod etc. 23, 18.
- Mundus* concussit sidera 64, 206. mundi magni lumina 66, 1.
- Mundus*: mundior et melior culus 97, 4. mundiozem munditiem 23, 18.
- Municeps*: municipem ire in lutum volo 17, 18.
- Munus* contactum carmine 68, 149. maximi risu 17, 7. novum ac repertum 14, 9. furtivum 61, 43. muneri miserunt 12, 15. munere assiduo 61, 234. furtivo 65, 19. isto 14, 2. novo 65, 38. postremo mortis 101, 3. vestis 69, 3. manera tibi non tribuo 68, 32. iucunda 66, 82. Musarum et Veneris 68, 10. parva 19, 9. quæ tradita sunt ad inferias 101, 8. quam plurima 68,

- 68, 154. muneribus largis
66, 92.
- Munusculum*: munuscula fur-
tiva 68, 145. non ingrata 64,
103.
- Murrha*: murrhae multa millia
66, 78.
- Murus*: muros ad Iliacos isser
miles 68, 86.
- Musca* 116, 4.
- Muscofus*: muscofo lapide 68,
58.
- Muto*: mutat (*pr. mutatur*)
Suffenus 22, 11. mutavit te
quis deus? 66, 31. mutari
talento furta velit. 12, 8. mu-
tata ianua 67, 7. mutatum
faviolum ex ambrosio 99, 13.
mutato nomine 62, 35. mu-
tanda est ratio modusque
42, 22.
- Mutus*: mutum cinerem allo-
querer 101, 4. muta omnia
64, 186. mutis sepulcris 96,
1.
- Mutuus*: mutua reddens 50, 6.
mutuis animis amant 45, 20.
- Myrtus* Asia enitens floridis
ramulis 61, 22. myrtus qua-
les progignunt Eurotae flu-
mina 64, 89.
- Nam* mellitus erat passer 3, 6.
namque solebas putare ali-
quid esse nugas meas 1, 3.
et al. saepp.
- Nanciscor*: nactus est utrun-
que malum 71, 4.
- Narra*: narras egregium pa-
rentem 67, 29. narrat Erixia
de Postumio *ibid.* 35. pro-
vincia ten' esse bellam? 43,
6. narrantem loca, facta, na-
tiones 9, 7.
- Nascor*: nascitur flos secretus
62, 39. vitis vidua *ibid.* 49.
nascuntur querelae ab uno
pectore 64, 198. nata sunt
- omnia bona 68, 158. nascetur
vobis Achilles *ibid.* 339. nas-
catur Magus 90, 1. — *natus*
destitit lugere parentes 64,
401 iners 67, 26. nati cubi-
le 67, 23. nato 64, 325. na-
tum 10, 15. natam avellere
complexu matris 62, 21. nati
nimis optato tempore 64, 22.
natis *ibid.* 299.
- Nasus*: nasi mala pituita 23,
17. naso nec minimo puella
43, 1. turpiculo 41, 3. na-
forum peltem interface 69,
9. nasum totum ut te dii
faciant 13, 14.
- Nates* mollicellas flagella con-
scitibillent 25, 10. pilosas non
potes venditare 33, 7.
- Natio*: nationes Hiberum 9, 7.
- Nato*: natantis trabis impetum
praeterire 4, 3.
- Naufragus*: naufragum aequo-
ris undis eiectum sublevem
68, 3.
- Navis* minuta 25, 13. nave le-
vi nitens 64, 84. navium
celerrimus 4, 2.
- Navita* perfidus 64, 174.
- Nauta*: nautis turbine iactatis
68, 63.
- Ne* dubita dicere 67, 18. pugna
62, 59. remorare 61, 200. ne
sciamus 5, 11. *et al.*
- Nebula*: nebulas aerias dicta
inrita ferre finis 30, 10.
- Nec* a gremio illius te movebas
passer 3, 8. *et al. saepp.*
- Necesse* est parere parentibus
62, 61. amem 12, 16. haec
praestare 19, 17. nihil est
16, 6. fit ire 61, 83.
- Necquicquam* tacitum cubile 6,
7. *et al.*
- Nefandus*: nefando scelere 64,
398. nefanda omnia aver-
tere *ibid.* 406.
- Nefarius*: nefaria scripta 44, 19.

- Nefas* Troia 63, 89.
Nefunera funera 64, 83. vid. not. ad h. l.
Negligo: negligis haec 30, 5. negligit te Venus 61, 199. negligens Priapus 19, 20. negligentem esse licet 10, 34. negligentiorum lintea tollis 12, 3. neglecto numine divum 64, 134.
Nego illud totum 86, 3. negas te 55, 14. negat negare 4, 6. se reddituram pugillaria 42, 4. negant redire 3, 12. neges quae vir petet 61, 152. neget nuces pueris *ibid.* 128.
Nemo rura colit 64, 38. et al. nemone homo bellus 81, 1.
Nemorivagus aper 63, 72.
Nemus Phrygium 63, 2. in nemora ferar *ibid.* 58. demens fugit *ibid.* 89. ad Idae teruli pedem *ibid.* 52. opaca *ibid.* 32. Phrygia *ibid.* 20.
Nepos: nepotis feri caput 68, 120. nepotes caros sperare 64, 381. Remi 58, 5. nepotum Romuli disertissime 49, 1.
Neptis: neptem suam ducere 64, 29.
Neque mirum 69, 7. et al. *saep.*
Nequeo tribuere munera 68, 32. nequeunt movere lumbos 16, 11. nequisse praeterire impetum trabis 4, 4.
Nervosus illud unde foret 67, 27.
Nescio quare id faciam 85, 2. quem risi 53, 1. quid carum 2, 6. quid certe est 80, 5. scorti 6, 4. nescis quod facinus facias 81, 6. nescit id 17, 22.
Neu lubeat abire 32, 6. et al. *saep.*
Ni pro *Nisi*: ni sint 6, 2. et al.
- Niger*: nigro turbine iactatis nautis 68, 63. nigris ocellis 43, 2. nigerrimis uvis 17, 16.
Nihil audit 17, 21. et al. *saep.*
Nihilominus pulcher es 61, 197.
Nimirum idem omnes fallimur 22, 18. et al.
Nimis elegante lingua 43, 4. et al. *saep.*
Nimius: nimio e labore 63, 36. odio *ibid.* 17. nimium gestis otio 51, 14. simus molesti 68, 137. nil nimium studes 93, 1.
Nisi impudicus 29, 2. et al.
Nitens: nitens ore floridulo 61, 193. nitenti desiderio meo 2, 5.
Nitor Solis flammeus 66, 3.
Nitar: nitar quali spe? 64, 177. nitens nave levi *ibid.* 84.
Niveus: nivei montis cacumen 64, 241. niveo columbo 68, 125. pede gerens foccum 61, 9. niveae bigae Rhesi 55, 26. vittae 64, 310. niveos artus flexerunt sedibus *ibid.* 304. virginis excipiet bustum *ibid.* 365. niveis manibus cepit tympanum 63, 8.
Nix: apud nivem et stabula ferarum forem 63, 53. nive amicta loca 63, 70. hiberna candidiora labella 80, 2.
No: navis iuventus barbara per medium Athon 66, 46. nasse per undas 64, 2. nantes undae a luce refulgent *ibid.* 276.
Nobilis: nobilem Rhodum 4, 8. nobiles amicos pete 28, 13.
Nocturnus: nocturnae rixae vestigia 66, 13.
Nolo dicere nomine 67, 45. nolebat puella 8, 7. noli admirari 69, 1. et al. nolite pati

- pati 64, 199. nolim statuas 68, 37. nollem te renidere 39, 15.
- Nomen* vetus 61, 214. vostrum tangat dies robigine 68, 151. intulit nepos in tabulas *ibid.* 122. nomine deserto *ibid.* 50. eo 29, 12. et 24. quocunque placet 34, 22. dicere nolo 67, 46. dicentem *ibid.* 43.
- Nondum* ipretâ pietate 64, 387.
- Nonus*: nona pila a pileatis fratribus 37, 2. nonam post messem 95, 1. post hiemem *ibid.* 1.
- Noscito*: noscitur facile ab omnibus 61, 233.
- Nosco*: nosti isthaec 67, 37. probe 22, 1. norat dominam passer 3, 6. noscent te omnia saecula 78, 10. nosse te solum Carullum dicebas 72, 1. noscens luno furta Iovis 68, 140.
- Noster* venuste 13, 6. nostri miserefcere vellet pectus? 64, 138. nostrum caput infidiis lacestas 15, 16. *et al.*
- Nota*: notâ candidiore lucem! 107, 6. de meliore quisque 68, 28.
- Notefco*: notefcat mortuus 68, 48.
- Noto*: notat diem lapide candidiore 68, 148. notata labra sero emulso 80, 8.
- Nothus*: nothâ mulier 63, 27. notho lumine dicta es Luna 34, 15.
- Notus* hostibus forti pectore 64, 340. nota fides animi 102, 2. notae sunt rapinae 33, 7. nota sepulcra 68, 97. notorum tria suavia 79, 4.
- Novem* fututiones continuas pares 32, 8.
- Noverca* 23, 3. novercae innuptae flore 64, 403.
- Novus* maritus 61, 54. novi conjugis *ibid.* 32. dimittere collum 68, 81. nova nupta prodeas 61, 80. *et sqq. saep.* novum libellum quoi dono? 1, 1. mare 66, 45. munus 14, 8. sidus 66, 64. novo hymenaeo auctus 66, 11. munere vota dissolvo *ibid.* 38. viro invifente *ibid.* 20. novi libri 22, 6. umbilici *ibid.* 7. novis nuptis 66, 15. novissimo in casu 60, 4. a mare 4, 24.
- Nox* tacet 7, 7. perpetua dormienda est 5, 6. noctis umbras pepulit Sol 63, 41. nocte nulla rogaberis 8, 15. latent fures 62, 34. caeca 68, 44. mira *ibid.* 145. geminâ teguntur lumina 51, 12. vaga 61, 118. noctes non viduas 6, 6. noctibus in longis 68, 83.
- Nubes* pulfae ventorum flamine 64, 240.
- Nubo*: nubit virgo bona cum alite 61, 20. nulli nubere malle quam mihi dicit 70, 1.
- Nudo*: nudantes papillas 66, 81.
- Nudatus*: nudatae furae tegmina 64, 129. nudato corpore *ibid.* 17.
- Nudus*: nudum finum reducens 55, 11. nudo arvo nascitur vitis 62, 49.
- Nugae*: nugae meas aliquid esse putare solebas 1, 4.
- Nullus* mi erat 10, 21. amor 64, 336. nulla aeras 64, 323. *et al. saep.* nulli nubere malle dixit mulier 70, 1. nullum amans vere 11, 19. nullo aratro contusus flos 62, 47. nulli pueri *ibid.* 44. *et al.* nullae puellae *ibid.* nullis sensibus auctae 64, 165.
- Num* te lacteotae tenent puellae 55, 17. te leaena procreavit 60, 1.

- Numen**: numine divum neglecto 64, 134. 76, 4. invicto rector annuit 64, 204.
- Numero**: numerare multa millia ludi 61, 209.
- Numerus** magnus arenae 7, 3. numerum siderum subducit 61, 208. numero modo hoc modo illoc ludebat 50, 5.
- Nummus**: nummi si te delectant 103, 3.
- Nunc** passer it per iter tenebricosum 3, 11. et al. saep.
- nunc** pro at 39, 17.
- Nunquam** vitis mitem educat uvam 62, 50.
- Nuntio**: nuntiate dicta puellae 11, 25. nuntiantur si mihi vera 35, 11.
- Nuntium**: nuntia nova ad aures deorum referens 63, 74.
- Nuntius** horribilis adfertur subito 84, 10. nuntii beati 9, 5.
- Nuper** 64, 217.
- Nupta** cave ne neges quae vir petet 61, 151. nova prodeas *ibid.* 80. *sqq.* saep. puella 17, 14. o nuptae 66, 87. nuptiarum laus 111, 2. estne nuptis novis Venus? 66, 15.
- Nuptialis**: nuptialia carmina concinens voce 61, 12.
- Nuto**: nutantibus pennis aera impellens 66, 53.
- Nutrio**: nutriunt myrtus deae roscido humore 61, 25. nutritivi locum villulamque palustrem 19, 4.
- Nutrix** illam orienti luce non revilens 64, 377. nutricum tenus extantes e gurgitecano *ibid.* 18.
- Nux**: neu nuces pueris neget 61, 128. et *sqq.* saep. nucibus fatis diu lulisti *ibid.* 133.
- O Veneres Cupidinesque** lugegete 3, 1. et al. saep.
- Obduro**: obdurat iam Catullus 8, 12. obdura destinatus *ibid.* 11, 19.
- Obesus** Etruscus 39, 11.
- Obitus** stellarum comperit 66, 2.
- Obiurgo**: obiurgare patrum 74, 1.
- Oblecto**: oblectant Musae dulci carmine 68, 8.
- Oblitero**: obliteret nulla aetas mandata 64, 232.
- Oblivifcor**: si tu oblitus es 30, 11. oblita es bonum facinus 66, 27. obliviscentibus faeculis 68, 43. oblita nostri Lesbica 83, 3. oblitae miserae sub veste 65, 21. oblitore pectore cuncta demisit 64, 208.
- Obloquor**: obloquitur et gannit 83, 4.
- Obscoenus**: obscoenâ Troiâ terra aliena sepultum detinet 68, 99.
- Obscura**: obscuretur nitor Solis 66, 3.
- Obscurus**: obscura ferrugine carbasus 64, 227. obscura orgia celebrabant *ibid.* 260.
- Observo**: obseres palatum 55, 21. obseret liminis tabellam 32, 5.
- Obsideo**: obsidens Troica moenia 64, 346.
- Obsisto**: obsistit si bono cuidam hircus alarum 71, 1.
- Obstinatus**: obstinata mente perfer 8, 11.
- Obtero**: obterit tellus ereptum ex oculis 65, 8.
- Obtingo**: obtingit si unquam cupido optantique quidquam 107, 1.
- Obvius** veniam Leoni 45, 7. obvia cominus lateque frangens robur 64, 109.

- Occasus*: in occasum vertor 66, 67.
- Occido*: occidit lux brevis 5, 5. occidere soles et redire solent 5, 4. occidentis in ultimâ insulâ fuisti 29, 13.
- Occupatus*: occupati in re sua 15, 8.
- Ocellus*: ocelle cave despuas 50, 19. peninsularum, insularumque Sirmio 31, 2. ocelli turgiduli 3, 18. ocellis moesis 64, 60. nigris 43, 2. ocellos tegeter somnus quiete 50, 10. ebrios pueri 45, 11.
- Octavus*: octava hora te fuscitat e molli quiete 80, 3.
- Octo* homines rectos parare 10, 20.
- Oculus*: oculi mortales videre Nymphas 64, 17. oculos Yua-viabor 9, 9. effossos voret corvus 108, 5. labantes 63, 37. mellitos 48, 1. si tibi vis debere Catullum 82, 1. oculis plus amabat 3, 5. *et al.* lacrimantibus visens maria vasta 63, 48. radiantibus Sol iustravit aethera *ibid.* 39. ambobus quae mihi carior est 104, 2. si quid carius est 82, 2, 4.
- Odi* et amo 85, 1. odissem te odio Vatiniâno 14, 3. odisse hospitis officium 68, 12.
- Odium*: odio estne Venus novis nuptis? 66, 15. nimio Veneris evirastis corpus 63, 17. Vatiniâno te odissem 14, 3.
- Odor*: odore illam affligit 71, 6. Assyrio fragrantem domum 68, 144. iucundo permulsa domus 64, 285. odores suaves exspirans *ibid.* 87.
- Offero*: obtulit te ales equus 66, 54. obtulerat luctum Minoidi 64, 249.
- Officium* hospitis odisse 68, 12. officio pio se perdidit 75, 6. officiis pro multis munus redditur 68, 150. quantis iuverit *ibid.* 42.
- Offermo*: offirmas te animo 76, 11.
- Oleum*: olei decus eram 63, 64.
- Olfacio*: olfacies unguentum 13, 13. olfacerem os 97, 2.
- Olim* 64, 76. *et al. saep.*
- Oliua* glauca 20, 9. olivam Deliam 34, 5.
- Olivum*: olivo Syrio fragrans 6, 8.
- Olla* ipsa legit olera 94, 2.
- Otus*: olera legit olla ipsa 94, 2.
- Omen*: omine cum bono 61, 66. divino Parcae cecinere carmina 64, 384.
- Omentum* pingue in flamma liquefaciens 90, 6.
- Omnino* si nos vis perdere 98, 5. quod cupis, efficies *ibid.* 6.
- Omnipotens* Iuppiter 64, 171.
- Omnis* furor sit procul a domo 63, 92. omne aevum explicare 1, 6. *et al.* in omni culpa est gaudium 91, 10. *et al.* omnes unius aestimemus affis 5, 3. *et al. saep.* omnia gaudia perierunt 67, 23. *et al.* omnium ilia rumpens 11, 19. *et al.* omnes annos amare paratus sum 45, 4. *et al.* omnia bella devoratis 3, 14. omnibus e meis amicis antistans 9, 1. *et al.*
- Omnivulus*: omnivoli Iovis furta noscens Iuno 68, 140.
- Onus* mens reponit 31, 8. ingratum parentis tolle 68, 142. iugi vitans iuvenca 63, 33.
- Onyx* munera mihi libet 66, 82. vester *ibid.* 83.

- Opacus*: opaca barba hunc facit bonum 37, 19. opaca loca redimita silva 63, 3. per nemora dux *ibid.* 32.
- Opera*: operâ tuâ ocelli meae puellae rubent 3, 17.
- Operio*: operit sopor oculos 63, 37. operire domum 67, 40.
- Opis* Emathiae tutamen 64, 325. opem tulistis 76, 18. ope bona sospites gentem 34, 24.
- Oportet* scribere in vento 70, 4. gignatur Magus 90, 3.
- Oppeto*: oppeteret mortem aut praemia laudis 64, 102.
- Oppido* pusillum caput 54, 1.
- Oppleo*: oppletur regia coetu 64, 33.
- Oppono*: opposita villula ad Austri flatus 26, 2.
- Opprimo*: oppressus casu acerbo 63, 1.
- Opprobrium*: opprobria Romuli Remique 28, 15.
- Opto* ipse valere 76, 25. optas notus esse 40, 6. optavit genitor funera gnati 64, 402. corpus projicere Theseus *ibid.* 82. optavere illum nullae puellae 62, 44. optanti si quidquam obtigit 107, 1. optes pellem avertere 64, 5. optato lumine 66, 79. tempore nati heroes 64, 22. optatae lucas advenere *ibid.* 31. optatos amores animi coniungite *ibid.* 373. hymenaeos *ibid.* 141. optata maritis portans Hesperus *ibid.* 329. optandum quid magis hac vita? 107, 8. optatius quid datur a Diis? 62, 30.
- Opulentus*: opulenta regia 54, 43.
- Opus* aequabat dens 64, 316. faciat aranea 68, 50. foret volare 4, 5.
- Ora* Hellepontia te colit 18, 3. Thessala creat flores 64, 282. orâ purpureâ incinxerat vestem *ibid.* 309. oras in malas cur non itis? 33, 5. in oris maximum montem 66, 43. ceteris ostreosior Hellepontia 18, 4. patriis avectam liquisti 64, 132.
- Oraculum* Iovis aestuosi 7, 5. veridicum accipe 64, 327.
- Oratio*: orationem plenam veneni legit 44, 11.
- Orator* excitat fletum 39, 3.
- Orbis*: orbem totum Oceanus amplectitur 64, 30.
- Orbus*: orba mater flet filium unicum 39, 5. orbium cubile 66, 21.
- Orgia* obscura celebrabant 64, 260. frustra cupiunt audire profani *ibid.* 261.
- Oricillâ* imulâ mollior 25, 2.
- Origo*: origine ex ultima 4, 15.
- Orior*: orienti luce 64, 377. orto sole linquendum cubiculum 63, 67.
- Oro*: oramus, cave despuas, ocelle 50, 19. demonstres ubi sint tenebrae 55, 1.
- Ortus* obitusque stellarum comperit 66, 2.
- Os* utrumne an culum olfacerem 97, 2. iucundum suavior 9, 9. oris aurei Sol 63, 39. ore pudicitiam matris indicet 61, 225. catuli Gallicani 42, 9. clauso 55, 18. ferreo canis 42, 7. floridulo 61, 193. purpureo 45, 12. sicco 43, 3. tristi 65, 24. udo 64, 121. in ora vulgi pervenias 40, 5.
- Oscito*: oscitantes aves mulier ostendit 25, 5.
- Osculatio*: osculationis fegeas 48, 6.

- Osculum*: oscula decerpere rostro mordenti 68, 127.
- Ostendo*: ostendit mulier aves oscitantes 25, 5. se sospitem visere portum 64, 211. ostendere se mortali coetu *ibid.* 386.
- Ostento*: ostentant omnia lectum 64, 187.
- Ostium*: ostia claudite virgines 61, 231.
- Ostreosus*: ostreosior ceteris oris Hellepontia ora 18, 14.
- Otiosus*: otiosum me Varrus duxerat 10, 2. otiosi multum lusimus 50, 1.
- Otium* perdidit reges 51, 15. tibi molestum est *ibid.* 13. otio exultas *ibid.* 14. me recuravi 44, 15.
- Ovile*: ex ovilibus pinguis agnus 20, 12.
- Pacifico*: pacificasset hostia coelestes heros 68, 76.
- Paco*: pacato in thalamo 68, 104.
- Paedico*: paedicabo vos * * post 14, 4. 16, 1. 14. paedicare cupis amores meos 21, 4.
- Palaestrâ* abero? 63, 60.
- Palam* capis, quod cupis 61, 203. habere 25, 8.
- Palatum* obferes 55, 21.
- Palimpsestus*: in palimpsesto relata scripta 22, 5.
- Palleo*: pallentes cucurbitae 19, 13.
- Pallidulus*: pallidulum pedem alluit unda 65, 6.
- Pallidus*: pallidior inauratâ statuâ 81, 4.
- Palliui* remitte meum 25, 6. pertundo 32, 11.
- Palma* non facilis 62, 11. palmis abiernis verrentes aequora 64, 7. infirmis variabunt pectora *ibid.* 352. proceris plangebant tympanâ *ibid.* 262.
- Palmula*: palmulas imbuisse in aequore 4, 17. palmulis volare *ibid.* 4.
- Palor*: palans sonitus 63, 74.
- Palus*: paludis putidae vorago 17, 10. palude emulsâ 68, 110. in cavâ 17, 4. paludes possideat 115, 5.
- Paluster*: palustrem villulam nutrivit 19, 1.
- Pampineus*: pampineâ sub umbra educata uva 19, 14.
- Pampinus*: pampino virente 20, 8.
- Pando*: pandunt oraculum veridicum 64, 326. pandite claustrâ ianuae 61, 76. pandas cur latera exfututa? 6, 13. (nisi malis a *pandare* vid. not. ad h. l.)
- Pango*: quod pepigere viri, pepigerunt ante parentes 62, 28.
- Panis*: panem devolutum ex igne prosequens 59, 4.
- Papaver* luteum 19, 12. 61, 195.
- Papilla*: papillas tradite 66, 81. lusciantes 64, 65. papillis roseis 55, 12. teneris 61, 105.
- Papyrus*: papyre, dicas velim Caecilio 25, 2.
- Par* dies 61, 38. deo 51, 1. connubium 62, 57. est visere *ibid.* 9.
- Parco*: parcunt nihil promittere 64, 146.
- Parens* 61, 57. tremulus *ibid.* 51. parentis prisca praeccepta 64, 159. tremuli tolle onus 68, 142. parenti aetate confesso *ibid.* 119. moesto 64, 210. parentem egregium narras 67, 29. parente cum tuo pulchre tibi est 23, 5.

- parentum est ex parte virginitas 62, 62. gaudia 66, 15. prisco more 101, 7. parentes extinctos 64, 401. *et al.*
- Pareo*: parere parentibus necesse est 62, 61.
- Pario*: parit flores aura Favoni 64, 283.
- Pariter* tecum foror aspernata Pelea 64, 302. morboſi 57, 6.
- Paro*: parat deus excitare rixam 40, 4. paravit is sibi 10, 30. pares nobis novem fututiones 32, 7. paret conjungere somnos 64, 332. paratus sum amare 45, 4. parata est palma 62, 11. — parata crux 20, 18. paratum foris erit 15, 12. habes salire 17, 2. parati tentare omnia 11, 14. parata manent gaudia 76, 5.
- Parſ* virginitatis patri data 62, 63. horum 64, 257. *et al.* mei ego 63, 69. parte ex ſua 17, 18. ex alia 64, 252. infimã inguinum 60, 2. *et al.*
- Parthenice* alba 61, 149.
- Parum* pudicum me putatis 16, 4. *et al.*
- Parvulus* Torquatus 61, 216.
- Parvus*: parvi putare 23, 25. parvã a virgine 66, 26. parva monumenta 95, 9. munera 19, 9.
- Pascor*: paſtus UMBER 39, 11.
- Pascuum* ſeu *Pascua*: in paſcuis delicata capella 20, 10.
- Paſſer* deliciæ puellæ meæ 2, 1. 3, 4. miſelle *ibid.* 16. paſſerem bellum abſtulisti tenebræ *ibid.* 15. *et al.*
- Paſſim* furebant alacres 64, 255. *et al.*
- Patefacio*: patefecit clauſum campum Manlius 68, 67.
- Pateo*: patet egreſſus 64, 185. expenſum in tabulis 28, 6. patente portã 15, 18.
- Pater* divum 64, 299. eſuritionum 21, 1. tugurii 19, 6. patris in ulnã 17, 13. rapinæ 33, 6. patri ſit ſimilis Torquatus 61, 221. ad patrem dulce rideat filiulus *ibid.* 219. *et al. ſæp.*
- Paternus*: paternã dextrã 68, 143. morte funeſta domus 64, 247. paterna bona 29, 18.
- Pathicus* Naſo 112, 2. pathico Mamurrae et Caefari pulchre convenit 57, 2.
- Patior*: patiuntur nec contingi lumine 64, 409. patere tua verbera 63, 81. pati quis poteſt 29, 1. ſi poteſtis 24, 5. nolite 64, 198.
- Patria* ubi te poſitam rear 63, 55. creatrix et genetrix mea *ibid.* 50. patriam adlocuta eſt *ibid.* 49. patria abero? *ibid.* 59.
- Patrimonium*: patrimonia uncta devorare 29, 23.
- Patrius*: patriis ab oris avectam me liquiſti 64, 132.
- Patronus* optimus omnium 49, 7. patrona Virgo 1, 9.
- Patruus* bonus 89, 3. monſtret patruï 78, 6. non verbum facit 74, 6. patruï uxorem perdepiſit Gellius 74, 3. adulterium 78, 6. patruum non ſinit eſſe maritum 88, 3. ex patruo matrem efficere fratres 111, 4. *et al.*
- Paucus*: pauca dicta nuntiate puellæ 11, 15. paucis diebus 13, 2.
- Paulo* ante 66, 51. *et al.*
- Paulum* iſtos mihi commoda 10, 25. adlocutionis 38, 7.
- Pauper*: pauperis heri hortulæ tuor 20, 4. tugurii pater 19, 6.
- Pecca-*

- Peccatum* meum non ulta es
44, 17.
- Pecco*: peccatum a me quid-
quam nemo dicere potest
67, 11.
- Pectus* immite 64, 138. velatum
amictu *ibid.* 64. pectoris con-
dita 66, 74. iras praeporat
frons 64, 194. pectore ex-
puli ruffim 44, 7. recoluit
facta 63, 45. cuncto 64, 92.
ex omni expulit laetitia 76,
22. forti 64, 340. immemori
ibid. 123. ino *ibid.* 125, 198.
intimo 61, 177. laetanti 64,
221. moesto *ibid.* 202. ob-
lito *ibid.* 208. toto *ibid.* 69,
66, 24. pectora putrida 64,
352.
- Pecus*: pecoris hostem stimu-
lans Cybele 63, 77. pecori
ignotus flos 62, 40. pecora
vaga 63, 13.
- Peditum* leve et subtile 54, 3.
- Pejero*: pejerat Vatinius per
confuatum 52, 3.
- Pelagus*: pelagi aestus 64, 127.
marmora 63, 88. truculenta
ibid. 16. undis cingentibus
64, 185.
- Pellis*: pellem auratam Colchis
avertere 64, 5.
- Pello*: pellit vada remis 64, 58.
pelle humum pedibus 61,
14. pellentes vellera Parcae
64, 328. pepulit Sol noctis
umbras 63, 41. pulsae ven-
torum flamine nubes 64, 240.
clementi flamine undae *ibid.*
273.
- Pelluceo*: pellucens rivus 68,
57.
- Pellucidulus*: pelluciduli lapi-
dis deliciis 69, 4.
- Pendeo*: pendebat ex te tota
mente 64, 70. pendens e ver-
ticibus praeruptis Prome-
theus *ibid.* 298. sicula 67, 21.
- Penetratis*: penetrales focos
deseruisse 68, 102.
- Penetro*: penetrabit in Indos
11, 2.
- Penis*: pene senis languido
mollior 25, 3. infesto pueris
15, 9.
- Penite* magis uritur flamma 61,
178.
- Penitus* tota mente laborent
62, 14. exedit cura medul-
las 66, 23. *et al.*
- Penna*: pennis nutantibus im-
pellens aera equus ales 66,
53
- Pennipes* Perseus 55, 25.
- Per* freta impotentia herum
tulisse dicit 4, 18, etc.
- Peraeque* hic et hic attritus
pulvinus 6, 9.
- Perambulo*: perambulabit om-
nium cubilia 29, 8.
- Percello*: perculit Amphitryo-
niades monstra Stymphalia
68, 114. percussae virginis
artus 64, 365.
- Percurro*: percurrit Mela flu-
mine Brixiam 67, 33. per-
current eum raphani 15, 19.
- Perdepro*: perdepro Gellius
patru uxorem 74, 3.
- Perdite* amarem 104, 3. amq
45, 3.
- Perditus*: perdita tota mente
ex te pendebat 64, 70, 177.
perditum ducas quod perisse
vides 8, 2. perditio amore
91, 2. perditus quid esse
potest 42, 14.
- Perdo*: perdit se ipsa mens
75, 6. urbes otium 51, 16.
perdidistis omnia 29, 25. per-
deres cur me male 14, 5. per-
dere si nos vis 98, 5.
- Peredo*: peresus essem languen-
tibus 55, 31.
- Peregrinus*: peregrino labore
fessi 31, 8.

- Perennis*: perenne maneat plus uno seculo 1, 10.
- Perreo*: perit podagrâ 71, 6. perierunt gaudia nostra 68, 23, 95. omnia 76, 9. pereat omne genus Chalybum 66, 48. periret Saturnalibus, optimo dierum 14, 14. perire plurimum 45, 5. perisse quod vides perditum ducas 8, 2.
- Perfero*: perfer obstinatâ mente 8, 11.
- Perfidia*: perfidiâ nulla aetas carmen 64, 323.
- Perfidus* navita 64, 174. perfide 30, 3. Theseu 64, 132.
- Perfundo*: perfundat mentem amore 64, 331. perfudere manus sanguine *ibid.* 400.
- Pergo*: perge, ne remorare 61, 200. linquere *ibid.* 27.
- Perhibeo*: perhibent etc. 64, 76, 124.
- Periculum* tibi non est 61, 87. periculorum casus 23, 11.
- Perjurium*: perjuria nihil curant 64, 148.
- Perjurus*: perjuri Pelopis heres tertius 64, 347.
- Permisceo*: permixta caede tepefaciet flumina 64, 361. malo furore omnia fanda *ibid.* 406.
- Permulceo*: permulcens vestigia lymphis 64, 162. permulsa domus floribus *ibid.* 285.
- Pernicies* vini lymphae 27, 6. perniciem eripite mihi 76, 20.
- Perniciter* exsiluere ignes 62, 8.
- Pernix*: pernici puellae gratum malum 2, 11.
- Pernumerare* basia nequeant curiosi 7, 11.
- Perpetior*: non perpetitur Venus cum requiescere somno 68, 6.
- Perpetuus*: perpetua nox est dormienda 5, 6. perpetuum amorem fore proponis 109, 2. in perpetuum vale 101, 10.
- Perseaepe* victor certamine cursus 64, 341.
- Perscriptum*: perscripta millia illi esse puta 22, 5.
- Persequor*: persequamur eam 42, 6. persequens probra turpia vir 61, 103.
- Per solvo*: per solvit poenam Prometheus 64, 298.
- Per spicio*: perspiceres dolorem meum 50, 17. perspecta tua amicitia exigit 100, 6.
- Pertundo* tunicam palliumque 32, 11.
- Pervenio*: pervenias in ora vulgi 40, 5.
- Pervigilo*: pervigilat abjectis tunicis 88, 2. pervigilet mens anxia 68, 8.
- Pervolvo*: pervolvent Smyrnam incana secula 95, 6.
- Peruro*: perurens intestina misero 77, 3.
- Pes*: pedem malum inde tullitis 14, 22. pallidulum aluit unda 65, 6. inde reflexit 64, 112. tetuli 63, 52. grabi in collo collocare 10, 22. in utrumque incidisset Iupiter 4, 21. pede bello 43, 2. citato 63, 2. candido lecti 61, 115. molli 68, 70. niveo 61, 10. properante 63, 30. vago *ibid.* 86. 64, 278. pedes aureolos transfer limen 61, 167. *et al.* pedibus pelle humum 61, 14. attractis 15, 18.
- Pestilens*: o pestilentem ventum! 26, 5.
- Pestilentia*: pestilentiae plenam orationem legit 44, 12.
- Pestis* amicitiae 77, 6. pestem crudelem natorum interfice 69, 9. perniciemque eripite mihi

- mihî 76, 20. peste crudeli 64, 76.
- Petitor*: in petitorum Antium legit orationem 44, 11.
- Peto* nulla prœmia 66, 86. veniam 15, 2. petebat prospectum ex arce 64, 242. petet quae vir, ne neget 61, 152. petam montes Idomenios? 64, 178. petas dona 68, 14. petat si ipse Iupiter 70, 2. pete nobiles amicos 28, 13. petentes loca aliena 63, 14. petiti copia facta est 68, 39. petendus quis deus magis amantibus? 61, 47.
- Pietas*: pro pietate reddite hoc 76, 26. mirâ parentem naras 67, 29. speratâ 64, 387.
- Piger* sopor operit languore oculos 63, 37.
- Pignus*: pignore quovis contendunt 44, 4.
- Pila* nona a pileatis fratribus 37, 2.
- Pileatus*: a pileatis fratribus pila aona 37, 2.
- Pilosus*: pilosis his dico 17, 10. pilosas nates venditare 33, 7.
- Pilus*: pili non faceret cohortem 10, 13. pili uni (antiq. pr. unius) facit 17, 17.
- Pineus*: pineam taedam manu quate 61, 15. pinea texta 64, 10.
- Pingo*: picta corolla 19, 10. 20, 6.
- Pinguis* agnus 20, 12. pingue omentum 90, 6. solum 68, 110 pingues mensas linquere 62, 3.
- Pinus*: pinum conigeram eruit turbo 64, 106. pinus Peliaco vertice prognatae *ibid.* 1.
- Pipilo*: pipilabat passer ad solam dominam 3, 10.
- Piscis*: pisces saltus Formianus in se habet 114, 3.
- Pistrinum*: pistrino et asino traditur 97, 10.
- Pivita* mala nasi 23, 17.
- Pius*: pii filii ad rogum lugetur 39, 4. pium cruorem desideret ara 68, 79. poetam decet esse castum 16, 3. pium fieri 73, 2. se esse cogitat 76, 2. pio officio mens se perdidit 75, 6. piis antiquis munera ferre 68, 154.
- Placeo*: placet quocunque nomine, lis sancta 34, 21. non placent facta impia Coelicolis 30, 4. placeam ita Caecilio 67, 9. placeat nil tam valde 68, 77. placere tibi velle non studeo 93, 1.
- Placidus*: placidum mare 64, 270.
- Placo*: placabis Venerem festis luminibus 66, 90.
- Plango*: plangebant tympana palmis 64, 262.
- Plangor*: plangore leni resonant cachinni undarum 64, 274.
- Planta*: plantam fulgentem in limine iunixa 68, 71.
- Platanus*: platanio nutanti 64, 251.
- Platea*: in plateâ modo huc modo illuc praetereunt 15, 7.
- Plecto*: plexos coronis flores tulit 64, 284.
- Plenus* aranearum sacculus 13, 8. pleni ruris annales 36, 19. plenam veneni orationem legit 44, 12. plena omnia puellis cognatis 89, 3.
- Ploxeum*: ploxei veteris gingivas habet os 97, 6.
- Plumbum*: plumbo directa membrana 22, 8.
- Plumipes*: plumipedes volatilesque 55, 27.
- Poculum*: pocula collucent mensis 64, 45.

- Podagra tarda* secat 71, 2. *podagrâ* perit *ibid.* 6.
- Poema* feci 50, 16. scribit 22, 16. poemata attingit *ibid.* 15.
- Poena*: poenae veteris vestigia 64, 296. poenam proponis 99, 15. poenâ longâ 40, 8. vindice 64, 192. poenas exsolvere *ibid.* 77. teposcat 50, 20.
- Poenitet* quod egi 63, 73. poeniteat te facti 30, 12.
- Poeta* omnium pessimus 49, 5, 6. poetae pessimi scripta 36, 6. poetae tenero dicas 35, 1. poetam pium decet esse castum 16, 5. poetae pessimi 14, 23. poetis tot cur me perderes *ibid.* 5.
- Pol*: at pol ecce! 20, 19.
- Polio*: politum pulvinar dente Indo 64, 48.
- Pollex*: pollice in prono torquens fufum 64, 314.
- Pollicor*: pollicita es non sine sanguine taurino 66, 34. est Berenice *ibid.* 10.
- Polluo*: polluto corpore amisit puella florem castum 62, 46.
- Pondus*: pondere prono deflectens corpus vitis 62, 51. pondera illa devolvit filice acutâ 63, 5.
- Pono*: posuit me diva novum fidus in antiquis 66, 64. ponitur mihi corolla 19, 10, 20, 6. positam ubi te rear, patria? 63, 55.
- Pons* bonus 17, 5. ponte longo ludere *ibid.* 1. de tuo *ibid.* 8. mittere prorum volo *ibid.* 23.
- Porticulus*: ponticuli adfuls tantis crura 17, 3.
- Fontus*: ponto caeruleo creata 36, 11.
- Poples*: poplite submisso projiciet victimâ corpus 64, 371.
- Populus arida* 20, 2.
- Populus gaudeat* Antimacho 95, 10. populi arbitrio 108, 1. denfi per medium iter transit 68, 60. populo notae sunt rapinae 33, 7. isti 67, 12. populum auscultare *ibid.* 39. populo in tanto 81, 1.
- Porrigo*: porrigens manus Torquatus 61, 218. porrecto senae 67, 6.
- Porro* amare 45, 3. dicite 68, 45.
- Portâ* patente 15, 18.
- Porto*: portas domum periuria 64, 135. portat capella ubera lacte adulta in urbem 20, 11. portans dona Chiron 64, 280. optata maritis Hesperus *ibid.* 329. rex vestigia rixae nocturnae 66, 13. portarentur funera Cretam 64, 83.
- Portus*: portum visere 64, 211.
- Posco*: poposcit puella me decem millia 41, 2.
- Possideo*: possideat tot in uno saltu 115, 4.
- Possum* non reticere 68, 41. potes venditare 33, 8. potest quis hoc videre? 29, 1. potestis si pati 42, 5. possunt soles occidere et redire 5, 4. poterat quantum 84, 4. potui conficere carmen 68, 149. potuisti me ducere 64, 160. potuit res flectere consilium mentis *ibid.* 136. poterit nutrix collum circumdare filo *ibid.* 378. possis videre 22, 20. possit malus invidere 5, 12. possint pernumerare basia 7, 12. possem parare homines 10, 20. posses tacere 6, 3. posset collocare 10, 23. posse fieri aliquem pium ne putes 73, 2. potuisse me maledicere vitae credis? 104, 1. etc.

- Post* (adv.) nulla aetas arguet carmen perfidiae 64, 323. *et al.*
- Post* (praepos.) ponam hiemem edita Smyrna 95, 2. *et al.*
- Posthac* qui iuvenes erunt 24, 3.
- Postmodo* te poeniteat facti 30, 12.
- Postquam* tactus est flos aratro 11, 23. *et al.*
- Postremus*: postrema herâ comprecser fidem coelestum 64, 191. postremo mortis munere te donarem 101, 3.
- Postulo*: postulet se esse parem ferro 66, 42.
- Potens* domus 61, 156. Trivia 34, 15. in amore 100, 8.
- Potior*: poteretur flore novercae 64, 403.
- Potis* mens expromere foetus Musarum 65, 3. *et al.* pote quisquam dicere 67, 11. est 42, 16. *et al.*
- Potius* quoi faveam? 100, 5. potius quam 64, 82.
- Prae* me lovem tenere velle negabas 72, 2. prae se declarant gaudia vultu 64, 34.
- Praeceptus* volutus rivus 68, 95. agitur malum 65, 23. praecipitem quae mens te agit in iambos meos? 40, 2. eijciunt Musae 105, 2. ire in lutum 17, 9. se iecit e vertice 64, 245.
- Praeceptum*: praecepta sacra 64, 159.
- Praecipue* te colit, Priape, Hellespontus 18, 3. multivola mulier 68, 128.
- Praeco*: praeconem qui videt esse cum bello puero 101, 1.
- Praeda* alitibus dabor 64, 153. Pontica 29, 19. reddita mortui 64, 363.
- Praedico*: praedicet dent, te amplius loti bibisse 39, 21.
- Praeestio*: praestitit animus aliquid apisci 64, 145.
- Praemium*: praemia laudis opteteret 64, 102. nulla peto ab indignis 66, 86. talia reddis 64, 157.
- Praeopto*: praecoptarit amorem Theseus 64, 120.
- Praepono*: praepone eum nobis audes 82, 5. praeposuit vos Priapus Fabullo 47, 3.
- Praeportio*: praeportat frons iras pectoris 64, 194.
- Praerumpo*: praeruptos montes conscendere 64, 126. praeruptis versicibus pendens Prometheus *ibid.* 298.
- Praesens* Rhamnusia virgo 64, 297. praesente viro 83, 1. praesentes coelicolae 64, 385.
- Praesertim* quibus esset inrumator Praetor 10, 12.
- Praesides*: praesides dare finibus 61, 72.
- Praesto* fuit clementia 64, 137.
- Praestlo*: praestare omnia Priapo necesse est 19, 18.
- Praeter* omnes 37, 17.
- Praeterea* litus et insula nullo tecto sola 64, 184. *et al.*
- Praetereo*: praetereunt modo huc modo illuc 15, 8. praeterire impetum trabis 4, 4. praetereunte aratro tactus flos 11, 23.
- Praeterquam* 81, 3.
- Praetextatus*: praetextate 61, 182.
- Praetor* inrumator 10, 13. praetorem meum securus 28, 9. praetoribus nihil esse cur etc. 10, 10.
- Praetrepidans*: praetrepidans mens 46, 7.
- Praevaleo*: praevaleo nil ista tacere 6, 12.

- Praeverto*: praeveteret vestigia
cervae 64, 342.
- Pransus* iaceo 32, 10.
- Pratum*: prati iugera 115, 1.
ultimi flos 11, 22. prata in
se habet saltus 114, 3.
- Precor*: precari festertia cen-
tum desine 23, 26.
- Premo*: premunt me vestigia
divum 66, 69.
- Prendo*: prendi femellas om-
nes 55, 7.
- Pretium* accipiunt 110, 2. pre-
tio cum magno et malo cre-
dite amice 77, 2.
- Prex. Preces*: prece Pollucis
implorata 68, 65. preces ca-
ve despuas 50, 18. nostras
valuisset video 116, 6.
- Primaevus*: primaevi nati fu-
nera 64, 402.
- Primitus. Primitu* vere ponitur
mihi corolla 19, 11.
- Primores* Argivorum viros ad
se ciebat Troja 68, 87.
- Primum* tum se cernit deser-
tam Ariadne 64, 56. *et al.*
- Primus*: prima Argo imbuat
Amphitriten cursu 64, 11.
primum digitum adpetenti
passeri dare? 2, 3. primo ab
illo omnia bona nata 68,
158. a carmine digressus 64,
116. tempore *ibid.* 171. pri-
ma bona paterna lancinata
sunt 29, 18.
- Princeps* Chiron advenit 64,
279.
- Principium*: principio 66, 49.
68, 157.
- Prior* illam non attigerat 67,
20. priora benefacta 76, 1.
- Priscus*: prisci parentis prae-
cepta 64, 159. prisco more
101, 7. priscis hominum fi-
guris variata vestis 64, 50.
- Pristinus*: pristina vota 66, 38.
- Prisus* haec fuere 4, 25. *et al.*
- Pro* dulci vita reddis praemia
64, 157. pietate mea 76, 26.
puella solvite votum 36, 2.
et al.
- Probus*: proba et pudica 42, 24.
— *probe* nosti 22, 1.
- Probrum*: probro turpi 91, 4.
probria turpia 61, 103.
- Procrax* locutio Fescennina 61,
126.
- Procedo*: procedunt undae 64,
274.
- Procella* turbida rapacior 25,
4. procellae ventosae 64,
59.
- Procerus*: proceras laurus tu-
lit 64, 290. proceris palmis
plangebant tympana *ibid.*
262.
- Proclivus*: proclivas undas in-
citat Zephyrus 64, 271.
- Procreo*: procreavit num te
leaena? 60, 3.
- Procul* prospicit 64, 61. reful-
gent *ibid.* 276. *et al.*
- Procurro*: procurrit malum e
gremio virginis 65, 20. pro-
currere in undas 64, 128.
currus conspexit *ibid.* 390.
- Prodeo*: prodeat ultra 88, 7.
prodeas, nova nupta 61, 80.
etc.
- Prodo*: prodere me non dubi-
tas 30, 3. prodita 64, 190.
- Produco*: producere foedus to-
ta vita 109, 5.
- Proelium*: proelia torva 66, 20.
- Profanus*: profani frustra cu-
piunt audire orgia 64, 261.
- Præfero*: proferre querelas ex-
tremis medullis 64, 196.
- Proficio*: proficimus nil 42, 21.
proficere si quid potestis:
ibid. 23.
- Profiscor*: profecti ab auspi-
cio bono 45, 19. profectos
a domo viae variae reportant
46, 10.

- Profos*: profantes Parcae 64, 383.
- Profundo*: profundit sanguinem 20, 15. profudit voces pectore 64, 202.
- Profundus*: profunda vorago 17, 11.
- Progenies* clara Phthiae 66, 44. magna Iovis 34, 6.
- Progigno*: progignunt myrtos Eurotae flumina 64, 89.
- Prognatus*: prognatae pinus 64, 1.
- Proh!* 66, 33.
- Projicio*: projicies fructus amoris 55, 19. projiciet corpus 64, 371. projicere corpus *ibid.* 82.
- Proin* viator vereberis hunc deum 20, 16.
- Promitto*: promisti mihi 110, 3. promittere nihil parcunt 64, 146. possit 109, 3. promississe 110, 5. promittens munuscula divis 64, 104.
- Promissum*: promissa irrita 64, 59. dedisti *ibid.* 139.
- Pronus*: prona cadit pinus 64, 109. pronum mittere 17, 23. pronâ de valle volutus rivus 68, 59. prono decursu agitur malum 66, 23. pollice 64, 314. pondere 62, 51. vomere 64, 40.
- Prope* vicinus 19, 20. *et al.*
- Propero*: properare novum mate 66, 45. properans pubes Graeca 68, 101. properante pede 63, 30.
- Properus*: propero pede sequuntur 63, 34.
- Propinquus*: propinqui 41, 5.
- Propono*: proponis amorem perpetuum fore 109, 1. poenam 99, 15.
- Proprie* gratum hoc est animo 107, 2.
- Propter* fluminis undas 64, 281.
- Proscindo*: proscidit aequor carina 64, 12.
- Prosequor*: prosequens panem 59, 4.
- Profilio*: profilit rivus e lapide 68, 58. virgo 65, 22.
- Prospecto*: prospectans Ariadne litore 64, 52.
- Prospectus*: prospectum petebat ex arce 64, 242.
- Prosper* f. *Prosperus*: prospera aetas 64, 238.
- Prospicio*: prospicit procul 64, 61.
- Prosterno*: prostravit saevum Theseus 64, 110. prosternet corpora ferro *ibid.* 356. prosternens messor aristâs *ibid.* 254.
- Prostituto*: prostituit se toto corpore meretrix 110, 8.
- Profum*: profuisset aere Bithynia 10, 8.
- Protendo*: protenderet scienti oculorum 64, 127. protendens brachia 66, 10.
- Provincia* mala 10, 19. narrate esse bellam 43, 6.
- Proximus* Hydrochoi fulgeret Oarion 66, 94.
- Pruria*: prurit cum matre et sorore 88, 21. pruriat 16, 9.
- Pubes* Graeca 68, 101. Thessala 64, 268. pubis Argivae robora *ibid.* 4.
- Pudenter* excipio 15, 13.
- Pudeo*: pudet fateri 6, 5. pudentem veniam peto 15, 2.
- Pudice* conserves puerum 15, 5.
- Pudicitia*: pudicitiam indicet ore 61, 224.
- Pudicus*: pudicâ et proba 42, 24. 76, 24. pudico dum licet 21, 12. pudicae est non promississe 110, 5. pudicum parum me putatis 16, 4. pudici parum versiculi *ibid.* 8.
- Pudor* ingenuus 61, 81.

- Puella* bella 69, 8. 78, 4. candida 35, 8. delicatior haedo 17, 15. doctior Sapphicâ Musa 35, 16. pessima 36, 9. viridissimo flore 17, 14. *et al.* puellae discordis secubitu 64, 380. meae ocelli 3, 17. passer 2, 1. 3, 3, 4. puellae purae impura conjunxit suavia 78, 7. pernici gratum malum 2, 11. *et al.* puellam castam donare iuveni 62, 23. mente incensam iactatis 64, 97. puellâ candidâ 13, 4. puellae lacteolae 55, 17. multae 62, 42. nullae *ibid.* 44. pessimae 55, 10. puellarum quidquid est 37, 4. puellis cara virgo 62, 47. cognatis 89, 3.
- Puellula*: puellulae mitte brachiolum 61, 82. puellulam collocare *ibid.* 188. floridam dedis iuveni *ibid.* 57. puellularum focii rivales 57, 9.
- Puer* disertus leporum 12, 9. minister Falerni 27, 1. sancte 64, 95. *et al.* pueri bimuli instar 17, 12. dulcis 45, 11. puerum conferses pudice 15, 5. puero bello 78, 4. 106, 1. pueri integri 34, 2, 3. multi 62, 42. nulli *ibid.* 44. *et al.* pueris non dico 16, 10. non neget nuces 61, 128. bonis malisque 15, 10. *et al.*
- Puerpera*: puerperis dolentibus dicta Lucina Iuno 34, 14.
- Puerperium* falsum 62, 48.
- Pugillare* *et Pugillar*: pugillaria vestra 42, 5.
- Pugno*: ne pugna, virgo, cum conjugate 62, 59. pugnare non aequum est *ibid.* 60. duobus *ibid.* 64. pugnata bella 37, 13.
- Pulcher* es 61, 198. est Lesbius 79, 1. hic *ibid.* 3. — pulchrior femina 61, 88. pulcherrima Laodamia 68, 105. Neptunine 64, 28. tota est Lesbia 86, 5.
- Pulchre* concoquitis 23, 8. conuenit 57, 1, 10. tibi est 23, 5.
- Pulvinar* geniale 64, 47. complexa vestis velabat amictu *ibid.* 267.
- Pulvinus* attritus 6, 9.
- Pulvis* levis bibit dona 66, 85. pulvis pr. *pulveris* numerum subducit 61, 206. (vid. Var. Lect.) pulvere infuso foedare canitiem 64, 224.
- Pumex*: pumice arida expositum libellum 1, 2. omnia aequata 22, 8.
- Puppis*: puppi cita decurrere vada salsa 64, 6. puppes Cecropiae *ibid.* 172.
- Pupula* ipsa cupit 63, 56.
- Pupulus*: pupulum trufantem puellae deprendi 56, 5.
- Purgo* me tibi 99, 5. purgatur vinea rastris 64, 39.
- Puriter* egi vitam 76, 19. lavit dentes 39, 14.
- Purpura* tincta fuce Conchyli 64, 49.
- Purpureus*: purpureâ luce 64, 276. orâ vestem incinxerat *ibid.* 309. veste consternens cubile *ibid.* 163. purpureo ore 45, 12.
- Purus*: pura vestis 68, 15. purae puellae conjunxit suavia impura 78, 7. purior salillo culus 23, 19.
- Pusillus*: pusillum caput 54, 1. pusilli moechi 37, 16.
- Putidus*: putida moecha 42, 11, 12. etc. putidae paludis vorago 17, 10. putida Vetri 98, 1.
- Puto* 15, 13. 22, 4. putas hoc falsum esse 12, 4. putat iocum

- cum me esse 42, 3. putatis me male marem 16, 13. parum pudicum *ibid.* 3. putavi quidquam referre 97, 1. ne putes dicta ex animo effluxisse 65, 18. me odisse hospitis officium 68, 12. putemus quid hoc esse? 22, 12. 97, 11. putarem te constantem 91, 3. puta me factum Harpocratem 102, 4. putare solebas 1, 4. 37, 5. 73, 2. parvi 23, 25. putandum non satis hoc est 42, 15.
- Putridus*: putrida pectora 64, 352.
- Qua* Nilus colorat aequora 11, 17. *et al.*
- Quaecumque* aliquid reperitur 67, 13. *et al.*
- Quadragesima* arvi iugera 115, 2.
- Quadrivium*: in quadriviis glubric Lesbia Remi nepotis 58, 4.
- Quaerito*: quaeritando te perelus essem 55, 32.
- Quaero* non illud 76, 23. quaeris quot basia sint satis? 7, 1. quaerit nemo 67, 17. quaeritis quae sit? 42, 7. quaerunt vocationes 47, 7. quaesivimus te in campo minore 55, 3. quaerens te, Ariadne, Iacchus 64, 254. quaerere ferri venas 66, 49. quaerendum unde etc. 67, 27.
- Quaeso*, commoda mihi istos 10, 23. deline 103, 3.
- Qualis* concordia 64, 337. fama 61, 227. sit 41, 8. rivus profilit 68, 57. Venus 61, 17. qualem rictum mulae cunius habet 97, 7. luctum 64, 248. quale ferunt Graji lolum sicari 68, 109. quali flatu 64, 270. mente *ibid.*
200. spe nitar *ibid.* 177. quales myrtos progignit Eurotas *ibid.* 89. qualia carmina 65, 13. qualibus fluctibus 64, 97.
- Qualiscumque*: quaecumque hoc libelli est 1, 9.
- Quam* magnus numerus arenae 7, 3. *et al.*
- Quamprimum* 64, 237.
- Quamquam* me premunt vestigia Divum 66, 69.
- Quamvis* puella euntem millies revocet 35, 8. fordida res (pr. *valde, admodum*) 12, 5. *et al.*
- Quando*: si quando dicere vellet 84, 1.
- Quandoquidem* patris rapinae sunt notae populo 33, 6. *et al.*
- Quantò* optimus omnium patronus 49, 7.
- Quantum* — tantum 37, 12. *et al.*
- Quantumvis* invenies, quare sit macer 89, 6.
- Quantus*: quantum est hominum beatorum 9, 10. venustiorum 3, 2. poterat 84, 4. sceleris suscipiat 88, 4. video 28, 11. quanta gaudia veniunt hero 61, 117: quantos timores tulit corde 64, 99. quantis officiis iuverit 68, 22.
- Quare* habe tibi, quicquid hoc libelli est 1, 3. *et al.*
- Quasi* omnia tuta forent 30, 8. *et al.*
- Quaeso*: quaesivisse me tussis 44, 14.
- Quatio*: quatiunt faces comas 61, 78, 99. quatiebant thyrsos 64, 257. quare iubant 63, 83. tacciam 61, 19. quatiens terga tauri 63, 10. quatiens brachia quercum

- eruit turbo 64, 105. quati-
entes corpora Parcae *ibid.*
306.
- Quo:** quit nulla domus libe-
ros dare sine te 61, 66. que-
unt nec audire nec reddere
voces 64, 166. queam nec
bene velle tibi 75, 7. queat
terra praesides dare finibus
61, 72, 73.
- Quercus** arida 19, 3. complec-
tens corpus 64, 308. querc-
cum quatientem brachia
eruit turbo *ibid.* 106.
- Querela:** querelas audite 64,
195. multas expromam *ibid.*
223. querelis extremis *ibid.*
130. multis 66, 19.
- Queror:** querendum est etiam
atque etiam 63, 61.
- Questus:** questu ficto carpere
62, 36. questibus invidit Fors
aures 64, 170.
- Qui** sis, fama loquetur 78,
10. *etc.*
- Quicumque:** quocumque no-
mine placet 34, 21.
- Quidam:** quendam praeterea
addebat 67, 45. *et al.*
- Quidem:** et quidem omnes
pusilli 37, 15.
- Quies:** quiete in molli abit
furor animi 63, 38. 80, 3.
reconditâ senet phaselus 4,
26. ocellos tegeter fomus
50, 10.
- Quilibet,** qui puriter lavit den-
tes 39, 14. *etc.*
- Quin** animum offirmas 76, 11.
et al.
- Quindecim** millia 26, 4.
- Quingenta** millia 95, 3.
- Quis** tantus deus? 66, 31. *et*
al. quid ad me? 10, 31. *et al.*
- Quisquam** caput unctius refer-
ret 10, 11. *et al.*
- Quisque:** quod quisque min-
xit 39, 18. *et al.*
- Quisquis** de meliore nota 68,
28.
- Quivis** sentiat et videat 67, 16.
- Quo** me referam 64, 177. *et al.*
- Quomodo** se haberet 10, 7.
- Quondam** tibi fulsere soles can-
didi 8, 3. *et al.*
- Quoniam** capis quod cupis 61,
203. *et al.*
- Quoque:** tu quoque noli 8, 9.
- Quot** estis 42, 1. *et al.*
- Quotannis** magis beata esset
19, 4.
- Quoties** fuit, toties *etc.* 71, 5.
- Rabidus** furor 63, 38. rabidos
alios age *ibid.* 93.
- Rabies:** rabie ferâ carens ani-
mus 63, 57. furenti *ibid.* 4.
rapidâ *ibid.* 44.
- Radicatus** exturbata pinus 64,
103. fagos tulit *ibid.* 289.
- Radio:** radiantibus oculis Sol
lustravit aethera 63, 39.
- Radix:** radice contingit vitis
flagellum 62, 52.
- Ramulus:** ramulis floridis eni-
tens myrtus 61, 22.
- Ramus:** ramorum sub umbris
conciavit Daulias 65, 13.
- Rapax:** rapacior procellâ tur-
bidâ 25, 4.
- Rapidus:** rapidi solis nitor 66,
3. Tritonis hera 64, 396. ra-
pidum animum incitat 63,
85. salum tulistis *ibid.* 16.
rapido Helleponto 64, 359.
rapidâ aquâ scribere 70, 4.
rabie 63, 44. rapidae Gallae
ibid. 34.
- Rapina:** rapinae patris notae
sunt populo 33, 6. rapinas
malas abstinete 19, 19.
- Rapio:** rapis ad virum virgi-
nem 61, 3. rapere coenam
de rogo 59, 3.
- Rapto:** raptabant membra e
iuvenco 64, 258.

- Raptus*: raptu Helenae 68, 87.
Rarus: rarae vestis munere labefactes illam 69, 3. rara furta feremus herae 68, 136.
Rasilis: rasilem subi forem 61, 168.
Ratio mutanda est 42, 22. fugae nulla 64, 186. me fugit 10, 29.
Ratis vecta ad litora 64, 121. rate celeri vectus Atys 63, 1.
Raucifonus: raucifonos bombos efflabant cornua 64, 264.
Reboo: reboant tympana 63, 21.
Recedo: recessit regia opulenta 64, 43.
Recentis: recente sanguine terram maculans 63, 7.
Recipio: recepit Theseus lucrum 64, 249. recepto (antiquum pro *recepto*) nefaria Sexti scripta 44, 19.
Recolo: recoluit pectore facta Atys 63, 45.
Reconditus: reconditâ quiete fenet phaselus 4, 25. reconditorum saltuum domina 34, 11.
Recoquo: recocto feni omnia displicere vellem 44, 5.
Recordor: recordanti homini priora benefacta 76, 1.
Recrepo: recrepant cymbala 63, 29.
Rector: caelestum annuit 64, 204.
Rectus: recta est mihi Quintia 86, 2. recto stipite proceras laurus tulit 64, 290. rectos homines parare 10, 20.
Recumbo: recumbat pons in palude 17, 4.
Recurro: recuravi me 44, 15.
Reddo: reddis praemia 64, 157. reddidit Gellius patrum Harpocratem 74, 4. redde, moecha, codicillos 42, 11.
et al. reddite mi hoc, dii 76, 26. reddere voces 64, 166. reddens mutua 50, 6. redditur munus 68, 150. reddita coetu caelesti 66, 37. praeda morti 64, 363. redditum votum 36, 16. reddite mi gnate 64, 217.
Redeo: redire quenquam negant 3, 12. soles possunt 5, 4.
Redimitio: redimita capillo frons 64, 193. corollis domus 63, 66. redimita silvis loca *ibid.* 3.
Reditus: reditum seruat in nemora 63, 79. retulit ad valda *ibid.* 47. retulisset 66, 35.
Reduco: reducis te istinc 76, 11. reducens finum nudum 55, 11.
Redux: reducem te sistet aetas 64, 238.
Refero datum lucello 28, 2. refert te nobis 107, 5. refert ver tepores 46, 1. referam quo me? 64, 177. referret quisquam caput unctius 10, 11. referre quicquam non putavi 97, 1. referens nova nuntia 63, 75. — relata in palimpsesto scripta 22, 6.
Refugio: refectus ago tibi gratias 44, 16.
Refugio: refugitemus eam 42, 6. refugitate eam *ibid.* 10.
Reflecto: reflexit pedem 64, 112. reflectens caput Acme 45, 10.
Refringo: refringit virgulta pede 63, 86.
Refulgeo: refulgent procul undae 64, 276.
Regalis: regali gazâ gaudet domus 64, 46.
Regia oppletur coetu 64, 33. opulenta *ibid.* 44.
Regina 66, 39, 89. mea me docuit *ibid.* 19.

- Regius** : regia coma 66, 93. virgo 64, 87. regiae chartae 22, 6. regia tecta vestibuli 64, 277.
- Reglutino** : reglutina ab unguibus 25, 9.
- Rego** : regis quae Golgos 64, 96. regens vestigia filo 64, 113.
- Rejicio** : rejectâ veste tradite papillas 66, 81.
- Relego** : relegans Triviam sub saxa 66, 5.
- Religio impia** Perfarum 90, 4.
- Religo** : religat iuga Cybele 63, 84. religasset funem navita 64, 174.
- Relinquo** : reliqui patrem 64, 180. reliquit me solam Thefeus *ibid.* 200. relinquens moenia Novi Comi 35, 3. patriam 63, 51. 64, 300.
- Remigium** : remigio torta unda 64, 13.
- Remitto** : remittit agnus gravem aere dextram 20, 13. remitte pallium mihi 25, 6, 9. linteum 12, 11.
- Remoror** : remoratus es non diu 61, 201. ne remorare *ibid.* 200.
- Removeo** : remota sit herba a facello 19, 8. remota a mea domo 63, 58.
- Remugio** : remugit tympanum 63, 28.
- Remuneror** : remunerabor te suppliciis 14, 20.
- Remus** : remos lentos gurgite incurvans 64, 183. remis pellit vada *ibid.* 58.
- Renideo** : renidet Egnatius 39, 2, 4, 6, 7. renidere te nollem *ibid.* 50.
- Renovo** : renovamus veteres amores 96, 3.
- Reor** : rear ubi te, patria, positam? 63, 55.
- Repente** ut mihi visum est 10, 3. *et al.*
- Reperio** : repererit si suavia 79, 4. reperitur quacumque aliquid 67, 13. reperta est fides 75, 4. repertum munus 14, 8.
- Repono** : reponit mens onus 31, 8.
- Reporto** : reportant diverse profectos variae viae 46, 10.
- Reposco** : reposcat Nemesis poenas 50, 20.
- Requiesco** : requiescant omnibus aures 84, 7. requiescet hospes in aedibus nostris 64, 176. requiescere molli somno 68, 5.
- Requiro** : requiris, quare id faciam 85, 1. requirunt tacitâ mente 62, 37. requireret nec te 8, 13. requirere ventorum cursum 55, 28. requirant secum meditata 62, 12. requirens, uti possem mittere carmina 116, 1.
- Res** nulla ineptior inepto risu 39, 16. multo acrior 83, 5. ridicula et iocosa 56, 4. nullane potuit flectere consilium 64, 136. re in sua occupati 15, 8. aliquâ 22, 19. hac *ibid.* 13. in quâ 68, 41. rerum quid geritis? 28, 4. res egregias saltus habet 114, 2. rebus his laetor 66, 25.
- Resideo** : resident maculae 57, 5. residebant vertice vittae 64, 310.
- Resolvo** : resolvens iuga Cybele 63, 76.
- Resono** : resonant undae 64, 274. resonante undâ 11, 3.
- Respecto** : respectet amorem meum 11, 21.
- Respergo** : respergas dextram sanguine 64, 230. respersum caede

- caedē fraterna iuvenem *ibid.* 181.
- Respondeo*: respondi id quod erat 10, 9. respondere decebit 62, 18.
- Restituo*: restituis te mihi 107, 4. restituam naufragum a mortis limine 68, 4. restitutus si essem 36, 4.
- Restituor* Tethyi canae 66, 7.
- Restringo*: restrictus membra ūlici 64, 297.
- Reticeo*: reticere non possum 68, 41.
- Retineo*: retinebat laeva colum 64, 312. retinens arces Diva 64, 8. vertice mitram Ariadne *ibid.* 63. retinentem natam avellere matris complexu 62, 22.
- Retono*: retonent loca fremitu 63, 82.
- Retrabo*: retrahis te 30, 9.
- Revello*: revulsa brachio mentula 20, 20.
- Revertor*: revertens saepe Hesperus 62, 34.
- Revincio*: revinciens mentem amore 61, 33.
- Reviso*: revisens in templo pater Divum 64, 388.
- Revoco*: revocet euntem puella 35, 9.
- Reus*: rei ad subsellium ventum est 39, 2.
- Rex novo auctus hymenaeo* 66, 11. regis injusti tecta 64, 75. reges perdidit otium 51, 15.
- Rhapharrus*: rhaphani et mugiles percurrent eum 15, 19.
- Rictus*: rictum habet talem, qualem etc. 97, 7.
- Rideo*: risi nescio quem 53, 1. risit domus odore 64, 285. ride Cato 56, 3. ridere quid quid est cachinnorum 31, 14. rideat Torquatus ad patrem 61, 219. ridentem ore catuli Gallicani 42, 9.
- Ridiculus*: ridicula res 56, 4. o ridiculam rem *ibid.* 1.
- Rigidus*: rigidā mea hunc cecidi 56, 7.
- Risus* maximi munus 17, 7. risu inepto nulla res ineptior 39, 16.
- Rito* carpabant manus laborem 64, 311.
- Rivalis*: rivales focii puellarum 57, 9.
- Rivus* pellucens 68, 57. rivi Phrygii manabunt sanguine 64, 345.
- Rixa*: rixae nocturnae vestigia 66, 13. rixam vecordem excitare 40, 4.
- Robigo* squalida 64, 42. robigne scabra tangat aetas nomen 68, 151.
- Robur* eruit turbo indomitus 64, 107. robora pubis Argivae *ibid.* 4.
- Robustus*: robusto collo subternens brachia 64, 333.
- Rogo*: rogabis deos 13, 13. rogabit invitam 8, 13. rogari morari 35, 10. rogare solet puella 41, 7. rogaberis nulla nocte 8, 14.
- Rogus*: ad rogi filii lugetur 39, 4. de rogo caenam rapere 59, 3.
- Roscidus*: roscido humore nutriunt deae myrtum 61, 24.
- Rosens*: roseo conchyli fuce tincta purpura 64, 49. rosea labella 80, 1. roseis labellis abiit sonitus 63, 74. papillis 55, 12.
- Rostrum*: rostro mordenti oscula decerpere 68, 127. profcidit aequor navis 64, 12.
- Rubeo*: rubent ocelli fiendo 3, 18. rubens arista 20, 7. uva 19, 14.

- Rubex*: rubra lora 22, 7. supercilia 67, 46.
- Rubor* conscius 65, 24. ruborem exprimamus ore canis ferreo 42, 16.
- Rudens*: rudentes intorti sustollant vela 64, 235.
- Rudis*: rudem Amphitriten imbuuit cursu Argo 64, 11.
- Ruina*: ruinas graves non timetis 23, 9.
- Rumor*: rumores senum severiorum 5, 2.
- Rumpo*: rumpens ilia omnium 11, 20. rupta ilia 80, 7.
- Ruo*: ruentes Delphi ex urbe 64, 393.
- Rupes* Trinacria 68, 53. rupis Thelpiae specus 61, 28. sub rupe sola 64, 154.
- Rursum* reditum tetulit 63, 47.
- Rursus* altera hiems 68, 82. *et al.*
- Rus*: iuris pleni annales 36, 19. rure inficero 22, 14. rura colit nemo 64, 38.
- Ruffus*: ruffam gingivam defricare 39, 19.
- Rusticus*: rustice Vetti 54, 2. rusticâ arte 20, 1. securi conformata quercus 19, 3. tecta 34, 19.
- Rutilus*: rutilam quate iubam 63, 83.
- Sacculus* plenus araneorum 13, 8.
- Sacellum*: sacello a meo sit remota herba 19, 8.
- Sacer* alarum hircus 71, 1. sacrum libellum 14, 12. sepulcrum 7, 6. sacro sanguine 68, 75.
- Sacro*: sacratum illorum iure me invenies 102, 3. sacratio Iovis templo 55, 5.
- Sacrum*: sacra annua 64, 389. sancta agitant 63, 24. fuscipiantur 17, 6. sacris tuis quae careat 61, 71.
- Saepe* vidistis eam rapere cognam 59, 2. etc.
- Saevitia*: saevitiae nostrae tantillum demere nequeo 99, 6.
- Saevus* esto et indomitus 103, 2. saeva Fors 64, 169. saevi Boreae flatus 26, 3. Leonis lumina 66, 66. saevum prostravit Theseus 64, 110. monstrum *ibid.* 101. saeva praecpta *ibid.* 159. saevis factis *ibid.* 203.
- Sagittâ* certâ perculit monstra Stymphalia 68, 113.
- Sagittifer*: sagittiferos in Parthos penetrabit 11, 6.
- Sal*: salis mica 86, 4. fluctus 64, 67. tremuli undas *ibid.* 128. salem ac leporem habent 16, 7. non sine sale coenam attuleris 13, 5.
- Salaputium* discretum 53, 5.
- Salax* taberna 37, 1.
- Salillum*: salillo purior cibus 23, 19.
- Salio*: salire paratum habes 17, 2.
- Saliva* a te abest 23, 16. spurca 78, 8. 99, 10.
- Salsus*: salsum hoc esse putas? 12, 4. salte 14, 16. falsa vada 64, 6.
- Saltem* nunc committite animos 62, 17.
- Saltus*: saltum laudemus 114, 6. saltu Formiano dives *ibid.* 1. saltu in uno 115, 4. saltuum reconditorum domina 34, 11. saltus possideat 115, 5.
- Salum* rapidum tulistis 63, 16.
- Salus* una haec est 76, 15.
- Salvo*: salutant me deum 19, 5.
- Salvo*: salve ianua 67, 2. Sirmio 31, 12. salvete heroes! 64, 23.

- Sanctus*: sancta sis nomine quocunque placet 34, 22. Venus 68, 5. sancti Itoni incolae 64, 228. sanctae amicitiae foedus 109, 6. Veneri 36, 3. sanctam fidem violasse 76, 3. sanctum Idalium quae colis 136, 12. sancte puer 64, 95. sancta conjuge *ibid.* 299. sancta sacra 63, 24. sanctis Divis decedere 64, 269.
- Sane* non illepidum scortillum 10, 4. 43, 4.
- Sanguis*: sanguinem profundit 20, 15. sanguine linit hirculus aram 19, 15. fraterno perfudere manus 64, 400. recente maculans terram 63, 7. sacro 68, 75. tauri respergas dextram 64, 230. taurino 66, 34. Teucro 64, 345.
- Sanus*: sana non est puella 41, 7. esset 83, 4.
- Sapio*: nec sapit instar pueri 17, 12. si sapiet 35, 7.
- Sarcinula*: sarcinulis aptis et expeditis 28, 2.
- Sat* es beatus 23, 27.
- Satio*: satiata est libido 64, 147.
- Satis* lusimus 61, 232. *et al. saepp.*
- Satur* si id faceres 21, 9. perundo tunicam 32, 10. faturum cor 48, 4.
- Saturo*: faturasset hiems amorem 68, 83. saturata lumina figurâ gnati 64, 220.
- Saucius*: faucia volvebat animo curas 64, 251.
- Saxeus*: saxea effigies 64, 61.
- Saxum*: saxa Latmia 66, 5.
- Scaber*: scabra robigine tangat aetas nomen 68, 151.
- Scabies* famerque Memmi 47, 2.
- Scando*: scandere montem. Pimphaeum 105, 1.
- Scelera*: scelerare divos penates 64, 405.
- Scelestus*: scelesta puella 8, 15. sceleste 15, 15.
- Scelus*: sceleris aliquid 91, 10. quantum suscipiat 88, 4. quicquam *ibid.* 7. scelere nefando imbuta tellus 64, 398.
- Scilicet* ad Carullum misisti libellum 14, 17.
- Scio*: scis ecquid? 88, 4. scit praedam Fagus 29, 20. scimus haec tibi cognita 61, 146. scitis quam curam mihi dederit 68, 52. sciant Parcae *ibid.* 85. sciat tantum esse basiorum 3, 13. ne sciamus *ibid.* 11. non scire studeo 93, 2. nec laborat 67, 17.
- Scipio*: scipionibus frontem tabernae scribam 37, 10.
- Scomber*: scombris dabunt tunicas Volusi annales 95, 8.
- Scopulus*: scopulorum e vertice 64, 245.
- Scortillum* non illepidum 10, 3.
- Scortum*: scorti febriculosi nescio quid 6, 5.
- Scribo*: scribis turpe esse Catullo 68, 27. scribit poema 22, 16. scribam scipionibus frontem tabernae 37, 10. scribere in vento et aqua 70, 4. scribens versiculos 50, 4.
- Scrinium*: scrinia librorum 14, 18.
- Scriptum*: scripta pessimi poetae 36, 7. nefaria 44, 18. scriptorum copia 68, 33. veterum *ibid.* 7.
- Scurra* qui modo videbatur 22, 12.
- Secedo*: secedent sensus a corpore 64, 129.
- Secernere*: secretus flos 62, 39.

- Seculum* insipiens et infiectum 43, 8. seclis incommoda 14, 23. seculo plus uno maneat 1, 10. secula incana 95, 6. omnia te noscent 78, 9. seclorum tempore nimis opitato 64, 22. seclis obliviscen-
tibus 68, 43.
- Seco*: fecat si quem merito podagra 71, 2.
- Secta*: sectam meam executae 63, 15.
- Sectar*: nec sectare quae fugit 8, 10.
- Secubitus*: secubitu puellae moesta mater 64, 381.
- Secubo*: secubare a papillis 61, 105.
- Secundus* Iupiter 4, 21. secunda aura 68, 64. secundae fortunae signa ferre 64, 222.
- Secundus*: secunda praeda Pontica 29, 19. secunda centum basia 5, 8.
- Securis*: securi supernata alnus 17, 19. rusticam fabricata quercus 19, 3.
- Sed* tamen 65, 15. *et al.*
- Sedeo*: sedet in sella curuli Nonius 52, 2. sedetis continenter 37, 6. sedens adversus 51, 3.
- Sedes* Roma mihi est 68, 35. sede Pisauri moribunda 81, 3. sedes splendent auro 64, 43. sedes ad superbas venit *ibid.* 85. vestras incolat amor 66, 88. *et al.* sedibus in mediis 64, 48. flexerunt artus *ibid.* 304. requiescet hospes *ibid.* 176.
- Seges* osculationis 48, 6.
- Sella* curuli sedet Nonius 52, 2.
- Semel* cum occidit lux 5, 5.
- Semen* adulterio foecundum 113, 4. semine sterili natus 67, 26.
- Semibisus*: semihante labello rideat puer 61, 220.
- Semilautus*: semilauta crura 54, 2.
- Seminortuus*: semimortua membra 55, 15.
- Semirafus*: semirafus ab ustore tunderetur 59, 5.
- Semita* vos feret 19, 21.
- Semitarius*: semitarii moechi 37, 16.
- Semper* ferens munera 19, 9. etc.
- Senecta*: senectae extremae fine 64, 217.
- Senectus* cana Cornini 108, 1.
- Seneo*: fenet quiete phaselus 4, 26.
- Senesco*: fenescit virgo inculta 62, 56.
- Senex* tenuit fedes 67, 4. senis pene languido 25, 3. seni recocto 54, 5. sene porrecto 67, 6. senum severiorum rumores 5, 2. senibus bene cognitae feminae 61, 186.
- Senjus* secedent a corpore 64, 189. omnes mihi eripit 51, 6. sensibus nullis auctae aurae 64, 165. ereptis mens excidit 66, 25.
- Sentio* fieri 85, 2. sentis nihil 83, 3. sentit membra sine viro relicta 63, 6. Pelea The-
tidi iugandum 64, 21. sentiat et videat 67, 16. sentiens omnia 17, 20.
- Sepelio*: sepulta tota domus tecum est 68, 22, 94. sepul-
tum Troja detinet aliena terra *ibid.* 99.
- Septemgeminus* Nilus 11, 7.
- Septus*: septis hortis nascitur flos 62, 39.
- Sepulcretum*: in sepulcretis eam vidistis 59, 2.
- Sepulcrum* commune Aegae Euro-
paeque Troia 68, 89. ta-
crum

- crum Batti 7, 6. sepulera alta 64, 369. nota 63, 97. sepulcris muris 96, 1.
- Sequor*: sequitur me capsula 68, 36. sequuntur Gallae pede propero 63, 34. sequimini ad domum Cybelles *ibid.* 19. secutus praetorem meum 28, 7. secuta iuvenem 64, 101.
- Serenus*: sereno vultu eas vidi 55, 8.
- Sermo*: sermones varii incidere 10, 6. fideles viri esse non speret femina 64, 144.
- Sero* (adverb.) vix mergitur Oceano Bootes 66, 68.
- Sero*: serens in pectore curas 64, 72.
- Serpens*: serpentibus tortis se incingebant 64, 259.
- Sertum*: sertis fragrans cubile 6, 8.
- Serum*: sero emulso notata labra 80, 8.
- Serus*: seri nepotis caput 68, 120.
- Serva* famularer labore iucundo 64, 161.
- Servio*: serviat quo tibicine domus 61, 158. serviamus huic uno domino 45, 14. servire Thalassia lubet 61, 134. servisse benigne 67, 3. voto maligno *ibid.* 5.
- Servus* non ei est 23, 1. 24, 5. 8. servum non habet *ibid.* 10.
- Sesquipedales*, dentes habet 97, 5.
- Sessor*: sessorum ducentos intrumare 37, 8.
- S-steria* decem redde 103, 1. centum precari desine 23, 26.
- Severus*: ad severos migrate 27, 6. — severiorum senum rumores 5, 2.
- Sevoco*: sevocat me cura a doctis virginibus 65, 2.
- Sibilus*: sibilum edidit siva 4, 12.
- Sic* tibi pons fiat ex libidine 17, 5. etc. siccine me liquisti? 64, 132.
- Sicco*: ficcari solum pingue 63, 110.
- Siccus*: non sicco ore puella 43, 3. — sicciora cornu corpora 23, 12.
- Sicula* per unns 67, 21.
- Sicut* ipsa, tecum luderem 2, 9.
- Sidus* novum 66, 64. fidere cum fausto adveniet 64, 330. sidera cedunt certis temporibus 66, 4. etc. micantia 64, 206. multa 7, 7. siderum micantium numerum 61, 207.
- Signum*: ligno quo? 92, 3. signa fortunae secundae 64, 222. dulcia *ibid.* 210.
- Silefco*: silefco furor caeli 46, 3.
- Silix*: silici restrictus membra 64, 297. silices comesse dentes possunt 23, 4. silice acuta devolvit pondera 63, 5.
- Silva* comata 4, 11. qua tua est 18, 2. silvae superimpedentes 64, 287. silvarum virentium domina 34, 10. silvas ingentes possideat 115, 5. silvis rediuncta loca 63, 3.
- Silvestris*: silvestria dona portans Chiron 64, 280.
- Silviculvix* cerva 63, 72.
- Similis* sit patri Torquatus 61, 231.
- Simul* parati omnia tentare 11, 14. et al.
- Sincere* id dicat 109, 4.
- Sine* arte 20, 18. Cerere 63, 36. viro membra relictata 63, 6. et al.
- Singultus* frigidulus ore ciere 64, 131.

- Singulus*: singula confiteor 86,
2. millia in unum creverunt
113, 4.
- Sinister*: sinistra liberalitas 29,
16. populus 20, 3. sinistram
sternuit adprobationem 45,
9, 17. sinistra manu 12, 1. si-
nistrae duae Pisonis 47, 1.
- Sino*: finis ventos ferre irrita
dicta 30, 10. finit non esse
patrum maritum: 38, 3. lu-
dere puellam 17, 17. sinam
nec te ferre signa fortunae
64, 222. sinat si quis me ba-
siliare 48, 2.
- Sinus*: in sinum tuum fugi 44,
14. nudum reducens 55, 11.
Ponticum negare hoc negat
4, 9. sinu tenere passerem 2,
2. meo fugit puella 37, 11.
exceptit 63, 43. sinus solvunt
virgines 61, 53.
- Sisto*: sistet te reducem aetas
64, 238.
- Sitio*: sitire puer discet 21, 11.
- Situs*: situ araneoso mollior
25, 3.
- Soccus*: foccum luteum gerens
pede 61, 10.
- Socer* generque 29, 25.
- Socius*: socii rivalet puellula-
rum 57, 9.
- Sodalis* meus Cinna 10, 29. so-
dalis mei mnemosynon 12,
13. sodali meo dicas 35, 1.
sodales mei 47, 6.
- Sodalitium* fraternum dulce 100,
4.
- Sones* redde mihi sestertia 103, 1.
- Sol* firmat florem 62, 41. oris
aurei 63, 39. solis nitor 66,
3. vagi lumina 64, 272. sole
magis aridum 23, 14. fervi-
do rubens arista 20, 7. orto
linquendum cubiculum 63,
67. sub ardenti 64, 355. so-
les occidere et redire pos-
sunt 5, 4. candidi 8, 3, 8.
- Solatiolum* doloris 2, 7.
- Solea*: soleam ferream dere-
linquit mula 17, 26.
- Soleo*: soles sestertia precari 23,
26. palam habere 25, 8. ope-
rire domum 67, 40. solet
passer incitare morsus 2, 4.
habere cunnus rictum 97, 8.
solent famuli relinquere do-
minos 63, 52. solebas putare
1, 3. solebant coelicolae se
ostendere 64, 387. duo moe-
chi 113, 1. solita es 34, 23.
est Themis 68, 154. solere
obiurgare patrum 74, 1. so-
litam esse Cecropiam 64, 79.
- Solers*: solerti corde 64, 295.
- Solium*: solis candet ebur 64,
45.
- Sollicitus*: sollicitae toto pec-
tore 66, 24.
- Solum*: (adverb.) non solum
hoc cognitum habere dicit
67, 31. etc.
- Solum* pingue 68, 110. solo ex-
tremo detinet eum terra
aliena *ibid.* 100. sola dura
63, 40. terrae maculans san-
guine *ibid.* 7.
- Solus* obvius veniam leoni 45,
6. sola tertia pars tua est 62,
64. vicisti furores 68, 129.
nullo tecto insula 64, 184.
solum te, Phoebe, relin-
quens *ibid.* 300. Catullum
te nosse dicebas 72, 1. solam
ad dominam pipilabat passer
3, 10. me reliquit Theseus
64, 200. cum ancillis loquen-
tem 67, 42. solo viro con-
tenta vivere 111, 1. solâ
arenâ desertam se cernit 64,
57. sub rupe *ibid.* 154. sola
haec tibi cognita scimus 61,
147. solis vobis mentulas
esse putatis? 37, 3.
- Solvo*: solvit zonam ligatam
malum 2, 13. solvunt sinus
zonau-

- zenulâ 61, 53. solvent crines in cinerem 64, 351. solvite vovum 36, 2. solvere vincla 64, 368. zonem virginream 67, 28. — solutis curis quid beatius? 31, 7.
- Somnus* tegeter quiete ocellos 50, 10. somnum capiunt 63, 36. somno fallaci excita 64, 56. molli 63, 5. tristi 64, 122.
- Sonipes*: sonipedibus vegetis pepulit Sol umbras 63, 41.
- Sonitus*: palans 63, 74. sonitu tintinant aures 51, 10.
- Sono*: sonat vox cymbalum 63, 21. sonantum annium domina 34, 12.
- Sopor* piger operit oculos 63, 37.
- Sordeo*: sordebant tibi villuli 61, 136.
- Sordidus*: sordida res 12, 5.
- Soror*: aspernata est Pelea 64, 302. valens et venusia 89, 2. sororem deperit Quintius 100, 8. cum sorore prurit 88, 1. Phaethontis 64, 291. sorores comae 66, 51. pendunt oraculum 64, 326.
- Sorsum* manum habebis 20, 17.
- Sospes*: sospitem ostendit se visere portum 64, 211.
- Sospito*: sospites gentem bona ope 34, 24.
- Spatium* vitae omne 63, 90.
- Specio*: spectat te dulce ridentem 51, 4. spectando expleta est pubes 64, 268.
- Speculae* Cycneae supposita Brixia 67, 32.
- Specus* Aonios linquere 61, 28.
- Sperno*: spernere noli commoda haec 23, 25. — spretâ pietate 64, 387.
- Spero*: sperabam te mihi fidum 91, 1. sperabat mirifice te locutum 84, 3. sperem patris auxilium 64, 189. sperex nul-
- la femina *ibid.* 144. speraret nec linguam mi esse 67, 44. sperare iubebas 64, 140. nepotes *ibid.* 381.
- Spes* nulla 64, 186. spe quali nitar? *ibid.* 177.
- Spica* mollis vitens 19, 11.
- Spinosas* curas ferens in pectore 64, 72.
- Splendo*: splendent auro fedes 64, 44.
- Splendidus*: splendida domus 64, 46. splendidae comas quatunt faces 61, 78.
- Sponsus*: sponsi furtivo munere 65, 19.
- Spuma*: spumis incanduit unda 64, 13.
- Spumo*: spumantibus undis exspuit mare 64, 155. aequoris ejectum 68, 3.
- Spumofus*: spumosa ad litora vecta ratis 64, 121.
- Spurcata* impuris moribus fenectus 108, 2.
- Sparcus*: spurca saliva 78, 8. lupae comminctae 99, 10.
- Squalida* robigo infertur aratris 64, 42.
- Stabula* gelida ferarum 63, 53.
- Stadium*: stadio abero? 63, 60.
- Stagnis* liquentibus 31, 2.
- Statim* iubeto 32, 9.
- Statuâ* inauratâ pallidior 81, 4.
- Statuo*: statuas nolim 68, 37.
- Stellarum* ortus atque obitus comperit 66, 2.
- Sterilis* vir 63, 69. sterili femine natus 67, 26.
- Sternuo*: sternuit dextram ad probationem 45, 9, 18.
- Stimulo*: stimulans leonem Cybelle 63, 77. stimulatus rabie Atys *ibid.* 4.
- Stipensia* dira ferens taurâ 64, 173.
- Stipes*: stipite recto leurus 64, 299.

- Stirps*: stirpe iungiet non potest parens 61, 68.
- Sto*: stare solet flos in divitis hortulo 61, 93. stetit in cacumine dicit 4, 16.
- Stolidus*: stolidum veterum excitare 17, 24.
- Strideo*: stridebat tibia horribili cantu 64, 265.
- Strophium*: strophio tereti vineta papillas 64, 65.
- Studeo* tibi velle placere 93, 1.
- Studiosus*: studioso animo requirens 116, 1.
- Studium* hoc totum abscidit mors 68, 19. illius tegat nocte aetas *ibid.* 44. studia haec de mente fugavi *ibid.* 26.
- Stultus* homo 78, 5. stultorum more molesti 68, 137.
- Stupor* iste meus nil videt 17, 21.
- Suaveolens*: suaveolentis amaraci floribus 61, 7. suaveolentia mala 19, 13.
- Suaviolum* dulcis ambrosia 99, 2. tristius hellebore *ibid.* 14.
- Suavior*: suaviabor oculos 9, 9. suaviata ocellos pueri Acme 45, 12.
- Suavis*: suaves odores exspirans lectulus 64, 87. -- suavius elegantiusve 13, 10.
- Suavium*: suavia impura 78, 8. tria notorum 79, 4.
- Sub* artus flamma dimanat 51, 9. lumina Solis 64, 272 Sole ardenti *ibid.* 355. valle aarum 69, 6. umbris ramorum 65, 13. etc.
- Subducere*: subducatur numerum siderum 61, 8.
- Subeca*: sube forem rasilem 61, 168.
- Subito* deponere amorem 76, 13. etc.
- Sublevo*: sublevat se ex parte sua 17, 13. sublevem naufragum 68, 4.
- Sublimis* aranea 68, 49.
- Submitto*: submitto poplite projiciet corpus 64, 371.
- Subrepro*: subreprosti mi 77, 3. subrepens in artus pestis 76, 21.
- Subsellium* rei 39, 3.
- Substerno*: substernens brachia collo 64, 333. se mater gnato *ibid.* 404.
- Subtremen*: subtremina ducentes sulci 64, 328. etc.
- Subter* litore Rhoeteo 65, 7.
- Subtilis*: subtile et leve pediculum 54, 3. subtilem mitram retinens vertice 64, 63.
- Suburbanus*: suburbanam villam libenter sui 44, 6.
- Succumbe*: succumbens victima ferro 64, 370. succumbere cuius potius fas est 111, 3.
- Sudarium* Setabum 25, 7. sudaria Setaba 12, 14.
- Sudo*: sudanti cortice pinam eruit turbo 64, 106.
- Sudor* a te abest 23, 16. in sudore lassio viatori levamen rivus 68, 61.
- Suesco*: suevit ibi volitare cohors Divae 63, 25.
- Suffigo*: suffixa tigillo ianua 67, 39. suffixum in cruce 99, 4.
- Summus*: summum flagellum 62, 52. summo in Tauro 64, 105. vertice Parnassi *ibid.* 391. summam ex arce *ibid.* 242. in cruce suffixum 99, 4. summis urbibus 64, 8.
- Sumo*: sumite inde 19, 21. sumtum frustra esse laborem video 116, 5.
- Sumtuose* convivia facitis 47, 5.
- Sumtuosus*: sumtuosas coenas rappeto 44, 9.
- Sumtus*: sumtibus fructus exsuperat 114, 4.

- Super* alta maria vectus Atys
63, 1. et al.
- Super* (adverb.) est nil nisi 51,
7. fatis superque 7, 2.
- Superbus* ille et superfluens 29,
7. superbus ad sedes venit
64, 25.
- Supercilia* rubra tollat 67, 46.
- Superfluens* ille et superbus 29,
7.
- Superindependentes* silvae cingunt
Tempe 64, 287.
- Supernata* securi alnus 17, 19.
- Supero*: superare Croesum di-
vitiis 115, 3. Divos 51, 2.
- Superus*: superi Iovis templo
55, 5.
- Superveho*: supervehitur mon-
tem progenies Phthiae 66,
44.
- Supinus* eat ponticulus 17, 4.
pertundo tunicam 32, 10.
supinum animum derelin-
quere 17, 25. me inrumasti
28, 9. supinis digitis forma-
bat fila 64, 313.
- Supplex*: supplicis vocem con-
tentam haberes? 60, 4.
- Supplicium* exposcens 64, 203.
dabis 116, 8. supplicii te
remunerabor 14, 20.
- Suppono*: supposuisse femur 69,
2. supposita Cycneae specu-
lae Brixia 67, 32.
- Supremus*: supremo in tempo-
re 64, 151.
- Sura*: surae nudatae tegmina
64, 129.
- Surgere*: tu gere iam tempus est
62, 3.
- Surripio*: surripui tibi suavio-
lum 99, 1. surripuit Lesbria
omnes Veneres 86, 6. surri-
pian basia 99, 16.
- Suscipio*: suscipit tantum sce-
leris 18, 5. suscipiat quantum
sceleris? 88, 4. suscipiatur ce-
mere 68, 78. suscipiantur sa-
era 17, 6.
- Suscito*: suscitatur vulturium a
cano capite 68, 124. te e
quiete hora octava 80, 4.
- Suspendo*: suspendit vota taci-
to labello 64, 104. suspen-
dam lintea malo *ibid.* 225.
- Suspicio* ut, Sulla tibi dat hoc
munus 14, 8.
- Suspiro*: suspirantem in hos-
piti virginem 64, 98.
- Sustollo*: sustulit se sicula 67,
22. sustollant rudentes vela
64, 235. sustollens signa dul-
cia *ibid.* 210.
- Susurro*: susurrat fama 80, 5.
- Suus* cuique attributus est er-
ror 22, 20. etc.
- Tabella*: tabellam liminis ne
quis obferet 32, 5. tabellam
in meis multum lusimus 50,
2.
- Taberna* salax 37, 1. tabernae
totius frontem scribam sci-
pionibus *ibid.* 10. tabernam
Hadriae, Dyrrachium 36, 15.
- Tabesco*: tabescere lumina fle-
tu assiduo 68, 55.
- Tabula*: tabulas in testatae no-
men intulit 68, 122. tabulis
ecquidnam lucelli exponsum
patet? 28, 6.
- Taceo*: tacet nox 7, 7. Lesbia
de me 92, 1. tacebitis 19, 15.
taceat locutio Pescennina
61, 126. tacerem, si id ta-
ceres 21, 9. taceret si nostri
oblita 83, 3. tacere non pos-
ses 6, 3. nihil valet *ibid.* 12.
- Tacitus*: tacitum cubile 6, 7.
tacito si quidquam commis-
sum est 102, 1. tacita mente
requirunt 62, 37. tacito in-
bello suspendit vota 64, 104.
- Taeda* vos unxit 66, 79. taedam
pinenam quate 61, 15. taedas
iugales celebrare 64, 303. taed-
is felicibus auctis *ibid.* 25.
- Taedae*

- Tædet* obestque magis 73, 4.
Talentum: talento mutari velit furta 12, 7.
Talis iste meus stupor 17, 21. flos hyacinthinus 61, 91. iniuria 72, 7. tale auxilium 68, 66. talem luctum recepit Theseus 64, 249. tali coniuge 62, 59. foedere 64, 336. tales amores *ibid.* 335. coetus *ibid.* 403. talia cedant ferro 66, 47. carmina 64, 383. fata *ibid.* 322. funera *ibid.* 82. mandata *ibid.* 214. praeemia *ibid.* 157. verba 84, 9. talibus figuris decorata vestis 64, 266.
Tam bene norat puellam pater 3, 7. etc.
Tamen nec servum habet 24, 10. etc.
Tandem vix tollit lumina Vesper 62, 2. etc.
Tango: tetigit pede nemus 63, 2. tetigere domum Cybelle Gallae *ibid.* 35. tangam te inrumatione 21, 8. tangat dies nomen robigine 86, 151. tetigissent litora puppes 64, 172. tangere quod fas est 89, 5. — tactus aratro flos 11, 24.
Tantillum faevitiae demere 99, 6.
Tantum abhorret ac imutat 22, 11. et al.
Tantundem omnia sentiens quam 17, 20.
Tantus deus 66, 31. tanta fuit nulla fides quanta 75, 3. tantura — quantum 37, 12. et al. gaudium 91, 9. baliorum 5, 13. impiorum 14, 7. tanto pessimus poeta 49, 6. dolori non est mors 96, 5. tantam in culpam impulerit 15, 15. tanto in fastu 55, 14. populo 81, 1. vertice 68, 107.
 tantis laboribus 31, 11. malis fluctuat mens 65, 4. mororibus *ibid.* 15.
Tarde pulsae undae 64, 273.
Tardipes: tardipedi deo scriptura daturam 36, 7.
Tardo: tardat ingenuus pudor puellam 61, 81.
Tardus: tarda mora 63, 19. podagra 71, 2. tardum ante Booten 66, 67.
Taurinus: taurino cum sanguine pollicita es 66, 34.
Taurus convellit vomere glebam 64, 40. tauri sanguine *ibid.* 230. terga cava 63, 10. tauro indomito 64, 173.
Tellum: tecti inobservabilis error 64, 115. tecto nullo soia insula *ibid.* 184. tecta Gortynia *ibid.* 75. tecta domus funesta *ibid.* 247. Pharsalia *ibid.* 37. regia vestibuli *ibid.* 277. rustica 34, 20.
Tegmen: tegmina mollia furae 64, 129.
Tego: tegit pulvinar purpura 64, 49. tegam non vera ullo timore 66, 72. tegat aetas illius studium nocte 51, 11. tegeter somnus ocellos quiete 50, 10. teguntur lumina nocte 51, 11. tectam vimine villulam 19, 2. tectâ cuspidе thyrso quotiebant 64, 257.
Tela: telam tenuem texens aranea 68, 49.
Tellus contremuit 64, 205. imbuta est scelere *ibid.* 398. Troica 65, 7.
Telum: tela ista tua evitamus 116, 7. telis icere caput *ibid.* 4.
Temere non exsiluere ignes 62, 9. fuscipiatur 68, 78.
Tempestas: tempestate illa 64, 73. quâ 66, 11.

- Templum**: templo fulgente 64, 388. Iovis sacrato 55, 5. templa deum 20, 15. 66, 63.
- Tempus breve** 63, 57. est furgere 62, 3. tremulum 61, 162. tempore extremo 64, 169. finito *ibid.* 31. longo 66, 35. 68, 85. maturo 62, 57. optato 64, 22. primo *ibid.* 171. quo 35, 13. *et al.* supremo 64, 151. tempora cinge floribus 61, 6. temporibus Ariadnaeis 66, 6. certis cedant sidera *ibid.* 6.
- Tenax** hedera implicat arborem 61, 34. tenaci voragine 17, 26.
- Tenebrae** malae 3, 13. tuae ubi sint, demones 55, 2.
- Tenebricosum** per iter it passer 3, 11.
- Tenellulus**: tenellulo haedo delicatior puella 17, 15.
- Teneo**: tenes linguam clauso ore 55, 18. tenent complexa moechos 11, 18. tenent te puellae 55, 17. tenebat mandata mente 64, 209. tenuit te Thetis 64, 28. senex ipse sedes 67, 4. tenere in sinu 2, 2. Iovem 72, 2. tenens in gremio puellam 45, 2. tenentem mandata mente 64, 239.
- Tener** vaccula 20, 14. tenero poetae dicas 35, 1. tenerum Atyn vidit 63, 88. teneram virginem rapis ad vivum 61, 3. tenerum corpus deflectens vitis 62, 51. femur supposuisse 69, 2. teneram arista virens spica 19, 11. beta languidior sicula 67, 21. teneras manus porrigens 61, 218. teneris digitis quatiens 63, 10. papillis a tuis fecubare volet 61, 105.
- Tenta** grandia medii viri 20, 6.
- Tento**: tentare omnia parati 11, 14.
- Tenuis** flamma 51, 9. est Gellius 89, 1. tenuem telam texens aranea 68, 49. tenui filo regens vestigia 64, 113. ungui carpus flos 62, 43. tennes tinnitus aere ciebant 64, 263.
- Tenus** nutricum extantes e gurgite Nymphae 64, 18.
- Tepefacio**: tepefecit membra frigida 68, 29. tepefaciet flumina caede 64, 361.
- Tepidus**: tepidi Favoni aura 64, 283. tepida limina 63, 65.
- Tepores** egelidos refert ver 46, 1.
- Teres** brachiolum 61, 181. bustum 64, 364. tereti aere ciebant tinnitus *ibid.* 263. strophio vineta papillas *ibid.* 65. turbine versabat fufum *ibid.* 315.
- Tergum**: in ergo quod manticae est 22, 21. haud tergo hostibus notus 64, 340. terga caede cauda 63, 81. taura cava *ibid.* 10.
- Tero**: tristi lumina manu 66, 30. teras quod si manibus 23, 22. tereretur caeli ianua divis 68, 115. trito limine plantam innixa 68, 71. — tritius si quid hac re 22, 13.
- Terra** queat dare sinibus praesides 61, 73. aliena 68, 100. terrae sola maculans sanguine 63, 7. terram qui nobis dedit 68, 157. terram canitiem foedans 64, 224. procurrere *ibid.* 390. sub terram quaerere venas 66, 49. Celtiberiam 39, 17. iniectam tumulabor 64, 153.
- Terror**: terroris expers Achilles 64, 339.

- Tertius* heres Pelopis 64, 347. tertia pars virginitatis 62, 63. praeda 29, 19.
- Tessis* erit praeda 64, 363. unda Scamandri *ibid.* 358.
- Testor*: testatas in tabulas nomen intulit 68, 122.
- Teter*: tetrum hunc morbum deponere 76, 25. tetrâ mente te procreavit Scylla 60, 3.
- Texo*: texens telam aranea 68, 49.
- Textum*: texta pinea coniungens carinae 64, 10.
- Thalamus*: thalami intra limina 66, 17. in thalamo uxor est 61, 192. pacato otia degeret 68, 104.
- Thiasus* ululat linguis trepidantibus 63, 28. thiaso cum Satyrorum 64, 253.
- Thyrusus*: thyrsos rectâ cuspide 64, 257.
- Tibia* barbara stridebat horribili cantu 64, 265.
- Tibicen* Phryx grave canit calamo 63, 22. tibicine quo seruiat domus 61, 158.
- Tigillum*: tigillo suffixa ianua 67, 39.
- Timeo*: timetis nihil 23, 8. hunc Galli et Britannii 29, 21.
- Timor*: timore non ullo vera tegam 66, 72. timores quantos corde tulit 64, 99.
- Tingo*: tincta conchyli fuco purpura 64, 69.
- Tinnitus* tenues aere ciebant 64, 263.
- Tinnulus*: tinnula voce concinens carmina 61, 13.
- Tintino*: tintinant aures sonitu 51, 11.
- Tollo*: collis linthea negligentiorum 12, 3. tollit lumina Vesper 62, 2. tolle onus ingratum patens 68, 142. tol-
lite faces 61, 121. tollat supercilia 67, 46. tollens manus 53, 4. me ales equus 66, 55. nepos gaudia impia 68, 123.
- Tondeo*: tondet os tuum cinerarius 61, 139.
- Torosus*: torosâ cervice quate iubam 63, 83.
- Torpeo*: torpet lingua 51, 9.
- Torpor* subrepens in artus imos 76, 21.
- Torqueo*: torquens fila dextera 64, 314. — torta remigio unda *ibid.* 13. tortis serpentibus se incingebant *ibid.* 259.
- Torreo*: torreret flammâ medullas 100, 7. tostâ in Indiâ 45, 6.
- Torus*: toro in Tyrio accubans vir 61, 172.
- Torvus*: torva proelia invifente viro 66, 20.
- Tot* freta impotentia 4, 18. etc.
- Totidem* mox deprecor illi 92, 3.
- Toties* ulciscitur ambos 71, 5.
- Totus* imuneat tibi vir 61, 173. tota defutura puella 41, 1. domus 64, 46. Thessalia *ibid.* 32. virginitas 62, 62. tota pulcherrima Lesbica 86, 5. totum hoc studium 68, 19. totius lacus vorago 17, 10. tabernae frontem scribam scipionibus 37, 9. totum nasum te faciant dii 43, 14. orbem amplectitur Oceanus 64, 30. toto animo *ibid.* 70. in anno 23, 20. corpore 64, 66. lecto 50, 11. pectore ex te pendeat 64, 69. totâ cum gente 79, 2. de mente fugavi delicias 68, 25. ex urbe ruentes 64, 393. istâ trabe inrumasti 28, 10. vitu producete foedus amicitiae 109, 5.

- Trabs:** trabis natantis impetum praeterire 4, 3. trabe istâ tuâ inrumasti 28, 10.
- Trado:** tradidit quoi pater puellam 62, 60. tradite munera 66, 81. tradere amori infesto 99, 11. animam 30, 7. traditur pistrino et asino 97, 10. tradita quoi nunc sum 67, 9. nobis virgo *ibid.* 19. est mihi vestis pura 68, 15. sunt munera ad inferias 101, 8.
- Transseo:** transit rivus per medium iter 68, 60.
- Transgradior:** transgradietur Alpes 11, 9.
- Transfero:** transfer limen pedes 61, 166.
- Trecenti:** trecentos hendecasyllabos expecta 12, 10. moechos tenet 11, 18. trecentis millibus antistans 9, 2. trecenta ad millia basiem 48, 3.
- Trecenties** comesset 29, 15.
- Tremebundus:** tremebundâ adorta est canere 63, 11.
- Tremulus** parens 61, 51. tremuli lecti argutatio 6, 10. salis in undas procurrere 64, 128. parentis onus tolle 68, 142. tremulum corpus 64, 308. tempus 61, 161. tremulâ patris ulnâ 17, 13.
- Trepido:** trepidantem Somnum recepit Palithea 63, 43. trepidantibus linguis ululat thiasus *ibid.* 28.
- Tres:** tria notorum suavia repererit 79, 4. tribus chartis explicare aevum 1, 6.
- Tribuo** tibi haec munera 68, 32.
- Triginta** iugera prati 115, 1.
- Trepudium:** tripudiis citatis celerare decet 63, 26.
- Tristis:** tristem conficende montes 64, 126. tristi helleboro tristius suaviolum 99, 14. imbre madere genae 68, 56. ore manat rubor 65, 24. somno devinctam lumina 64, 122. tristes animi curas levare 2, 10. ad inferias tradita munera 101, 8. — tristius helleboro suaviolum 99, 14.
- Trivium:** in triviis quaerunt vocationes 47, 7.
- Truculentus:** truculentum aequor ponti 64, 179. truculenta pelagi 63, 16.
- Truncus:** truncum corpus projiciet 64, 371.
- Truso:** trusantem puellae pupulum deprendi 56, 6.
- Trux** caper 69, 6. trucem Ponticum sinum negare negat 4, 9. truces iambos vibrare 36, 5.
- Tuba:** tubam cepit manibus niveis 63, 9.
- Tueor:** tuetur cedentem Thesea Ariadna 64, 53. tueri hortulum necesse est 19, 18. tuens sidera regina 66, 89.
- Tugurium:** tuguri pauperis pater 19, 6.
- Tum:** ut mihi tum visum est 10, 3. etc.
- Tumidus:** tumido Antimacho gaudeat populus 95, 10.
- Tumulo:** tumulabor terrâ injecta 64, 153.
- Tunc** qui me vocat 44, 21. etc.
- Tundo:** tunditur litus unda 11, 4. tunderetur ab uftore semiraso 59, 5.
- Tunica:** tunicam pertundo 32, 11. ad mediam se sustulit sicula 67, 22. tunicâ crocinâ candidus fulgebat 68, 134. tunicas laxas dabunt scombris Volusi annales 95, 8. tunicis abjectis pervigilat 88, 2.
- Tuor** (i. q. tueor) villulam hortulanaque 20, 5.

- Turbidus*: turbidâ procellâ rapacior 25, 4.
- Turbo* indomitus 64, 107. turbine nigro 68, 63. tereri versabat fufum 64, 315. medio leti versantem *ibid.* 149.
- Turgidulus*: turgiduli ocelli rubent fiendo 3, 18.
- Turpiculus*: turpiculo naso puella 41, 3.
- Turpis* moecha 42, 3. turpe esse Catullo 68, 27. non est *ibid.* 30. incedere 42, 8. turpi a probro mentem inhibere 91, 4. turpia probra 61, 103.
- Turpiter* inulta flagella 25, 11.
- Tuffis* frequens quassavit me 44, 13. tuffim non mihi ferat *ibid.* 19. malam pectore expuli *ibid.* 7.
- Tutamen* opis Emathiae 64, 325.
- Tutus*: in tuto te videre 31, 6. tuta omnia forent 3, 8.
- Tympanum* leve cepit manibus 63, 8, 9. tympano comitata Atys *ibid.* 32. tympana plangebant palmis 64, 262. reboant 63, 21.
- Uber*: (subst.) ubera lacte adulta 20, 11.
- Uber* (adj.) ager 46, 5.
- Ubertim* lacrimulas fundunt 66, 17.
- Ubi* sis futurus 55, 15. *et al.*
- Ubicunque* est, renidet Egnatius 39, 6.
- Ubique* foret Atys 63, 46.
- Udus*: udo ore singultus cientem 64, 131.
- Ulcifcor*: ulcifcitur ambos 71, 5. ulta non es peccatum 44, 17.
- Ullus*: ulla aetas oblitteret mandata 64, 232. compar gavisa est columbo 63, 125. ullius trabis impetum praeterire 4, 3. ullo foedere 75, 3. 76, 3. timore non vera tegam 66, 72. ullos homines beatiores vidit 45, 25. ullis fletibus 99, 5.
- Ulmus*: ulmo marito coniuncta vitis 62, 54.
- Ulnâ* patris tremulâ dormientis pueri 17, 3.
- Ultimus*: ultima Britannia 29, 4. Thetys 88, 5. ultimi prati flos 11, 23. ultimâ ex origine 4, 15. in Occidentis insula 29, 13. ultimos Britannos visens 11, 11.
- Ultra* prodeat scelus 88, 7.
- Ultero* ego deferrem 68, 40.
- Utulatus*: ululacibus acutis agitant sacra 63, 24.
- Ululo*: ululat thiasus trepidantibus linguis 63, 28.
- Umbilicus*: umbilici novi 22, 7.
- Umbra*: umbram arboris attenuat falx 64, 21. umbrâ sub pampineâ educata uva 19, 14. umbras per aetherias advolat 66, 55. noctis pepulit 63, 41. umbris sub densis concinit Daulias 65, 13.
- Umquam* nec idem est beatus 22, 15. *et al.*
- Unâ* iocaris 21, 5. *et al.*
- Unanimus*: unanimos ad fratres venisti 9, 4. unanimis non post coniugibus 66, 80. fodalibus false 30, 1.
- Unda* alluit pedem 65, 6. Scamandri 64, 358. torta remigio *ibid.* 13. undâ Eoâ tunditur litus 11, 4. undae Lydiae lacus 31, 13. undas in adversas falis procurrere 64, 128. propter fluminis *ibid.* 282. per liquidas Neptuni nasse *ibid.* 2. proclivas incitat Zephyrus *ibid.* 271. undis in mediis versatur 64,

168. magnis curarum fluctuat *ibid.* 62. pelagi cingentibus *ibid.* 185. spumantibus *ibid.* 155. 68, 3.
- Unde* negant redire quemquam 3, 12. etc.
- Undique* quot omnes estis 42, 2. *et al.*
- Ungo*: uncti quod habebat Gallia 29, 4. uncta patrimonia devorare *ibid.* 23. — unctius caput referret 10, 11.
- Unguenta*: unguentate marite 61, 142.
- Unguentum* dabo 13, 11. unguentis expers coma 66, 78.
- Unguis*: ungui tenui carptus flos 62, 43. unguibus a tuis reglutina 23, 9.
- Unicus*: unica amicitia 100, 6. fama 61, 228. unicum amicum me habuit 73, 6. flet filium mater 39, 5. unice gnate 64, 215. imperator 29, 12. etc.
- Unigena* Memnonis ales equus 66, 53. unigenam Phoebi relinquens 64, 301.
- Unus* caprimulgus 22, 10. Italorum 1, 5. una atque altera hiems 68, 82. ex multis capsula *ibid.* 36. nox perpetua dormienda est 5, 6. salus haec est 76, 15. unius assis aestimemus 5, 3. uni (pr. *unius*) pili facit 17, 17. uno huic domino serviamus 45, 14. unum hunc excipio 15, 13. atque unicum amicum hauduit 73, 6. beatiorum me facerem 10, 17. unum quod est pro tantis laboribus 31, 11. in unum millia creverunt 113, 3. unam Acmen mavult Septimius 44, 21. e nobis abstulit 62, 32. amavit 58, 2. uno plus seculo maneat 1, 10. Catullo non contenta est 68, 135. in lectulo 57, 7. me quis felicius vivit? 107, 7. saltu tot bona possideat 115, 5. Septimio facit delicias 45, 23. verbo dicere 67, 15.
- Urbanus* ille Suffenus 22, 9. homo *ibid.* 2. si esses 39, 10. urbana Caesaris macula 57, 4. urbanum morbum habet 39, 8.
- Urbs*: urbis Dardaniae vincla solvere 64, 368. in urbem portat capella ubera 20, 11. urbe captâ 62, 24. ex totâ ruentes 64, 393. urbes beatas perdidit otium 51, 16. ad claras Asiae voiemus 46, 6. urbibus in suis 18, 3. in summis 64, 8.
- Urgeo*: urget nemo gravius et acerbius quam etc. 73, 5.
- Urinâ* Hiberâ defricatus dens 37, 20.
- Uro*: uror impensius 72, 5. uritur et loquitur 83, 6. flamma pectore intimo 61, 177.
- Urticâ* me recuravi 44, 15.
- Usquam* quali sit nulla 17, 20.
- Usque* pipilabat passer ad dominam 3, 10. *et al.*
- Usqueaum* in sinum tuum fugi 44, 14. etc.
- Usquequaque* renidet Egnatius 39, 2. et 15.
- Ustor*: ustore ab semiraso tunderetur 59, 5.
- Ustulo*: ustulanda scripta lignis infelicibus 36, 8.
- Ufus* si veniat 98, 3.
- Uterque* Neptunus 31, 3. nostrum 50, 4. utriusque petiti copia facta est 68, 39. utrumque in pedem incidisset Iupiter 4, 20. malum nactus est 71, 4. utrique gemelli 57, 6. utrisque maculae pares *ibid.* 3.

- Utinam* ne puppes tetigissent litora 64, 171. etc.
- Utor* bene 10, 32. uteris non belle manu sinistra 12, 2.
- Uspote* quae fallaci excita somno 64, 56. etc.
- Utrum* sit, an non sit, nescit 17, 22.
- Uva* dulcis 20, 8. rubens 19, 14. uvam mitem educat vitis 62, 50. uvis nigerrimis diligentius asservanda 17, 16.
- Uvidulus*: uvidulam a fletu me posuit 66, 64.
- Uxor* Menenî 59, 2. in thalamo est tibi 61, 192. uxorem patris perdepserat Gellius 74, 3.
- Vaccula* tener profundit sanguinem 20, 14.
- Vacuus*: vacuâ in algâ non quisquam apparet 64, 168.
- Vado*: vadit, fremit Atys 63, 86. vaga *ibid.* 31.
- Vadam*: ad vada reditum tetulit 63, 47. vada pellit remis 64, 58. falsa puppi decurre *ibid.* 5.
- Vagor*: vagari mens aet 46, 7.
- Vagus* animi Atys 63, 4. Liber 64, 391. vaga cohors 63, 25. vadit Atys *ibid.* 31. vagi solis lumina 64, 272. vago certamine cursus victor *ibid.* 341. malo suspendam lintea *ibid.* 323. pede refringit virgulta 63, 86. discedebant 64, 278. vagâ nocte 61, 117. vaga pectora 63, 13. vagis ventis credita dicta 65, 17.
- Valde*: nil mihi tam valde placeat 68, 77. etc.
- Valeo*: valetis bene 23, 7. vale puella 8, 13. in perpetuum 101, 10. valete hinc interea 142, 21. dulces comitum co-
- tus 46, 9. valeat cum moechis puella 11, 17. valere ipse opto 76, 25. valens soror 89, 2. valentem iuventam exercete 61, 234. valente brachio 20, 20.
- Vallis*: valle de prona volutus rivus 68, 59. sub alarum habitat caper 69, 6.
- Vanescio*: vanescere luctum nolite pati 64, 199.
- Vanus*: vanis ventis iactantem cornua prostravit 64, 111.
- Vappa* cum isto satis famem tulistis? 28, 5.
- Vario*: variabunt pectora palmis 64, 352. variata figuris vestis *ibid.* 50.
- Varius*: vario in divitis hortulo 61, 91. coeli lumine 66, 59. varii sermones incidere nobis 10, 6. variae viae reportant profectos 46, 10.
- Vasto*: vastabat moenia Troica 64, 347. vastatum fines Assyrios ierat 66, 12.
- Vastus*: vasta Charybdis 64, 156. vasto mari 31, 3. vasta maria 63, 48. vastos in pelagi aestus aciem protenderet 64, 127.
- Vecors* furor 15, 14. vecordem rixam excitare 40, 4.
- Vegetus*: vegetis sonipedibus pepulit Sol umbras 63, 41.
- Vehemens* est Dea 50, 21.
- Veho*: vectus per aquora 101, 1. rate super maria 63, 1. vecta ratis ad litora 64, 121.
- Vellus*: vellera mollia lanæ custodibant calathisci 64, 320.
- Velo*: velabat pulvinar amictu vestis 64, 267. velatum fronde vestibulum *ibid.* 294. amictu pectus *ibid.* 64.
- Velum*: veli inflati lintea 64, 244. vela candida *ibid.* 235. *Velut*

- Velut sprati* ultimū flos 11, 22.
et al.
- Vena*: venas ferri sub terra
quaerere 66, 49.
- Vendito*: venditare asse nates
33, 8.
- Vendo*: vendat cum gente Ca-
tullum 79, 3. vendere se
106, 2.
- Venenum* vitae crudele 77, 5.
veneni dolos 23, 10. plenam
orationem legit 44, 12. ve-
nena omnia colligam 14,
19.
- Veneror*: veneretur Divos car-
mine 90, 5.
- Venia*: veniam pudentem pe-
to 15, 2.
- Venio*: venis iam 61, 202. ve-
nit aura secunda 68, 64. do-
mum puella *ibid.* 144. villi-
cus 20, 20. venimus ut hūc
10, 5. fessi ad larem 31, 9.
veniunt hero gaudia 61, 116.
venisti domum 19, 3, 5. ve-
nere optatae lucas 64, 32.
veniam obuius leoni 45, 7.
veniet iam virgo 62, 4. veni
huc laetus 61, 9. venite in
ignem 36, 18. veniam, iube,
ad te meridiatum 32, 3. ve-
nias, licet, marite 61, 191.
veniat Veronam 35, 3. si
usus 98, 3. veniret ad hunc
lacum 4, 23. venissent an-
nua sacra 64, 389. venire
flammeum video 61, 122.
veniens rursus hiems 68, 82.
venientem ab Oceano diem
viderit 61, 90. ventum est
ad rei subsestium 39, 2.
- Venor*: venanda carmina stu-
dioſo animo 116, 1.
- Venter* dedit tuſſim 44, 8. ven-
tre mendaci falſum puerpe-
rium 67, 48.
- Ventito*: ventitabas, quo puel-
la ducebat 8, 4.
- Ventofus*: ventofum aequor 64,
12. ventofae procellae lin-
quens promiſſa *ibid.* 59.
- Ventus*: ventum horribilem!
26, 5. in vento ſcribere 70,
4. crefcente 64, 275, veſa-
niente 25, 13. venti aerii 64,
142. ventorum curſum re-
quire 25, 28. flamine pulſae
nubes 64, 240. ventis con-
crederet gnatum *ibid.* 213.
vagus credita dicta 65, 17.
vanis iactantem cornua 64,
111. ventos dicta irrita ferre
finis 30, 10.
- Venuſtas* nulla in tam magno
corpore eſt 86, 3.
- Venuſte* eſt inchoata magna
Caecilio mater 35, 17.
- Venuſtus* homo 22, 2. venuſta
Sirmio 31, 12. ſoror 89, 2,
venuſtum ſe eſſe facit 197, 9.
venuſte noſter 13, 6. — ve-
nuſtiorum hominum quan-
tum eſt 3, 2.
- Ver* refert tepores 46, 1. iucun-
dum ageret florida aetas 68,
16. vere ponitur mihi co-
rolla 20, 6. florido ponitur
mihi corolla 19, 10.
- Verber*: verbera tua patere 63,
81.
- Verboſus*: verboſa loquelā gau-
det Venus 55, 20. verboſus
quod dicitur 98, 2.
- Verbum* non faciet 74, 6. verbo
uno dicere 67, 15. verba noſ-
tra audias 61, 98. quae locu-
ta es! 66, 29. talia metue-
bant 84, 9.
- Vere* candidi tibi fulſere dies
8, 8. *et al.*
- Verecundus*: verecundae herae
rara feremus furta 68, 136.
- Vereor*: vereris crura ponti-
culi 17, 2. veremur nihil
iſtos 15, 6. verita non eſt
ſcelerare penates 64, 405.

- vereberis hunc Deum 20, 16.
Veridicus: veridicum oraculum pandunt forores 64, 327. veridicos cantus edebant Parcae *ibid.* 307.
Vernus: verna aura educit colores distinctos 64, 90.
Vero: tum vero facito 64, 231. *et al.*
Verpā nihilo minore farti estis 28, 12.
Verpus ille Priapus 47, 4.
Verro: vérrentes acquora palmis abiegnis 64, 7.
Verficulus: verficulos nihil necesse est 16, 6. delicatos scribens 50, 4. verficulis ex meis me parum pudicum putatis 16, 3.
Verfo: versabat turbine fufum 64, 315.
Versor: versatur in undis mediis 64, 167. versarer toto lecto 50, 12. versantem medio in leti turbine eripui 64, 149.
Versus: versu lepidō ad coelum vocare 6, 17. versus longe plurimos facit 22, 3.
Vertex: verticis flavi exuviae 66, 62. a vertice solvent crines 64, 351. de tuo cessi 66, 39. e Bereniceo caesariem vidit *ibid.* 8. dominae abfore *ibid.* 76. flavo retinens mitram 64, 63. montis pelucens rivus 68, 57. e Pelii advenit Chiron 64, 279. Peliiaco prognatae pinus 64, 1. scopulorum se praecipitem iecit *ibid.* 245. summo Parnassi *ibid.* 391. verticibus praeruptis *ibid.* 298.
Verto: vertor in occasum 66, 67.
Verum nescio, quid scortī diligis 6, 4. *et al.*
Verus: vera si est religio Persarum 90, 4. vera si nuntiantur 35, 11. non gemunt 66, 18. non tegam *ibid.* 72. — siue verius Tiburs sis 44, 5.
Vesano: vesaniente vento deprensā navis 25, 13.
Vesanus: vesana flamma torret medullas 100, 7. vesano Catullū satis superque est 7, 10.
Vestibulum velatum fronde 64, 294. vestibuli regia tecta *ibid.* 277.
Vestigium: vestigia candida permulcens lymphis 64, 162. divūm me premunt 66, 69. dulcia rixae nocturnae *ibid.* 13. errabunda regens filo 64, 113. flammae cervae praervertet cursu *ibid.* 342. veteris poenae extenuata *ibid.* 296.
Vestis decorata figuris 64, 266. pura 68, 15. variata figuris 64, 50. vestis rarae munere labefactes illam 69, 3. vestem funestam deponant antennae 64, 234. veste sub molli locatum malum 65, 21. purpureā consternens cubile 64, 163. rejectā tradite papillas 66, 81.
Veternum stolidum excitare 17, 24.
Vetulus: vetuli Falerni minitre 27, 1.
Vetus nomen 61, 213. veteris Batti sepulcrum 7, 6. grabati pedem in collo collocare 10, 22. ploxemi gingivas habet 97, 6. poenae vettigia 64, 296. veterem in dominum fidem deseruisse 67, 8. veteres amores renovamus 96, 3. veterum scriptorum carmine Musae oblectant 68, 7.
Vexo:

Vexo: vexarentur malis moenia 64, 8.
Via: viam vorabit 35, 7. de viâ mulier 25, 5. viae variae reportant diverse profectos 46, 10.
Viator hunc Deum vereberis 20, 2, 16. viatori lasso dulce levamen rivus 68, 61.
Vibro: vibrare iambos truces 36, 5.
Vicinus Priapus dives est 19, 20.
Vicis: vicem mitrae non curans 64, 69.
Victima succumbens ferro 64, 370.
Victor certamine cursus 64, 341.
Victoria amat curam 62, 16.
Video: quantum video 28, 11. laborem frustra sumtum 116, 5. vides quem tute 20, 3. quod perisse 8, 2. viden' ut faces quatiunt comas 61, 77, 98. videt nil stupor meus 17, 21. non se esse maritum 78, 5. qui praeconem cum bello puero 106, 1. non videmus manticam in tergo 22, 21. videtis quem hospites 4, 1. quam turpe incidere 42, 7. vident sidera furtivos amores 7, 8. videbam non hanc tibi esse matrem 91, 5. vidi eas voltu sereno 55, 8. vidit quis beatores? 45, 25. liquidâ mente Atys 63, 46. puella se vovere Divis 36, 9. vidistis rapere coenam de rogo 59, 3. viderunt Nymphas mortales 64, 16. videbis haec? 29, 5. videat quivis 67, 16. viderit venientem ab Oceano diem 61, 90. videre lucem 50, 12. quemcunque in re quadam Suffenum 22, 19. quis hoc potest

29, 1. te in tuto 31, 6. videor venire flammeum 61, 122. videtur Suffenus rursus fossor 22, 11. ille par deo 51, 1. videbatur modo scurra 22, 13. videberis quoi bella? 8, 16. — visum ut tum repente mihi est 10, 3.
Viduus: vidua vitis 62, 49. viduas noctes iacere 6, 6.
Vigeo: vigeant mandata memori corde condita 64, 232.
Vigilo: vigilat custodia 62, 33.
Vilis: vilior es mihi et levior 27, 6.
Villâ suburbanâ tuâ libenter fui 44, 7.
Villicus venit 20, 19.
Villula ad Austri flatus opposita 26, 1. villulam pauperis heri tuor 20, 4. palustrem nutrivi 19, 1.
Vimen: vimine iuncea tectam villulam tuor 19, 2.
Vincio: vincita strophio papillas 64, 65.
Vineo: vicisti sola magnos furores 68, 129. vincemur igitur iure 62, 16.
Vinculum: vincla urbis Dardaniae 64, 368.
Vindex: vindice poenâ multantes facta 64, 192.
Vinea humilis purgatur rastris 64, 39. vineam tueri 19, 18.
Vinum: vini pernicies lymphae 27, 6. per vinum reddens mutua 50, 6. in vino non belle uteris sinistra 12, 2. non sine vino coena 13, 5.
Viola luteae mihi sunt 19, 12.
Violo: violasse cubile nati 67, 23. fidem sanctam 76, 3.
Vir levis 61, 102. sterilis 63, 69. tuus quae petet, ne neges 61, 152. toro tibi accubans *ibid.* 172. prior illam attigerat 67, 20. viri beata

- domus 61, 157. cubile adeant *ibid.* 183. sermones fideles esse nulla speret 64, 144. ipsius ex gremio demta 68, 146. viro cara puella 62, 58. dulci iucunda ianua 61, 1. flavo conciliata 68, 130. iuranti nulla femina credat 64, 143. ad virum rapis virginem 61, 3. mittens 66, 29. sine viro relicta membra 63, 6. amisso 68, 20 novo invifente proelia 66, 20. praefente 83, 1. solo contentas vivere 111, 1. viri quod pepigere 62, 28. virum facta 64, 192. et virtutum cinis Troja 68, 90. viros primores Argivorum ad se ciebat Troja *ibid.* 88.
- Vireo*: vireret vestibulum froude velatum 64, 294. virens fpica 19, 11. virente pampino dulcis uva 20, 8. virentium filvarum domina 34, 10.
- Virgatus*: virgati calathifci 64, 320.
- Virgineus*: virgineam zonam folvere 67, 28. virgineis de exuviis gesserat nixam 66, 14.
- Virginitas* tota non tua est 62, 62. virginitate longa foret Hebe 68, 116.
- Virgo* bona 61, 20. patrona 1, 9. regia 64, 86. Rhamnusia *ibid.* 396. 66, 71. 68, 77. iam veniet 62, 4. dum intacta, cara fuis est *ibid.* 45. et al. virginis e gremio procurrat malum 65, 20. perculfae artus 64, 365. virginem teneram rapis ad viros 61, 4. virgine a parva cognoram 66, 26. virgines folvunt finus 61, 53. claudite ostia *ibid.* 211. integrae *ibid.* 37. virginibus a doctis fevocat me cura 65, 2.
- Virgultum*: virgulta refingit pede 63, 86.
- Viridantia* Tempe linques Pe-neus 64, 286.
- Viridis* Idae loca colam? 63, 70. viridem ad Idam citus adit cohorus *ibid.* 30. viridiffimo flore puella 17, 14.
- Virtus* fervida 64, 218. virtutum omnium cinis Troja 68, 90. virtutes egregias facebuntur matres 64, 349. herorum indicat veftis *ibid.* 51. virtutibus magnis augens 64, 324. testis erit Scamander *ibid.* 358.
- Vis*: vi iaciunt capita Maenades 63, 23.
- Vifo*: vifit quae 64, 55. vifante incolumem 9, 6. vifere coetus tales 64, 408. non fe credit *ibid.* 55. portum *ibid.* 211. quod par est 62, 9. vifens monumenta Caefaris 11, 10. maria vasta 63, 48. vifum ad fuos amores me duserat 10, 2.
- Vita* quae tibi manet? 8, 15. mea 45, 13. 109, 1. tua et tu fitis felices 68, 155. vitae fpatium 63, 90. venenum crudele 77, 6. vitae meae maledicere 104, 1. vitam agam 63, 71. egi puriter 76, 19. vita hanc quid magis optandum 107, 8. pro dulcitalia reddis praemia? 64, 155. longa iucundior gnate *ibid.* 215. tota producere foedus 109, 5. vita dulcius coniugium 68, 106. frater amabilior 65, 10.
- Vitis* lenta 61, 107. vidua nascitur in nudo arvo 62, 49.
- Vito*: vitans onus iugi iuvenca 63, 33.

Vitta: vittae niveae residebant vertice 64, 310.

Vivo: vivis molesta 10, 33. vivit quis me felicior? 107, 7. vivimus Romae 68, 34. vive nec miser 8, 10. vivite bene 61, 213. vivat cui foror tam valens 89, 2. valeatque 11, 17. vivantus atque amemus 5, 1. vivere abrupto coniugio 68, 84. hâc vivâ dulce est *ibid.* 160. contentas viro solo 111, 1.

Vivus: vivâ quâ vivere dulce est 68, 160.

Vix tandem tollit luminâ Vesper 62, 2. *et al.*

Vocationes quaerunt sodales mei? 47, 7.

Voco: vocat me Sextius 44, 21. voca dominam domum 61, 31. vocaret aura laeva five dextera 4, 20. vocare ad coelum verfu 6, 17.

Volatilis: volatiles huc adde 55, 27.

Volatus: volatu Pegaseo ferar 55, 24.

Volito: volitabat Iacchus 64, 252. volitare sicut vaga cohors 63, 25. volitantem flamine cursura facit 64, 9.

Volo: volumus ad Asiae claras urbes 46, 6. volare five palmulis five linteo 4, 5.

Volo te ad coelum vocare 6, 17. accipiat cogitationes 35, 5. rideat 61, 216. si vis 55, 21. nos perdere 98, 5. vult non iam illa 8, 9. numerare millia ludi 61, 209. volumus scire 67, 18. volunt non longe abesse 66, 32. volebas quae tu 8, 7. voluisti amare 40, 8. quod voluit, fecit 74, 5. vellet non iecubare vir a te 61, 104. velim pol 20, 19. dicas Caccilio 35, 2. velit suppo-

fuisse femur 69, 2. esse pudica 76, 24. vellem omnia tibi displicere 54, 4. velles dicere 6, 3. vellet mitescere pectus 64, 138. velle nec Iovem prae me tenere 72, 2. bene mereri desine 73, 1. placere nil studeo 93, 1. bene queam tibi 75, 7. volente te 61, 64, 69, 74.

Volt: vid. *Vult*:

Voluntas coelicum feret 11, 13.

Voluptas si qua est recordanti 76, 1.

Volvo:olvebat animo curas 64, 251. volutus rivus de pronâ valle 68, 59.

Vomer: vomere prono convellit taurus glebam 64, 40.

Vorago lacus limpidissima 17, 11. voragine tenaci mula derelinquit soleam *ibid.* 26, 1.

Vorax et aleo 29, 2, 6. *es ibid.* 11. voraciore culo est filius 33, 4.

Voro: vorabit viam 35, 7. vorare tenta viri 80, 6.

Vortex: vortice amoris tanto te absorbens aestus 68, 107.

Votum redditum et acceptum 36, 10. solvite *ibid.* 2, voto maligno fuisse ferunt 67, 5. vota suspendit tacito labelle 64, 104. facta 4, 22, pristina 66, 38.

Voveo: vovit daturam scripta Vulcano 36, 4. vovere iocose Divis *ibid.* 10.

Vox cymbalum sonat 63, 21. vocem supplicis contemptam haberes 60, 4. voce promissa dedisti 64, 139. altiore conclamate 42, 18. clarisonâ pessentes vellera 64, 321, furtivâ loquentem audivi 67, 41. moestâ adlocuta patriam 63, 49. tinnulâ concinens

252 INDEX PRIMVS IN CONTEXTVM.

cinens carmina 61, 13. voces profudit pectore 64, 202. clarifonas fudisse e pectore *ibid.* 125. missas audire *ibid.* 166.

Vulgus: non, ut vulgus, te dilexi 72, 3. vulgi in ora pervenias 40, 5.

Vulturium sulcitat nepos a cano capite 68, 124. vulturio avido sit data lingua exsecra 108, 4.

Vultus: vultus feri Nereides 64, 14. vultum genitoris relinquens filia 64, 117. vultu declarant gaudia *ibid.* 34. fereño eas vidi 55, 8.

Zona: zonam diu ligatam solvit malum 2, 13. virginicam solvere 67, 28.

Zonulâ solvunt virgines sinus 61, 63.

INDEX
NOMINVM PROPRIORVM.

A

Acme (puella Septimio amata) de ea 45.

Achilles, expers terroris 64, 339.

Achivi, fessi 64, 367.

Adria (pro mari adriatico) 36, 15.

Adriaticum, adriatici minacis litus 4, 6.

Aeetaeus, aeetaei fines 64, 3.

Aegeus (Thesei pater) 64, 213.

Aegyptus 66, 36.

Aemilius (homo impurus, ad quem 97.)

Aethiops, Memnon 66, 52.

Aganippe (fons Mulis facer), frigerans, 61, 30.

Alpes altae 11, 9.

Alphenus vid. *Varus*.

Amastris (urbs Paphlagoniae) Pontica 4, 13.

Amathus (urbs Cypri) 36, 14.

Amathusia (Venus) duplex 68, 31.

Amor 45, 8.

Amphitrite, rudis 64, 11.

Amphitryoniades (Hercules) falsiparens 68, 112.

Ancon (urbs in agro Piceno) 36, 13.

Androgeus (Androgeus, Minobis filius) androgea caedes. 64, 77.

Antimachus, (poeta graecus) tumidus 95, 10.

Antius (C. Restio actor) 44, 11.

Aonius specus 61, 28.

Apeliota (ventus) 26, 3.

Aquinius (malus poeta) 14, 18.

Arabes molles, 11, 5.

Argivi 68, 87.

Argivus, argiva pubes, 64, 4.

Ariadne 64, 54.

Ariadneus, Ariadne tempore 66, 60.

Arrius (homo infulsus, de quo 84.)

Arfinoë, (Ptolemaei uxor, sub nomine Chloridis ab Aegyptiis culta) 66, 54.

Asia capta 66, 36.

Asius (Asia palus Lydiae) Asia myrthus 61, 22.

Asinius (homo furax ironice Marrucinus dictus 12, 1. ad eum 12.)

Assyrius odor 68, 144. Assyrii fines 66, 12.

Atax (fluvius Galliae Narbonensis) 95, 5.

Athenae carae 64, 81.

Atbos, (mons Macedoniae) 66, 46.

Atys, de quo 63.

Aufilena (meretrix) ad quam 110, 111.

Aufilena (puella formosa 100, 1.)

Aufi-

Aufilenus (ejus frater) 100, 2.
Aurunculeja, 61, 86. vide *Iulia*.

B.

Balbus, 67, 3.
Battiades (*Callimachus*) 65, 16.
 66, 2.
Battus (heros *Cyrënensis*) vetus 7, 6.
Berenice, (*Ptolemaei* uxor) de ejus coma 66.
Bereniceus vertex 56, 8.
Bithyni 31, 5.
Bithynia, 10, 7.
Bononiensis *Rufa* 59.
Bootes tardus 66, 67.
Boreas faevus 26, 3.
Britanni, ultimi et horribiles 11, 12.
Brittania ultima 29, 4. *Brittaniae* 29, 21.
Brixia mater amata *Veronae* 67, 34.

C.

Caecilius (amicus *Catulli*) ad quem 35.
Caesar (*C. Iulius*) magnus 11, 10. ad eum 29, 54, 93.
Caesius (malus poeta) 14, 18.
Callisto, virgo *Lycaoniae* 66, 66.
Calvus (*C. Licinius*, amicus *Catulli*) jucundissimus 14, 2. salaputrium disertum 53, 5. ad eum 14 et 50 et 96.
Camerius (amicus *Catulli*) ad quem 55.
Canopus (*Canopus* urbs *Aegypti*) *Canopaea* littora 66, 58.
Castor gemellus 4, 27.
Cato (amicus *Catulli*) ad quem 56.
Catullus miser 8, 1. vefanus 7, 10.
Cecropius (*Cecrops* rex *Aethiarum*) *Cecropiae* dapes 64, 79. puppes 64, 172.
Celtiberia (regio *Hispaniae*) caniculosa 37, 18.
Celtiberius, *celtiberia* terra 39, 17.
Ceres 63, 36.
Chalibes 66, 48.
Charybdis vasta 64, 156.
Chiron 66, 280.
Cicero (*M. Tullius*) disertissimus 49, 2.
Cinna (*C. Helvius*, amicus *Catulli*) de quo 45, ad quem 113.
Cnidus (urbs *Cariae*) arundinosa 36, 13.
Coelius (*M. Rufus*, amicus *Catulli*) ad quem 58, et 100.
Colebi 64, 9.
Colonia (urbs incerti situs) de qua 17.
Cominius (homo pravus) ad eum 108.
Conon (astronomus clarus) 66, 7.
Cornelius (*Nepos*) cui *Catullus* librum iuum dicat 1, et forsitan 102.
Cornificius (amicus *Catulli*) ad quem 38.
Crannon, (oppidum *Thessaliae*) 64, 36.
Creta 64, 82. *Cretum* custos (*Talus Gigas*) 55, 23.
Croesus 115, 3.
Cupido 68, 133.
Cupidines 3, 1. 13, 12.
Cybelle 63, 9.
Cyclades 4, 7.
Cycaeus, *cycnaea* specula 67, 32. ubi vide *lis* annotationes.
Cylleneus (*Cyllene*, mons *Arca-diae*) *Cylleneum Pheneum* 68, 109.

Cyrenae (urbs Africae nobilit)
laserpiciferae 7, 4.

Cytorius, cytorium jugum 4;
11.

Cytorus (mons Paphlagoniae)
buxifer 4, 13.

D.

Dardanius (Dardanus Trojae
conditor) Dardania urbs 64,
368.

Daulias (Philomela; apud nos-
trum Progne) 65, 14.

Delius (Delus insularum Cyclad-
um media) Delia oliva 34,
14.

Delphi 64, 393.

Dia (alias Naxos) 64, 52.

Diana, ad quam 34.

Dindymenus, Dindymena do-
mina (Cybelle) 63, 13.

Dione (pro Venere noster usur-
pat) 56, 6.

Durrachium (urbs Macedoniae)
Adriae taberna 36, 15.

E.

Egnatius (homo ineptus) in
quem 39.

Emathius (Emathia vetus Thes-
saliae nomen) Emathia ops
64, 325.

Eous, Eoa unda (oceanus orien-
talis) 11, 3.

Erycina (Venus; a monte Ery-
ce) ferens curas 64, 72.

Erythreus (Erythros regio Afri-
cae) Erythreus pulvis 61, 6.

Erastus obesus 39, 11.

Eumenides 64, 193.

Eurotas (Laconicae fluvius) 64,
89.

F.

Fabullus (amicus Catulli) ad
quem 13, et 28.

Falernum (nobile vinum) ve-
tulum 27, 1.

Favonius (ventus) 26, 2. *tepi-*
du 64, 283.

Fides 30, 11.

Flavius (amicus Catulli) ad
quem 6.

Formianus (Mamurra Formiis
oriundus) decoctor 41, 4-
43, 5.

Formianus (Formiae urbs La-
tii) Formiana macula 57, 4.
Formianus saltus 114, 1.

Fortuna secunda 64, 222.

G.

Gallae 63, 12.

Gallia Comata 29, 3. *Galliae* 29,
21.

Gallicanus canis 42, 9.

Gallus (homö libidinofus) de
quo 78.

Gellius (foedus homo) in quem
74; 80, 88, 90, 91, et 116.

Gnæsius (Gnossus urbs Cretae)
Gnossia littora 64, 172.

Golgus (urbs Cypri) 36, 14.

Gortynius (Gortynia metropo-
lis Cretae) Gortynia tecta
64, 75.

Graecus, Graeca pubes 68, 102.

H.

Hamadryades deae 61, 23.

Harpocrates (Silentii deus) 74,
4. 102, 4.

Hebe 68, 116.

Helena 68, 87.

Heliconeus collis 61, 1.

Hellepontius, Hellepontia ora
18, 4.

Hellepontus rapidus 64, 359.

Hercules 55, 13.

Heroes deum genus 64, 23.

Hesperus 62, 20.

Hiberi (gens Hispaniae) 9, 6.

Hibe-

- Hiberus*, *Hibera carbasus* 64, 27. praeda 29, 20.
Hibera urina 37, 20.
Hircani (Asiae populi) 11, 5.
Hortalus (amicus Catulli) ac quem 65.
Hydrorhoos (signum Zodiaci) 66, 94.
Hymen et Hymenaeus 61, 4. sq. novus 66, 11.
- I.**
- Iacchus florens* 64, 252.
Ida (mons Phrygiae) viridis 53, 30.
Idalium (nemus in Cypro) sanctum 36, 12.
Idrus (mons Cariae) 64, 301.
Iliacus, Iliaci muri 68, 86.
Indi extremi 11, 2.
India tosta 45, 6.
Iudus dens 64, 48.
Ionius, Ionii fluctus 84, 11.
Ipsibilla (amica Catulli) ad quam 32. dulcis *ibid.* 1.
Itali, 1, 5.
Itone (opp. Thessal.) sanctum 64, 228.
Itylus (filius Terei) absumtus 65, 44.
Iulia (nupta Manlio) in cuius nuptias 61.
Iuno maxima coelicolum 68, 138. *Lucina* (Diana) 34, 13.
Iupiter aestuosus 7, 5. magnus 34, 6. omnipotens 64, 171. omnivolus 68, 140. secundus 4, 20. superus 55, 5.
Invertius (Iuvenis pulcher) ad quem 43, 24, 81. et 99. mellicus 99, 1.
- L.**
- Ladas* (cursor in Olympiis) 55, 25.
- Lampfacum* (urbs ad Hellepontum) 18, 2.
Lanuvinus (Lanuvium urbs Latii) ater atque dentatus 39, 12.
Laodamia, amore flagrans conjugis 68, 74. pulcherrima *ibid.* 105.
Larissus (Larissa urbs Thessaliae) Larissae moenia 64, 36.
Larius (Lar lacus in Orobiis) Larium litus 35, 4.
Latmius (Latmus mons Cariae) Latmia taxa 64, 5.
Latonia (Diana) 34, 5.
Leo (sidus) saevus 66, 65.
Lesbia (amica Catulli) ad eam 5, 7, 51, 72, 75, 92, 107, 109.
Lesbius (forsan Clodius, homo certe impurus) de quo 79.
Lesthaeus gurges 65, 5.
Liber (avunculus Arrii) 84, 5.
Libo (homo foedus) 54, 3.
Libyssinus, Libyssinae montes 60, 1.
Libyffus, Libyssa arena 7, 3.
Licinius vide *Calvus*.
Ligurius 17, 19.
Lucina Iuno (Diana) 34, 13.
Luna 34, 16.
Lybia 45, 6.
Lycaonius (Lycaon rex Arcadiae) Lycaonia virgo (Callisto) 66, 66.
Lydius, Lydia unda (Lacus Benaeus) 31, 13.
- M.**
- Maenades hederigerae* 63, 23.
Maenas 63, 69.
Magnus (Cn. Pompejus) 55, 6.
Magus 90, 1.
Malius, Malia lympha (fons in Thermopylis) 68, 54.
Mamurra (amicus Caesaris, homo impurus) 29, 3. pathicus 57, 2.

Mantius (Aulus Torquatus) in
cujus nuptias 61. confectum.

Marrucini (populi Italiae) 12,
1.

Mavors 64, 395.

Medi 66, 45.

Mela (fluvius prope Brixiam)
flavus 67, 33.

Memmius (C. Gemellus, ho-
mo nequam) 29, 9.

Memnon, Aethiops 66, 52.

Menenius 59, 2.

Mentula (nomen fictum, sub
quo Mamurram exagitat Ca-
tullus) de eo 94, 95, 114,
115.

Minois (Ariadne) 64, 60 et 248.

Minos (rex Cretae) magnani-
mus 64, 85.

Minotaurus (monstrum a Pasi-
phae genitum) 64, 79.

Mnemonides (Musae) 64, 228.

Musa Sapphica 35, 17.

Musae 64, 3.

N.

Naso (homo impurus) ad quem
112.

Nemesis 50, 20.

Neptunine, (Thetis) pulcherrima
64, 28.

Neptunius, Neptunia vincla
(Muri Trojae a Nepruno
extractae) 64, 368.

Neptunus uterque 31, 3.

Nereides aequoreae 64, 19.

Nicaea (urbis Bithyniae) aestuo-
sa 46, 5.

Nilus septemgeminus 11, 8.

Nonius Scruma (homo pravus)
52, 2.

Novum Comum (Urbs in Infa-
bria) 35, 3.

Nymphae marinae 64, 17.

Nysigena (Nysa urbs Indiae)
Nysigenae Sileni 64, 253.

O.

Oarion (Orion sidus) 66, 94.

Oceanus altus 66, 68. Nympharum
genitor 88, 6.

Oetaeus (Oeta mons Thessaliae)
Oetaei ignes 62, 7. Oetaeae
Thermopylae 68, 54.

Olympus (Mons Thessaliae, pro
coelo usurpat Catullus) 62;
1.

Otho (homo illepidus) 54, 11

P.

Parcae 64, 307.

Paris 68, 103.

Parnassus (Mons in Phocide)
64, 391.

Parthi sagittiferi 11, 6.

Pasithea (Gratiarum una) 63;
43.

Pegasus volatus 55, 24.

Peleus Thessaliae columnen 64;
26.

Pelias (Pelion mons Thessa-
liae) vertex 64, 1.

Pelion 64, 279.

Pelops perjurus 64, 347.

Penelopeus (Penelope uxor Uli-
xei) Telemachus 61, 229.

Peneos (Thessaliae fluvius) 64;
286.

Perseus pennipes 55, 25.

Perficus, Perficum haruspicium
90, 2.

Phaethon flammatus 64, 292.

Pharsalia (regio Thessaliae)
64, 36.

Pharsalius, Pharsalia tecta 64;
36.

Phasis (fluvius Colchidis) 64;
3.

Pheneum (urbis Arcadiae) Cyl-
leneum 63, 109.

Phrygius iudex (Paris) Phry-
gia domus 62, 20. Phrygium

R

nemus

nemus 63, 2. Phrygii campi 46, 4. rivi 64, 345.
Phryx tibicen 63, 22.
Phthioricus (Phthiotis regio Thessaliae) Phthiorica Tempe 64, 35.
Pimplaeus (Pimpla fons Boeotiae) mons 105, 1.
Piraeus (Athenarum portus) 64, 74.
Pisaurum (oppidum Umbriae) 81, 3.
Piso (L. Calpurnius) 28, 1.
Pollio (Asinius) 12, 6.
Polyxenius (Polyxena Priami filia) Polyxenia caedes 64, 369.
Ponticus (Pontus regio Asiae) sinus trux 4, 9. Pontica praeda 29, 19.
Porcius (homo pravus) ad quem 47.
Posthumia (mulier vinolenta) 27, 3.
Posthumius 67, 35.
Priapus 18. Verpus (Piso) 47, 4.
Prometheus follerti corde 64, 295.
Propontis 4, 9.
Protesilaëus (Protesilaus dux Graecus Trojano bello) Protesilaëa domus 64, 74.

Q.

Quintia (puella formosa, sed infulsa) de qua 86.
Quintilia (Calvi amica) 96, 6.
Quintius (sodalis Catulli) ad quem 82.

R.

Ravidus (Catulli rivalis, ad quem 40.) miscellus *ibid.*
Remus 29, 15.

Rhamnusia virgo (Nemesis a Rhamunte pago) 64, 396, 66, 71, 58, 77.
Rbenum gallicum 11, 11.
Rhesus (rex Thraciae) 55, 26.
Rhodus nobilis 4, 8.
Rhoeteus (Rhoeteum promontorium in Troade) Rhoetea littora 65, 7.
Roma 68, 34.
Romulus 28, 15. cinaedus (Caesar) 29, 5, 10.
Rufa (femina infimi pretii) Bononiensis 59, 1.
Rufulus 59, 1.
Rufus (homo foedus) ad quem 69.
Rufus (falsus amicus) ad quem 77.

S.

Sabinus (Italiae populus) 39, 10.
Sabinus, Sabinum fundum 44, 1.
Sacae (populi Scythiae proximi) 11, 6.
Saetabus (Saetabum urbs Hispaniae) Saetaba sudaria 12, 14, 25, 9.
Salisubfuli (Salii Martis sacerdotes) 17, 6.
Sapphicus (Sappho poetria) Sapphica Musa 35, 16.
Saturnalia optimus dierum 14, 15.
Satyri Nyfigenae 64, 251.
Scamandrus (fluvius in Troade) 64, 358.
Scylla latrans 60, 2. vorax 64, 156.
Scyros (insula in Aegaeo mari) 64, 35.
Septimius 45, 1.
Scrapis 10, 26.
Sexianus conviva 44, 10.
Sextius (homo infultus) 44, 20.
Silenti

Sileni Nyctigenae 64, 253.
Silo (leno) ad eum 103.
Simonideus (Simonides, philo-
 sophus) *Simonideae lacri-*
mae 39, 8.
Sirmio (peninsula in lacu Be-
 naeo) *venusta* 31, 12.
Smyrna (Cinnae poema) 95,
 5.
Socratio ad quem 47.
Sol 63, 39.
Somnus 63, 42.
Struma Nonius 52, 2.
Suffenus (malus poeta) 14, 19.
Sulla (Corn. Epicadus, liber-
 tus) 14, 9.
Syriae 45, 22.
Syrius, *Syrium olivum* 6, 8.
Syri aperti 36, 12.
Syrtis 64, 156.
Stymphalius (*Stymphalus pa-*
lus Arcadiae) *Stymphalia*
monstra 68, 113.

T.

Tagus (Lusitaniae fluvius) au-
 rifer 29, 20.
Tappo (homo parthicus) 104, 4.
Telemachus (filius Uliſſis) *Pe-*
nelopeus 61, 229.
Tempe (regio Pelasgidis) *Ph-*
thiotica 64, 35. *viridantia*
ibid. 286.
Tethys cana 66, 70. *ultima* 88,
 5.
Teucrus sanguis 64, 245.
Tbalassius (Hymen) 61, 134.
Tballus (homo libidinosus) ad
 quem 25. *cinaedus ibid.*
Themis 68, 153.
Thermopylae Oetaeae 68, 54.
Theseus 64, 53.
Thespis (*Thespieae urbs Baeo-*
giae) *Thespiea rupes* (*Heli-*
con) 61, 27.
Thessalia 64, 26.

Thessalus, *Thessala pubes* 64,
 288.
Thetis Neptunine 64, 28.
Thia (*Solis mater*) 66, 44.
Thiasus 64, 253.
Thracia horrida 4, 8.
Thyades evantes 64, 392.
Thynia (*Asiae regio*) 31, 5.
Thynus, *Thyni catagraphi* 25,
 7.
Thyonianus (*Thyone Bacchi*
mater) *merus* 27, 7.
Tibur (*Italiae populus*) 39, 10.
Tibur fundus 44, 1.
Torquatus v. Manlius.
Transpadanus 39, 13.
Trivia (*Diana*) 66, 5. *potens*
 34, 15.
Trinacrius, *Trinacria Sicilia*,
Trinacria rupes (*Aetna*) 68,
 53.
Triton (*lacus Thraciae*) *rapi-*
dus 64, 396.
Troja infelix 68, 99. *nefas* 68,
 89. *obscena* 68, 99.
Trojugenae 64, 356.
Troius, *Troia tellus* 65, 7.
Tyro (*filia Salmonei*) 64, 309.

U.

Umbra (*populus Italiae*) *pas-*
tus 39, 11.
Urania (*Musa*) 61, 2.

V.

Varrus (*Alphenus Varus*) 10,
 1. ad 9, 23 et 30.
Vatinius, *Vatinium odium*
 14, 3. *Vatiniانا* *crimina* 53,
 2.
Vatinius (*homo fatuus*) 52, 3.
Veneres 3, 1.
Venus bona 61, 44. *ponto crea-*
ta 36, 11. *sanguinis experta*
 66, 90. *sancta* 68, 5.

260 INDEX NOMINVM PROPRIORVM.

Verannius (amicus Catulli) ad quem 9, et 28. optimus 28, 3.

Verona (urbs Galliae Togatae) 35, 3.

Verraniolus 47, 3. vide *Verrannius*.

Vesper 62, 1.

Vestius (L., homo putidus) 54, 2. ad eum 98.

Vibennii (homines nequam) ad eos 33.

Virro (libidinosus homuncio, ad quem 71.) miscellus 80, 7.

Volusius (malus poeta) de quo 36.

Z.

Zephyritis (Arsinoë a marito Zephyro) 66, 57.

Zephyrus 46, 3.

INDEX IN ANNOTATIONES
ET
VARIETATEM LECTIONIS.

A.

A pro Ah a librariis scriptum. V. L. 61, 46.
Abducere et adducere permu-
tantur A. 75, 5.
Abesse et abisse perm. V. L.
68, 85.
Abire pro obire dicunt Roma-
ni. V. L. 66, 2.
Ac et ad perm. V. L. 61, 31.
Adspicere et accipere perm.
V. L. 68, 13.
Adulterii poena A. 15, 18.
Aedes et sedes perm. V. L. 64,
48.
Aeternus et alternus perm. V.
L. 109, 6.
Alis pr. alius, alid pr. aliud A.
66, 28.
Alter — ille pr. alter — alter
A. 57, 4.
Amaracus A. 61, 7.
Amastris A. 4, 13.
Amathusia (Venus) cur du-
plex? A. 68, 51.
Amor impotens quid? A. 35,
12.
Amoris declarandi formulae ab
oculis petrae A. 3, 5.
Amphitryoniades cur falsipa-
rens A. 68, 112. Pheneum
paludibus liberat. ibid.
Ancon A. 36, 13.
Androgeus, ej. fabula A. 64, 77.
Angustus et augustus perm. V.
L. 64, 80.

Animae defunctorum Ocea-
num tranaturae creditae V.
L. 66, 63.
Antimachus Thebaida scripsit
A. 95, 10.
Antius (C. Restio) A. 44, 11.
Anus adjective A. 2, 4. et A.
68, 46.
Aquâ marinâ scelera expian-
tur A. 88, 6.
Arabes cur molles? A. 11, 6.
Arbores ducunt familiam A. 4,
15. genus jactant A. 64, 6.
infelices A. 36, 8. iis tribui-
tur vox A. 4, 12.
Arfinoë sub Chloridis nomine
ab Aegyptiis culta A. 66, 54.
unde zephyritis dicta sit? A.
66, 57.
Asia palus A. 61, 22.
Asinius Pollio A. 12, 6.
Atalanta, duae fuerunt ejusdem
nominis A. 2, 11.
Athos mons A. 66, 44.
Atqui et atque perm. V. L. 66,
25.
Atys, ejus fabula A. 63. argum.
Aurelius A. 11, 1.
Aut abest in formula aut nihil
aut paulo A. 68, 131.
Avertere in malam partem A.
64, 5.
Aves in deliciis habitae A. 2.
argum.

B

Bacchantes vitulos et juvencos
discerpere soliti A. 64, 258.

Barathrum quid? A. 68, 108.
 Batti sepulorum A. 7, 6.
 Battiades Callimachus unde sic
 dictus? A. 65, 16.
 Bellus quis dicatur? A. 78, 3.
 Benacus, ejus undae cur Lydiae
 dicantur A. 31, 13.
 Berenice, ejus fabula A. 56. ar-
 gum ejus coma in sidus ver-
 sa ibid. quem in coelo lo-
 cum teneat ibid. 65.
 Bootes cur tardus? A. 66, 67.
 Brixia mater Veronae A. 67, 34.

C.

Cachinnus ad undarum strepi-
 tum translatus A. 64, 274.
 Cadavera, eorum dilaniatio ne-
 fas habita A. 108, 4.
 Caccilius A. 35, 1.
 Caesaris monumenta A. 11, 10.
 Calvus (C. Lic.) A. 14, argum.
 Campus minor A. 55, 3.
 Canis impudentiae imago A.
 42, 16.
 Capillum de omni pilorum ge-
 nera dicitur A. 25, 1.
 Capsula quid? A. 68, 36.
 Carbonibus fores inimicorum
 notatae A. 37, 10.
 Carchesia mali quid? A. 64, 236.
 Castor et Pollux, eorum tem-
 plum 37, 2.
 Catagraphi Thyni A. 25, 7.
 Catullus emendatur

V. L.	10, 26.	A.	2, 7.
—	17, 15.	—	6, 12.
—	19, 5.	—	8, 19.
—	— 20.	—	14, 17.
—	20, 3.	—	15, 2.
—	39, 17.	—	18, 2.
—	57, 8.	—	19, 7.
—	61, 158.	—	25, 5.
—	— 206.	—	41, 7.
—	62, 14.	—	63, 9.
—	64, 229.	—	64, 94.
—	— 243.	—	— 310.
—	68, 52.	—	— 409.

V. L.	— 110.	A.	65, 23.
—	— 112.	—	66, 7.
—	— 155.	—	66, 21.
—	— 157.	—	— 55.
—	76, 11.	—	65.
—	97, 7.	—	— 77.
—	102, 3.	—	— 79.
		—	67, 6.
		—	— 20.
		—	68, 132.
		—	— 132.
		—	— 143.
		—	76, 5.
		—	107, 3.
		—	113, 1-2.

Celtiberi et Hispani capillum
 alere soliti A. 37, 17.
 Cinerarii qui? A. 61, 138.
 Cinis foeminino genere usur-
 patur A. 68, 89.
 Cinna A. 95, 1.
 Circus maximus A. 55, 4.
 Cistae in Orgiis portatae A.
 64, 260.
 Chiron immortalis A. 64, 280.
 Chloridos ales equus A. 66, 54.
 Coelius (M. Rufus) A. 58, 1.
 Coena rogo imposta a paupe-
 rioribus diripi solita A. 59,
 3.
 Colonia A. 17.
 Comœdus quid? V. L. 10, 26.
 Comparatio amoris conjugalis
 cum vite arbori inhaeren-
 te A. 61, 106. frigescentis
 cum flore succiso A. 11,
 21. flammae rutilantis cum
 crinibus A. 61, 76. Magni
 numeri cum aristis A. 48, 5.
 puellae cum hoedis A. 17, 15,
 myrto A. 61, 21. Venere A.
 61, 98. cum uvis A. 17, 16.
 Componi, verbum in re fune-
 bri usitatum A. 62, 98.
 Concubinus nuptae jussu con-
 detur A. 61, 138.
 Consecutio temporum negles-
 ta A. 64, 226.

Con-

Conturbare de decoctoribus dicitur A. 5, 11.
 Cornu aduncum Phrygiae tibiae junctum A. 64, 264.
 Corpus pro pectus a librariis substitutum V. L. 64, 221.
 Corruere active pro prosterne-
 re dicitur V. L. 63, 52.
 Credere et tradere perm. A. 67, 9.
 Crepidae carbatinae A. 98, 4.
 Cybelle A. 63, argum.
 Cycnea arx A. 67, 32.
 Cyrene A. 7, 4.
 Cytorus A. 4, 13.

D.

Daulias Progne unde sic dicta A. 65, 14. dissensus in ejus fabula ibid.
 De die pro multa adhuc die A. 47, 6.
 De et Di in verbis compositis saepissime perm. V. L. 64, 208.
 Dedere A. 61, 59.
 Deprecor casui tertio jungitur A. 103, 3.
 Deprendi A. 56, 5.
 Deliderium puella dicitur A. 2, 5.
 Despuendi omen malum mos A. 50, 19.
 Destinatus A. 8, 19.
 Diana cur *ἀρνία* et *ἀρνούμω* dic-
 ta? A. 34, 9. Trivia A. 34, 13. ei tribuitur cura frugum A. 34, 17. Sancta mater *Ἐλευθερα* et *πολιόχης* dicta A. 34, 21.
 Dii littorales qui A. 4, 22.
 Diligere et amare quomodo differant A. 72, 4.
 Dindymus A. 63, 2.
 Dixit pro dixisse videtur A. 84, 6.
 Dispicere A. 66, 1.
 Dissidium et discidium quomodo differant V. L. 66, 22.

Dominae vocantur puellae et uxores A. 61, 31.
 Ducere et dicere perm. V. L. 68, 8. ducebat et dicebat V. L. 8, 4.
 Dum et cum perm. V. L. 64, 389.
 Durrachium A. 36, 15.

E.

Eoa unda A. 11, 3.
 Epithalamium quid? A. 61, pag. 178.
 Es et est perm. A. 67, 6.
 Etruscij unde obesi A. 39, 11.
 Expromere et exponere perm. V. L. 65, 3.
 Externus et extremus perm. V. L. 68, 100.

F.

Faces in pompa nuptiali prae-
 latae A. 61, 15.
 Facta et fata perm. V. L. 65, 9.
 Fescennina A. 61, 126.
 Fides dea A. 30, 11.
 Flagitare cum duobus casibus quartis A. 55, 8.
 Flagrare et fragrare perm. V. L. 68, 144.
 Flammeum A. 61, 8.
 Flos de juvenili aetate A. 17, 14. A. 24, 1.
 Fors et fors perm. V. L. 64, 367.
 Fucus et succus perm. V. L. 64, 49.
 Furiosorum cura a propinquis suscipienda A. 41, 5.
 Furius A. 11, 1.

G.

Galli foeminino genere indu-
 cuntur A. 63, 12.
 Gallia comata A. 29, 3.
 Gallianbicum metrum A. 63, pag. 229.

Genae steru tumidae A. 3, 18.
 Gentiles qui? A. 68, 123.
 Genus pro filius A. 61, 2.
 Golgus A. 36, 14.

H.

H. positionem, efficit A. 62, 4.
 64, 20.
 Harpocrates, ejus fabula A. 74,
 4.
 Hecates coena in triviis ad di-
 ripiendum proposita A. 47, 7.
 Hellepontus ostreis abundans
 A. 18, 4.
 Hiberi A. 9, 6.
 Hippomenes, ei nupsit Atalan-
 ta A. 2, 11.
 Hircani A. 11, 5.
 Horatii lectio vetus defensa
 A. 19, 4.
 Horatio vetus lectio adserta
 V. L. 66, 55.
 Hostia προσγύμνια A. 68, 76.
 Hostias majoribus tantum diis
 immolare licebat A. 19, 15.
 Hymni in Apollinem et Dian-
 nam a pueris et puellis de-
 cantati A. 34. argum.

I.

Iam et tam perm. V. L. 68, 77.
 Idalium A. 36, 16.
 Idomenae duae A. 64, 178.
 Idrus A. 64, 301.
 In superfluum A. 55, 14.
 Incessus meretricum turpis A.
 42, 8.
 Inchoare A. 35, 13.
 Indomitus dicitur de foeminis
 intactis A. 58, 118.
 Infirmus gerundii loco sub-
 stantivo jungitur A. 62, 3.
 Intra inservit paraphrasi A. 66,
 50.
 Inventus et invitus perm. V. L.
 64, 204.
 Ipsulae V. L. 17, 6.
 Ita ad mare translata A. 4, 9.

Irredivivus pro irreparabilis A.
 17, 3.
 Irone A. 64, 228.
 Irylus A. 65, 14.
 Iunctus et vincus perm. V. L.
 61, 68.
 Iupiter unde ἔπιος A. 4, 20.

L.

Labans et labens perm. V. L.
 63, 37.
 Labor A. 31, 11.
 Ladas A. 55, 25.
 Lampfacum A. 18, 2.
 Languor labans quid? V. L.
 63, 37.
 Lanuvium A. 39, 12.
 Laodamia, ejus fabula A. 68, 74.
 Larissa A. 64, 36.
 Lascipicium A. 7, 4.
 Latera usu Veneris exhausta A.
 6, 13.
 Levis et lenis perm. V. L. 64,
 318.
 Libelli pro tabernis librariis
 A. 55, 4.
 Libido in bonam partem A.
 17, 5.
 Librorum partes et ornamenta
 A. 22, 5.
 Librorum praelectio ante edi-
 tionem A. 44, 21.
 Liguri fossa A. 18, 19.
 Limen tangere malum omen
 A. 61, 166.
 Livius explicatus A. 30, 2. 31,
 7.
 Lucina A. 34, 13.
 Ludi in Iovis honorem A. 64,
 388.
 Lumen et limen perm. V. L.
 64, 272. A. 66, 7.
 Lunae amor in Endymionem
 A. 66, 5.
 Luteum et lacteum perm. V.
 L. 19, 11.
 Luteus quid? A. 61, 194. color
 lactitiae index 61, 10.

Lym-

Lympha et Nympha perm. V.
L. 61, 29.

M.

Maculae animi in vita contracta post mortem quoque conspicienda A. 57, 3.
Maenades pro Gallis A. 63, 23.
Magi ex concubitu matris cum filio procreandi A. 90, 4.
Magistri convivii A. 27, 3.
Malia lympha A. 68, 54.
Malum gratum puellis ab amatoribus munusculum A. 65, 19.
Mane, imper. ultima correpta V. L. 10, 24.
Manere cum casu tertio A. 8, 15.
Manlius (Aulus Torquatus) A. 61, pag. 177.
Mare pro abundantia rei cuiusdam A. 115, 2.
Marrucinatorum fides A. 12, 1.
Membranae publicandorum librorum laevigantur A. 1, 2.
Memmius (C. Gemellus) ejus nequitia A. 10, 12.
Mihi superfluum A. 24, 4.
Millia facere A. 5, 10.
Minerva cur γλαυκῶπις? A. 45, 7. eur patrona virgo? A. 50, 8. πολισχος A. 64, 8.
Minos cur injustus A. 64, 75.
Minotaurus, in eo depingendo et describendo variant numeri et auctores A. 64, 79.
Modus adversarium invadendi A. 116, 7.
Morbus pro vitio A. 39, 7.
Mos mortuos januam versus collocandi A. 67, 6.
Mucus et pituita quomodo differant A. 23, 17.
Mugiles A. 15, 19.
Munera Saturnalibus oblata A. 14, 4.

Musae omnes fere sobolem produxere A. 61, 2.

Mutare et multare perm. V.
L. 12, 8.

Myrtus Asia A. 61, 22.

N.

Nam et enim, non verissimile ea verba permutata esse V. L. 10, 26.

Natorum cum patre similitudo maternae castitatis specimen A. 61, 121.

Ne et nec perm. V. L. 64, 83, 68, 43.

Nefas adjective dicitur A. 58, 82.

Nemesis A. 50, 20.

Neptunus duplex A. 31, 3.

Nilus A. 11, 4.

Nomina deorum pro eorum templis A. 10, 26.

Non — sed pro non modo — sed etiam A. 44, 20.

Novum Comum A. 35, 3.

Nox et vox perm. V. L. 63, 21.

Nuces jactandi mos A. 61, 128.

Numen et nomen perm. V. L. 64, 134. 66, 7. numen et lumen ibid. numen et munus ibid.

Nunc et non perm. A. 66, 27.

Nuptae corollis cinctae A. 61, 6.

Nutare de arboribus cunctis, non tantum conigeris V. L. 64, 289.

O.

Obscenus pro detestabilis A. 68, 99.

Oculi nigri pars pulchritudinis A. 43, 2 ebrii A. 45, 11. tumidi fletu A. 3, 18. eorum osculatio intimi amoris signum A. 9, 7.

Ostirmare se A. 76, 11.

Olim

- Olim adjectivo arte jungitur A. 96, 4.
 Omentum diis adoletum A. 90, 6.
 Onyx vasculum interdum significat A. 66, 83.
 Oraculum Jovis Hammonis A. 7, 5.
 Orcus omnia bella devorat A. 3, 14.
 Orgia unde sic dicta A. 64, 260.
 Oris et aris perm. V. L. 64, 132.
- P.
- Pallii usus in coenis A. 25, 6.
 Parthi A. 11, 6.
 Pedes lavare mulieres viris solebant A. 64, 162.
 Pegasus A. 55, 24.
 Peliacus vertex A. 64, 1.
 Perculi et pertuli perm. V. L. 68, 114.
 Perducere et producere perm. V. L. 109, 6.
 Persei alata talaria A. 55, 25.
 Pes exiguus pars pulchritudinis A. 43, 2.
 Pes in navigiis quid? A. 4, 21.
 Petitor A. 44, 11.
 Phaedri locus explic. A. 54, 5.
 Phaselus A. 4, 1.
 Philoxenus Dionysii carminibus excruciat A. 44. argum.
 Pila cuilibet tabernae apposita A. 37, 2.
 Pissura sedes moribunda cur? A. 81, 3.
 Piso (Cn. vel L. Calpurn.) A. 28, 1.
 Placanus in deliciis habita A. 64, 291.
 Plauti locus explic. A. 55, 6.
 Ploxemus A. 97, 6.
 Plusquamperfectum et Imperfectum junguntur A. 66, 35.
 Poetae nuptii A. 14, 7.
 Polyxena A. 64, 369.
- Pompejus simpliciter Magnus vocatur A. 55, 6. ej. theatrum ibid.
 Pontica Caesaris praeda A. 29, 19.
 Ponticus sinus A. 4, 9.
 Pontus ob materiam navibus aedificandis aptam celebrata A. 4, 10.
 Posthumia A. 27, 3.
 Potens et impotens in amore A. 8, 9.
 Praepositiones neglectae V. L. 37, 10.
 Praetextati nuptam domum deducentes A. 61, 81.
 Prendere quid? A. 55, 7.
 Pretium pro dispendio A. 77, 2.
 Priapus navigationis praefes A. 17, 2.
 Pro et prae perm. V. L. 63, 383.
 Propontis A. 4, 9.
 Pueri, ita viri juvenesque vocantur A. 12, 9.
 Pugillares A. 42, 5.
- Q.
- Quamvis pro valde, admodum A. 12, 5. pro quantumvis A. 103, 2.
 Que — que pro tam — quam A. 57, 2.
 Qui pro quo V. L. 62, 20.
 Quid et quod perm.
 Quisquis pro quisque A. 58, 28.
 Quotidianus prim. producitur V. L. 68, 39.
 Quum et quam perm. V. L. 66, 23.
- R.
- Recoctus senis A. 54, 5.
 Reddere pro dare A. 66, 37.
 Rhamnusia virgo A. 66, 71.
 Rhesi equi.
 Rhodus A. 4, 8.
 Romulus A. 29, 5.

S.

- Sacae A. 11, 6.
 Saetabis A. 12, 14.
 Salaputium A. 53, 5.
 Salinum a veteribus purissime
 conservatum A. 23, 19.
 Salisubfuli A. 17, 6.
 Sallustius emendatus V. L. 29,
 2.
 Saltatio pompa nuptiali insti-
 tuta A. 61, 14.
 Saturnalia A. 14, 15.
 Scelerati a feris potissimum pe-
 ti creduntur A. 45, 7.
 Scyllae duae fuere, quarum ^{una}
^{duae} confunduntur A. 60, 2.
 Scyros A. 54, 35.
 Sed et et perm. V. L. 66, 22.
 Sedere in malam partem V.
 L. 66, 22.
 Sensit et sanxit perm. V. L.
 64, 21.
 Serapidis templum A. 10, 25.
 Sestiana dicta A. 64, 10.
 Sidera supra montes orientia
 et occidentia A. 62, 7.
 Sileni Nyfignae A. 64, 253.
 Sinistrae usus in furando A.
 12, 1.
 Sirmio A. 31, 1.
 Smyrna poema Cinnae, ejus
 argumentum A. 95, 1.
 Solea mulierum A. 68, 72. So-
 leae equorum unguibus non
 clavis adfixae, sed tantum
 alligatae A. 17, 26.
 Sperare pro timere A. 64, 140.
 Sponsae invitae raptae A. 61, 3.
 Sternutamenta omina fausta
 et infausa A. 45, 8.
 Struma Nonius A. 52, 2.
 Stymphalia monstra A. 68, 113.
 Suetonii locus expl. A. 29. ar-
 gum.
 Sulla (Corn. Epicadus) A. 14-
 9.
 Syri A. 36, 12.

T.

- Tacitus et clamare de rebus
 inanimatis A. 6, 7.‡
 Tamen post voces et si vel quan-
 quam omitti solet A. 66, 75.
 Tempe unde Phthiotica A. 64,
 35.
 Tempus (pars capitis) singula-
 ri numero A. 61, 162.
 Tener foeminino genere V. L.
 20, 14.
 Terentius explic. A. 23, 5.
 Terra corporibus defunctorum
 injicienda A. 64, 153.
 Texere de navibus A. 64, 10.
 Thallus A. 25. argum.
 Theocriti locus expl. A. 11,
 21.
 Thetis num lubens nupta sit
 Peleo A. 64, 20. Thetis et
 Tethys quomodo differant
 A. 66, 20.
 Thracia A. 4, 8.
 Thyonianus cur Bacchus dictus
 A. 27, 6.
 Tibullus emend. et expl. A.
 59, 3.
 Tiburtinus ager A. 44, 1.
 Tortus et totus perm. V. L.
 64, 13.
 Trinacria unde Sicilia A. 68,
 53.
 Tuba pro tibia A. 63, 9.
 Tum et cum perm. V. L. 64,
 19—20.
 Tunc et nunc perm. V. L. 66,
 24.

U.

- Ululare de querentibus pariter
 ac de gaudentibus dicitur
 A. 63, 24.
 Unanimus et unanimis, exa-
 nimus et exanimis, inermus
 et inermis saepe perm. V.
 L. 10, 4.

Unguen-

- Unguentis lectuli inungi soliti
A. 6, 8. eorum usus in conviviis A. 13, 10.
- Unus et imus perm. V. L. 61, 171. Unus pro totus plane is qui esse debet V. L. 61, 171. A. 22, 10. cf. Cicero de Leg. 1, 2.
- Uria V. L. 36, 12.
- Urina dentes defricant Celtiberi A. 39. argum. et 18.
- Ustor 59, 5.
- Ut et ad perm. A. 66, 21. V. L. 68, 84.
- V.
- Varrus A. 10, 1.
- Vatinius A. 52, 3. omnium bonorum in eum odium A. 14, 3.
- Velle abundat A. 64, 138.
- Veneres Cupidinesque cur ad exequias citentur? A. 3, 2.
- Venti compar. cum equis equitantes et alati finguntur A. 66, 54.
- Venus Appia V. L. 36, 12. *πρωτογενής* et *επίσκοπος* *θαλάσσης* A. 36, 12. ad ejus aram tan-
- guinem fundere nefas habitum A. 66, 91. eius *ταύ* *omnia* sunt immortalia A. 66, 56.
- Venustas A. 87, 3.
- Verticuli a librariis ob repetitionem verbi omitti V. L. 49, 6.
- Vestis raræ muneri puellis datae A. 69, 3.
- Vexare et versari perm. V. L. 64, 80.
- Vibennii A. 23. argum.
- Victus et victus perm. V. L. 64, 125.
- Vinciendi notio ad amorem translata A. 61, 33.
- Virgilius expl. et emend. A. 66, 54. ejusd. locus expl. 50, 6. 66, 54. Virgilio vetus lectio adferitur A. 37, 1.
- Visere ad aliquem A. 10, 1.
- Voluffi annales A. 36, 1.
- Z.
- Zonam quam ob causam virgines gerant A. 2, 13. soluta 61, 53.

